Agenda Seu Rituale Ratisbonense, Ad usum Romanum accommodatum

Salisburgi 1662

CONVENTVS RATISBONENSIS
DISCALCEATORVM

Conventui Ratisbon: Carmelitarū Discalceat: A.o 1662.
A R.do Adm Ill.mo D. Gedeone Forster Archidecano in Pondorff
dono datum.

AGENDA
SEU
RITUALE
RATISBONENSE,
Ad usum Romanum accommodatum
AUTHORITATE ET JUSSU,
REVERENDISSIMI ET ILLUSTRISSIMI
CAPITULI
CATHEDRALIS ECCLESIÆ
RATISBONENSIS.

****
****

SALISBURGI,
Apud JOANNEM BAPTISTAM MAYR,
Typogr: Aulicum & Academicum.
M. DC. LXII.

CANONICI CAPITULARES ECCLE-
SIÆ CATHEDRALIS RATIS-
BONENSIS.

Singulari praerogativâ Ec-
clesia Sponsae compara-
tur, quae ut veste auro in-
tertexto amicta incedit, ita
ad elegantiam usque omnem corpo-
ris nitorem studet conservare, ut ne
minimam quidem labem in se velit re-
sidere: Unde cùm in Eam Sponsus
Christus Servator noster oculos in-

NOS PRÆPOSITUS, DECANUS, COETERIQUE CANONICI CAPITULARES ECCLESIÆ CATHEDRALIS RATISBONENSIS.

Universo Civitatis & Dioecesis Ratisbonensis Honorabili Clero Salutem in Domino sempiternam.

SIngulari prærogativâ Ecclesia Sponsæ comparatur, quæ ut veste auro intertexto amicta incedit, ita ad elegantiam usque omnem corporis nitorem studet conservare, ut ne minimam quidem labem in se velit residere: unde cùm in Eam Sponsus Christus Servator noster oculos in-

tentiùs conjecisset, sibi multùm de Sponsæ formâ gratulatus, Tota, inquit, pulchra es Amica mea, & macula non est in Te. Propterea in hanc curam Summi semper Pontifices sedulò incubuerunt, ne tam præclara Sponsæ ornamenta, ut omnia ferè cum tempore consenescunt, unquam possent obfuscari. Quam ad rem multùm utique conferet, si juxta Romanæ Ecclesiæ normam, cœteræ quoque Ecclesiæ in Sacramentorum adminstratione, aliisque, quę ad Divinum cultum spectant, velut in prototypon intentæ facere omnia ritè nitantur. Eò certè Concilij Tridentini pertinent sanctiones, quas multùm utique decet revereri; & cùm aliàs animum & solicitudinem nostram eò meritò advertamus & impendamus,

ut

ut juxta ſanctæ Romanæ, Catholicæ, Apoſtolicæ & Orthodoxæ Eccleſiæ omnium Eccleſiarum Matris & Magiſtræ inſtituta, & Oecumenicorum Conciliorum, maximè verò SS. Concilij Tridentini Sanctiones & Decreta, ijs omnibus, quæ Divinæ Gloriæ augmentum, legitimam Sacramentorum adminiſtrationem, Eccleſiaſticæ diſciplinæ reſtaurationem, Cleri populique reformationem, ſubditorum denique & parochianorum noſtrorum omnium ſalutem ſpectare, eandémque promovere videntur, obedienter & magis integrè ſatisfieri, Eccleſiæque Catholicæ Religionis unitas non Fidei tantùm, ſed Cæremoniarum etiam & Rituum Sacrorum conformitate magis eluceſcere poſsit; Inter alia ſaluberrimè de

crevimus, ad aliarum Cathedralium Ecclesiarum exemplum Rituale Romanum usibus Nostræ Ratisbonensis Ecclesiæ accommodatum ex eo etiam capite Typis vulgare, quòd plurimis in locis, Pastoralia, Agendas seu Ritualia (ut vocant) aut vetustate consumpta & detrita, vel ex magna parte mutila & mendosa, aut in nonnullis Ecclesijs diversa, aut denique Exemplaria pleraque destructa, aut belli injurijs dissipata esse, abundè constet & in comperto sit.

Nos igitur, qui Ecclesiæ Ministros, qui ferunt vasa Domini Sacrosancta, videlicet Sacramenta, per quæ divinarum gratiarum & charismatum fontes ad Nos veluti per Canales derivantur, non solùm Sanctos atque ab omni

con-

conſcientiæ labe immunes, ſed in Sacramentorum etiam adminiſtratione ea pietatis ſigna, ac devotionis indicia, & non vana argumenta præſeferre cupimus, per quæ fidelium mentes ad rerum, quæ intrinſecùs latent, ſanctitatem contemplandam excitentur, atque in Fidei, quam profitemur, unitate roborentur, omnibus & ſingulis Ratisbonenſis hujus Civitatis & Diœceſis Clericis & Religioſis, præſertim curam Animarum quomodolibet habentibus Rituale hoc, debitâ diligentiâ elaboratum, à Theologis Noſtris ad id deputatis diligenter examinatum, ad normam Ritualis Romani accommodatum & antiquo nitori uſuique debito reſtitutum, ſepoſitis alijs omnibus tantùm uſurpandum exhibemus, &, ut deinceps, in Sacramentorum

admi-

administrationibus & benedictionibus quæque easdem præcedunt, vel comitantur, Exhortationibus, Concionibus, Catechismis, Sepulturis, aliisque functionibus Ecclesiasticis, & Divinis peragendis, omnia secundùm Ordinem & Præscriptum ejus sanctè observent, paternè cohortamur & sub pœnis Nobis arbitrarijs seriò præcipimus & mandamus.

DE IIS QUÆ IN SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE GENERALITER SERVANDA SUNT.

T ea, quæ ex antiquis Catholicæ Ecclesiæ institutis, & sacrorum Canonum Summorúmq; Pontificum decretis, de Sacramentorum ritibus ac cæremoniis hoc libro præscribuntur, quâ par est diligentiâ ac religione custodiantur, & ubíq; fideliter serventur; illud ante omnia scire & observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus de iis ritibus decrevit, in hæc verba:

Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Ecclesiarum Pastorem mutari posse; anathema sit.

Seſſ. 7. Can. 13.

Cùm igitur in Ecclesia Dei nihil sanctius aut utilius, nihilque excellentius aut magis divinum habeatur, quàm Sacramenta, ad humani generis salutem à Christo Domino instituta; Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se sancta tractare; atque omni ferè temporis momento, ad tam sanctæ administrationis officium, paratum esse oportere.

Quamobrem illud perpetuò curabit, ut integrè, castè, pié-

que vitam agat: nam, etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possunt, neque à pravis ministris eorum effectus impediri; impurè tamen & indignè ea ministrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit,) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi priùs corde pœniteat: sed, si habeat copiam Confessarij, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.

Quâcunque diei ac noctis horâ ad Sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo præstando (præsertim si necessitas urgeat) moram interponat. Ac propterea populum sæpè prout se offeret occasio, præmonebit, ut, cùm sacro ministerio opus fuerit, se quamprimùm advocet, nullâ temporis aut cujuscunque incommodi habitâ ratione.

Ipse verò, antequam ad hujusmodi administrationem accedat, paululùm, si opportunitas dabitur, orationi, & sacræ rei, quam acturus est, meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi, & cæremonias, pro temporis spatio, prævidebit & perleget.

In omni Sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, & desuper stolâ, ejus coloris, quem Sacramenti ritus exposcit; nisi, in Sacramento Pœnitentiæ ministrando, occasio vel consuetudo vel locus interdum aliter suadeat.

Adhibebit quoque unum saltem, si habeat, vel plures Clericos, prout loci & Sacramenti ratio postulabit, decenti habitu & superpelliceo pariter indutos.

Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, & vasa ministerij, integra, nitidáq; sint & munda.

In Sacramentorum administratione, eorum virtutē, usum, ac utilitatem, & cæremoniarū significationes, ut Concilium Tridentinum præcipit, ex sanctorum P P. & Catechismi Romani doctrinâ, ubi commodè fieri poterit, diligēter explicabit.

Dum Sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quæ ad illius formā & ministeriū pertinent, attentè, distinctè, & piè, atq; clarâ voce, pronunciabit. Similiter & alias orationes & preces devotè ac religiosè dicet: nec memoriæ, quæ plerúmque labitur, facilè confidet: sed omnia recitabit ex libro. Reliquas præterea cæremonias ac ritus ita decenter gravique actione peraget, ut adstantes ad cælestium rerum cogitationem erigat, & attentos reddat.

Ad ministrandum procedens, rei, quam tractaturus est, intentus sit; nec de iis, quæ ad ipsam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur: in ipsa administratione actualem attentionem habere studeat, vel saltem virtualem, cum intentione faciendi quod in eo facit Ecclesia.

Illud porrò diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid, quavis de causa vel occasione, directè vel indirectè, extorqueat, sed ita ministret, ut ab omni Simoniæ atq; avaritiæ suspicione, nedum crimine, longissimè absit. Si quid verò nomine eleemosynæ, devotionis studio, seu necessariæ sustentationis titulo, peracto jam Sacramento, à fidelibus offerri consuevit, id licitè, pro consuetudine locorum, petere & accipere poterit; modò cum debita modestia & citra scandalum id fiat, &, quidquid accipitur, non pro re spirituali, sed verè pro labore temporali, seu, ut modò dictum est, necessarij victûs aut sustentationis titulo, recipiatur.

Fidelibus alienæ Parochiæ Sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causa, vel de licentia Parochi, seu Ordinarij.

Omnes autem, qui Sacramenta suscipiunt, loco & tempore opportuno monebit, ut, remoto inani colloquio & habitu actúque indecenti, piè ac devotè Sacramentis intersint, & ea, quâ par est reverentiâ, suscipiant.

Librum hunc Ritualem (ubi opus fuerit) semper, cùm ministrabit, secum habebit, ritúsque & cæremonias, in eo præscriptas, diligenter servabit.

Cæterùm, illorum tantùm Sacramentorum, quorum administratio ad Parochos pertinet, ritus hoc opere præscribuntur; cujusmodi sunt Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, Extrema unctio, & Matrimonium. Reliqua verò duo Sacramenta, Confirmationis & Ordinis, cùm propria sint Episcoporum, ritus suos habent in Pontificali præscriptos. Et ea, quæ de iis atque aliis Sacramentis scire, servare, & docere Parochi debent, cùm ex aliis libris, tum præcipuè ex Catechismo Romano, sumi possunt; (id quod etiam infra speciatim circa Confirmationis Sacramentum in gratiam Parochorum observabimus.) Siquidem hîc de iis ferè tantùm agere, instituti operis ratio postulat, quæ ad illorum quinque Sacramentorum ritus pertinent.

Postremò, quisquis Sacramenta administrare tenetur, habeat libros necessarios, ad officium suum pertinentes, eósque præsertim, in quibus variarum parochialium functionum notæ ad futuram rei memoriam describuntur, ut ad finem hujus Ritualis habetur.

DE SACRAMENTO BAPTISMI RITE ADMINISTRANDO.

SACRUM *Baptisma, Christianæ religionis & æternæ vitæ januam, quod inter alia novæ legis Sacramenta, à* CHRISTO *instituta, primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse, ipsa Veritas testatur illis verbis:* Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. *Itaque summa, ad illud oportunè ritéque administrandum ac suscipiendum, diligentia adhibenda est.*

Ioan. 3.

Cùm autem ad hoc Sacramentum conferendum alia sint de jure divino absolutè necessaria, ut materia, forma, minister; alia ad illius solemnitatem pertineant, ut ritus, ac cæremoniæ, quas, ex Apostolica & antiquissima traditione acceptas, & approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet; de iis aliqua præmonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium ritè ac sanctè peragatur.

De materia Baptismi.

AC primùm intelligat Parochus, cùm hujus Sacramenti materia sit aqua vera ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse.

Aqua verò solemnis Baptismi sit eo anno benedicta in Sabbato sancto Paschatis, vel Sabbato Pentecostes; quæ in fonte mundo nitida & pura diligenter conservetur: & hæc, quando nova benedicenda est, in Ecclesiæ vel potius Baptisterij sacrarium effundatur.

Si Aqua benedicta tam imminuta sit, ut minùs sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest, in minori tamen quantitate.

Si verò corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, Parochus in Fontem, bene mundatum ac nitidum, recentem aquam infundat, eámque benedicat ex formula, quæ infra præscribitur.

Sed, si aqua conglaciata sit, curetur, ut liquefiat; sin autem ex parte congelata sit, aut nimiùm frigida, poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefacere, & admiscere aquæ baptismali in vasculo ad id parato, & eâ tepefactâ ad baptizandum uti, nè noceat infantulo.

De forma Baptismi.

QVoniam Baptismi forma, his verbis expressa, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. *omnino necessaria est; ideò eam nullo modo licet mutare; sed eadem verba, uno & eodem tempore, quo fit ablutio, pronuncianda sunt.*

Latinus Presbyter Latinâ formâ semper utatur.

Cùm Baptismum iterare nullo modo liceat; si quis sub conditione, de quo infra, sit baptizandus, ea conditio explicanda est, hoc modo: Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, *&c. Hac tamen conditionali formâ non passim aut leviter uti licet, sed prudenter, & ubi, re diligenter pervestigatâ, probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum.*

Baptismus licet fieri possit, aut per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem, primus tamen modus, qui magis est in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineatur; ita ut trinâ ablutione caput baptizandi perfundatur in modũ crucis, uno & eodẽ tempore, quo verba proferuntur; & idẽ sit aquã adhibens & verba pronunciãs.

Vbi verò Baptismus fit per infusionem aquæ, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in fontem, sed vel in sacrarium baptisterij, propè ipsum fontem extructum, defluat, aut in aliquo vase, ad hunc usum parato, recepta, in ipsius Baptisterij, vel in Ecclesiæ sacrarium effundatur.

De ministro Baptismi.

LEgitimus quidem Baptismi minister est Parochus; vel alius Sacerdos, à Parocho vel ab Ordinario loci delegatus: sed, quoties

infans

infans, aut adultus, versatur in vitæ periculo, potest sine solemnitate à quocunque baptizari in qualibet lingua, sive clerico, sive laico, etiam excommunicato, sive fideli sive infideli, sive catholico sive hæretico, sive viro sive fœmina, servatâ tamen formâ & intentione Ecclesiæ.

Sed, si adsit Sacerdos, Diacono præferatur, Diaconus Subdiacono, Clericus laico, & vir fœminæ; nisi pudoris gratiâ deceat fœminam potiùs quàm virum baptizare infantem non omnino editum, vel nisi meliùs fœmina sciret formam & modum baptizandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fideles, præsertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probè teneant & servent.

Pater, aut mater, propriam prolem baptizare non debet, præterquam in mortis articulo, quando alius non reperitur, qui baptizet: neque tunc ullam contrahunt cognationem, quæ matrimonij usum impediat.

De Baptizandis parvulis.

Opportunè Parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes, sive baptizandos sive baptizatos, quamprimùm fieri poterit, & quâ decet Christianâ modestiâ, sine pompæ vanitate deferant ad Ecclesiam; ne illis Sacramentum, tantopere necessarium, nimiùm differatur cum periculo salutis; & ut iis, qui ex necessitate privatim baptizati sunt, consuetæ cæremoniæ ritúsque suppleantur, omissâ formâ & ablutione.

Nemo, in utero matris clausus, baptizari debet. Sed, si infans caput emiserit, & periculũ mortis immineat, baptizetur in capite; nec posteà, si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At, si aliud membrum emiserit quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; & tunc, si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus eo modo, quo supra dictum est: Si non es baptizatus, ego te baptizo, in nomine Patris, *&c. Si verò, ita baptizatus, deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri.*

Si mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimùm cautè extrahatur, ac, si vivus fuerit, baptizetur; si fuerit mortuus, & baptizari non potuerit, in loco sacro sepeliri non debet. Infantes expositi & inventi, si, re diligenter investigatâ, de eorum baptismo non constat, sub conditione baptizentur.

In monstris verò baptizandis, si casus eveniat, magna cautio adhibenda est: de quo, si opus fuerit, Ordinarius loci, vel alij periti, consulantur; nisi mortis periculum immineat.

Monstrum, quod humanam speciem non præseferat, baptizari non debet: de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione: Si tu es homo, ego te baptizo, &c.

Illud verò, de quo dubium est, unáne, aut plures sint personæ, non baptizetur, donec id discernatur: discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora; tunc enim totidem erunt corda & animæ, hominésque distincti; & eo casu singuli seorsum sunt baptizandi, unicuique dicendo; Ego te baptizo, &c. *Si verò periculum mortis immineat, tempúsque non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit minister, singulorum capitibus aquam infundens, omnes simul baptizare, dicendo:* Ego vos baptizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. *Quam tamen formam in iis solùm, & in aliis similibus mortis periculis, ad plures simul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur, aliàs numquam, licet adhibere.*

Quando verò non est certum, in monstro esse duas personas, ut quia duo capita & duo pectora non habet bene distincta; tunc debet primùm unus absolutè baptizari, & postea alter sub conditione, hoc modo: Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

De Patrinis.

PArochus, antequam ad baptizandum accedat, ab iis, ad quos spectat, exquirat diligenter, quem vel quos susceptores seu Patrinos

trinos elegerint, qui infantem de ſacro fonte ſuſcipiant, ne plures quàm liceat, aut indignos vel ineptos, admittat.

Patrinus unus tantùm, ſive vir ſive mulier, vel ad ſummum unus & una, adhibeantur, ex decreto Concilij Tridentini: ſed ſimul non admittantur duo viri, aut duæ mulieres, neque ipſius baptizandi pater aut mater.

Seſſ. 24. c. 2. de ref. Matr.

Hos autem Patrinos, ſaltem in ætate pubertatis, ac Sacramento Confirmationis conſignatos eſſe, maximè convenit.

Sciant præterea Parochi, ad hoc munus non eſſe admittendos infideles, aut hæreticos, non publicè excommunicatos, aut interdictos, non publicè criminoſos, aut infames, nec præterea qui ſanâ mente non ſunt, nec qui ignorant rudimenta fidei: hæc enim Patrini, ſpirituales filios ſuos, quos de Baptiſmi fonte ſuſceperint, ubi opus fuerit, opportunè docere tenentur.

Prætereà, ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, neque alij cujúſvis Ordinis regulares, à ſæculo ſegregati.

De tempore & loco adminiſtrandi Baptiſmi.

QVamvis Baptiſmus quovis tempore, etiam interdicti, & ceſſationis à divinis, præſertim ſi urgeat neceſſitas, conferri poſſit; tamen duo potiſſimùm, ex antiquiſſimo Eccleſiæ ritu, ſacri ſunt dies, in quibus, ſolemni cæremoniâ, hoc Sacramentum adminiſtrari maximè convenit: nempe Sabbatum ſanctum Paſchæ, & Sabbatum Pentecoſtes, quibus diebus baptiſmalis fontis aqua ritè conſecratur. Quem ritum, quantùm fieri commodè poteſt, in adultis baptizandis, niſi vitæ periculum immineat, retineri decet, aut certè non omnino prætermitti, præcipuè in Metropolitanis aut Cathedralibus Eccleſiis.

Ac licèt, urgente neceſſitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptiſmi adminiſtrandi locus eſt Eccleſia, in qua ſit fons baptiſmalis, vel certè Baptiſterium propè Eccleſiam.

Itaque, necessitate exceptâ, in privatis locis nemo baptizari debet; nisi fortè sint Regum aut magnorum Principum filij, id ipsis ita deposcentibus; dummodò id fiat in eorum Capellis seu Oratoriis, & in aqua baptismali, de more benedictâ.

Baptisterium sit decenti loco & formâ, materiâque solidâ, & quæ aquam bene contineat, decenter ornatum, & cancellis circumseptum, serâ & clave munitum, atque ita obseratum, ut pulvis vel aliæ sordes intrò non penetrent; in eóque, ubi commodè fieri potest, depingatur imago sancti Ioannis, Christum baptizantis.

De sacris Oleis, & alijs requisitis.

Sacrum Chrisma, & sanctum Oleum, quod & Catechumenorum dicitur, quorum usus est in Baptismo, eodem anno sint ab Episcopo de more benedicta, feriâ quintâ in Cœnâ Domini.

Curet Parochus, ut ea suo tempore quamprimùm habeat; & tunc vetera in Ecclesia comburat.

Veteribus oleis, nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur; ac, si deficere videantur, & Chrisma aut oleum benedictum haberi non possit, aliud oleum de olivis non benedictum adijciatur, sed in minori quantitate.

Chrisma, & Oleum sacrum, sint in suis vasculis argenteis, aut saltem stanneis, bene obturatis: quæ vascula sint inter se distincta, & propriam unumquodque inscriptionem habeat, majusculis litteris incisam, ne quis error committatur.

Ad usum verè quotidianum minora habeantur vascula ex argento, si fieri potest, aut stanno; sive separata, sive etiam conjuncta: aptè tamen distincta, & bene cooperta, & cum suis inscriptionibus, ut suprà, ne Parochus aberret, & unum pro altero sumat; quod cavere debet diligenter.

In ea igitur, ex majoribus vasculis, Chrismatis & Olei, quod sufficiat, infundatur; atque, ut effusionis periculum caveatur, com-

modum erit, in his vaſculis bombacium ſeu quid ſimile habere, Oleo ſacro & Chriſmate ſeparatim perfuſum, in quæ pollex, cùm opus eſt, ad inungendum immittatur.

Hæc vaſcula ita parata, in loco proprio, honeſto, ac mundo, ſub clave ac tutâ cuſtodiâ decenter aſſerventur, ne ab aliquo, niſi à Sacerdote, temerè tangantur, aut eis ſacrilegè quiſpiam abuti poſſit.

Parochus, quantum fieri poteſt, curet, ne per Laicos, ſed per ſe vel per alium Sacerdotem, vel ſaltem per alium Eccleſiæ miniſtrum, hæc Olea deferantur: caveat item, ne de iis quidquam ulli unquam tribuat, cujuſvis rei prætextu.

Sal, quod in os baptizandi immittendum eſt, ſit benedictum ſua peculiari benedictione, quæ infra præſcribitur; neque utatur ſale exorcizato ad benedicendum aquam; ſitque priùs bene confractum & attritum, ſiccum ac mundum. Sal, ita benedictum, nemini tradatur; neque etiam iis, qui benedicendum attulerint, reddatur; ſed ad alios baptizandos ſervetur, aut in ſacrarium abijciatur.

Pag. 14.

Cùm igitur Baptiſmi Sacramentum jam adminiſtrandum eſt, hæc in promptu eſſe debent:

Vaſcula ſacri Olei Catechumenorum, & Chriſmatis.

Vaſculum cum ſale benedicendo, vel jam, ut dictum eſt, benedicto.

Vaſculum, ſeu cochleare, ex argento vel alio metallo, nitidum, ad aquam Baptiſmi fundendam ſupra caput baptizandi; quod nulli præterea alij uſui deſerviat.

Pelvis, ſeu bacile, ad excipiendam aquam ex capite defluentem; niſi ſtatim in ſacrarium defluat.

Goſſipium, alio nomine bombacium ſeu quid ſimile, ad abſtergenda loca, ſacris Oleis inuncta.

Stolæ duæ, una violacea, & altera alba, ut infra notatur, mutandæ.

Medulla panis, quâ inuncti Sacerdotis digiti, cùm manus lavat, abstergantur; & vas pro manuum lotione post Baptismum; quod huic tantùm usui deservire decet.

Alba vestis in modum pallioli, seu linteolum candidum, infantis capiti imponendum.

Cereus, seu candela cerea, baptizato ardens tradenda.

Hic denique Ritualis liber sit paratus, & item liber Baptismalis, in quo baptizati describuntur.

Omnibus igitur opportunè præparatis, Sacerdos, ad tanti Sacramenti administrationem, lotis manibus, superpelliceo & stolâ violaceâ indutus, accedat; clericum unum, seu plures, si potest, secum adhibeat, superpelliceo pariter indutos, qui sibi ministrent.

Ita paratus, accedat ad limen Ecclesiæ, ubi foris expectant, qui infantem detulerunt.

Interroget (nisi de his bene sibi constet) an sit suæ Parochiæ, masculus an fœmina, an sit domi baptizatus, & à quo, & quàm ritè, & qui sint Compatres, qui infantem teneant, pro eóque respondeant; quos piè ac decenter assistere, ac, prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes respondere admoneat.

Et quoniam iis qui baptizantur, tanquam Dei filiis in Christo regenerandis, & in ejus militiam adscribendis, nomen imponitur; curet, ne obscœna, fabulosa, aut ridicula, vel inanium Deorum, vel impiorum Ethnicorum hominum, nomina imponantur; sed potiùs, quatenus fieri potest, Sanctorum; quorum exemplis fideles ad piè vivendum excitentur, & patrociniis protegantur.

His igitur expeditis, Baptizans ad Baptismum procedat, & Patrinum in hunc modum nominatim interroget.

ORDO

ORDO BAPTISMI PARVULORUM.

QUomodo vocandus eſt infans iſte? Vel, ſi Patrinus ignorat linguam Latinam, Germanicè ſic interrogat: Wie ſoll das Kind heiſſen? Patrinus reſpondet: N. Sacerdos. N. Quid petis ab Eccleſia Dei? Was begehrſt du von der Kirchen Gottes? Patrinus reſpondet: Fidem. Den Glauben. Sacerdos: Fides quid tibi præſtat? Was gibt dir der Glaube? Patrinus reſpondet: Vitam æternam. Das ewige Leben. Sacerdos: Si igitur vis ad vitam ingredi, ſerva mandata: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & proximum tuum ſicut teipſum.

Dum ſequentes interrogationes facit Epiſcopus, ſedet cũ mitra.

Deinde ter exſufflet leniter in faciem infantis, & dicat ſemel: Exi ab eo, (vel ab ea,) immunde ſpiritus, & da locum Spiritui ſancto Paraclito.

Pontifex ſurgit cum mitra.

Poſteà pollice faciat ſignum Crucis in fronte & pectore infantis, dicens: Accipe ſignum Crucis, tam in fronte ✠ quàm in corde ✠ ſume fidem cæleſtium præceptorum, & talis eſto moribus, ut templum Dei jam eſſe poſſis.

Rurſus ſedet cũ mitra.

Oremus.

PReces noſtras, quæſumus Domine, clementer exaudi: & hunc electum tuum N. (electam tuam N.) Crucis Dominicæ impreſſione ſignatum, (ſigna-

Surgit, & dicit ſequentes orationes, ſine mitra.

tam,) perpetuâ virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum, ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat:

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum N. (famulam tuam N.) quem (quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es: omnem cæcitatem cordis ab eo (eâ) expelle: disrumpe omnes laqueos Satanæ, quibus fuerat colligatus (colligata): aperi ei, Domine, januam pietatis tuæ, ut, signo sapientiæ tuæ imbutus (imbuta,) omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad suavem odorem præceptorum tuorum lætus (læta) tibi in Ecclesia tua deserviat, & proficiat de die in diem. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos benedicat salem: qui, semel benedictus, aliàs ad eundem usum deservire potest.

Benedictio salis.

EXorcizo te, creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis ✠, & in charitate Domini nostri Jesu Christi ✠, & in virtute Spiritus sancti ✠; Exorcizo te, per Deum vivum ✠, per Deum verum ✠,

per

per Deum ſanctum ✠, per Deum ✠ qui te ad tutelam humani generis procreavit, & populo venienti ad credulitatem, per ſervos ſuos conſecrari præcepit, ut in nomine ſanctæ Trinitatis efficiaris ſalutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te, Domine Deus noſter, ut hanc creaturam ſalis ſanctificando ſanctifices ✠, & benedicendo benedicas ✠, ut fiat omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in viſceribus eorum, in nomine ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Deinde immittat modicum ſalis benedicti in os infantis, dicens: N. Accipe ſalem ſapientiæ: propitiatio ſit tibi in vitam æternam. ℟. Amen. Sacerdos. Pax tecum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Pontifex accipit mitram et ſedet.

Oremus.

DEus patrum noſtrorum, Deus univerſæ conditor veritatis, te ſupplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. (famulam tuam N.) reſpicere digneris propitius, &, hoc primum pabulum ſalis guſtantem, non diutiùs eſurire permittas, quò minùs cibo expleatur cæleſti, quatenus ſit ſemper ſpiritu fervens, ſpe gaudens, tuo ſemper nomini ſerviens. Perduc eum (eam) Domine, quæſumus, ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promiſſionum tuarum æterna præmia conſequi mereatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Rurſus ſtat ſine mitra.

Exor-

Adhuc ſtat cũ mitra.

Exorcizo te, immunde ſpiritus, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ſancti ✠, ut exeas, & recedas ab hoc famulo Dei N. (famula Dei N.) Ipſe enim tibi imperat, maledicte, damnate, qui pedibus ſuper mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo, maledicte diabole, recognoſce ſententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jeſu Chriſto, Filio ejus, & Spiritui ſancto: & recede ab hoc famulo Dei N. (famula Dei N.) quia iſtum (iſtam) ſibi Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontémq; Baptiſmatis vocare dignatus eſt.

Hîc pollice in fronte ſignat infantem, dicens:

Et hoc ſignum ſanctæ Crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu, maledicte diabole, numquam audeas violare. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Mox imponit manum ſuper caput infantis, & dicit:

Oremus.

ÆTernam ac juſtiſſimam pietatem tuam deprecor, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis & veritatis, ſuper hunc famulum tuum N. (famulam tuam N.) ut digneris eum (eam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum (eam,) & ſanctifica: da ei ſcientiam veram, ut dignus (digna) gratiâ Baptiſmi tui effectus (effecta,) teneat firmam ſpem, conſilium rectum, doctrinam ſanctam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Poſteà

Poſteà Sacerdos imponit extremam partem ſtolæ ſuper infantem,& introducit eum in Eccleſiam,dicens:

N. Ingredere in templum Dei,ut habeas partem cum Chriſto in vitam æternam. ℞. Amen.

Cùm fuerint Eccleſiam ingreſſi, Sacerdos procedens ad fontem, cum ſuſceptoribus conjunctim clarâ voce dicit:

CRedo in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ. Et in Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum. Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria Virgine: Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus. Deſcendit ad inferos, tertiâ die reſurrexit à mortuis. Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis. Inde venturus eſt judicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum ſanctum: ſanctam Eccleſiam Catholicam; Sanctorum communionem: remiſſionem peccatorum: carnis reſurrectionem: vitam æternam. Amen.

Epiſcopus ſtat ſine mitra.

PAter noſter, qui es in cœlis: ſanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuũ: fiat voluntas tua,ſicut in cœlo,& in terra. Panem noſtrum quotidianũ da nobis hodie: & dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: & ne nos inducas in tentationem; ſed libera nos à malo. Amen.

Vel Germanicè dicat: **Sprecht mit mir den Chriſtlichen Catholiſchen Glauben/ſambt dem Heil. Vatter vnſer / etc.**

Ich Glaub in GOtt Vatter/Allmächtigen Schöpffer Him-

mels vnd der Erden. Vnd in JEsum Christum/ seinen ainigen Sohn/ vnsern HErrn. Der empfangen ist von dem Heil. Geist. Geboren auß Maria der Jungfrawen. Gelitten vnter Pontio Pilato/ gecreutziget/ gestorben/ vnd begraben. Abgestigen zu der Höllen/ am dritten Tag widerumb aufferstanden von den Todten. Auffgefahren zu den Himmeln / sitzet zu der Gerechten GOttes deß Allmächtigen Vatters. Von dannen er kommen wird/ zu richten die Lebendigen vnd die Todten. Jch glaub in den Heiligen Geist. Ein heilige allgemeine Christliche Kirchen. Gemeinschafft der Heiligen. Ablaß der Sünden. Aufferstehung deß Fleisches. Vnd ein ewiges Leben. Amen.

Vatter vnser/ der du bist in den Himmeln. Geheiliget werde dein Nahm. Zukomme dein Reich. Dein Will geschehe/ wie im Himmel/ also auch auff Erden. Gib vns heut vnser täglichs Brod. Vnd vergib vns vnsere Schulden/ als auch wir vergeben vnsern Schuldigern. Vnd führe vns nit in Versuchung. Sondern erlöse vns vom Vbel. Amen.

Deinde ad circumstantes, qui infantem deferunt & comitantur, stando sequentem facit exhortationem.

Christliche Ermahnung an die Gevattern/ vnd andere Vmbstehende/ vor der H. Tauff.

Si Baptizans sit Episcopus, omittit exhortationẽ; quam tamen si pro libitu facere velit, sedendo cum baculo & mitra illam facit.

ANdächtige in Christo dem HErrn/ dieweil wir bey diesem Christlichen vnd Gottseeligen Werck der heiligen Tauff in dem HErrn versamblet seyn/ so sollen Ewer Lieb vñ Andacht sich wol erinnern/ deß herrlichen Spruchs vnsers lieben HErrn JEsu Christi: Es sey dann/ (spricht er bey dem heiligen Johan. am 3. Capit.) daß einer widerumb geboren

werde auß dem Wasser vnd heiligen Geist/so kan er nit eingehen in das Reich GOttes. Vrsach/dann nach S. Pauli Gezeugnuß/seynd alle Adams-Kinder/wie klein/jung/vnd vnschuldig sie scheinen/in Sünden empfangen vnnd geboren/ja auch von Natur Kinder deß Göttlichen Zorns/dieweil sie alle in Adam/ jhrem ersten Vatter/gesündiget haben/vnd mit der Erb-Sünd befleckt seynd/vnnd also zum ewigen Leben vntauglich erfunden werden. Demnach wird dises junge Kind hie fürgestellt/vnd zu der heiligen Tauff bereit/damit es auß dem Stand der Sünden vnd sündlicher Vnsauberkeit/zu dem Stand der Gnaden vnd Christlichen Gerechtigkeit komme/ja auch für ein lebendiges Glid Christi/vnd für einen rechten Erben deß Himmelreichs/angenommen vnd gezehlet werde. Dieweil aber diß schwache Kind/ solche grosse angebottene Gnad GOttes/in diesem vnmöglichen Alter nicht erkennen noch bekennen kan/ soll erstens Ewer Lieb vnd Andacht/vnd sonderlich jhr Gevattern/ermahnet seyn/ daß jhr an statt dises Kinds ewer Hertz zu dem Allmächtigen wendet/vnd mit vngezweiffeltem Glauben betrachtet/ daß Christus Jesus/aller Welt Heyland/diß heilige vnd nothwendige Sacrament deß Tauffs selbst hat eingesetzt/ vnnd mit seiner Gnadenreichen Verheissung geziert vnd versieglet/als er nemblichen durch Ezechielem seinen Propheten vorgesagt/ Er wölle ein rein Wasser über sein Volck außgiessen/ vnd sie rein machen von allen jhren Vnreinigkeiten. Vnd meinen Geist/sagt er/will ich euch geben/vnd will machen/daß jhr in meinen Gebotten wandlet/vnd diselbige vollbringet.

Zum andern/solt jhr andächtig zu Hertzen führen/daß die obgemelte Gaab vnd Gnad/von disem Kind nichts anders erfordert/dann daß es/mit der Zeit/dasselbige danckbarlich leiste/was jhr Gevattern/an seiner statt/ernstlichen alhie versprechen vnnd verheissen werdet: Als nemblich/daß es dem Teuffel/vnd aller

ſeiner Hoffart vnd Wercken/ widerſage vnd widerſtrebe: Item daß es für vnd für bleibe vnd verharꝛe bey dem rechten Chriſtlich-Catholiſch- vnnd Apoſtoliſchen Glauben / welchen Glauben es auch ſonderlich üben vnnd erzeigen ſoll / mit dem Gebett/in dem H. Vatter vnſer/vnd mit dem Gehorſamb/in den HH. zehen Gebotten. Nicht weniger haben ſie auch zu erwegen/vnd wol zubehertzigen/daß nit allein der Tauffer mit dem Getaufften/ ſondern auch der Tauff-Gött oder Gevatter mit dem Tauff-Kind/ ſambt deſſen wahren Eltern/geiſtlicher weiſe befreundet werden/ alſo daß ſie ſich mit recht nit zuſammen verheurathen mögen/ja auch nach beſchehenem Heurath / widerumb geſcheiden werden müſſen. Inſonderheit aber erfordert ewer Ambt vnd Pflicht/ daß jhr euch diſes Kinds/im fall es nach emfangner Tauff/vber kurtz oder lang / auß Zulaſſung GOttes/ſeiner natürlichen Eltern / durch den zeitlichen Todt beraubt wurde / getrewlich annembt/es auff die Forcht Gottes/Zucht vnd Erbarkeit/anweiſet vnd haltet/damit/wann es zu ſeinen verſtändigen Jahren kommen würd / ſeiner Keuſcheit wahrnemme/ die Gerechtigkeit lieb habe/vnd vor allen Dingen das H. Vatter vnſer/den H. Engliſchen Gruß/Chriſtlichen Glauben/vnd die zehen Gebott fleiſſig lerne / vnd derer ſich embſig gebrauche / damit es/nach ſeinem vnd ewrem Zuſagen/ ſo vor GOtt vnd der Kirchen hie geſchehen / wider deß Teuffels Reich ritterlichen ſtreitten / vnd ſtandhafftig überwinden/vnd alſo nach diſem ſterblichen Leben/ſambt allen lieben Außerwöhlten / die Cron der ewigen Frewd vnnd Seeligkeit erlangen möge. Damit aber ſolches geſchehe/vnd wir alle neben diſem Kind die Gnadenreiche Krafft vnd Würckung der H. Tauff haben/vnd in vns empfinden mögen/ſo laſſet vns demnach mit gebognen Knyen vnd demütigen Hertzen ſammentlich ſprechen ein andächtiges Vatter vnſer / vnnd Ave Maria.

Baptizans & circumſtantes genu flectunt, & recitant ſecretò Pater noſter. Ave Maria, &c.

Quibus peractis ſurgunt; & Baptizans, antequam accedat ad Baptiſterium, dicat:

EXORCISMUS.

EXorcizo te, omnis ſpiritus immunde, in nomine Dei Patris omnipotentis ✠, & in nomine Jeſu Chriſti, Filij ejus, Domini & Judicis noſtri ✠, & in virtute Spiritus ſancti ✠, ut diſcedas ab hoc Plaſmate Dei N. quod Dominus noſter ad templum ſanctum ſuum vocare dignatus eſt, ut fiat templum Dei vivi, & Spiritus ſanctus habitet in eo. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Poſteà Sacerdos digito accipiat de ſaliva oris ſui, & tangat aures & nares infantis: tangendo verò aurem dexteram & ſiniſtram, dicat:

Ephpheta, quod eſt Adaperire: Deinde tangat nares, dicens: In odorem ſuavitatis, & ſubdit: Tu autem effugare diabole; appropinquabit enim judicium Dei.

Poſteà interrogat baptizandum nominatim, dicens:

Epiſcopus ſedet cum mitra.

N. Abrenuntias Satanæ? Widerſagſt du dem Teuffel?

Reſpondet Patrinus: Abrenuntio. Ich widerſag.

Et omnibus operibus ejus? Und allen ſeinen Wercken?

℟. Abrenuntio. Ich widerſag.

Et omnibus pompis ejus? Und aller ſeiner Hoffart?

℟. Abrenuntio. Ich widerſag.

Deinde Sacerdos intingit pollicem in Oleo Catechumenorum; & infantem ungit in pectore, & inter ſcapulas, in modum Crucis, dicens:

Ego te linio ✠ Oleo ſalutis, in Chriſto ✠ Jeſu Domino noſtro, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

Subinde pollicem & inuncta loca abſtergit bombacio vel re ſimili; deponit ſtolam violaceam, & aſſumit aliam albi coloris, & interrogat expreſſo nomine baptizandum, Patrino reſpondente:

Epiſcopus ſimiliter ſumit ſtolam & pluviale coloris albi; & ſedet cũ mitra.

N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ? N. Glaubſt du in Gott Vatter Allmächtigen Schöpffer Himmels vnd der Erden?

℟. Credo. Ich glaub.

Credis in Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum, natum, & paſſum?

Glaubſt du in JEſum Chriſtum/ ſeinen ainigen Sohn/ vnſern HErrn/ der geboren iſt/ vnd gelitten hat?

℟. Credo. Ich glaub.

Credis in Spiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam Catholicam, ſanctorum communionem, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem, vitam æternam?

Glaubſt du in den Heil. Geiſt/ ein heilige allgemeine Chriſtliche Catholiſche Kirchen/ Gemeinſchafft der Heiligen / Ablaß der Sünden/ Aufferſtehung deß Fleiſches/ vnd ein ewiges Leben?

℟. Credo. Ich glaub.

Deinde expreſſo nomine baptizandi, ter Sacerdos interrogat:

N. Vis baptizari? Wilt du getaufft werden?

Reſp. Patrinus. Volo. Ich will.

Quærat deinde Sacerdos; an, propter periculum evitandum, ſit circa Baptiſmum infantis, aliquid attentatum à quopiam? Et, ſi reſpondeatur, nihil ejuſmodi factum; tunc, Patrino, vel Matrina, vel utroque (ſi ambo admittantur,) infantem tenente, Sacerdos vaſculo, ſeu urceolo, accipit aquam Baptiſmalem, & de ea ter fundit ſupra caput infantis in modum Crucis, &, ſimul verba proferens, ſemel tantùm diſtinctè & attentè dicit:

N Ego te baptizo in nomine Patris, ✠ fundat primò, & Filij, ✠ fundat ſecundò & Spiritus ✠ ſancti, fundat tertiò. ℟. Amen.

Epiſcopus adhuc ſedet cum mitra.

Si verò dubitatur, an infans fuerit baptizatus, utatur hâc formâ: N. Si non es baptizatus, (baptizata,) ego te baptizo, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ ſancti. ℟. Amen. Deinde intingit pollicem in ſacro Chriſmate, & ungit infantem in ſummitate capitis in modum Crucis, dicens:

DEus omnipotens, Pater Domini noſtri JeſuChriſti, qui te regeneravit ex aqua & Spiritu ſancto, quíque dedit tibi remiſſionem omnium peccatorum, (hîc inungit,) ipſe te liniat Chriſmate ſalutis ✠ in eodem Chriſto Jeſu Domino noſtro, in vitam æternam. ℟. Amen.

Sacerdos: Pax tibi. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Tum bombacio, aut re ſimili, abſtergit pollicem ſuum, & locum inunctum; & imponit capiti ejus linteolum candidum, loco veſtis albæ, dicens:

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

Postea dat ei, vel Patrino, candelam accensam, dicens:

Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi Baptismum tuum: serva Dei mandata, ut, cùm Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei unà cum omnibus Sanctis in aula cælesti, habeásq; vitã æternam, & vivas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Postremò dicit: N. Vade in pace; & Dominus sit tecum. ℟. Amen.

Si verò fuerint plures baptizandi, sive masculi sive fœminæ, in Baptisterio masculi statuantur ad dexteram, fœminæ verò ad sinistram; & omnia pariter dicantur ut suprà, in proprio genere, & numero plurali. Verùm, prima nominis interrogatio, exsufflatio, Crucis impressio, seu signatio, tactus aurium & narium cum saliva, abrenunciationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de Fide seu Symbolo, & ipse Baptismus, inunctio Chrismatis, candidæ vestis impositio, atque accensæ candelæ traditio, singulariter singulis, & primùm masculis, deinde fœminis, fieri debent.

Si infans, vel adultus ægrotus adeò graviter laboret, ut periculum immineat, ne pereat ante, quàm Baptismus perficiatur; Sacerdos, omissis quæ Baptismum præcedunt, eum baptizet, ter, vel etiam semel infun-

dens aquam ſuper caput ejus in modũ Crucis, dicens: Ego te baptizo, in nomine Patris ✠, &c.

Pag. 23.

Si non habeatur aqua Baptiſmalis, & periculum impendeat, Sacerdos utatur aquâ ſimplici.

Deinde, cùm Baptiſmus in Eccleſia confertur, ſi habeat Chriſma, liniat eum in vertice, dicens: Deus omnipotens, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, &c. ut ſupra.

Ibidem.

Poſteà dat ei linteolum candidum, dicens: Accipe veſtem, &c.

Ibidem.

Ac demùm dat ei ceream candelam accenſam, dicens: Accipe lampadem, &c. ut ſupra. Si ſupervixerit, ſuppleantur alij ritus omiſſi.

Pag. 24.

Baptiſmo ſic expleto, lavet Sacerdos ſupra pelvim manus cum ſale & aqua, præſertim verò pollicem quo in unctionibus uſus eſt; tum etiam Patrinus: lotionis verò aqua in locum ſacrum effundatur.

Antequam infans ex Eccleſia aſportetur, aut ſuſceptores diſcedant, eorum nomina, & alia de adminiſtrato Baptiſmo, ad præſcriptam formam in Baptiſmali libro Parochus accuratè deſcribat. Quod ubi factum eſt, ſeriò circũmſtantibus inculcabit, ut parentes vel nutrices admoneant, ne, propter oppreſſionis periculum, ſecum in lecto infantes detineant; hoc ferè modo:

Ewer Lieb vnd Andacht werden diſes Kinds Eltern ermahnen/daß ſie daſſelbige/wegen Lebens-Gefahr/ keines wegs bey ſich in den Bethern auffhalten/oder andern ſolchs zuthun geſtatten ſollen. Dann / wofern es ſolte ertruckt werden / begehen die/ſo das Kind ertrucken / ein ſolche Sünd / von welcher kein Beichtvatter ohne habendes Privilegium **abſolviren kan.**

DE BAPTISMO ADULTORUM.

Si quis adultus sit baptizandus, debet priùs secundùm Apostolicam regulam in Christiana fide ac sanctis moribus diligenter institui, & per aliquot dies in operibus pietatis exerceri, ejúsque voluntas & propositum sæpiùs explorari, & non nisi sciens & volens, probéque instructus, baptizari.

At verò, si quis, dum instruitur, in mortis periculum incidat, baptizaríque voluerit, habitâ ratione periculi vel necessitatis baptizetur.

Adultorum Baptismus, ubi commodè fieri potest, ad Episcopum deferatur, ut, si illi placuerit, ab eo solemniùs conferatur; alioquin Parochus ipse baptizet, statâ cæremoniâ.

Decet autem, hujusmodi Baptismum, ex Apostolico instituto, in Sabbato sancto Paschatis vel Pentecostes solemniter celebrari.

Quare si circa hæc tempora Catechumeni sint baptizandi, in istos dies, si nihil impediat, Baptismum differri convenit.

Verùm, si circa seu post tempus Pentecostes aliqui conversi fuerint, qui ægrè ferant, suum Baptisma in longum tempus differri, & ad illud festinent, instructíque ac ritè parati esse noscantur, citiùs baptizari possunt.

Catechumenus instructus baptizetur in Ecclesia, seu in Baptisterio. Patrinus ei assistat; & ipse Catechumenus ad Sacerdotis interrogationes respondeat; nisi mutus fuerit, aut omnino surdus, vel ignotæ linguæ; quo casu vel per Patrinum, si illam intelligat, aut alium interpretem, vel nutu, consensum explicet suum.

Pro hujus autem veneratione Sacramenti, tam Sacerdotem, qui adultos baptizabit, quàm ipsos adultos qui sani sunt, convenit esse jejunos.

Quare non post epulas aut prandia, sed ante meridiem (nisi

ex

ex rationabili causa aliter faciendum esset) eorum Baptisma celebretur.

Admonendus est Catechumenus, ut peccatorum suorum pœniteat.

Amentes & furiosi non baptizentur, nisi tales à nativitate fuerint: tunc enim de iis idem judicium faciendum est, quod de infantibus; atque in fide Ecclesiæ baptizari possunt.

Sed, si dilucida habeant intervalla; dum mentis compotes sunt, baptizentur, si velint. Si verò, antequàm insanirent, suscipiendi Baptismi desiderium ostenderint, ac vitæ periculum immineat; etiamsi non sint compotes mentis, baptizentur.

Idémque dicendum est de eo, qui lethargo aut phrenesi laborat, ut tantùm vigilans & intelligens baptizetur; nisi periculum mortis impendeat, si in eo priùs apparuerit Baptismi desiderium.

Sacerdos diligenter curet, ut certior fiat de statu & conditione eorum, qui baptizari petunt, præsertim exterorum. De quibus factâ diligenti inquisitione, num aliàs ac ritè sint baptizati, caveat, ne quis, jam baptizatus, imperitiâ vel errore, aut ad quæstum vel ob aliam causam, fraude dolóve, iterum baptizari velit.

Omnes autem, de quibus, re diligenter investigatâ, probabilis dubitatio est an baptizati fuerint, si nihil aliud impediat, sub conditione baptizentur.

Hæretici verò, ad Catholicam Ecclesiam venientes, in quorum Baptismo debita forma, aut materia servata non est, ritè baptizandi sunt: sed priùs errorum suorum pravitatem agnoscant ac detestentur, & in fide Catholica diligenter instruantur: ubi verò debita forma & materia servata est, omissa tantùm suppleantur, nisi rationabili de causa aliter Episcopo videatur.

Cœterùm, legantur & serventur ea, quæ suprà de Baptismo in communi præscripta sunt.

Pag. 5.

ORDO BAPTISMI ADULTORUM.

IN primis Sacerdos, paratis his quæ suprà de observandis in administratione Sacramenti Baptismi parvulorum dicuntur, indutus superpelliceo & stolâ, vel etiam pluviali violacei coloris, cum suis Clericis accedit ad gradus altaris, &, genibus flexis, pias mente ad Deum preces effundit, ut tantum Sacramentum dignè valeat ministrare; &, ad implorandum divinũ auxilium, surgens, se signat, &, si temporis ratio ferat, dicit:

Deus in adjutorium meum intende. ℞ Domine ad adjuvandum me festina. Gloria Patri, &c Sicut erat. &c.

Posteà incipiat, prosequentibus Clericis, Antiphon.

Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, dicit Dominus.

Psalmus 8.

DOmine Dominus noster: quàm admirabile est nomen tuum in universa terra!

Quoniam elevata est magnificentia tua: super cœlos.

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem, propter inimicos tuos: ut destruas inimicum & ultorem.

Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quæ tu fundâsti.

Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulò minùs ab angelis: gloriâ & ho-

nore coronâſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.

Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus: oves & boves univerſas, inſuper & pecora campi.

Volucres cœli, & piſces maris: qui perambulant ſemitas maris.

Domine Dominus noſter: quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra!

Gloria Patri. Sicut erat.

Pſalmus 28.

AFferte Domino filij Dei: afferte Domino filios arietum.

Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus: adorate Dominum in atrio ſancto ejus.

Vox Domini ſuper aquas, Deus majeſtatis intonuit: Dominus ſuper aquas multas.

Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani.

Et comminuet eas tamquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius unicornium.

Vox Domini intercidentis flammam ignis, vox Domini concutientis deſertum: & commovebit Dominus deſertum Cades.

Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condenſa: & in templo ejus omnes dicent gloriam.

Dominus diluvium inhabitare facit: & sedebit Dominus Rex in æternum.
Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.
Gloria Patri. Sicut erat.

Psalmus 41.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.
Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?
Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie; Ubi est Deus tuus?
Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei.
In voce exultationis & confessionis: sonus epulantis.
Quare tristis es, anima mea: & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.
Ad meipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terrâ Jordanis, & Hermoniim à monte modico.
Abyssus Abyssum invocat: in voce cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua, & fluctus tui: super me transierunt.
In die mandavit Dominus misericordiam suam: & nocte canticum ejus.

Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam Deo, Suſceptor meus es.
Quare oblitus es mei? & quare contriſtatus incedo, dum affligit me inimicus?
Dum confringuntur oſſa mea: exprobraverunt mihi, qui tribulant me, inimici mei.
Dum dicunt mihi per ſingulos dies, Ubi eſt Deus tuus? quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.
Gloria Patri. Sicut erat.

Et repetitur Antiph. Effundam ſuper vos aquam mundam. Quâ repetitâ, dicitur: Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis tuis, in confeſſione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoſcere, & in potentia Majeſtatis adorare unitatem: quæſumus, ut ejuſdem fidei firmitate ab omnibus ſemper muniamur adverſis.

Oratio.

ADeſto ſupplicationibus noſtris, omnipotens Deus; &, quod humilitatis noſtræ gerendum eſt miniſterio, tuæ virtutis impleatur effectu.

Oratio.

DA, quæsumus Domine, electo nostro; ut, sanctis edoctus mysterijs, & renovetur fonte Baptismatis, & inter Ecclesiæ tuæ membra numeretur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si plures fuerint baptizandi, hæc tertia Oratio dicatur in numero plurali.

Deinde Sacerdos procedit ad fores Ecclesiæ, & stat in limine, catechizandus verò extra limen. Et, si sunt plures mares & fœminæ, illi ad dexteram Sacerdotis, hæ verò ad sinistram statuantur; & Sacerdos interrogat:

Quo nomine vocaris? **Wie heisset dein Nahm?** Catechumenus respondet: N.

Sacerdos: N. Quid petis ab Ecclesia Dei? **Was begehrst du von der Kirchen Gottes?** ℟. Fidem. **Den Glaubē.**

Sacerdos: Fides quid tibi præstat? **Was gibt dir der Glaubē?** ℟. Vitam æternam. **Das ewige Leben.**

Sacerdos: Si vis habere vitam æternam, serva mandata. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet, & Prophetæ. Fides autem est, ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate venereris, neque confundendo personas, neque substantiam separando. Alia est enim persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti; sed horum trium una est substantia, & non nisi una Divinitas.

Et rurſus interrogat: N. Abrenuntias Satanæ? N. Widerſagſt du dem Teuffel? ℟. Abrenuntio. Ich widerſag.

Interrog. Et omnibus operibus ejus? Vnd allen ſeinen Wercken? ℟. Abrenuntio. Ich widerſag.

Interrog. Et omnibus pompis ejus? Vnd aller ſeiner Hoffart? ℟. Abrenuntio. Ich widerſag.

Deinde Sacerdos interrogat de Symbolo fidei, dicens:

Credis in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli & terræ?

Glaubſt du in Gott Vatter Allmächtigen/Schöpffer Himmels vnd der Erden?

℟. Credo. Ich glaub.

Interrog. Credis & in Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum, natum & paſſum?

Glaubſt du auch in JEſum Chriſtum/ſeinen ainigen Sohn/ vnſern HErrn/der geboren iſt/ vnd gelitten hat?

℟. Credo. Ich glaub,

Interrog. Credis & in Spiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam Catholicam, ſanctorum communionem, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem, & vitam æternam?

Glaubſt du auch in den H. Geiſt/ eine heilige/ allgemeine/ Chriſtlich-Catholiſche Kirchen/ Gemeinſchafft der Heiligen/ Ablaß der Sünden/Aufferſtehung deß Fleiſches/ vnd ein ewiges Leben?

℟. Credo. Ich glaub.

Tunc Sacerdos exſufflat ter in faciē ejus, ſemel dicens:

Exi ab eo (ea) spiritus immunde, & da locum Spiritui sancto Paraclito.

Hîc, in modum Crucis, halet in faciē ipsius; & dicat:

N. Accipe Spiritum bonum per istam insufflationem, & Dei benedictionem ✠. Pax tibi ℟. Et cum spiritu tuo.

Deinde facit Crucem cum pollice, in ejus fronte, & in pectore, dicens:

N. Accipe signum Crucis, tam in fronte ✠, quàm in corde ✠: sume fidem cælestium præceptorum. Talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis: ingressúsque (ingressáque) Ecclesiam Dei, evasisse te laqueos mortis, lætus (læta) agnosce; (horresce idola, respue simulacra,) cole Deum Patrem omnipotentem, & Jesum Christum Filium ejus unicum, Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Hîc advertendum est, quòd dicta verba (horresce idola, respue simulacra,) dicantur Catechumeno, qui venit de Gentilitatis errore, seu de Ethnicis & Idololatris. Catechumeno verò Judæo, sive ex Hebræis venienti, loco horum verborum dicatur, (horresce Judaicam perfidiam, respue Hebraicam superstitionem.) Saraceno autem, vel Turcæ, aut Persæ, sive alij ex Mahumetanis ad fidem venienti Catechumeno, loco eorundem verborum dicatur, (horresce Mahumeticam perfidiam, respue pravam sectam infidelitatis.)

At hæretico, ad Catholicam Ecclesiam venienti, qui,

ſi in ejus Baptiſmo debita forma ſervata non eſt, baptizari debet, dicatur, (horreſce hæreticam pravitatem, reſpue nefarias ſectas impiorum.) Vel exprimatur proprio nomine ſecta, de qua Catechumenus venit.

Si plures ſunt Electi, omnia ſupradicta dicuntur ſigillatim ſuper ſingulos.

Oremus.

TE deprecor, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, ut huic famulo tuo N. (famulæ tuæ N.) qui (quæ) in hujus ſæculi nocte vagatur incertus ac dubius, (incerta ac dubia) viam veritatis & agnitionis tuæ jubeas demonſtrari: quatenus, reſeratis oculis cordis ſui, te unum Deum, Patrem in Filio, & Filium in Patre cum Spiritu ſancto, recognoſcat, atque hujus confeſſionis fructum & hîc, & in futuro ſæculo percipere mereatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Si plures fuerint, præcedens Oratio dicatur in numero plurali, & in genere ſuo.

Deinde ſignet illum ſigno Crucis cum pollice in fronte, dicens:

Signo tibi frontem ✠, ut ſuſcipias Crucem Domini.

In auribus. Signo tibi aures ✠, ut audias divina præcepta.

In oculis. Signo tibi oculos ✠, ut videas claritatem Dei.

In naribus. Signo tibi nares ✠, ut odorem ſuavitatis Chriſti ſentias.

In ore. Signo tibi os ✠, ut loquaris verba vitæ.

In pectore. Signo tibi pectus ✠, ut credas in Deum.

In scapulis. Signo tibi scapulas ✠, ut suscipias jugum servitutis ejus.

In toto corpore, illud non tangens, manu producit signum Crucis, & dicit:

Signo te totum, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus sancti ✠, ut habeas vitam æternam, & vivas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Oremus.

PReces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi, & hunc electum tuum N. (electam tuam N.) Crucis Dominicæ, cujus impressione eum (eam) signamus, virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

DEus, qui humani generis ita es conditor, ut sis etiam reformator; propitiare populis adoptivis, & novo testamento sobolem novæ prolis adscribe, ut filij promissionis, quod non potuerunt assequi per naturam, gaudeant se recepisse per gratiam. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Tunc imponit manum super caput electi, & dicit:

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere digneris super hunc famulum

mulum tuum N. quem (hanc famulam tuam N. quam) ad rudimenta fidei vocare dignatus es, omnem cæcitatem cordis ab eo (ea) expelle, diſrumpe omnes laqueos ſatanæ, quibus fuerat colligatus: (colligata:) aperi ei, Domine, januam pietatis tuæ, ut, ſigno ſapientiæ tuæ imbutus, (imbuta,) omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad ſuavem odorem præceptorum tuorum, lætus (læta) tibi in Eccleſia tua deſerviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus (idonea) efficiatur accedere ad gratiam Baptiſmi tui, perceptâ medicinâ. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Si plures ſint, hæc & præcedens Oratio: Preces noſtras, dicantur in numero plurali.

Deinde Sacerdos benedicit ſal.

Benedictio ſalis, dandi Catechumeno. Exorcizo te, creatura ſalis, &c. ut in Ordine Baptiſmi parvulorum. Pag. 14.

Tunc pollice & indice accipit de ipſo ſale, & immittit in os Catechumeni, dicens: N. Accipe ſal ſapientiæ; propitiatio tibi ſit in vitam æternam.

℟. Amen.

Sacerdos: Pax tibi. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Deus patrum noſtrorum, Deus univerſæ conditor veritatis, te ſupplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) reſpicere digneris propitius, &, hoc primum pabulum ſalis guſtantem, non diutiùs eſurire permittas, quò minùs cibo

expleatur cælesti; quatenus sit semper spiritu fervens, spe gaudens, tuo semper nomini serviens. Perduc eum (eam) Domine, quæsumus, ad novæ regenerationis lavacrum, ut, cum fidelibus tuis, promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum.

℟. Amen.

Si plures sint, dicatur singulis: N. Accipe sal, &c. & præcedens Oratio, Deus patrum nostrorum, in numero plurali.

Quòd si Catechumenus fuerit Gentilis, seu ex Idololatris venerit ad fidem; benedicto sale, priúsquam ejus medicinam gustet, Sacerdos addat sequentem Orationem, dicens:

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui es, qui eras, & qui permanes usque in finem; cujus origo nescitur, nec finis comprehendi potest: te supplices invocamus super hunc famulum tuum N. quem (hanc famulam tuam N. quam) liberâsti de errore gentilium, & conversatione turpissima: dignare exaudire eum, qui (eam, quæ) tibi cervices suas humiliat ad lavacri fontem, ut, renatus (renata) ex aqua & Spiritu sancto, exspoliatus (exspoliata) veterem hominem, induat novum, qui secundùm te creatus est; accipiat vestem incorruptam & immaculatam, tibíque Deo nostro servire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si plures ſint, præcedens Oratio dicatur in numero plurali. Deindè Sacerdos dicat ſuper maſculũ tantùm:

Ora Electe, flecte genua, & dic, Pater noſter. Si neſciat Latinum **Außerwehlter/knye nider/vnd bette das H. Vatter vnſer.** Et Electus genuflexo orat, & dicit, Pater noſter. Et, cùm oraverit, & dixerit, Pater noſter, uſque ad, Sed libera nos à malo, incluſivè; Sacerdos ſubjungit: Leva, comple orationem tuam, & dic, Amen. **Stehe auff/vollende dein Gebett/vnd ſprich: Amen.** Et ille reſpondet, Amen. Et Sacerdos dicit Patrino: Signa eum. **Bezeichnet jhne mit dem heiligen Creutz.** Deindè Electo: Accede. **Komme herbey.** Et Patrinus pollice ſignat eum in fronte, dicens: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. **Im Namen GOtt deß Vatters / vnd deß Sohns/vnd deß heiligen Geiſtes.** Tum quoque Sacerdos facit Crucem in fronte ejus, ita dicendo: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Et imponit manum ſuper eum, & dicit:

Oremus.

DEus Abraham, Deus Iſaac, Deus Jacob; Deus, qui Moyſi famulo tuo in monte Sinai apparuiſti, & filios Iſrael de terra Ægypti eduxiſti, deputans eis Angelum pietatis tuæ, qui cuſtodiret eos die ac nocte: te quæſumus, Domine, ut mittere digneris ſanctum Angelum tuum de cœlis, qui ſimiliter cuſtodiat & hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) & perducat eum (eam) ad gratiam Baptiſmi tui. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Exorcismus.

Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jesu Christo Filio ejus, & Spiritui sancto: & recede ab hoc famulo Dei N. (hac famula Dei N.) quia istum (istam) sibi Deus & Dominus noster Jesus Christus, ad suam sanctam gratiam fontémque Baptismatis, vocare dignatus est: & hoc signum sanctæ Crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu, maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Sed, si plures sint Catehumeni, hic, & in sequentibus, Sacerdos dicat in numero plurali: Orate Electi, flectite genua, &c. ut suprà, usque ad finem præcedentis Exorcismi, qui incipit: Ergo maledicte diabole.

Item super unum secundò dicat: Ora Electe, flecte genua, & dic, Pater noster. & reliqua ut suprà, usque ad Orationem Deus Abraham. exclusivè. Pag. 39.

Deinde imponit manum super eum, ac dicit:

Oremus.

Deus, immortale præsidium omnium postulantium, liberatio supplicum, pax rogantium, vita credentium, resurrectio mortuorum; te invoco super hunc famulum tuum N. qui (hanc famulam tuam N. quæ) Baptismi tui donum petens, æternam consequi gratiam spirituali regeneratione desiderat: accipe eum (eam) Domine; &, quia dignatus es dicere, Pe-

tite & accipietis, quærite & invenietis, pulſate & aperietur vobis; petenti præmium porrige, & januam pande pulſanti, ut æternam cœleſtis lavacri benedictionem conſecutus, (conſecuta,) promiſſa tui muneris regna percipiat. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto, vivis & regnas Deus in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Exorcismus.

AUdi, maledicte Satana, adjuratus per nomen æterni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, Filij ejus; cum tuâ victus invidiâ tremens geménſque diſcede; nihil tibi ſit commune cum ſervo (ſervâ) Dei N. jam cæleſtia cogitante, renunciaturo (renunciaturâ) tibi, & ſæculo tuo, & beatæ immortalitati victuro. (victurâ.) Da igitur honorem advenienti Spiritui ſancto, qui, ex ſumma cæli arce deſcendens, proturbatis fraudibus tuis, divino fonte purgatum pectus, ſanctificatum Deo templum & habitaculum perficiat, ut ab omnibus penitus noxijs præteritorum criminum liberatus ſervus Dei, (liberata famula Dei,) gratias perenni Deo referat ſemper, & benedicat nomen ſanctum ejus in ſecula ſæculorum. ℟. Amen.

Item, ſuper unum maſculum, tertiò dicat, ut ſupra: Ora Electe, flecte genua, & dic, Pater noſter, &c. uſque ad Orationem Deus Abraham, excluſivè. Deinde ponit manum ſuper eum, dicens:

Pag. 39.

Exorcismus.

EXorcizo te, immunde ſpiritus, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ ſancti, ut exeas &

recedas ab hoc famulo Dei: ipse enim tibi imperat, maledicte diabole atque damnate, qui pedibus suis super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

EXORCISMUS.

Ergo maledicte diabole, &c. & repetit totum, ut Pag. 40. suprà habetur. Super fœminam verò Sacerdos dicit: Ora Electa, flecte genua, & dic, Pater noster, &c. ut Pag. 39. suprà, usque ad Orationem, Deus Abraham, exclusivè. Deinde imponit manum super eam, & dicit:

Oremus.

DEus cœli, Deus terræ, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus Patriarcharum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Confessorum, Deus Virginum, Deus omnium bene viventium, Deus, cui omnis lingua confitetur, & omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorum: te invoco, Domine, super hanc famulam tuam N. ut eam custodire, & perducere digneris ad gratiam Baptismi tui. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde dicatur Exorcismus: Ergo, maledicte dia- Pag. 40. bole, recognosce sententiam tuam, &c. ut suprà.

Si plures fuerint fœminæ Catechumenæ, hic & in sequentibus Sacerdos dicat in numero plurali: Orate Electæ, flectite genua, & dicite, Pater noster, & reli- Pag. 39. qua, ut suprà; usque ad Orationem, Deus Abraham, exclusivè.

Dein-

Deinde imponit manum ſuper capita ſingularum, & poſteà in eodem numero plurali dicit Orationem, Deus cœli, Deus terræ &c. & Exorciſmum, Ergo maledicte diabole &c. ut ſuprà

Pag. 40.

Interim ſuper unam tantùm, ſecundò & tertiò repetit: Ora Electa, flecte genua, & dic, Pater noſter. & reliqua ut ſupra; uſque ad finem Orationis Deus Abraham.

Pag. 39.

Quâ finitâ, imponit manum ſuper caput ejus, & poſt tertiam ſignationem dicit:

EXORCISMUS.

EXorcizo te, immunde ſpiritus, per Patrem ✠, & Filium ✠, & Spiritum ✠ ſanctum; ut exeas, & recedas ab hac famula Dei N. Ipſe enim tibi imperat, maledicte, damnate, qui cæco nato oculos aperuit, & quatriduanum Lazarum de monumento ſuſcitavit. Ergo maledicte diabole, &c. totum ut ſuprà.

Pag. 40.

Super utrumque, ſive maſculum, ſive fœminam, imponit manum ſuper caput ejus, & dicit:

Oremus.

ÆTernam ac juſtiſſimam pietatem tuam deprecor, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis & veritatis, ſuper hunc famulum tuum N. (famulam tuam N.) ut digneris eum (eam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum (eam,) & ſanctifica: da ei ſcientiam veram, ut dignus (digna) efficiatur accedere ad gratiam Baptiſmi tui, teneat firmam ſpem, conſilium rectum, doctrinam ſanctam, ut a-

ptus (apta) ſit ad ad percipiendam gratiam tuam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℞. Amen.

Si plures fuerint Electi, ſive mares ſive fœminæ, præcedentes Orationes & Exorciſmi dicantur in numero plurali, & in genere proprio, ut ſuperiùs dictū eſt.

His peractis, Sacerdos, Electo porrigens extremam partem ſtolæ, introducit eum in Eccleſiam, dicens:

N. Ingredere in ſanctam Eccleſiam Dei, ut accipias benedictionem cæleſtem à Domino Jeſu Chriſto, & habeas partem cum illo & ſanctis ejus. ℞. Amen.

Si plures fuerint, dicat in numero plurali: Ingredimini in ſanctam Eccleſiam Dei, &c. Et introducat eos, ut ſupra.

Et ingreſſus Electus, procumbit ſeu proſternit ſe in pavimento, & adorat.

Deinde ſurgit, & Sacerdos imponit manum ſuper caput ejus, & Electus cum eo recitat Symbolum Apoſtolorum & Orationem Dominicam.

Ita etiam, ſi plures fuerint, omnes ſurgunt, & ſimul recitant:

Credo in Deum, &c. Et, pro ignorantibus linguam Latinam, Germanicè, ut ſuprà. Pater noſter, &c. Pag. 17

Tunc rurſus Sacerdos imponat manum ſuper caput Electi, & dicat:

EXORCISMUS.

NEc te latet, Satana, imminere tibi pœnas, imminere tibi tormenta, imminere tibi diem judicij, diem

ſupplicij ſempiterni, diem qui venturus eſt velut clibanus ardens, in quo tibi atque univerſis angelis tuis præparatus ſempiternus erit interitus. Proinde, damnate atque damnande, da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jeſu Chriſto, Filio ejus, da honorem Spiritui ſancto Paraclito, in cujus nomine atque virtute præcipio tibi, quicumque es, ſpiritus immunde, ut exeas & recedas ab hoc famulo Dei N. (hac famulâ Dei N.) quem (quam) hodie idem Deus & Dñs noſter Jeſus Chriſtus ad ſuam ſanctam gratiam & benedictionem, fontémque baptiſmatis, dono vocare dignatus eſt, ut fiat ejus templum per aquam regenerationis in remiſſionem omnium peccatorum. In nomine ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Similiter, ſi plures fuerint, imponit manum ſuper capita ſingulorum, & dicit eundem Exorciſmum in numero multitudinis, & genere ſuo.

Poſteà Sacerdos pollice accipit de ſaliva oris ſui, & tangit aures & nares Electi; tangendo verò aurem dexteram & ſiniſtram, dicat:

Ephpheta, quod eſt, Adaperire. Deinde tangendo nares, dicat: In odorem ſuavitatis, & ſubdit: Tu autem effugare, diabole; appropinquabit enim judicium Dei.

Deinde interroget Electum: Qui vocaris? Wie heiſſeſt du? Et ille reſpondet: N.

Interrog. N. Abrenuntias Satanæ? N. Widersagst du dem Teuffel? ℟. Abrenuntio. Ich widersag.

Interrog. Et omnibus operibus ejus? Und allen seinen Wercken? ℟. Abrenuntio. Ich widersag.

Interrog. Et omnibus pompis ejus? Und aller seiner Hoffart? ℟. Abrenuntio. Ich widersag.

Tunc Sacerdos intingit pollicem dextræ manus in Oleo sancto Catehumenorum, & inungit electũ, primùm in pectore, deinde inter scapulas, in modum Crucis, dicens: Ego te linio ✠ Oleo salutis in Christo ✠ Jesu Domino nostro, in vitam æternam. ℟. Amen. Tum: Pax tibi. ℟. Et cum spiritu tuo. Mox bombacio, vel re simili, tergit pollicem, & loca inuncta; & subjungit, dicens: Exi, immunde spiritus, & da honorem Deo vivo & vero. Fuge, immunde spiritus, & da locum Jesu Christo, Filio ejus. Recede, immunde spiritus, & da locum Spiritui sancto Paraclito.

Quando plures sunt Electi, idem fit circa singulos eorum. Et ducitur Electus ad Baptisterium: ubi si ob aliquam causam non habeatur sive præparata non fuerit aqua baptismalis, fiat benedictio fontis, ut infra ponitur: &, cùm fuerit propè fontem, Sacerdos, depositâ violaceâ & assumptâ albi coloris stolâ, interrogat:

Qui vocaris? Wie heissest du? Respondet: N.

Interrog. N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ?

N. Glaubst du in GOtt Vatter Allmächtigen / Schöpffer Himmels und der Erden? ℟. Credo. Ich glaub.

Interrog. Credis & in Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum, natum, & paſſum?

N. Glaubſt du auch in JEſum Chriſtum / ſeinen ainigen Sohn / vnſern HErrn / der geboren iſt vnnd gelitten hat?

℟. Credo. Ich glaub.

Interrog. Credis & in Spiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem, & vitam æternam?

N. Glaubſt du auch in den Heiligen Geiſt/ein heilige allgemeine Chriſtliche Cotholiſche Kirchen / Gemeinſchafft der Heiligen/ Ablaß der Sünden / Aufferſtehung deß Fleiſches / vnnd ein ewiges Leben? ℟. Credo. Ich glaub.

Iterum interrogat, dicens: N. Quid petis? N. Was begerſt du? ℟. Baptiſmum. Den H. Tauff.

Interrog. N. Vis baptizari? N. Wilſt du getaufft werden? ℟. Volo. Ich will.

Tunc Patrino, vel Matrinâ, vel utroque (ſi ambo admittuntur,) admotâ manu, tenente ſeu tangente Electum, vel Electam, aperto capite & laxatis à collo veſtibus inclinatum; Sacerdos vaſculo ſeu urceolo haurit aquam Baptiſmalem de Fonte, & cum ea, ſub trinâ ſuper caput in modum Crucis infuſione, baptizet Electum, ſeu Electam, in nomine SS. Trinitatis, ſic dicens:

N. Ego te baptizo in nomine Patris ✠, fundat primò; & Filij ✠, fundat ſecundò; & Spiritus ✠ ſancti, fundat tertiò. ℟. Amen.

Si aqua, quæ ex capite Baptizati defluit, non dilabitur in Sacrarium Baptisterij, recipiatur in subjecta aliqua pelvi, & in illud postmodum projiciatur. Cùm plures sunt Electi, sigillatim singuli interrogantur, & baptizantur, ut suprà: si sunt mares & fœminæ, primùm mares, deinde fœminæ. Verùm, si probabiliter dubitetur, an Electus fuerit aliàs baptizatus, dicat Sacerdos:

Si non es baptizatus, (baptizata,) ego te baptizo in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ sancti.

Deinde Sacerdos intingat pollicem dexterum in sacrum Chrisma, & perungat verticem Electi in modum Crucis, dicens:

Deus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aqua & Spiritu sancto, quique dedit tibi remissionem omnium peccatorum, ipse te liniat Chrismate salutis ✠ in eodem Christo Jesu Domino nostro, in vitam æternam. ℟. Amen. ℣. Pax tecum. ℟. Et cum Spiritu tuo.

Tunc bombacio, vel re simili, pollicem tergit; & imponit capiti Electi Chrismale, seu candidum linteolum, & dat illi vestem candidam, dicens:

Accipe, vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

Et Electus deponit priores vestes, & induitur novis albi coloris, vel saltem exteriore candidâ, quam à Sacerdote accepit. Posteà dat ei Sacerdos cereum seu candelam accensam in manu dexterâ, dicens:

Accipe

Accipe lampadem ardentem, & irreprehenſibilis cuſtodi Baptiſmum tuum, ſerva Dei mandata, ut, cùm Dominus venerit ad nuptias, poſſis occurrere ei in aula cæleſti, in vitam æternam. ℟. Amen.

Ipſe verò Neophytus eundem cereum accenſum manibus teneat uſque in finem, præterquam dum Confirmatur.

Poſteà dicat: N. Vade in pace; & Dominus ſit tecum. ℟. Amen.

Si adſit Epiſcopus, qui id legitimè præſtare poſſit, ab eo Neophyti Sacramento Confirmationis initiantur: deinde, ſi hora congruens fuerit, celebratur Miſſa; cui Neophyti interſunt, & ſanctiſſimam Euchariſtiam devotè ſuſcipiunt.

ORDO SUPPLENDI
omiſſa ſuper baptizatum.

CUm, urgente mortis periculo, vel aliâ cogente neceſſitate, ſive parvulus, ſive adultus, ſacris precibus ac cæremoniis prætermiſſis, fuerit baptizatus, ubi convaluerit, vel ceſſaverit periculum, & ad Eccleſiam delatus fuerit, omiſſa omnia ſuppleantur: idémque ordo ac ritus ſervetur, qui in Baptiſmo parvulorum (ſi fuerit parvulus,) ſeu adultorum (ſi fuerit adultus) præſcriptus eſt. Excepto, quòd interrogatio, an velit baptizari, formáque Baptiſmi, & ablutio, prætermittuntur: & quædam Orationes & Exorciſmi, ſuo quique loco immutati, ut infra, dicuntur.

His igitur ſuppoſitis & omnibus, quæ ſuprà annotata ſunt, ritè paratis, Sacerdos, accepto Baptizati nomine, in hunc modum interrogando procedit: A pag. 5. uſque ad 13.

N. Quid petis ab Ecclesia Dei? Was begehrst du von der Kirchen Gottes? Patrinus respondet: Fidem. Den Glauben. Sacerdos: Fides quid tibi præstat? Was gibt dir der Glaube? Patrinus respondet: Vitam æternam. Das ewige Leben.

Sacerdos: Si igitur vis ad vitam ingredi, serva mandata. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & proximum tuum sicut teipsum.

Deinde ter exsufflet leniter in faciem infantis, & dicat semel: Exi ab eo, (ab ea,) immunde spiritus, & da locum Spiritui sancto paraclito.

Posteà pollice faciat signum Crucis in fronte & in pectore infantis, dicens:

Accipe signum Crucis tam in fronte ✠, quàm in corde ✠; sume fidem cælestium præceptorum, & talis esto moribus, ut templum Dei jam esse possis.

Oremus.

PReces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi: & hunc Electum tuum N. (hanc Electam tuam N.) Crucis Dominicæ impressione signatum (signatam,) perpetuâ virtute custodi, ut, magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Deinde imponens manum super caput Baptizati, dicit:

Oremus.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, reſpicere dignare ſuper hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) quem (quam) dudum ad rudimenta fidei vocare dignatus es, omnem cæcitatem cordis ab eo (eâ) expelle; diſrumpe omnes laqueos Satanæ, quibus fuerat colligatus (colligata:) aperi ei, Domine, januam pietatis tuæ, ut, ſigno ſapientiæ tuæ imbutus (imbuta,) omnium cupiditatum fœtoribus careat, & ad ſuavem odorem præceptorum tuorum lætus (læta) tibi in Eccleſia tua deſerviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus (idonea,) ſit frui gratiâ baptiſmi tui, quem ſuſcepit, ſalis perceptâ medicinâ. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde poſtquam modicum ſalis immiſit in os baptizati, dicens: Accipe ſalem ſapientiæ; propitiatio ſit tibi in vitam æternam. ℟. Amen. dicit:

Oremus.

DEus Patrum noſtrorum, Deus univerſæ conditor veritatis, te ſupplices exoramus, ut hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) reſpicere digneris propitius, &, hoc primum pabulum ſalis guſtantem, non diutiùs eſurire permittas, quò minùs cibo expleatur cæleſti, quatenus ſit ſemper ſpiritu fervens, ſpe gaudens, tuo ſemper nomini ſerviens; &, quem (quam) ad novæ regenerationis lavacrum perduxiſti, quæſumus Domine, ut cum fidelibus tuis

promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Exorcismus.

EXorcizo te, immunde spiritus, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ sancti, ut exeas, & recedas ab hoc famulo Dei N. (hac famulâ Dei N.) Ipse enim tibi imperat, maledicte, damnate, qui pedibus super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit.

Ergo, maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero, da honorem Jesu Christo, Filio ejus, & Spiritui sancto; & recede ab hoc famulo Dei N. (ab hac famulâ Dei N.) quia istum (istam) sibi Deus & Dominus noster Jesus Christus, ad suam sanctam gratiam & benedictionem, fontémque Baptismatis, vocare dignatus est.

Hic pollice in fronte signat infantem, dicens:

Et hoc signum sanctæ Crucis ✠, quod nos fronti ejus damus, tu, maledicte diabole, nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mox imponit manum super caput infantis, ac dicit:

Oremus.

ÆTernam ac justissimam pietatem tuam deprecor, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, auctor luminis & veritatis, super hunc famulum tuum N. (super hanc famulam tuam N.) ut digneris eum (eam) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda

eum

eum (eam,) & ſanctifica: da ei ſcientiam veram, ut dignus (digna) ſit frui gratia Baptiſmi tui, quem ſuſcepit; teneat firmam ſpem, conſilium rectum, doctrinam ſanctam, ut aptus (apta) ſit ad retinendam gratiam Baptiſmi tui. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Poſteà Sacerdos imponit extremam partem ſtolæ ſuper infantem, & introducit eum in Eccleſiam, dicens:

N. Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Chriſto, in vitam æternam. ℟. Amen.

Cùm fuerint Eccleſiam ingreſſi, Sacerdos procedens ad locum, ubi parata ſunt ſacra Olea, cum ſuſceptoribus conjunctim clarâ voce dicit:

Credo in Deum, &c. Pater noſter, &c. uti ſuprà. Pag. 19. & 20.

Quibus finitis, dicat ſequentem Exorciſmum.

EXorcizo te omnis ſpiritus immunde, in nomine Dei Patris omnipotentis ✠, & in nomine Jeſu Chriſti Filij ejus, Domini & Judicis noſtri ✠, & in virtute Spiritus ſancti ✠, ut diſcedas ab hoc plaſmate Dei N. quod Dominus noſter ad templum ſanctum ſuum vocare dignatus eſt, ut fiat templum Dei vivi, & Spiritus ſanctus habitet in eo. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Poſteà Sacerdos digito accipiat de ſaliva oris ſui, tangat aures & nares infantis: tangendo verò aurem dexteram & ſiniſtram, dicat:

Ephpheta, quod est Adaperire: deinde tangat nares, dicens: In odorem suavitatis. Tu autem effugare, diabole; appropinquabit enim judicium Dei.

Posteà interrogat Baptizatum nominatim, dicens:

N. Abrenuntias Satanæ? N. Widersagst du dem Teuffel?

Respondet Patrinus: Abrenuntio. Ich widersag.

Et omnibus operibus ejus? Und allen seinen Wercken?

℟. Abrenuntio. Ich widersag.

Et omnibus pompis ejus? Und aller seiner Hoffart?

℟. Abrenuntio. Ich widersag.

Hîc intingens Sacerdos pollicem in Oleum Catechumenorum, faciet Crucem in pectore infantis, dicens: Ego te linio ✠ Oleo salutis. Et statim faciet etiam Crucem inter scapulas, dicendo: in Christo ✠ Jesu Domino nostro, ut habeas vitam æternam.

℟. Amen.

Subinde pollicem & inuncta loca abstergit bombacio, vel re simili; eúmq; in sacro Chrismate intingens, ungit infantē in sumitate capitis, in modū Crucis, dicens:

DEus omnipotens, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aquâ & Spiritu sancto, quíque dedit tibi remissionem omnium peccatorum, (hic inungit,) ipse te liniat ✠ Chrismate salutis in eodem Christo Jesu Domino nostro, in vitam æternam.

℟. Amen.

Tum iterum bombacio, aut re simili, abstergit pollicem suum, & locum inunctum; & imponit capiti ejus linteolum candidum loco vestis albæ, dicens:

Accipe veſtem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut habeas vitam æternam. ℟. Amen.

Poſteà dat ei, vel Patrino, candelam accenſam, dicens:

Accipe lampadem ardentem, & irreprehenſibilis cuſtodi Baptiſmum tuum: ſerva Dei mandata, ut, cùm Dominus venerit ad nuptias, poſſis occurrere ei, unâ cum omnibus Sanctis, in aulâ cœleſti, habeáſq; vitam æternam, & vivas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Poſtremò dicit: N. Vade in pace, & Dominus ſit tecum. ℟. Amen.

In Baptiſmo autem adultorum, præter illa quæ ſuprà notata ſunt, quando ſupplentur omiſſa, hæc mutari debent. Primùm, in Exorciſmo, Audi maledicte Satana, ubi dicitur (habitaculum perficiat) dicatur, habitaculum perfecit. Deinde in Exorciſmo, Nec te latet, ubi dicitur (ut fiat) dicatur, ut fieret.

RITUS SERVANDUS,

cùm Epiſcopus baptizat.

SI Epiſcopus parvulos vel adultos baptizare voluerit, parantur & ſervantur omnia, ut ſuperiùs de ordine Baptiſmi dictum eſt, atque hæc prætereà, quæ infra notantur

Adſint Capellani, vel alij Presbyteri, & Clerici, ſuperpelliceis induti, qui ei aſſiſtant ac miniſtrent.

Ipſe verò ſuper rochetum, accipiat albam, & cin-

gulum, & stolam, & pluviale violacei coloris, ac mitram: atque ita paratus cum ministris procedat ad Baptismi ministerium. Et, dum interrogat: **N. Quid petis ab Ecclesia Dei?** ac, dum facit reliquas interrogationes, sedet cum mitra: cùm verò exsufflat, dicendo: **Exi ab eo, immunde spiritus;** surgit cum mitra. Rursus sedet, cùm signat Catechumenum signo Crucis in fronte & pectore, vel dicit: **Accipe signum Crucis,** &c. Et cùm dicit Orationes quæ præcedunt vel sequuntur benedictionem salis, surgit, depositâ mitrâ: similiter, cùm ipsum salem benedicit. Cùm autem salem benedictum immittit in os baptizandi, mitram accipit & sedet. Cùm verò legit Exorcismos, &, dum salivâ aures & nares Catechumeni tangens, dicit: **Ephpheta,** ac dum introducit eum in Ecclesiam, stat cum mitra. Cùm autem dicit: **Credo in Deum Patrem,** &c. & **Pater noster,** super Catechumenum, stat sine mitra. Sed cùm nomen quærit, & interrogat: **N. Abrenuntias Satanæ,** &c. & baptizandum, Oleo sacro, in pectore & inter scapulas, inungit: sedet cum mitra: quo facto, accipit stolam, & pluviale album. Et, cùm rursus interrogat de fide, **Credis in Deum,** &c. **Vis baptizari,** &c. & cùm baptizat per infusionem, sedet cum mitra. Si verò baptizat per immersionem, mitram retinens, stare debet.

Cùm demum Chrismate verticem baptizati linit, & dat ei vestem candidam, & candelam accensam, ac dicit: **Vade in pace,** &c. sedet cum mitra.

Qua

Quæ omnia pro faciliori Baptizantium commoditate ſuperiùs, in Baptiſmo parvulorum, in margine ſunt annotata.

Pag. 13. & ſeqq. uſque ad 26.

Si autem Pontifex quempiam, à Presbytero jam catechizatum, tantùm baptizare voluerit, ſic paratus veſtibus albis incipiat, poſtquam ad Baptiſterium deventum fuerit, dicens: Quo nomine vocaris? ℟. N. Epiſcopus interrogat: N. Credis in Deum Patrem omnipotentem, &c. & proſequitur uſque in finem, juxta Ordinem Baptiſmi, ut ſupra.

Pag. 22.

BENEDICTIO FONTIS BAPTISMI,

extra Sabbatum Paſchæ & Pentecoſtes, cùm aqua conſecrata non habetur.

PRimùm, lavatur & mundatur vas Baptiſterij, deinde limpidâ aquâ repletur. Tum Sacerdos cum ſuis Clericis, vel etiam alijs Presbyteris, Cruce & duobus cereis præcedentibus, ac thuribulo & incenſo, & cum vaſculis Chriſmatis & Olei Catechuménorum, deſcendit ad Fontem, & ibi, vel ante Altare Baptiſterij, dicit Litaniam ordinariam, prout habetur infrà poſt ſeptem Pſalmos Pœnitentiales.

Et ante ℣. Ut nos exaudire digneris, dicat & ſecundò repetat ſequentem verſum:

Ut fontem iſtum, ad regenerandam tibi novam prolem, benedicere ✠ & conſecrare ✠ digneris, Te rogamus audi nos.

Poteſt etiam dici Litania brevior, ut in Miſſali, in

Sabbato sancto, prout habetur infra: &, dicto ultimo Kyrie eleison, Sacerdos dicat, Pater noster, & Credo in Deum, &c. omnia clarâ voce: quibus finitis, dicat: ℣. Apud te, Domine, est fons vitæ. ℟. Et in lumine tuo videbimus lumen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, adesto magnæ pietatis tuæ mysteriis, adesto Sacramentis, & ad recreandos novos populos, quos tibi fons Baptismatis parturit, Spiritum adoptionis emitte; ut, quod nostræ humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuæ impleatur effectu. Per Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Exorcismus aquæ.

EXorcizo te creatura aquæ, per Deum vivum ✠, per Deum verum ✠, per Deum sanctum ✠, per Deum, qui te in principio, verbo separavit ab arida; cujus super te spiritus ferebatur, qui te de paradiso manare jussit.

Hîc manu aquam dividat, & deinde de ea effundat extra marginem Fontis versus quatuor Orbis partes prosequens:

Et in quatuor fluminibus totam terram rigare præcepit, qui te in deserto amaram per lignum dul-

cem

cem fecit atque potabilem, qui te de petra produxit, ut populum, quem ex Ægypto liberaverat, ſiti fatigatum recrearet. Exorcizo te & per Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum; qui te in Cana Galilææ, ſigno admirabili, ſuâ potentiâ convertit in vinum; qui ſuper te pedibus ambulavit; & à Joanne in Jordane in te baptizatus eſt; qui te unà cum ſanguine de latere ſuo produxit, & diſcipulis ſuis juſſit, ut credentes baptizarent in te, dicens: Ite, docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti: ut efficiaris aqua ſancta, aqua benedicta, aqua quæ lavat ſordes, & mundat peccata. Tibi igitur præcipio, omnis ſpiritus immunde, omne phantaſma, omne mendacium; eradicare & effugare ab hac creatura aquæ, ut, qui in ipſa baptizandi erunt, fiat eis fons aquæ ſalientis in vitam æternam, regenerans eos Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, in nomine ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, aquarum ſpiritualium ſanctificator; te ſuppliciter deprecamur, ut ad hoc miniſterium humilitatis noſtræ reſpicere digneris, ut ſuper has aquas abluendis & purificandis hominibus præparatas, Angelum ſanctitatis emittas, quo, peccatis vitæ prioris ablutis, reatúque deterſo, purum ſancto Spiritui

habitaculum regenerati effici mereantur. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate ejuſdem Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Tunc ſufflet ter in aquam verſus tres partes, ſecundùm hanc figuram Ψ: deinde imponit incenſum in thuribulo, & fontem incenſat: poſteà infundens de Oleo Catechumenorum in aquam, in modum Crucis, clarâ voce dicit:

Sanctificetur & fœcundetur Fons iſte Oleo ſalutis renaſcentibus ex eo in vitam æternam, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ ſancti. ℟. Amen.

Deinde infundit de Chriſmate, modo, quo ſuprà, dicens:

Infuſio Chriſmatis Domini Jeſu Chriſti, & Spiritus ſancti Paracliti, fiat in nomine S. Trinitatis. ℟. Amen.

Poſteà accipit ambas ampullas dicti Olei ſancti & Chriſmatis; &, de utroque ſimul in modum Crucis infundendo, dicit:

Commixtio Chriſmatis ſanctificationis, & Olei unctionis, & aquæ Baptiſmatis, pariter fiat, in nomine Patris ✠, & Filij ✠ & Spiritus ✠ ſancti. ℟. Amen.

Tum depoſitâ ampullâ, dextrâ manu Oleum ſanctum & Chriſma infuſum miſcet cum aquâ, & ſpargit per totum Fontem. Deinde medullâ panis manum tergit; &, ſi quis baptizandus eſt, eum baptizat, ut ſuprà. Quòd ſi neminem baptizat, ſtatim manus abluat; & ablutio effundatur in ſacrarium.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS, *Quod* A PAROCHIS POPULO PROPONENDUM.

QVoniam ij, qui per Baptismum Christiani facti, sunt adhuc imbecilles in spirituali certamine, viriliter pugnare nequeunt; Chrismatis tamen Sacramento, quo Spiritus sanctus in corda fidelium se infundit, in gratia corroborantur, & tanquam fortes Christi milites, adversus omnes carnis, mundi, & diaboli impetus armantur: ob eam causam Sacramentum hoc Confirmatio appellatur. Et, licèt ritus, quo administrari solet, ex Pontificali Romano peti debeat, cùm juxta SS. Tridentini Concilij doctrinam, solus Episcopus sit ejusdem ordinarius Minister; Seff. 7. can. 3. de Confirm. *ut tamen hac in re, Synodalium nostrarum Constitutionum vestigiis inhærendo, etiam Parochos officij sui admoneremus; idcirco omnia, quæ ab eisdem, de naturâ, dignitate & effectu hujus Sacramenti, tempore competenti, populis suis proponenda & explicanda sunt, ex Catechismo potissimùm Romano & aliis probatis Autoribus excerpta, subnectere placuit.*

Confirmatio sic definiri potest. Est novæ legis Sacramentum, quo baptizatus homo, ex Christi institutione, per Chrismatis in fronte unctionem, sub præscripta verborum forma ab Episcopo factam, spiritualis gratiæ augmentum ac robur accipit.

Materia hujus Sacramenti, est Chrisma, quod ex oleo & balsamo, solemni Episcopi consecratione, conficitur, atque id non omni & quovis tempore, sed stato sacro solemnique die Cœnæ Domini.

Oleum, quod pingue est & naturâ suâ diffluit, gratiæ plenitudi-

nem exprimit: quæ per Spiritum ſanctum à Chriſto capite in alios redundat atque effunditur.

Balſamum verò, cujus odoratus jucundiſſimus eſt, & prætereà eam vim habet, ut, quidquid eo circumlitum fuerit, putreſcere non ſinat, ſignificat ſuavitatem virtutum, quæ in hoc Sacramento conferuntur, quibus fideles à peccatorum ſordibus præſervati, & ab omni ſcelerum contagione defenſi, odorem bonæ vitæ cum proximorum ædificatione diffundunt.

Et quoniam Dominus hanc Confirmationis materiam uſu ipſo & tractatione non ſacravit, quemadmodum aquam, cùm ipſe baptizatus eſt, ſacratiſſimi corporis ſui contactu ſanctificaſſe perhibetur; ideò neceſſarium eſt ut ſanctis & religioſis precationibus conſecretur: neque ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum, pertinere poteſt, qui ejuſdem Sacramenti ordinarius Miniſter inſtitutus eſt.

Forma ſunt hæc verba, ab Epiſcopo, dum Baptizati frontem inungit, prolata: N. Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Tria proinde ſunt in hoc Sacramento, quæ continentur in forma prædicta. Quorum primum eſt, cauſa principalis, conferens plenitudinem roboris ſpiritualis; quæ eſt ſancta Trinitas, & exprimitur, cùm dicitur, in nomine Patris, &c. Secundum, eſt ipſum robur ſpirituale, quod per ſacram unctionem fidelibus ad ſalutem tribuitur: quod quidem tangitur, cùm dicitur; confirmo te Chriſmate ſalutis. Tertium eſt ſignum, quod pugnatori datur: ſicut & in pugna corporali milites inſigniis ducum inſigniuntur: & quantum ad hoc, dicitur; ſigno te ſigno Crucis; in quo ſcilicet Rex noſter triumphavit.

Imprimitur autem hoc ſignũ Crucis ideò in fronte, ut inſtruatur Chriſtianus homo, ſe neque verecundiâ, quæ in fronte maximè elucet, neque metu, neque periculo alio, perterreri unquam debere, quin palam & liberè Jeſum Chriſtum, ignominioſè pro peccatis noſtris Cruci affixum, & omnem ejus doctrinam, confiteatur.

Præter Characterē, indelebiliter in anima Confirmati impressum, est etiam hujus Sacramenti effectus, augmentum & perfectio vitæ spiritualis: in Confirmatione enim perficitur & augetur gratia, quæ in Baptismate collata est, adeò ut quis, timore & pudore deposito, gaudeat, etiam pro nomine Iesu contumeliam pati. Exemplum illustre nobis esse possunt sancti Apostoli: qui antea quidem imbecilles timidique clausis ædibus se continebant, sed, ubi postea, die sacro Pentecostes, Spiritum sanctum acceperunt, facti sunt viri fortes, constantissimi, atq; ad omne certamen & pugnam pro fidei confessione & propagatione expeditissimi; ita ut, summâ Apostolicæ virtutis contentione, universum orbem terrarum, brevì, etiam repugnantibus importunissimis hostibus, Evangelij luce collustrarint.

Ad ritus & cæremonias hujus Sacramenti quod spectat, Patrinus adhibetur, ut sciat Christianus, se, Spiritûs sancti gratiâ, perfectionem ita esse assecutum, ut sibi tamen non nimiùm fidat, sed aliorum, qui vel ætate vel disciplinâ provectiores sunt, monita consiliáque libenter audiat atque amplectatur.

Episcopus Confirmatum leviter in maxilla cædit; ut sciat homo Christianus, se, tanquam fortem athletam in Christiana militia constitutum, paratum esse oportere, ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine perferenda, cujus facies velata & alapis cæsa fuit.

Postremò, Pax Confirmatis datur; ut intelligant, se gratiæ cœlestis plenitudinem, & pacem quæ exuperat omnem sensum, consecutos esse; pacémq; per victoriam, & victoriam per prælium obtineri.

Cùm itáq; Sacramentum hoc res sit sanctitatis plena, per quam fidelibus Divina munera tam largè impertiuntur, Parochus quàm vigilantissimè studebit, ut sui Parochiani, qui nondum Confirmati sunt, nullam in eo sucipiendo negligentiam committant, sed summâ cum devotione & reverentiâ suscipiant.

Illos etiam, qui jam Confirmati sunt, sæpiùs monebit, ut memores esse velint gratiæ cœlestis, quàm in hoc Sacramento acceperunt, ne eam vacuam esse sinant, sed fortiter pugnent, & peccati, mundi, ac diaboli tentationibus viriliter resistant.

Officium Parochi circa Sacramentum hoc, paulò ante, vel in ipso administrationis actu.

CUm intellexerit Parochus, velle Episcopum Confirmationis Sacramentum in suâ Parochiâ administrare, monebit tempestivè populum, eúmque in sequentibus pro suggestu instituet:

I. *De dignitate, necessitate, utilitate, institutione, effectibus, ceremoniis, aliisque hujus Sacramenti pertinentiis, ad captum suarum plebium disserendo.*

II. *Exhortabitur universos, nondum Confirmatos, ne hanc istius preciosi thesauri occasionem, quæ quotidiana non est, negligant: præsertim autem patresfamilias instigando, ut filios filiásque, ac domesticos suos, promptè adducant.*

III. *Docebit eosdem, ut, quamvis non semper certam ætatem, & annos quos vocant discretionis, in pueris expectare debeant ad hujus Sacramenti susceptionem; ut certi tamen aliquid vulgo præfixũ habeatur, commodum erit, si non ante septennium, (nisi fortè malitia præveniat ætatem) quis ad sacrum hoc Dominicum sigillum sistatur.*

IV. *Persuadebit omnibus, præsertim adultis, ut (si fieri possit) jejuni, atque à peccatorum sordibus, per Confessionem vel saltem Contritionem, purgati, accedant, ne fructu & gratiâ tanti Sacramenti priventur.*

V. *Cùm, ut suprà dictum est, Sacramentum hoc Confirmato Characterem indelebiliter in anima imprimat, severissimè illis interdicet, ne quis iteratò illud suscipere præsumat, nisi gravissimum Sacrilegij scelus committere, & debitis utriusque Fori pœnis inevitabiliter sese subijcere velit.*

VI. Con-

VI. *Confirmandus autem unum tantùm sibi deligat Patrinum, alium ab eo, à quo è Baptismo susceptus fuerat. Si tamen ità necessitas cogeret, idem tam in Baptismo quàm in Confirmatione Patrinus esse potest.*

VII. *Patrini esse non possunt: Nondum Confirmati; Excommunicati: Hæretici; Specialiter interdicti; Publicè criminosi; Parentes ipsius Confirmandi; Vsurarij publici; Non Confessi & Communicati in Paschate, nisi ex legitima causa & cum approbatione Parochi Confessionem &c. distulerint.*

VIII. *Contrahunt Patrini cognationem spiritualem cum Confirmato, ac vero ejus patre ac matre, non secus ac in Baptismo fieri diximus: talisque cognatio Matrimonium, inter dictas personas, tam contrahendum impedit, quàm contractum dirimit. Hinc consultum non est, præsertim in locis angustis & solitariis, ut quis multos, maximè paris conditionis, ad Confirmationem adducat.*

IX. *Monebit eosdem, ut cum devotione, reverentiâ, attentione, sine rumore ac strepitu, accedant; frontem, si sudore sit madida, strophiolo extergant; dum ante Episcopum genua flectunt, & manus conjunctim attollunt, Patrini nomina eorum, quos præsentant Episcopo, tempestivè indicent, & manum dexteram super humerum dexterum, dum confirmantur, teneant.*

X. *Accepto Confirmationis Sacramento, frons Confirmati per Patrinum fasciâ mundâ liganda est ob reverentiam sacri Chrismatis; quam, ubi in tertium usque diem Confirmatus gestavit, Patrinus vel alius quispiam (consultius tamen foret si esset Sacerdos vel Religiosus) deponit, frontem abluens, ad modum infrà præscribendum. In ligandâ tamen vel dissolvendâ ejusmodi fasciâ, nulla prorsus spiritualis affinitas contrahitur.*

XI. *Præmoneantur etiam per Parochum Consignandi, ut ex templo non recedant, nisi ultimâ Episcopi benedictione perceptâ.*

XII. *Moneat pariter Parochus Patrinos, ut instruant consignatos bonis moribus, ut fugiant mala & faciant bona: & doceant eos Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum fidei, & reliqua fidei rudimenta.*

Modus, quo fascia deponitur, & frons Confirmati abluitur.

PEracto triduo, fundat Patrinus vel alius aquam in pelvim. Et, si Sacerdos sit, dicat sequentia:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Sit nomen Domini benedictum.
℟. Ex hoc nunc & usque in sæculum.

Hinc mittat fasciam, quâ frons fuit ligata, in aquam; & hujusmodi madidâ fasciâ frontem Confirmati lavet; adhibitóque modico sale, & faciendo Crucem, ita dicat:

AB omni immunditia mentis & corporis mundet te Dominus noster Jesus Christus, in nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Deinde addat:

CHrismatis ablutio sit tibi omnium peccatorum tuorum remissio, ut habeas vitam æternam in Christo Jesu Domino nostro. ℟. Amen.

Pax ✠ tecum. Vade in pace. ℟. Amen.

Factâ ablutione, comburatur fascia, & cineres mittantur in cæmeterium, vel suprà ossa mortuorum, nec non ipsa aqua; aut, si non licet, in profluentem. Ca-

vendum autem est, ne in sterquilinium, vel in cœnum aut alium immundum locum, effundatur hæc aqua, ob sacri Chrismatis reverentiam.

In gratiam laicorum, aut Latinè ignorantium, de hac Chrismatis ablutione sequentia subjunguntur

ERstlich soll der Firmbgött ein frisch reines Brunnen-Wasser / es sey kalt oder warm / in ein rein Becken / oder sonst in ein sauber Geschirr giessen / vnd dann die Binden / damit dem Gefirmbten die Stirn gebunden gewest / auff lösen / vnd in das Wasser tauchen / darnach die nasse Binden ein wenig außtrucken / vnd dem Gefirmbten ein Creutz damit an die Stirn / da der Bischoff den Chrisam hingestrichen / machen / vnd sprechen:

IM Namen GOttes deß Vatters / vnd deß Sohns ✠ / vnd deß Heiligen Geistes / Amen. GOtt der Himlische Vatter wölle dich reinigen von aller Vnreinigkeit der Seelen vnd deß Leibs / auff daß du haben mögest das ewige Leben / durch Christum JEsum / Amen.

NAch dem die Abwaschung der Firmung also beschehen / soll das Wasser auff ein Kirchhoff / oder in ein Beinhauß geschütt werden. Wo aber deren keins verhanden wäre / soll man es in ein fliessend Wasser außgiessen / vnd nicht etwa auff ein Mist / oder sonsten an ein vnreines Ort / vnd diß von wegen der Würdigkeit deß heiligen Chrisambs.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

SAnctum Pœnitentiæ Sacramentum, ad eos, qui post Baptiſmum lapſi ſunt, in gratiam Dei reſtituendos, à Chriſto Domino inſtitutum, eò diligentiùs adminiſtrandum eſt, quò frequentior eſt ejus uſus, & quò plura requiruntur ad illud rectè digneque tractandum ac ſuſcipiendum. Cùm autem ad illud conſtituendum tria concurrant, materia, forma, & miniſter: illius quidem remota materia ſunt peccata; proxima verò ſunt actus pœnitentis; nempe contritio, confeſſio, & ſatisfactio. Forma autem, illa abſolutionis verba: Ego te abſolvo, *&c. Miniſter denique eſt Sacerdos, habens poteſtatem abſolvendi, vel ordinariam, vel delegatam. Sed, ſi periculum mortis immineat, approbatúſque deſit Confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcunque cenſuris & peccatis abſolvere. In ejus miniſtro requiritur etiam bonitas, ſcientia, atque prudentia, cum ſigillo ſecretæ confeſſionis ſub exacto perpetuóque ſilentio. Quibus, & aliis, ad id opportunis ut optimè ſint inſtructi, omni ſtudio curare debent Confeſſarij.*

In primis meminerit Confeſſarius, ſe judicis pariter & medici perſonam ſuſtinere, ac divinæ juſtitiæ ſimul & miſericordiæ miniſtrum à Deo conſtitutum eſſe, ut tamquam arbiter inter Deum & homines, honori divino & animarum ſaluti conſulat.

Vt ergo rectè judicare queat, diſcernens inter lepram, & lepram, & tamquam peritus medicus, animarum morbos prudenter curare, & apta cuique remedia applicare ſciat; quantam poteſt maximam ad id ſcientiam atque prudentiam, tum aſſiduis ad Deum precibus, tum ex probatis auctoribus, præſertim è Catechiſmo Romano & prudenti conſilio peritorum, ſtudeat ſibi comparare.

Sciat caſus, & cenſuras, Sedi Apoſtolicæ & Ordinario ſuo reſervatas,

tas, & suæ cujusq; Ecclesiæ constitutiones; easque diligenter observet.
Denique hujus Sacramenti doctrinam omnem rectè nosse studebit, & alia, ad ejus rectam administrationem necessaria. Atque in hoc ministerio ita procedat, ut infrà præscribitur.

Ordo ministrandi Sacrament. Pœnitentiæ.

Sacerdos, ad audiendam confessionem vocatus, promptum faciléqmque se præbeat: ac, priusquam ad audiendum accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium rectè sanctéque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit.

In Ecclesia, non autem in privatis ædibus, confessiones audiat, nisi ex causa rationabili; quæ cùm inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.

Habeat in Ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat: quæ sedes patenti, conspicuo, & apto Ecclesiæ loco posita, crate perforatâ inter pœnitentem & Sacerdotem sit instructa.

Superpelliceo & stolâ violacei coloris utatur, prout tempus vel locorum feret consuetudo.

Pœnitens, si opus fuerit, admoneatur, ut, quâ decet humilitate mentis & habitûs accedat, flexis genibus signo Crucis se muniat, & confestim benedictionem à Confessario hoc modo petat: Benedicite Reverende Pater, *&c. vel vulgari lingua:*

Ich bitt ewer Ehrwürden vmb den heiligen Segen / damit ich meine Sünd vollkommentlich beichten möge. *Quam ubi Confessarius eidem hoc modo impertivit:* Dominus sit in corde tuo, & in labijs tuis, ut dignè & competenter confitearis peccata tua, in nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti, Amen; *peractâ generali Confessione:* Confiteor Deo omnipotenti, *&c.* **Ich armer Sünder / rc.** *mox inquirat de illius statu (nisi aliter notus fuerit) & quàm pridem sit confessus, & an impositam pœnitentiam adimpleverit, num ritè*

atque integrè aliàs confessus fuerit, num conscientiam suam, ut debet, priùs diligenter discusserit.

Quòd si pœnitens aliquâ censurâ, vel casu reservato, sit ligatus, à quo ipse non possit absolvere; non absolvat, nisi priùs obtentâ facultate à Superiore.

Si verò Confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit, pœnitentem ignorare Christianæ fidei rudimenta; si tempus suppetat, eum breviter instruat de articulis fidei, & aliis ad salutem cognitu necessariis, & ignorantiam ejus corripiat, illúmque admoneat, ut ea postmodùm diligentius addiscat.

Dum pœnitens peccata sua confitetur, adjuvabit eum, quotiescunque opus fuerit, Sacerdos; nec eum reprehendet, nisi finitâ, ut dicetur, confessione; neque interpellabit, nisi opus fuerit aliquid meliùs intelligere: proinde fiduciã ei præbeat, & humaniter suggerat, ut omnia peccata sua ritè & integrè confiteatur, remotâ stultâ illâ quorundam verecundiâ, quâ præpediti, suadente diabolo, peccata confiteri non audent.

Si pœnitens numerum, & species, & circumstantias peccatorum, explicatu necessarias, non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget.

Sed caveat, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusque sexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans; ne scandalum patiantur, indéque peccare discant.

Demum, auditâ confessione, perpendens peccatorum, quæ ille admisit, magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones ac monitiones, prout opus esse viderit, paternâ charitate adhibebit, & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam ac meliùs instituendam inducet, remediáque peccatorum tradet.

Postremò salutarem & convenientem satisfactionem, quantum spiritus & prudentia suggesserit, injungat, habitâ ratione status, conditionis, sexus, & ætatis, & item dispositionis, pœnitentium. Videátque, ne pro peccatis gravibus levissimas pœnitentias imponat, ne, si fortè peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id verò ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantùm ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum castigationem.

Quare curet, quantùm fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat; veluti avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictiones, superbis humilitatis officia, desidiosis devotionis studia. Rariùs autem vel seriùs confitentibus, vel in peccata facilè recidentibus, utilissimum fuerit consulere, ut sæpè, puta semel in mense, vel certis diebus solemnibus, confiteantur, &, si expediat, communicent.

Pœnitentias pecuniarias sibi ipsis Confessarij non applicent: neque à pœnitentibus quicquam, tamquam ministerij sui præmium, petant, nec, si aliquid ultrò offeratur, aliter nisi gratitudinis titulo, &c. pro consuetudine loci, accipiant.

Pro peccatis occultis, quantúmvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponant.

Videat autem diligenter Sacerdos, quando & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio; ne absolvat eos, qui talis beneficij sunt incapaces: quales sunt, qui nulla dant signv doloris, qui odia & inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publicè satisfaciant & scandalum tollant: neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata.

Si verò quis confiteatur, in periculo mortis constitutus, absolvendus est ab omnibus peccatis, & censuris, quantúmvis reservatis:

(cessat enim tunc omnis reservatio) sed priùs, si potest, cui debet, satisfaciat, ac, si periculum evaserit, & aliquâ ratione Superiori, à quo aliàs esset absolvendus, se sistere teneatur, cùm primùm poterit, coram eo se sistat, quicquid debet, præstiturus.

Quòd si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere; quibus utcumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam, si confitendi desiderium sive per se sive per alios ostenderit, absolvendus est.

Meminerit porrò Sacerdos, ægris non esse injungendam gravem aut laboriosam pœnitentiam, sed indicendam tantùm illam; quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim, juxta gravitatem morbi, aliquâ oratione aut levi satisfactione impositâ & acceptatâ, absolvantur, prout opus fuerit.

Vt autem nôrint Confessarij, qui casus Reservati & Sedi Apostolicæ & Episcopo, legant sequentia.

BULLA COENÆ DOMINI, Continens Casus præcipuos SUMMO PONTIFICI reservatos, â quibus Parochi, ordinariè neminem absolvere possunt.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. PAULUS EPISCOPUS, Servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Pastoralis Romani Episcopi vigilantia & sollicitudo, cùm in omni Christianæ Reipublicæ pace & tranquillitate procuranda, pro sui muneris officio, assiduè versatur, tum potissimùm in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere DEO, unitate atque integritate tenendâ & conservandâ, maximè elucet; nimirùm, ut fideles Christi non sint parvuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum ad circumventionem erroris; sed

omnes

omnes occurrant in unitatem fidei, & agnitionem Filij Dei, in virum perfectum; neque se in hujus vitæ societate & communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat, sed potiùs in vinculo charitatis conjuncti, tanquam unius corporis membra, sub Christo Capite, ejúsque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri successore, à quo totius Ecclesiæ unitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita divinâ gratiâ adjutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, ut futurâ quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas, Romani Pontifices, prædecessores nostri, hodiernâ die, quæ anniversariâ Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est, spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria justitiæ arma, per ministerium Summi Apostolatûs, ad Dei gloriam & animarum salutem, solemniter exercere consueverunt.

In hæreticos, eorum fautores, libros legentes, & schismaticos, qui ab obedientia Summi Pontificis recedunt.

I.

NOs igitur, quibus nihil optabilibus est, quàm fidei inviolatam integritatem, publicam pacem & justitiam, Deo autore, tueri, vetustum & solemnem hunc morem sequentes, excommunicamus & anathematizamus, ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritûs sancti, auctoritate quoque BB. Apostolorum Petri & Pauli, ac nostrâ; quoscunque Hussitas, Wiclephistas, Lutheranos, Zuinglianos, Calvinistas, Hugonotos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide apostatas, ac omnes & singulos alios hæreticos, quocunque nomine nuncupentur, & cujuscunque sectæ existant; & eorum credentes, & quoscunque receptatores & fautores, & generaliter quoslibet fautores, & eorundem libros, hæresin continentes, vel de religione tractantes, sine autoritate nostrâ, & Sedis Apostolicæ, scienter legentes, aut tenentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex qualibet causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore: nec non schismaticos, & alios qui se à nostra & Romani Pontificis, pro tempore existentis, obedientiâ pertinaciter subtrahunt & recedunt.

In appellantes à Papa ad futurum Concilium, eorúmque fautores.

II.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos,

cujuscunque status, gradûs, seu conditionis fuerint, & interdicimus Universitates, Collegia & Capitula, quocunque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententijs seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum, pro tempore existentium, ad universale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio vel favore appellatum fuerit.

In piratas, eorum receptores & fautores.

III.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, cursarios, & latrunculos maritimos, & alios, præcipuè, qui mare nostrum à Monte argentario usque ad Terracinam discurrentes, eos, qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebúsve & bonis suis spoliant, omnésque receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes vel favorem.

In rapientes naufragorum Christianorum bona, aut scienter ab alijs rapta accipientes.

IV.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos, qui Christianorum quorumcunque navibus, tempestate in diversum (ut dici solet) jactatis, naufragium passis, aut etiam submersis, sive in ipsis navibus sive ex eis dilapsa, & in mari vel littore inventa, cujuscunque maris regionibus & littoribus rapuerint, aut scienter ipsi sibi acceperint, aut ab alijs rapta seu accepta scienter receperint: ita, ut nec etiam ob quodcunq; privilegium, consuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis, temporis possessionem, seu alium quemcumque prætextum, excusari possint.

In imponentes nova Pedagia, & gabellas, vel eas augentes.

V.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia seu gabellas, ad id potestatem non habentes, imponunt vel augent, aut imponi vel augeri prohibita exigunt,

In falsificantes litteras Apostolicas, aut supplicationes à quocunque autoritatem habente signatas, aut falsò fabricantes litteras Apostolicas.

VI.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, & in forma brevis, ac supplicationum, gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis signatorum, aut sub nomine ejusdem Pontificis seu Vicecancellarii, aut gerentes vices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes Constitutionem fel. rec. Innocentij Papæ III. quæ incipit, *Ad falsariorum*, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes seu mutantes supplicationes, per nos seu de mandato nostro signatas & datatas, sine nostrâ aut Datarii nostri licentiâ.

In deferentes arma, & alia belli usui apta, ad Turcas, & Reipublicæ Christianæ statum concernentia in damnum Christianorum nuntiantes.

VII.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaq; alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canabem, funes tam ex ipso canabe quàm ex quacunque aliâ materiâ, & ipsam materiam, aliáque hujusmodi, quibus Christianos impugnant, deferunt Saracenis, Turcis & alijs Christiani nominis inimicis; nec non illos, qui, per se vel alium seu alios, de rebus Christianæ Reipub. statum concernentibus, in Christianorum perniciem & damnum, ipsos Turcas Christianæ Religionis inimicos certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstant, Non obstantibus quibuscunq; privilegijs & concessionibus, Principibus, Rebuspub. & Dominis, sive privatis personis, per nos & Sedem prædictam hactenus concessis, de hujusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

In impedientes eos, qui victualia & alia necessaria Romam deferunt.

VIII.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes, impedientes seu invadentes eos, qui victualia seu alia ad usum Romanæ curiæ necessaria adducunt; ac etiam eos, qui, ne ad Romanam curiam adducantur vel deferantur, prohibent, impediunt, seu perturbant, vel qui talia fieri faciunt, vel facientes defendunt, cujuscunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis & statûs, etiamsi Pontificali vel Regali, vel aliâ quavis Ecclesiasticâ vel mundanâ præfulgeant dignitate.

Ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, suâ aut aliorum operâ lædentes, & sine jurisdictione vexantes in curia commorantes.

IX.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua vel aliorum operâ interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent; nec non illos omnes, qui, jurisdictionem ordinariam vel delegatam à nobis vel à nostris judicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia, contra morantes in eadem curia, audent perpetrare.

In eos, qui ex proposito Romipetas offendunt.

X.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes, ex proposito interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes seu deprædantes, Romipetas seu peregrinos ad Urbem causâ devotionis seu peregrinationis, & prorsus omnes alios, ad Sedem Apostolicam accedentes, vel apud eam morantes, aut recedentes ab ipsa, vel illis dantes auxilium, consilium, vel favorem.

In offendentes S. R. E. Cardinales & alios Prælatos.

XI.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes, interficientes, mutilantes, vulnerantes, verberantes, percutientes, capientes, carce-

rantes, detinentes, vel hostiliter insequentes, S. R.^E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Sedísque Apostolicæ Legatos vel Nuncios, aut eosdem eijcientes à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seu Dominijs, eáque mandantes vel rata habentes, seu præstantes eis auxilium, consilium, vel favorem.

In eos, qui ad Romanam Curiam recurrentes offendunt, aut executionem litterarum Apostolicarum impediunt, vel ad gratiam impetrandam accedentes prohibent.

XII.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium vel alios, quascunque personas Ecclesiasticas vel sæculares, ad dictam curiam, super eorum causis & negotijs, recurrentes, illásque in eadem curia prosequentes, aut procurantes, negotiorúmque gestores, Advocatos, Procuratores ipsorum, seu etiam auditores vel judices, super dictis causis vel negotijs deputatis, occasione causarum vel negotiorum hujusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, seu bonis spoliant, vel qui per se vel alium seu alios, directè vel indirectè, prædicta exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem præstare non verentur, cujuscunque præeminentiæ vel dignitatis fuerint.

Appellantes, à gravamine vel futura executione litterarum Apostolicarum, ad Laicam potestatem.

XIII.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes tam Ecclesiasticos quàm sæculares cujuscunque dignitatis, qui, prætexentes frivolam quandam appellationem à gravamine vel futura executione litterarum Apostolicarum, etiam in forma brevis, tam gratiam quàm justitiam concernentium, nec non citationum, inhibitionum, sequestrationum, monitoriorum, processuum executorialium, & aliorum decretorum, à nobis & à Sede prædictâ, seu Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ, Auditoribus, Commissarijs, aliísque Judicibus & Delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanaverint; aut alias ad curias sæculares & laicam potestatem recurrunt, & ab ea, instante etiam Fisci procuratore vel Advocato,

appellationes hujuſmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, ſequeſtra, monitoria & alia prædicta, capi & retineri faciunt: quíve illa ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito & conſenſu vel examine, executioni demandari, aut, ne Tabelliones & Notarij, ſuper hujuſcemodi litterarum & proceſſuum executione, inſtrumenta vel acta conficere, aut confecta, parti, cujus intereſt, tradere debeant, impediunt vel prohibent, ac etiam partes, ſeu eorum agentes, conſanguineos, affines, familiares, notarios, executores & ſubexecutores litterarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex civitatibus, locis & Regnis eijciunt, bonis ſpoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per ſe vel aliũ vel alios, publicè vel occultè, quíve aliàs quibuſcunq; perſonis, in genere vel in ſpecie, ne pro quibuſvis eorum negotijs proſequendis, ſeu gratijs vel litteris impetrandis, ad Romanam Curiam accedant aut recurſum habeant, ſeu gratias ipſas vel litteras à dicta Sede impetrent, ſeu impetratis utantur, directè vel indirectè prohibere, ſtatuere, ſeu mandare, vel eas apud ſe, aut Notarios ſeu tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præſumunt.

In executionem litterarum Apoſtolicarum aut aliarum expeditionum impedientes, & prohibentes, ad gratias impetrandas, accedentes.

XIV.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes & ſingulos, qui per ſe vel alios, autoritate propria ac de facto, quarumcunque exemptionum vel aliarum gratiarum vel litterarum Apoſtolicarum prætextu, beneficiales & decimarum ac alias cauſas ſpirituales, & ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus & commiſſarijs noſtris, aliiſque judicibus Eccleſiaſticis avocant, illarúmque curſum & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes, impediunt, ac ſe de illarum cognitione, tanquam judices, interponunt: quíve partes actrices, quæ illas committi fecerunt & faciunt, ad revocandum & revocari faciendum, citationes & inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum vel conſentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanârunt, à cenſuris & pœnis, in illis contentis, abſolvi, per ſtatutum vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, proceſſuum ac Decreto-

rum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad nos informandos, ut dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Conciliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vice-Cancellarij, Consiliarij, ordinarij vel extraordinarij, quorumcunque Principum sæcularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali vel aliâ quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij, fuerint.

In eos judices sæculares, qui Ecclesiasticas personas ad sua tribunalia trahunt; quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, vel in aliquo lædunt.

XV.

Quive ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, & Collegia Ecclesiarum quarumcunque, coram se ad eorum tribunal, audientiam, Cancellariam, Concilium vel Parlamentum, præter juris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt vel procurant, directè vel indirectè, quovis quæsito colore; nec non qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quævis alia decreta, in genere vel in specie, ex quavis causa & quovis quæsito colore, ac etiam prætextu litterarum Apostolicarum, usu non receptarum seu revocatarum, vel cujusvis consuetudinis aut privilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis & ordinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quovis modo restringitur, seu nostris seu dictæ Sedis & quarumcunque Ecclesiarum juribus quomodolibet directè vel indirectè, tacitè vel expressè, præjudicatur.

In impedientes Prælatos, ne suâ jurisdictione utantur, quíque, illorum vel delegatorum judicia eludentes, ad curiam sæcularem recurrunt.

XVI.

NEc non qui Archiepiscopos, Episcopos, aliósque superiores vel inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet, hâc de causâ, directè vel indirectè, incarcerando, vel molestando, eorum agentes, procuratores, familiares, nec non consanguineos & affines, impediunt, quò minùs suâ jurisdictione Ecclesiasticâ contra quoscunque utantur, secundùm quod Canones & Sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunque sententias ac decreta, aut aliàs fori Ecclesiastici judicium eludentes, ad cancellarias & alias curias Ecclesiasticas recurrunt, & ab ijs prohibitiones, & mandata, etiam pœnalia, ordinariis aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant; eos quóque, qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium vel favorem in eisdem.

In usurpantes Sedis Apostolicæ & quarumcunque Ecclesiarum jurisdictiones, vel etiam fructus sequestrantes.

XVII.

QUíve jurisdictiones, seu fructus, redditus & proventus, ad nos & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, vel etiam quavis occasione vel causâ, sine Romani Pontificis, vel eorum ad quos de jure pertinent, expressâ licentia, sequestrant.

In imponentes decimas & onera personis Ecclesiasticis, Ecclesijs Monasterijs, aut eorum fructibus.

XVIII.

QUíve collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum

rum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorúmque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi, absque simili Romani Pontificis speciali & expressa licentia imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut, sic imposita, etiam à sponte dantibus & concedentibus recipiunt: nec non, qui per se vel alium seu alios, directè vel indirectè, prædicta facere, exequi vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel favorem, aut votum seu suffragium palam vel occultè præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Imperiali vel Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respub. & alij potentatus, quicunque etiam Regnis, Provincijs, civitatibus & terris quoquo modo præsidentes, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti; innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissimè celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris & pœnis in eis contentis.

Contra judices sæculares, in causis capitalibus seu criminalibus contra Ecclesiasticas personas, se interponentes.

XIX.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes & quoscunque Magistratus, Senatores, præsidentes, auditores, & alios Judices, quocunque nomine vocentur, ac Cancellarios, Vicecancellarios, Notarios, Scribas, ac executores & subexecutores, & alios quoquo modo se interponentes, in causis capitalibus seu criminalibus, contra personas Ecclesiasticas, illas banniendo, capiendo, processando, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specificâ, & expressâ hujus sanctæ Sedis Apostolicæ licentiâ; quique ejusmodi licentiam ad personas & caussas non-expressas extendunt, vel aliàs illâ perperam abutuntur; etiamsi talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Præsidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

In occupantes loca & terras Ecclesiæ Romanæ, & in illis supremam jurisdictionem usurpantes.

XX.

ITem excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium seu alios, directè vel indirectè, sub quocunque titulo

vel colore, de facto occupant, detinent, vel hostiliter destruunt, vel invadunt, vel occupare, detinere, vel destruere, aut invadere hostiliter præsumpserint, in totum vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ & Corsicæ, terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Provincias, illarúmque terras & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, civitatésque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avenionem, civitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias civitates, terras & loca, vel jura, ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè vel immediatè subjecta: quique supremam jurisdictionem, in illis, nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto usurpare, perturbare, retinere & vexare varijs modis præsumunt: nec non adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel favorem quomodolibet præstantes.

Reservatio absolutionis Romani Pontificis.

XXI.

CÆterùm, à prædictis sententijs, nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis & satisfaciendo cautione præstitâ, absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuscunque personis Ecclesiasticis, sæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium & Militarium regularibus, etiam Episcopali vel aliâ majori dignitate præditis, ipsísque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conventibus & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali & aliâ mundanâ excellentiâ fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilij decreta, verbo, litteris, aut aliâ quacunque scripturâ in genere & in specie concessorum & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum.

Contra absolventes in supradictis casibus.

XXII.

QUòd si fortè aliqui, contra tenorem præsentium, talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui, absolu-

tionis beneficium impendere de facto præsumpserint; eos excommunicationis sententiâ innodamus, graviùs contra illos spiritualiter & temporaliter, pro ut expedire noverimus, processuri.

Absolutio Romani Pontificis, etiam solemnis, quos non comprehendat.

XXIII.

DEclarantes ac protestantes, quamcunque absolutionem, etiam solemniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos, sub præsentibus comprehensos, nisi priùs à præmissis, cum vero proposito ulteriùs similia non committendi destiterint; ac, quoad eos, qui contra libertatem Ecclesiasticam, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi priùs statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta hujusmodi publicè revocaverint, & ex Archivis seu capitularibus locis aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari: quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos vel expressos, ac etiam per patientiam & tollerantiam nostram, vel successorum nostrorum, quantocunque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis ac quibuscunque juribus Sedis Apostolicæ ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ, undecunque & quomodocunque quæsitis vel quærendis, nullatenus præjudicari posse seu debere.

Quòd non obstant Privilegia, aut quævis Apostolica indulta, quo minùs quis in hoc processu includatur.

XXIV.

NOn obstantibus privilegiis, indulgentiis, & litteris Apostolicis generalibus vel specialibus supradictis, vel eorum alicui seu aliquibus, & alijs cujuscunque ordinis, statûs, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint; etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quâvis Ecclesiasticâ & mundanâ præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Provincijs, civitatibus, seu locis à prædictâ Sede ex quavis caussa etiam, per viam contractûs aut remunerationis, & sub quavis aliâ formâ & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, concessis, etiam continentibus quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint per litteras

Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus dignitatibúſque eorum, mentionem; nec non conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præſcriptionibus quantumcunque longiſſimis, & aliis quibuſlibet obſervantiis, ſcriptis vel non ſcriptis, per quæ contra hos noſtros proceſſus ac ſententias, quò minùs includantur in eis, ſe juvare valeant vel tueri; quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium tenorem, ac ſi ad verbum, nihil penitus omiſſo, inſererentur, præſentibus pro expreſſis habentes, penitus tollimus, & omnino revocamus, cæteríſque contrariis quibuſcunque.

Quòd appenſio proceſſus in valvis Eccleſiæ S. Ioannis Lateranenſis, aut Baſilicæ Principis Apoſtolorum, ignorantiæ aut excuſationis locum non relinquat.

XXV.

VT verò præſentes noſtri proceſſus ad communem omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas ſeu membranas, proceſſus ipſos continentes, in valvis Eccleſiæ S. Ioannis Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apóſtolorum de Vrbe, appendi fecimus; quæ proceſſus ipſos, quaſi ſonoro præconio & patulo indicio publicabunt, ut ij, quos porceſſus hujuſmodi contingunt, quòd ad ipſos non pervenerint, aut quòd ipſos ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, aut ignorantiam allegare; cùm non ſit veriſimile, id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Inſuper, ut proceſſus ipſi ac præſentes litteræ, ac omnia & ſingula in eis contenta, eò fiant notiora, quò in pleriſque civitatibus & locis fuerint publicata; univerſis & ſingulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis, Prælatis, & Rectoribus ubilibet conſtitutis, per hæc noſtra ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, ut, per ſe vel alium ſeu alios, præſentes litteras, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſemel in anno, aut, ſi expedire viderint, etiam pluries, in Eccleſiis ſuis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, ſolemniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes reducant, nuncient & declarent.

Quòd Confessarij harum litterarum transsumptum habeant.

XXVI.

Cæterùm, hortamur eosdem universos & singulos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliósque locorum Ordinarios, & Ecclesiarum Prælatos, nec non Rectores cæterósque, curam animarum exercentes, ac Presbyteros sæculares, & quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendum confessiones quavis autoritate deputatos, ut transsumptum harum litterarum penes se habere, legere, & diligenter examinare procurent: volentes earundem præsentium transsumptis, etiam impressis, Notarij publici manu subscriptis, & sigillo Judicis ordinarij Romanæ Curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eandem prorsus fidem, in judicio & extra illud ubique locorum, adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, declarationis, protestationis, sublationis, revocationis, commissionis, innodationis, mandati, hortationis & voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M DC VI, X Cal. April. Pontificatûs nostri Anno primo.

M. Vestrius Barbianus.

CASUS, SUMMO PONTIFICI RESERVATI,

A quibus Parochi neminem, citra specialem facultatem, absolvere possunt.

Interficiens aut verberans Clericum; si læsio sit atrox & enormis; persequens Episcopum, vel Majorem, & Prælatum.

Qui aliquo externo signo suam hæresin prodit, aut Hæreticis, ab Ecclesia damnatis, circa suas perversas opiniones favet, eósq; defendit.

Qui libros hæreticorum scienter legit, aut domi servat, citra specialem dispensationem.

Qui à Romani Pontificis obedientiâ, & Ecclesiæ Catholicæ unitate, pertinaciter seipsum segregat.

Falsificans litteras Apostolicas, & impediens jura vel libertatem curiæ Romanæ.

Offendens Ecclesiasticam libertatem; ut, qui effringit & spoliat loca sacra, vel qui contra Ecclesiæ jura & privilegia judicat, aut Ecclesiarum bona detinet, alienat, vel alienata recipit; qui etiam non reddit Decimas.

Religiosus, habitum suum temerè dimittens.

Simoniacè dans vel recipiens sacros Ordines, aut beneficium Ecclesiasticum; & quicunque suam operam vel consilium interponit, ubi voluntas est dandi vel accipiendi pro re spirituali rem temporalem, cum significatione alicujus pacti, expressi vel taciti, in quod pactum pars utraque consensit. Quæ simonia realis in rebus Ecclesiasticis beneficiisve commissa, conjunctam habet obligationem ad beneficia non retinenda, & ad fructus eorum restituendos; in Ordinibus verò suspensum reddit illum, qui ordinatus est, ut non possit ea, quæ sui sunt Ordinis, citra specialem facultatem exequi.

Incendiarius, qui publicè fuit pro excommunicato denunciatus.

Missam celebrans in excommunicatione majore.

Commutans alicui vota, facta de servandâ castitate perpetuâ, de ingressu Religionis, de visitando sepulchro Domini, aut de suscipienda peregrinatione ad Apostolorum Petri & Pauli limina, vel ad sanctum Jacobum in Compostellam.

Sepeliens hæreticos, & illis adhærentes, in loco sacro.

Casus in hac Diœcesi Episcopo reservati.

I. Revelatio seu proditio confessionis auditæ, SS. Eucharistiæ ac sacrarum rerum quarumcunque ad magicas artes, veneficia, superstitiones & ejus generis abusus.

II. Furtiva susceptio sacrorum ordinum, aut si quis per saltum ordinatur, cum censuris irretitus suscipit ordinem, in eo vel sine illis ministrat, & celebrat.

III. Raptus virginum.

IV. Homicidium voluntarium facto, præcepto, consilio & consensu deliberato commissum.

V. Matrimonium clandestinum contractum cum alia conjuge scienter adhuc vivente priore.

VI. Machinatio in mortem conjugis morte secutâ.

VII. Propriorum parentum percussio.

VIII. Injusta detentio Legatorum, & malitiosa impeditio ultimarum voluntatum.

IX. Delictum incendiariorum, Ecclesiarum, domorum Ecclesiasticarum, vel ad Ecclesiam pertinentium, atque segetum, nondum denunciatorum.

X. Injectio manuum violentarum in Clericum.

XI. Incestus in linea ascendenti, & descendenti, primo itidem gradu laterali.

XII. Pollutio Ecclesiarum, & Cœmeterij, & aliorum sacrorum Locorum per effusionem sanguinis vel seminis.

XIII. Absolutio eorum, qui malitiosè impedire volunt, executionem nostrarum constitutionum, postquam bis vel ter à quovis Sacerdote moniti non resipiscunt.

XIV. Perjurium in judicio commissum.

Hos tamen Casus nobis reservatos, pro varietate circumstantiarum diminuemus, aut alios superaddemus, prout expedire judicaverimus.

ABSOLUTIONIS FORMA.

Cùm igitur pœnitentem absolvere voluerit, injunctâ ei priùs, & ab eo acceptâ, salutari pœnitentiâ, primò dicit:

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.

Deinde, dexterâ versus pœnitentem elevatâ, dicit:

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: & ego autoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, in

quantum possum & tu indiges. Deinde ego te absolvo à peccatis tuis, in nomine Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Si poenitens sit laicus, omittitur verbũ Suspensionis.

Passio Domini nostri Jesu Christi, merita beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris & mali sustinueris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.

In confessionibus autem frequentioribus & brevioribus, omitti potest, Misereatur, &c. ac satis erit dicere: Dominus noster Jesus Christus, &c. ut suprà, usque ad illud, Passio Domini, &c.

Urgente verò aliquâ gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit:

Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis, in nomine Patris, &c.

Nota bene. Noverint hic Confessarij, quando in Bullis Pontificijs datur facultas absolvendi ab omnibus Censuris, se nihil idcirco posse in causis irregularitatis, nisi id quoque specialiter expressum & permissum eis fuerit.

De Absolutione ab Excommunicatione in foro exteriori.

SI potestas absolvendi ab excommunicationis sententiâ Sacerdoti commissa fuerit à Superiore, & in mandato certa forma sit præscripta, illa omnino servanda est. Si verò in mandato seu commissione dicitur, In formâ Ecclesiæ consuetâ absolvat; *hæc servanda sunt:*

Primò, ut excommunicatus ei, ob cujus offensam in excommunicationem incurrit, priùs, si potest, satisfaciat. Quòd si tunc non possit, sufficientem cautionem præstet; aut saltem, si eam præstare non potest, juret, se, cùm primùm poterit, satisfacturum.

Secundò, si crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, juramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Ecclesiæ, quæ illi fient pro tali causa: ac præcipuè, ne deinceps delinquat contra illum canonem, vel decretum, contra quod faciendo, censuram incurrit.

Denique hunc absolvendi ritum observabit.

Pœnitentem, coram se genu utroque flexo, in humero (si vir fuerit,) usque ad camisiam exclusivè, denudato, virgâ aut funiculis, sedens, leviter percutit, dicendo totum Psalmum, Miserere mei Deus, &c. cum Gloria Patri, &c. Deinde surgit, & aperto capite dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvum fac servum tuum, (ancillam tuam,) Domine. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo, (in ea.) ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Esto ei Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣ Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc fa-

mulum tuum, quem excommunicationis ſententia, conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſolvat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Mox ſedet, & cooperto capite dicit:

Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego te, auctoritate ipſius, & Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, (vel Reverendiſſimi Epiſcopi N. vel talis Superioris) mihi commiſsâ, abſolvo te à vinculo excommunicationis, in quam incurriſti (vel incurriſſe declaratus es,) propter tale factum, (vel cauſam, &c.) & reſtituo te communioni & unitati fidelium, & ſanctis Sacramentis Eccleſiæ, in nomine Patris ✠ & Filij, & Spiritus ſancti.

Quòd ſi Sacerdoti nulla ſit à ſuperiore præſcripta forma, nec ſibi mandatum ut in forma Eccleſiæ communi vel conſueta abſolvat, tunc nihilominus, pro rei gravitate, prædictam cæremoniam & preces adhibeat: at verò, ſi res non fuerit adeò gravis, abſolvere poterit dicens:

Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat: & ego, auctoritate ipſius, & Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ (ſi à Papa fuerit delegatus) (vel Reverendiſſimi Epiſcopi N. vel talis Superioris) mihi conceſsâ, abſolvo te &c. ut ſuprà.

In foro autem interiori, Confeſſarius, habens facultatem abſolvendi excommunicatum, abſolvat juxta formam ſequentem:

Ego, facultate mihi conceſsâ, abſolvo te à vinculo

excommunicationis majoris, quam incurristi (hic exprimatur causa, ob quam est excommunicatus;) & restituo te communioni & unitati fidelium, & sanctis Sacramentis Ecclesiæ. Deinde, eâdem auctoritate, ego te absolvo à peccatis, &c.

Nota bene. Quòd si plures sint causæ ob quas est quispiam excommunicatus, omnes in absolutione sunt exprimendæ; alioquin à solis expressis censebitur absolutus.

Ritus absolvendi excommunicatum, jam mortuum.

SI quis excommunicatus, ex hac vita decedens, dederit signum contritionis; ne Ecclesiasticâ careat sepulturâ, sed Ecclesiæ suffragiis, quatenus fieri potest, adjuvetur; absolvi potest hoc modo.

Si corpus nondum sepultum fuerit, verberetur & absolvatur, ut infrà; deinde, absolutum, in loco sacro sepeliatur.

Si verò fuerit sepultum in loco profano, & commodè fieri poterit, exhumabitur, & eodem modo verberabitur, & post absolutionem in loco sacro sepelietur; sed, si commodè exhumari non potest, locus sepulturæ verberetur; posteà absolvatur.

Quòd si in loco sacro sit sepultus, non exhumabitur, sed verberabitur sepulchrum. Dum autem corpus, sive sepulturam verberat Sacerdos, dicat Antiph. Exultabunt Domino ossa humiliata. Psal. Miserere mei Deus, &c. Quo facto, absolvatur, dicendo: Au-

ctoritate mihi concessâ, ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi (vel incurrisse declaratus es) propter tale factum, & restituo te cōmunioni fidelium, in nomine Patris, ✠ & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Deinde dicatur Psalmus De profundis. in fine, Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DA, quæsumus Domine, animæ famuli tui, quem excommunicationis sententia constrinxerat, refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & superni luminis claritatē. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amē.

De modo absolvendi â Suspensione, vel ab Interdicto, extra vel intra Sacramentalem Confessionem.

SI Sacerdoti sit commissa facultas absolvendi aliquem à Suspensione, vel Interdicto, quamvis nulla verba sint præcipuè determinata, uti poterit hac formula.

Poenitens dicat: Confiteor Deo, &c. Sacerdos: Misereatur tui, &c. Indulgentiam, &c.

Auctoritate, mihi ab N. traditâ, ego absolvo te à vinculo suspensionis, (vel interdicti) quam (vel quod) propter tale factum, (vel causam) incurristi, (seu incurrisse declaratus es,) in nomine Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Si verò Confessario, sive in foro conscientiæ sive extra, data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc, postquam absolverit à peccatis, addat consequenter:

Et eâdem auctoritate dispenso tecum super irregularitate, (vel irregularitatibus, si sunt plures,) in quam, (vel in quas) ob talem, vel tales causas (eas exprimendo,) incurristi, (quando dubium est, utendum conditione, si incurristi,) & habilem reddo, & restituo te executioni Ordinum & officiorum tuorum, in nomine Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Si nullum habeat Ordinem, dicatur: Habilem reddo te ad omnes Ordines suscipiendos, vel etiam ad alia, juxta tenorem mandati.

Quòd si necesse sit, titulum beneficij restituere, & fructus malè perceptos condonare, subjungat:

Et restituo tibi titulum, (seu titulos) beneficij, (seu beneficiorum,) & condono tibi fructus malè perceptos, in nomine Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Advertat autem Sacerdos, ne ullo modo, in ijs, facultatis suæ terminos excedat.

De Secreto seu sigillo confessionis

ADeò debet esse silentij studiosus & tenax Confessarius, ut nullius præcepto, nullius etiam mortis timore, nullius commodi vel lucri amore, quovis signo, modo, vel colore, nec in genere quidem manifestet, quæ in confessione audivit; Imò debet & potest dicere ac jurare, se nescire, quia nec scit ut talis homo: nec scit uti homini subjectus.

Sigillum confessionis est secretum Secretorum, fundatum in Jure divino, naturali & humano, complectitúrque quidquid in confessione dictum, aut factum est, etiam impertinens, aut parvi momenti, per quod in cognitionem vel suspicionem alicujus peccati deveniri potest.

Quos ligat sigillum Confessionis.

AD Secretum confessionis non solùm obligatur Confessarius, verùm etiam omnes illi, qui confessionem Sacramentalem quomodolibet intellexerunt licitè vel illicitè, mediatè vel immediatè; quæ obligatio perseverat etiam post mortem pœnitentis.

Pœna revelantis confessionem.

POena frangentis sigillum confessionis, est 1. Peccatum mortale. 2. Depositio. 3. Pœnitentia perpetua in arcto monasterio, quin & capitis damnati sunt Sacerdotes, qui ex confessione peccatum manifestârunt.

Quare seriò advertant Confessarij ne de confessionibus, peccatis & casibus in iis auditis, aut injunctis pœnitentiis, multò minùs de ipsísmet Pœnitentibus aut eorum qualitatibus (etiam si non nominent personas) mutuò conversentur aliis præsentibus, nec in genere quidem loquantur: cedit hoc in grave scandalum, terrorem & offensionem audientium, in odium & vilipendium tanti Sacramenti, in diminutionem pietatis, dignúmque est severissimâ castigatione.

DE SANCTISSIMO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Omnibus quidem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis religiosè sanctéque tractandis, magna ac diligens cura adhibenda est; sed præcipuè in administrando ac suscipiendo Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento; quo nihil dignius nihil sanctius, & admirabilius habet Ecclesia Dei; cùm in eo contineatur præcipuum & maximum Dei donum, & ipsemet omnis gratiæ & sanctitatis fons auctórque, Christus Dominus.

Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cùm ipse venerabile hoc Sacramentum, quâ decet reverentiâ, debitóque cultu, tractet, custodiat & administret, tum etiam populus sibi commissus religiosè colat, sanctè frequentérque suscipiat, præsertim in majoribus anni solemnitatibus.

Ideò populum sæpiùs admonebit, quâ præparatione, & quantâ animi religione ac pietate, & humili etiam corporis habitu, ad tam divinum Sacramentum debeat accedere: ut, præmissâ Sacramentali confessione, omnes, saltem à media nocte, jejuni, & utroque genu flexo, Sacramentum humiliter adorent, ac reverenter suscipiant; viri, quantùm fieri potest, à mulieribus separati.

Moneantur intereà Communicantes, ut, sumpto Sacramento, non statim ab Ecclesia discedant, aut colloquantur, nec statim vagis oculis circumspiciant, aut expuant, neque de libro statim orationes recitent; ne Sacramenti species de ore decidant; sed, quâ par est devotione, aliquantisper in oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam singulari beneficio, atque etiam de sanctissima Passione Dominica, in cujus memoriam hoc mysterium celebratur & sumitur.

Curare porrò debet, ut perpetuò aliquot particulæ consecratæ, eo numero, qui usui infirmorum, & aliorum fidelium communioni satis esse possit, conserventur in pyxide ex solidâ decentíque materiâ, eáque mundâ & suo operculo bene clausâ, albo velo coopertâ, & quantum res feret, ornato, in tabernaculo, clave obserato.

Claves autem venerabilis Sacramenti, nulli laicæ personæ unquam, ac ne ipsi quidem æditue, credantur: unde nec in Sacristia relinquendæ sunt, sed illarum solus Rector vel Parochus, vel alius Sacerdos de ipsius licentia, curam habeat; nec unquam permittat, ab ullo, qui non sit saltem Subdiaconus, claudi & aperiri dictum tabernaculum; quòd semper corporali stratum & clausum esse debebit.

Et ne qua sanctissimo Sacramento injuria irrogetur per homines superstitiosos; hinc Parochum, cujus incuria id acciderit, Canones ad tres menses suspendunt, majore verò pœnâ afficiunt, si enormis Sacramento inveniatur illata injuria.

Hoc autem tabernaculum, conopæo decenter opertum, atque ab omni alia re vacuum, in altari majori, vel in alio quod venerationi & cultui tanti Sacramenti commodius ac decentius videatur, sit collocatum: ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis, impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures, vel saltem una, die noctúque perpetuo colluceat; curabitque Parochus, ut omnia, ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra mundáque sint & conserventur.

De pyxide observandum, ut illa sit benedicta, & operculum aptè ipsi respondeat, & fibulâ firmiter clausum; ne quâ vermibus ingressus in eam pateat.

Sanctissimæ Eucharistiæ particulas frequenter renovabit. Hostiæ verò, seu particulæ consecrandæ, sint recentes; &, ubi eas consecraverit, veteres primo distribuat vel sumat, & alias consecret juxta constitutiones synodales, reliquósque defectus ex Missali notet, & secundùm illud Sacerdos se dirigat.

Quòd

Quòd si verò, ob neglectum illius, aliqua particularum consecratarum à vermibus corrosa inveniatur, speciebus adhuc integris existentibus, diligenter purganda sumendáque erit; vermis autem repertus, suprà patenam comburendus; & cineres in piscina (ut vocant) sacra condendi.

Fideles omnes ad sacram communionem admittendi sunt, exceptis iis, qui justâ ratione probibentur. Arcendi autem sunt publicè indigni, quales sunt excommunicati, interdicti, manifestéque infames, ut meretrices, concubinarij, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alij ejus generis peccatores publici: nisi de eorum pœnitentia & emendatione constet, & publico scandalo priùs satisfecerint.

Occultos verò peccatores, si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem, si publicè petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat.

Amentibus prætereà seu phreneticis communicare non licet: licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, & devotionem ostendant, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.

Iis etiam, qui propter ætatis imbecillitatem, nondum hujus Sacramenti cognitionem & gustum habent, administrari non debet: quales sunt pueri, necdum plenè rationis usu utentes; ideóque utile est, ut differatur ad annum decimum tertium communio; nisi tamen evidens prudentiæ, ætatem superantis, indicium appareat.

Est etiam consultum, ut, qui matrimonio juncti sunt, aliquot diebus ante Communionem, copulâ abstineant; nisi tamen certum periculum incontinentiæ alterius conjugis timeatur. Damnatis ad mortem pœnitentibus debet dari Eucharistia, & ordinariè ante diem supplicij, si fieri possit.

ORDO MINISTRANDI sacram Communionem.

SAcerdos igitur sanctissimam Eucharistiam ministraturus, hostiis, seu particulis pro populi multitudine consecratis, vasculóque uno, vel pluribus, decenti & commodo loco expositis, cum vino & aqua ad purificationem eorum, qui communionem sumpserint, & ante eos linteo mundo extenso, lotis priùs manibus, & superpelliceo indutus, ac desuper stolâ coloris, officio illius diei convenientis, præcedente Clerico, seu alio ministro, procedit ad altare, manibus junctis, & accensis cereis; factâ priùs & posteà genuflexione, extrahit pyxidem, & illam super corporale depositam discooperit. Minister, genibus flexis nomine populi ad cornu Epistolæ facit confessionem generalem, dicens: **Confiteor Deo** &c.

Tum Sacerdos iterum genuflectit, & manibus junctis ante pectus, vertit se ad populum (advertens, ne terga vertat Sacramento) & in cornu Evangelij dicit: **Misereatur vestri**&c. & addit: **Indulgentiam, absolutionem ✠, & remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus.** ℟. **Amen.** dicens **Indulgentiam** &c. manu dexterâ, in formam Crucis signat communicandos.

Deinde ad Altare se convertit, genuflectit, manu sinistrâ pyxidem prehendit, & duobus digitis, pollice & indice, Sacramentum accipit, & elevat; conversúsque ad populum, in medio Altari, dicit clarâ voce

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. mox subdit: Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur anima mea. Vel, pro loci consuetudine, si Communicandi Latinum ignorent: Sehet das Lamb GOttes / sehet welches hinnimbt die Sünd der Welt. O HErr ich bin nit würdig / daß du eingehest unter mein Tach / sondern sprich nur ein Wort / so wird gesund mein Seel. Quod iterum ac tertiò repetit; quâ formulâ etiam utendum est, cùm fœminæ communio ministratur.

Posteà ad communicandum accedit, incipiens ab ijs, qui sunt ad partem Epistolæ, sed primò, si Sacerdotibus vel alijs ex Clero danda sit communio, ijs ad gradus Altaris genuflexis præbeatur; vel, si commodè fieri potest, intra sepimentum Altaris sint à laicis distincti. Sacerdotes verò superpelliceo induti cum stola, communicent.

Sacerdos, unicuique porrigens Sacramentum, & faciens cum eo signum Crucis super pyxidem, simul dicit: Corpus Domini ✠ nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam æternam, Amen.

Ubi verò omnes communicaverint, Sacerdos, reversus ad Altare dicere poterit: O sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.

℣. Panem de cœlo præstitisti eis.

Minister respondet: Omne delectamentum in se

habentem. Tempore Paschali additur, Alleluja. Mox Sacerdos dicit. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & regnas, &c.

Tempore Paschali dicitur Oratio.

SPiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde: ut, quos Sacramentis Paschalibus satiâsti, tuâ facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Antequàm reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut, si aliquod fragmentum digitis adhæserit, illud in pyxidem deponat, & eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, & abstergat purificatorio; ablutionem verò sumat, si celebraverit, aut ijs, qui tunc communicârunt, sumendam tradat, aut saltem in sacrarium injiciat.

Posteà genuflectens reponit Sacramentum in tabernaculo, & clave obserat. Deinde extentâ manu dexterâ, benedicit ijs qui communicârunt, dicens; Benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filij ✠, & Spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper. ℟. Amen.

Communio autem populi intra Missam statim post Communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda) cùm Orationes, quæ in Missa post Communionem dicuntur, non solùm ad Sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent.

Itáque Sacerdos, sumpto sacratissimo Sanguine, antequàm se purificet, ponat particulas consecratas in pyxide, vel, si pauci sint communicandi, super patenam, nisi in principio positæ fuerint in pyxide, & genuflectat, ministro interim faciente confessionem, ut suprà. Posteà vertens se ad populum in cornu Evangelij, dicit: Misereatur vestri, &c. & eo, quo suprà dictum est, modo, porrigit communicandis Eucharistiam, incipiens à ministris Altaris, si velint communicare. Finitâ communione, revertitur ad altare, nihil dicens; & non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine Missæ. Deinde dicit secretò: Quod ore sumpsimus, &c. ut in Missali: se purificat, & Missam absolvit. Quod si contingat, absolutâ Missâ, statim aliquos interdum communicare, tunc Sacerdos, adhuc planetâ indutus, sacram communionem, eo modo, quo suprà dictum est, ministrabit.

DE COMMUNIONE Paschali.

Curet autem Parochus, ut in Quadragesima, per se vel per alios concionatores, populo opportune denuntietur Constitutio Concilij Lateranensis sub Innocentio III. quæ sic habet:

Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam proprijs viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum, nisi fortè de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christianâ careat sepulturâ.

Sequitur eadem Constitutio, Germanicè versa, prout populo de suggestu prælegi debet ante tempus paschale.

Ein jeder Glaubiger Mensch/ so bald er zu den Jahren seiner Vernunfft kommen/ soll alle seine Sünd auffs wenigst ainmal im Jahr seinem eignen Priester in geheimb vnnd trewlich beichten/ vnd sich befleissen die auffgesetzte Buß nach seinem Vermögen zu vollbringen: vnd soll zum wenigsten zu Ostern das heilige Sacrament deß Fronleichnambs JEsu Christi würdiglich empfangen/ es sey dann/ daß er nach Rath seines eignen Priesters oder Pfarrherrn/ vnd gnugsamen Vrsachen halber/ ein Zeitlang von der Empfahung desselben Sacraments sich zu enthalten vermeynet. Sonst soll jhme in Zeit seines Lebens der Eingang der Kirchen verbotten werden/ vnnd so er stirbt/ soll er Christlicher Begräbnuß beraubt seyn.

Vt igitur hoc salutare Concilij decretum inviolabiliter servetur, descripta Parochus habeat nomina suorum Parochianorum; & , qui dicto tempore non communicaverint, elapso, pro loci consuetudine, Paschali termino, eos, qui propriæ salutis immemores, sæpiùs admoniti, non obtemperaverint, Ordinario suo denunciet.

Dabit quoque operam Parochus, quoad ejus fieri potest, ut Parochiani sui, à die Palmarum usque ad Octavam Paschæ, præcepto de

Communione Paschali satisfaciant. Quòd si tamen ob Parochiæ amplitudinem & animarum multitudinem id fieri non possit, longiorem terminum ab Ordinario suo maturè impetrare curabit.

Alienæ Parochiæ fideles ad proprium Parochum remittet, præter peregrinos & advenas, & qui certum domicilium non habent: quibus, si ritè parati accesserint, ipse sacram præbebit Communionem.

Ægrotis quoque Parochialibus, etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet ac ministrabit.

Dominicâ in Albis, hoc est Dominicâ primâ post Pascha, singulis annis moneantur inobedientes publicè ex cathedrâ; quod intra octo proximè sequentes dies confiteri & communicare, vel causam, cur id facere non possint, Parocho explicare, ejusdémque judicio acquiescere debeant, sub pœnâ interdicti ingressus Ecclesiæ, privationis aliorum Sacramentorum & Ecclesiasticæ sepulturæ, his vel similibus verbis.

Außerwöhlte in Christo dem HErrn / dieweil auß Bevelch der heiligen Christlichen Catholischen Kirchen / alle vnnd jede Christglaubige / so die Jahr jhrer Vernunfft erraicht / schuldig seyn / auffs wenigist ainmahl im Jahr jhre Sünd / jhrem verordnetem Priester zu beichten / vnd vmb die Oesterliche Zeit / das hochwürdige Sacrament deß Altars zu empfahen; Nun aber noch etliche dises heilsame Werck nit verricht / vnd die Oesterliche Zeit albereit verloffen / als will ich dieselben auß Verordnung meiner Hochgeistlichen Obrigkeit hiemit ernstlich ermahnt haben / daß sie den schuldigen Gehorsamb der Beicht vnnd Communion, oder dero billichen Entschuldigung von heut dato an innerhalb acht Tägen vnauffgeschobner laisten sollen. Im widrigen Fall / solte ermeldten Vngehorsamen jetzt / alsdann / vnd dann / als jetzt / die Empfahung all anderer heiligen Sacramenten

menten / Item der Zugang in die Kirchen / wie auch nach dero Ableiben / das geweichte Erdreich / vnd die Christliche Begräbnuß gäntzlichen interdicirt vnd verbotten seyn / darnach sie sich zurichten.

De Communione infirmorum.

Viaticum sacratissimi Corporis Domini nostri Iesu Christi, summo studio ac diligentiâ, ægrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne fortè contingat illos tanto bono, Parochi incuriâ, privatos decedere. Cavendum autem imprimis est, ne ad indignos, cum aliorum scandalo, deferatur; quales sunt publici usurarij, concubinarij, notoriè criminosi, nominatim excommunicati aut denuntiati, nisi sese priùs sacrâ Confessione purgaverint, & publicæ offensioni, prout de jure, satisfecerint.

Hortetur Parochus infirmum, ut sacram Communionem sumat, etiamsi graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat; maximè, si festi alicujus celebritas id suadeat; neque ipse illam ministrare recusabit.

Pro Viatico autem ministrabit, cùm probabile est, quòd eam ampliùs sumere non poterit. Quod si æger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.

Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non jejunis; id tamen diligenter curandum est, ne iis tribuatur, à quibus ob phrenesin, sive ob assiduam tussim, aliúmve similem morbum, aliqua indecentia, verbi gratiâ, vomitus, cum injuriâ tanti Sacramenti, timeri potest. Tunc enim illum instruat, ut spiritualiter communicet; nequaquam verò hostiam osculandam præbeat. Hoc modo verò communicabunt, si, ut Conc. Trid. loquitur, Angelorum hunc panem, sibi ostensum, voto vivâque fide, quæ per dilectionem operatur, sumant; si Christum, in augustissimo Sacramento præsentem, devotè

adorent, de illo piè cogitent, incensóque desiderio eundem percipere cupiant. Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum & potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinæ antè aliquid sumere licèt.

Sed alicui ad adorandum solùm, seu devotionis, seu cujúsvis rei prætextu, ad ostendendum, non deferatur.

Deferri autem debet hoc sanctum Sacramentum ab Ecclesia ad privatas ægrotantium domos, decenti habitu, superposito mundo velamine, manifestè, atque honorificè, ante pectus, cum omni reverentia & timore, semper lumine præcedente.

Parochus igitur, processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanæ ictibus jubeat convocari Parochianos, seu Confraternitatem sanctissimi Sacramenti, (ubi fuerit instituta,) seu alios pios Christi fideles, qui sacram Eucharistiam cum cereis seu intorticiis comitentur, & umbellam, seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant.

Præmoneat, ut ægri cubiculum mundetur, & in eo paretur mensa, linteo mundo cooperta, in quâ sanctissimum Sacramentum decenter deponatur. Supra mensam, inter duos cereos ardentes, posita sit imago Crucifixi; ad manus etiam habeatur linteum mundum, ante pectus communicandi ponendum; aqua benedicta; vinum pro ablutione; aqua, vas & mantile, pro abluendis abstergendisque manibus Sacerdotis; atque alia ad ornatum loci, pro cujusque facultate.

Ubi posteà convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, Sacerdos, indutus superpelliceo, & stolâ, &, si haberi potest, pluviali albi coloris, Acolythis, seu Clericis, aut etiam Presbyteris (si locus feret) superpelliceo pariter indutis comitatus, decenter & de more, acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantùm (si longius aut difficilius iter sit faciendum) ponat in pyxide, seu parva

custodia; quam proprio suo cooperculo cooperit, & velum sericum superimponit; ipse verò Sacerdos, imposito sibi priùs, ab utroque humero, oblongo velo decenti, utrâque manu accipiat vas cum Sacramento, & deinde umbellam seu baldachinum subeat, nudo capite & graviter incedat, oculos & vultum ab omni evagatione cohibeat, & aliquid piè meditetur aut oret, eadem in reditu observando.
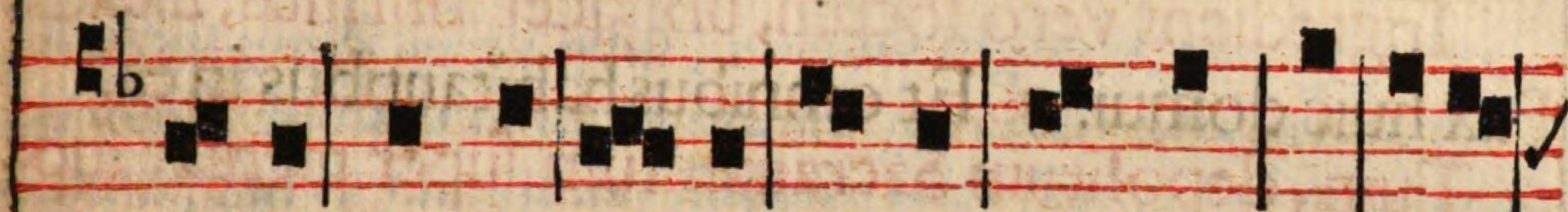
Præcedant semper (prout locus feret) ex aliqua Confraternitate, unus cum vexillo, & duo cum laternis: æditüus cum campanula; quam per vices pulset: item quattuor pueri, quorum duo laternas, tertius hoc Rituale, quartus bursam cum corporali, SS. Eucharistiæ Sacramento supponendo, unà cum purificatorio, ad digitos Sacerdotis abstergendos, deferant: horum etiam officium erit, in accessu & reditu, cum debita modestia, infrascriptum hymnum, & cantica, interjectâ post singulos versus aliquantulâ morâ, decantare. His succedat Sacerdos, Sanctissimum Sacramentum gestans, elevatum ante pectus, sub umbellâ dicens Psalmum, Miserere, *&c. & alios Psalmos & cantica. Is etiam cavebit, ne vagos oculos huc illúcque leviter conijciat, sed collectè ac graviter ambulet, cœlestémque illum, quem manibus gestat, thesaurum fide portet, linguam ac mentem, precando & meditando, exerceat, quoad in ægrotantis cubiculum introducatur.*

Quòd si longius aut difficilius iter obeundum sit, & fortaßè etiam equitandum, necesse erit, vas, in quo Sacramentum defertur, bursa albi coloris, decenter ornata & ad collum appensa, aptè includere, & ita ad pectus alligare atque obstringere, ut neque decidere neque è pyxide excuti Sacramentum queat.
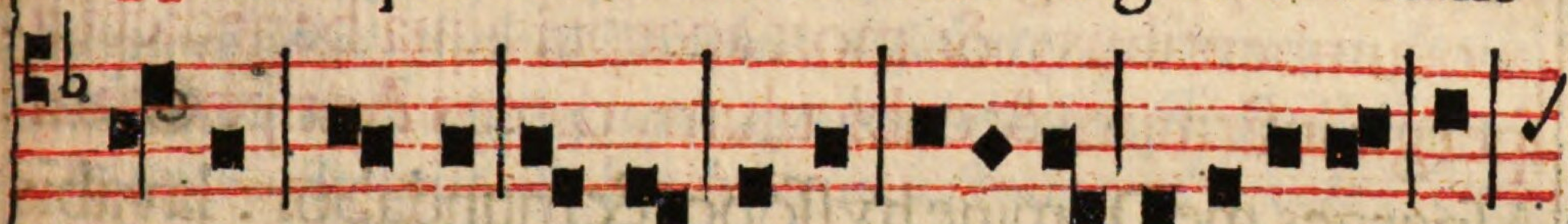
Respon-

Reſponſorium.
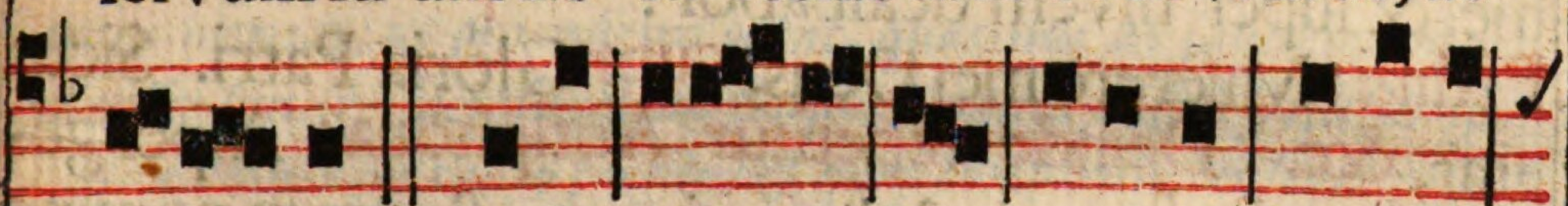
DUm SS. Euchariſtiæ Sacramentum ad infirmum defertur, in via, pro loci conſuetudine, à quatuor pueris decantandum.

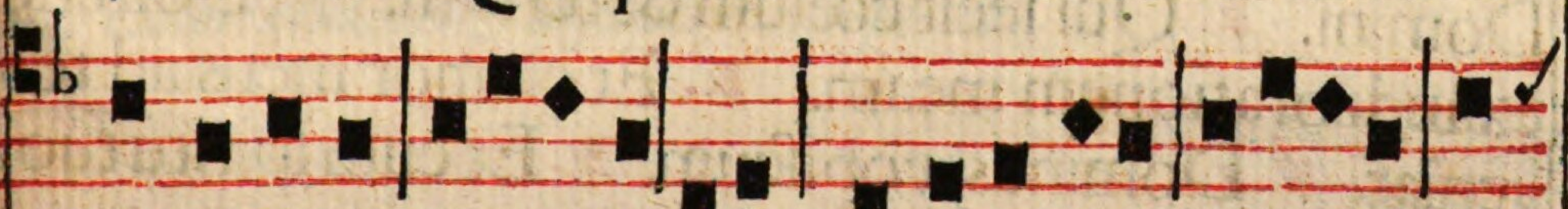
Homo quidam fe cit cœnam magnam & miſit

ſervum ſu um ho ra cœnæ dice re in vi ta tis, ut

ve ni rent. Quia pa ra ta ſunt omnibus firmiter
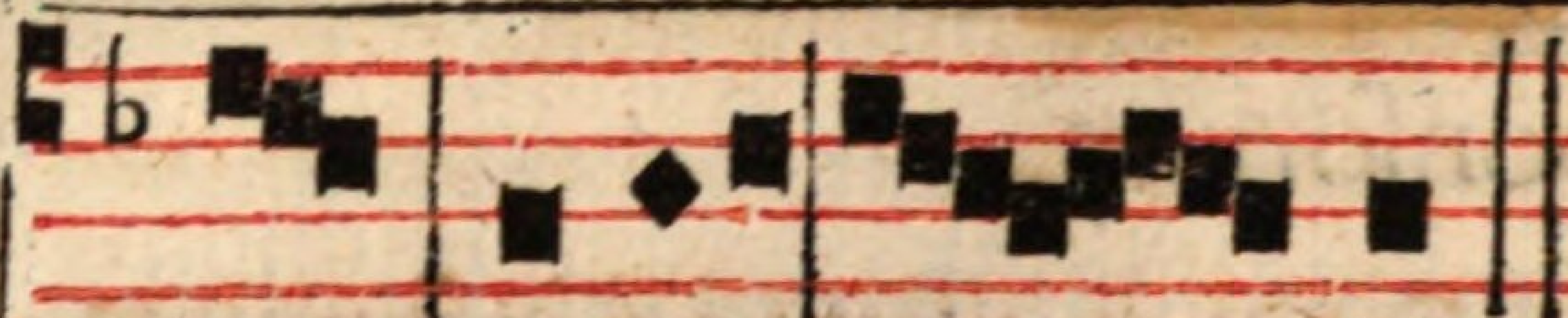

credentibus ciba ri a vitæ, conferenti a angelica cœ-

li caque gaudi a om ni a, Veni te co me di te

pa nem me um & bi bi te vi- num

Quia parata ſunt &c. ut ſuprà.

Ingrediens vero locum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Tum, depoſitum Sacramentum ſuper menſa, ſuppoſito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus; & mox acceptâ aquâ benedictâ aſpergit infirmum & cubiculum, dicens Antiphonam: Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lavabis me, & ſuper nivem dealbabor: & primum verſum Pſalmi: Miſerere mei Deus, cum Gloria Patri. Sicut erat, &c. Deinde repetitur Antiphona: Aſperges me, &c. Poſteà, ℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus; & mittere digneris ſanctum Angelũ tuum de cœlis, qui cuſtodiat, foveat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

His dictis, accedat ad infirmum, & ipſum, brevibus verbis ac ſuavibus, ad hanc divinæ viſitationis gratiam excitet, & ad peccatorum contritionem ac reconciliationem (ſi quæ illi poſt confeſſionem peccata confitenda in mentem venirent;) & ad patientiam,

meli-

meliorísque vitæ frugem, eum exhortetur; & exquirat, an sit excommunicatus, an injustè aliquid possideat, an habeat debita occulta, an sit votis aut peregrinationibus obnoxius. Deinde blandè & leniter infirmum alloquatur, admoneátque illum ad patientiam, rogétque, si quem adhuc conscientiæ scrupulum habeat: si sic, illum iteratò audiat & absolvat, nec non ipsum inducat, ut ab ibi præsentibus fieri pro se preces petat, rogétque in genere, quos offendere vel verbo vel facto potuit, veniam: specialiter verò accedere jubeantur, qui de familia aut sanguine illius sunt, ut ab eo veniam precentur. Quod si capitalem aliquam inimicitiam adversus quempiam gerat, studeat Parochus, dissidentes, quantum in se est, amicè conciliare. Ipse quoque ægrotus, injurias, sibi fortè illatas, se dimittere, declaret. Posteà hortetur infirmum ad devotè & cum firma fide suscipiendum Corpus Domini ibi præsens: & circumstantes moneat, ut pro infirmo orent, quatenus ad salutem animæ suæ possit sumere sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi.

Quæ omnia, ut tantò faciliùs & quasi compendio consequi possint Parochi nostri, pro majori eorum commoditate sequentes subjunximus exhortationum & instructionum formas.

Ermahnung vnnd Underweisung deß Krancken vor der heiligen Communion.

GEliebter in Christo / Dieweil die Kranckheit / mit welcher jhr anjetzo behafft / nicht schlecht vnnd gering zu achten / so habt jhr bey euch selbsten zu erwegen / vnd vernünfftiglich abzunemmen / daß es villeicht der Wille Gottes sey / euch durch dise Kranckheit von wegen ewrer begangnen Sünden heimbzusuchen; oder / ob jhr dieselb mit Gedult annemmen vnd übertragen werdet / zu probiren / oder letzlich villeicht

gar von diser Welt vnnd zergänglichem Jammerthal abzuforderen.

Weiln vns aber der vnerforschliche Wille GOttes vnbekandt / so sollet jhr vor allen Dingen ewer Leib vnnd Leben GOtt dem Allmächtigen / der da ist vnser Schöpffer vnnd Erlöser / HERR deß Lebens vnnd deß Tods / heimbsetzen / vnnd jhme für diese vätterliche Wolthat von Hertzen dancken daß er euch nemblich nit durch einen vnversehenen vnseligen Todt / mitten in ewren Sünden / wie vilen anderen widerfährt / sterben lassen will / sondern durch dise Kranckheit / zu Ablegung ewrer Sünden / Besserung deß Lebens / oder villeicht zu einem seligen End / ermahnet vñ erfordert. Vnd ob wol andere vnvernünfftige Thier / zur Zeit jhrer Kranckheit / sich / nach Eingebung jhrer Natur / vmb zeitliche Mittel bewerben / so sollen doch wir Menschen / als vernünfftige vnnd nach dem Ebenbilde GOttes erschaffene Creaturen / vor allen anderen Artzneyen / vnsere Zuflucht nemmen zu GOtt vnserem HERRN / vnnd vns geistlicher Hülff vnd Mittel gebrauchen: Jnmassen gethan der fromme König Ezechias / welchem ob zwar von dem Propheten Jsaia verkündigt worden / er solte seinem Hause vorsehen / seitemaln er deß Todts würde sterben: weil er aber angefangen bitterlich zu weinen / vnnd sein Angesicht kehrete zu der Wand / das ist / wie es der H. Augustinus außleget / zu der Menschheit Christi / vnnd auff dieselbige sein Betten vnnd Weinen richtete / hat er die Erstreckung seines Lebens auff 15. Jahr erlanget. Eben also sollet jhr euch in ewrer Schwachheit mit Ezechia zu der Wand / vnnd starcken Grund-Säul vnsers Heyls / nemblich der Menschheit Christi / wenden / vnnd in tieffester Demuth / mit sonderbarer Zuversicht / dises Hochheiligisten Sacraments / welches vnsern geliebten HERRN / Heyland vnnd Seeligmacher JEsum Christum /

mit wahrer GOtt- vnd Menschheit in sich haltet / gebrauchen.

Dieweil aber zu würdig- vnd nutzbarlicher Empfahung desselben in allewege erfordert wird / daß wir vns nach der Lehr deß heiligen Apostels vorhero selbst prüfen vnd probiren sollen / so sollet jhr/fürs Erste/ alles das jenige bey seit setzen/ so euch hievon möchte hindern vnd abhalten / ewer Gewissen durchsuchen vnd examiniren/all ewre Sünd/so jhr biß auff dise gegenwärtige Stund mit Gedancken/Worten vnd Wercken/ wider GOtt oder ewren Nächsten/begangen/hertzlich berewen/ vnd einen guten Christlichen Fürsatz haben / da euch GOTT ewer Leben fristen/vnd von diser Kranckheit gnädiglich widerumb auffhelffen soll/daß jhr durch seine Göttliche Gnad / von disen vnd allen anderen Sünden / so vil euch möglich / wollet abstehen/ vnd ewer Leben bessern / auch alles das jenige thun vnd leisten/was ein büssender Sünder thun soll / damit er seiner Sünden Verzeihung erlange.

Zum andern / damit jhr aber desto leichter bey GOtt dem HERRN ewerer begangenen Sünden Verzeihung erlanget/ so werdet jhr auch allen Menschen auff diser Erd / die euch je mit Worten oder Wercken / wenig oder vil / beleidiget haben/ von grund ewres Hertzen verzeihen/vnd hergegen auch gleichsfalls von denen Verzeihung begehren / welche jhr gleicher Gestalt etwan erzürnet oder beleidiget habt: Vnnd da jhr euch dann ferner wisset zuerinneren/daß jhr jrgend einem oder mehr Schaden zugefügt / oder etwan das Jhrige wider Billigkeit abgenomen hättet/so seyd jhr vor GOTT vnnd in ewrem Gewissen schuldig / solchen Schaden abzuthun/vnd das vnrechte Gut wider zu geben / könnet jhr aber solches nicht thun/so möget jhr solches den Erben ewrer Gütter / oder wer euch hierzu gefällig/ anbefelchen.

Zum dritten / wil die Nothdurfft erfordern / daß jhr alle Sorgfältigkeit der zeitlichen Gütter sollet von euch legen / vnd euch dieselbe/so wol auch Weib vnd Kind/Vatter vnd Mutter/ Bruder vnd Schwester / oder wen jhr ferner lieb auff Erden habet/nit anfechten lassen/dann das Gut ist der Welt/vnd bleibet nach vns in der Welt: Wann jhr dann von der Welt scheiden werdet / sollet jhr zu GOtt/ als einem Vatter der armen Wittwen vnd Waisen/auch frommen Leuthen/die gewisse tröstliche Hoffnung vnd Zuversicht haben / daß sie auch/ohn ewre Sorgfältigkeit / die Ewrige Christlich wol versorgen werden. Wollet demnach alles / so in diser Welt ist / gantz vnd gar vergessen / vnd euch allein an den ainigen / ewigen/ Allmächtigen GOtt/vnsern Schöpffer/Erlöser vnd Seligmacher/ gantz vnd gar mit einander ergeben/alles das jenige / was GOtt in diser Kranckheit noch ferner verhengen möchte / willig vnd gedultig annemmen / in dem ainmal angenommenen vnnd bekandten Glauben der allgemeinen Catholischen Christlichen Kirchen / als dem gewissen starcken Fundament vnsers Heyls / biß an ewer End standhafftig verharren.

Wann jhr derowegen dise wenige Puncten beobachten / vnnd / nach der Lehr deß heiligen Apostels / ewer Gewissen darnach prüfen vnd probiren werdet / so habt jhr euch zu vertrösten / daß jhr nit allein jetzo dieß H. Sacrament deß zarten Fronleichnambs JEsu Christi werdet würdiglich empfangen / sondern auch die Krafft vnd Würckung desselben / das ist / entweder ewre erwünschte Gesundheit / oder nach dem lieben Willen GOttes ein seligs End / erreichen / in der Gnad GOttes von hinnen abscheiden / vnd für das zeitliche Leben ein ewiges in dem Himmel mit GOtt vnd allen Außerwehlten erlangen.

Hac admonitione generaliter sic factâ, si infirmus nondum confessus sit, eum Sacerdos ad sacramentalem peccatorum confessionem adhortetur; & si paratum senserit, omnibus exire jussis, confessionem ejus attentè audiat, ipsumque in cognoscendis & recensendis peccatis, si opus fuerit, juvet, aliáque faciat quæ circa absolutionem Sacramentalem & salutaris pœnitentiæ injunctionem, pro suâ prudentiâ & discretione, in tali casu, ad animæ salutem facienda judicaverit. His peractis, iterum intromittat, quos anteà exire jussit, eósque, ut pro infirmo orent, hortetur, eo quo sequitur modo; quod itidem immediatè post supradictam exhortationem præstabit, si pœnitens jam anteà alij confessario confessus sit.

Vermahnung an die Vmbstehende.

IHr Geliebte in Christo dem HErrn / nachdem dise gegenwärtige Person / nach beschehener Rew vnd Beicht / auch darüber erlangte Priesterliche Absolution, jetzund vorhabens ist / mit Verleyhung Göttlicher Gnaden / durch würckliche Niessung deß zartesten Fronleichnambs vnd wahren Leibs vnnd Bluts JESU CHRISTI, vnsers einigen Heylands vnd Seeligmachers ein gewisses Pfand zum ewigen Leben zu empfahen.

Damit aber solches desto würdiglicher beschehe / so wollen wir GOtt den HERRN / als ein Vatter aller Gnad vnnd Barmhertzigkeit / einhelliglich mit einander anruffen vnd bitten / daß Er sich über sie gnädiglich wolle erbarmen / vnd ihr Hertz dermassen erleuchten / vnd von allerley Sünden reinigen / damit sie Christum den HErrn vnter dem Hochwürdigen Sacrament deß Altars zur Seelen Heyl würdiglich empfahen / vnd darinnen (da es anders der Göttliche Will ist / daß sie in diser Kranckheit ihr zeitliches Leben beschliessen soll) das Christliche Viaticum, das ist / die rechte gesunde kräfftige vnnd stär-

ckende Weeg-Speise / auff die künfftige Reise in jenes Vatterland gewiß finden / vnd an sich bringen / vnnd erlangen könte. Auff daß sie also hiedurch mit GOtt vollkommentlich vereiniget / vnd wider allerley Feinde vnsers Heyls vestiglich gestärckt / von disem Jammerthal seelig abscheiden / vnnd darauff in das Himmlische Paradeiß / zur Gemeinschafft aller lieben Heiligen GOttes / frölich eingehen möge. Solches von GOtt dem HERRN zuerwerben / spreche ein jeder Christen-Mensch ein heiliges Vatter vnser / sambt dem Englischen Gruß.

ETsi prædictas exhortationis & instructionis formas, pro Parochis simplicioribus, aliisque animarum curam habentibus rudioribus, hic posuerimus; non est tamen necesse, ut quivis ad horum tenorem se adstrictum existimet; sed habeat se potiùs Parochus vel Confessarius discretus, secundùm pœnitentis ejusdémque Confessionis qualitatem.

Deinde Parocho præeunte pronunciat infirmus linguâ vernaculâ, si Latinè non potest, generalem Confessionem.

ICh armer sündiger Mensch / gib mich schuldig / vnd bekenne GOtt dem Allmächtigen / der heiligen Gottes Gebärerin MARIÆ, vnd allen Heiligen / euch Priester / auch allen Menschen / daß ich leider viel gesündiget hab / von meinen kindlichen Tagen an / biß auff dise gegenwärtige Stund / mit bösen Gedancken / Worten vnd Wercken / wider GOtt vnd meinen Nechsten / es sey heimlich / öffentlich / wissentlich oder vnwissentlich / wie solches GOtt mein HErr an mir armen Sünder erkennt / vnd ich die leyder nicht erkennen kan / das ist mir alles leyd von Grund meines Hertzens / vnd begehre Gnad. Bittend euch Priester / auch alle andere / so hie zugegen seynd / das ihr

GOtt

GOtt für mich armen Sünder bitten wollet umb Verzeihung aller meiner Sünden und Missethaten.

Quòd si infirmus hoc commodè non possit, dicitur, Confiteor, &c. à Ministris: & Sacerdos subjungit absolutionem generalem: Misereatur &c. Indulgentiam &c.

Deinde, factâ genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sehet das Lamb GOttes/ sehet welches hinnimbt die Sünd der Welt. Absolutione præmissâ, Sacerdos sacram hostiam dexterâ supra pyxidem paululum elevet, atque infirmum hac Oratione compellet:

Credisne, charissime frater N. (charissima soror N.) sub specie panis verum Christi corpus, unà cum sanguine, anima & divinitate, adeóque totum Christum ex beatissima Virgine natum, contineri? Quo affirmante, se credere, mox Sacerdos: Ergo flecte genua cordis tui, & Christum Jesum, quem præsentem esse credis, cum Centurione Evangelico humiliter adora, dicendo mecum:

DOmine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur anima mea. Si æger non intelligat, dicatur Germanicè:

HERR/ ich bin nit würdig / daß du eingehest unter mein Tach / sondern sprich nur ein Wort/ so wird mein Seel gesund.

habentem. *Tempore Paschali additur,* Alleluja. *Mox Sacerdos dicit.* ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili, passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & regnas, &c.

Tempore Paschali dicitur Oratio.

SPiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde: ut, quos Sacramentis Paschalibus satiâsti, tuâ facias pietate concordes. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Antequàm reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut, si aliquod fragmentum digitis adhæserit, illud in pyxidem deponat, & eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, & abstergat purificatorio; ablutionem verò sumat, si celebraverit, aut ijs, qui tunc communicârunt, sumendam tradat, aut saltem in sacrarium injiciat.

Posteà genuflectens reponit Sacramentum in tabernaculo, & clave obserat. Deinde extentâ manu dexterâ, benedicit ijs qui communicârunt, dicens; Benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filij ✠, & Spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper. ℟. Amen.

Communio autem populi intra Missam statim post Communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet (nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda) cùm Orationes, quæ in Missa post Communionem dicuntur, non solùm ad Sacerdotem, sed etiam ad alios communicantes spectent.

Itáque Sacerdos, sumpto sacratissimo Sanguine, antequàm se purificet, ponat particulas consecratas in pyxide, vel, si pauci sint communicandi, super patenam, nisi in principio positæ fuerint in pyxide, & genuflectat, ministro interim faciente confessionem, ut suprà. Posteà vertens se ad populum in cornu Evangelij, dicit: Misereatur vestri, &c. & eo, quo suprà dictum est, modo, porrigit communicandis Eucharistiam, incipiens à ministris Altaris, si velint communicare. Finitâ communione, revertitur ad altare, nihil dicens; & non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine Missæ. Deinde dicit secretò: Quod ore sumpsimus, &c. ut in Missali: se purificat, & Missam absolvit. Quod si contingat, absolutâ Missâ, statim aliquos interdum communicare, tunc Sacerdos, adhuc planetâ indutus, sacram communionem, eo modo, quo suprà dictum est, ministrabit.

DE COMMUNIONE Paschali.

Curet autem Parochus, ut in Quadragesima, per se vel per alios concionatores, populo opportune denuntietur Constitutio Concilij Lateranensis sub Innocentio III. quæ sic habet:

Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pœnitentiam proprijs viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum, nisi fortè de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christianâ careat sepulturâ.

Sequitur eadem Constitutio, Germanicè versa, prout populo de suggestu prælegi debet ante tempus paschale.

Ein jeder Glaubiger Mensch / so bald er zu den Jahren seiner Vernunfft kommen / soll alle seine Sünd auffs wenigst ainmal im Jahr seinem eignen Priester in geheimb vnnd trewlich beichten / vnd sich befleissen die auffgesetzte Buß nach seinem Vermögen zu vollbringen: vnd soll zum wenigsten zu Ostern das heilige Sacrament deß Fronleichnambs JEsu Christi würdiglich empfangen / es sey dann / daß er nach Rath seines eignen Priesters oder Pfarrherrn / vnd gnugsamen Vrsachen halber / ein Zeitlang von der Empfahung desselben Sacraments sich zu enthalten vermeynet. Sonst soll jhme in Zeit seines Lebens der Eingang der Kirchen verbotten werden / vnnd so er stirbt / soll er Christlicher Begräbnuß beraubt seyn.

Vt igitur hoc salutare Concilij decretum inviolabiliter servetur, descripta Parochus habeat nomina suorum Parochianorum; &, qui dicto tempore non communicaverint, elapso, pro loci consuetudine, Paschali termino, eos, qui propriæ salutis immemores, sæpiùs admoniti, non obtemperaverint, Ordinario suo denunciet.

Dabit quoque operam Parocbus, quoad ejus fieri potest, ut Parochiani sui, à die Palmarum usque ad Octavam Paschæ, præcepto de

Communione Paschali satisfaciant. Quòd si tamen ob Parochiæ amplitudinem & animarum multitudinem id fieri non possit, longiorem terminum ab Ordinario suo maturè impetrare curabit.

Alienæ Parochiæ fideles ad proprium Parochum remittet, præter peregrinos & advenas, & qui certum domicilium non habent: quibus, si ritè parati accesserint, ipse sacram præbebit Communionem.

Ægrotis quoque Parochialibus, etiamsi Communionem extra præscriptos Paschales dies sumpserint, in Paschalibus diebus illam deferet ac ministrabit.

Dominicâ in Albis, hoc est Dominicâ primâ post Pascha, singulis annis moneantur inobedientes publicè ex cathedrâ; quod intra octo proximè sequentes dies confiteri & communicare, vel causam, cur id facere non possint, Parocho explicare, ejusdémque judicio acquiescere debeant, sub pœnâ interdicti ingressus Ecclesiæ, privationis aliorum Sacramentorum & Ecclesiasticæ sepulturæ, his vel similibus verbis.

Außerwöhlte in Christo dem HErrn / dieweil auß Bevelch der heiligen Christlichen Catholischen Kirchen / alle vnnd jede Christglaubige / so die Jahr jhrer Vernunfft erraicht / schuldig seyn / auffs wenigist ainmahl im Jahr jhre Sünd / jhrem verordnetem Priester zu beichten / vnd vmb die Oesterliche Zeit / das hochwürdige Sacrament deß Altars zu empfahen; Nun aber noch etliche dises heilsame Werck nit verricht / vnd die Oesterliche Zeit albereit verloffen / als will ich dieselben auß Verordnung meiner Hochgeistlichen Obrigkeit hiemit ernstlich ermahnt haben / daß sie den schuldigen Gehorsamb der Beicht vnnd Communion, oder dero billichen Entschuldigung von heut dato an innerhalb acht Tägen vnauffgeschobner laisten sollen. Im widrigen Fall / solte ermeldten Vngehorsamen jetzt / alsdann / vnd dann / als jetzt / die Empfahung all anderer heiligen Sacra-

menten / Item der Zugang in die Kirchen / wie auch nach dero Ableiben / das geweichte Erdreich / vnd die Christliche Begräbnuß gäntzlichen interdicirt vnd verbotten seyn / darnach sie sich zurichten.

De Communione infirmorum.

Viaticum sacratissimi Corporis Domini nostri Iesu Christi, summo studio ac diligentiâ, ægrotantibus opportuno tempore procurandum est, ne fortè contingat illos tanto bono, Parochi incuriâ, privatos decedere. Cavendum autem imprimis est, ne ad indignos, cum aliorum scandalo, deferatur; quales sunt publici usurarij, concubinarij, notoriè criminosi, nominatim excommunicati aut denuntiati, nisi sese priùs sacrâ Confessione purgaverint, & publicæ offensioni, prout de jure, satisfecerint.

Hortetur Parochus infirmum, ut sacram Communionem sumat, etiamsi graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat; maximè, si festi alicujus celebritas id suadeat; neque ipse illam ministrare recusabit.

Pro Viatico autem ministrabit, cùm probabile est, quòd eam ampliùs sumere non poterit. Quod si æger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.

Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non jejunis; id tamen diligenter curandum est, ne iis tribuatur, à quibus ob phrenesin, sive ob assiduam tussim, aliúmve similem morbum, aliqua indecentia, verbi gratiâ, vomitus, cum injuriâ tanti Sacramenti, timeri potest. Tunc enim illum instruat, ut spiritualiter communicet; nequaquam verò hostiam osculandam præbeat. Hoc modo verò communicabunt, si, ut Conc. Trid. loquitur, Angelorum hunc panem, sibi ostensum, voto viváque fide, quæ per dilectionem operatur, sumant; si Christum, in augustissimo Sacramento præsentem, devotè

adorent, de illo piè cogitent, incensóque desiderio eundem percipere cupiant. Ceteris autem infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum & potum, non aliter ac ceteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinæ antè aliquid sumere licet.

Sed alicui ad adorandum solùm, seu devotionis, seu cujúsvis rei prætextu, ad ostendendum, non deferatur.

Deferri autem debet hoc sanctum Sacramentum ab Ecclesia ad privatas ægrotantium domos, decenti habitu, superposito mundo velamine, manifestè, atque honorificè, ante pectus, cum omni reverentia & timore, semper lumine præcedente.

Parochus igitur, processurus ad communicandum infirmum, aliquot campanæ ictibus jubeat convocari Parochianos, seu Confraternitatem sanctissimi Sacramenti, (ubi fuerit instituta,) seu alios pios Christi fideles, qui sacram Eucharistiam cum cereis seu intorticiis comitentur, & umbellam, seu baldachinum, ubi haberi potest, deferant.

Præmoneat, ut ægri cubiculum mundetur, & in eo paretur mensa, linteo mundo cooperta, in quâ sanctissimum Sacramentum decenter deponatur. Supra mensam, inter duos cereos ardentes, posita sit imago Crucifixi; ad manus etiam habeatur linteum mundum, ante pectus communicandi ponendum; aqua benedicta; vinum pro ablutione; aqua, vas & mantile, pro abluendis abstergendísque manibus Sacerdotis; atque alia ad ornatum loci, pro cujusque facultate.

Ubi posteà convenerint, qui Eucharistiam comitaturi sunt, Sacerdos, indutus superpelliceo, & stolâ, &, si haberi potest, pluviali albi coloris, Acolythis, seu Clericis, aut etiam Presbyteris (si locus feret) superpelliceo pariter indutis comitatus, decenter & de more, acceptas aliquot particulas consecratas, vel unam tantùm (si longius aut difficilius iter sit faciendum) ponat in pyxide, seu parva
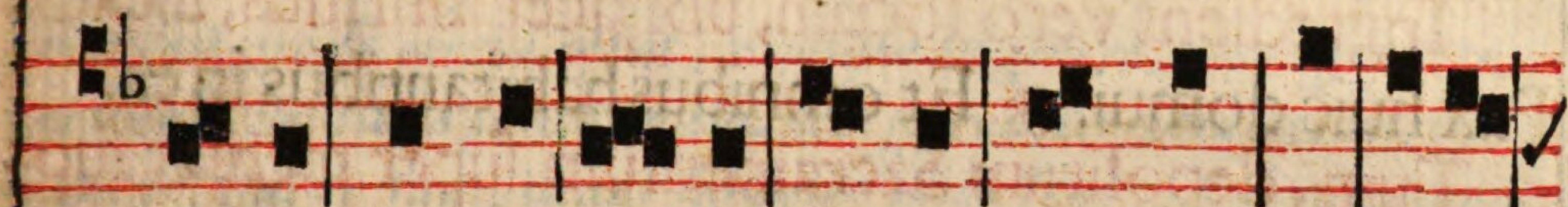
custodia; quam proprio suo cooperculo cooperit, & velum sericum superimponit; ipse verò Sacerdos, imposito sibi priùs, ab utroque humero, oblongo velo decenti, utrâque manu accipiat vas cum Sacramento, & deinde umbellam seu baldachinum subeat, nudo capite & graviter incedat, oculos & vultum ab omni evagatione cohibeat, & aliquid piè meditetur aut oret, eadem in reditu observando.

Præcedant semper (prout locus feret) ex aliqua Confraternitate, unus cum vexillo, & duo cum laternis: æditus cum campanula; quam per vices pulset: item quattuor pueri, quorum duo laternas, tertius hoc Rituale, quartus bursam cum corporali, SS. Eucharistiæ Sacramento supponendo, unà cum purificatorio, ad digitos Sacerdotis abstergendos, deferant: horum etiam officium erit, in accessu & reditu, cum debita modestia, infrascriptum hymnum, & cantica, interjectâ post singulos versus aliquantulâ morâ, decantare. His succedat Sacerdos, Sanctissimum Sacramentum gestans, elevatum ante pectus, sub umbellâ dicens Psalmum, Miserere, *&c. & alios Psalmos & cantica. Is etiam cavebit, ne vagos oculos huc illúcque leviter conijciat, sed collectè ac graviter ambulet, cœlestémque illum, quem manibus gestat, thesaurum fide portet, linguam ac mentem, precando & meditando, exerceat, quoad in ægrotantis cubiculum introducatur.*
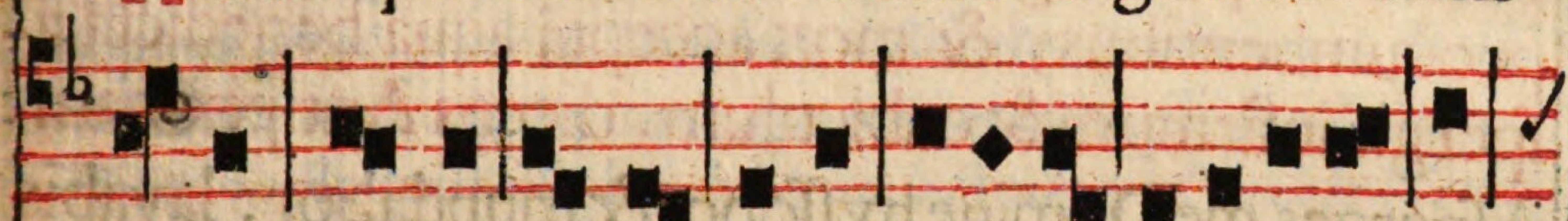
Quòd si longius aut difficilius iter obeundum sit, & fortaßè etiam equitandum, necesse erit, vas, in quo Sacramentum defertur, bursa albi coloris, decenter ornata & ad collum appensa, aptè includere, & ita ad pectus alligare atque obstringere, ut neque decidere neque è pyxide excuti Sacramentum queat.

Responsorium.
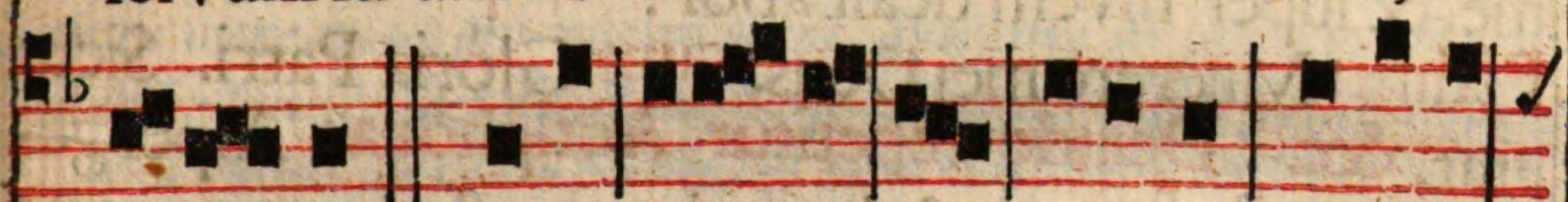
DUm SS. Eucharistiæ Sacramentum ad infirmum defertur, in via, pro loci consuetudine, à quatuor pueris decantandum.

Homo quidam fe cit cœnam magnam & misit

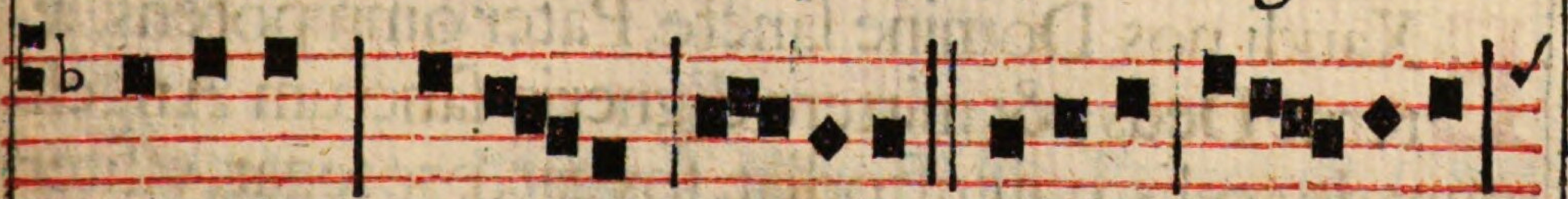
servum su um ho ra cœnæ dice re in vi ta tis, ut

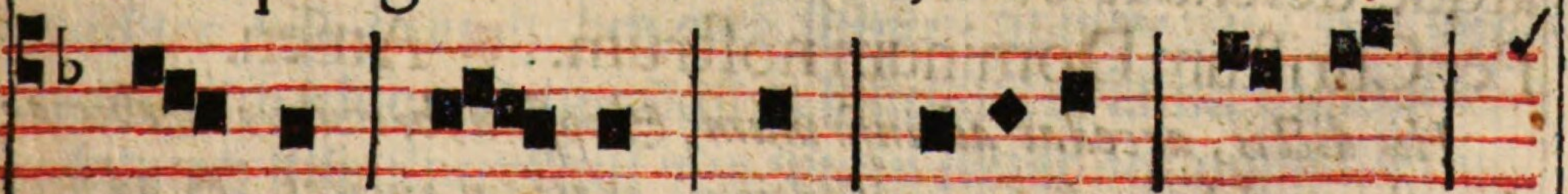
ve ni rent. Quia pa ra ta sunt omnibus firmiter
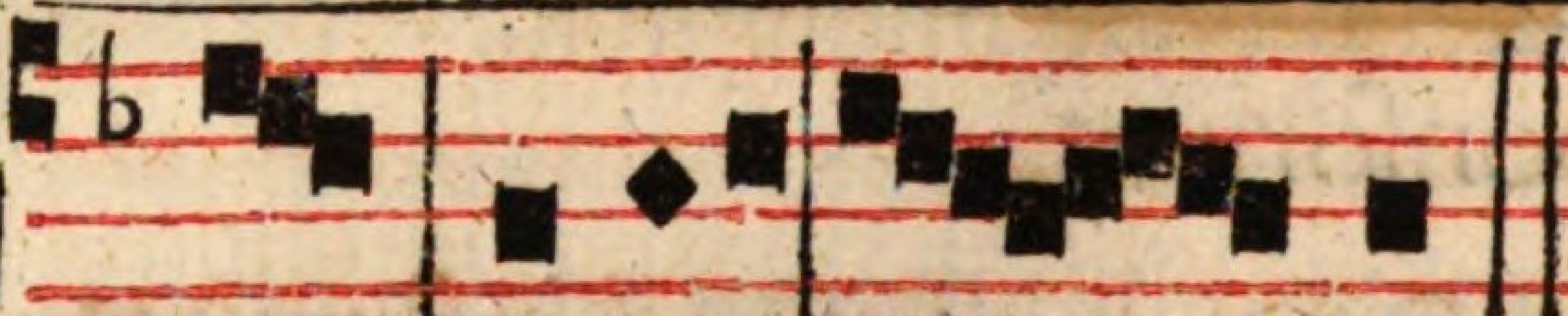

credentibus ciba ri a vitæ, conferenti a angelica cœ-

li caque gaudi a om ni a, Veni te co me di te

pa nem me um & bi bi te vi num

Quia parata ſunt &c. ut ſuprà.

Ingrediens vero locum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Tum, depoſitum Sacramentum ſuper menſa, ſuppoſito corporali, genuflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus; & mox acceptâ aquâ benedictâ aſpergit infirmum & cubiculum, dicens Antiphonam Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lavabis me, & ſuper nivem dealbabor: & primum verſum Pſalmi: Miſerere mei Deus, cum Gloria Patri. Sicut erat, &c. Deinde repetitur Antiphona: Aſperges me, &c. Poſteà, ℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus; & mittere digneris ſanctum Angelũ tuum de cœlis, qui cuſtodiat, foveat, protegat, viſitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

His dictis, accedat ad infirmum, & ipſum, brevibus verbis ac ſuavibus, ad hanc divinæ viſitationis gratiam excitet, & ad peccatorum contritionem ac reconciliationem (ſi quæ illi poſt confeſſionem peccata confitenda in mentem venirent;) & ad patientiam,

meli-

meliorisque vitæ frugem, eum exhortetur; & exquirat, an sit excommunicatus, an injustè aliquid possideat, an habeat debita occulta, an sit votis aut peregrinationibus obnoxius. Deinde blandè & leniter infirmum alloquatur, admoneátque illum ad patientiam, rogétque, si quem adhuc conscientiæ scrupulum habeat: si sic, illum iteratò audiat & absolvat, nec non ipsum inducat, ut ab ibi præsentibus fieri pro se preces petat, rogétque in genere, quos offendere vel verbo vel facto potuit, veniam: specialiter verò accedere jubeantur, qui de familia aut sanguine illius sunt, ut ab eo veniam precentur. Quod si capitalem aliquam inimicitiam adversus quempiam gerat, studeat Parochus, dissidentes, quantum in se est, amicè conciliare. Ipse quoque ægrotus, injurias, sibi fortè illatas, se dimittere, declaret. Posteà hortetur infirmum ad devotè & cum firma fide suscipiendum Corpus Domini ibi præsens: & circumstantes moneat, ut pro infirmo orent, quatenus ad salutem animæ suæ possit sumere sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi.

Quæ omnia, ut tantò faciliùs & quasi compendio consequi possint Parochi nostri, pro majori eorum commoditate sequentes subjunximus exhortationum & instructionum formas.

Ermahnung vnnd Vnderweisung deß Krancken vor der heiligen Communion.

GEliebter in Christo / Dieweil die Kranckheit / mit welcher jhr anjetzo behafft / nicht schlecht vnnd gering zu achten / so habt jhr bey euch selbsten zuerwegen / vnd vernünfftiglich abzunemmen / daß es villeicht der Wille Gottes sey / euch durch dise Kranckheit von wegen ewrer begangnen Sünden heimbzusuchen; oder / ob jhr dieselb mit Gedult annemmen vnd übertragen werdet / zu probiren / oder letzlich villeicht

gar von diser Welt vnnd zergänglichem Jammerthal abzu-fordern.

Weiln vns aber der vnerforschliche Wille GOttes vnbe-kandt / so sollet jhr vor allen Dingen ewer Leib vnnd Leben GOtt dem Allmächtigen / der da ist vnser Schöpffer vnnd Er-löser / HERR deß Lebens vnnd deß Tods / heimbsetzen / vnnd jhme für diese vätterliche Wolthat von Hertzen dancken daß er euch nemblich nit durch einen vnversehenen vnseligen Todt / mit-ten in ewren Sünden / wie vilen anderen widerfährt / sterben las-sen will / sondern durch dise Kranckheit / zu Ablegung ewrer Sünden / Besserung deß Lebens / oder villeicht zu einem seligen End / ermahnet vñ erfordert. Vnd ob wol andere vnvernünffti-ge Thier / zur Zeit jhrer Kranckheit / sich / nach Eingebung jhrer Natur / vmb zeitliche Mittel bewerben / so sollen doch wir Men-schen / als vernünfftige vnnd nach dem Ebenbilde GOttes er-schaffene Creaturen / vor allen anderen Artzneyen / vnsere Zu-flucht nemmen zu GOtt vnserem HERRN / vnnd vns geistli-cher Hülff vnd Mittel gebrauchen: Jnmassen gethan der from-me König Ezechias / welchem ob zwar von dem Propheten Jsaia verkündigt worden / er solte seinem Hause vorsehen / seitemaln er deß Todts würde sterben: weil er aber angefan-gen bitterlich zu weinen / vnnd sein Angesicht kehrete zu der Wand / das ist / wie es der H. Augustinus außleget / zu der Menschheit Christi / vnnd auff dieselbige sein Betten vnnd Weinen richtete / hat er die Erstreckung seines Lebens auff 15. Jahr erlanget. Eben also sollet jhr euch in ewrer Schwach-heit mit Ezechia zu der Wand / vnnd starcken Grund-Säul vnsers Heyls / nemblich der Menschheit Christi / wenden / vnnd in tieffester Demuth / mit sonderbarer Zuversicht / di-ses Hochheilligisten Sacraments / welches vnsern geliebten HERRN / Heyland vnnd Seeligmacher JEsum Christum /

mit wahrer GOtt- vnd Menschheit in sich haltet / gebrauchen.

Dieweil aber zu würdig- vnd nutzbarlicher Empfahung desselben in allewege erfordert wird / daß wir vns nach der Lehr deß heiligen Apostels vorhero selbst prüfen vnd probiren sollen / so sollet jhr/fürs Erste / alles das jenige bey seit setzen/ so euch hievon möchte hindern vnd abhalten / ewer Gewissen durchsuchen vnd examiniren/all ewre Sünd/so jhr biß auff dise gegenwärtige Stund mit Gedancken/Worten vnd Wercken/ wider GOtt oder ewren Nächsten/begangen/hertzlich berewen/ vnd einen guten Christlichen Fürsatz haben / da euch GOTT ewer Leben fristen/vnd von diser Kranckheit gnädiglich widerumb auffhelffen soll/daß jhr durch seine Göttliche Gnad / von disen vnd allen anderen Sünden / so vil euch möglich / wollet abstehen/ vnd ewer Leben bessern / auch alles das jenige thun vnd leisten/was ein büssender Sünder thun soll / damit er seiner Sünden Verzeihung erlange.

Zum andern / damit jhr aber desto leichter bey GOtt dem HERRN ewerer begangenen Sünden Verzeihung erlanget/ so werdet jhr auch allen Menschen auff diser Erd / die euch je mit Worten oder Wercken / wenig oder vil / beleidiget haben/ von grund ewres Hertzen verzeihen/vnd hergegen auch gleichsfalls von denen Verzeihung begehren / welche jhr gleicher Gestalt etwan erzürnet oder beleidiget habt: Vnnd da jhr euch dann ferner wisset zu erinneren/daß jhr jrgend einem oder mehr Schaden zugefügt / oder etwan das Jhrige wider Billigkeit abgenomen hättet/so seyd jhr vor GOTT vnnd in ewrem Gewissen schuldig / solchen Schaden abzuthun/vnd das vnrechte Gut wider zu geben / könnet jhr aber solches nicht thun/so möget jhr solches den Erben ewrer Gütter / oder wer euch hierzu gefällig/ anbefelchen.

Zum dritten / wil die Nothdurfft erfordern / daß ihr alle Sorgfältigkeit der zeitlichen Gütter sollet von euch legen / vnd euch dieselbe/so wol auch Weib vnd Kind/Vatter vnd Mutter/ Bruder vnd Schwester / oder wen ihr ferner lieb auff Erden habet/nit anfechten lassen/dann das Gut ist der Welt/vnd bleibet nach vns in der Welt: Wann ihr dann von der Welt scheiden werdet / sollet ihr zu GOtt / als einem Vatter der armen Wittwen vnd Waisen/auch frommen Leuthen/die gewisse tröstliche Hoffnung vnd Zuversicht haben / daß sie auch/ohn ewre Sorgfältigkeit / die Ewrige Christlich wol versorgen werden. Wollet demnach alles / so in diser Welt ist / gantz vnd gar vergessen / vnd euch allein an den ainigen / ewigen/ Allmächtigen GOtt/vnsern Schöpffer/Erlöser vnd Seligmacher/ gantz vnd gar mit einander ergeben/alles das jenige / was GOtt in diser Kranckheit noch ferner verhengen möchte / willig vnd gedultig annemmen / in dem ainmal angenommenen vnnd bekandten Glauben der allgemeinen Catholischen Christlichen Kirchen/ als dem gewissen starcken Fundament vnsers Heyls / biß an ewer End standhafftig verharren.

Wann ihr derowegen dise wenige Puncten beobachten/ vnnd / nach der Lehr deß heiligen Apostels / ewer Gewissen darnach prüfen vnd probiren werdet / so habt ihr euch zu vertrösten / daß ihr nit allein jetzo dieß H. Sacrament deß zarten Fronleichnambs JEsu Christi werdet würdiglich empfangen / sondern auch die Krafft vnd Würckung desselben / das ist / entweder ewre erwünschte Gesundheit / oder nach dem lieben Willen GOttes ein seligs End / erreichen / in der Gnad GOttes von hinnen abscheiden / vnd für das zeitliche Leben ein ewiges in dem Himmel mit GOtt vnd allen Außerwehlten erlangen.

Hac admonitione generaliter sic factâ, si infirmus nondum confessus sit, eum Sacerdos ad sacramentalem peccatorum confessionem adhortetur; & si paratum senserit, omnibus exire jussis, confessionem ejus attentè audiat, ipsumque in cognoscendis & recensendis peccatis, si opus fuerit, juvet, aliáque faciat quæ circa absolutionem Sacramentalem & salutaris pœnitentiæ injunctionem, pro suâ prudentiâ & discretione, in tali casu, ad animæ salutem facienda judicaverit. His peractis, iterum intromittat, quos anteà exire jussit, eósque, ut pro infirmo orent, hortetur, eo quo sequitur modo; quod itidem immediatè post supradictam exhortationem præstabit, si pœnitens jam anteà alij confessario confessus sit.

Vermahnung an die Vmbstehende.

IHr Geliebte in Christo dem HErrn / nachdem dise gegenwärtige Person / nach beschehener Rew vnd Beicht / auch darüber erlangte Priesterliche Absolution, jetzund vorhabens ist / mit Verleyhung Göttlicher Gnaden / durch würckliche Niessung deß zartesten Fronleichnambs vnd wahren Leibs vnnd Bluts JESU CHRISTI, vnsers einigen Heylands vnd Seeligmachers ein gewisses Pfand zum ewigen Leben zu empfahen.

Damit aber solches desto würdiglicher beschehe / so wollen wir GOtt den HERRN / als ein Vatter aller Gnad vnnd Barmhertzigkeit / einhelliglich mit einander anruffen vnd bitten / daß Er sich über sie gnädiglich wolle erbarmen / vnd jhr Hertz dermassen erleuchten / vnd von allerley Sünden reinigen / damit sie Christum den HErrn vnter dem Hochwürdigen Sacrament deß Altars zur Seelen Heyl würdiglich empfahen / vnd darinnen (da es anders der Göttliche Will ist / daß sie in diser Kranckheit jhr zeitliches Leben beschliessen soll) das Christliche Viaticum, das ist / die rechte gesunde kräfftige vnnd stär-

ckende Weeg-Speise / auff die künfftige Reise in jenes Vatterland gewiß finden/vnd an sich bringen/ vnnd erlangen könte. Auff daß sie also hiedurch mit GOtt vollkommentlich vereiniget/vnd wider allerley Feinde vnsers Heyls vestiglich gestärckt/ von disem Jammerthal seelig abscheiden/ vnnd darauff in das Himmlische Paradeiß/ zur Gemeinschafft aller lieben Heiligen GOttes/ frölich eingehen möge. Solches von GOtt dem HERRN zuerwerben/ spreche ein jeder Christen-Mensch ein heiliges Vatter vnser/sambt dem Englischen Gruß.

ETsi prædictas exhortationis & instructionis formas, pro Parochis simplicioribus, aliisque animarum curam habentibus rudioribus, hîc posuerimus; non est tamen necesse, ut quivis ad horum tenorem se adstrictum existimet; sed habeat se potiùs Parochus vel Confessarius discretus, secundùm pœnitentis ejusdémque Confessionis qualitatem.

Deinde Parocho præeunte pronunciat infirmus linguâ vernaculâ, si Latinè non potest, generalem Confessionem.

ICh armer sündiger Mensch / gib mich schuldig/ vnd bekenne GOtt dem Allmächtigen / der heiligen Gottes Gebärerin MARIÆ, vnd allen Heiligen/euch Priester/auch allen Menschen/daß ich leider viel gesündiget hab/von meinen kindlichen Tagen an/biß auff dise gegenwärtige Stund / mit bösen Gedancken / Worten vnd Wercken / wider GOtt vnd meinen Nechsten/es sey heimlich/öffentlich/wissentlich oder vnwissentlich / wie solches GOtt mein HErr an mir armen Sünder erkennt/vnd ich die leyder nicht erkennen kan / das ist mir alles leyd von Grund meines Hertzens/vnd begehre Gnad. Bittend euch Priester/auch alle andere / so hie zugegen seynd / daß ihr

GOtt für mich armen Sünder bitten wollet vmb Verzeihung aller meiner Sünden vnd Missethaten.

Quòd si infirmus hoc commodè non possit, dicitur, Confiteor, &c. à Ministris: & Sacerdos subjungit absolutionem generalem: Misereatur &c. Indulgentiam &c.

Deinde, factâ genuflexione, accipit Sacramentum de vasculo, atque illud elevans ostendit infirmo, dicens: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sehet das Lamb GOttes/ sehet welches hinnimbt die Sünd der Welt. Absolutione præmissâ, Sacerdos sacram hostiam dexterâ supra pyxidem paululum elevet, atque infirmum hac Oratione compellet:

Credisne, charissime frater N. (charissima soror N.) sub specie panis verum Christi corpus, unà cum sanguine, anima & divinitate, adeóque totum Christum ex beatissima Virgine natum, contineri? Quo affirmante, se credere, mox Sacerdos: Ergo flecte genua cordis tui, & Christum Jesum, quem præsentem esse credis, cum Centurione Evangelico humiliter adora, dicendo mecum:

DOmine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur anima mea. Si æger non intelligat, dicatur Germanicè:

HERR/ ich bin nit würdig/ daß du eingehest vnter mein Tach/ sondern sprich nur ein Wort/ so wird mein Seel gesund.

Et infirmus simul cum Sacerdote dicat eadem, saltem semel, submissâ voce, tum Sacerdos, dans infirmo Eucharistiam, dicat: Accipe frater (soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducat in vitam æternam.

℟. Amen.

Si verò communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat &c.

Quòd si mors immineat, & periculum sit in morâ, tunc dicto, Misereatur, &c. prædictis precibus omnibus, vel ex parte omissis, ei statim Viaticum præbeatur.

Posteà Sacerdos abluat digitos, nihil dicens; & infirmo detur ablutio. Deinde dicat:

O Sacrum convivium, in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. Salvum fac famulum tuum, (famulam tuam.)

℟. Deus meus sperantem in te.

℣. Mitte ei auxilium de sancto.

℟. Et de Sion tuere eum, (eam.)

℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.

℟. A facie inimici.

℣. Do-

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti fratri nostro (sorori nostræ) sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi, Filij tui, tam corpori, quàm animæ prosit ad remedium sempiternum: qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen. Oremus.

PRotege, Domine, hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) subsidijs pacis, & B. Mariæ Virginis patrocinijs confidentem, à cunctis hostibus redde securum (securam).

OMnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos, pro famulo tuo (famula tua) misericordiæ tuæ implorantes auxilium, ut redditâ sibi sanitate, in Ecclesia tua gratiarum tibi referat actiones. Per Dominum nostrũ Jesum Christum, &c.

Quibus finitis, redeat ad ægrotum, ipsúmque consoletur, instruat, & salutarem addat exhortationem in hanc ferè sententiam. I. Quandoquidem conscientiam suam purgavit præviâ confessione, corpúsque & animam communivit sacro viatico, gratias agat Deo Patri, II. Jesum Christum, quem sumpsit, diu secum conservare studeat, qui erit ei in dolore requies, in

cruce refrigerium, in morte vita, in vita refugium, in infirmitate solatium, in exitu comes, inter hostes protectio, & III. Animam, corpus & omnia sua eidem commendet, offerat, dedicet, consecret, ponendo totam suam spem in illo. IV. Beatissimam Mariam Virginem consolatricem afflictorum, Patronos suos singulares, Angelum custodem, omnésque Sanctos diligenter invocet. V. Præsentem infirmitatem, tanquam peculiarem DEI visitationem patienter ferat, memor acerbæ atque innocentissimæ Passionis Jesu Christi & Sanctorum. VI. Fortiter pugnet contra Diaboli tentationes fisus gratiâ cœlesti. VII. Conservet firmiter in corde suo, fidem, spem, charitatem Dei ac proximi: omnia pro diversitate personarum expediendo.

His & similibus ad infirmi consolationem expositis, monebit eum, si periculosè decumbat de extrema unctione morbo ingravescente petendâ & accipiendâ, item adstantes, ne sæcularibus ac mundanis rebus infirmum distrahere, sed ad pias exercitationes ei occasiones præbere velint.
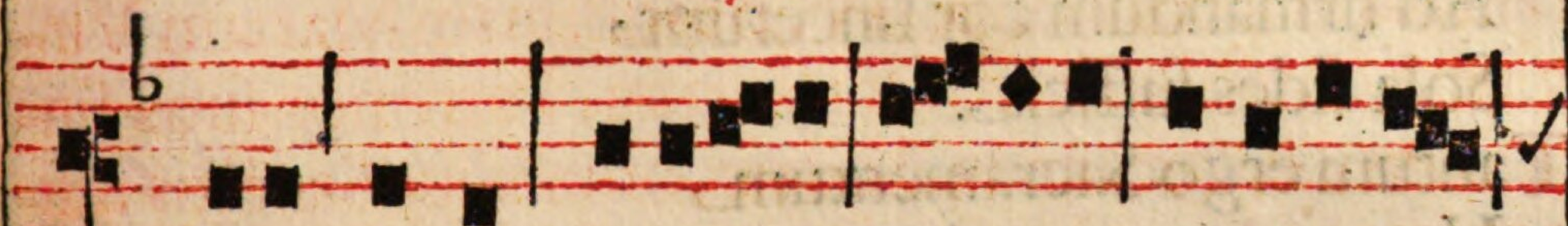
Deinde ægrotum aspergat aquâ benedictâ, & si particula Sacramenti superfuerit (superesse autem semper debet, præterquam in casu longioris itineris, jam dicto,) genuflectit, surgit, impensâque ei benedictione cũ venerabili Sacramento ad Ecclesiã revertitur, dicendo privatim in via Psalmũ, Laudate Dominum de cœlis, & alios Psalmos & Hymnos, prout tempus feret.

Pueri autem, qui in accessu Antiphonam, Homo

qui-

quidam fecit, &c. decantârunt, ejus loco, in reditu ad Ecclesiam, altâ voce cantant Hymnum S. Thomæ Aquinatis, ut sequitur.

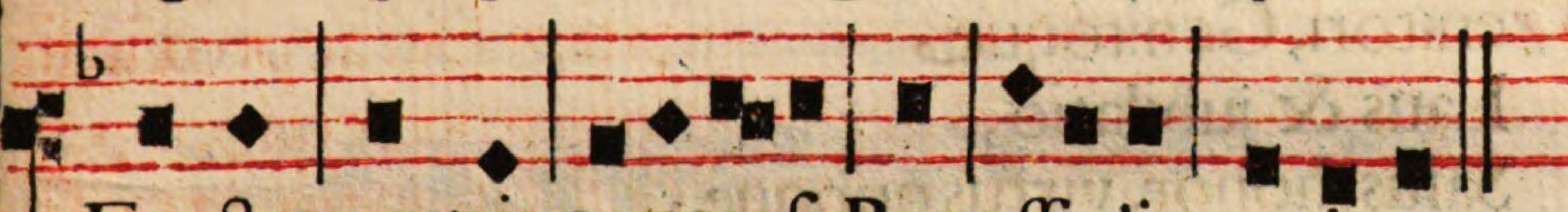
Hymnus.

PAnge lingua glo ri o si Corporis mysteri um,

Sangui n ísque preti o si. Quem in mundi pretium

Fructus ventris ge nerosi Rex effudit gentium.

Nobis datus, nobis natus
Ex intacta Virgine,
Et in mundo conversatus,
Sparso verbi semine,
Sui moras incolatus
Miro clausit ordine.

In supremæ nocte cœnæ
Recumbens cum fratribus,
Observatâ lege plenè
Cibis in legalibus,
Cibum turbæ duodenæ
Se dat suis manibus.

Verbum caro, panem verum,
Verbo carnem efficit:
Fitque Sanguis Christi merum,
Etsi sensus deficit:
Ad firmandum cor sincerum,
Sola fides sufficit.

Tantum ergo Sacramentum,
Veneremur cernui:
Et antiquum documentum,
Novo cedat ritui:
Præstet fides supplementum,
Sensuum defectui.

Genitori, Genitóque,
Laus & jubilatio,
Salus, honor, virtus quoque,
Sit & benedictio:
Procedenti ab utroque,
Compar sit laudatio. Amen.

Cùm pervenerit ad Ecclesiam, ponit Sacramentum super altare, & adorat; deinde dicit:

℣. Panem de cœlo præstitisti eis.
℟. Omne delectamentum in se habentem.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili, Passionis tuæ memoriam reliquisti; tribue quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria vene-
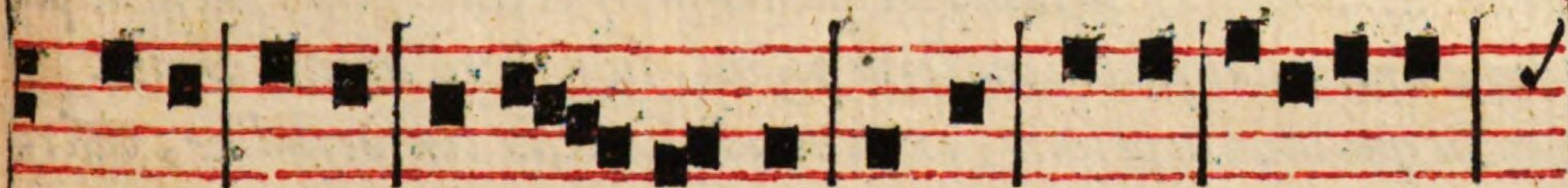
rari,

rari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter ſentiamus. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum.

℟. Amen.

Deinde annunciat Indulgentias, à ſummis Pontificibus conceſſas, ſanctiſſimum Sacramentum comitantibus.

Poſteà, cum Sacramento, in pyxide, velo cooperta, faciat ſignum Crucis ſuper populum, nihil dicens; pueris intereà cantantibus, ut ſequitur.

Ecce panis Ange lorum, factus cibus viatorum,

verè panis fi li orum, non mittendus canibus.

Quibus peractis, SS. Sacramentum Euchariſtiæ in loco ſuo reponat.

Quòd ſi, ob difficultatem aut longitudinem itineris, vel quia eâ quâ decet veneratione Sacramentum ad Eccleſiam commodè reportari non poteſt, ſumpta fuerit una tantùm particula conſecrata, tunc eâ infirmo adminiſtratâ, Sacerdos, prædictis precibus recitatis, eum manu benedicit, & unà cum aliis, privato habitu, extinctis luminibus, umbellâ demiſsâ, latente pyxide, ad Eccleſiam, vel domum quiſque ſuam, revertitur.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

Extremæ Unctionis Sacramentum à Christo Domino institutum, tanquam cœlestis medicina, non animæ solùm, sed etiam corpori salutaris, omni studio ac diligentiâ periculose ægrotantibus adhibendum est; & eo quidem tempore, si fieri possit, cùm illis adhuc integra mens & ratio viget: ut, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem ac piam animi voluntatem conferre possint, dum sacro liniuntur oleo.

In quo illud inprimis, ex generali Ecclesiæ consuetudine, observandum est, ut, si tempus & infirmi conditio permittat, ante extremam Unctionem, Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur.

Habeat igitur Parochus, loco nitido & decenter ornato, in vase argenteo seu stanneo, diligenter custoditum sacrum Oleum infirmorum, quod singulis annis, feriâ V. in Cœna Domini, ab Episcopo benedictum, veteri combusto, & cineribus in Sacrarium projectis, renovandum est. Id tamen, si fortè infra annum aliquo modo ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico Oleo non benedicto in minori quantitate superinfuso, reparari potest.

Oleum porro ipsum, vel per se solum, vel in bombacio, seu re simili servari potest; sed, ad evitandum effusionis periculum, multò commodiùs ad infirmos defertur in bombacio.

Debet autem hoc Sacramentum infirmis præberi, qui, cùm ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & iis, qui præ senio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate.

Infirmis autem, qui, dum sanâ mente & integris sensibus essent, illud petierunt, seu verisimiliter petiissent, seu dederunt signa contritionis, aut saltem interpretativè desideraverunt, si nimirum Christianè vixerunt, etiamsi deinde loquelam, vel omnem rationis usum, amiserint, vel amentes effecti sint, aut non sentiant; nihilominus Sacramentum hoc, ex officio, adeóque sub gravi obligatione, administrare tenetur Parochus; & quidem ex communi sententia, certò sub mortali, si infirmus alioquin sine omni Sacramento decedere deberet non sine periculo æternæ damnationis, quod solùm attritus cum Sacramento evitasset.

Nav. in Man. c. 22. n. 13 Chap. de Sacr. c. 5 q. 1. & 2. Laym. l. 5. tr. 8. c. 7. n. 3.

Impœnitentibus verò, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis, penitus denegetur.

Non ministretur etiam prælium inituris, aut navigationem aut peregrinationem aut alia pericula subituris, aut reis ultimo supplicio mox afficiendis, aut pueris usum non habentibus.

Si quis autem laboret in extremis, & periculum immineat, ne decedat antequam finiantur unctiones; citò ungatur, incipiendo ab eo loco, per istam sanctam Vnctionem *&c. ut infra; deinde, si adhuc supervivat, dicantur Orationes prætermissæ, suo loco positæ.*

Si verò, dum inungitur, infirmus decedat, Presbyter ultra non procedat, & prædictas Orationes omittat.

Quòd si dubitet, an vivat adhuc, unctionem prosequatur, sub conditione pronunciando formam, dicens: Si vivis, per istam sanctam Vnctionem, *&c. ut infra.*

Si autem acciderit, infirmum, post peccatorum suorum confessionem, ad exitum vitæ properare, tunc cum sacro Viatico poterit, & Oleum infirmorum ad eum deferri per ipsum Sacerdotem, qui defert sacram Eucharistiam: si tamen alius Presbyter, vel Diaconus, qui Oleum sanctum deferat, haberi possit, per ipsum deferatur; qui

superpelliceo indutus, cum Oleo sacro occulte delato, sequatur Sacerdotem, Viaticum portantem, & postquam infirmus Viaticum sumpserit, inungatur à Sacerdote.

In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, aut cùm infirmus convaluerit, atque iterum in periculum mortis inciderit.

Quinque verò corporis partes præcipuè ungi debent, quas velut sensuum instrumenta homini natura tribuit; nempe oculi, aures, os, & manus: attamen pedes etiam, pectus & renes ungendi sunt. Mulier verò, aut puerpera, aut fluxu laborãs, in pectore aut pedibus ungi non debet, sed satis est, eas corporis partes facto crucis signaculo benedici. Vir autem, si commodè verti possit, & moris sit, ungatur in renibus.

Manus verò, quæ reliquis infirmis interiùs ungi debent, Presbyteris exteriùs ungantur.

Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria sunt, Sacerdos ungit, caveat, ne, alterum ipsorum inungendo, Sacramenti formam priùs absolvat, quàm ambo hujusmodi paria membra perunxerit.

Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima inungatur, eâdem verborum formâ.

Hujus autem Sacramenti forma, quâ Sancta Romana Ecclesia utitur, solemnis illa precatio est, quam Sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cùm ait:

Per istam sanctam unctionem, & suam pijssimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quicquid per visum, sive per auditum, &c. deliquisti. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

ORDO MINISTRANDI
Sacramentum Extremæ Unctionis.

Sacerdos igitur, hoc Sacramentum ministraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum mensam, mappâ candidâ coopertam, itémque vas, in quo sit bombacium, seu quid simile, in septem globulos distinctum, ad abstergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos, & aquam ad abluendas Sacerdotis manus, ceream item candelam, quæ deinde, accensa, ipsi ungenti lumen præbeat. Denique operam dabit, ut, quantâ poterit munditiâ ac nitore, hoc Sacramentum ministretur.

Deinde, convocatis Clericis, seu ministris, vel saltem uno Clerico, qui crucem sine hasta, aquam benedictam cum aspersorio, & librum Ritualem deferat, ipse Parochus decenter accipit vas sacri Olei infirmorum, sacculo serico violacei coloris inclusum, illúdque cautè defert, ne effundi possit. Quòd si longius iter peragendum, aut etiam equitandum sit, vel aliàs adsit periculum effusionis, vas Olei, sacculo aut bursæ inclusum, ut dictum est, ad collum appendat, ut commodiùs & securiùs perferat. Procedat autem sine sonitu campanulæ.

Cùm perventum fuerit ad locum, ubi jacet infirmus, Sacerdos, intrans cubiculum, dicit: Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, superpelliceo stoláque violaceâ indutus, ægroto Crucem piè deosculandam porrigit: mox in modum crucis eum aquâ benedictâ, & cubiculum, & circumstantes, aspergit, dicens Antiphonam, Asperge, &c. *ut suprà.* Pag. 108 *Quòd si ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & absolvat. Deinde piis verbis illum consoletur, & de hujus Sacramenti vi atque efficacia, si tem-*

si tempus ferat, breviter admoneat, & , quantùm opus est, ejus animam confirmet, & in spem erigat vitæ æternæ.

Exhortatio ad ægrotum, Oleo sacro ungendum.

GEliebter in Christo dem HErrn. Nach dem euch der Allmächtig GOtt mit gegenwertiger schweren Kranckheit hat heimbgesucht/ so thut ewer Gemüt vor allen Dingen zur heilsamen Gedult vnd Sanfftmütigkeit richten/ Insonderheit aber euch vnter seine gewaltige Hand gehorsamblich demütigen/ Vnd also seiner Göttlichen Majestät zu deroselben wolgefallen vnnd gnädigem Willen euch vntergeben/ damit jhr mit hertzlichem Vertrawen sagen vnd bitten könnet: O HErr/ dein Will geschehe/ wie im Himmel/ also auch auff Erden. Dann Gesundheit vnd Kranckheit/ Todt vnd Leben/ stehet alles in seiner Hand/ Er hat vns erschaffen/ vnd auff die Welt geben/ nit daß wir Ewig darauff sollen bleiben/ sondern daß wir zu seiner Zeit/ wann wir nach seiner Göttlichen disposition vnnd Verordnung das gesteckte Ziehl erraicht haben/ widerumb von der Welt sollen abscheiden.

Wie es nun der Allmächtig Gott/ der wol weiß/ was euch zur Seeligkeit nutzlich ist/ mit euch machet/ also last euchs gefallen/ vnd seyt nicht kleinmütig/ noch vngedultig. Ist es der Göttlichen Majestät also gefällig/ daß Er euch durch dise Kranckheit von diser bittern vnd schnöden Welt wil hinweg nemmen/ so geschehe es im Nahmen deß HErrn/ vnnd gebt euch freywillig darein/ dann es ist ein nutzlicher Tausch/ vnd ein heilsamer Wechßl/ wann man für ein zeitlichs/ trübseeligs vnnd sterblichs/ das Ewig/ vnsterblich vnd frewdenreiches Leben erlangt. So lang wir hie leben/ seynd wir der bösen schnöden Welt vnnd allen gefährlichen Zeiten vnterworffen/ haben nichts anders/

als

als Armut / Kranckheit / Jammer / Elend / Schmach vnd Schand / Angst vnnd Noth / Anfechtung vnnd Hertzen-Leyd / auch sonsten allerley Trübseeligkeiten zu erwartten. Wann wir aber sterben / vnnd durch den Todt zum Himmlischen Vatter raisen / so nemmen alle dise Ding jhr Ende. GOtt wird abwischen alle Zäheren von jhren Augen / spricht der heylige Johannes / vnnd der Todt wird nimmer seyn / dann diese Ding seynd alle vergangen / da wirdet kein Noth mehr seyn / vnnd sie werden nicht bedürffen ainigerley Liechter / oder das Liecht der Sonnen / dann GOtt der HERR wird sie erleuchten / vnnd sie werden regieren jmmer vnnd ewiglich. Darumb lasset euch nicht verdriessen / ob Jhr gleich in dieser Kranckheit ewer zeitliches trübseeliges Leben müsset verlassen / Allein lasset euch angelegen seyn / vnnd richtet ewere Sachen dahin / damit jhr das zeitliche Leben in der Gnaden GOTtes mit einem guten Christlichen Ende beschliessen / vnnd entgegen das ewige Leben vnverhinderlich ergreiffen möget. Darzu aber gehören nun Zwey Stuck.

Erstlich / daß jhr euch mit den heyligen Sacramenten / welche den Menschen mit GOTT verainigen / auch alle anligende Noth ringeren / ohne Verlängerung versehen lasset.

Darnach vnnd zum andern / weil ewer vnd aller Menschen Verdienst viel zu gering / daß sich einer der Seeligkeit auß Verdienst seiner eignen Werck getrösten kan / wil sich gebüren / daß jhr ewer gantzes Vertrawen auff das gnadenreiche Verdienst JEsu Christi / vnnd auff seine grundlose Barmhertzigkeit setzet / dann Er ist der ainige Hayland / darzu wir nit allein in disem Leben / sonder auch an vnserm letztem Ende / fliehen müssen.

Den Ersten Punct belangend / nach dem jhr euch durch wahre Buß / Beicht / auch Empfahung deß Hochwürdigen Sacramentes deß Altars / mit GOTT versöhnet vnnd verainiget habt / ist vonnöthen zum Beschluß vnnd glückseligem End ewres Lebens / daß jhr euch mit dem Sacrament der letzten Oelung auch versehen lasset / nach der Lehr deß heiligen Apostels Jacobi: Ist jemand kranck vnter euch / spricht er / der fordere zu jhm die Priester / vnnd lasse über jhn betten / vnd jhn salben mit Oel im Namen deß HErrn / vnd das Gebett deß Glaubens wird den Krancken helffen / vnnd der HErr wird jhn ringern / vnd / so er hat Sünd gethan / werden sie jhm verziehen.

Also ist nun diß Sacrament euch vnnd allen Christglaubigen zu sonderbarem grossen Nutz verordnet / dann dadurch erlangt jhr Krafft / Gnad vnnd Stärcke / deß Teufels Tyranney vnd Gewalt zu meistern / vnd demselben Widerstand zu thun.

Zum andern / werden euch dadurch die läßliche Sünd hinweg genommen.

Zum dritten / machet diß Sacrament die Seel ledig von jhrer Schwach- vnd Schwermütigkeit / welche sie durch die Sünd an sich gezogen hat / vnd sonst auch von allem Vnrath / den die Sünd hinder jhr pflegt zu lassen.

Zum vierdten / habt jhr auch die Gesundheit deß Leibs dadurch zuverhoffen / so fern es das Heyl ewerer Seelen also erfordert / dann der Allmächtig GOtt weiß / was euch nutz ist / welcher auch ewre Kranckheit zum besten wird wissen zu richten.

Wann nun alle ewere Sachen zu einem guten glückseligen End seynd also angestellt / vnnd daß jhr euch / als ein Christlicher Kämpffer / mit allen Sacramenten habt gewaffnet /

waffnet / so wendet Ewr Hertz vnd Gemüt auff die Gnadenreiche Barmhertzigkeit Gottes / setzt Ewer Vertrawen auff JEsum Christum / vnd sein heiliges hochthewres Verdienst. Gedenckt an seine vnermäßliche Lieb / damit er euch vnd das gantze menschliche Geschlecht vmbfangen. Gedenckt an sein heiligistes Rosenfarbes Blut / so Er für Euch vnd vns alle vergossen hat. Gedenckt an sein bitteres Leyden vnd Sterben / dadurch jhr vnd alle Menschen seyt erlöst worden / dann in Christo ewrem Erlöser findet jhr alles / was ewer Vertrawen vnnd Hoffnung stärcken mag: In seinem heiligsten gebenedeyten Hertzen findet jhr die Bezahlung der Schuld: In seinem Ambt findet jhr die Vertrettung bey dem Himmlischen Vatter: In seinem Blut die Genugthuung: In seinen heiligisten Wunden das Hayl: In seiner Versöhnung das Ewige Leben. Amen.

Deinde vertat se ad circumstantes, dicendo:

IHr Andächtige vnd Geliebte in dem HErrn / last vns Gott den Allmächtigen von gantzem Hertzen anruffen / vnnd demütigklich bitten / daß er vns gnädiglich erhöre / vnnd durch das bitter Leyden vnnd Sterben seines Eingebornen Sohns JEsu Christi vnsers HErrn / auch durch Fürbitt seiner lieben Heyligen / disem Krancken alles was jhm nutz vnd gut ist / zu Seel vnd Leib / verleyhen wolle. Sprechet darauff mit Andacht das heilige Vatter vnser vnd Ave Maria.

Posteà stans versus ægrotum, dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

INtroeat, Domine Jesu Christe, domum hanc sub nostræ humilitatis ingressu, æterna felicitas, divina

prosperitas, serena lætitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: effugiat ex hoc loco accessus dæmonum; adsint Angeli pacis, domúmq; hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica, Domine, super nos nomen sanctum tuum: & benedic ✠ nostræ conversationi: sanctifica nostræ humilitatis ingressum, qui sanctus & pius es, & permanes cum Patre & Spiritu sancto in sæcula sæculorum, Amen.

Oremus, & deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum, ut benedicendo benedicat ✠ hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum custodem, & faciat eos sibi servire, ad considerandum mirabilia de lege sua: avertat ab eis omnes contrarias potestates: eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivit & regnat Deus in sæcula sæculorum, Amen.

Oremus.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Quæ Orationes, si tempus non patiatur, ex parte vel in totum poterunt omitti. Tum de more factâ confessione generali, Latino vel vulgari sermone, Sacerdos dicat: Misereatur tui, &c. Indulgentiam, absolutionem, &c.

Tunc Presbyter pro loco, tempore, & adstantium numero vel qualitate, recitabit septem Psalmos pœnitentiales (vel, si tempus non ferat, saltem Psalmum Miserere.) cum Litanijs, Versiculis & Orationibus.

SEPTEM PSALMI POENITENTIALES. CUM LITANIIS.

Pro infirmis, antequàm vel dum sacro liniuntur Oleo, seu pro alia necessitate, dicuntur flexis genibus.

Antiph. Ne reminiscaris. Psalmus 6.

DOmine, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?

Convertere Domine, & eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.

Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo.

Turbatus est à furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos.

Discedite à me omnes, qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.

Exaudivit Dominus deprecationem meam: Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur & erubescant valde velociter.

Gloria Patri.

Psalmus 31.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum: nec est in spiritu ejus dolus.

Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea: dum clamarem totâ die.

Quoniam die ac nocte gravata est super me manus mea: conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.

Delictum meum cognitum tibi feci: & injustitiam meam non abscondi.

Dixi, Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus: in tempore opportuno.

Veruntamen in diluvio aquarum multarum: ad eum non approximabunt.

Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me: exultatio mea, erue me à circumdantibus me.

Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac, qua gradieris: firmabo ſuper te oculos meos.

Nolite fieri ſicut equus & mulus: quibus non eſt intellectus.

In camo & fræno maxillas eorum conſtringe: qui non approximant ad te.

Multa flagella peccatoris: ſperantem autem in Domino miſericordia circumdabit.

Lætamini in Domino, & exultate juſti: & gloriamini omnes recti corde.

Gloria Patri.

Pſalmus 37.

DOmine, ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me.

Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi: & confirmâſti ſuper me manum tuam.

Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ: non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum: & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me.

Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices meæ: à facie inſipientiæ meæ.

Miſer factus ſum, & curvatus ſum uſque in finem: totâ die contriſtatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.

Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei.

Domine, ante te omne desiderium meum: & gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatū est, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

Amici mei & proximi mei: adversum me appropinquaverunt, & steterunt.

Et qui juxta me erant, de longè steterunt: & vim faciebant qui quærebant animam meam.

Et, qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: & dolos totâ die meditabantur.

Ego autem, tanquam surdus, non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum.

Et factus sum sicut homo non audiens: & non habens in ore suo redargutiones.

Quoniam in te Domine speravi: tu exaudies me Domine Deus meus.

Quia dixi, ne quando supergaudeant mihi inimici mei: & dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.

Quoniam ego in flagella paratus sum: & dolor meus in conspectu meo semper.

Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: & cogitabo pro peccato meo.

Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè.

Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem.

Ne derelinquas me Dñe Deus meus: ne discesseris à me.

Intende in adjutorium meum : Domine Deus ſalutis meæ.
Gloria Patri.

Pſalmus 50.

MIſerere mei Deus : ſecundùm magnam miſericordiam tuam.
Et ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum : dele iniquitatem meam.
Ampliùs lava me ab iniquitate mea : & à peccato meo munda me.
Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco : & peccatum meum contra me eſt ſemper.
Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci : ut juſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cùm judicaris.
Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum : & in peccatis concepit me mater mea.
Ecce enim veritatem dilexiſti : incerta, & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtâſti mihi.
Aſperges me hyſſopo, & mundabor : lavabis me, & ſuper nivem dealbabor.
Auditui meo dabis gaudium & lætitiam : & exultabunt oſſa humiliata.
Averte faciem tuam â peccatis meis : & omnes iniquitates meas dele.
Cor mundum crea in me Deus : & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis.
Ne projicias me à facie tua : & ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam salutaris tui: & spiritu principali confirma me.
Docebo iniquos vias tuas: & impij ad te convertentur.
Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ: & exultabit lingua mea justitiam tuam.
Domine labia mea aperies: & os meum annuntiabit laudem tuam.
Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.
Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non despicies.
Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut ædificentur muri Ierusalem.
Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes & holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.
Gloria Patri.

Psalmus 101.

DOmine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.
Non avertas faciem tuam à me: in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
In quacunque die invocavero te: velociter exaudi me.
Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.
Percussus sum ut fœnum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.
A voce gemitus mei: adhæsit os meum carni meæ.

Similis factus sum pellicano solitudinis : factus sum sicut nycticorax in domicilio.

Vigilavi : & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Totâ die exprobrabant mihi inimici mei : & qui laudabant me, adversum me jurabant.

Quia cinerem tanquam panem manducabam : & potum meum cum fletu miscebam.

A facie iræ & indignationis tuæ : quia elevans allisisti me.

Dies mei sicut umbra declinaverunt : & ego sicut fœnum arui.

Tu autem, Domine, in æternum permanes : & memoriale tuum in generationem & generationem.

Tu exurgens misereberis Sion : quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus.

Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus : & terræ ejus miserebuntur.

Et timebunt gentes nomen tuum Domine : & omnes reges terræ gloriam tuam.

Quia ædificavit Dñs Sion : & videbitur in gloria sua.

Respexit in orationem humilium : & non sprevit precem eorum.

Scribantur hæc in generatione altera : & populus, qui creabitur, laudabit Dominum.

Quia prospexit de excelso sancto suo : Dominus de cœlo in terram aspexit.

Ut audiret gemitus compeditorum : ut solveret filios interemptorum.

Ut annuntient in Sion nomen Domini: & laudem ejus in Jerusalem.

In conveniendo populos in unum: & reges ut serviant Domino.

Respondit ei in via virtutis suæ: paucitatem dierum meorum nuntia mihi.

Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem & generationem anni tui.

Initio tu Domine terram fundâsti: & opera manuum tuarum sunt cœli.

Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes, sicut vestimentum, veterascent.

Et, sicut opertorium, mutabis eos & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Filij servorum tuorum habitabunt: & semen eorum in sæculum dirigetur.

Gloria Patri.

Psalmus 129.

DE profundis clamavi ad te Domine: Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est: & propter legem tuam sustinui te Domine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in Domino.

A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.

Quia apud Dominum misericordia: & copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israel: ex omnibus iniquitatibus ejus.

Gloria Patri.

Psalmus 142.

DOmine exaudi orationem meam, auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua justitia.

Et non intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi: & anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.

Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.

Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam à me: & similis ero descendentibus in lacum.

Auditam fac mihi manè misericordiam tuam: quia in te speravi.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

Eripe me de inimicis meis, Domine, ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum, Domine, vivificabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animam meam: & in misericordia tua disperdes inimicos meos.
Et perdes omnes, qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.
Gloria Patri.

Antiph. Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum; neque vindictam sumas de peccatis nostris.

LITANIÆ.

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.
Pater de cœlis Deus, Miserere nobis.
Fili Redemptor mundi Deus, Miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, Miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus, Miserere nobis.
Sancta Maria, Ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix, ora.
Sancta Virgo virginum, ora.
Sancte Michael, ora.
Sancte Gabriel, ora.

Sancte Raphael, ora.
Omnes sancti Angeli & Archangeli, orate.
Omnes sancti beatorum Spirituum Ordines, orate.
Sancte Joannes Baptista, ora.
Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ, orate.
Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Jacobe, ora.
Sancte Joannes, ora.
Sancte Thoma, ora.
Sancte Jacobe, ora.
Sancte Philippe, ora.
Sancte Bartholomæe, ora.
Sancte Matthæe, ora.
Sancte Simon, ora.
Sancte Thadæe, ora.
Sancte Matthia, ora.
Sancte Barnaba, ora.
Sancte Luca, ora.
Sancte Marce, ora.
Omnes sancti Apostoli & Evangelistæ, orate.
Omnes sancti Discipuli Domini, orate.
Omnes sancti Innocentes, orate.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Laurenti, ora.
Sancte Vincenti, ora.
Sancti Fabiane & Sebastiane, orate.

Sancti Joannes & Paule, orate.
Sancti Cosma & Damiane, orate.
Sancti Gervasi & Protasi, orate.
Sancte Dionysi, ora.
Sancte Emmerame, ora.
Omnes sancti Martyres, orate.
Sancte Silvester, ora.
Sancte Gregori, ora.
Sancte Ambrosi, ora.
Sancte Augustine, ora.
Sancte Hieronyme, ora.
Sancte Martine, ora.
Sancte Nicolae, ora.
Sancte Ruperte, ora.
Sancte Erharde, ora.
Sancte Wolfgange, ora.
Omnes sancti Pontifices & Confessores, orate.
Omnes sancti Doctores, orate.
Sancte Antoni, ora.
Sancte Benedicte, ora.
Sancte Bernarde, ora.
Sancte Dominice, ora.
Sancte Francisce, ora.
Omnes sancti Sacerdotes & Levitæ, orate.
Omnes sancti Monachi & Eremitæ, orate.
Sancta Maria Magdalena, ora.
Sancta Agatha, ora.
Sancta Lucia, ora.

Sancta Agnes, ora.
Sancta Cæcilia, ora.
Sancta Catharina, ora.
Sancta Anastasia, ora.
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ, orate.
Omnes Sancti & Sanctæ Dei, Intercedite pro nobis.
Propitius esto, Parce nobis Domine.
Propitius esto, Exaudi nos Domine.
Ab omni malo, Libera nos Domine.
Ab omni peccato, Libera.
Ab ira tua, Libera.
A subitanea & improvisa morte, Libera.
Ab insidijs Diaboli, Libera.
Ab ira & odio, & omni mala voluntate, Libera.
A spiritu fornicationis, Libera.
A fulgure & tempestate, Libera.
A morte perpetua, Libera.
Per mysterium sanctæ incarnationis tuæ, Libera.
Per adventum tuum, Libera.
Per Nativitatem tuam, Libera.
Per Baptismum & sanctum jejunium tuum, Libera.
Per Crucem & Passionem tuam, Libera.
Per mortem & sepulturam tuam, Libera.
Per sanctam Resurrectionem tuam, Libera.
Per admirabilem Ascensionem tuam, Libera.
Per adventum Spiritus sancti Paracliti, Libera.
In die judicij, Libera.
Peccatores, Te rogamus audi nos.

Ut nobis parcas, Te rogamus.
Ut nobis indulgeas, Te rogamus.
Ut ad veram pœnitentiam nos perducere digneris, Te rogamus.
Ut Ecclesiam tuam sanctam regere & conservare digneris, Te rogamus.
Ut domnum Apostolicum, & omnes Ecclesiasticos ordines, in sancta religione conservare digneris, Te rogamus.
Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris, Te rogamus.
Ut regibus & Principibus Christianis pacem & veram concordiam donare digneris, Te rogamus.
Ut cuncto populo Christiano pacem & unitatem largiri digneris, Te rogamus.
Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare & conservare digneris, Te rogamus.
Ut mentes nostras ad cœlestia desideria erigas, Te rogamus.
Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas, Te rogamus.
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum, & benefactorum nostrorum, ab æterna damnatione eripias, Te rogamus.
Ut fructus terræ dare & conservare digneris, Te rogamus.
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris, Te rogamus.

Ut nos exaudire digneris, Te rogamus.
Fili Dei, Te rogamus.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miſerere nobis.
Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.
Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Pater noſter, ſecretò. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Pſalmus 69.

DEus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me feſtina.
Confundantur, & revereantur: qui quærunt animam meam.
Avertantur retrorſum, & erubeſcant: qui volunt mihi mala.
Avertantur ſtatim erubeſcentes: qui dicunt mihi, Euge, euge.
Exultent & lætentur in te omnes, qui quærunt te: & dicant ſemper, Magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.
Ego verò egenus & pauper ſum: Deus adjuva me.
Adjutor meus & liberator meus es tu: Domine ne moreris.
Gloria Patri, &c.
℣. Salvos fac ſervos tuos. ℟. Deus meus ſperantes in te.

℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in nobis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis. ℣. Domine, non secundùm peccata nostra facias nobis. ℟. Neque secundùm iniquitates nostras retribuas nobis. ℣. Oremus pro Pontifice nostro N. ℟. Dominus conservet eum, & vivificet eum; & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum ejus. ℣. Oremus pro benefactoribus nostris. ℟. Retribuere dignare Domine omnibus, nobis bona facientibus propter nomen tuum, vitam æternam, Amen. ℣. Oremus pro fidelibus defunctis. ℟. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. ℣. Requiescant in pace. ℟. Amen. ℣. Pro fratribus nostris absentibus. ℟. Salvos fac servos tuos, Deus meus sperantes in te. ℣. Mitte eis Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cui proprium est, misereri semper & parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

EXaudi, quæsumus Domine, supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis: ut pariter nobis Indulgentiam tribuas benignus & pacem.

INeffabilem nobis, Domine, misericordiam tuam clementer ostende: ut simul nos, & â peccatis omnibus exuas, & à pœnis, quas pro his meremur, eripias.

DEus, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice: & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

OMnipotens sempiterne Deus, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. & dirige eum secundùm tuam clementiam in viam salutis æternæ: ut, te donante, tibi placita cupiat, & totâ virtute perficiat.

DEus, à quo sancta desideria, recta consilia, & justa sunt opera: da servis tuis illam quam mundus dare non potest pacem, ut & corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublatâ formidine, tempora sint tuâ protectione tranquilla.

VRe igne sancti Spiritus renes nostros & cor nostrum, Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & mundo corde placeamus.

FIdelium Deus omnium conditor & redemptor, animabus famulorum famularúmque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum: ut indulgentiam, quam semper optaverunt, pijs supplicationibus consequantur.

ACtiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio & operatio, à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

OMnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul & mortuorum, omniúmque misereris quos tuos fide & opere futuros esse prænoscis: te supplices exoramus, ut, pro quibus effundere preces decrevimus, quósq; vel præsens sæculum adhuc in carne retinet, vel futurum, jam exutos corpore, suscepit, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuæ clementiâ, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum. Amen.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Exaudiat nos omnipotens & misericors Dominus. ℟. Amen. ℣. Et fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.

His peractis, Sacerdos accedit ad lectum infirmi, &, extensâ manu dexterâ, facit ter signum Crucis super eum, dicens:

IN nomine Pa✠tris, & Fi✠lij, & Spiritus ✠ sancti, extinguatur in te omnis virtus diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum atque omnium simul Sanctorum, Amen.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto, in modum Crucis ungit infirmum, in partibus hîc subscriptis, aptando proprijs locis verba formæ, in hunc modum.

Ad Oculos.

PEr iſtam ſanctam ✠ unctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per viſum deliquiſti. In nòmine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Miniſter verò, ſi eſt in Sacris, vel ipſemet Sacerdos, poſt quamlibet unctionem tergat loca inuncta, novo globulo bombacij, vel rei ſimilis; eáque in vaſe mundo reponat, & ad Eccleſiam poſteà deferat, comburat, cineréſque projiciat in ſacrarium.

Ad Aures.

PEr iſtam ſanctam ✠ unctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per auditum deliquiſti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Ad Nares.

PEr iſtam ſanctam ✠ unctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus; quidquid per odoratum deliquiſti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Ad Os, compreſſis labijs.

PEr iſtam ſanctam ✠ unctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per guſtum & locutionem deliquiſti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Ad Pectus.

PEr iſtam ſanctam ✠ unctionem, & ſuam pijſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus, quid-

quid per cogitationes & affectus cordis deliquisti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Nota benè, in pectore non inungi fœminas, sed solos viros.

Ad Manus.

PEr istam sanctam unctionem ✠, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per tactum deliquisti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Et adverte, quòd Sacerdotibus, ut dictum est, manus non inungantur interiùs, sed exteriùs.

Ad Pedes.

PEr istam sanctam unctionem ✠, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per gressum deliquisti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Ad Lumbos sive Renes, ubi moris est.

PEr istam sanctam unctionem ✠, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per lumborum delectationem deliquisti. In nomine Patris, & Fi✠lij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Hæc autem unctio ad lumbos, ut dictum est, omittitur semper in fœminis; atque etiam in viris, qui, ob infirmitatẽ vix, aut sine periculo moveri non possunt.

Deinde Sacerdos dicit:

Sit tibi hæc unctio Olei sanctificati, ad purificationem mentis ac corporis, & ad munitionem ac defensio-

ſenſionem, contra ſæva jacula immundorum ſpiritu-um. ℟. Amen.

Poſt hæc, ſtupâ accenſâ aut in ignem projectâ, manibúſque ſale pane & aquâ ablutis, Sacerdos pergit:

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvum fac ſervum tuum. (ancillam tuam.) ℟. Deus meus ſperantem in te. ℣. Mitte ei Domine auxilium de ſancto. ℟. Et de Sion tuere eum. (eam.) ℣. Eſto ei Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. (eâ.) ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Domine Deus, qui per Apoſtolum tuum Jacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini; & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; &, ſi in peccatis ſit, remittentur ei: cura, quæſumus, Redemptor noſter, gratiâ ſancti Spiritus languores iſtius infirmi, (infirmæ,) ejúſque ſana vulnera, & dimitte peccata, atque dolores cunctos mentis & corporis ab eo (eâ) expelle, plenámque interiùs & exteriùs ſanitatem miſericorditer redde, ut, ope miſericordiæ tuæ reſtitutus, (reſtituta,) ad priſtina reparetur officia.

Qui cum Patre, & Spiritu ſancto, vivis & regnas Deus in ſæcula ſæculorum, Amen.

Oremus.

RESpice, quæſumus Domine, famulum tuum N. (famulam tuam N.) infirmitate ſui corporis faticentem, & animam refove, quam creâſti; ut, caſtigationibus emendatus, (emendata,) ſe tuâ ſentiat medicinâ ſalvatum (ſalvatam.) Per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Oremus.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate cuſtodis; ad invocationem tui nominis benignus aſſiſte, ut famulum tuum (famulam tuam) ab ægritudine liberatum, (liberatam,) ſanitate donatum, (donatam,) dexterâ tuâ erigas, virtute confirmes, poteſtate tuearis, atque Eccleſiæ tuæ ſanctæ, cum omni deſideratâ proſperitate reſtituas. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde, aſſumptâ imagine S. Crucis, facit ſuper infirmum ſequentes benedictiones, dicens:

DOminus noſter Jeſus Chriſtus apud te ſit, ut te de✠fendat. Intra te ſit, ut te refi✠ciat. Circa te ſit, ut te conſer✠vet. Ante te ſit, ut te de✠ducat. Poſt te ſit, ut te confor✠tet. Super te ſit, ut te undique muniat & bene✠dicat. Spiritus ſanctus deſcendat, & maneat ſuper te. ℟. Amen.

Propi-

Propitietur Dominus cunctis iniquitatibus tuis. ℟. Amen.

Et sanet omnes languores tuos. ℟. Amen.

Redimátque de interitu vitam tuam. ℟. Amen.

Et faciat in omnibus bonis desiderium tuum. Qui solus in Trinitate unus Deus vivit & regnat, in sæcula sæculorum. Amen. Pax tecum.

Posteà extendit manum dexteram, vel si commodè potest, tangit caput ipsius infirmi, dicendo:

Sanet te Deus Pater, qui te creavit in carne.

Sanet te Filius, qui pro te passus est in cruce.

Sanet te Spiritus sanctus, qui tibi infusus est in Baptismate.

Sancta & laudabilis Trinitas, unus Deus, gratiam suam ad profectum salutis animæ & corporis in te augeat, & ab omni malo te liberet, ac in bono jugiter conservet. Qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Ad extremum pro personæ qualitate, salutaria monita breviter præbere poterit, quibus infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, & ad fugandas dæmonum tentationes roboretur, hoc ferè modo:

GEliebter in Christo / dieweil jhr in diser ewrer anligenden Noth / nach gewisser Verheissung vnd Zeugnuß der H. Schrifft / mit GOttes Gnaden ewre Schwachheit ersetzt vnd gestärckt habt / so sollet jhr in ewrem gütigen GOtt vnnd seinen Gnaden gtröst / wider alle Anfechtung der Sünden vnd deß Teuffels dapffer kämpffen vnd streitten / vnnd keinen

Zweiffel setzen / der Allmächtig GOtt / der zu erbarmen mild vnd geneigt ist / werde ewre Sünden / in den vilen vnd thewren Verdiensten Christi ewers Erlösers leicht verbergen / vnd ewre Mißhandlung vmb Christi willen / der jhm wolgefällt / deß Glied jhr worden seyd / leicht vergessen / vnd könne wider alle Anstellung vnd Trennung deß Teuffels / durch seine Gnad euch wol erhalten / daß jhr vor dem Gewalt deß Feindes wol sicher bleiben werdet in Christo ewrem Erlöser / der schon zuvor den Teuffel für euch überwunden vnd krafftloß gemachet hat. In demselben ewrem Seligmacher werdet jhr wol von Sünden vnd Verdamnuß erlöset werden / vnd ewre Seel zu dem ewigen Leben / Frewd vnd Seligkeit erhalten mögen. Die verleyhe euch vnd vns allen der Allmächtig / gütig vnnd barmhertzige GOtt / durch Christum JEsum vnsern HErrn / Amen.

Quibus omnibus peractis, admonebit domesticos & ministros infirmi, ut si morbus ingravescat, vel infirmus incipiat agonizare, statim ipsum Parochum accersant, ut morientem adjuvet, ejúsque animam Deo commendet: sed, si mors immineat priusquam discedat, Sacerdos animam Deo ritè commendabit.

DE VISITATIONE ET CURA INFIRMORUM.

Parochus in primis meminisse debet, non postremas esse muneris sui partes, ægrotantium curam habere. Quare cùm primùm noverit, quempiam ex fidelibus curæ suæ commissis ægrotare, non exspectabit ut ad eum vocetur, sed ultrò ad illum accedat, idque non semel tantùm, sed sæpiùs, quatenus opus fuerit: hortetúrque parochiales suos, ut ipsum admoneant, cùm aliquem in Parochia sua ægrotare contigerit, præcipuè si morbus gravior fuerit.

Ad hoc juvabit, præsertim in amplis Parochiis, ægrotorum notam seu catalogum habere, ut cujusque statum & conditionem cognoscat, eorúmque memoriam faciliùs retinere, & illis opportunè subvenire possit.

Quòd si Parochus, legitimè impeditus, infirmorum (ut quando plures sunt,) visitationi interdum vacare non potest; id præstandum curabit per alios Sacerdotes, si quos habet in Parochia sua, aut saltem per laicos homines, pios, & Christiana charitate præditos.

Ægrotos visitans, eâ quâ Sacerdotes Domini decet honestate & gravitate se habeat, ut non ægris solùm, sed etiam sibi & domesticis, verbo & exemplo prosit ad salutem.

Eorum verò præcipuam curam geret, qui humanis auxiliis destituti, benigni ac providi pastoris charitatem & operam requirunt. Quibus si non potest ipse succurrere de suo, & eleemosynas illis, prout debet si facultas suppetit, erogare; quantùm fieri potest, sive per Charitatis vel alterius nominis Confraternitatem, si in ea civitate, vel loco fuerit, sive per privatas, sive per publicas collectas & eleemosynas, illorum necessitatibus succurrendum curabit.

In primis autem spiritualem ægrotantium curam suscipiat, omnémque diligentiam in eo ponat, ut in viâ salutis eos dirigat, atque à diabolicis insidiis, salutarium adjumentorum præsidio, defendat ac tueatur.

Accedat autem ad ægrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta, ad persuadendum apta; ac præsertim Sanctorum exempla, quæ plurimùm valent; quibus eum in Domino consoletur, excitet, ac recreet. Hortetúrque, ut omnem spem suam in Deo ponat, peccatorum suorum pœniteat, divinam misericordiam imploret, & infirmitatis pœnas, tamquam paternam Dei visitationem, patien-

ter ferat, & ad salutem suam provenisse credat, ut vitam moresque suos melius instituat.

Deinde, quâ par est prudentiâ & charitate, hominem ad sacram confessionem inducat, & confitentem audiat, etiamsi velit totius vitæ peccata confiteri; ac si opus fuerit, tam infirmo, quàm ejus familiaribus vel propinquis, in memoriam revocet, quòd Lateranensis Concilij ac plurium summorum Pontificum decretis cavetur sub gravibus pœnis, ne Medici ultra tertiam vicem ægrotos visitent, nisi priùs ipsis certò constet, illos confessionis Sacramento ritè expiatos fuisse.

Illud præterea diligenter servari curabit, ne quis pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, vel adhibeat, quod in detrimentum animæ convertatur.

Vbi verò periculum imminebit, Parochus monebit ægrotum, ne dæmonum astutiâ, neque Medicorum pollicitationibus, neque propinquorum aut amicorum blanditiis, se ullo modo decipi sinat, quò minùs ea, quæ ad animæ salutem pertinent, opportunè procuret, & quâ par est devotione & celeritate, sancta Sacramenta, dum sana mens est integrique sensus, religiosè suscipiat, citra fallacem illam ac perniciosam procrastinationem, quæ plurimos ad æterna supplicia perduxit, indiésque fallente diabolo perducit.

Quòd si æger aliquis, hortationibus ac monitis Sacerdotum, vel amicorum & domesticorum consiliis, adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, tunc non omnino desperanda res est; sed, quamdiu ille vivit, repetendæ sunt frequentes, variæ, & efficaces Sacerdotum & aliorum piorum hominum exhortationes; præponendáque æternæ salutis damna, & sempiternæ mortis supplicia; ostendendáq; immensa Dei misericordia, eum ad pœnitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi. Adhibendæ sunt etiam tum privatæ, tum publicæ ad Deum preces, ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis.

Vide-

Videbit denique Sacerdos, quibus potissimùm tentationibus aut pravis opinionibus æger sit subjectus, eique, prout opus fuerit, apta remedia prudenter adhibebit.

Sacras imagines, Christi Domini crucifixi, beatæ Mariæ Virginis, & Sancti quem æger præcipuè veneratur, ob oculos ejus apponi curabit. Vasculum item adsit Aquæ benedictæ, quâ frequenter aspergatur.

Proponet etiam ægrotanti, prout ejus conditio feret, aliquas breves Orationes, & pias mentis ad Deum excitationes; præsertim versiculos è Psalmorum libro, vel Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei, vel Passionis Domini nostri meditationem, & Sanctorum martyria & exempla, ac cœlestis gloriæ beatitudinem. Hæc tamen opportunè & discretè suggerantur, ne ægroto molestia, sed levamen, afferatur.

Consoletur infirmum, dicens, se pro eo in Missæ sacrificio & aliis precibus oraturum, curaturúmque ut alij itidem pro eo faciant; idque reipsa præstabit.

Si morbus gravior vel cum periculo fuerit, ægroto suadeat, ut dum integrâ mente est, rem suam omnem rectè constituat, & testamentum faciat; si quid habeat alienum, restituat, & ad remedium animæ suæ, pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit, disponat; sed hæc suggerendo omnis avaritiæ nota caveatnr.

Hortetur denique, ut si convaluerit, ante omnia ad Ecclesiam veniat, ubi Deo gratias agat de restituta valetudine, & sacram Communionem piè suscipiat, ac deinceps meliorem vitæ disciplinam teneat.

Sequentes preces omnes, vel ex parte, prout tempus & ægrotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis dici vel omitti possunt.

Sacerdos igitur, infirmi cubiculum ingressus, primùm dicat: Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea. Mox infirmum, & lectum ejus, & cubiculum, aspergat aquâ benedictâ, dicens Antiphonam: Asperges me Domine, &c. ut suprà. Deinde erga infirmum, officium suum præstet, ut suprà dictum est. Quo præstito, vel antequam discedat, dicere poterit, suprà infirmum, aliquem Psalmum ex quatuor prioribus Pœnitentialibus, vel Psalmum 90. Qui habitat in adjutorio &c. cum Gloria Patri. in fine. Postea dicat:

Pag. 108

Pag. 167

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster, &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvum fac servum tuum. (ancillam tuam.)
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eum. (eam.)
℣. Nihil proficiat inimicus in eo. (ea.)
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Dominus opem ferat illi.
℟. Super lectum doloris ejus.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

O re-

Oremus.

DEus, cui proprium est, misereri semper & parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos, & hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam,) quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

Deus, infirmatis humanæ singularè præsidium, auxilij tui, super infirmum famulum tuum, (infirmam famulam tuam,) ostende virtutem, ut ope misericordiæ tuæ adjutus, (adjuta,) Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis repræsentari mereatur.

Concede hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam,) quæsumus Domine Deus, perpetuâ mentis & corporis sanitate gaudere, & gloriosâ B. Mariæ semper Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitiâ, & æternâ perfrui lætitiâ. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, descendat super te, & maneat semper. ℟. Amen.

Deinde aspergat eum aquâ benedictâ.

Qui sequuntur Psalmi, & Evangelia, cum Precibus, pro temporis etiam opportunitate & ægrotantiũ pio desiderio, Sacerdotis arbitrio dici poterunt. Psal. 6.

Domine ne in furore tuo arguas me, &c. ut suprà. in fine, Gloria Patri. Sicut erat.

Pag. 133

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelij secundùm Matthæum.
℟. Gloria tibi Domine.

Dum Sacerdos dicit: Sequentia sancti, &c. faciat signum crucis de more super se, in fronte, ore, & in pectore; similiter super infirmum, si fuerit masculus, & is ob infirmitatem non potest se signare.

Si autem fuerit fœmina, dum Sacerdos se signat, illa per semetipsam in locis prædictis se signet, si potest: si verò non potest, alia mulier eam signet, & hoc idem in sequentibus Evangelijs servetur.

Matth. 8.

IN illo tempore: Cùm introisset Jesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Jesus: Ego veniam, & curabo eum. Et respondens Centurio ait: Domine nõ sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic, Vade, & vadit; & alij, Veni, & venit; & servo meo, Fac hoc, & facit. Audiens autẽ Jesus, miratus est; & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Israel. Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno cœlorum: filij autẽ regni ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & stridor dentium. Et dixit Jesus Centurioni: Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, salus æterna credentium, exaudi nos pro infirmo famulo tuo N. (infirma famulâ tuâ N.) pro quo (quâ) misericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut, redditâ sibi sanitate, gratiarum tibi in Ecclesiâ tuâ referat actiones. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Psalmus 15.

COnserva me, Domine, quoniam speravi in te: dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

Sanctis, qui sunt in terra ejus: mirificavit omnes voluntates meas in eis.

Multiplicatæ sunt infirmitates eorum; postea acceleraverunt.

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi.

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commovear.

Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescat in spe.

Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Gloria Patri, & Filio, &c. Sicut erat &c.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

℣. Sequentia S. Evangelij secundùm Marcum.

℟. Gloria tibi Domine.

Marc. 16.

IN illo tempore: Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Jesus, & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis; quia his, qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient: linguis loquentur novis; serpentes tollent: &, si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt.

Oremus.

VIrtutum cœlestium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem & omnem infirmitatem, præcepti tui potestate, depellis: adesto propitius huic famulo tuo N. (famulæ N.) ut, fugatis infirmitatibus, & viribus receptis, nomen sanctum tuũ, instau-

ratâ protinus sanitate, benedicat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Psalmus 19.

EXaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob.

Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.

Memor sit omnis sacrificij tui: & holocaustum tuum pingue fiat.

Tribuat tibi secundùm cor tuum: & omne consilium tuum confirmet.

Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi, quoniam salvum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiet illum de cœlo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ ejus.

Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.

Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus, & erecti sumus.

Domine, salvum fac regem: & exaudi nos in die, quâ invocaverimus te. Gloria Patri, &c.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spriritu tuo.

℣. Sequentia sancti Evangelij secundùm Lucam.

℟. Gloria tibi Domine.

Luc. 4.

IN illo tempore: Surgens Jesus de Synagoga, introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis te-

nebatur magnis febribus: & rogaverunt illum pro eâ. Et ſtans ſuper illam, imperavit febri; & dimiſit illam: & continuò ſurgens, miniſtrabat illis. Cùm autem ſol occidiſſet, omnes, qui habebant infirmos varijs languoribus, ducebant illos ad Jeſum. At ille, ſingulis manus imponens, curabat eos.

Oremus.

DOmine ſanċte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui fragilitatem humanæ conditionis, infusâ virtutis tuæ dignatione, confirmas, ut ſalutaribus remedijs pietatis tuæ corpora noſtra & mentes vegetentur; ſuper hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) propitius intende, ut, omni neceſſitate corporeæ infirmitatis exclusâ, gratia in eo (eâ) priſtinæ ſanitatis perfeċtè reparetur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Pſalmus 85.

INclina, Domine, aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper ſum ego.

Cuſtodi animam meam, quoniam ſanċtus ſum: ſalvum fac ſervum tuum, Deus meus ſperantem in te.

Miſerere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die: lætifica animam ſervi tui, quoniam ad te Domine animam meam levavi.

Quoniam tu Domine ſuavis, & mitis: & multæ miſericordiæ omnibus invocantibus te.

Auribus percipe Domine orationem meam: & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamavi ad te: quia exaudisti me.
Non est similis tui in dijs Domine: & non est secundùm opera tua.
Omnes gentes, quascunque fecisti, venient, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuũ.
Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus.
Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.
Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum.
Quia misericordia tua magna est super me: & eruisti animam meam ex inferno inferiori.
Deus, iniqui insurrexerunt super me, & synagoga potentium quæsierunt animam meam: & non proposuerunt te in conspectu suo.
Et tu Domine Deus, miserator & misericors: patiens, & multæ misericordiæ, & verax.
Respice in me, & miserere mei: da imperium tuum puero tuo, & salvum fac filium ancillæ tuæ.
Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu Domine adjuvisti me, & consolatus es me.
Gloria Patri. Sicut erat, &c.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Sequentia sancti Evangelij secundùm Joannem.
℟. Gloria tibi Domine.

Joannis 5.

IN illo tempore: Erat dies festus Judæorum, & ascendit Jesus Jerosolymam. Est autem Jerosolymis probatica piscina, quæ cognominatur Hebraice Bethsaida, quinq; porticus habens. In his jacebat multitudo magna languentium, cœcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem Domini descendebat secundùm tempus in piscinã; & movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat, à quacunque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi, triginta & octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cùm vidisset Jesus jacentem, & cognovisset, quia multum jam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri? Respondit ei languidus: Domine hominem non habeo, ut, cùm turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: dum venio enim ego, alius ante me descendit. Dicit ei Jesus: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et statim sanus factus est homo ille, & sustulit grabatum suum, & ambulabat. Erat autem Sabbatum in die illo. Dicebant ergo Judæi illi, qui sanatus fuerat: Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis: Qui me sanum fecit, ille mihi dixit; Tolle grabatũ tuum, & ambula. Interrogaverunt ergo eum: Quis est ille homo, qui dixit tibi: Tolle grabatum tuum, & ambula? Is autem, qui sanus fuerat effectus, nesciebat, quis esset. Jesus autem declinavit à turba, constitutâ in loco. Posteà invenit eum Jesus

in

in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Oremus.

RESpice, Domine, famulum tuum (famulam tuam) infirmitate sui corporis laborantem, & animam refove quam creâsti, ut castigationibus emendatus, (emendata,) cõtinuo se sentiat tuâ medicinâ salvatum. (salvatam.) Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Psalmus 90.

QUi habitat in adjutorio Altissimi: in protectione Dei cœli commorabitur.

Dicet Domino, Susceptor meus es tu, & refugium meum: Deus meus, sperabo in eum.

Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pennis ejus sperabis.

Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno.

A sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris: ab incursu & dæmonio meridiano.

Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es, Domine, spes mea: altissimum posuisti refugium tuum.

Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Quoniam Angelis ſuis mandavit de te: ut cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.

In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis: & conculbis leonem, & draconem.

Quoniam in me ſperavit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo eum: & oſtendam illi ſalutare meum.

Gloria Patri. Sicut erat.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, infirmitatem famuli tui (famulæ tuæ) propitius reſpice, atq; ad protegendum eum (eam) dexteram tuæ majeſtatis extende. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Completâ Oratione ultimâ, Sacerdos imponat dexteram manum ſuper caput infirmi, & dicat:

Super ægros manus imponent, & bene habebunt. Jeſus, Mariæ Filius, mundi ſalus, & Dominus, meritis & interceſſione ſanctorum Apoſtolorum ſuorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum, ſit tibi clemens & propitius. Amen. Poſteà dicat ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

℣. Initium sancti Evangelij secundùm Joannem.
℟. Gloria tibi Domine. Joan. 1.

IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quę illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis: & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.

℟. Deo gratias.

Posteà, benedicens infirmum, subjungat, dicens:

Benedictio Dei omnipotentis, Patris, ✠ & Filij, & Spiritus sancti, descendat super te, & maneat semper.

℟. Amen.

Deinde aspergat eum aquâ benedictâ.

Si fuerint plures infirmi in eodem cubiculo vel loco, preces & orationes prædictæ dicantur super eos in numero plurali.

Quæ omnia etiam poterunt arbitrio Sacerdotis breviora fieri.

Modus juvandi morientes.

INgravescente morbo, Parochus infirmum frequentiùs visitabit, & ad salutem diligenter juvare non desinet; monebitque, instante periculo se confestim vocari, ut in tempore præsto sit morienti; sumptóque sanctissimo Viatico, & sacra Vnctione adhibitâ, si periculum immineat, statim commendationis animæ officium præstabit, de quo infra. Sed, si tempus suppetat, sequentia pietatis officia præstare poterit, ubi ita expedire judicaverit pro conditione personæ.

Ac primò, si ægrotus indulgentiam, legitimâ authoritate concessam, consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponátque quid ad eam consequendam agi debeat: præsertim, ut contrito corde sanctissimum nomen Iesu semel vel sæpiùs invocet.

Deinde hortetur infirmum & excitet, ut dum mente viget, eliciat actus fidei, spei, & charitatis, aliarúmque virtutum; nempe:

Vt firmiter credat omnes articulos fidei, & quidquid sancta Romana Ecclesia Catholica, & Apostolica credit & docet.

Vt speret, Christum Dominum nostrum, pro sua immensa clementia, sibi fore propitium, & merito ejus Sanctissimæ Passionis, & per intercessionem Beatæ Mariæ, & omnium Sanctorum, se vitam æternam consequuturum.

Vt toto corde diligat, & maximè diligere cupiat, Dominum Deum eâ dilectione, quâ illum diligunt Beati Sanctíque omnes.

Vt

Vt ob amorem Dei, doleat ex corde de omni offensâ, qualitercunque contra Dominum Deum, & proximum commissâ.

Vt ex corde, ob amorem Dei, parcat omnibus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti aut inimici.

Vt ab ijs veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit.

Vt quem patitur dolorem, & morbi molestiam, propter Deum, in pœnitentiam peccatorum suorum, patienter toleret.

Vt si Dominus sibi salutem corporis præstare dignabitur, proponat, de cætero pro viribus suis à peccatis cavere, & ejus mandata servare.

Hortetur prætereà, ut eo modo quo potest, saltem ex corde, ita per intervalla precetur.

Miserere mei Deus, secundùm magnam misericordiam tuam.

Erbarm dich meiner GOtt / nach deiner grossen Barmhertzigkeit.

In te Domine speravi: non confundar in æternum

In dich / O HErr / hab ich gehoffet: laß mich in Ewigkeit nit zu schanden werden.

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum: redemisti me, Domine Deus veritatis.

In dein Händ befehl ich meinen Geist / du hast mich erlöset / HErr / du GOtt der Warheit.

Deus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.

O GOtt / hab acht auff mein Hülff: HErr / eyle mir zu helffen.

Esto mihi in Deum protectorem.

Sey mir ein Beschirmender GOtt.

Deus, propitius esto mihi peccatori.

GOtt/biß mir Sünder gnädig.

Dulcissime Domine Jesu Christe, per virtutem sanctissimæ Passionis tuæ, recipe me in numerum electorum tuorum.

O allersüssister Herr Jesu Christe/durch die Krafft deines allerheiligsten Leydens vnd Sterbens/nimb mich auff in die Zahl deiner Außerwöhlten.

Domine Jesu Christe, suscipe spiritum meum.

HErr JEsu Christe/nimb auff meinen Geist.

Maria, mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & horâ mortis suscipe.

Maria/du Mutter der Gnaden/ du Mutter der Barmhertzigkeit/beschütz vns vor dem Feinde/vnd nimb vns auff in der Stund deß Tods.

Sancte Angele Dei, mihi custos assiste. Omnes sancti Angeli, & omnes Sancti, intercedite pro me, & mihi succurrite.

O heiliger Schutz-Engel/stehe mir bey. Alle heilige Engele/vnd alle Außerwöhlte Gottes/bittet für mich/ vnd kombt mir zu hülff.

Hæc, & his similia, poterit prudens Sacerdos vulgari vel Latino sermone, pro personæ captu, morienti suggerere.

Deinde, sequentes preces, quantâ poterit majori devotione, dicat; admoneátque domesticos & circumstantes, ut simul orent pro moriente.

Ordo

Ordo commendationis Animæ.

PArochus, ad decedentis animæ commendationem accedens, Clericum, ſaltem unum, ſi poteſt, ſecum habeat, qui deferat vaſculum aquæ benedictæ, ſuperpelliceum, & ſtolam violaceam; quibus ipſe Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens dicat: Pax huic domui. ℟. Et omnibus habitantibus in ea.

Deinde aſpergat ægrotum, lectum, & circumſtantes, aquâ benedictâ, dicens: Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor, &c. ut ſuprà. Pag 109

Poſteà, Salvatoris noſtri Crucifixi imaginem ægroto oſculandã præbeat, verbis efficacibus eum ad ſpem æternæ ſalutis erigens; ipſámque imaginem coram eo ponat, ut illam aſpiciens, ſalutis ſuæ ſpem ſumat.

Deinde, accensâ candelâ, genibus flexis, cum omnibus circumſtantibus breves Litanias devotè recitet, in hunc modum:

KYrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.
Sancta Maria. Ora pro eo. (ea.)
Omnes ſancti Angeli & Archangeli, Orate.
Sancte Abel, ora.
Omnis chorus juſtorum, orate.
Sancte Abraham, ora.
Sancte Joannes Baptiſta, ora.
Omnes ſancti Patriarchæ & Prophetæ, orate.

Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Joannes, ora.
Omnes sancti Apostoli, & Evangelistæ, orate.
Omnes sancti Discipuli Domini, orate.
Omnes sancti Innocentes, orate.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Laurenti, ora.
Omnes sancti Martyres, orate.
Sancte Sylvester, ora.
Sancte Gregori, ora.
Sancte Augustine, ora.
Omnes sancti Pontifices & Confessores, orate.
Sancte Benedicte, ora.
Sancte Francisce, ora.
Omnes sancti Monachi & Eremitæ, orate.
Sancta Maria Magdalena, ora.
Sancta Lucia, ora.
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ, orate.
Omnes Sancti & Sanctæ Dei, Intercedite.
Propitius esto, Parce ei Domine.
Propitius esto, Libera eum (eam) Domine.
Propitius esto, Libera.
Ab ira tua, Libera.
A periculo mortis, Libera.
A mala morte, Libera.
A poenis inferni, Libera.

A b omni malo, Libera.
A potestate diaboli, Libera.
P er Nativitatem tuam, Libera.
P er Crucem & Passionem tuam, Libera.
P er mortem & sepulturam tuam, Libera.
P er gloriosam Resurrectionem tuam, Libera.
P er admirabilem Ascensionem tuam, Libera.
P er gratiam Spiritus sancti Paracliti, Libera.
I n die Judicij, Libera.
P eccatores, Te rogamus, audi nos.
U t ei parcas, Te rogamus.
K yrie eleison. C hriste eleison, K yrie eleison.

Deinde cùm in agone sui exitus, anima anxiatur, dicantur sequentes Orationes.

Oratio.

PRoficiscere, anima Christiana, de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creavit: in nomine Jesu Christi Filij Dei vivi, qui pro te passus est: in nomine Spiritus sancti, qui in te effusus est: in nomine Angelorum & Archangelorum: in nomine Thronorum & Dominationum: in nomine Principatuum & Potestatuum: in nomine Cherubim & Seraphim: in nomine Patriarcharum & Prophetarum: in nomine sanctorum Apostolorum & Evangelistarum: in nomine sanctorum Martyrum & Confessorum: in nomine sanctorum Monachorum & Eremitarum: in nomine sanctarum Virginum, & omnium

Sanctorum Dei: hodie ſit in pace locus tuus, & habitatio tua in ſancta Sion. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Oratio.

DEus miſericors, Deus clemens, Deus, qui ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas veniâ remiſſionis evacuas: reſpice propitius ſuper hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) & remiſſionem omnium peccatorum ſuorum tota cordis confeſſione poſcentem deprecatus exaudi. Renova in eo, piiſſime Pater, quidquid terrenâ fragilitate corruptum, vel quidquid diabolicâ fraude violatum eſt: & unitati corporis Eccleſiæ membrum redemptionis annecte. Miſerere, Domine, gemituum, miſerere lacrymarum ejus: & non habentem fiduciam niſi in tua miſericordia, ad tuæ ſacramentum reconciliationis admitte. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

COmmendo te omnipotenti Deo, chariſſime frater (vel ſoror,) & ei, cujus es creatura, committo: ut cùm humanitatis debitum, morte interveniente, perſolveris, ad autorem tuum, qui te de limo terræ formaverat, revertaris. Egredienti itaque animæ tuæ de corpore, ſplendidus Angelorum cœtus occurrat: judex Apoſtolorum tibi ſenatus adveniat: candidatorum tibi Martyrum triumphator exercitus obviet: liliata rutilantium te Confeſſorum turma cir-

cumdet: jubilantium te Virginum chorus excipiat: & beatæ quietis, in ſinu Patriarcharum, te complexus aſtringat: mitis atque feſtivus Chriſti Jeſu tibi aſpectus appareat, qui te inter aſſiſtentes ſibi jugiter intereſſe decernat. Ignores omne, quod horret in tenebris, quod ſtridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus Satanas cum ſatellitibus ſuis; in adventu tuo, te comitantibus Angelis, contremiſcat, atque in æternæ noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus. Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei: & juſti epulentur, & exultent, in conſpectu Dei. Confundantur igitur & erubeſcant omnes tartareæ legiones; & miniſtri Satanæ iter tuum impedire non audeant. Liberet te à cruciatu Chriſtus, qui pro te crucifixus eſt. Liberet te ab æterna morte Chriſtus, qui pro te mori dignatus eſt. Conſtituat te Chriſtus, Filius Dei vivi, intra Paradiſi ſui ſemper amœna virentia, & inter oves ſuas te verus ille Paſtor agnoſcat. Ille ab omnibus peccatis tuis te abſolvat, atque ad dexteram ſuam in electorum ſuorum te ſorte conſtituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas; & præſens ſemper aſſiſtens, manifeſtiſſimam beatis oculis aſpicias veritatem. Conſtitutus igitur inter agmina Beatorum, contemplationis divinæ dulcedine potiaris in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Oratio.

SUſcipe, Domine, ſervum tuum (famulam tuam) in locum ſperandæ ſibi ſalvationis à miſericordia tua. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui (famulæ tuæ) ex omnibus periculis Inferni, & de laqueis pœnarum, & ex omnibus tribulationibus. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ) ſicut liberaſti Enoch & Eliam de communi morte mundi. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Noe de diluvio. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Abraham de Ur Chaldæorum. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Iſaac de hoſtia, & de manu patris ſui Abrahæ. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Loth de Sodomis, & de flamma ignis. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Moyſen de manu Pharaonis, Regis Ægyptiorum. ℟. Amen.

Libera, Domine animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti Danielem de lacu leonum. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam ſervi tui, (famulæ tuæ,) ſicut liberaſti tres pueros de camino ignis ardentis, & de manu regis iniqui. ℟. Amen.

Libera, Domine, animam servi tui, (famulæ tuæ,) sicut liberasti Susannam de falso crimine. ℟. Amen.
Libera, Domine, animam servi tui, (famulæ tuæ,) sicut liberasti David de manu regis Saul, & de manu Goliæ. ℟. Amen.
Libera, Domine, animam servi tui, (famulæ tuæ,) sicut liberasti Petrum & Paulum de carceribus. ℟. Amen.
Et sicut beatissimam Theclam, virginem & martyrem tuam, de tribus atrocissimis tormentis liberasti, sic liberare digneris animam hujus servi tui, (hujus famulæ tuæ,) & tecum facias in bonis congaudere cœlestibus. ℟. Amen.

Oratio.

Commendamus tibi, Domine, animam famuli tui (famulæ tuæ,) precamúrque te, Domine Jesu Christe, Salvator mundi, ut propter quam ad terram misericorditer descendisti, Patriarcharum tuorum sinibus insinuare non renuas. Agnosce, Domine, creaturam tuam, non à diis alienis creatam, sed à te solo Deo vivo & vero: quia non est alius Deus præter te, & non est secundùm opera tua. Lætifica, Domine, animam ejus in conspectu tuo, & ne memineris iniquitatum ejus antiquarum, & ebrietatum quas suscitavit furor sive fervor mali desiderij. Licet enim peccaverit, tamen Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, non negavit, sed credidit; & zelum Dei in se habuit, & Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

Oratio.

DElicta juventutis & ignorantias ejus, quæsumus, ne memineris, Domine: secundùm magnam misericordiam tuam memor esto illius in gloria claritatis tuæ. Aperiantur ei cœli, collætentur illi Angeli. In regnum tuum, Domine, servum tuum (famulam tuam) suscipe. Suscipiat eum (eam) sanctus Michael Archangelus Dei, qui militiæ cœlestis meruit principatum. Veniant illi obviam sancti Angeli Dei, & perducant eum (eam) in civitatem cœlestem Jerusalem. Suscipiat eum (eam) beatus Petrus Apostolus, cui à Deo claves regni cœlestis traditæ sunt. Adjuvet eum (eam) sanctus Paulus Apostolus, qui dignus fuit esse vas electionis. Intercedat pro eo (ea) sanctus Joannes electus Dei Apostolus, cui revelata sunt secreta cœlestia. Orent pro eo (ea) omnes sancti Apostoli, quibus à Domino data est potestas ligandi atque solvendi. Intercedant pro eo (ea) omnes Sancti & Electi Dei, qui pro Christi nomine tormenta in hoc sæculo sustinuerunt: ut vinculis carnis exutus, (exuta,) pervenire mereatur ad gloriã regni cœlestis: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu S. vivit & regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Si verò diutiùs laboret anima, poterit legi super eum hoc Evangelium sancti Joannis.

Joan. 17.

SUblevatis oculis in cœlum Iesus dixit: Pater, venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarifi-

cet

cet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei, det eis vitam æternam. Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum & quem misisti Jesum Christum. Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam: & nunc clarifica me tu Pater apud temetipsum, claritate, quam habui, priusquàm mundus esset, apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti: & sermonem tuum servaverunt. Nunc cognoverunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba, quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognoverunt verè, quia à te exivi, & crediderunt, quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt: & mea omnia tua sunt, & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis. Et jam non sum in mundo, & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi; ut sint unum, sicut & nos. Cùm essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi: & nemo ex eis perijt, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio, & hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo, ut tollas eos de mun-

do, sed ut serves eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. Sicut tu me misisti in mundum, & ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico me ipsum: ut sint & ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tantùm, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te; ut & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus, quia tu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis: ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis, & tu in me: ut sint consummati in unum: & cognoscat mundus, quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti. Pater, quos dedisti mihi, volo, ut ubi sum ego, & illi sint mecum; ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater juste, mundus te non cognovit. Ego autem te cognovi: & hi cognoverunt, quia tu me misisti. Et notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: ut dilectio, quâ dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

Passio Domini nostri Jesu Christi secundùm Joannem. Cap. 18.

IN illo tempore: Egressus est Jesus cum discipulis suis trans Torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus. Sciebat autem & Judas, qui tradebat eum, locum: quia frequenter Jesus convenerat illuc cum discipulis suis. Judas ergo,

cùm

cùm accepiſſet cohortem, & à Pontificibus & Phariſæis miniſtros, venit illuc cum laternis, & facibus, & armis. Jeſus itaque, ſciens omnia quæ ventura erant ſuper eum, proceſſit, & dixit eis: Quem quæritis? Reſponderunt ei: Jeſum Nazarenum. Dicit eis Jeſus: Ego ſum. Stabat autem & Judas, qui tradebat eum: cum ipſis. Ut ergo dixit eis: Ego ſum; abierunt retrorſum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogavit: Quem quæritis? Illi autem dixerunt: Jeſum Nazarenum. Reſpondit Jeſus: Dixi vobis, quia ego ſum: ſi ergo me quæritis, ſinite hos abire. Ut impleretur ſermo, quem dixit: Quia, quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quemquam. Simon ergo Petrus, habens gladium, eduxit eum: & percuſſit Pontificis ſervum: & abſcidit auriculam ejus dexteram. Erat autem nomen ſervo Malchus. Dixit ergo Jeſus Petro: Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Cohors ergo, & tribunus, & miniſtri Judæorum, comprehenderunt Jeſum, & ligaverunt eum: & adduxerunt eum ad Annam primùm. Erat enim ſocer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui conſilium dederat Judæis: Quia expedit, unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem Jeſum Simon Petrus, & alius diſcipulus. Diſcipulus autem ille erat notus Pontifici; & introivit cum Jeſu in atrium Pontificis. Petrus autem ſtabat ad oſtium foris. Exivit ergo diſcipulus alius, qui erat notus Pontifici, & dixit

oſtiariæ: & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla oſtiaria: Numquid & tu ex diſcipulis es hominis iſtius? Dicit ille: Non ſum. Stabant autem ſervi, & miniſtri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant ſe: erat autem cum eis & Petrus ſtans: & calefaciens ſe. Pontifex ergo interrogavit Jeſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina ejus. Reſpondit ei Jeſus: Ego palàm locutus ſum mundo: ego ſemper docui in ſynagoga, & in templo, quò omnes Judæi conveniunt: & in occulto locutus ſum nihil. Quid me interrogas? interroga eos, qui audierunt, quid locutus ſim ipſis: ecce hi ſciunt, quæ dixerim ego. Hæc autem cùm dixiſſet, unus aſſiſtens miniſtrorum dedit alapam Jeſu, dicens: Sic reſpondes Pontifici? Reſpondit ei Jeſus: Si malè locutus ſum, teſtimonium perhibe de malo: ſi autem bene, quid me cedis? Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham Pontificem. Erat autem Simon Petrus ſtans, & calefaciens ſe. Dixerunt ergo ei: Numquid & tu ex diſcipulis ejus es? Negavit ille, & dixit: Non ſum. Dicit ei unus ex ſervis Pontificis, cognatus ejus, cujus abſcidit Petrus auriculam: Nónne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus: & ſtatim gallus cantavit. Adducunt ergo Jeſum à Caipha in prætorium. Erat autem manè: & ipſi non introierunt in Prætorium, ut non contaminarentur, ſed ut manducarent Paſcha. Exivit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accuſationem affertis adverſus hominem hunc? Reſponderunt, & dixerunt ei:

Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundùm legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi: Nobis non licet interficere quemquã. Ut sermo Jesu impleretur, quem dixit: significans, quâ morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus, & vocavit Jesum, & dixit ei: Tu es Rex Judæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me? Respondit Pilatus: Numquid ego Iudæus sum? Gens tua, & Pontifices tradiderunt te mihi: quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus: Ergo rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis, qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas: Et cùm hoc dixisset, iterum exivit ad Iudæos: & dicit eis: Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis, ut unum dimittam vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis regem Iudæorum? Clamaverunt ergo rursum omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro. Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti ejus: & veste pur-

pureâ circumdederunt eum. Et veniebant ad eum, & dicebant: Ave Rex Iudæorum: & dabant ei alapas. Exivit ergo iterum Pilatus foras; & dicit eis: Ecce, adduco vobis eum foras, ut cognoſcatis, quia nullam invenio in eo cauſam. Exivit ergo Ieſus, portans coronam ſpineam, & purpureum veſtimentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cùm ergo vidiſſent eum Pontifices & miniſtri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite: ego enim non invenio in eo cauſam. Reſponderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & ſecundùm legem debet mori; quia filium Dei ſe fecit. Cùm ergo audiſſet Pilatus hunc ſermonem, magis timuit. Et ingreſſus eſt prætorium iterum: & dixit ad Ieſum: Unde es tu? Ieſus autem reſponſum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? neſcis, quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatem habeo dimittere te? Reſpondit Ieſus: Non haberes poteſtatem adverſum me ullam, niſi tibi datum eſſet deſuper. Propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autem clamabant, dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. Omnis enim, qui ſe regem facit, contradicit Cæſari. Pilatus autem, cùm audiſſet hos ſermones, adduxit foras Ieſum; & ſedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithóſtrotos, Hebraicè autem Gábbatha. Erat autem paraſceve Paſchæ, hora quaſi ſexta; & dicit Iudæis: Ecce Rex

veſter

vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices: Non habemus Regem, nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit eis illum, ut crucifigeretur. Susceperunt autem Jesum, & eduxerunt. Et bajulans sibi crucem, exivit in eum, qui dicitur Calvariæ, locum, Hebraicè autem Gólgatha: ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Jesum. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autem scriptum: Jesus Nazarenus, Rex Judæorum. Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerunt: quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est Iesus: & erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudæorum: Noli scribere, Rex Iudæorum, sed, quia ipse dixit: Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Milites ergo, cùm crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus, (& fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem,) & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cujus sit. Ut Scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi: & in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabant autem juxta crucem Iesu, Mater ejus, & soror matris ejus, Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Cùm vidisset ergo Iesus Matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri

ſuæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit diſcipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſua. Poſteà ſciens Jeſus, quia omnia conſummata ſunt, ut conſummaretur Scriptura, dixit: Sitio. Vas ergo erat poſitum, aceto plenum. Illi autem ſpongiam plenam aceto, hyſſopo circumponentes, obtulerunt ori ejus. Cùm ergo accepiſſet Jeſus acetum, dixit: Conſummatum eſt. Et inclinato capite, tradidit ſpiritum. Judæi ergo (quoniam Paraſcéve erat) ut non remanerent in cruce corpora ſabbato, (erat enim magnus dies ille Sabbati,) rogaverunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius, qui crucifixus eſt cum eo. Ad Jeſum autem cùm veniſſent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura; ſed unus militum lanceâ latus ejus aperuit; & continuò exivit ſanguis & aqua. Et, qui vidit, teſtimonium perhibuit; & verum eſt teſtimonium ejus. Et ille ſcit, quia vera dicit: ut & vos credatis. Facta ſunt enim hæc, ut Scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt, in quem transfixerunt. Poſt hæc autem rogavit Pilatum Joſeph ab Arimathia, (eò quòd eſſet diſcipulus Jeſu, occultus autem propter metum Judæorum,) ut tolleret corpus Jeſu. Et permiſit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus Jeſu. Venit autem & Nicodemus, qui venerat ad Jeſum nocte primùm, ferens mixturam

myrrhæ

myrrhæ & aloës, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, & ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus: & in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo, propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum.

Oratio ad Dominum Jesum Christum, de singulis articulis Passionis ejus, dicenda à moriente, vel ab alio pro eo.

℣. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi.

℟. Quia per sanctam Crucem tuam redemisti mundũ.

DEus, qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circumcidi, à Judæis reprobari, à Juda traditore osculo tradi, vinculis alligari, sicut agnus innocens ad victimam duci, atq; conspectibus Annæ, Caiphæ, Pilati, & Herodis, indecenter offerri; à falsis testibus accusari, flagellis & opprobrijs vexari, sputis conspui, spinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, & vestibus exui, cruci clavis affigi, in cruce levari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lanceâ vulnerari. Tu, Domine, per has sanctissimas pœnas tuas, quas ego indignus recolo, & per sanctam crucem, & mortẽ tuã, libera me (vel, si alius dicit pro eo vel ea, libera famulũ tuum N. vel famulam tuam N.) à pœnis inferni, & perducere digneris, quo perduxisti latronem, tecum crucifixum. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Dici prætereà possunt sequentes Psalm.

Psalmus 117.

CONfitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Dicat nunc Israel, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia ejus.

De tribulatione invocavi Dominum: & exaudivit me in latitudine Dominus.

Dominus mihi adjutor: non timebo, quid faciat mihi homo.

Dominus mihi adjutor: & ego despiciam inimicos meos.

Bonum est confidere in Domino: quàm confidere in homine.

Bonum est sperare in Domino: quàm sperare in principibus.

Omnes gentes circuierunt me: & in nomine Domini, quia ultus sum in eos.

Circumdantes circumdederunt me: & in nomine Domini, quia ultus sum in eos.

Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis: & in nomine Domini, quia ultus sum in eos.

Impulsus eversus sum ut caderem: & Dominus suscepit me.

Fortitudo mea & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem.

Vox exultationis & salutis: in tabernaculis justorum.

Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me: dextera Domini fecit virtutem.

Non moriar, sed vivam: & narrabo opera Domini.

Castigans castigavit me Dominus: & morti non tradidit me.

Aperite mihi portas justitiæ; ingressus in eas, confitebor Domino: hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.

Confitebor tibi, quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.

Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes: hic factus est in caput anguli.

A Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.

Hæc est dies, quam fecit Dominus: exultemus, & lætemur in ea.

O Domine, salvum me fac; ô Domine, bene prosperare: benedictus, qui venit in nomine Domini.

Benediximus vobis de domo Domini: Deus Dominus, & illuxit nobis.

Constituite diem solemnem in condensis: usque ad cornu altaris.

Deus meus es tu, & confitebor tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi, quoniam exaudisti me: & factus es mihi in salutem.
Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.
Gloria Patri. Psalm. 118.
BEati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.
Beati, qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.
Non enim, qui operantur iniquitatem: in vijs ejus ambulaverunt.
Tu mandâsti: mandata tua custodiri nimis.
Utinam dirigantur viæ meæ: ad custodiendas justificationes tuas.
Tunc non confundar: cùm perspexero in omnibus mandatis tuis.
Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici judicia justitiæ tuæ.
Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.
In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.
In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me à mandatis tuis.
In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

Benedictus es, Domine: doce me justificationes tuas.

In labijs meis: pronunciavi omnia judicia oris tui.

In via testimoniorum tuorum delectatus sum: sicut in omnibus divitijs.

In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas.

In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

Gloria Patri.

Retribue servo tuo, vivifica me: & custodiam sermones tuos.

Revela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.

Incola ego sum in terra: non abscondas à me mandata tua.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas, in omni tempore.

Increpasti superbos: maledicti qui declinant à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contemptum: quia testimonia tua exquisivi.

Etenim sederunt principes, & adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.

Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum justificationes tuæ.

Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundùm verbum tuum.

V. ias meas enunciavi, & exaudisti me: doce me justificationes tuas.
V iam justificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.
D ormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.
V iam iniquitatis amove à me: & de lege tua miserere mei.
V iam veritatis elegi: judicia tua non sum oblitus.
A dhæsi testimonijs tuis Domine: noli me confundere.
V iam mandatorum tuorum cucurri: cùm dilatasti cor meum.
G loria P atri.

Tres piæ, & utiles morientibus Orationes, cum tribus Pater noster, & tribus Ave Maria, in agone mortis recitandæ. Primò dicitur: K yrie eleison. C hriste eleison. K yrie eleison. P ater noster. A ve Maria.

Oratio.

D Omine Jesu Christe, per tuam sanctissimam agoniam, & orationem quâ orasti pro nobis in monte Oliveti, quando factus est sudor tuus, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram; obsecro te, ut multitudinem sudoris tui sanguinei, quem præ timoris angustiâ copiosissimè pro nobis effudisti, offerre & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti contra multitudinem omnium peccatorum hujus famuli tui N. (famulæ tuæ N.) & libera eum (eam) in hac hora

mortis suæ ab omnibus pœnis & angustijs, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amen. Secundò dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui pro nobis mori dignatus es in cruce; obsecro te, ut omnes amaritudines passionum & pœnarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuisti in cruce, maximè in illa hora quando sanctissima anima tua egressa est de sanctissimo corpore tuo, offerre, & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti pro anima hujus famuli tui N. (famulæ tuæ N.) & libera eum (eam) in hac hora mortis ab omnibus pœnis & passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. ℟. Amē. Tertiò dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Ave Maria.

Oratio.

DOmine Jesu Christe, qui per os Prophetæ dixisti: In charitate perpetua dilexi te, ideò attraxi te miserans: obsecro te, ut eandem charitatem tuam, quæ te de cœlis in terram, ad tolerandas omnium passionū tuarum amaritudines, attraxit, offerre & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti, pro anima huj⁹ famuli tui N. (famulæ tuæ N.) & libera eum (eam) ab omnibus passionibus & pœnis, quas pro peccatis

ſuis timet ſe meruiſſe: & ſalva animam ejus in hac hora exitus ſui: aperi ei januam vitæ, & fac eum (eam) gaudere cum Sanctis tuis in gloria æterna. Et tu, piiſſime Domine Jeſu Chriſte, qui redemiſti nos pretioſiſſimo ſanguine tuo, miſerere animæ hujus famuli tui, (famulæ tuæ,) & eum (eam) introducere digneris ad ſemper virentia, & amœna loca Paradiſi, ut vivat tibi amore indiviſibili, qui à te ab electis tuis nunquam ſeparari poteſt. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto, vivis & regnas Deus in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

In Exſpiratione.

Cum verò tempus exſpirandi inſtiterit, tunc maximè, ab omnibus circumſtantibus, flexis genibus vehementer orationi inſtandum eſt. Ipſe vero moriens, ſi poteſt, dicat: vel ſi non poteſt, aſſiſtens, ſive ſacerdos, pro eo clarâ voce pronunciet: Ieſu, Ieſu, Ieſu. Quod, & ea quæ ſequuntur, ad illius aures, ſi videbitur, etiam ſæpiùs repetat. In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum. Domine Jeſu Chriſte, ſuſcipe ſpiritum meum. Sancta Maria, ora pro me. Maria mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu me ab hoſte protege, & horâ mortis ſuſcipe.

Tunc, ubi viget pia conſuetudo, pulſetur campana parochialis Eccleſiæ aliquibus ictibus, ad ſignificandum fidelibus, in urbe vel loco, aut extra in ſuburbanis, exiſtentibus, inſtantem mortem exſpirantis ægroti, ut pro eo Deum rogare poſſint.

Egreſsâ animâ de corpore, ſtatim dicatur hoc Re-

ponſorium: Subvenite Sancti Dei, occurrite Angeli Domini, ſuſcipientes animam ejus, offerentes eam in conſpectu Altiſſimi. ℣. Suſcipiat te Chriſtus, qui vocavit te; & in ſinum Abrahæ Angeli deducant te. ℟. Suſcipientes animam ejus, offerentes eam in conſpectu Altiſſimi. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. Offerentes eam in conſpectu Altiſſimi. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requieſcat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

Tibi, Domine, commendamus animam famuli tui N. (famulæ tuæ N.) ut defunctus (defuncta) ſæculo tibi vivat, &, quæ per fragilitatem humanæ converſationis peccata commiſit, tu veniâ miſericordiſſimæ pietatis abſterge. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Interim detur campanâ ſignum tranſitûs defuncti, pro loci conſuetudine, ut, audientes, pro ejus anima Deum precentur. Deinde corpus, de more, boneſtè compoſitum, loco decenti cum lumine collocetur; ac parva crux ſuper pectus inter manus defuncti ponatur: aut, ubi crux deſit, manus in modum crucis componantur: interdúmque aſpergatur aquâ benedictâ: & interim donec efferatur, qui adſunt, ſive Sacerdotes ſive alij, orabunt pro defuncto.

DE EXEQUIIS.

SAcras cæremonias ac ritus, quibus, ex antiquissima traditione & summorum Pontificum institutis, sancta Mater Ecclesia Catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tamquam veræ religionis mysteria, Christianæque pietatis signa, & fidelium mortuorum saluberrima suffragia, Parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

His itaque præstandis, quâ par est modestiâ ac devotione, ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simúlque ad vivorum pietatem, quemadmodum verè sunt, non ad quæstum ejusmodi ritus sancti instituti esse videantur.

Nullum corpus sepeliatur, præsertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum; ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.

Quod antiquissimi est instituti, illud, quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa, præsente corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur.

Si quis die festo sit sepeliendus, Missa propria pro defunctis, præsente corpore, celebrari poterit; dum tamen Conventualis Missa & officia divina non impediantur, magnáque diei celebritas non obstet.

Caveant omnino Parochi, aliíque Sacerdotes, ne, sepulturæ vel exequiarum seu anniversarij mortuorum officij causâ, quicquam paciscantur, aut, tanquam pretium, exigant. Sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probatâ consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit. Neque permittant, ut pallia, aut alia altaris ornamenta, ad ornatum feretri vel tumbæ adhibeantur.

Cùm autem antiquissimi ritus Ecclesiastici sit, cereos accensos in exequiis & funeribus deferre, caveant item, ne ejusmodi ritus omittatur, ac ne quid avarè aut indignè in eo committatur.

Pauperes verò, quibus mortuis nihil, aut ita parum ut propriis impensis humari non possint, superest, gratis omnino sepeliantur; ac debita lumina suis impensis, si opus fuerit, adhibeant Sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia Confraternitas, si fuerit, juxta loci consuetudinem.

Vbi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur, & ubi fieri potest, restituatur; at verò, cui locus sepulturæ dabitur in Ecclesia, humi tantùm detur. Cadavera autem prope altaria non sepeliantur.

Sepulchra Sacerdotum & Clericorum cujuscunque Ordinis, ubi fieri potest, à sepulchris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita; atque ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro Sacerdotibus, alia pro inferioris Ordinis Ecclesiæ ministris, parata sint.

Sacerdos, aut cujusvis Ordinis Clericus, defunctus, vestitu Sacerdotali vel Clericali, quem Ordinis sui ratio deposcit, indui debet. Sacerdos quidem super talarem vestem, amictu, albâ, cingulo, manipulo, stolâ & casulâ seu planetâ violaceâ, sit indutus.

Diaconus verò induatur amictu, albâ, cingulo, manipulo, stola super humerum sinistrum, quæ sub axillâ dextrâ annectatur, & Dalmaticâ violaceâ.

Subdiaconus autem amictu, albâ, cingulo, manipulo, & tunicellâ.

Nullum porrò cadaver, perpetuæ sepulturæ traditum, ex ulla cujusvis Ordinis Ecclesia asportari liceat, nisi de licentia Ordinarij.

Laici cadaver, quolibet generis aut dignitatis titulo præditus ille fuerit, Clerici ne deferant, sed laici.

Corpora defunctorum in Ecclesiâ ponenda sunt, pedibus versus altare majus; vel, si conduntur in Oratoriis aut Capellis, ponantur cum pedibus versis ad illarum altaria: quod etiam pro situ & loco fiat in sepulchro. Presbyteri verò habeant caput versus altare.

Cæterùm, nemo Christianus, in communione fidelium defunctus, extra Ecclesiam aut cœmeterium ritè benedictum sepeliri debet: sed si necessitas cogat, ex aliquo eventu, aliquando ad tempus aliter fieri; curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum sacrum quamprimùm transferatur; & interim semper Crux capiti illius apponi debet, ad significandum, illum in Christo quievisse.

Quibus non liceat dare Ecclesiasticam sepulturam.

IGnorare non debet Parochus, qui ab Ecclesiastica sepultura ipso jure sint excludendi; ne quemquam ad illam, contra sacrorum Canonum decreta, unquam admittat.

Negatur igitur Ecclesiastica sepultura Paganis, Iudæis, & omnibus infidelibus; hæreticis, & eorum fautoribus; apostatis à Christiana fide; schismaticis; & publicis excommunicatis majori excommunicatione; interdictis nominatim, & iis, qui sunt in loco interdicto, eo durante.

Se ipsos occidentibus ob desperationem vel iracundiam, (non tamen si ex insania id accidat,) nisi ante mortem dederint signa pœnitentiæ.

Morientibus in duello, etiamsi ante obitum dederint pœnitentiæ signa.

Manifestis & publicis peccatoribus, qui sine pœnitentia perierunt.

Iis, de quibus publicè constat, quòd, semel in anno, non susceperint Sacramenta Confessionis & Communionis in Pascha, & absque ullo signo contritionis obierint.

Infantibus mortuis absque Baptismo.

Vbi verò, in prædictis casibus, dubium occurrerit, Ordinarius consulatur.

EXEQUIARUM ORDO.

Constituto tempore, quo corpus ad Ecclesiam deferendum est, convocetur Clerus, & alij qui funeri interesse debent; & in Parochialem vel in aliam Ecclesiam, juxta loci consuetudinem, ordine conveniant; ac, datis certis campanæ signis, eo modo & ritu, quo in eo loco fieri solet, Parochus, indutus superpelliceo & stolâ nigrâ, vel etiam pluviali ejusdem coloris, Clerico præferente Crucem, & alio Aquam benedictam, ad domum defuncti, unà cum aliis, procedit. Distribuuntur cerei, & accenduntur intorticia. Mox ordinatur Processio, præcedentibus laicorum Confraternitatibus, si adsint; tum sequitur Clerus regularis & sæcularis per ordinem; binique procedunt, prælatâ Cruce, devotè Psalmos, ut infrà, decantantes, Parocho præcedente feretrum cum luminibus. Inde sequuntur alij, funus comitantes, & pro defuncto Deum ritè deprecantes sub silentio.

Parochus verò, ubi ad fores vel domum defuncti pervenit, mox dicit Antiphonam: Si iniquitates. Et Psalmum: De profundis clamavi, &c. ut suprà. Pag. 139 In fine: Requiem æternam dona ei Domine: & lux perpetua luceat ei. Et repetit Antiphonam totam, Si iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

ABsolve, quæsumus Domine, animam famuli tui N. (famulæ tuæ N.) ut defunctus (defuncta) sæculo tibi vivat: &, quæ per fragilitatem carnis humanâ conversatione commisit, tu veniâ misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Si defunctus fuerit Sacerdos, in oratione dicatur: animam famuli tui N. Sacerdotis, &c. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen.

Deinde aspergatur funus aquâ benedictâ, dicendo:

ROre cœlesti perfundat animam tuam Deus, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ sancti. Amen.

His dictis, per personas, pro cujusque loci more ad hoc assumptas, effertur funus solemnibus orationibus deponendum, subsequentibus vicinis & amicis, ad hoc opus misericorditer convocatis. Parochus verò, de domo procedens, statim gravi voce intonat Antiphonam, Exultabunt Domino, ut infrà, & Cantores inchoant Psalmum, Miserere mei Deus, secundùm magnam &c. Et repetitur Antiphona: Exultabunt Domino ossa humiliata. Dum interea Ecclesiæ vel Cœmeterio appropinquant, cantant sequens Responsorium.

Pag. 135

Sub-

Ub veni te Sancti De i, oc cur ri te

An geli Do mini, Suſci pien tes A ni mam
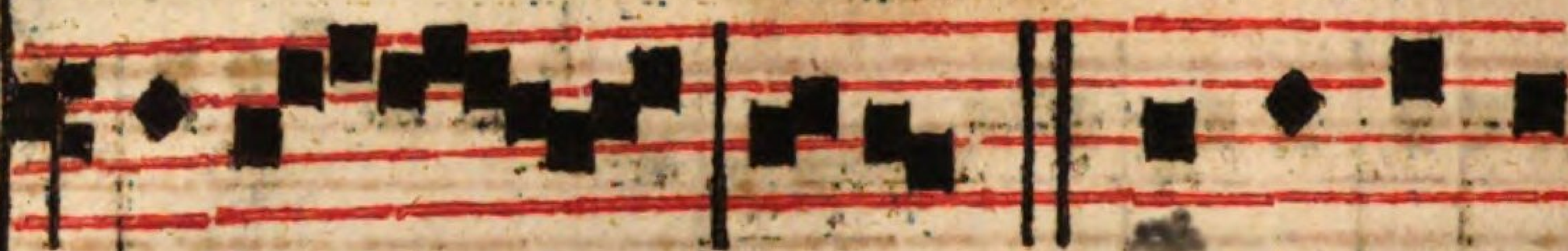
e jus, Offerentes e am in conſpe ctu

Al tiſ ſi mi. ℣. Suſcipiat te Chriſtus qui

vo ca vit te: & in ſi nũ Abrahæ Angeli de du-
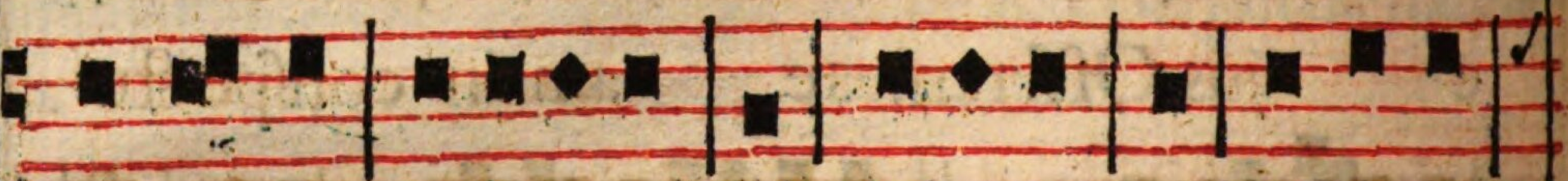
cant te. Suſci pientes. ℣. Requiem æter-
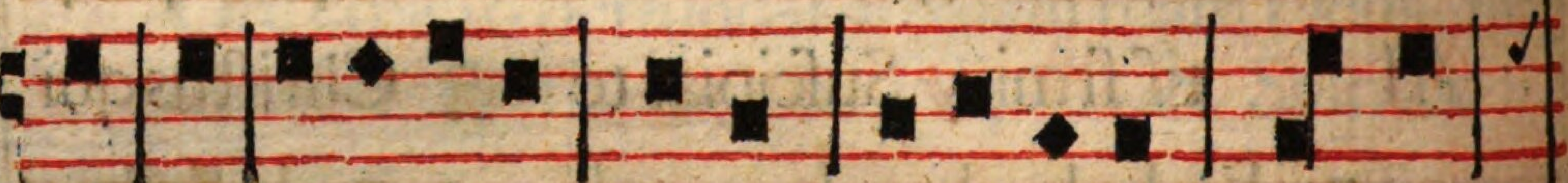
nam dona e i Domine. ℟. Et lux perpetua lu-
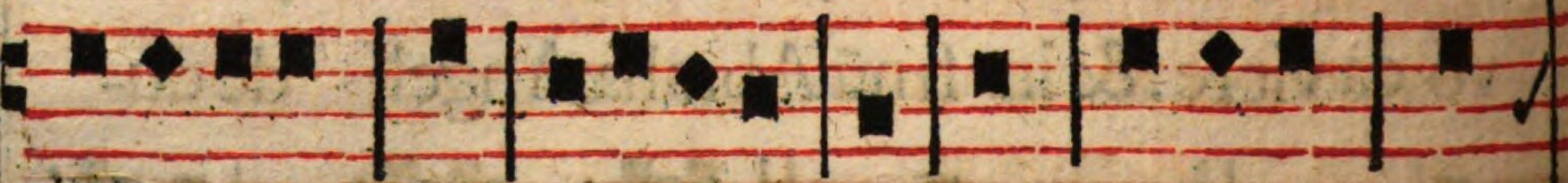

Dum interea cum funere ad sepulchrum accedunt, cantant sequentem Antiphonam.

Cùm autem pervenerit ad sepulchrum, Sacerdos illud benedicit, dicens hanc Orationem.

Oremus.

DEus, cujus miſeratione animæ fidelium requieſcunt, hunc tumulum benedicere dignare, eíque Angelum tuum ſanctum deputa cuſtodem; &, quorum quarúmque corpora hîc ſepeliuntur, animas eorum ab omnibus abſolve vinculis delictorum, ut in te ſemper cum Sanctis tuis ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Dictâ Oratione, aſpergit ſepulchrum, dicendo: Sanctificetur iſtud ſepulchrum, in nomine Patris, & Filij ✠ & Spiritus ſancti. Amen.

Tunc funus ponatur in ſepulchrum, dicente Sacerdote: Sume, terra, quod tuum eſt; ſumat Deus, quod ſuum eſt: corpus de terra formatum eſt, ſpiritus de ſurſum inſpiratus eſt.

Aſpergatur poſteà funus aquâ benedictâ, & dicatur: Rore cœleſti reficiat animam tuam Deus, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Et thurificetur, dicendo: Odore cæleſti paſcat animam tuam Deus, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos palâ ter proijciat terram ſuper funus dicendo: Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris. Et ſtatim intonat:

Ego ſum.

Cantores inchoant, & chorus prosequitur Canticum Benedictus in Tono secundo feriali, quod ipsum Sacerdos etiam dicit & orat.

Canticum Zachariæ. Luc. 1.

BEnedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os Sanctorum: qui â sæculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris: & de manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham Patrem nostrum: daturum se nobis.

Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: serviamus illi.

In sanctitate & justitiâ coram ipso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.

Ad dandam scientiam salutis plebi ejus: in remissionem peccatorum eorum.

Per viscera misericordiæ Dei nostri: in quibus visitavit nos oriens ex alto.
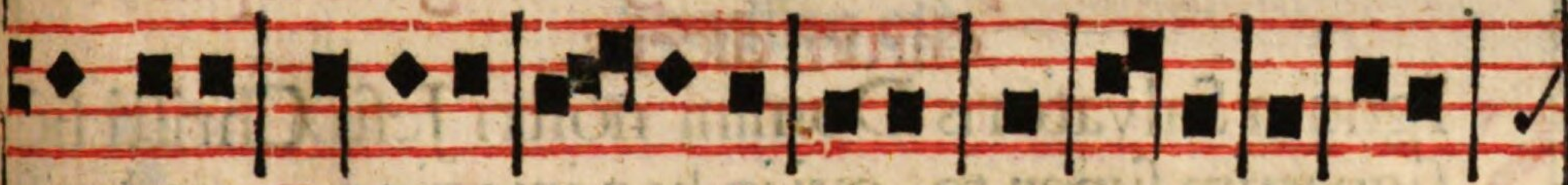
Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.

Requiem æternam dona ei Domine: & lux perpetua luceat ei.
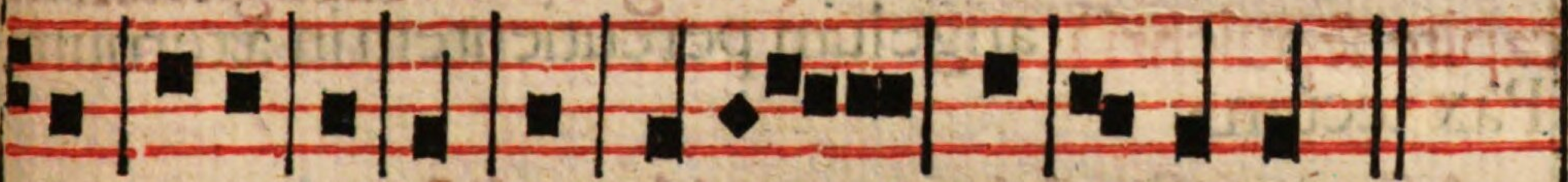
Et repetitur Antiphona.

EGo ſum reſurrectio & vi ta qui credit in me e-

ti am ſi mortuus fu e rit, vivet, & omnis qui vivit

& credit in me, non morie tur in æ ter num.

Posteà Sacerdos dicit: Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requieſcat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

FAc, quæſumus, Domine hanc cum ſervo tuo defuncto (famulâ tuâ defunctâ) miſericordiam, ut factorum ſuorum, in pœnis, non recipiat vicem, qui (quæ) tuam in votis tenuit voluntatem; ut, ſicut hîc eum (eam) vera fides junxit fidelium turmis, ita illic

eum (eam) tua miseratio societ Angelicis choris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Anima ejus, & animæ omnium fidelium defunctorum, per misericordiam Dei requiescant in pace.

Officiator sumptâ cruce ligneâ signat sepulchrum dicens.

SIgnum Salvatoris Domini nostri Jesu Christi sit signatum super te, qui in hac imagine ✠ redemit te, nec permittat introire (*infigat crucem ligneam in capite sepulchri*) angelum percutientem in æternum. Pax tecum.

Aspergat sepulchrum aquâ benedictâ, tum populus, ut pro defuncto oret, admoneatur his vel similibus verbis.

ANdächtige in Christo dem HErrn / dieweil GOtt der Allmächtige abermahln seinen Göttlichen Willen an diser verstorbnen Person vollbracht hat / derowegen / da nun die Seel in dem gehaimen Vrthail GOttes noch ainige Straff / vmb dero auff diser Welt begangne / vnnd nit genugsam abgebüste Sünden außzustehen hätte / damit dann GOtt mit derselben nit nach der Gestrenge / sondern nach Vile seiner Güttigkeit gnädiglichen verfahren / diselbe auß der Qual vnd schweren Pein deß Fegfeurs in das ewige Leben vnd himlische Frewden auffnemmen / vnd dem Leib am Tag deß letzten Gerichts mit allen lieben Außerwehlten ein fröliche Aufferstehung verleihen wölle / so sprecht Ihr zu Trost vnd Hülff mit gebogenen Knyen ein andächtiges Vatter vnser vnd Englischen Gruß.

Deinde, à Sepultura in Ecclesiam vel in Sacristiam revertentes, dicant sine cantu Antiphonam: Si iniquitates, cum Psalmo, De profundis &c. Requiem æternam dona eis Domine, &c.

Ritus, quando funus post Vigilias & solemne Defunctorum sacrificium sepeliendum est.

ORdo deducendi funus observatur, ut supra. sed, quando Cantores Ecclesiam ingrediuntur, incipiunt Responsorium: Subvenite &c. Quo finito, deponitur feretrum in medio Ecclesiæ, ita ut defuncti pedes, si fuerit Laicus, sint versus altare majus; si verò fuerit Sacerdos, caput sit versus ipsum altare: & cereis accensis circa corpus, statim dicatur Officium Defunctorum, pro tempore, cum Vesperis, tribus Nocturnis, & laudibus, ut infra ponitur. & duo ex Clero incipiant absolutè Invitatorium: Regem, cui omnia vivunt: Venite adoremus. Et repetitur à Clero, Regem, cui omnia vivunt, &c. Psalm. Venite exultemus, &c. Et duplicantur Antiphonæ. Ad finem Officij, post Antiphonam Cantici Benedictus &c. Ego sum resurrectio, dicitur, Pater noster, secretò. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Pag. 201
Pag 203

Oremus.

ABſolve, quæſumus Domine, animam famuli tui ab omni vinculo delictorum, ut in reſurrectionis gloria, inter Sanctos & electos tuos, reſuſcitatus reſpiret. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Quòd ſi corpus defuncti manè ſepeliendum eſt, dum in Officio dicuntur Laudes, Sacerdos cum miniſtris paratur ad celebrandam Miſſam ſolemnem pro defuncto, ſi tempus congruens fuerit; ut in die Depoſitionis, in Miſſali Romano.

Finita Miſsâ, Sacerdos, depoſitâ caſulâ ſeu planetâ, & manipulo, accipit pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, & accedit ad feretrum, & ſe ſiſtit ad caput defuncti, cum Cruce, medius inter duos Acolythos ſeu ceroferarios cum candelabris & candelis accenſis: & omnes alij de Clero veniunt ordinatim in gradu ſuo cum candelis accenſis, & ſtant in circuitu feretri: tum ſequitur Sacerdos cum Diacono & aſſiſtente àliiſq; miniſtris; & factâ reverentiâ altari, ſiſtit ſe contra Crucem ad pedes defuncti, retro aſtantibus ei à ſiniſtris duobus Acolythis, uno cum thuribulo & navicula incenſi, altero cum vaſe Aquæ benedictæ & aſperſorio, & Acolytho ſeu clerico tenente librum, abſolutè dicit ſequentem orationem:

Qui ritus etiam immediatè poſt ſupradictam orationem, Abſolve quæſumus, ſervetur, ſi corpus extra Miſſam vel à prandio ſepeliatur.
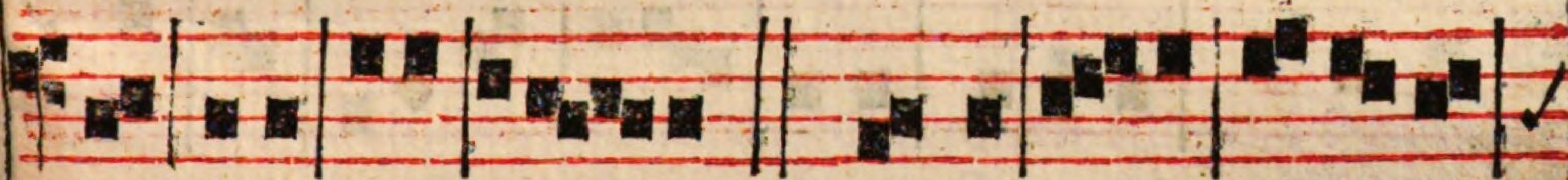
Non

NOn intres in judicium cum ſervo tuo, Domine: quia nullus apud te juſtificabitur homo, niſi per te omnium peccatorum ei tribuatur remiſſio. Non ergo eum, quæſumus, tua judicialis ſententia premat, quem tibi vera ſupplicatio fidei Chriſtianæ commendat: ſed, gratiâ tuâ illi ſuccurrente, mereatur evadere judicium ultionis, qui dum viveret, inſignitus eſt ſignaculo ſanctæ Trinitatis. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.
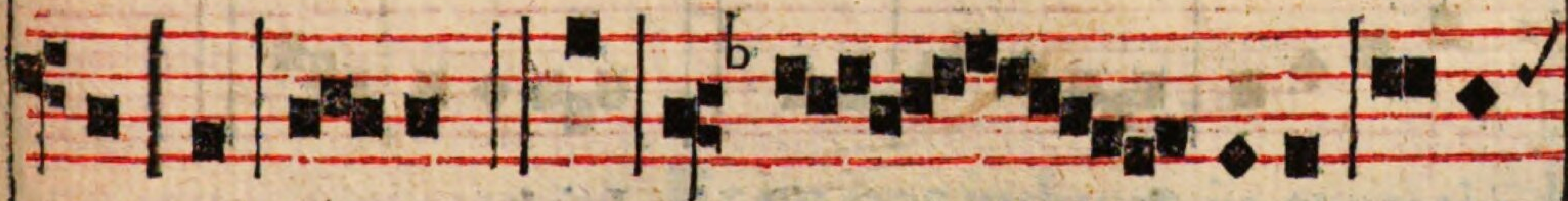
Deinde, Cantore incipiente, Clerus circumſtans cantat ſequens Reſponſorium.

LI be ra me Do mine de mor te æ ter na,

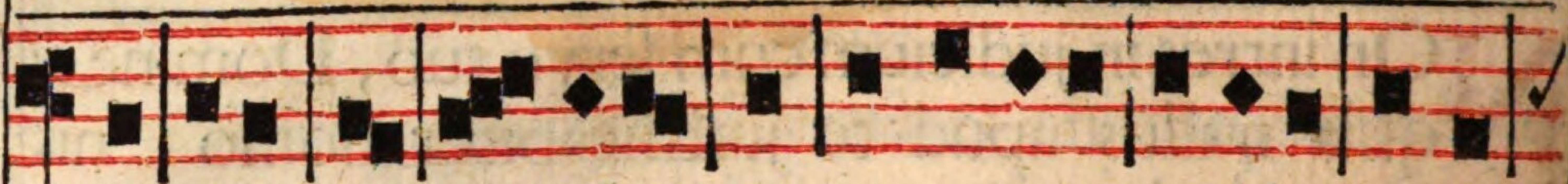
in di e il la tremenda: Quando cœli mo vendi

ſunt & ter ra: Dum ve neris ju di-
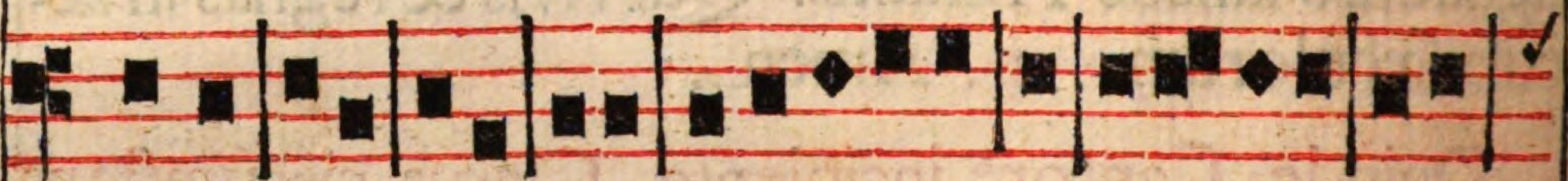

ca re ſæ culum per ignẽ. ℣. Tremens factus
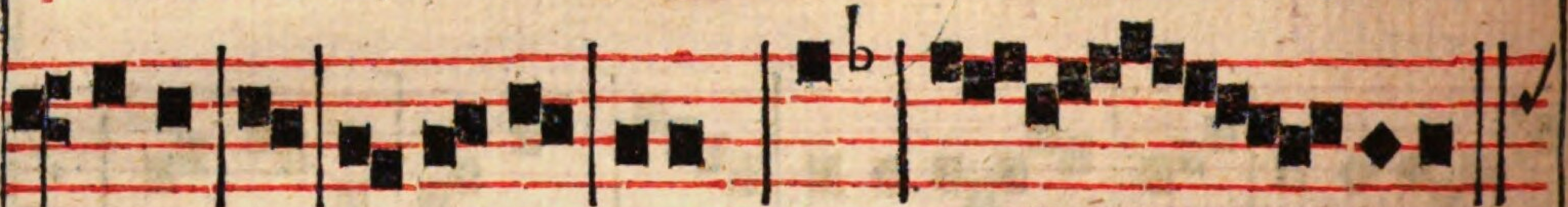

ſum e go, & ti me o, dum diſcuſſio venerit, atque
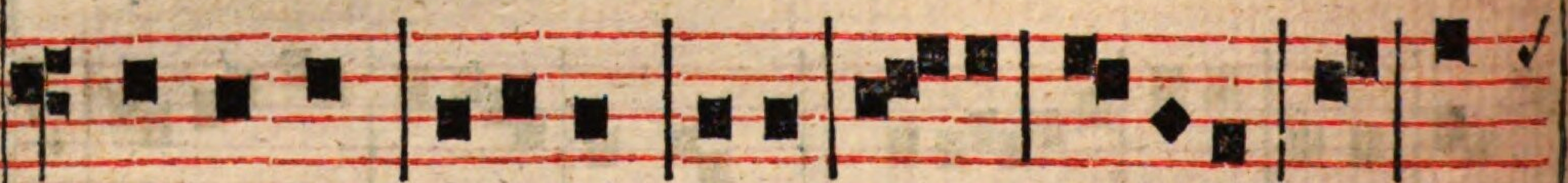

ven tu ra i ra; Quãdo cœli movẽdi ſunt & ter ra.

℣. Dies il la, di es i ræ, calamitatis & miſe ri æ, di es

magna, & a ma ra valde. Dum ve ne ris.

℣. Requiem æ ter nã do na e i Do mine, & lux

perpe tu a lu ce at e i. ℣. Li be ra me.

Dum cantatur prædictum Reſponſorium, Sacerdos, Acolytho ſeu Diacono miniſtrante, accipit incenſum de navicula, & ponit in thuribulum; & finito Reſponſorio, Cantor cum primo Choro dicit:

& secundus Chorus respondet:

Kyrie eleison. Christe eleison.

Deinde omnes simul dicunt:

Kyrie eleison.

Mox Sacerdos dicit altâ voce; Pater noster, &c. & secretò dicitur ab omnibus: & ipse interim, benedicto priùs & imposito in thuribulum incenso, accipit à Diacono vel Acolytho aspersorium Aquæ benedictæ, & factâ profundâ inclinatione Cruci quæ est ex adverso, Diacono seu ministro genuflectente & fimbrias pluvialis sublevante, circumiens feretrum, (si transit ante Sacramentum, genuflectit,) aspergit corpus defuncti; deinde, reversus ad locum suum, Diacono ministrante, accipit thuribulum, & eodem modo circuit feretrum, & corpus incensat, ut asperserat; posteà reddito thuribulo, ei à quo acceperat, stans in loco suo, Acolytho seu alio ministro tenente librum apertum ante se, dicit: ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus cui proprium eſt, miſereri ſemper & parcere: te ſupplices exoramus pro anima famuli tui N. (famulæ tuæ N.) quam hodie de hoc ſæculo migrare juſſiſti: ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviſcaris in finem; ſed jubeas eam à ſanctis Angelis ſuſcipi, & ad patriam Paradiſi perduci: ut quia in te ſperavit & credidit, non pœnas inferni ſuſtineat, ſed gaudia ſempiterna poſſideat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Si defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur: pro anima famuli tui Sacerdotis, quam hodie, &c.

Finitâ Oratione, corpus defertur ad ſepulchrum, & dum portatur, Clerici cantant Antiphonam: In Paradiſum. ut ſuprà. Quo finito, benedicit ſepulchrum, & proſequitur reliqua, quæ ſuperiùs præſcripta ſunt.

Pag. 204

OFFICIUM DEFUNCTORUM.

Dicitur in Choro, in die Depoſitionis, & aliis diebus, pro temporis opportunitate & Eccleſiarum conſuetudine, ut ſuprà dictum eſt. In die verò Depoſitionis, & tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario, duplicantur Antiph. Et in fine Pſalmorum dicitur, Requiem æternam dona eis Domine; Et lux perpetua luceat eis; *etiam ſi pro uno tantùm fiat officium.*

Ad Vesperas absolutè incipitur ab Antiph.

Pla ce bo Domino. E u o u a e.

Psalmus 114.

DIlexi, quoniam exaudiet Dominus: vocem orationis meæ.

Quia inclinavit aurem suam mihi: & in diebus meis invocabo.

Circumdederunt me dolores mortis: & pericula inferni invenerunt me.

Tribulationem & dolorem inveni: & nomen Domini invocavi.

O Domine, libera animam meam: misericors Dominus, & iustus, & Deus noster miseretur.

Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, & liberavit me.

Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.
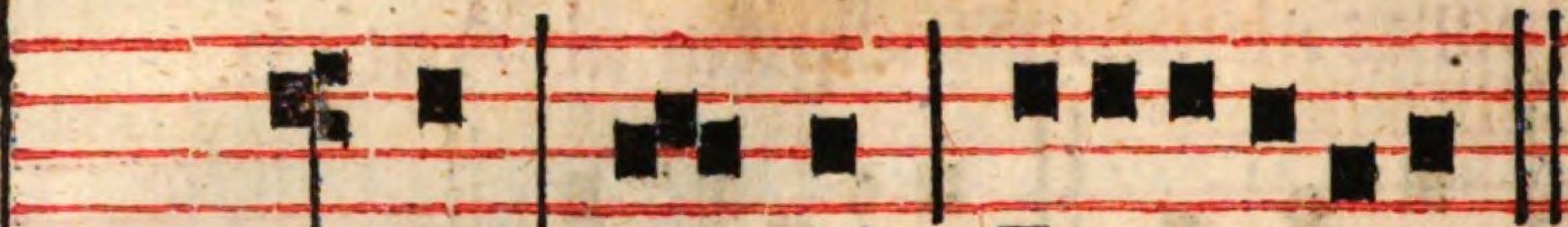
Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos à lacrymis, pedes meos à lapsu.

Placebo Domino: in regione vivorum.

Requiem æternam.

Antiph. Placebo Domino in re gi o ne vi vorum.

Antiph. Hei mi hi. E u o u a e.

Pſalmus 119.

AD Dominum, cùm tribularer, clamavi: & exaudivit me.

Domine, libera animam meam à labijs iniquis: & à lingua doloſa.
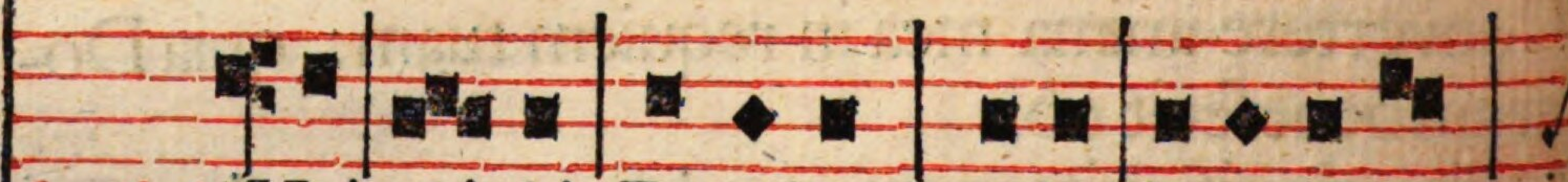
Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi: ad linguam doloſam?

Sagittæ potentis acutæ: cum carbonibus deſolatorijs.

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitavi cum habitantibus Cedar: multùm incola fuit anima mea.

Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cùm loquebar illis, impugnabant me gratis.

Requiem æternam.

Antiph. Hei mi hi Domine: qui a in co la tus

me us pro lon ga tus eſt.

Antiph. Dominus cu ſtodit te. E u o u a e.

Pſalmus 120.

LEvavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi.

Auxilium meum à Domino: qui fecit cœlum & terram.

Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet, qui cuſtodit te.

Ecce non dormitabit neque dormiet: qui cuſtodit Iſrael.
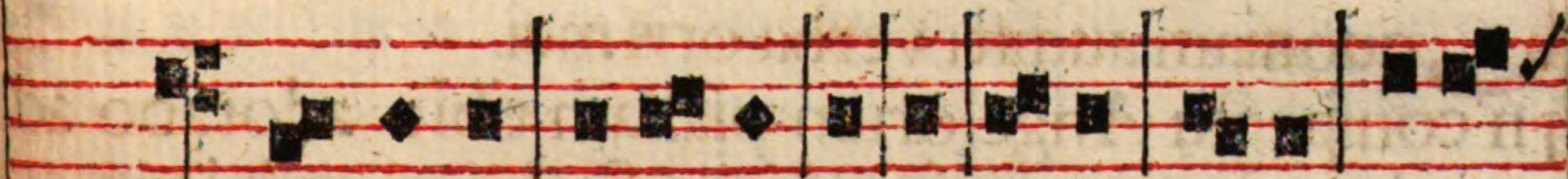
Dominus cuſtodit te: Dominus protectio tua, ſuper manum dexteram tuam.

Per diem ſol non uret te: neque luna per noctem.
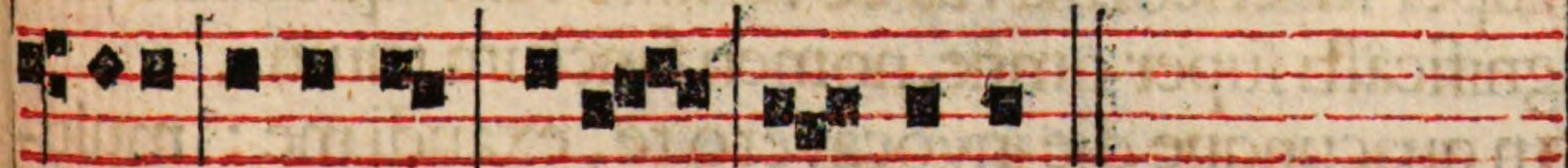
Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſtodiat animam tuam Dominus.

Dominus cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum: ex hoc nunc, & uſque in ſæculum.

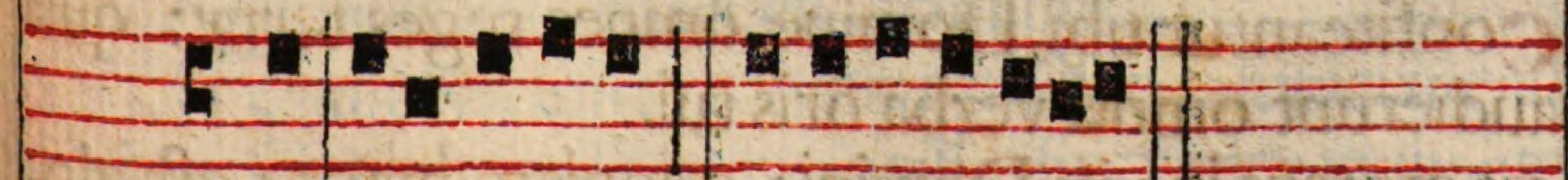
Requiem æternam.

Antiph. Dominus cuſtodit te ab omni malo: cuſto-

diat a ni mã tu am Do mi nus.

Antiph. Si iniquitates E u o u a e.
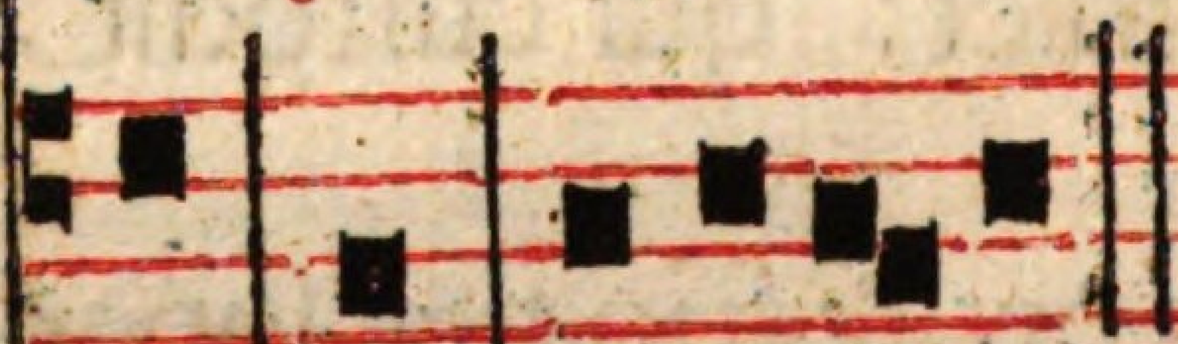
Psalmus 129.

Pag 138
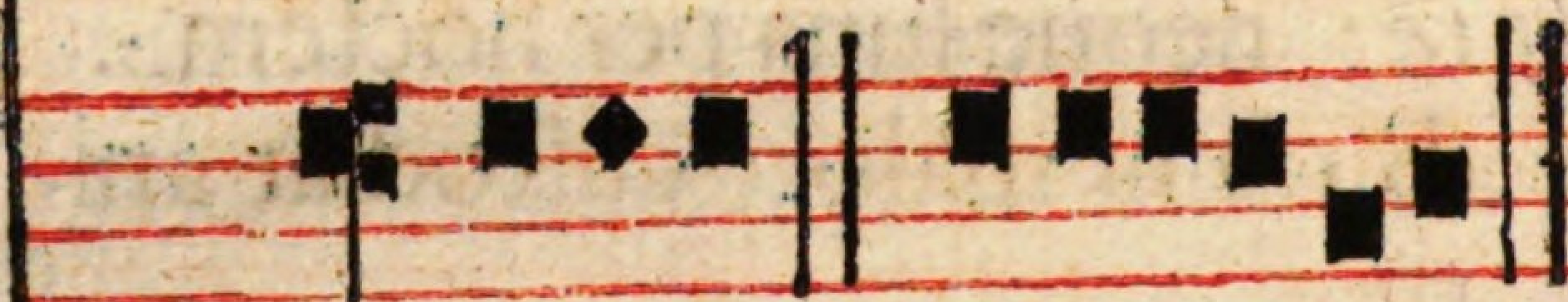
DE profundis clamavi ad te Domine: &c. ut suprà. In fine, Requiem æternam, &c.

Antiph. Si iniquitates observa veris Domine: Domi-

ne quis susti nebit?

Antiph Opera. E u o u a e.

Psalmus 137.

COnfitebor tibi, Domine, in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu Angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua & veritate tua: quoniam magnificâsti super omne, nomen sanctum tuum.

In quacunque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

Confiteantur tibi, Domine, omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui.

Et cantent in vijs Domini: quoniam magna est gloria Domini.
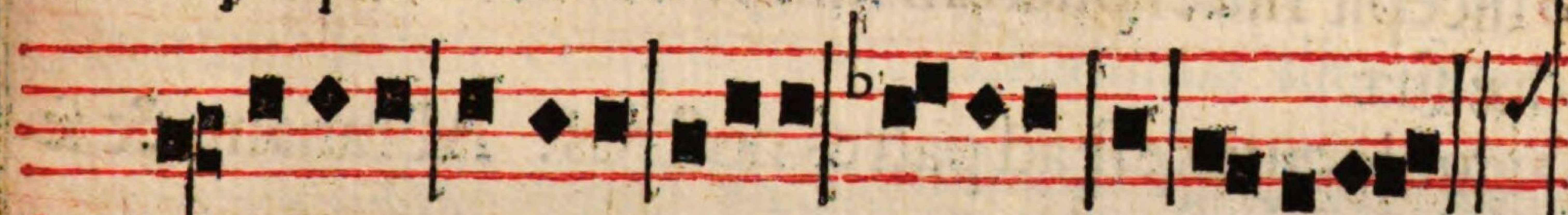
Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta à longe cognoscit.

Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.
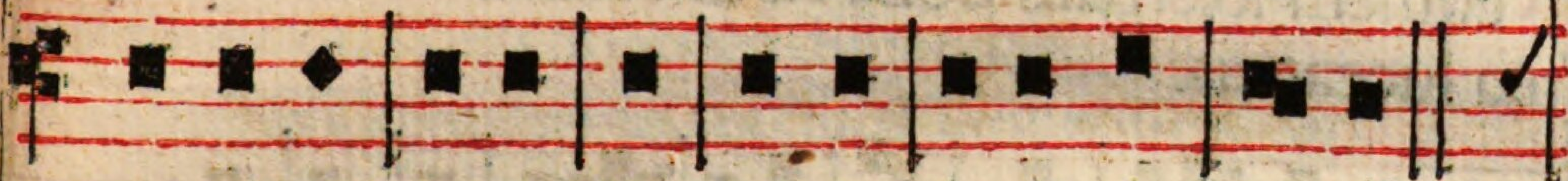
Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum; opera manuum tuarum ne despicias.

Requiem æternam dona eis Domine.
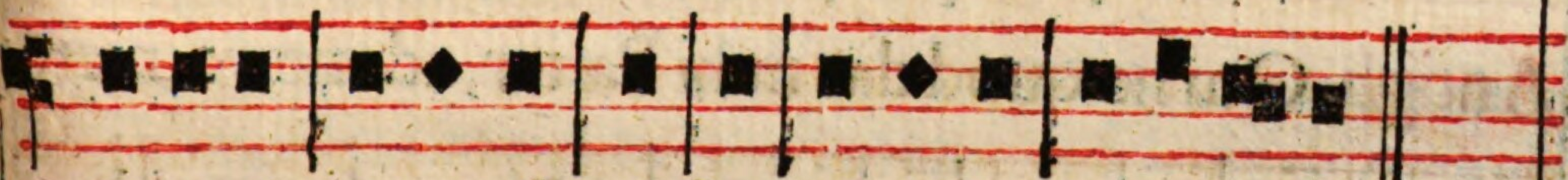
Et lux perpetua luceat eis.

Antiph. Opera manuũ tuarũ Domine ne despicias.

℣. Audi vi vocem de cœlo dicentem mi hi.

℟. Bea ti mortu i qui in Domino moriuntur.

Ad Magnificat.

Antiph. Om ne Euouae.

MAgnificat: anima mea Dominum.

Et exultavit spiritus meus: in Deo salutari meo.

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna, qui potens est: & sanctum nomen ejus.

Et misericordia ejus à progenie in progenies: timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede: & exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis: & divites dimisit inanes.
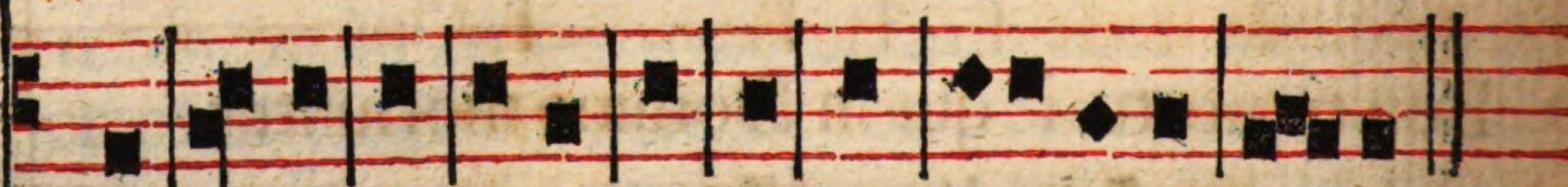
Suscepit Israel puerum suum: recordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad patres nostros: Abraham, & semini ejus in sæcula.

Requiem æternam dona eis Domine. Et lux perpetua luceat eis.

Antiph. Om ne quod dat mihi Pa ter, ad me ve niet,

& e um, qui venit ad me, non e ij ciam fo ras.

Sequentes Preces dicuntur flexis genibus, similiter & ad Laudes. Pater noster, secretò. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Psalmus 145.

LAuda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo, quamdiu fuero.

Nolite confidere in principibus: in filijs hominum, in quibus non est salus.

Exibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deus ipsius: qui fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt.

Qui custodit veritatem in sæculum, facit judicium injuriam patientibus: dat escam esurientibus.

Dominus solvit compeditos: Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos: Dominus diligit justos.

Dominus custodit advenas, pupillum & viduam suscipiet: & vias peccatorum disperdet.

Regnabit Dominus in sæcula, Deus tuus Sion: in generationem, & generationem.

Requiem æternam &c.

℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animam ejus. ℣. Requiescat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

In die depositionis Defuncti. Oratio.

ABsolve, quæsumus Domine, animam famuli tui, (famulæ tuæ,) ut defunctus (defuncta) sæculo tibi vivat: & quæ per fragilitatem carnis, humanâ conversatione commisit, tu veniâ misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Vel:

DEus, cui proprium est misereri semper & parcere: te supplices exoramus pro anima famuli tui N. (famulæ tuæ N.) quam hodie de hoc sæculo migrare jussisti; ut non tradas eam in manus inimici, neque obliviscaris in finem; sed jubeas eam à sanctis Angelis suscipi, & ad patriam Paradisi perduci; ut quia in te speravit & credidit, non pœnas inferni sustineat, sed gaudia æterna possideat. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

In die tertio, septimo, & trigesimo, depositionis Defuncti. Oratio.

QUæsumus Domine, ut animæ famuli tui N. (famulæ tuæ N.) cujus depositionis diem tertium, (vel septimum, vel trigesimum,) commemoramus, Sanctorum atque electorum tuorum largiri digneris consortium, & rorem misericordiæ tuæ perennem infundas. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

In anniversario. Oratio.

DEus indulgentiarum Domine, da animæ famuli tui, (famulæ tuæ, vel animabus famulorum famularúmque tuarum,) cujus (quorum) anniversarium depositionis diem commemoramus, refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Aliæ Orationes diversæ pro defunctis.

Pro Summo Pontifice defuncto. Oratio.

DEus, qui inter summos Sacerdotes, famulum tuum N. ineffabili tuâ dispositione connumerari vo-

luisti:

luiſti: præſta quæſumus, ut qui unigeniti Filij tui vices in terris gerebat, Sanctorum tuorum Pontificum conſortio perpetuo aggregetur. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Pro defuncto Epiſcopo Oratio.

DEus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes, famulum tuum N. Pontificali feciſti dignitate vigere: præſta quæſumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur conſortio. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Si fuerint plures, dicatur in numero plurali.

Pro Epiſcopo Cardinali defuncto dicatur: famulum tuum N. Epiſcopum Cardinalem, Pontificali feciſti dignitate &c.

Pro Presbytero Cardinali dicatur: famulum tuum N. Presbyterum Cardinalem, Sacerdotali feciſti &c.

Pro Diacono autem Cardinali dicitur Oratio: Inclina Domine, quæ habetur paulò infrà, hoc modo: Pag. 224 Ut animam famuli tui N. Diaconi Cardinalis, quam de hoc ſæculo &c.

Pro defuncto Sacerdote Oratio.

DEus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes, famulum tuum N. Sacerdotali feciſti dignitate vigere: præſta quæſumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur conſortio. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen. Vel:

PRæſta, quæſumus Domine, ut anima famuli tui N Sacerdotis, quem in hoc ſæculo commorantem,

tem, sacris muneribus decorâsti, in cœlesti sede gloriosa semper exultet. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Pro uno defuncto. Oratio.

INclina, Domine, aurem tuam ad preces nostras, quibus misericordiam tuam supplices deprecamur, ut animam famuli tui N. quam de hoc sæculo migrare jussisti, in pacis ac lucis regione constituas, & Sanctorum tuorum jubeas esse consortem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Pro una defuncta. Oratio.

QUæsumus Domine, pro tua pietate miserere animæ famulæ tuæ N. & à contagijs mortalitatis exutam in æternæ salvationis partem restitue. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Pro defunctis fratribus, propinquis, & benefactoribus.

DEus, veniæ largitor, & humanæ salutis amator: quæsumus clementiam tuam, ut nostræ cõgregationis fratres, propinquos, & benefactores, qui ex hoc sæculo transierunt, beatâ Mariâ semper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis consortium pervenire concedas. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.
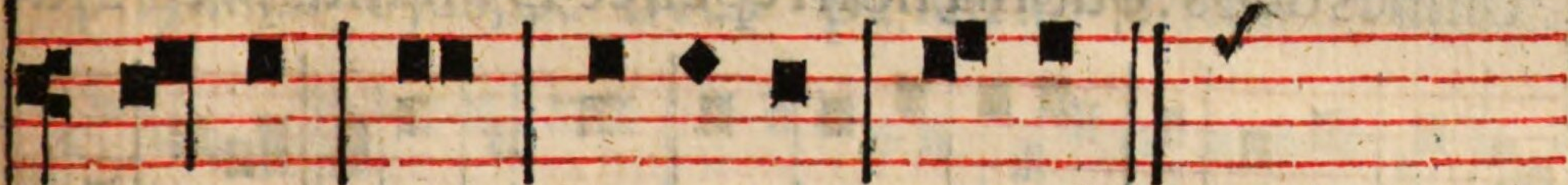
Pro fidelibus Defunctis generalis Oratio

FIdelium Deus omnium conditor & redemptor, animabus famulorum, famularúmque tuarum, remissionem cunctorum tribue peccatorum: ut in-
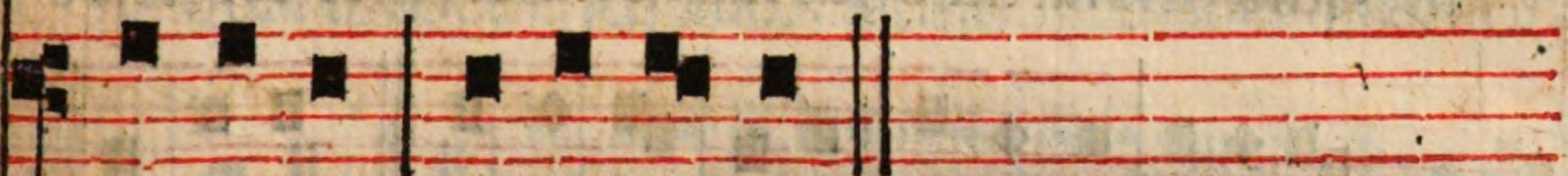
dulgentiam, quam ſemper optaverunt, piis ſupplicationibus conſequantur. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen. ℣. Requiem æternam dona eis Domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen.

AD MATUTINUM,

Invitatorium.
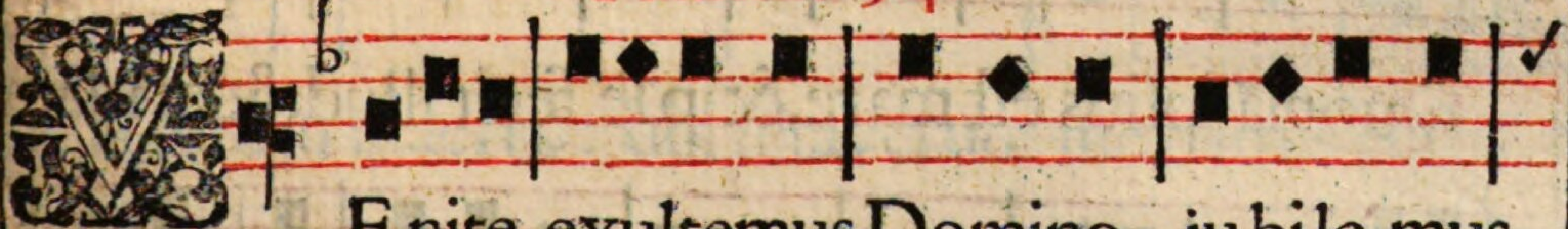

Re gem, cui omni a vi vunt,
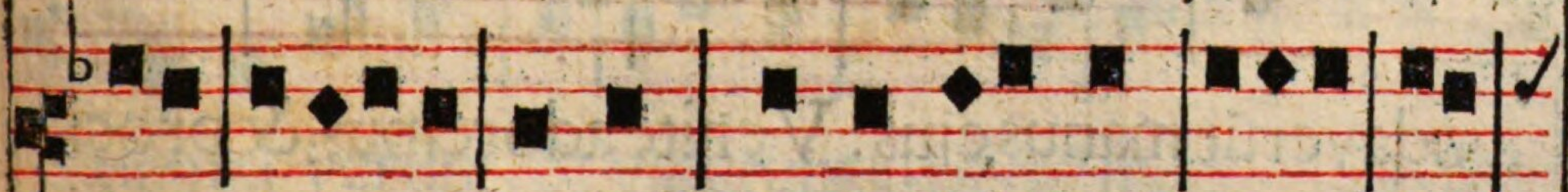

Ve ni te a do re mus.

Chorus repetit: Regem, &c.

Pſalmus 94.

VEnite, exultemus Domino, ju bi le mus
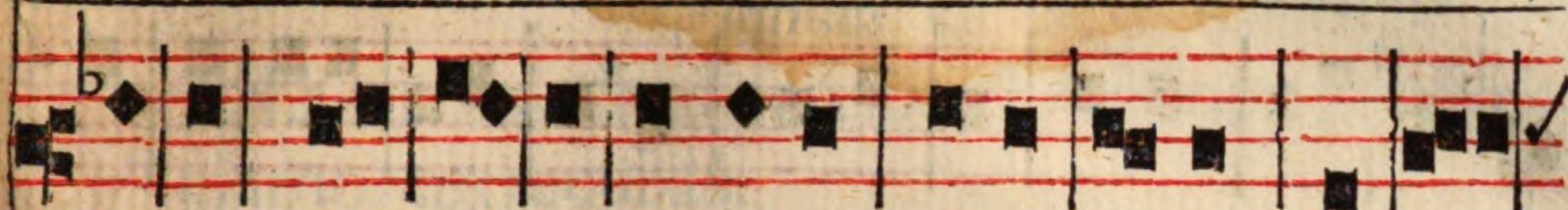

De o ſa lutari noſtro: præoccupemus faciem e jus
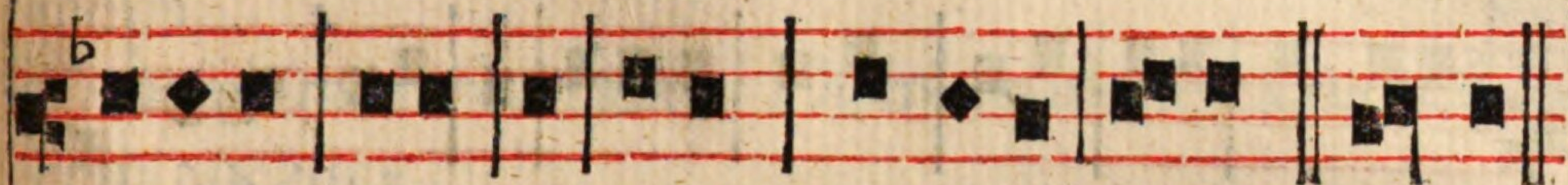

in confeſſione, & in pſalmis jubilemus e i. Regem.

Quoniã Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes deos: quoniã non repellet Dominus plebẽ suam, quia in manu e jus sunt omnes fines terræ, & altitudines mõti um ip se conspicit. Veni te.
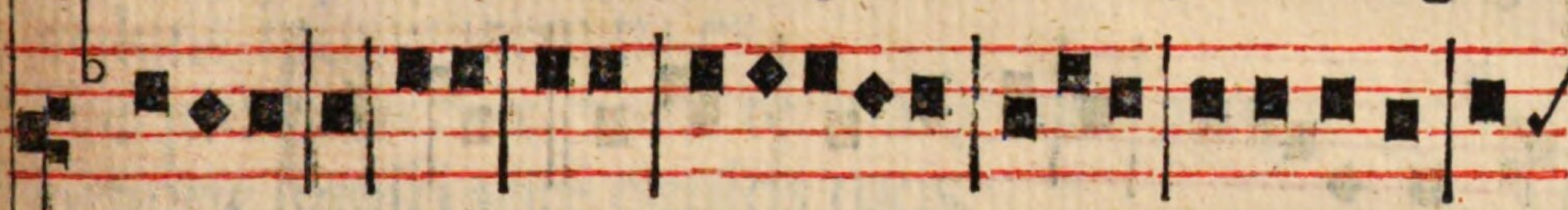
Quoniã ipsius est mare, & ip se fecit illud, & aridam fundaverũt manus ejus: Venite adoremus, & procidamus ante Deum: ploremus corã Domino qui fe-

cit nos, quia ipſe eſt Dominus Deus noſter: nos autẽ
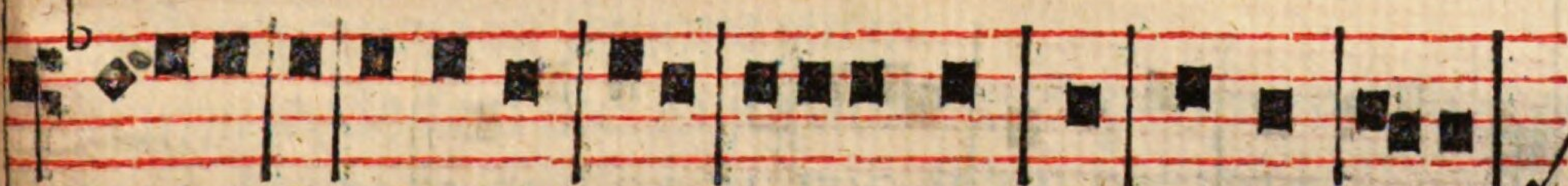

populus e jus, & oves pa ſcu æ e jus. Regem.
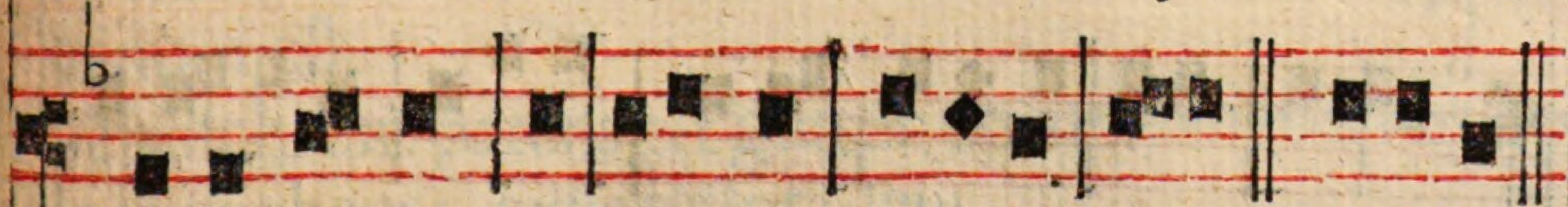

Hodie ſi vocẽ e jus audi eritis, nolite obdurare cor-

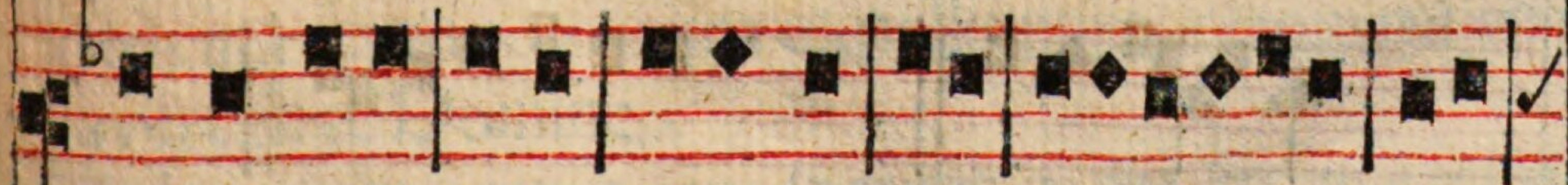
da veſtra, ſicut in exacerbatione ſecundũ diem tẽta-

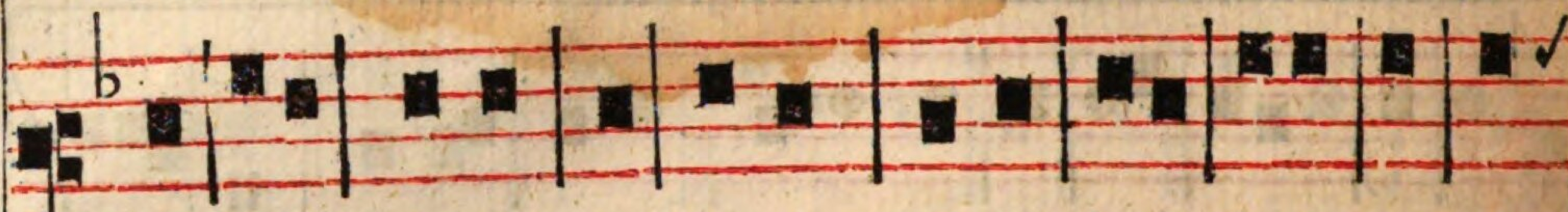
ti onis in deſerto: ubi tẽtaverunt me patres veſtri,
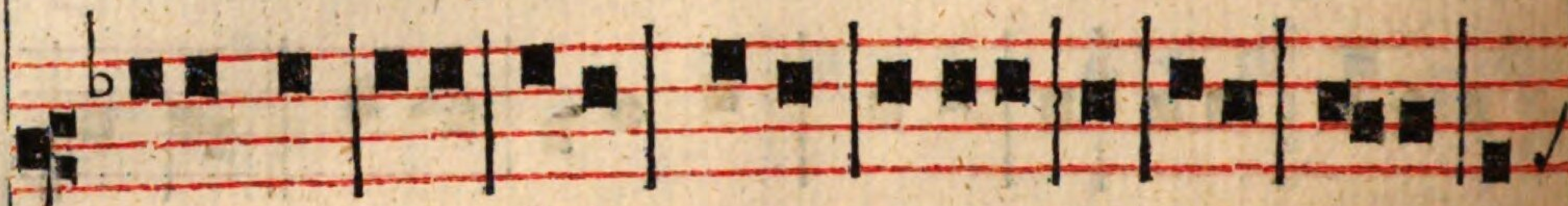

proba verunt, & viderunt o pera me a. Venite.

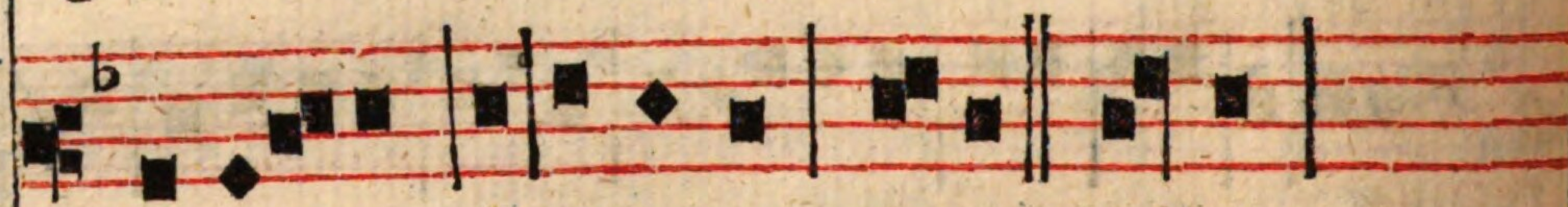
Quadraginta annis proximus fu i generationi huic,

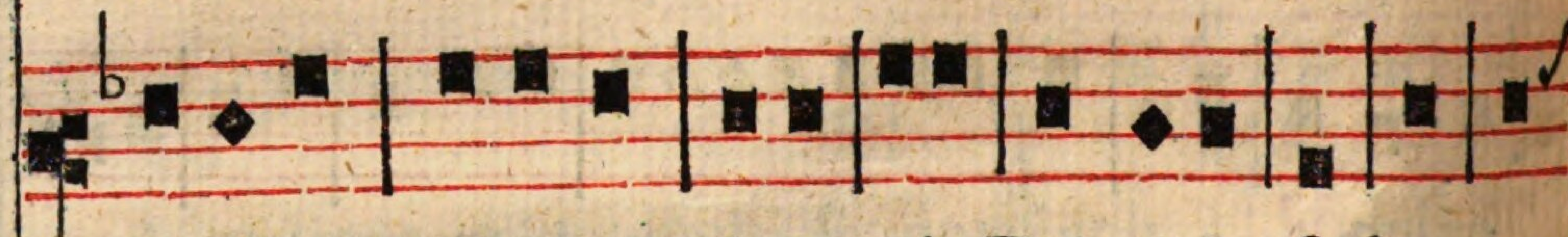
& dixi, Semper hi errant corde: ipsi verò non co-
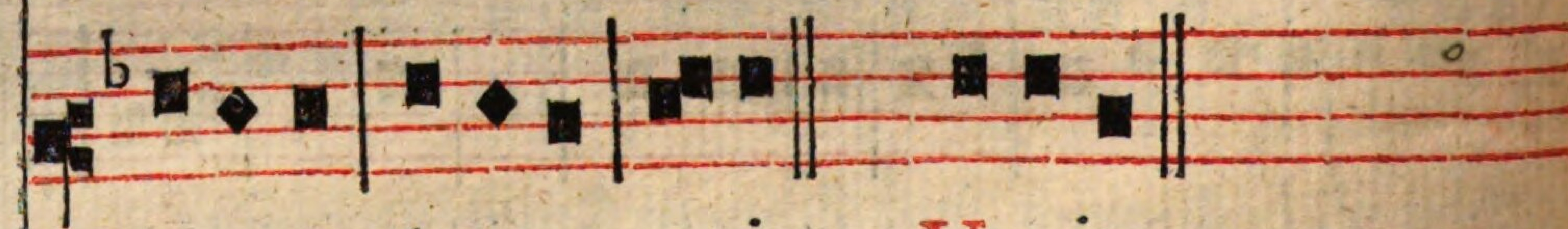

gnoverũt vias meas, quibus juravi in ira mea, si

introibunt in requiem meam. Regem.

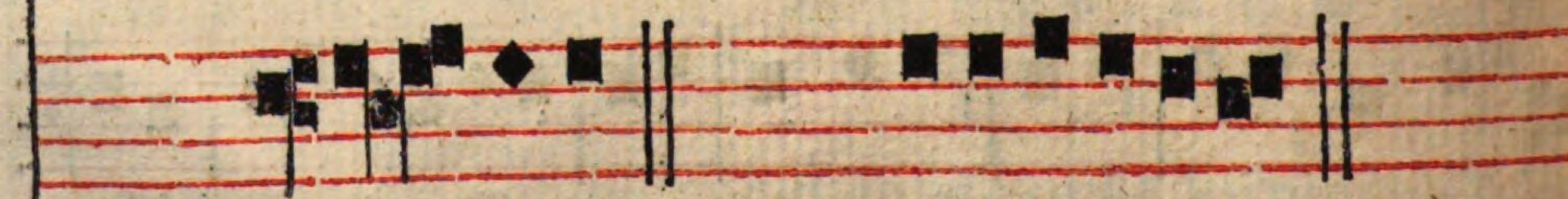
Requiem æternam dona eis Domine, & lux per-

petua luceat eis. Venite.

Regem cui omnia vivunt, Venite adoremus.

Antiph. Dirige. E u o u a e.

Pſalmus 5.

VErba mea auribus percipe, Domine: intellige clamorem meum.

Intende voci orationis meæ: rex meus, & Deus meus.

Quoniam ad te orabo: Domine, manè exaudies vocem meam.

Manè aſtabo tibi, & videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt injuſti ante oculos tuos.

Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus: ego autem in multitudine miſericordiæ tuæ.

Introibo in domum tuam: adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo.

Domine, deduc me in juſtitia tua: propter inimicos meos dirige in conſpectu tuo viam meam.

Quoniam non eſt in ore eorum veritas: cor eorum vanum eſt.

Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſè agebant: judica illos Deus.

Decidant à cogitationibus ſuis, ſecundùm multitudinem impietatum eorum expelle eos: quoniam irritaverunt te Domine.
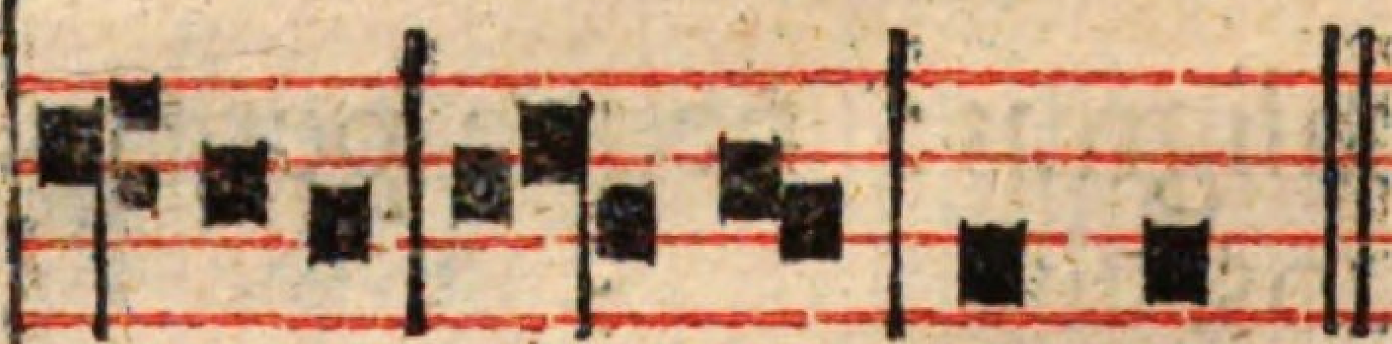
Et lætentur omnes, qui ſperent in te: in æternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices justo.
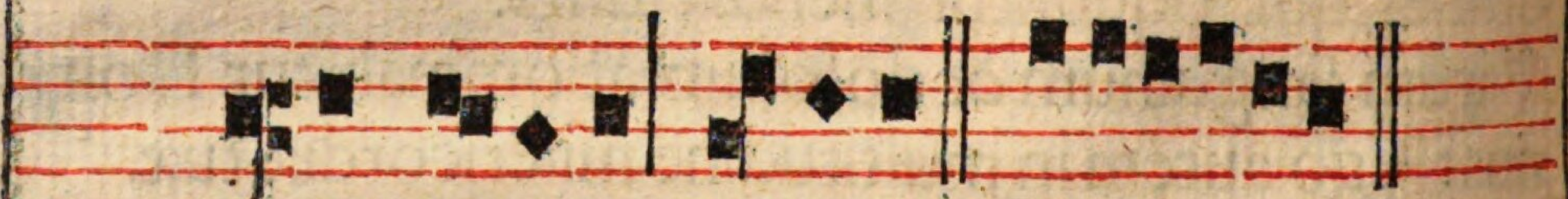
Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ: coronâsti nos. R equiem æternam.

Antiph. Di rige Domine Deus meus in cōspectu

tuo vi am meam.

Antiph. Convertere Domine. E u o u a e.
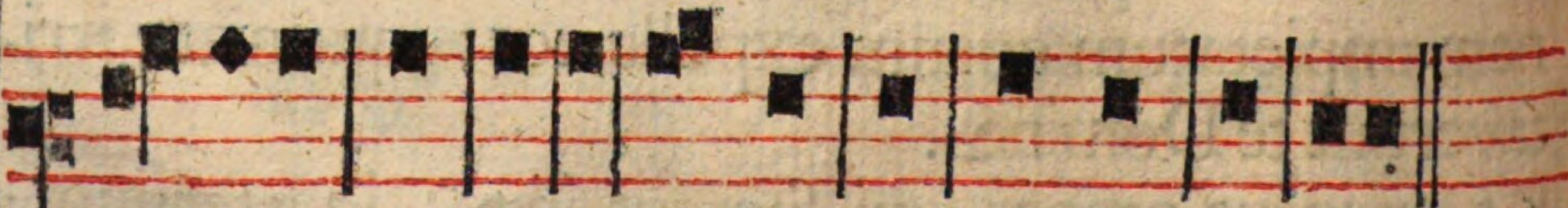
Psalmus 6.

Pag. 131

DOmine, ne in furore &c. ut suprà. In fine: Requiem æternam.

Antiph. Convertere Domine, & eripe animā meam:

quoniam non est in morte, qui memor sit tui.

Antiph. Ne quando. E u o u a e.

Psalmus 7.

DOmine Deus meus, in te ſperavi: ſalvum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me.

Ne quando rapiat ut leo animam meam: dum non eſt qui redimat, neque qui ſalvum faciat.

Domine Deus meus, ſi feci iſtud: ſi eſt iniquitas in manibus meis.

Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis.

Perſequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam: & gloriam meam in pulverem deducat.

Exurge Domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.

Et exurge, Domine Deus meus, in præcepto, quod mandâſti: & ſynagoga populorum circumdabit te.

Et propter hanc in altum regredere: Dominus judicat populos.

Judica me, Domine, ſecundùm juſtitiam meam: & ſecundùm innocentiam meam ſuper me.

Conſumetur nequitia peccatorum, & diriges juſtum: ſcrutans corda & renes Deus.

Juſtum adjutorium meum à Domino: qui ſalvos facit rectos corde.

Deus judex justus, fortis, & patiens: numquid irascitur per singulos dies?

Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum.

Et in eo paravit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit.

Ecce parturijt injustitiam: concepit dolorem, & peperit iniquitatem.
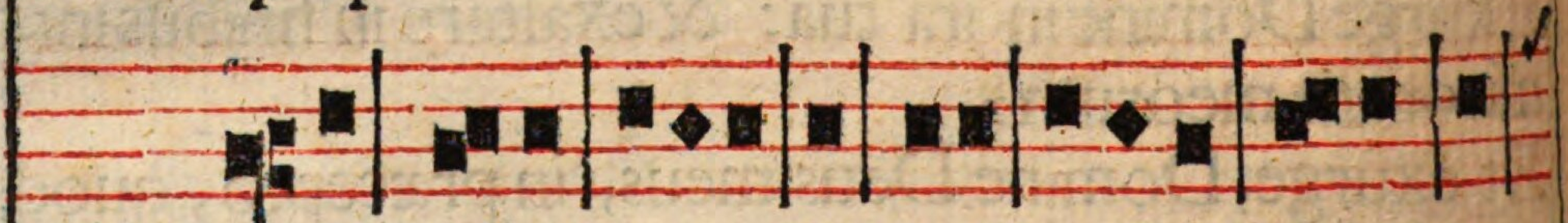
Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foveam quam fecit.

Convertetur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.

Confitebor Domino secundùm justitiam ejus: & psallam nomini Domini Altissimi.

Requiem æternam dona eis Domine.
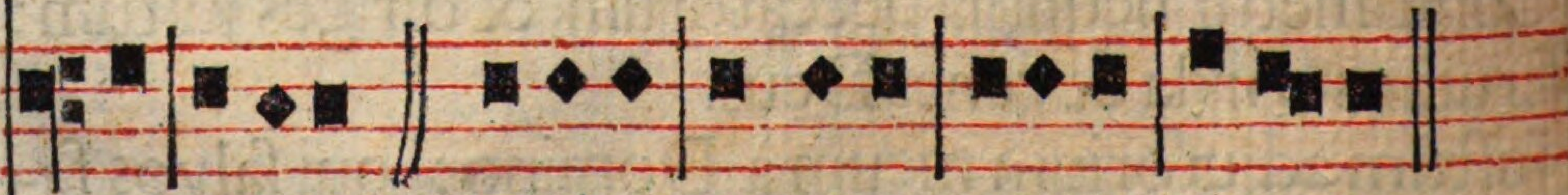
Et lux perpetua luceat eis.

Antiph. Nequãdo rapiat ut leo animã meam, dũ

non est qui redimat, neque qui salvũ faciat. ℣. A porta inferi.

ta in feri. ℟. Erue Do mine animas e o rum.

Pater noster, totum secreto.

Lectiones leguntur sine Absolutione, Benedictionibus, & Titulo

Lectio j.
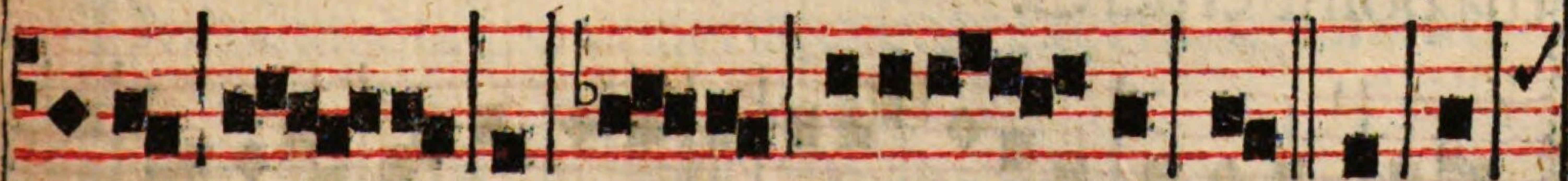
Parce mihi Domine: nihil enim sunt dies mei. Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluculo, & subito probas illum. Usquequò non parcis mihi, nec dimittis me, ut glutiam salivam meam? Peccavi: quid faciam tibi, ô custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum, & quare non aufers iniquitatem meam? Ecce, nunc in pulvere dormiam: & si manè me quæsieris, non subsistam.

Iob.7.c

Lectiones terminantur sine Tu autem, vel alia conclusione.

℟. Credo quòd Redemptor me us vivit, & in noviſ-

simo di e de ter ra surrectu rus sum: Et in

carne me a videbo De um salvatorem me um.

 ℣. Quem

℣. Quem visurus sum e go ipse, & non a lius, & o culi mei conspecturi sunt. Et in carne.

Lectio ij.
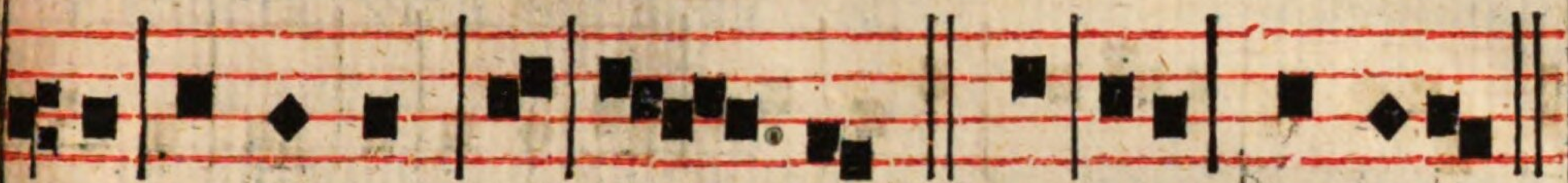
Iob. 10.

TÆdet animam meam vitæ meæ: dimittam adversum me eloquium meum; loquar in amaritudine animæ meæ. Dicam Deo: Noli me condemnare. Indica mihi, cur me ita judices. Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adjuves? Numquid oculi carnei tibi sunt, aut sicut videt homo, & tu videbis? Numquid sicut dies hominis, dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora, ut quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris? Et scias, quia nihil impium fecerim, cùm sit nemo, qui de manu tua possit eruere.

℟. Qui Lazarũ re susci ta sti à monumẽto fœtidũ: Tu e is Do mi ne dona requiẽ, & locũ in dulgen ti æ.

℣. Qui
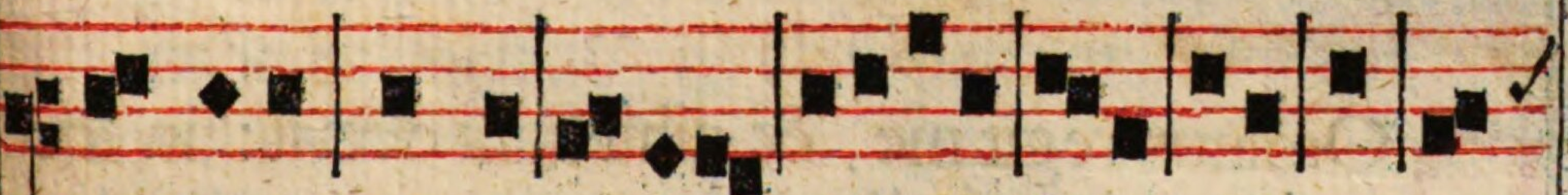

Lectio iij.
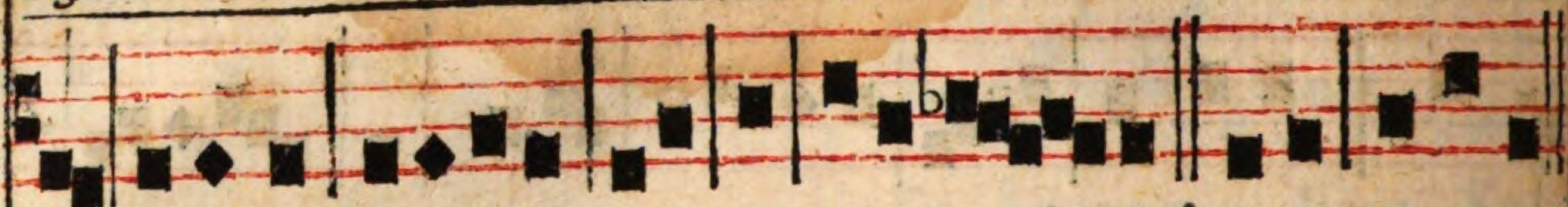
Iob. 10. b.

MAnus tuæ, Domine, fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu, & sic repente præcipitas me? Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. Nónne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & nervis compegisti me. Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum.
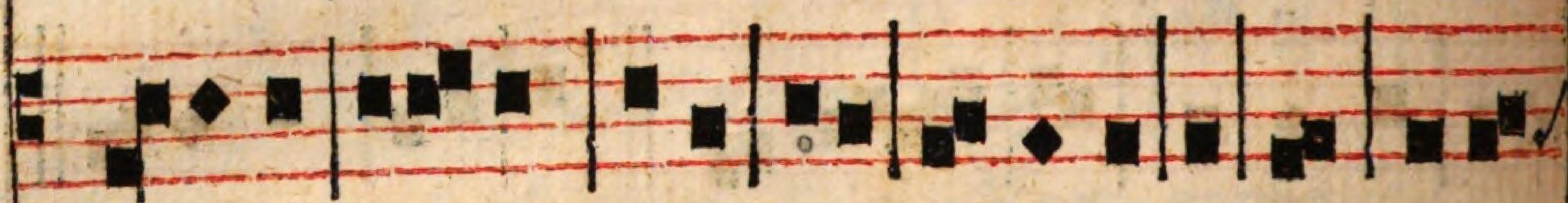

dũ veneris judicare, noli me cōdē na re. Quia peccavi.

℣. Requiē æternā dona e is Domi ne: & lux perpe-

tu a lu ceat è is. Quia pecca vi.

IN SECUNDO NOCTURNO.

Antiph. In loco paſcuæ. Euouae.

Pſalmus 22.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit: in loco paſcuæ ibi me collocavit.

Super aquam refectionis educavit me: animam meam convertit.

Deduxit me ſuper ſemitas juſtitiæ: propter nomen ſuum.

Nam, etſi ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.

Virga tua & baculus tuus: ipſa me conſolata ſunt.

Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: & calix meus inebrians quam præclarus est?

Et misericordia tua subsequetur me: omnibus diebus vitæ meæ.

Et ut inhabitem in domo Domini: in longitudinem dierum. Requiem æternam.

Antiph. In loco pascuæ ibi me collocavit.

Antiph. De licta. Euouae.

Psalmus 24.

AD te, Domine, levavi animam meam: Deus meus, in te confido, non erubescam.

Neque irrideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes: supervacuè.

Vias tuas Domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus salvator meus, & te sustinui tota die.

Reminiscere miserationum tuarum Domine: & misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt.

Delicta juventutis meæ: & ignorantias meas ne memineris.

Secundùm misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam, Domine.

Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in judicio: docebit mites vias suas.

Universæ viæ Domini misericordia & veritas: requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus.

Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: multum est enim.

Quis est homo, qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.

Anima ejus in bonis demorabitur: & semen ejus hæreditabit terram.

Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius, ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei: quia unicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam & laborem meum: & dimitte universa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt: & odio iniquo oderunt me.

Custodi animam meam, & erue me: non erubescam, quoniam speravi in te.
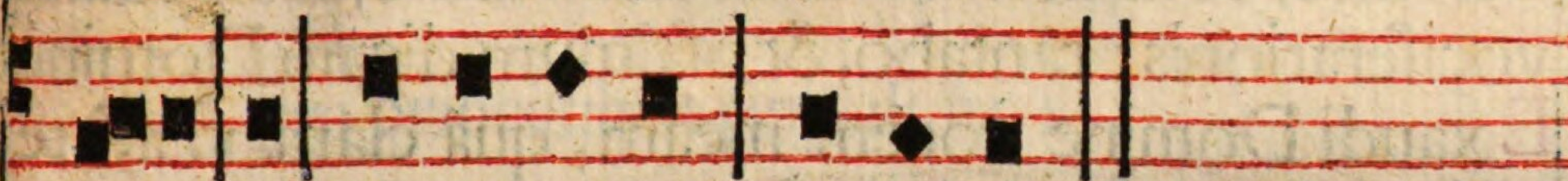
Innocentes & recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.

Libera, Deus, Israel: ex omnibus tribulationibus suis.

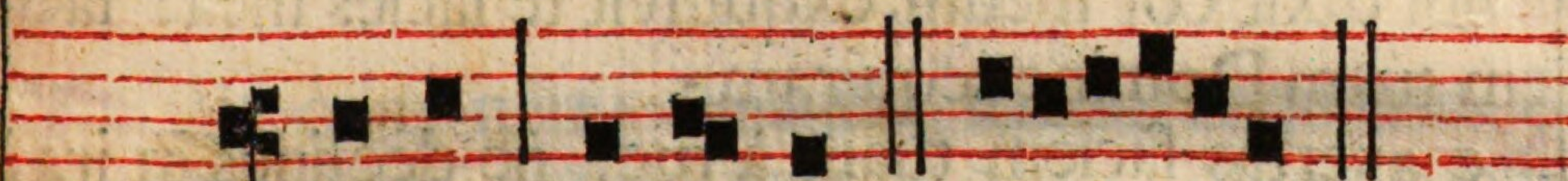
Requiem æternam.

Antiph. Delicta juventutis meæ, & i gnoranti as

meas ne me mi ne ris Do mi ne.

Antiph. Cre do vi de re. E u o u a e.

Psalmus 26.

DOminus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo?

Dominus protector vitæ meæ: à quo trepidabo?

Dum appropiant super me nocentes: ut edant carnes meas.

Qui tribulant me inimici mei: ipsi infirmati sunt & ceciderunt.

Si consistant adversum me castra: non timebit cor meum.

Si exurgat adversum me prælium: in hoc ego sperabo.

Unam petij à Domino, hanc requiram: ut inhabitem in domo Domini, omnibus diebus vitæ meæ.

Ut videam voluptatem Domini: & visitem templum ejus.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltavit me: & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, & psalmum dicam Domino.

Exaudi Domine vocem meam, quâ clamavi ad te: miserere mei, & exaudi me.

Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.

Ne avertas faciem tuam à me: ne declines in ira à servo tuo.

Adjutor meus esto, ne derelinquas me: neque despicias me, Deus salutaris meus.

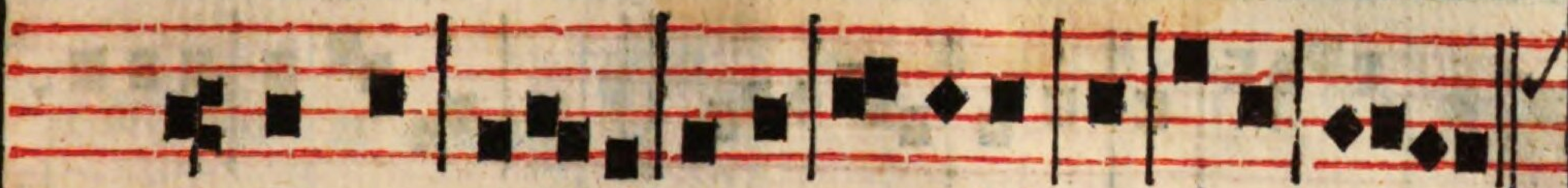
Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.
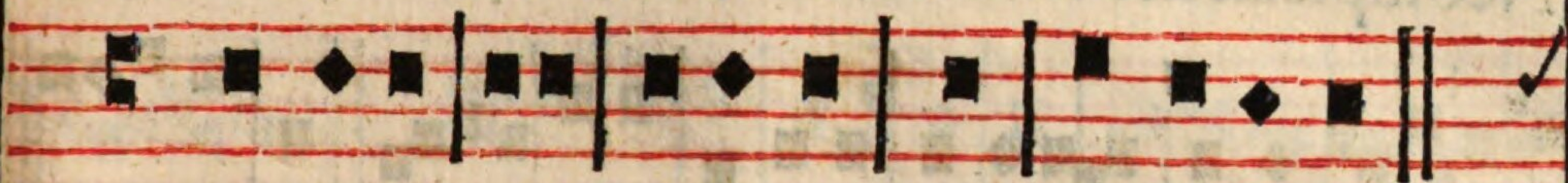
Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.

Credo videre bona Domini: in terra viventium.

Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Requiem æternam.

Antiph. Credo videre bona Domini: in terra vivẽtiũ.

℣. Collocet eos Dominus cum principibus.
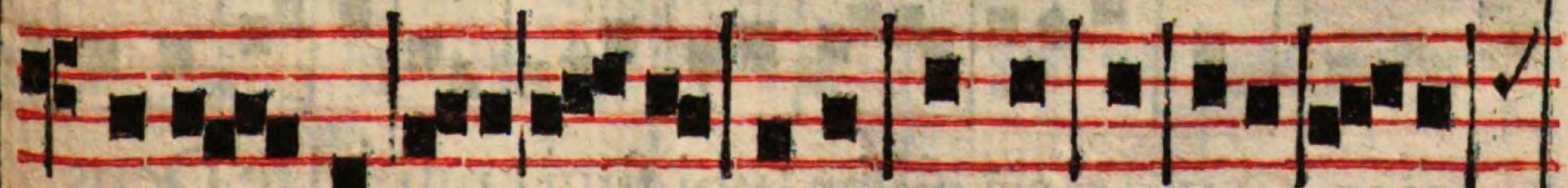

℟. Cum principibus populi su i.

Pater noster, totum secretò.

Lectio iiij.

Responde mihi: quantas habeo iniquitates & peccata; scelera mea & delicta ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. Posuisti in nervo pedem meum, & observâsti omnes semitas meas, & vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, & quasi vestimentum, quod comeditur à tinea.

Iob. 13. d

℟. Memen to mei De us, quia ventus est vita mea.

Nec aſpiciat me viſus hominis. ℣. De profũdis clamavi ad te Domine, Domine exaudi vocẽ meã. Nec aſpiciat.
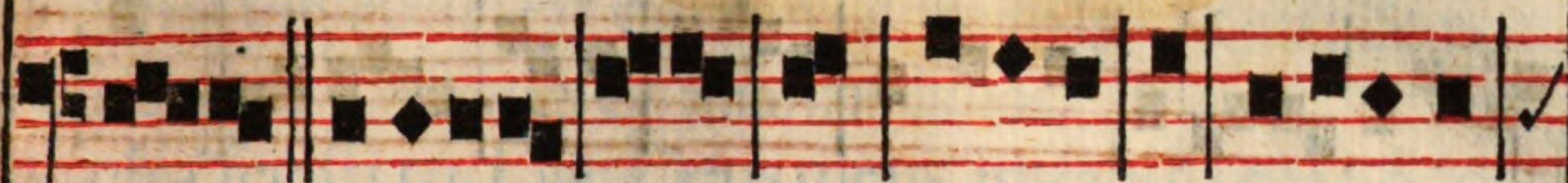
Lectio V.

Iob. 14.
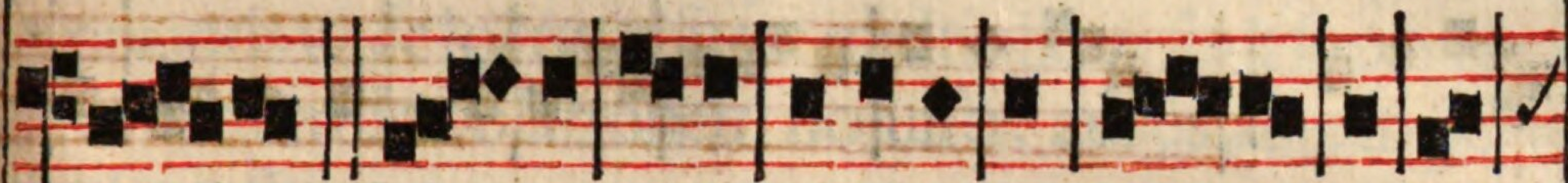
HOmo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſerijs. Qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem ſtatu permanet. Et dignum ducis, ſuper hujuſcemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium? Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? Nónne tu qui ſolus es? Breves dies hominis ſunt, numerus menſium ejus apud te eſt: conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Recede paululum ab eo, ut quieſcat, donec optata veniat, ſicut mercenarij, dies ejus.

℟. Hei mi hi Domine, quia peccavi nimis in vita mea. Quid faciã miſer? ubi fugiã, niſi ad te Deus
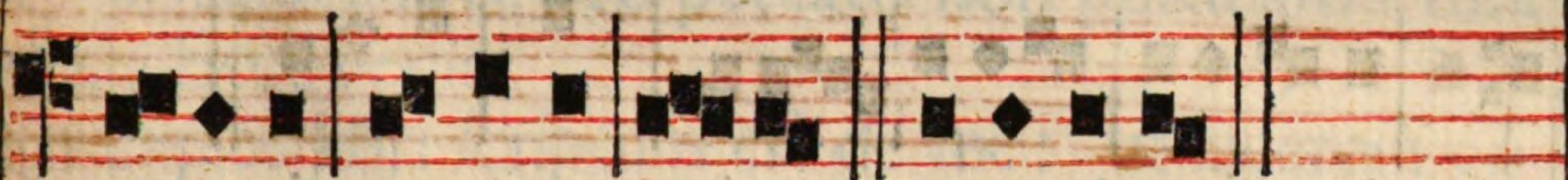
meus?

meus? Miserere me i, dum veneris in novissimo

di e. ℣. A nima mea turbata est val de, sed tu

Domine succurre e i. Mi se re re.

Lectio vj.

QUis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus, in quo recorderis mei? Putásne, mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto, donec veniat immutatio mea. Vocabis me, & ego respondebo tibi: operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti: sed parce peccatis meis.
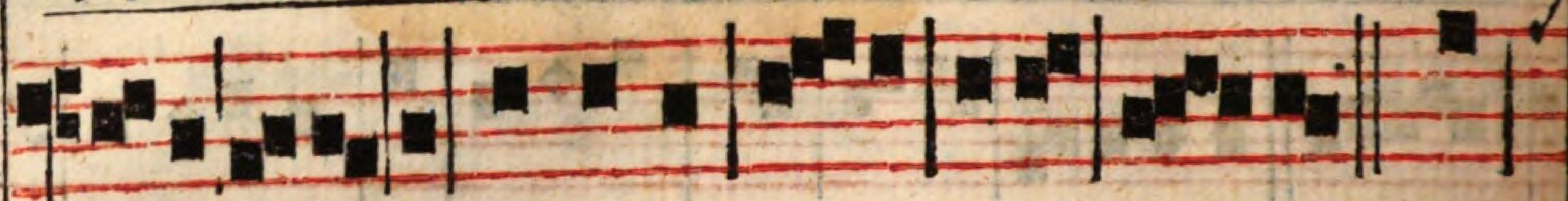
Iob 14. c.

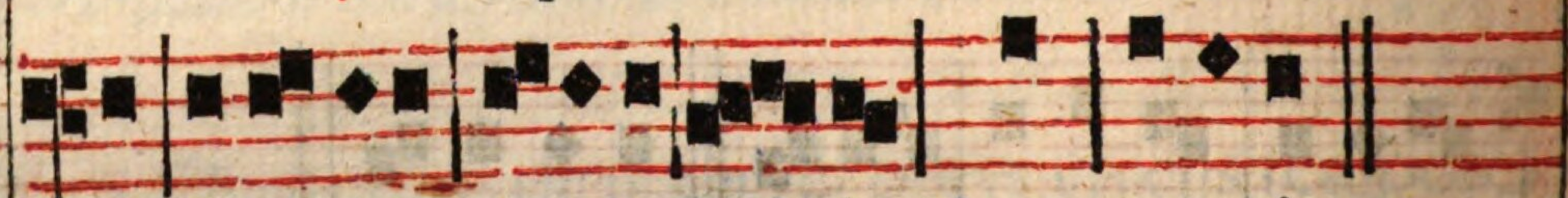
℟. Ne recorde ris pec cata mea Domine, dum veneris

judica re sæculũ per i gnẽ. ℣. Dirige Domine,

IN TERTIO NOCTURNO.

Pſalmus 39.

EXpectans expectavi Dominum: & intendit mihi.
Et exaudivit preces meas: & eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis.
Et ſtatuit ſuper petram pedes meos: & direxit greſſus meos.
Et immiſit in os meum canticum novum: carmen Deo noſtro.
Videbunt multi, & timebunt: & ſperabunt in Domino.

Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus: & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas.

Multa feciſti tu, Dñe Deus meus, mirabilia tua: & cogitationibus tuis non eſt qui ſimilis ſit tibi.

Annuntiavi, & locutus ſum: multiplicati ſunt ſuper numerũ.

Sacrificium & oblationem noluiſti: aures autem perfeciſti mihi.

Holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti: tunc dixi, Ecce venio.

In capite libri ſcriptum eſt de me: ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.

Annuntiavi juſtitiam tuam in eccleſia magna: ecce labia me non prohibebo; Domine tu ſciſti.

Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo: veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.

Non abſcondi miſericordiam tuam & veritatem tuam: à concilio multo.

Tu autem, Domine, ne longè facias miſerationes tuas à me: miſericordia tua & veritas tua ſemper ſuſceperunt me.

Quoniam circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem.

Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

Complaceat tibi, Domine, ut eruas me: Domine ad adjuvandum me reſpice.

Confundantur & revereantur ſimul, qui quærunt animam meam: ut auferant eam.

Convertantur retrorſum, & revereantur: qui volunt mihi mala.
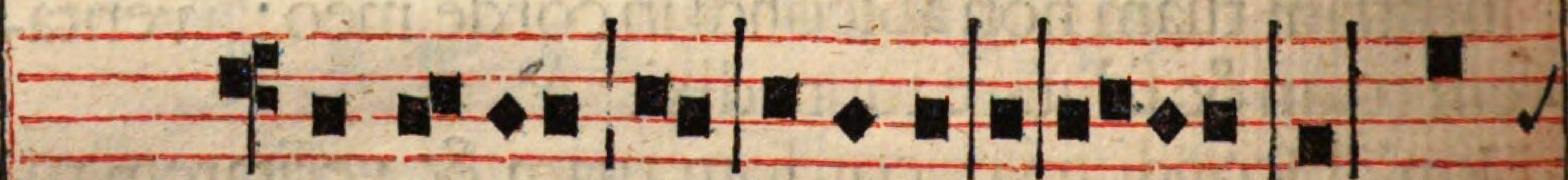
Ferant confeſtim confuſionem ſuam: qui dicunt mihi, Euge, euge.

Exultent, & lætentur ſuper te omnes, quærentes te: & dicant ſemper, Magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.

Ego autem mendicus ſum & pauper: Dominus ſollicitus eſt mihi.

Adjutor meus & protector meus tu es: Deus meus, ne tardaveris.

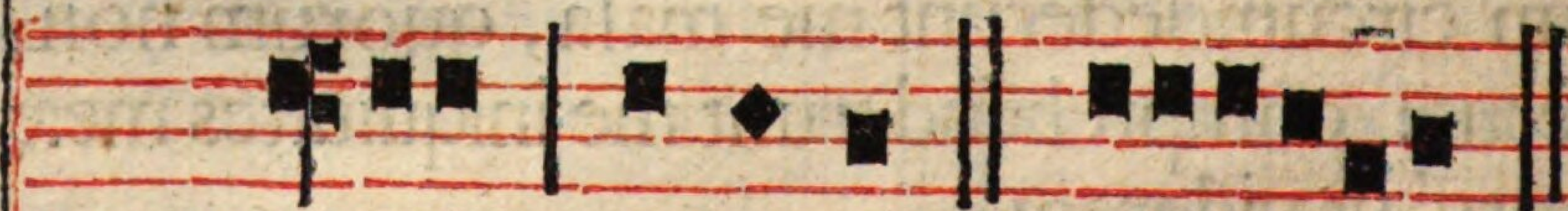
Requiem æternam.

Antiph. Complaceat tibi Domine, ut eripias me: Do-

mine ad adjuvandum me reſpice.

Antiph. Sana Domi ne. E u o u a e.

Pſalmus 40.

BEatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum ejus.

Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

Ego dixi, Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen ejus?

Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur: cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras: & loquebatur in idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.

Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid, qui dormit, non adijciet ut resurgat?

Etenim homo pacis meæ, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.

Tu autem, Domine, miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis.

In hoc cognovi, quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Israel à sæculo & usque in sæculum: fiat, fiat.

Requiem æternam dona eis Domine.

Et lux perpetua luceat eis.

Antiph.

Antiph. Sana Domine animã meam, quia peccavi tibi.
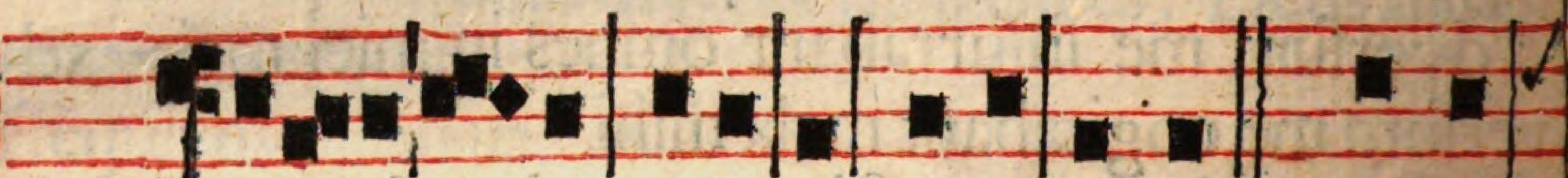

Antiph. Si ti vit. E u o u a e.
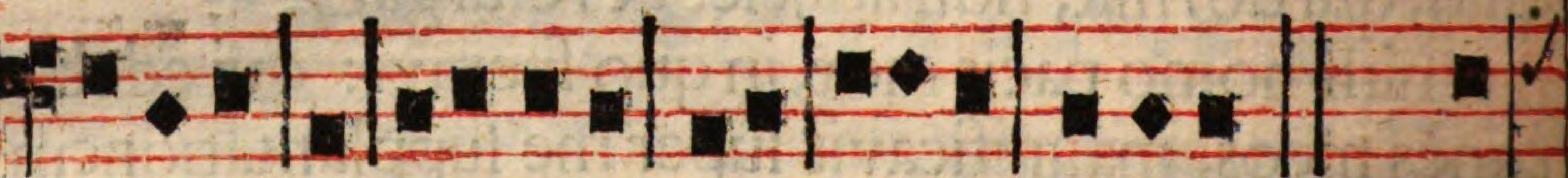
Psalmus 41.

QUemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: &c: ut suprà. In fine. Requiem æternam.
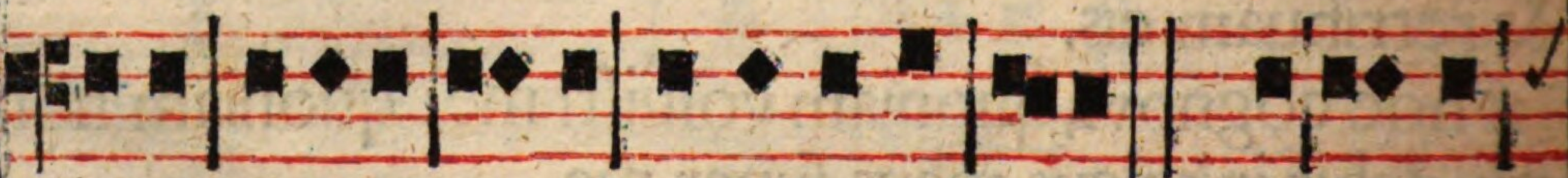
Pag. 30

Antiph. Sitivit a nima mea ad Deum vivum: quando

veniam, & apparebo ante faciem Domini. ℣. Ne

tradas bestijs animas confitentes tibi: ℟. Et animas

pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

Pater noster, totum secretò.
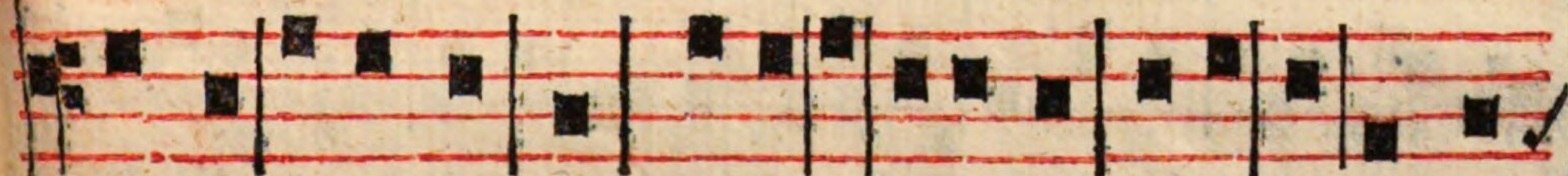
Lectio vij.

SPiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, & ſolum mihi ſupereſt ſepulchrum. Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me Domine, & pone me juxta te, & cujuſvis manus pugnet contra me. Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, & rurſum poſt tenebras ſpero lucem. Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt, & in tenebris ſtravi lectulum meum. Putredini dixi, Pater meus es: mater mea, & ſoror mea, vermibus. Ubi eſt ergo nunc præſtolatio mea? & patientiam meam quis conſiderat?
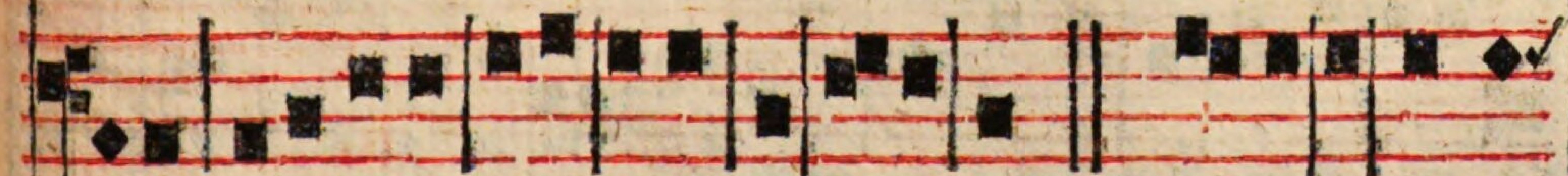
Iob. 17.

℟. Peccantẽ me quoti di e, & nõ me pœnitentẽ, timor

mortis cõturbat me: Quia in inferno nulla eſt redem-

ptio, miſerere mei Deus, & ſalva me. ℣. Deus in nomi-
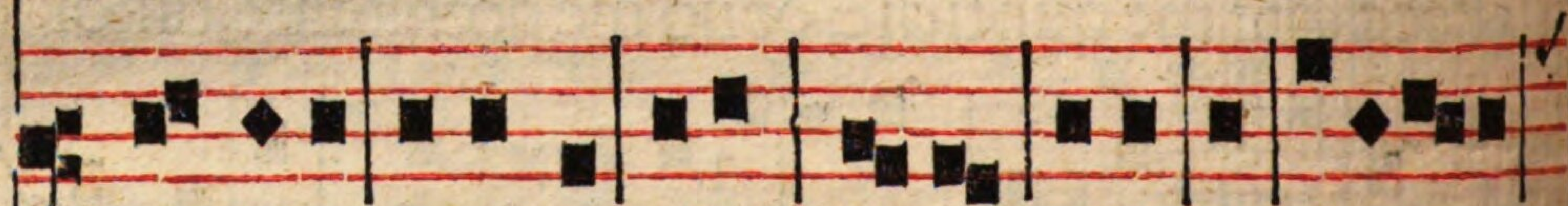

ne tuo ſalvũ me fac, & in virtute tua li bera me. Quia.

Lectio viij.

Iob. 19. c.
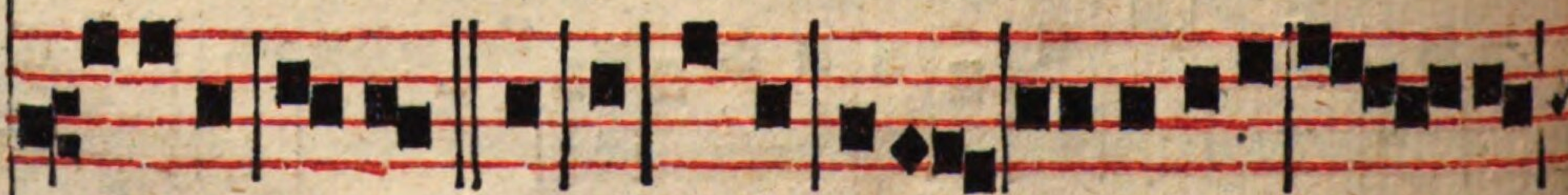
PElli meæ, consumptis carnibus, adhæsit os meum; & derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei; quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, & carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei: quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice? Scio enim, quòd redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius: reposita est hæc spes mea in sinu meo.

℟. Domine, secundū actum meum noli me judicare:
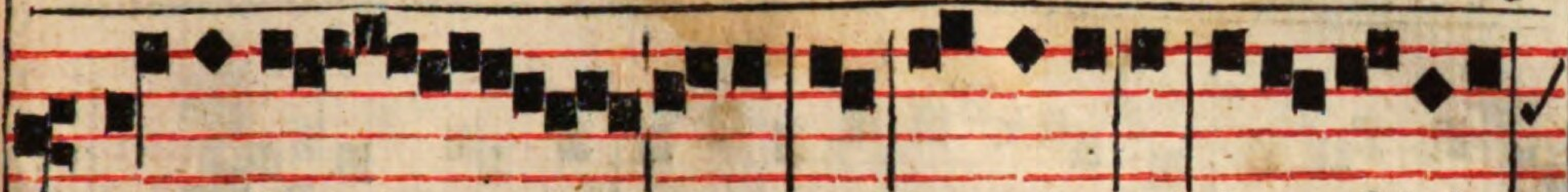

nihil dignū in cōspectu tuo e gi: ideo deprecor ma-
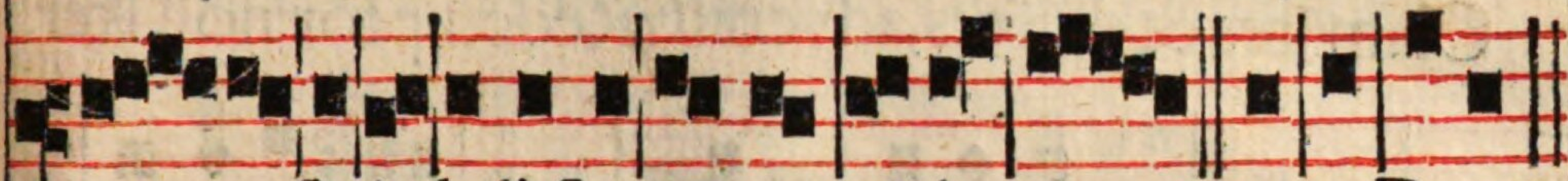

jestatē tu am. Ut tu Deus deleas iniquitatē me am.

℣. Am-

℣. Amplius la va me Domine ab in ju ſti ti a

me a, & à de li cto me o mũda me. U t tu Deus.
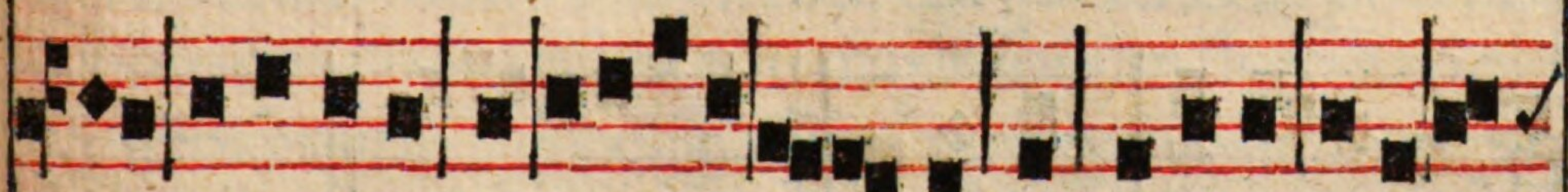
Lectio ix.

Iob. 10 d.

QUare de vulva eduxiſti me? qui utinam conſumptus eſſem, ne oculus me videret. Fuiſſem quaſi non eſſem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte me ergo, ut plangam paululum dolorem meum: antequam vadam, & non revertar, ad terram tenebroſam, & opertam mortis caligine: terram miſeriæ & tenebrarum, ubi umbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.

℟. Libera me Domine de vi is inferni, qui portas æ-
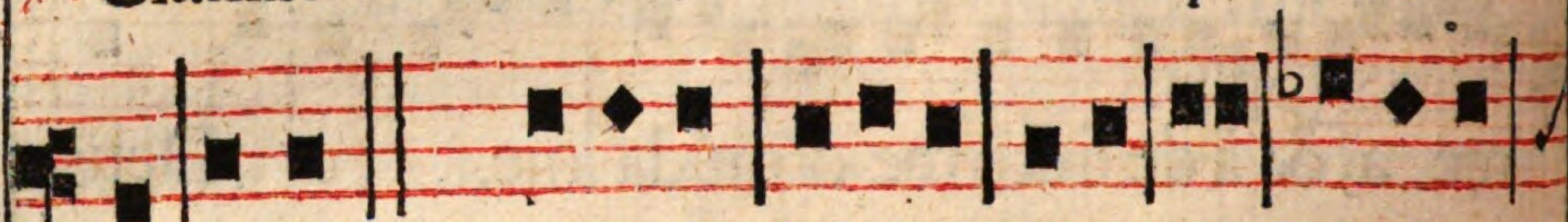

reas cõfregiſti, & viſitaſti infernũ: & dediſti e is lu-
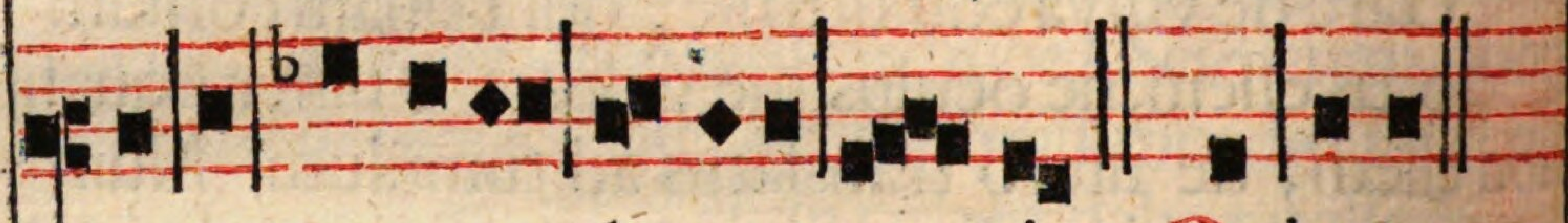

men, ut viderent te: Q ui erant in pœnis tenebrarũ.

℣. Clamãtes & dicẽtes, advenisti Redemptor no ster.

Qui erant. ℣. Requiem æternã dona eis Domine:

& lux perpetua lu ceat e is. Qui erant.

Aliud Responsorium, videlicet, Libera me Domine. quod dicitur in die Commemorationis omnium Defunctorum, & quando dicuntur novem Lectiones, Pag. 138 require suprà: sed vers. Requiem &c. dicitur in plurali.
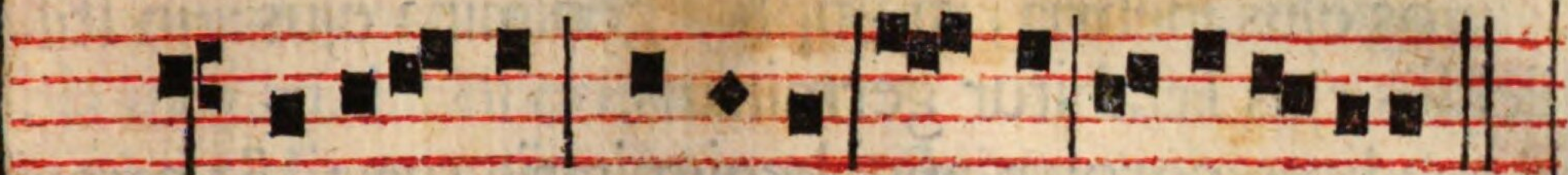
AD LAUDES,

absolutè incipitur Antiphona.

Exul tabunt Domino. Euouae.

Psalmus 50. Miserere mei Deus, ut suprà.
In fine, Requiem &c.

Psalmus 64.

TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi reddetur votum in Jerusalem.

Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

Verba iniquorum prævaluerunt super nos: & impietatibus nostris tu propitiaberis.

Beatus quem elegisti & assumpsisti: inhabitabit in atrijs tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, mirabile in æquitate.

Exaudi nos, Deus salutaris noster: spes omnium finium terræ, & in mari longè.

Præparans montes in virtute tua, accinctus potentiâ: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes, & timebunt qui habitant terminos à signis tuis: exitus matutini, & vesperè delectabis.

Visitâsti terram, & inebriâsti eam: multiplicâsti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parâsti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.

Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in ſtil-licidijs ejus lætabitur germinans.

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.

Pingueſcent ſpecioſa deſerti: & exultatione colles ac-cingentur.
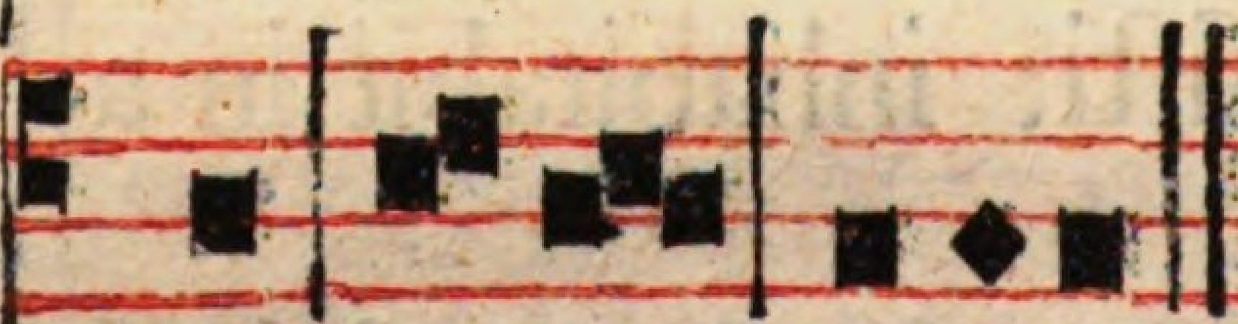
Induti ſunt arietes ovium, & valles abundabunt fru-mento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

Requiem æternam dona eis Domine.

Et lux perpetua luceat eis.

Antiph. Exaudi Domine orationem meam,ad te om-

nis ca ro veniet.

Antiph. Me ſu ſce pit. E u o u a e.

Pſalmus 62.

DEus Deus meus: ad te luce vigilo.
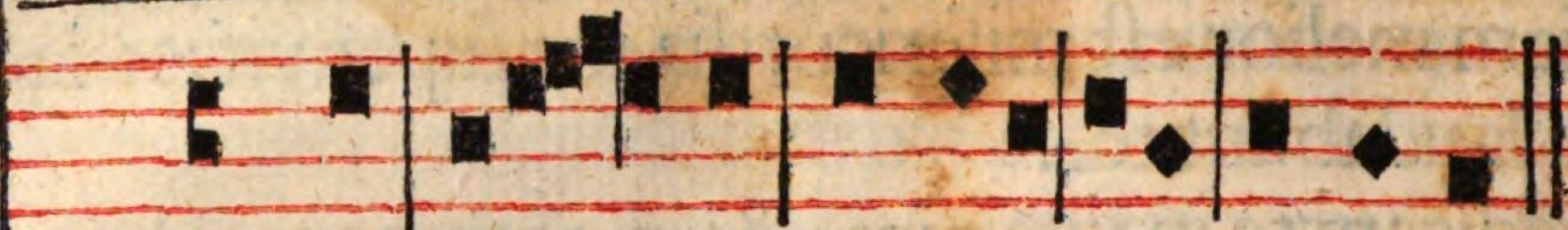
Sitivit in te anima mea: quàm multipliciter tibi caro mea.

In terra deſerta, & invia, & inaquoſa: ſic in ſancto ap-parui tibi, ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam.
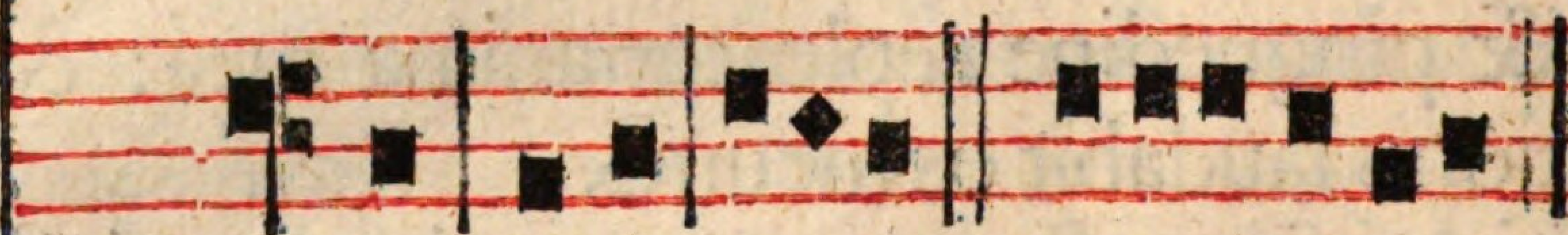
Quoniam melior eſt miſericordia tua ſuper vitas: labia mea laudabunt te.
Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo levabo manus meas.
Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labijs exultationis laudabit os meum.
Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, in matutinis meditabor in te: quia fuiſti adjutor meus.
Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhæſit anima mea poſt te: me ſuſcepit dextera tua.
Ipſi verò in vanum quæſierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt.
Rex verò lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obſtructum eſt os loquentiũ iniqua.

Pſalmus 66.

DEus miſereatur noſtri, & benedicat nobis: illuminet vultũ ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri.
Ut cognoſcamus in terra viam tuam; in omnibus gentibus ſalutare tuum.
Confiteantur tibi populi, Deus; confiteantur tibi populi omnes.
Lætentur & exultent gentes: quoniam judicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.
Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum ſuum.
Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terræ. Requiem.

Antiph. Me susce pit dextera tua Domine.

Antiph. A porta inferi. E u o u a e.

Canticum Ezechiæ.

Isai. 38.

EGo dixi: In dimidio dierum meorum: vadam ad portas inferi.

Quæsivi residuum annorum meorum: dixi; Non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultrà: & habitatorem quietis.

Generatio mea ablata est, & convoluta est à me: quasi tabernaculum pastorum.

Præcisa est velut à texente vita mea; dum adhuc ordirer, succidit me: de mane usque ad vesperam finies me.

Sperabam usque ad mane: quasi leo, sic contrivit omnia ossa mea.

De mane usque ad vesperam finies me: sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba.

Attenuati sunt oculi mei: suspicientes in excelsum.

Domine, vim patior, responde pro me: quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerit?

Recogitabo tibi omnes annos meos: in amaritudine animæ meæ.

Domine, si sic vivitur, & in talibus vita spiritus mei; corri-

corripies me, & vivificabis me: ecce in pace amaritudo mea amarissima.

Tu autem eruisti animam meam ut non periret: projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: non expectabunt, qui descendunt in lacum, veritatem tuam.

Vivens vivens ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie: pater filijs notam faciet veritatem tuam.
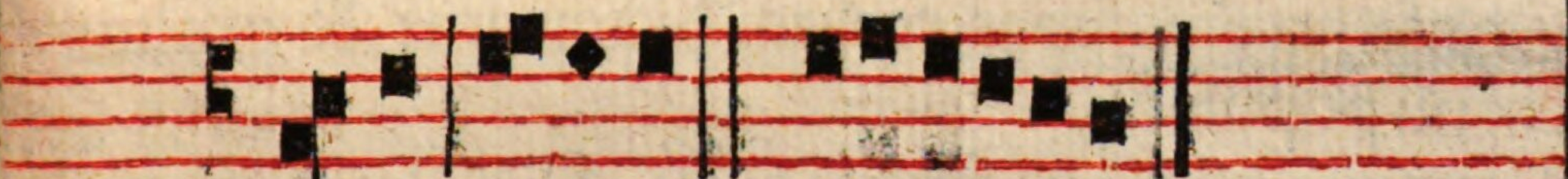
Domine, salvum me fac: & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

Requiem æternam dona eis Domine.

Et lux perpetua luceat eis.

Antiph. A porta inferi, erue Domine animam meã.

Antiph. Omnis spi ritus. E u o u a e.

Psalmus 148.

Laudate Dominum de cœlis: laudate eum in excelsis.

Laudate eum omnes Angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.

Laudate eum Sol & Luna: laudate eum omnes stellæ, & lumen.

Laudate eum cœli cœlorum: & aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent nomen Domini.

Quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandavit, & creata ſunt.

Statuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi: præceptum poſuit, & non præteribit.

Laudate Dominũ de terra: dracones, & omnes abyſſi.

Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procellarum: quæ faciunt verbum ejus.

Montes & omnes colles: ligna fructifera, & omnes cedri.

Beſtiæ, & univerſa pecora: ſerpentes, & volucres pennatæ.

Reges terræ, & omnes populi: principes, & omnes judices terræ.

Juvenes & virgines, ſenes cum junioribus, laudent nomen Domini: quia exaltatum eſt nomen ejus ſolius.

Confeſſio ejus ſuper cœlum & terram: & exaltavit cornu populi ſui.

Hymnus omnibus ſanctis ejus: filijs Iſrael, populo appropinquanti ſibi.

Pſalmus 149.

CAntate Domino canticum novum: laus ejus in eccleſia ſanctorum.

Lætetur Iſrael in eo, qui fecit eum: & filij Sion exultent in rege ſuo.

Laudent nomen ejus in choro: in tympano & pſalterio pſallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutem.
Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.
Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladij ancipites in manibus eorum.
Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.
Ad alligandos reges eorum in compedibus: & nobiles eorum in manicis ferreis.
Vt faciant in eis judicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis ejus.

Psalmus 150.

LAudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.
Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundùm multitudinem magnitudinis ejus.
Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio & cithara.
Laudate eum in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo.
Laudate eum in cymbalis benesonantibus, laudate eum in cymbalis jubilationis: omnis spiritus laudet Dominum. Requiem æternam &c.

Antiph. Omnis spiritus laudet Dominum.

℣. Audivi vocem de cœlo dicentem mihi.

℟. Beati mortui, qui in Domino moriuntur.

Antiph. Ego sum. E u o u a e.

Canticum Zachariæ.

BEnedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis: in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum: qui à sæculo sunt, prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris: & de manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum: daturum se nobis.

Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati: serviamus illi.

In sanctitate & justitia coram ipso: omnibus diebus nostris.
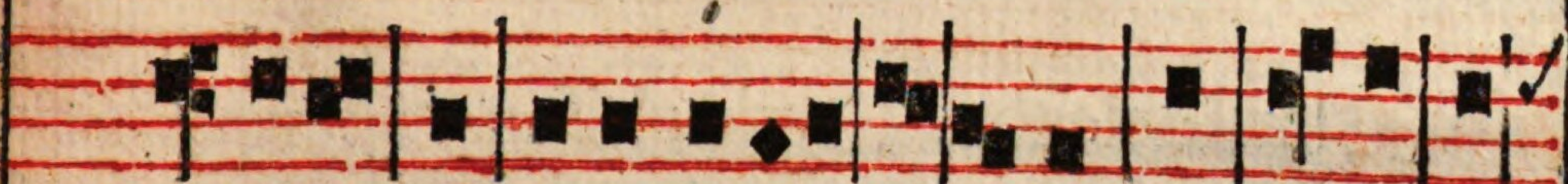
Et tu puer Propheta Altiſſimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus.

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus: in remiſſionem peccatorum eorum.

Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri: in quibus viſitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris & in umbra mortis ſedent: ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.

Requiem æternam dona eis Domine. &c.

Antiph. Ego ſum reſurrectio, & vi ta: qui credit in

me, e tiam ſi mortuus fuerit, vivet: & omnis qui

vivit, & credit in me, non morietur in æ ternum.

Deinde Pater noſter, Pſalmus: De profundis, cum Precibus & Orationibus, Officio congruentibus, ut ſuprà in Veſperis.

Pag. 138.
Pag. 221

De officio, faciendo in Exequijs, abſente corpore defuncti, & in die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario.

Si facienda ſint Exequiæ, abſente corpore; eo die, quo benè viſum fuerit, in Eccleſia dicatur Officium Mortuorum, cùm tribus

Nocturnis & Laudibus, & Antiphonis duplicatis; vel ſaltem unum Nocturnum cum tribus Lectionibus, & Laudibus, & Miſſa. Poſt Miſſam, Celebrans deponit manipulum & planetam, accipit pluviale nigri coloris; & , præcedentibus Subdiacono cum Cruce, & Clero, & duobus Ceroferariis cum luminibus accenſis & duobus Acolythis, uno cum navicula incenſi & thuribulo, & altero cum vaſculo aquæ benedictæ & aſperſorio & hoc libro Rituali, accedit, cum Diacono à ſiniſtris, ad locum tumuli, & ibi à circumſtante Clero cantatur

Pag. 211

℟. Libera me Domine, ut ſuprà.

Interim miniſtratur incenſum, benedicitur, & imponitur in thuribulum. Poſteà dicitur: Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Sacerdos dicit: Pater noſter, &c. & dum ſecretò dicitur, accipit aſperſorium, circuit tumbam aſpergens; deinde incenſat eodem modo, ut dictum eſt. Poſteà dicit: ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue Domine animã ejus. ℣. Requieſcat in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

ABſolve, quæſumus Domine, animam famuli tui, (famulæ tuæ,) ut defunctus (defuncta) ſæculo tibi vivat: & peccata, quæ per fragilitatem carnis humanâ converſatione commiſit, tu veniâ miſericordiſſimæ pietatis abſterge. Per Chriſtum Dñm &c. ℟. Amen.

Vel dicatur Oratio, quæ dicta eſt in Miſſa; vel alia conveniens. ℣. Requiem æternam dona ei Domine. ℟. Et lux perpetua luceat ei ℣. Requieſcat in pace. ℟. Amẽ.

Si Officium fuerit pro pluribus defunctis, Oratio & Versus dicantur in plurali numero; si fuerit mulier, in genere fœminino: si fuerit Sacerdos vel Episcopus, in Oratione exprimitur nomẽ dignitatis, &c.

Tũ fiat admonitio ad populũ his aut similibus verbis:

Andächtige in Christo/dieweil Ewr Lieb vnd Andacht/ auff heut zu der Besingnuß deß N. kommen ist/so helfft erfüllen ein Werck der heiligen Barmhertzigkeit / vnd den Allmächtigen GOtt bitten/daß Er jhme seine Sünden / die er hie auff Erden aus menschlicher Blödigkeit begangen/vnd vielleicht gegen Gott nicht gnugsam̃ abgetragẽ/gnädiglich wolle verzeihen/vnd so fern sein Seel in Pein vñ Straff Gottes kommen were/daß der Him̃lische Vatter sende seinen Engel/ der sie führe auß der Straff vñ Schatten deß Tods zu dem ewigen Liecht/ Freud vñ Seeligkeit.

Zum andern/so gedenckt deß obernanten N. daß nit allein der Allmächtig GOtt sein Seel/sondern auch aller auß seinem Geschlecht verschiedenen Seelen / die Er zu seinem Lob vnd Ehr erschaffen/wider zu seinen Göttlichen Gnaden nemme/daß sie jhne mit allen seinen außerwöhlten Heiligen in seinem Reich preisen/ loben vnd ehren.

Zum drittẽ/so gedenckt deß Ehrngeachten N. vñ vergeßt dabey nicht deß gestrengen Gericht Gottes/welches wir alle zugewartẽ haben/vnd bittet GOtt darbey/im fall sein Seel zu der Pein deß Fegfewrs geurtheilt were/daß Er in Bedenckung deß heutigen löbl. Gottesdiensts/sie darauß gnädiglich erledige/vnd sam̃t allẽ Christglaubigen Seelen die ewige Freud vñ Seeligkeit mitthetle/ solches zuerwerben/ so sprecht ein Vatter vnser vnd Ave Maria.

Prædictus autem Officij ritus pro defunctis adultis, tam Sacerdotibus & Clericis, quàm sæcularibus & laicis, servari debet, in Officio sepulturæ, in die depositionis, sive in tertio, septimo, trigesimo, & anniversario: item in visitatione sepulchri, pro consuetudine locorum, prædictis diebus faciendâ.
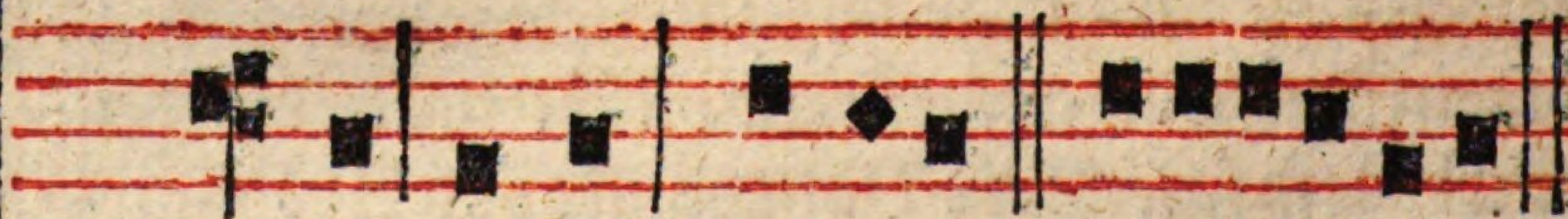
De Exequijs Parvulorum.

P Arvuli, qui post Baptismum ante usum rationis eripiuntur, oratione Ecclesiæ non indigent; quia nihil damnationis est in his, qui sunt in Christo Jesu, & non secundùm carnem ambularunt: & sicut injuriam faceret Martyri, qui pro Martyre oraret; ita innocentiæ Baptismali injurius esset, si quis eis salutis requiem precaretur, qui innocentes, immaculati, puri, ac Deo dilecti, effecti sunt cohæredes Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur.

Quia tamen horum corpusculis, tanquam organis & vasis, sanctus infusus fuit Spiritus; etiam illorum funera officiosâ sunt pietate curanda, in protestationem fidei, resurrectionis, & ad laudem divinæ providentiæ, sub quâ & ista regeneratorum corpora requiescere creduntur.

Ordo sepeliendi Parvulos:

C Um igitur infans, vel puer baptizatus, defunctus fuerit ante usum rationis, imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis & odoriferis, in signum integritatis carnis, & virginatis; & Parochus, superpelliceo & stolâ alba indutus, & alij de Clero (si adsint,) præcedente Cruce, quæ sine vel cum hasta defertur, accedunt ad domum defuncti cum Clerico, vel alio, aspersorium deferente. Sacerdos aspergit corpus; deinde dicit, vel cantat:

Antiph. Sit nomen Domini. E u o u a e.

Psalmus 112.

L Audate pueri Dominum: laudate nomen Domini.

Sit

Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum.

A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen Domini.

Excelsus super omnes gentes Dominus: & super cœlos gloria ejus.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: & humilia respicit in cœlo & in terra?
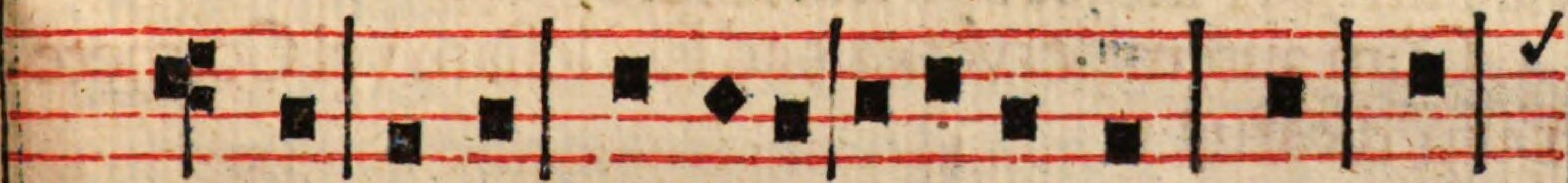
Suscitans à terra inopem: & de stercore erigens pauperem.

Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui.
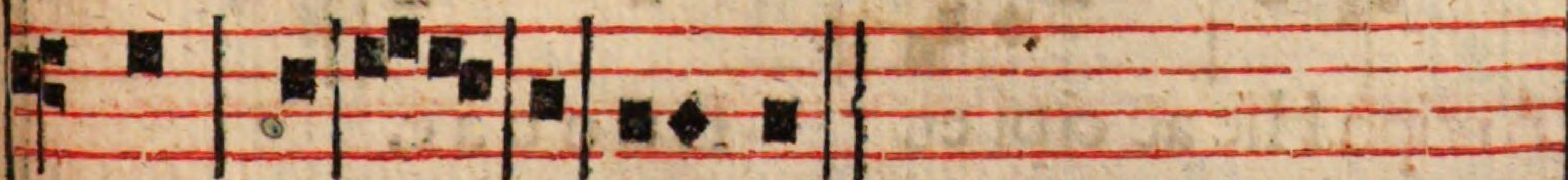
Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lætantem.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, &c.

Antiph. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc

nunc, & usque in sæculum.

Posteà dicitur: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster secretò. Interim corpus aspergit. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Me autem propter innocentiam

suscepisti. ℟. Et confirmâsti me in conspectu tuo in æternum. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
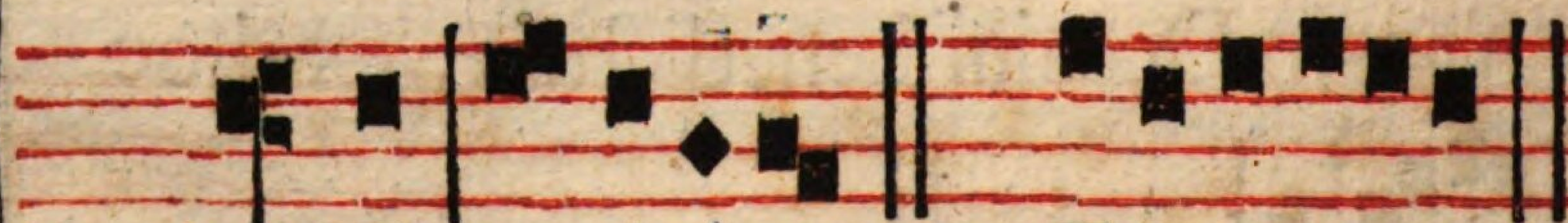
Oremus.

OMnipotens & mitissime Deus, qui omnibus parvulis, renatis fonte Baptismatis, dum migrant à sæculo, sine ullis eorum meritis, vitam illico largiris æternam, sicut animæ hujus parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos, quæsumus Domine, per intercessionem beatæ Mariæ semper Virginis & omnium Sanctorum tuorum, hîc purificatis tibi mentibus famulari, & in Paradiso cum beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Dum portatur ad Ecclesiam vel Cœmeterium, dicatur Psalmus: Beati immaculati, &c. &, si tempus superest, dici potest Psalm. Laudate Dominum de cœlis. cum alijs duobus sequentibus; & in fine: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, &c.

Pag. 192
Pag. 257

Cùm autem pervenerit ad Ecclesiam vel Cœmeterium, dicatur:

Antiph. Hic ac cipi et. E u o u a e.

Psalmus 23.

DOmini est terra, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum: & super flumina præparavit eum.

Quis aſcendet in montem Domini: aut quis ſtabit in loco ſancto ejus?

Innocens manibus & mundo corde: qui non accepit in vano animam ſuam, nec juravit in dolo proximo ſuo.

Hic accipiet benedictionem à Domino: & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo.

Hæc eſt generatio quærentium eum: quærentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ.

Quis eſt iſte Rex gloriæ: Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex gloriæ.

Quis eſt iſte Rex gloriæ? Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloriæ.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.
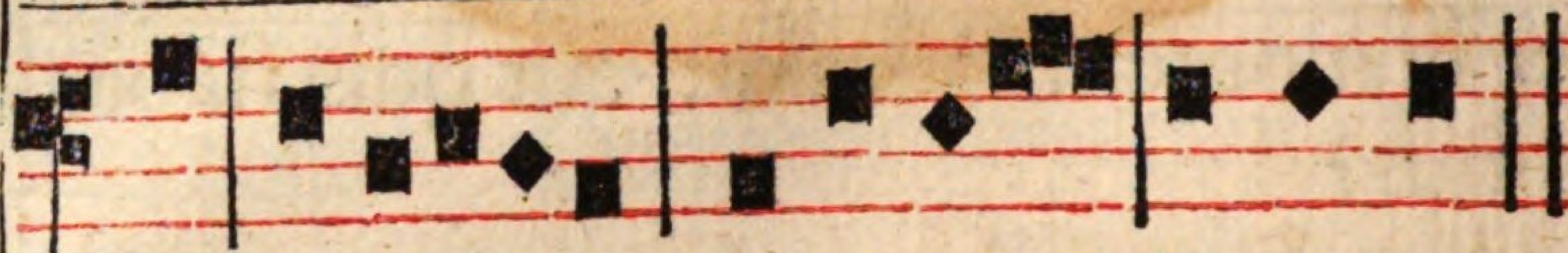
Sicut erat in principio & nunc & ſemper, &c.

Antiph. Hic ac ci pi et benedictionem à Domino &

miſericordiam à Deo ſa lu ta ri ſuo; quia hæc

est generatio quærentium Dominum.

Intereà ad sepulchrum perveniens, illud aspergit aquâ benedictâ, atque thurificat, dicens: Sanctificetur sepulchrum istud, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.

Cùm deinde parvuli funus in sepulchrum ponitur, dicit: Sumat Deus quod suum est; corpus de terra formatum est, spiritus de sursum inspiratus est. Et statim illud aspergit aquâ benedictâ, & thurificat.

Deinde palâ ter superinijciat terram, dicendo: Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris.

Jam dum sepelitur, dicat Sacerdos clarâ voce, choro respondente, Antiphonam: Benedicite Dominum omnes electi ejus.

Canticum trium puerorum Dan. 3.

Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicite Angeli Domini Domino: benedicite cœli Dño.

Benedicite aquæ omnes, quæ super cœlos sunt Domino: benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite Sol & Luna Domino: benedicite stellæ cœli Domino.

Benedicite omnis imber & ros Domino: benedicite frigus & æstus Domino.

Benedicite rores & pruina Domino: benedicite gelu & frigus Domino.

Benedicite glacies & nives Domino: benedicite noctes & dies Domino.

Benedicite lux & tenebræ Domino: benedicite fulgura & nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: laudet, & ſuperexaltet eum in ſæcula.

Benedicite montes & colles Domino: benedicite univerſa germinantia in terra Domino.

Benedicite fontes Domino: benedicite maria & flumina Domino.

Benedicite cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino: benedicite omnes volucres cœli Domino.

Benedicite omnes beſtiæ & pecora Domino: benedicite filij hominum Domino.

Benedicat Iſrael Dominum: laudet & ſuperexaltet eum in ſæcula.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino: benedicite ſervi Domini Domino.

Benedicite ſpiritus & animæ juſtorum Domino: benedicite ſancti & humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Miſael Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.

Benedicamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu: laudemus & ſuperexaltemus eum in ſæcula.

Benedictus es Domine in firmamento cœli: & laudabilis, & glorioſus, & ſuperexaltatus in ſæcula.

Antiphona. Benedicite Dominum omnes electi ejus, agite diem lætitiæ, & confitemini illi.

Posteà dicit: Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Sinite parvulos venire ad me. ℟. Talium eſt enim regnum cœlorum. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, ſanctæ puritatis amator, qui animam hujus parvuli ad cœlorum regnum hodie miſericorditer vocare dignatus es: digneris etiam, Domine, ita nobiſcum miſericorditer agere, ut, meritis tuæ ſanctiſſimæ Paſſionis, & interceſſione beatæ Mariæ ſemper Virginis & omnium Sanctorum tuorum, in eodem regno nos, cum omnibus Sanctis electis tuis, ſemper facias congaudere.

DEus, in cujus miſeratione, animæ fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis omnibus, hic & ubíque, in Chriſto quieſcentibus, da propitius veniam peccatorum, ut, à cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine lætentur. Per eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui &c.

℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen.

Deinde cruce ligneâ ſignat ſepulchrum, dicens: Signum Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit ſignatũ ſuper te, qui in hâc imagine ✠ redemit te, Pax tecum.

Aſpergat ſepulchrum aquâ benedictâ, & exhortetur populum ad orandum in hanc vel ſimilem formã

ANdächtige in Christo dem HErrn: Dieweil vns auch durch das vnschuldige Kindlein die menschliche Sterbligkeit fürgestellt wird/ so last vns GOtt den HErrn vmb sein Göttliche Gnad trewlich anruffen vnd bitten / damit wir hie auff diser Welt ein vnschuldiges / reines Leben führen / ein glückseliges Ständlein vnsers Absterbens / vnnd endlichen sambt disem Kind/auch allen lieben Heiligen vnd Außerwöhlten GOttes/die Cron der ewigen Frewd vnd Seeligkeit erlangen mögen; Seyd auch ingedenck aller deren/so alhie in disem Orth begraben ligen / insonderheit aber/welche auß disem Geschlecht in GOtt verschiden seynd. Sprecht vns vnd jhnen zu Hülff vnnd Trost ein andächtiges Vatter vnser vnd Englischen Gruß.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

TOtum hujus Sacramenti ministerium ad Episcopos pertinet; non tamen à Parochis prorsus ignorandum; ut, dum aut Ordinandorum confessiones audiunt, aut alioqui eos instruere volunt, sciant, quomodo eorum saluti ritè & aptè consulant; & intelligant, quales ipsi Sacerdotes, tam ordinati, quàm ordinandi, esse debeant.

II. *Ordo igitur est Sacramentum, quo quibusdam verbis ac rebus, Ordinato traditur potestas conficiendi Sacram Eucharistiam, aliáque Ecclesiastica munia ritè obeundi, vel ministrandi.*

III. *Sacramentum hoc, habet pro materia, varia instrumenta, quæ, pro singulorum Ordinum ratione, ordinandis ab Episcopo traduntur.*

IV. *Forma etiam, pro graduum varietate, in singulis Ordinibus diversa est: ea enim sunt verba, quæ Episcopus profert, cùm*

maté-

materiam singulorum Ordinum, & potestatem administrandi, in Ecclesia tradit: & requiritur, ut Ordinandi tangant manu materiam simul, dum Episcopus verba formalia pronunciat.

V. *Quod ad numerum Ordinum attinet, sunt septem: Minores quatuor; nempe Ostiariatûs, Lectoratûs, Exorcistatûs, & Acolythatûs. Majores sunt tres, qui etiam propter excellentiam Sacri vocantur, quia circa sacram Eucharistiam, & vasa sacra, majoribus quibusdam ministeriis occupantur; propter quæ, illis insigniti, majori sanctitate excellere debent: Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Præcedit hos omnes prima Tonsura; quæ licet Ordo non sit, tamen vigorem Ordinis habet, ac jus & privilegium Clericatûs tribuit.*

VI. *Presbyterorum Ordo gradibus dignitatum distinguitur; ut sint alij minores Sacerdotes qui Presbyteri dicuntur, alij majores qui vocantur Episcopi. Alij Archiepiscopi, alij Primates, alij Patriarchæ sunt: &, præter hos omnes, sancta Romana Catholica Ecclesia summum Sacerdotem, S. D. N. Romanum Pontificem, omnium fidelium caput, humiliter veneratur & agnoscit. Licet autem septem sint Ordines, unum tamen omnes simul efficiunt Sacramentum, ex fine, quo scilicet omnes ad consecrationem Corporis Christi referuntur, & in Sacerdotio consummantur.*

VII. *Effectus Sacramenti Ordinis est, primò, gratia Dei; quæ confertur dignè suscipientibus, ut, Ordine accepto, ritè eo fungantur, ad suam & proximorum salutem. Hinc est, quòd Ordinandi, ad singulas Ordinationes, meritò confiteri debent, & sacram Eucharistiam sumere. Alter effectus est, collatio potestatis spiritualis, Character appellatus, qui ita suscipientium animæ inprimitur, ut perpetuò maneat, nec per excommunicationem, degradationem, apostasiam, aut ullam infidelitatem, tolli possit; licèt, per hæc & alia impedimenta, mera executio sacrorum Ordinum probibeatur.*

VIII. *Diligenter caveant omnes Superiores Eccleſiarum quarumcunque, præſertim verò Parochi, ne ullos ignotos Sacerdotes, vel Clericos, etiam Regulares aut cujuſvis Ordinis habitum deferentes, maximè Clericos juniores, ubi Ordinibus ſuſceptis redierint, ſacrificium Miſſæ offerre, aut in eo miniſtrare, patiantur, niſi litteræ Epiſcopi, (quas Formatas vocamus,) vel, ſi Regulares fuerint, Superioris aut Prælati Ordinis ſui, teſtimonium viderint, qui Ordinum ſuſceptorum indubitatam fidem præbeant.*

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Et primò de Sponſalibus futuri Conjugij; Notæ.

I. *Quoniam ardua res eſt Matrimonium, in quo vir & mulier ita colligantur, ut nullâ de causâ, nec per ullam diſpenſationem, vinculum ſolvi, &, priore vivente, uxor alia ſuperinduci poſſit; rectè Sponſalia illi præmittuntur, tum ut maturâ deliberatione & præparatione contrahatur, tum ut impedimenta, ſi quæ ſubſint, in apertum proferantur.*

II. *Sunt autem Sponſalia futurarum nuptiarum mutua promiſſio, quæ per verba futuri temporis, vel nudè & ſimpliciter contrahuntur, vel etiam jurejurando, annuli, arrhæ aut nummi donatione & acceptione, confirmantur.*

III. *Mutua autem iſta promiſſio ad deſponſandos referri debet: nam, etſi parentes pro liberis Sponſalia contrahere poſſint, invalida tamen cenſentur, niſi liberorum conſenſus expreſſus tacitúſve accedat.*

IV. *Eſt & illud receptum, ut inter abſentes, per litterâs, per nuncium, per procuratorem, contrahi poſſint.*

V. *Minores ſeptennio, ſponſalibus contrahendis non ſunt idonei; quòd rationis uſu carere præſumantur.*

VI. *Etſi, ut in Matrimonio ineundo, non ita in Sponſalibus contrahendis, Parochi ejúſve Vicarij præſentia abſolute ſit neceſſaria; tamen, quia in Diœceſibus pleriſque more publico eſt receptum, ut promiſſionibus de futuris nuptiis Sacerdos adſit, Sponſaliáque approbet, neque id ſuo caret fructu; idcirco, ſi quem Paſtorem, ejúſve vices gerentem, ad Contractum Sponſaliorum, ſeu futurarum nuptiarum promiſſionem, adhiberi contingat, ad modum ſequentem ſeſe geret.*

VII. *Parochus, non antè in Sponſaliorum Contractum conſentiat, quàm perſpexerit, deſponſandos eſſe Catholicos, Confirmatos, rudimentorum fidei gnaros, ab excommunicatione liberos, ac impedimenti nullius, quod Matrimonio obſtare poſſit, conſcios.*

VIII. *Videat diligenter, num ad Sponſalia contrahenda veniant animo lubenti, ſpontaneo, bene deliberato, nec non judicio mentis integro: aliter ſi affectos animadverterit, à contractu illos arceat, quandoquidē Conſenſus in matrimoniū liberrimus eſſe debet.*

IX. *Sed & iſtud ſtudiosè cavebit, ne deſponſandi contrahant verbis præſentis temporis; efficeretur enim Matrimonium, non Sponſalia, præſertim Conſenſu accedente; ſed futuri, iiſdémque claris & perſpicuis, quæ non aliter in foro, quàm contrahentium intentione explicari poſſint.*

X. *Poſt contracta Sponſalia Sponſos inſtruet, quâ religione & fide matrimonium inire debeant. Hortabitur etiam, ut, antequam illud contrahant, vel ſaltem triduo ante conſummationem, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum piè accedant.*

XI. *Monebit prætereà, ut, juxta receptam Eccleſiæ Conſuetudinem, intra quadraginta dies ad matrimonij ſolemnizationē procedant; intereà verò temporis ab omni carnali cōmercio abſtineant.*

XII. *A quo periculo ut absint longiùs, seriò illis injungetur, ut ne, quod plerique non sine maximo animæ suæ periculo & scandalo faciunt, sub eodem tecto habitent, secus si faxint, se non antè ad matrimonij benedictionem illos admissurum, quàm ab invicem discesserint, & dignè, pro scandalo Ecclesiæ dato, satisfecerint.*

XIII. *Et quoniam, ex decreto Ecclesiæ, nulli Conjugio jungendi sunt, nisi proclamationibus tribus publicè è suggesto ad populum factis; mandabit Sponsis, ut à suo quisque Parocho hujusmodi denunciationes fieri procuret, & ab alterutro dimissoriales ad alterum, qui Matrimonium solemni benedictione celebraturus est, secum deferat.*

XIV. *Parochus, aut ex ejus Commissione Sacerdos alius, hujusmodi proclamationes facturus, Ecclesiasticas sanctiones observet; nempe ut matrimonio jungendos, ter, non quidem uno die, sed tribus continuis festivis, ante Concionem, aut inter Missarum solemnia, denunciet; ut, si qui impedimentum sciant, hoc proponant antequam illi Matrimonium contrahant.*

XV. *Quòd si aliquando probabilis fuerit suspicio, Matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes; tunc, licentiâ ab Ordinario impetratâ, vel una tantùm denunciatio fiat, vel saltem à Parocho, & duobus vel tribus testibus præsentibus, Matrimonium celebretur; deinde ante ejus Consummationem denunciationes in Ecclesia fiant, ad impedimenta cognoscenda: nisi Ordinarius expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes omittantur.*

XVI. *Significabunt Pastores subditis suis, omnes illos, qui aut certò sciunt, aut saltem probabili conjecturâ credunt, proclamatos sponsos legitimo impedimento à nuptiali Contractu prohiberi; idque prece, pretio, favore vel odio, reticent; ab Ordinario graviter puniendos esse.*

XVII. *Si, proclamatione unâ pluribúsve factis, impedimen-*

tum opponatur; tum Pastor, aut ejus vicem gerens, opponentem, unà cum Sponsis, ad Ordinarium remittet; neque antè ad matrimonij solemnizationem progredietur, quàm id sibi licere, ex Ordinarij litteris didicerit; non obstante quòd partes inter se transegerint.

XVIII. *Ex sponsalibus obligatio ad contrahendum nascitur, commonendi igitur sunt desponsati, ut ne fidem, mutuò datam, violent, nisi graviter peccare velint.*

XIX. *Occurrunt tamen certi in jure casus, quibus licitè à Sponsalibus discedi potest: videlicet, mutuus partium dissensus, approbatæ Religionis ingressus, Sacri Ordinis susceptio, subsequens cum alia matrimonium, superveniens alterius Sponsorum fornicatio, affinitas, hæresis, lepra, paralysis, notabilis deformitas, defectus ejus quod ab altero Sponsorum promissum est, fama publica canonici impedimenti; & alij quidam casus, in jure expressi.*

XX. *In dissolvendis justam ob causam Sponsalibus, Judicis Ecclesiastici autoritas interponi debet, si causa sit dubia & non satis vulgò explorata.*

Ritus & forma celebrandi Sponsalia.

Quando jam in omnibus inter sponsum & sponsam ac utriusque partes ritè & benè conventum est, atque ipsi in ædibus parochialibus aut alio honesto loco comparent, & ad solemnem sponsaliorum celebrationem Parochum adhibere velint, is indutus sit veste talari & ad ea, quæ suprà, not. VI. VII. VIII. *posita & monita sunt, diligenter advertat, & propositâ per aliquem ad id ex amicis constitutum conventûs causâ, desponsatos desuper examinet, & ubi de istis sufficienter edoctus fuerit, jubeat illos sibi mutuò manus porrigere, ac deinde ita compellet sponsum.*

N. Venisti huc voluntate liberâ nullíque adstrictus, & promittis te hanc præsentem N. quam manu

tenes, in uxorem ducturum, si non obstiterit aliquod Canonicum impedimentum.

N. Erscheint jhr alhie auß aignem freyen Willen/vnd sonsten Ehelich gantz vnversprochen/begehrt jhr auch/ vnnd versprecht jhr zumahlen dise gegenwärtige N. welche jhr bey der Hand habt/seiner Zeit zu einer Ehewirthin zu nemmen/ so fern in der heiligen Kirchen kein Verhindernuß obhanden seyn solte.

Affirmante sponso, simili & congruo modo sponsam interroget, quâ etiam annuente, eos seriò hortetur, ut â carnali, & omni alio opere illicito abstineant, studeántque in timore Dei & statu gratiæ futuro matrimonio jungi & Sacramentum hoc suscipere.

Deinde admoneat etiam desponsatos eorum, quæ de conjugio piè & religiosè ineundo, paulò antè, Notâ X, XI, XII, XIII, XIV, *dicta sunt. Ad quæ promptè libentérque perficienda, faciliùs inducentur, si Tobiæ & Saræ, septémque, qui, cùm eam libidinis instinctu ducerent, ab Asmodæo Dæmone sunt extincti, exemplum iis proponatur, & præsertim illa Raphaelis Angeli verba:*

QUi conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus; habet potestatem Dæmonium super eos. Tu autem, cùm acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud nisi orationibus vacabis cum ea.

Tob. 6. c. d.

Impedimenta, dirimentia Matrimonium.

PArochus, admonitus de aliquo Matrimonio, in sua Parochia contrahendo; primùm cognoscat ex his ad quos spectat, qui &

quales sint, qui Matrimonium contrahere volunt; an inter eos sit aliquod Canonicum impedimentum; utrùm sponte, liberè, & secundùm honestatem Sacramenti, velint contrahere; utrùm sint in ætate legitimâ; ut vir saltem quatuordecim, mulier verò duodecim annos expleverit; & uterque sciat rudimenta fidei, cùm ea deinde suos docere debent.

Noverit ex probatis authoribus, quæ sint Canonica impedimenta Matrimonij contrahendi, & quæ contractum dirimant; & qui sint gradus Consanguinitatis & Affinitatis, & item Cognationis spiritualis, ex Baptismi vel Confirmationis Sacramento contractæ, & alia, quæ sequentibus versiculis explicantur; ut sunt:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultûs disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis.
Si Parochi & duplicis desit præsentia testis,
Raptáve sit mulier, nec parti reddita tutæ;
Hæc socianda vetant Connubia, facta retractant.

Error, *personæ.* Conditio, *servitutis ignoratæ.* Votum, *solemne Castitatis.* Cognatio, *naturalis, legalis, spiritualis.* Crimen, *adulterij, cum machinatione mortis alterius conjugis; seu adulterij, cum fide datâ de contrahendo matrimonio post Conjugis mortem; seu Contractûs matrimonij de præsenti cum adultera, vivente altero Conjuge innocente.* Cultûs disparitas, *ex consuetudine Ecclesiæ, scil: fidelis cum infideli.* Vis, *scil: metus, cadens in constantem virum, v.g. detrimenti gravis corporalis, nisi consentiat in Matrimonium.* Ordo, *unus ex majoribus.* Ligamen, *quo quis ligatus est uxori, etiam ante consummationem matrimonij rati, post quod, secundum matrimonium contractum est irrritum.* Honestas, *id est, Matrimonium contractum inter Sponsum & cognatos Sponsæ; & inter maritum & cognatos uxoris, adhuc non cognitæ carnaliter; & vice versa.* Si sis affinis, *ex*

copula

copula maritali usque ad quartum gradum, vel ex copula fornicaria usque ad secundum gradum, inclusivè.

Ut autem faciliori modo Pastores cognoscere possint consanguinitatis & affinitatis gradus, eos subjuncto Schemate, & regulis sequentibus, ob oculos ponimus.

Schema Consanguinitatis.

	Abavus. Abavia.	
Magnus Propatruus. Magna Proamita.	Proavus. Proavia.	Magnus Proavunculus. Magna Promatertera.
Magnus Patruus. Magna Amita.	Avus. Avia.	Magnus Avunculus. Magna Matertera.
Patruus. Amita.	Pater. Mater.	Avunculus. Matertera.
Frater.	Hypothe.	Soror.
Filij & Filiæ Fratris.	Filius. Filia.	Filij & Filiæ Sororis.
Nepotes & Neptes ex Fratre.	Nepos. Neptis.	Nepotes & Neptes ex Sorore.
Pronepotes & Proneptes ex Fratre.	Pronepos. Proneptis.	Pronepotes & Proneptes ex Sorore.
	Abnepos. Abneptis.	

Pro majori directione præcedentis Schematis, sequentes nota regulas.

PRima. In linea recta tam ascendentium quàm descendentium quot sunt personæ, tot sunt gradus, unâ demptâ, scilicet stipite; v. g. Pater & Filius sunt consanguinei in primo gradu, Nepos & Avus in secundo gradu, &c.

Secunda. In linea transversa æquali (quæ est inter personas à communi stipite æqualiter distantes) quot gradibus personæ singulæ à communi stipite distant, totidem distant inter se; unde Frater & Soror sunt in primo gradu lineæ transversæ, patrueles & consobrini in secundo, Filij eorundem in tertio.

Tertia. In linea transversa inæquali, seu inter personas inæqualiter distantes à communi stipite, quot gradibus remotior persona distat à stipite, tot gradibus distant inter se: unde Patruus & Nepos, Filius & Soror patris, sunt consanguinei in secundo gradu. Quæ omnia patent in adjuncto Schemate.

Si forte coire nequibis; *scilicet ratione impotentiæ. Atque hæc sunt quæ matrimonium etiam contractum dirimant. Reliqua per se sunt clara.*

Impedimenta, impedientia Matrimonium.

PRæter peccatum mortale & excommunicationem, sex potissimum reddunt matrimonium moraliter illicitum; scilicet:

Ecclesiæ vetitum; nec non Tempus feriatum;
Atque Catechismus, Crimen, Sponsalia, Votum;
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Dicitur primò, Vetitum, *id est, prohibitio Ecclesiæ; quæ fit ab Episcopo vel Parocho ob dubium impedimenti alicujus vel inhabilitatis inter copulandos.*

Dicitur secundò, Tempus feriatum, *quod secundùm Concil. Trident. Sess. 24. de Reformatione, incipit nunc ab Adventu Domini*

mini usque ad Epiphaniam inclusivè; & à die Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusivè: quibus tamen temporibus non prohibetur contractus aut consummatio Matrimonij, sed tantùm solemnitas nuptiarum, v.g. Benedictio, deductio Sponsæ solemnis ad domum Sponsi, convivia nuptialia, &c.

Dicitur tertiò, Catechismus; *quod impedimentum contrahitur ab eo, qui respondet pro infante, quando supplentur Cæremoniæ post Baptismum, collatum in necessitate. Sed videtur hoc impedimentum jam sublatum.*

Dicitur quartò, Crimen; *ut, 1. incestus cum consanguinea conjugis in primo vel secundo gradu, scienter admissus, (qui impedit matrimonium cum quacunque alia persona,) vel cum propria matre aut filia. 2. raptus alienæ personæ. 3. uxoricidium. 4. Presbytericidium. 5. susceptio propriæ prolis ex Baptismo, ad impediendam redditionem debiti. 6. Publica pænitentia, quamdiu durat. 7. Matrimoniū cum Moniali. Verùm hæc per non usum sunt sublata.*

Dicitur quintò, Sponsalia; *scilicet si cum unâ contracta, & non dissoluta.*

Dicitur sextò, Votum; *scilicet simplex, sive castitatis, sive religionis, sive non nubendi.*

DE IPSO MATRIMONII SACRAMENTO.

Uòd si verò Sponsalibus adhibitus non fuerit Parochus, Ecclesiæ Catholicæ præscriptum & consuetudinem sequatur hoc modo:

Admonitus de aliquo Matrimonio in sua Parochia contrahendo, primùm cognoscat ex his ad quos spectat, qui & quales sint,

qui matrimonium contrahere volunt; an inter eos ſit aliquod ex ſupra dictis impedimentis; utrum ſponte, liberè, & ſecundùm honeſtatem Sacramenti, velint contrahere; utrum ſint in ætate legitima ſcilicet mas quatuordecim, fœmina duodecim annorum completorum; utrum utérque ſciat rudimenta fidei, ut ea deinde filios docere poſſint.

Noverit, præter gradus conſanguinitatis & affinitatis etiam gradus cognationis ſpiritualis, ex Baptiſmi vel Confirmationis Sacramento contractæ.

Habeat inprimis ipſe bene cognita præcepta illa omnia, quæ in matrimoniis ritè conficiendis ſervari oportere, ſacri Canones, & præcipuè ſancta Synodus Tridentina juſſit; dabitque operam, ut illa in Parochia ſuâ accuratè exactéque ſerventur.

Præſertim verò meminerit, matrimonia inter raptorem & raptam, dum ipſa in raptoris poteſtate manſerit, inita, nec non clandeſtina, & quælibet matrimonia, quæ aliter, quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi vel Ordinarij licentia, & duobus vel tribus teſtibus, contrahuntur, ex ipſius Concilij decretis irrita omnino ac nulla eſſe.

Eſt autem proprius Parochus, qui adeſſe debet, is, in cujus Parochia matrimonium celebratur, ſive viri, ſive mulieris.

Concil. Trident. Seſſ. 24 cap. 1. de reform. Matrim.

Id quod bene notandum eſt. Alius enim Parochus, vel alius Sacerdos, ſive Regularis ſive Sæcularis, etiamſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine, licere contendat, qui alterius Parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia, matrimonio conjungere aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus manet, donec ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.

Caveat prætereà Parochus, ne facilè ad contrahendum matrimo-

nium admittat vagos & peregrinos, & qui incertas habent sedes, neque item eos, qui antea conjugati fuerunt, ut sunt uxores militum, vel captivorum, vel aliorum qui peregrinantur; nisi diligenter de iis omnibus factâ inquisitione, & re ad Ordinarium delatâ, abeóque habitâ, ejusmodi matrimonia celebrandi, licentiâ; quæ gratis concedatur.

Idem, loc. cit. c. 7.

Antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho continuis diebus festis in Ecclesia inter Missarum solemnia, ad ipsius Concilij præscriptum, publicè denuncietur, inter quos matrimonium sit contrahendum.

Idem, Sess. cit. c. 1.

Si verò vir & mulier Parochiæ sint diversæ, in utrâque Parochia fiant denunciationes: quibus denunciationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonij procedatur. Sed, si quid obstat, ultrà Parochus non procedat.

Quòd si aliquando probabilis fuerit suspicio, vel alia rationabilis causa subsit, arbitrio Episcopi, matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes: tunc de licentia Ordinarij, vel una tantum fiat denunciatio, vel, saltem Parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus, matrimonium celebretur; deinde, ante illius consummationem, denunciationes in Ecclesia fiant, ut, si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur; nisi aliter Ordinarius ipse expedire judicaverit.

Has autem denunciationes Parochus facere non aggrediatur, nisi priùs de utriusque contrahentis libero consensu sibi bene constet.

Si verò infra duos menses post factas denunciationes matrimonium non contrahatur, denuntiationes repetantur; nisi aliter Episcopo videatur.

Denunciationes autem fiant hoc modo. Inter Missarum solemnia Parochus populum admoneat in hanc sententiam, vulgari sermone:

Notum sit omnibus, hîc præsentibus, quod *N.* vir, & *N.* mulier, ex tali vel tali familia & Parochia, Deo adjuvan-

te, intendunt inter se contrahere matrimonium. Proinde admonemus omnes & singulos, ut, si quis noverit aliquod consanguinitatis, vel affinitatis, aut cognitionis spiritualis, vel quodvis aliud impedimentum inter eos esse, quod matrimonium contrahendum invicem impediat, illud quamprimùm nobis denunciare debeat; & hoc admonemus, primò, *si fuerit prima; vel* secundò, *si fuerit secunda; vel* tertiò, *si fuerit tertia denunciatio.*

Moneat Parochus conjuges, ut, ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, neque matrimonium consumment; nec etiam simul maneant, nisi aliquibus propinquis vel aliis præsentibus: quæ benedictio à nullo alio, quàm ab ipso Parocho, seu ab alio Sacerdote de ipsius Parochi vel Ordinarij licentia, fieri debet.

Caveat etiam Parochus, ne, quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis benedicat, sive mulier sive etiam vir ad secundas nuptias transeat. Quòd si mulier nemini umquam nupserit, etiamsi vir aliam uxorem habuerit, nuptiæ pro hujus Diœcesis nostræ consuetudine nihilominus benedici possunt. Sed viduæ nuptias non benedicat, etiamsi ejus vir nunquam uxorem duxerit.

Matrimonium in Ecclesia maximè celebrari decet; sed si domi de licentia Ordinarij celebratum fuerit, præsente Parocho & testibus Sponsorum, si capaces sunt, veniant ad Ecclesiam, benedictionem accepturi; & tunc caveat Sacerdos, ne iterum à contrahentibus consensum exigat; sed tantùm benedictionem illis conferat, celebratâ Missâ, ut infrà dicetur.

Admoneantur præterea conjuges, ut, antequam contrahant, sua peccata diligenter confiteantur, & ad sanctissimam Eucharistiam, atque ad Matrimonij Sacramentum, piè accedant; &, quomodo in eo rectè & Christianè conversari debeant, diligenter instruantur ex

divina

divina Scriptura, exemplo Tobiæ & Saræ, verbisque Angeli Raphaelis, eos docentis, quàm sanctè conjuges debeant convivere.

Missa tempore Nuptiarum dici debet, ut habetur in Missali, pro Sponso & Sponsa. Si verò eodem die Officium fuerit duplex, vel de Dominica, dicitur Missa de Festo vel Dominica, cum commemoratione pro Sponsis.

Habeat Parochus librum, in quo conjugum & testium nomina, diémque & locum contracti Matrimonij, scribat: quem diligenter apud se custodiat. Quòd si Sacerdos alius, Parochi loco, interfuerit, tum ipsius nomen, tum illius cujus facultate factum est, scribantur in eodem libro.

Postremò, meminerint Parochi, à Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ, inclusivè, solemnitates nuptiarum prohibitas esse, ut, nuptias benedicere, Sponsam traducere, nuptialia celebrare cōvivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Nuptiæ verò, quâ decet modestiâ & honestate, fiant: sancta enim res est Matrimonium, sanctéque tractandum.

Pœna copulantis, aut benedicentis Sponsos alterius Parochiæ.

Quod autem diximus ad singulas nuptias proprium Parochum requiri, benè notandum est. Alius enim Parochus, vel alius Sacerdos, sive Regularis sive Sæcularis, etiamsi id sibi ex privilegio vel immemoriali consuetudine licere contendat, qui alterius Parochiæ sponsos sine illorum Parochi licentia matrimonio conjungere aut benedicere ausus fuerit, ipso Jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonium copulare debebat, seu à quo benedictio suscipienda erit, absolvatur. *Concil. Trid. Sess. 24. de Reformat. Matri. c. 1.*

Ritus celebrandi Matrimonij Sacramentum.

PArochus igitur, Matrimonium celebraturus, publicationibus factis, tribus diebus festis, ut dictum est, si nullum obstet legitimum impedimentum, in Ecclesia superpelliceo & albâ stolâ indutus, adhibito uno saltem Clerico, superpelliceo pariter induto, qui librum & vas Aquæ benedictæ cum aspersorio deferat, coram tribus saltem vel duobus testibus, stante viro ad dexteram, muliere verò ad sinistram, explicet eis vim & efficaciam hujus Sacramenti; item, quanta sit hujus vinculi, quo se mutuò obstringere volunt, obligatio, &c. Erit autem exhortatio hæc vel similis, ut sequitur.

Ermahnung / so beschehen soll / ehe zwo Personen Ehelich durch den Priester zusammen geben werden.

AUßerwehlte in Christo dem HErrn. Diese zwo gegenwärtige Personen / als nemblich N. vnd N. haben sich gegen einander zu dem Heil. Sacrament der Ehe versprochen. Sie seynd auch ordentlicher weise / zum drittenmal / auff der Cantzel verkündiget; ist aber biß dato kein Jrrung oder Verhindernuß fürgebracht worden. Wofern aber noch jemands zugegen / deme einige Vrsach / dieses heilige Werck gebürlicher weise zu verhindern / bewust were / derselb wölle es bey Christlicher Gehorsamb alßbald / der Gebür nach / offenbaren / vnd keins wegs verhalten. Vnnd dieß zum ersten / andern vnd dritten mahl.

Aliquantulum pausat.

Dieweil dann auch anjetzo nichts fürkommet / so diß heilige Werck der Ehe hinderstellig machen kundte / so habt jhr Erst-

lich

lich beede zu vernemmen / daß der Ehestand nicht eine geringe Ceremoni oder schlechter Gebrauch / von Menschen erdicht / sondern von GOTT selbsten im irdischen Paradeiß / eingesetzt; Er ist auch im alten Gesatz / weder durch die Erbsünd verwüstet / noch durch den Sündfluß vertilget: Im Newen aber von Christo zu Cana in Galilea / mit einem fürtrefflichen Wunderzeichen verehrt / vnd endlich gar zu einem der heiligen Sacramenten erhöhet worden.

Fürs Ander / habt jhr zu mercken / daß fürnemlich drey Vrsachen seyn / warumb der Ehestand von GOTT ist eingesetzt / so wunderbarlich erhalten / vnnd endlich so hoch verehret worden.

Erstens / daß durch die Eheleibliche Beywohnung Manns vnd Weibs / Kinder erworben / Christlich erzogen / das menschliche Geschlecht auff Erden erhalten / vnnd / durch Mehrung desselbigen / die Zahl der Außerwehlten im Himmel erfüllt wurde.

Zum Andern / hat GOtt den Ehestand eingesetzt / auff daß dardurch abgeschnitten vnd vermitten wurde / vnder dem Christlichen Volck / allerley vnehrbarlicher Wandel / Schand vnd Vnzucht / durch welche / nach der Lehr deß H. Apostels / das Reich GOttes keines wegs kan ererbt werden.

Die dritte Vrsach solcher Einsetzung / daß GOtt in Verpflichtung Manns vnd Weibs / ein grosses Sacrament / vnnd eigentliches Zeichen geben wolte der wunderbarlichen vnnd gnadenreichen Verainigung Christi vnd seiner Kirchen / auch der vnaußsprechlichen Lieb / die Er an derselben erwiesen / in deme Er sie / durch sein kostbarliches thewres Blut erlöset vnd erkaufft / auch täglich durch seine Gnad vnnd Gegenwärtigkeit regiert vnd erhält. Darauß dann die Christliche Ehe-Leuth zu erlernen / sich einander zu lieben / keines das ander nicht zu ver-

lassen /

lassen / sondern / als getrewe Mitgehülffen / eines das ander zu übertragen / vnd in allerhand Trübsal vnd Mühseligkeiten beständig bey einander zu verbleiben. Wann man sich derowegen also im Ehstand verhaltet / so gibt GOtt seinen Segen von oben herab / mehret die zeitliche Gütter vnd Nahrung / verleyhet Gottsförchtige vnd gehorsame Kinder vnd Kinds-Kinder / vnd endlich mit jhnen die ewige Seeligkeit.

Wann sie derowegen jhnen zu solchem Gottseligen Vorhaben getrawen / so frag ich euch / Hochzeiter / Ist es noch ewer gründlich wolbedachter Will vnd Meynung / mit diser gegenwärtigẽ Hochzeiterin in Ehren ehelich zu werdẽ? so sprechet / Ja.

Gedenckt jhr auch / diser ewer gegenwärtigen Hochzeiterin getrewlich vorzustehn / als das Haupt / wie Adam vnser ersten Mutter Evæ / vnd sie zu lieben als euch selbst? so sprechet / Ja.

Wöllet jhr sie auch / in aller Noth dises armseligen Lebens / nicht verlassen / sondern bey jhr verbleiben / biß euch beede der Todt scheidet? so sprechet / Ja.

Deßgleichen frag ich euch / Hochzeiterin / Ist es noch ewer vngezwungner / freyer vnd wolbedachter Will vnnd Meynung / mit disem ewrem gegenwärtigen Hochzeiter in Ehren Ehlich zu werden? so sprechet / Ja.

Gedenckt jhr auch in allen billichen Sachen / vnnd Göttlichen Wercken / jhme gehorsamb zu seyn / wie Eva vnser erste Mutter dem Adam / vnd jhne zu ehren / wie Sara den Abrahamb? so sprechet / Ja.

Wöllet jhr auch in aller Noth dises armseligen Lebens / jhne nicht verlassen / sondern beständig bey jhme verbleiben / biß euch beede der Todt scheidet? so sprechet / Ja.

Dieweil jhr dann solche Eheliche Lieb vnnd Trew gegeneinander leisten wöllet so gebet / zu mehrer Befräfftigung dises H. Wercks / einander die Gemahl-Ring vnd Hände.

Dum

Dum dextras jungunt, & añulos figunt, Sacerdos dicit:

ANnulo ſuo ſubarrhavit me Dominus, & tanquam ſponſum, decoravit coronâ.

Quid manuum junctio ſignificet.

DJe Zuſammenbietung der Händ iſt nichts anders/dann daß jhr da/vor GOtt vnd einer Chriſtlichen Gemein/ gleich als mit einem Ayd/beſtättigt/keines von dem andern zu weichen/wann ſchon GOtt ein Trübſal herſchickt/ ſondern wöllet beſtändig beyeinander verbleibē/biß euch der Todt ſcheidet.

Quid annulus.

GLeicherweiß wie diſer Ring rund/keinen Anfang noch End hat/alſo ſoll auch ewre Trew/ die jhr da einander gebt/kein End haben: Auch ſollet jhr ſolches anfangen vnd thun im Namen vnd zu Ehren deſſen/der weder Anfang noch End hat.

Tunc amborum manus ſtolâ ſuâ circumvolvat, atque ita dicat:

MAtrimonium, in facie Eccleſiæ inter vos contractum, Deus confirmet: & ego illud approbo, perficio atque ſolemnizo, in nomine Patris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ſancti, Amen.

DJe Ehliche Pflicht/die jhr da/vor GOtt vnd ſeiner Gemein/einander gelobt vnd verſprochen habt/ beſtättige ich auß Befelch der H. Chriſtlichen Kirchen/ Jm Namen deß Vatters/vnd deß Sohns/vnd deß H. Geiſtes/Amen. GOtt geb euch ſeinen Segen.

His expletis, facit ad circumſtantes ſequentem exhortationem.

JHr Geliebte in Chriſto/ dieweil der Allmächtig Ewig GOtt bey diſem heiligen Sacrament der Ehe ſonderbare

Gnad (wie dann in andern H. Sacramenten auch zu sehen) verleihet / wo sich anderst der Mensch auß Göttlicher Gnad darzu geschickt vnnd fähig machet: Damit dann auch dise gegenwärtige Personen / so jhren Ehestand heut vor der Christlichen Gemein bestetten / der Gnaden / so der barmhertzig GOtt in diesem H. Sacrament darreicht / auch theilhafftig werden / so bittet mit gebognen Knyen den allmächtigen ewigen GOtt / daß er diesen Eheleuthen verleihen vnd mittheilen wölle seinen Göttlichen Segen vnd Gnad / zu einem guten Anfang jhrer Christlichen Beywohnung / besserm Mittel / vnd seeligem End / damit sie jhr Leben in diesem Ehelichen Stand also vollenden nach seinem Göttichen Willen / daß sie nach disem zeitlichen Leben mögen auß der Gnad GOttes besitzen die ewige Seeligkeit. Dieses zu erlangen / sprechet miteinander ein andächtiges Vatter vnser / mit sambt dem Engelischen Gruß.

Primarum nuptiarum benedictio.

SI benedicendæ sint nuptiæ, Parochus Missam pro Sponso & Sponsa, ut in Missali Romano, celebret; servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur.

Si autem, extra Missam, Matrimonium celebratum fuerit, aut etiam supradictus ritus, in Romano Missali præscriptus, pro loci & temporis opportunitate, commodè observari non potest; poterit se Parochus consuetudini, hactenus in Diœcesi nostra receptæ, conformare, &, peractâ supradictâ exhortatione, nuptias, prout sequitur, benedicere.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.

Deinde subjungat Psalmum 127.

BEati omnes qui timent Dominum; qui ambulant in vijs ejus.
Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.
Uxor tua ſicut vitis abundans: in lateribus domus tuæ.
Filij tui ſicut novellæ olivarum: in circuitu menſæ tuæ.
Ecce ſic benedicetur homo: qui timet Dominum.
Benedicat tibi Dominus ex Sion: & videas bona Jeruſalem omnibus diebus vitæ tuæ.
Et videas filios filiorum tuorum: pacem ſuper Iſrael.
Gloria Patri. Sicut erat.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvos fac fideles tuos. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣. Exaudiat vos Dominus in die tribulationis. ℟. Protegat vos nomen Dei Jacob. ℣. Mitte eis, Domine, auxilium de ſancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

PRopitiare, Domine, ſupplicationibus noſtris; & inſtitutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinâſti, benignus aſſiſte; ut, qui te autore junguntur, te auxiliante ſerventur. Per Dominum noſtrũ Jeſum Chriſtum, &c.

Oremus.

DEus, qui, poteſtate virtutis tuæ, de nihilo cuncta feciſti; qui, diſpoſitis univerſitatis exordijs, homini, ad imaginem Dei facto, ideo inſeparabile mulieris adjutorium condidiſti, ut fœmineo corpori de virili dares carne principium, docens, quod ex uno placuiſſet inſtitui, nunquam licere disjungi; Deus, qui tam excellenti myſterio conjugalem copulam conſecraſti, ut Chriſti & Eccleſiæ Sacramentum præſignares in fœdere nuptiarum; Deus, per quam mulier jungitur viro, & ſocietas principaliter ordinata, eâ benedictione donatur, quæ ſola nec per originalis peccati pœnam, nec per diluvij eſt ablata ſententiam: reſpice propitius ſuper hanc famulam tuam, quæ maritali jungenda conſortio, tuâ ſe expetit protectione muniri: ſit in ea jugum dilectionis & pacis: fidelis & caſta nubat in Chriſto, imitatríxque ſanctarum permaneat fœminarum: ſit amabilis viro ut Rachel, ſapiens ut Rebecca, longæva & fidelis ut Sara: nihil in ea ex actibus ſuis ille autor prævaricationis uſurpet: nexa fidei mandatíſque permaneat, uni thoro juncta: contactus illicitos fugiat: muniat infirmitatem ſuam robore diſciplinæ: ſit verecundiâ gravis, pudore venerabilis, doctrinis cœleſtibus erudita: ſit fœcunda in ſobole: ſit probata & innocens: & ad beatorum requiem atque ad cœleſtia regna perveniat: & videant ambo filios filiorum ſuorum, uſque in tertiam & quartam generationem: & ad optatam perveniant ſenectu-

tem.

tem. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, &c.

Oremus.

DEus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob, sit vobiscum: & ipse adimpleat bendi ✠ ctionem suam in vobis: & videatis filios filiorum vestrorum, usque ad tertiam & quartam generationem; posteà vitam æternam habeatis sine fine: adjuvante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Et statim aspergit eos aquâ benedictâ.

Peractis omnibus, Parochus manu suâ describat, in libro Matrimoniorum, nomina conjugum & testium, & alia, juxta formulam præscriptam: idque, licèt alius Sacerdos, vel à se vel ab Ordinario delegatus, Matrimonium celebraverit.

De secundis nuptijs.

NUptiæ secundæ ratione triplici existunt; primò, ex parte utriusque, Sponsi scilicet & Sponsæ; secundò, ex parte Sponsæ tantùm, si ea sit vidua; tertiò, ex parte Sponsi solùm, non autem Sponsæ.

Quæ ergo sunt nuptiæ secundæ postremi ordinis, hoc est ratione viri solùm, eæ, quia fœmina non fuit benedicta, ad modum jam præscriptum benedicendæ sunt. Similiter, si casu aliquo in secundo genere sit vidua, quæ semel nupsit, sed, ante benedictiones receptas vidua facta, iterum nubit, benedicenda est.

Aliàs ordinariè bigamorum nuptiæ, tam ratione sponsi & sponsæ simul, quàm sponsæ solùm, ut suprà notatum, benedicendæ non sunt, sed ordo subjectus servetur.

Forma celebrandi ſecundas nuptias.

I. *Quando Sacrum finitum eſt, ad altare veniant, ibique adgeniculentur; & ſtatim Parochus, ſi opus ſit, aut anteà non ſint exhibitæ, literas petat dimiſſoriales, eas legat & examinet.*

II. *Si Sponſalibus non interfuit, quærat uti ſuprà; an, ut contrahant inter ſe matrimonium, adſint; an liberâ voluntate, à nullo coacti, idipſum faciant; an à voto, quod matrimonio obſtet, & promiſſione alteri factâ, liberi ſint.*

III. *Annulum petat, eúmque Sponſum Sponſæ digito annulari imponere jubeat; & dicat ut ſuprà.* Pag. 289

IV. *Brevem de Matrimonio admonitionem ad Sponſum & Sponſam faciat; & præſentes, ut pro felici conjugij ſucceſſu Deum precentur, piè hortetur.*

V. *Conjungat in matrimonium, ad modum, in primis nuptiis poſitum.*

VI. *Evangelio S. Joannis finito, non benedicat; ſed, loco benedictionum,* Pſalmum *pro qualitate perſonarum ſuperiùs in modo introducendi poſitum,* Levavi oculos meos, *cum Orationibus ſequentibus, ſuper genuflexis conjugibus recitet.* Pag. 217

Oratio.

Reſpice, Domine, ſuper hanc conjunctionem tuam; ut, ſicut ſanctum Angelum tuum Raphaelem miſiſti Tobiæ & Saræ Raguelis, ita mittere digneris auxilium tuum ſuper hos conjuges, ut in tua voluntate permaneant, & in amore tuo vivant, & ſeneſcant, & multiplicentur in longitudine dierum. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium tuum, qui tecum vivit &c.

Oremus.

PRætende, quæsumus Domine, fidelibus tuis dexteram cœlestis auxilij, ut te toto corde perquirant, &, quæ dignè postulant, consequantur. Per Dominum nostrum.

Gratia Domini nostri Jesu Christi, & charitas ✠ Patris, & comunicatio sancti Spiritus, sit semper vobiscum.

Ad extremum poterit haberi brevis admonitio; quâ dictâ, aspergat Parochus conjuges, & populum in pace dimittat.

Benedictio impeditorum conjugum.

FIt interdum (Deo hominum vindicante sive infidelitatem sive libidinem,) ut vir & mulier, maleficio impediti, à matrimonij usu impediantur. Ad quam depellendam noxam, conjuges, primùm omnium, diligenti conscientiæ examine & confessione sacramentali præmissâ, adibunt Sacerdotem; qui, lectâ Missâ de Spiritu sancto aut Deipara Virgine Maria, sequentes subijciet Orationes:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Salvum fac servum tuum & ancillam tuam. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Mitte eis Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis. ℣. Esto eis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui in paradiso terrestri matrimonium instituisti in officium; & postmodùm, pro nobis homo factus & ex Virgine natus, etiam in Sacramentum; & tuâ præsentiâ ac miraculorum tuorum primitiis dignanter illustrasti: quæsumus, ut, per merita Beatissimæ Virginis Mariæ, Matris tuæ, Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, Wolfgangi, omniúmque Sanctorum & Sanctarum tuarum, hos conjuges, Matrimonij Sacramento copulatos, bene ✠ dicere, & ab omni ligamento, fascinatione, & maleficio Satanæ, fœcunditatem & salutarem sobolis propagationem eis impartiendo, tuâ pietate liberare digneris. Qui cum Patre & sancto Spiritu vivis &c.

Deinde Psalmi sequentes dicuntur: Psalm. 1. Beatus vir, qui non abijt. Psalm. 90. Qui habitat in adjutorio. Psalm. 127. Beati omnes, qui timent Dominum.

Deinde Preces sequentes:

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvum fac servum tuum & ancillam tuam. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Mitte eis Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis. ℣. Esto eis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine, exaudi orationem meã. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui Beatæ ſemper Virginis Mariæ uterum mirabiliter fœcundâſti, ut de Spiritu ſancto verum Deum & hominem, Salvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum, conciperet: imploramus clementiam tuam, ut his famulis tuis, matrimonij nexu conjunctis, ſublato omni Dæmonis impedimento & maleficio, ſalutarem matrimonij fructum largiri digneris. Per eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium tuum, qui tecum &c.

Deinde, benedicens utrique, ſubjiciat:

CReator cœli & terræ, qui primis parentibus, matrimonij fœdere ſociatis, dixit: Creſcite & multiplicamini & replete terram; ille ſuâ vos benedictione, adverſùs omnes Diabolicas infeſtationes, fœcundet atque multiplicet; & Chriſtianæ ſobolis ſalutarem propagationem miſericorditer nobis concedat, in nomine Pa ✠ tris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen.

Poſteà aſpergat illos aquâ benedictâ, & dimittat.

CAvendus verò craſſus ille error, & rei ſacræ manifeſtus abuſus, quo, tali maleficio vexatis ſuccurri poſſe, aliqui putant, ſi vir & mulier, priori matrimonio, legitimè & in facie Eccleſiæ contracto, mutuo conſenſu renuncient, & novum coram Sacerdote contrahant. Cùm enim nulla ſit ratio, cur ſecundùm matrimonium contra ejuſmodi maleficia remediũ efficacius eſſe poſſit, quàm primum; veriſimile eſt, hoc pro-

curari à Dæmone, omnium maleficiorum autore, ut res sacras hominibus ludibrio exponat. Deinde Sacramento Matrimonij gravis irrogatur injuria; quod, semel ritè contractum, neque Ecclesiæ autoritate neque mutuo partium consensu solvi potest; dicente Domino: Quod Deus conjunxit, homo non separet.

Benedictio mulieris prægnantis, ubi aut matris aut infantis vita periclitatur.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Salvam fac ancillam tuam. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Esto illi, Domine, turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in ea. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eam. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Er clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟ Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui dedisti famulis tuis, in confessione veræ fidei, æternæ Trinitatis gloriam agnoscere, & in potentia majestatis adorare unitatem: quæsumus, ut, ejusdem fidei firmitate, hæc famula tua ab omnibus semper muniatur adversis. Per Dominum nostrum.

Oremus.

DOmine Deus, omnium Creator, fortis & terribilis, justus & misericors; qui solus bonus & pius es; qui de omni malo liberas Israel, qui electos Patres

mune-

munere Spiritûs tui ſanctificâſti; qui glorioſæ Virginis matris Mariæ corpus & animam, ut dignum Filij tui habitaculum eſſe mereretur, Spiritu ſancto cooperante præparâſti; qui Joannem Baptiſtam Spiritu ſancto repleri & in utero matris exultare feciſti: accipe ſacrificium cordis contriti, ac fervens deſiderium famulæ tuæ N. humiliter ſupplicantis, pro conſervatione prolis debilis, quam ei dediſti concipere; & cuſtodi partem tuam, & defende ab omni dolo & injuriâ dicti hoſtis; ut, obſtetricante manu miſericordiæ tuæ, fœtus ejus ad hanc lucem veniat incolumis, ac ſanctæ regenerationi ſervetur, tibíque in omnibus jugiter deſerviat, & vitam conſequi mereatur æternam. Per eundem Dominum, &c.

Poſteà aſpergat aquâ benedictâ, dicendo Pſalmum 66. Deus miſereatur noſtri, &c. pag. 255

℣. Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto ſpiritu. ℟. Laudemus & ſuperexaltemus eum in ſæcula. ℣. Angelis ſuis mandet de te. ℟. Ut cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

VIſita, quæſumus Domine, habitationem iſtam, & omnes inſidias inimici ab ea, & à præſenti famula tua, longè repelle; & Angeli tui ſancti habitent in ea, qui eam, & fœtum ejus, ab omni adverſitate & mortis periculo, tua bene ✠ dictione, cuſtodiant. Per Dñm.

Benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠, & Filij, & Spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper. Amen.

Benedictio purificandæ mulieris post partum.

NOTATIO.

SI qua puerpera post partum, juxta piam ac laudabilem consuetudinem, ad Ecclesiam venire voluerit, pro incolumitate suâ Deo gratias actura, petieritque à Sacerdote benedictionem; ipse, superpelliceo & stolâ alba indutus, cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiæ accedat; ubi illam, foris ad limina exspectantem & prolem, si ea supersit, & absque periculo deferri possit, in ulnis gestantem, aquâ benedictâ aspergat, & oret, ut sequitur.

℣. Adjutorium nostrum in Nomine Domini.

℟. Qui fecit cœlum & terram.

Psalmus 120.

LEvavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi.

Auxilium meum à Domino: qui fecit cœlum & terram.

Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet, qui custodit te.

Ecce non dormitabit, neque dormiet: qui custodit Israel.

Dominus custodit te, Dominus protectio tua: super manum dexteram tuam.

Per diem sol non uret te: neque luna per noctem.

Dominus custodit te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus.

Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc & usque in sæculum.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.
Sicut erat in principio, & nunc & semper: & in sæcula sæculorum, Amen.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos à malo.
℣. Salvam fac ancillam tuam Domine.
℟. Deus meus sperantem in te.
℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.
℟. Et de Sion tuere eam.
℣. Nihil proficiat inimicus in eâ.
℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.
℣. Esto ei Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, majestatem tuam suppliciter exoramus, ut sicut Unigenitus Filius tuus, Dominus noster Jesus Christus cum nostræ carnis substantia in templo est præsentatus: ita hanc famulam tuam facias purificatâ tibi mente præsentari. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum &c.

Tunc aspergatur mulier aquâ benedictâ, & dicat Sacerdos:

Dominus custodiat introitum tuum & exitum tuum, ex hoc nunc & usque in sæculum.

Hic mulier manu suâ stolam apprehendens, quam Sacerdos ei porriget, introducatur in Ecclesiã, dicẽdo:

Aufer ab ea Domine cunctas iniquitates ejus, ut ad Sancta Sanctorum purâ mereatur mente introire. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

Deinde Parochus pergat ad altare, & ad mulierem conversus, dicat:

℣. Salvam fac ancillam tuam, Domine. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eam. ℣. Nihil proficiat inimicus in ea. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Esto illi Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi: bene ✠ dicere digneris hanc famulam, quæ, ad imitationem sanctissimæ Virginis Mariæ, sese, cum gratiarum actione, purificandam in templo exhibet: & concede propitius, ut, sicut ei prolis fœcunditatem, & vires templum tuum ingrediendi, contulisti, ita, per intercessionem ejusdem immaculatæ

culatæ Virginis, ab omni mentis & corporis contagio liberatam, ad sancta sanctorum purâ facias mente accedere, &, post finem præsentis vitæ, templum cœleste introire. Per eundem Christum.

Posteà dicat:

℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias.

BEnedictio Dei Pa✠tris, & Fi✠lij, & Spiritûs ✠ Sancti, descendat super te, & maneat semper. ℟. Amen.

Sacerdos, si celebraturus sit Missam pro ea, induitur Sacerdotalibus indumentis, & dicit Missam occurrentis diei, vel aliam votivam, juxta mulieris devotionem: aptissimè autem huic laudis officio congruit Missa Purificationis B. Mariæ, quæ incipit, Suscepimus. quæ si legatur, omittentur in collecta, hodiernâ die. quâ finitâ, dimittetur mulier cum benedictione Domini in pace. Quòd si ad celebrandam missam non possit Sacerdos haberi; addet Parochus ad suprascriptas preces Evangel. In principio erat Verbum; aut potiùs, Postquam impleti, ex Officio Purificationis Beatæ Virginis; & dicit:

Pag.169

℣. Dominus vobiscum.

℟. Et cum Spiritu tuo.

℣. Sequentia S. Evangelij secundùm Lucam.

℟. Gloria tibi Domine.

IN illo tempore: postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ, secundùm legem Moysi; tulerunt Jesum in Hierusalem, ut sisterent eum Domino; si-

cut ſcriptum eſt in lege Domini: Quia omne maſculinum, adaperiens vulvam, ſanctum Domino vocabitur; & ut darent hoſtiam (ſecùndùm quod dictum eſt in lege Domini,) par turturum, aut duos pullos columbarum. ℟. Laus tibi Chriſte.

℣. Poſt partum virgo inviolata permanſiſti.

℟. Dei genitrix intercede pro nobis.

Oremus.

DEus, qui hanc famulam tuam de pariendi periculo liberâſti, & eam in ſervitio tuo devotam feciſti: concede, ut, temporali curſu fideliter peracto, ſub alis miſericordiæ tuæ vitam quietam & perpetuam conſequatur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Vel: Deus, qui corda fidelium S. Spiritus illuſtratione docuiſti: da nobis, in eodem Spiritu recta ſapere, & de ejus ſemper conſolatione gaudere.

Item: Deus, qui ſalutis æternæ, beatæ Mariæ virginitate fœcundâ, humano generi prœmia præſtitiſti; tribue quæſumus, ut ipſam pro nobis intercedere ſentiamus, per quam meruimus autorem vitæ ſuſcipere, Dominum noſtrum, &c.

Deinde Sacerdos præbet illi oſculandum librum Miſſalem, dicendo:

℣. Dominus det tibi ſuam pacem;

℟. Et vitam æternam.

SI contigerit, mulierem certo tempore à purificatione, adverſâ valetudine impediri; differatur purificatio, donec, utcunque reſtituta, in Eccleſiam in-

gredi possit; etiamsi mortis immineat periculum: quia purificatio extrà facienda non est; neque substituenda alia mulier purificanda in locum defunctæ puerperæ. Si quæ verò pepererit prolem illegitimam, ea nō introducatur per Sacerdotem, sed sola ingrediatur.

DE BENEDICTIONIBUS
REGULÆ GENERALES.

Noverit Sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipsum, & quæ ad Episcopum, suo juré pertineant; ne majoris dignitatis munera temere aut imperitè unquam usurpet propriâ autoritate.

In omni benedictione extra Missam, Sacerdos saltem superpelliceo & stolâ, pro ratione temporis, utatur; nisi aliter in Missali notetur.

Stando semper benedicat, & aperto capite.

In principio cujúsque benedictionis dicat:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Deinde dicatur Oratio propria, una vel plures; prout suo loco notatum fuerit.

Posteà rem aspergat aquâ benedictâ: ubi notatum fuerit, pariter incenset, nihil decendo.

Cùm Sacerdos aliquid benedicturus est, habeat ministrum cum vase aquæ benedictæ & aspergillo, & cum hoc Rituali libro, seu Missali.

Caveat, ne benedictionis causâ ponat aliquid indecens super Altare, veluti esculenta: sed, quod ejusmodi est, ponatur super mensam, commodo loco paratam.

Ordo ad faciendam aquam benedictã.

DIebus Dominicis, & quandocunque opus fuerit, præparato ſale, & aquâ mundâ, benedicendâ in Eccleſia vel in Sacriſtia, Sacerdos cum ſuperpelliceo, & ſtolâ violaceâ indutus, primò dicit ℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terrã.

Deinde, abſolutè incipit Exorciſmum Salis.

EXorcizo te, creatura ſalis, per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ ſanctum; per Deum, qui te per Eliſæum Prophetam in aquam mitti juſſit, ut ſanaretur ſterilitas aquæ: ut efficiaris ſal exorcizatum, in ſalutem credentium; & ſis omnibus, ſumentibus te, ſanitas animæ & corporis; & effugiat atque diſcedat à loco, in quo aſperſum fueris, omnis phantaſia & nequitia vel verſutia diabolicæ fraudis; omníſque ſpiritus immundus, adjuratus per eum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Oremus.

IMmenſam clementiam tuam, omnipotens æterne Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam ſalis, quam in uſum generis humani tribuiſti, benedicere ✠, & ſanctificare ✠, tuâ pietate digneris; ut ſit omnibus ſumentibus ſalus mentis & corporis, &, quicquid ex eo tactum vel reſperſum fuerit, careat omni immunditia, omníque impugnatione ſpiritalis nequitiæ. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Exorcismus aquæ: & dicatur sine Oremus.

EXorcizo te, creatura aquæ, in nomine Dei ✠ Patris omnipotentis, & in nomine Jesu ✠ Christi, Filij ejus, Domini nostri, & in virtute Spiritus ✠ sancti, ut fias aqua exorcizata, ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare & explantare valeas cum Angelis suis apostaticis: per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem.

Oremus.

DEus, qui, ad salutem humani generis maxima quæque sacramenta in aquarum substantia condidisti; adesto propitius invocationibus nostris, & elemento huic, multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ benedictionis ✠ infunde, ut creatura tua, mysterijs tuis serviens, ad abigendos dæmones morbósque pellendos divinæ gratiæ sumat effectum; ut, quicquid, in domibus vel in locis fidelium, hæc unda resperserit, careat omni immunditia, liberetur à noxa; non illic resideat spiritus pestilens, non aura corrumpens; discedant omnes insidiæ latentis inimici; &, si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti; aspersione hujus aquæ effugiat, ut salubritas, per invocationem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, &c.

Hic mittat sal in aquam, in modum Crucis, dicendo semel: Commixtio salis & aquæ pariter fiat, in nomine Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti. ℟. Amen. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, invictæ virtutis autor, & insuperabilis imperij Rex, ac semper magnificus triumphator; qui adversæ dominationis vires reprimis; qui inimici rugientis sævitiam superas; qui hostiles nequitias potenter expugnas: te, Domine, trementes & supplices deprecamur ac petimus, ut hanc creaturam salis & aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices, ut, ubicunque fuerit aspersa, per invocationem sancti tui nominis, omnis infestatio immundi spiritus abigatur, terrórque venenosi Serpentis procul pellatur, & præsentia sancti Spiritus nobis, misericordiam tuam poscentibus, ubíque adesse dignetur. Per Dominum nostrum &c. in unitate &c.

Post benedictionem aquæ, Sacerdos Dominicis diebus, antequam incipiat Missam, aspergit Altare, deinde se, & ministros, ac populum; prout in Missali præscribitur.

Posteà Christi fideles possunt de ipsa aquà benedictà in vasculis suis accipere, & secum deferre, ad aspergendos ægros, domos, agros, vineas, & alia; & ad eam habendam in cubiculis suis, ut eà quotidie & sæpiùs aspergi possint.

Benedictio Candelarum extra diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DOmine Jeſu Chriſte, Fili Dei vivi; Benedic ✠ candelas iſtas ſupplicationibus noſtris; infunde eis Domine, per virtutem ſanctæ Crucis ✠, benedictionem cœleſtem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuiſti: talémque benedictionem ſignaculo ſanctæ Crucis ✠ accipiant, ut, quibuſcumque locis accenſæ ſive poſitæ fuerint, diſcedant principes tenebrarum, & contremiſcant & fugiant pavidi, cum omnibus miniſtris ſuis, ab habitationibus illis, nec præſumant ampliùs inquietare aut moleſtare ſervientes tibi omnipotenti Deo. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorũ. ℟. Amẽ. Poſteà aſpergantur aquâ benedictâ.

Benedictio annuli Sponſalitij.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

BEnedic ✠, Domine, annulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus ✠, ut, qui (quæ) eum geſtaverit, fidelitatem integram ſuo Sponſo (ſuæ Sponſæ) tenens, in pace & voluntate tua permaneat, atque in mutua charitate ſemper vivat. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos aspergat annulum aquâ benedictâ, in modum Crucis.

Quòd si verò annuli utriusque Sponsi simul benedicendi sunt, Oratio seu Collecta dicitur numero plurali, hoc modo:

BEnedic ✠, Domine, annulos istos, quos nos in tuo nomine benedicimus ✠, ut, eos gestantes, fidelitatem integram sibi invicem teneant, & in pace & voluntate tua permaneant, atque in mutua charitate semper vivant. Per Christum Dñm &c. ℟. Amen.

Hic advertant Parochi, ne annulos, semel benedictos, denuò benedicant.

Benedictio vini in solemnitatibus Nuptiarum.

Sacerdos circumdatus stolâ, vino ante se posito, & vase, in quo continetur, aperto, dicat ℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Initium sancti Evangelij secundùm Joannem. ℟. Gloria tibi, Domine.

Pag. 169

IN principio erat verbum, &c. In fine, ℟. Deo gratias. Posteà Sacerdos dicit:

Oremus.

PEr istos sermones sancti Evangelij, & per merita sancti Joannis Apostoli & Evangelistæ, quæsumus omnipotens Deus, bene ✠ dicere & sancti ✠ ficare digneris hanc creaturam vini dexterâ tuâ; & præsta, ut

ut omnes, in te credentes, & de isto potu bibentes, à te protegantur & benedicantur: sicut beatus Joannes, de calice venenum bibens, non est læsus, ita isti homines, in amore tuo & sancti Joannis de potu isto bibentes, ab omni ægritudine corporis & animæ absolvantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, bonorum omnium dator & conservator; qui inter reliquas creaturas tuas vinum, in hominum sustentationem & lætitiam, ex fructu uvarum prodire jussisti; quique per unigenitum Filium tuum, Dominum nostrum Jesum Christum, in nuptijs in Cana Galilææ, aquam in vinum mirabiliter permutâsti, & Sacramentum pretiosissimi Sanguinis ejusdem Filij tui in vini materia sanctificare fecisti: te supplices deprecamur ac petimus, ut hanc creaturam vini benedicere ✠ ac sanctificare ✠ digneris; ut famuli tui & famulæ, ex eo gustantes, animæ & corporis recipiant sospitatem, & te omnium gratiarum largitorem sine fine collaudent. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde dicat:

BEnedictio Dei Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ sancti, descendat in hanc creaturam vini, & maneat semper, Amen.

Aspergatur deinde aquâ benedictâ: postmodùm porrigatur sive distribuatur ad bibendum, primò quidem

dem Sponsis, deinde alijs Christi fidelibus qui nuptijs intersunt.

In benedictione cerevisiæ, mulsi, alteriúsve potus, loco prioris dicat sequentem Orationem.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus; qui fecisti cœlum & terram, & omnia quæ in eis sunt: rogamus te, in nomine Jesu Christi, Unigeniti Filij tui, ut sanctificare ✠ & benedicere ✠ digneris cerevisiam istã, (potum istum:) sicut benedixisti sex hydrias in Cana Galilææ, ita convertere digneris materiã istam potus, in suavitatem & hilaritatem lætitiæ spiritualis, servis tuis, qui in fide Catholica crediderunt. Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum &c.

Benedictio novi putei.

℣. Deus in adjutorium &c.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEprecamur, Domine, clementiam pietatis tuæ, ut aquam putei hujus, cœlesti benedictione ✠ sanctifices, & ad communem vitam, concedas salubrẽ; & ita ex eo fugare digneris omnem diabolicæ tentationis incursum, ut, quicunque ex eo abhinc hauserit biberítve, vel in quibuslibet necessarijs usibus haustâ aquâ usus fuerit, totius virtutis ac sanitatis dulcedine perfruatur; ut tibi semper sanctificatori omnium Domino, gratias agere mereatur. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

Demum aspergit puteum aquâ benedictâ.

Benedictio Tabernaculi pro conservanda sacra Eucharistia.

℣. Deus in adjutorium &c. Gloria Patri &c.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, majestatem tuam supplices deprecamur; ut Tabernaculum hoc, pro corpore Filij tui, Domini nostri Jesu Christi, in eo condendo fabricatum, benedictionis tuæ gratiâ dicare digneris. Per eundem Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergit illud aquâ benedictâ.

Benedictio umbellæ Altaris.

℣. Deus in adjutorium &c. ℟. Domine ad adjuvandum &c. Gloria Patri &c.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui fideli famulo tuo Moysi præcepisti, ut duos Cherubim super Arcam Testamenti collocaret, quam extensis ad alterutrum alis protegerent: quæsumus ineffabilem clementiam tuā, ut hoc tegumen venerandi Altaris tui, ad honorificentiam nominis tui compactum, placidus ac misericors illustratione vultûs tui bene✠dicere & sancti✠ficare digneris. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ut in Rubricis generalibus.

Benedictio Vasculi aut Capsæ sacrarum Reliquiarum.

℣. Deus in adjutorium &c. ℟. Domine ad adjuvandum. Gloria Patri &c.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

BEne ✠ dic, quæsumus, sancte Pater, omnipotens æterne Deus, hoc conditorium sanctorum pignorum, ad recondenda in eo tuorum munera Sanctorum, in Christo Jesu Domino nostro: qui tecum vivit &c. ℟. Amen.

Benedictio Baptisterij, seu lapidis fontium.

℣. Deus in adjutorium, &c.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, Baptisterium hoc salutis æternæ, cælesti visitationi dedicatum, Spiritus tui illustratione sancti ✠ fica: ut, quotiescunque, in fonte isto lavandi, trinâ ablutione fuerint aspersi, purgationem & omnium delictorum suorum indulgentiam consequantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

MUltiplica, Domine, bene ✠ dictionem tuam, & Spiritus sancti munere fidem nostram corrobora; ut, qui in hæc fluenta descenderint, in libro vitæ ascribi mereantur. Per Dominum &c. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ut in Rubricis generalibus.

Posteà aspergit Baptisterium aquâ benedictâ.

Benedictio domus, à Dæmone vexatæ, aut tempore pestis.

PArochus, domum benedicturus, primò patremfamilias, cujus domus est, monebit ut ea, quæ ad benedictionem ædium parari convenit, fieri & disponi procuret; tum ipse manè antequam benedictionẽ aggredietur, Missam celebrabit, in qua Orationem de Spiritu sancto dicet: Missâq; celebratâ, superpelliceo & stolâ violaceâ indutus, ad illius benedictionẽ procedet, adhibitis Clericis duobus, uno qui crucẽ, altero qui vasculũ aquæ benedictæ cũ aspergillo, feret, aliis itẽ Sacerdotibus & Clericis, quos adhibere potest. Ubi ad domũ venerit, in ej⁹ primo vestibulo vel ingressu dicit, ut infrà.

℣. Deus in adjutorium &c.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus; qui sacerdotibus tuis, præ cæteris, tantam gratiam contulisti, ut, quidquid in tuo nomine dignè perfectéque ab ijs agitur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam, ut, quod modò visitaturi sumus, visites, &, quidquid benedicturi, bene ✠ dicas; & ad ea, quæ acturi sumus, dexteram tuæ potentiæ extendas: sintque ad nostræ humilitatis ingressum & introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, depulsio

pestis, & Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos incipit Psalmos Graduales, & prosequitur, cum Clero aut choro, quinque primos; aquam benedictam aspergendo per loca domus.

Psalm. 119. Ad Dominum, cùm tribularer, clamavi, &c. Gloria Patri & Filio &c.

Psal. 120. Levavi oculos meos in montes &c. Gloria Patri &c.

Psal. 121. Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi; &c. Gloria Patri &c.

Psal. 122. Ad te, Domine, levavi oculos meos, &c. Gloria Patri &c.

Psalm. 123. Nisi quia Dominus erat in nobis, &c. Gloria Patri &c.

Quibus finitis, dicit Sacerdos, stans in ipso limine aut vestibulo domûs.

℣. Domine, exaudi orationem nostram. ℟. Et clamor noster ad te perveniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DOmum tuam, Domine, clementer ingredere; & in tuorum tibi corda fidelium perpetuam construe mansionem; & præsta, ut in hac domo, nulla malignorum spirituum dominetur nequitia, nec contagio pestis. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde incipit ac dicit Psalmos sequentes; & procedit, aspergendo iterum domûs loca.

Psal. 124. Qui confidunt in Domino, &c. Gloria Patri &c.

Psal. 125. In convertendo Dominus captivitatem Sion: &c. Gloria Patri &c.

Psal. 126. Nisi Dominus ædificaverit domum, &c. Gloria Patri &c.

Psal. 127. Beati omnes, qui timent Dominum, &c Gloria Patri &c.

Psal. 128. Sæpe expugnaverũt &c. Gloria Patri &c.

℣. Domine, exaudi orationem nostram. ℟. Et clamor noster ad te perveniat. ℣. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tuæ totus assistis & totus operaris: adesto supplicationibus nostris; & hujus domûs ædificatæ sis protector; ut nulla hic nequitia contrariæ potestatis obsistat, sed, virtute Spiritus sancti & operatione, fiat tibi hic purum servitium, & devota libertas existat. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

Post incipit Psalmum, De profundis, & prosequitur ipsum, & alios sequentes; & interim tertiò aspergit domum aquâ benedictâ.

Psal. 129. De profundis clamavi ad te, &c.

Psal. 130. Domine, non est exaltatum cor, &c

Psal. 131. Memento Domine David, &c

Psal. 132. Ecce quàm bonum & quàm, &c.

Psal. 133. Ecce nunc benedicite Dominum, &c.

Quibus completis, Sacerdos, ſtans in limine aut veſtibulo domus, dicit:

℣. Domine exaudi orationem noſtram. ℟. Et clamor noſter ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

ADeſto, Domine, ſupplicationibus noſtris; & hanc domum oculis tuæ pietatis illuſtra: deſcendat, ſuper habitantes in ea, gratiæ tuæ larga bene ✠ dictio: ut, in his manufactis habitaculis cum ſalubritate manentes, ipſi tuum ſemper ſint habitaculum. Per Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde procedit ad primarium locum domus; ubi ſequens Evangelium legitur:

℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. ℣. Lectio ſancti Evangelij ſecundùm Lucam. ℟. Gloria tibi Domine.

Luc. 19. 4.

IN illo tempore: Ingreſſus Jeſus perambulabat Jericho. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic princeps erat publicanorum, & ipſe dives, & quærebat videre Jeſum, quis eſſet: & non poterat præ turba, quia ſtaturâ puſillus erat. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum ut videret eum: quia inde erat tranſiturus. Et cùm veniſſet ad locum, ſuſpiciens Jeſus vidit illum, & dixit ad eum: Zachæe, feſtinans deſcende; quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens. Et cùm viderent omnes, murmurabant, dicentes, quòd ad ho-

minem

minem peccatorem divertiſſet. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum: Ecce, dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus: &, ſi quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Ait Jeſus ad eum: Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ. Venit enim Filius hominis quærere, & ſalvum facere, quod perierat.

Deinde benedicit incenſum, in hunc modum:

PEr interceſſionem S. Michaelis Archangeli, ſtantis à dextris altaris incenſi, & omnium ſanctorum Angelorum, incenſum iſtud digneris, Domine, bene✠dicere, & in odorem ſuavitatis accipere. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Poſteà idem Sacerdos ponit incenſum in thuribulo & incenſat loca domus, dicendo:

Incenſum iſtud, à te benedictum, aſcendat ad te, Domine; & deſcendat ſuper nos miſericordia tua.

Finitâ incenſatione, reverſus in eundem primarium locum, dicit:

℣. Domine, exaudi orationem noſtram. ℟. Et clamor noſter ad te perveniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

VIſita, quæſumus Domine, habitationem iſtam; & omnes inſidias inimici ab ea longe repelle: & Angeli tui ſancti habitent in ea, qui nos in pace cuſtodiant: & benedictio tua ſit ſuper nos ſemper. Per Dominum noſtrum. ℟. Amen.

℣. Dominus vobiscum &c. ut in Rubricis generalibus.

Postremò Sacerdos benedicit domum & habitantes in ea, dicendo:

ET Benedictio Dei omnipotentis, Patris ✠ & Filij ✠ & Spritus S. ✠ descendat super hanc domũ & omnes habitantes in ea, & maneat semper. ℟. Amen.

Benedictio Domorum, in Sabbatho sancto Paschæ, ad libitum facienda.

PArochus, seu alius Sacerdos, superpelliceo & stolâ albâ indutus, cum ministro, deferente vas aquæ, ex benedictione Fontium ante perfusionẽ Chrismatis acceptæ, visitat domos suæ parochiæ, aspergens eas eâdem aquâ benedictâ. Ingrediens domum, dicit: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.

Deinde, aspergens loca præcipua domus, & eos qui habitant in ea, dicit Antiphonam: Vidi aquam egredientem de templo à latere dextro, alleluja: & omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, alleluja, alleluja. Psal. Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut erat &c. & repetitur Antiphon. Vidi aquam &c. Deinde dicit, ℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, alleluja. ℟. Et salutare tuum da nobis, alleluja. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo.

O re-

Oremus.

EXaudi nos, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus; &, ſicut domos Hebræorum, in exitu de Ægypto, agni ſanguine linitas (quod Paſcha noſtrum, in quo immolatus eſt Chriſtus, figurabat,) ab Angelo percutiente cuſtodiſti; ita mittere digneris ſanctum Angelum tuum de cœlis, qui cuſtodiat, foveat, protegat, viſitet atque defendat omnes, habitantes in hoc habitaculo. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Alia Benedictio domorum, alio tempore facienda, cum aſperſione aquæ benedictæ.

PArochus, ſeu alij Sacerdotes, volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium, alio tempore infra annum aſpergere aquâ benedictâ; ingredientes domum, dicant: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Deinde, loca aſpergendo, dicant Antiphon. Aſperges me, Domine, hyſſopo, & mundabor; lavabis me, & ſuper nivem dealbabor. Pſalm. 50. Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Sicut erat &c. & repetitur Antiph. Aſperges me Domine, &c. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

pag. 155.

Oremus.

EXaudi nos, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus; & mittere digneris ſanctum Ange-

lum tuum de cœlis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes, habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio Loci.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

BEnedic✠, Domine Deus omnipotens, locum istum, (domum istam,) ut sit in eo (eâ) sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, mansuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto; & hæc benedictio maneat super hunc locum, & super habitantes in eo, nunc & semper. ℟. Amen. Et aspergat aquâ benedictâ.

Alia benedictio domus novæ.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

TE Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus pro hac domo, & habitatoribus ejus ac rebus; ut eam benedicere✠ & sanctificare✠, ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis, Domine, de rore cœli abundantiam, &, de pinguedine terræ, vitæ substantiam; & desideria voti eorum ad effectum tuæ misera-

miserationis perducas. Ad introitum ergo nostrum, benedicere ✠ & sanctificare ✠ digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac & Jacob: &, intra parietes domus istius, Angeli tuæ lucis inhabitent, eámque & ejus habitatores custodiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio Thalami.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

BEnedic ✠ Domine, thalamum hunc, ut omnes, habitantes in eo, in tua pace consistant, & in tua voluntate permaneant, & senescant, multiplicentur in longitudine dierum, & ad regna cœlorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergatur Thalamus aquâ benedictâ.

Benedictio novæ Navis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

PRopitiare, Domine, supplicationibus nostris, & benedic ✠ navem istam dexterâ tuâ sanctâ, & omnes qui in ea vehentur, sicut dignatus es benedicere arcam Noe, ambulantem in diluvio: porrige eis, Domine, dexteram tuam, sicut porrexisti beato Petro,

ambulanti supra mare: & mitte sanctum Angelum tuum de coelis, qui liberet & custodiat eam semper à periculis universis, cum omnibus quæ in ea erunt: & famulos tuos, repulsis adversitatibus, portu semper optabili cursúque tranquillo tuearis, transactísque ac rectè perfectis negotijs omnibus, iterato tempore ad propria cũ omni gaudio revocare digneris. Qui vivis & regnas &c. Deinde aspergat navẽ aquâ benedictâ.

Benedictio Terræ seminatæ.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini, &c.

Oremus.

BEnedicat nos Deus, Deus noster, & terræ nostræ ubertatem concedat; in centuplum amplificet fructus ejus, ut viventes in exultatione manipulos nostros colligamus. Per Dominum nostrum Jesum Christum &c. ℟. Amen. Deinde aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio communis super Fruges & Vineas.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit coelum & terram. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

ORamus pietatem tuam, omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aeris & pluviæ temperamento nutrire dignatus es, bene ✠ dictionis tuæ imbre perfundas; & fructus terræ tuæ usque ad ma-

turi-

turitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo, de tuis muneribus tibi ſemper gratias agere, ut, à fertilitate terræ, eſurientium animas bonis affluentibus repleas, & egenus & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Aſpergat illas aquâ benedictâ.

Benedictio Peregrinorum, ad loca ſancta prodeuntium.

PEregrini, ad loca ſancta profecturi, antequam diſcedant, juxta veteris Eccleſiæ inſtitutum, deberent accipere patentes ſeu commendatitias litteras à ſuo Ordinario, ſeu Parocho. Quibus obtentis, & rebus ſuis diſpoſitis, factâ peccatorum ſuorum confeſſione, & auditâ Miſsâ, in qua dicitur Oratio pro peregrinantibus, ſanctiſſimam Euchariſtiam devotè ſuſcipiunt. Expletâ Miſsâ, Sacerdos ſuper eos, genuflexos, dicit ſequentes preces.

Antiph. In viam pacis. Benedictus Dominus Deus Iſrael, &c. ut ſuprà. In fine, Gloria Patri. Repetitur Antiph. In viam Pacis & proſperitatis dirigat vos omnipotens & miſericors Dominus; & Angelus Raphael comitetur vobiſcum in via, ut cum pace, ſalute, & gaudio revertamini ad propria. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvos fac ſervos tuos. ℟. Deus meus ſperantes in te. ℣. Mitte eis Domine auxilium de ſancto.

pag. 260

 ℟. Et

℟. Et de Sion tuere eos. ℣. Esto eis, Dñe, turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere eis. ℣. Benedictus Dominus die quotidie. ℟. Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum. ℣. Vias tuas, Domine, demonstra nobis. ℟. Et semitas tuas edoce nos. ℣. Utinam dirigantur viæ nostræ. ℟. Ad custodiendas justificationes tuas. ℣. Erunt prava in directa. ℟. Et aspera in vias planas. ℣. Angelis suis Deus mandavit de te. ℟. Ut custodiant te in omnibus vijs tuis. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui filios Israel per maris medium sicco vestigio ire fecisti, quique tribus Magis iter ad te, stellâ duce, pandisti; tribue eis, quæsumus, iter prosperum, tempúsque tranquillum; ut, Angelo tuo sancto comite, ad eum, quo pergunt locum, ac demum ad æternæ salutis portum, feliciter valeant pervenire.

DEus, qui Abraham puerum tuum, de Ur Chaldæorum eductum, per omnes suæ peregrinationis vias illæsum custodisti: quæsumus, ut hos famulos tuos custodire digneris: esto eis, Domine, in procinctu suffragium, in via solatium, in æstu umbraculum, in pluvia & frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate præsidium, in lubrico baculus, in naufragio portus: ut, te duce, quo tendunt, prosperè

perveniant, & demum incolumes ad propria revertantur.

ADesto, quæsumus Domine, supplicationibus nostris, & viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitate dispone, ut inter omnes viæ & vitæ hujus varietates, tuo semper protegantur auxilio.

PRæsta, quæsumus omnipotens Deus, ut familia tua per viam salutis incedat, & beati Joannis præcursoris hortamenta sectando, ad eum, quem prædixit, secura perveniat, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum.

EXaudi, Domine, preces nostras, & iter famulorum tuorum propitius comitare, atque misericordiam tuam, sicut ubique es, ita ubique largire; quatenus à cunctis adversitatibus tuâ opitulatione defensi, gratiarum tibi referant actionem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. Pax & benedictio ✠ Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper, Amen.

Deinde aspergantur aquâ benedictâ.

Quòd si unus fuerit peregrinaturus, omnia dicuntur in numero singulari; ac, si Sacerdos ipse, qui benedicit, fuerit socius peregrinationis, dicat in persona prima numeri pluralis, quatenus congruere videbitur.

Benedictio Peregrinorum post reditum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

℟. Qui fecit cœlum & terram. Antiphona: Ecce, sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Psalmus 127.

pag. 291.

BEati omnes, qui timent Dominum, &c. ut suprà. Antiphona. Ecce, sic benedicetur homo, qui timet Dominum. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Benedicti, qui veniunt in nomine Domini. ℟. Benedicti vos à Domino, qui fecit cœlum & terram. ℣. Respice, Domine, in servos tuos, & in opera tua. ℟. Et dirige eos in viam mandatorum tuorum. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

LArgire, quæsumus Domine, famulis tuis indulgentiam placatus & pacem, ut pariter ab omnibus mundentur offensis, & securâ tibi mente deserviant.

Omnipotens sempiterne Deus, nostrorum temporum vitæque dispositor, famulis tuis continuæ tranquillitatis largire subsidiũ, ut, quos incolumes proprijs laboribus reddidisti, tuâ facias protectione securos.

Deus humilium visitator, qui nos fraternâ dilectione consolaris; prætende societati nostræ gratiam tuam, ut per eos, in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus adventum. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c. Deinde aspergantur aquâ benedictâ à Sacerdote, dicente: Pax, & benedictio ✠ Dei omnipoten-

tis,

tis, Patris, & Filij, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper, Amen.

Benedictiones eſculentorum, præſertim in Paſcha.

Benedictio Agni Paſchalis.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

DEus, qui per famulum tuum Moyſen, in liberatione populi tui de Ægypto, agnum occidi juſſiſti, in ſimilitudinem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & utroſque poſtes domorum de ſanguine ejuſdem Agni perungi præcepiſti: ita benedicere ✠ & ſanctificare ✠ digneris hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam ſumere deſideramus, per reſurrectionem ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti; qui tecum vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Ex mox aſpergat aquâ benedictâ.

Benedictio Ovorum.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

SUbveniat, quæſumus Domine, tuæ benedictionis ✠ gratia huic ovorum creaturæ, ut cibus ſalubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione ſumenti-

bus, ob Resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit & regnat in sæcula sæculorū. ℟. Amē.

Aspergat Aquâ benedictâ.

Benedictio Panis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DOmine Jesu Christe, panis Angelorum, panis vivus æternæ vitæ, benedicere ✠ dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes, ex eo gustantes, inde corporis & animæ percipiant sanitatem. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen. Et aspergat aquâ benedictâ.

Alia Benedictio Panis.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, benedicere ✠ digneris hunc panem tuâ sanctâ spirituali benedictione: ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis, atque contra omnes morbos & universas inimicorum insidias tutamen. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, panem vivum, qui de cœlo descendit, & dat vitam & salutem mundo, & tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Aspergat aquâ benedictâ.

Benedictio novorum Fructuum.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

BEnedic ✠ Domine hos novos fructus N. N. & præſta, ut, qui ex eis in tuo ſancto nomine veſcentur, corporis & animæ ſalute potiantur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Et aſpergat aquâ benedictâ.

Benedictio ad quodcũq; comeſtibile.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

BEnedic ✠ Domine creaturam iſtam N. ut ſit remedium ſalutare generi humano: & præſta per invocationem ſancti nominis tui, ut quicunque ex ea ſumpſerint, corporis ſanitatem & animæ tutelam percipiant. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Aſpergat id aquâ benedictâ.

Benedictio Olei ſimplicis.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum & terram.

EXORCISMUS.

EXorcizo te, creatura olei, per Deum Patrem ✠ omnipotentem, qui fecit cœlum & terrã, mare, &

omnia quæ in eis ſunt. Omnis virtus adverſarij, omnis exercitus diaboli, & omnis incurſus, omne phantaſma ſatanæ, eradicare & effugare ab hac creatura olei, ut fiat omnibus, qui eo uſuri ſunt, ſalus mentis & corporis, in nomine Dei Patris ✠ omnipotentis, & Jeſu ✠ Chriſti Filij ejus, Domini noſtri, & Spiritus ſancti ✠ Paracliti, & in charitate ejuſdem Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, cui aſtat exercitꝰ Angelorum cum tremore, quorũ ſervitiũ ſpirituale cognoſcitur: dignare reſpicere, & benedicere ✠, & ſanctificare ✠, hanc creaturam olei, quam ex olivarum ſucco eduxiſti, & ex eo infirmos inungi mandâſti, quatenus, ſanitate perceptâ, tibi Deo vivo & vero gratias agerent: præſta quæſumus, ut hi, qui hoc oleo, quod in tuo nomine benedicimus ✠, uſi fuerint, ab omni languore, omníque infirmitate, atque cunctis inſidijs inimici, liberentur, & cunctæ adverſitates ſeparentur à plaſmate tuo, quod pretioſo Sanguine Filij tui redemiſti: ut numquam lædatur à morſu Serpentis antiqui. Per eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium tuum, &c.

Aſpergat Oleum aquâ benedictâ.

Benedictiones, Cæremoniæ & Ritus, certis & statutis Anni temporibus, ex antiqua consuetudine, observandi.

Thurificatio Domorum in Vigilia Nativitatis, Profesto Circumcisionis, & Vigilia Epiphaniæ Domini.

POst Vesperas, Sacerdos, habens secum ministros, portantes naviculam cum thure, & vas cum aquâ benedictâ, sumptis superpelliceo & stolâ albi coloris, ponit incensum in thuribulum, benedicens illud, more juxta Missale consueto: & circumeundo lentè ac graviter potiora & magis præcipua domûs loca & cubicula, thurificat ea, & aquâ benedictâ aspergit, dicens distinctè, quæ infrà ponuntur. Quòd si duo aderunt Sacerdotes, unus incensabit, alter asperget, sequentia alternis versibus recitando.

In Vigilia Nativitatis Domini.

Antiphona. Hodie scietis, quia veniet Dominus; & manè videbitis gloriam ejus. Psalm. 50. Miserere mei Deus, &c. ut suprà. & Canticum Magnificat, &c. ut suprà. In fine utriusque, Gloria Patri, &c. Quibus Psalmis finitis, repetitur Antiphona: Hodie scietis, &c. Deinde subjungitur ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

pag. 135.
pag. 219.

Oremus.

DEus, qui hanc sacratissimam noctem veri luminis fecisti illustratione clarescere: da quæsumus, ut, cujus lucis mysteria in terris cognovimus, ejus quo-

que gaudijs in cœlo perfruamur. Per eundem Dominum nostrum &c. ℣. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. ℟. Amen.

In Profesto Circumcisionis Domini

Antiph. Ecce, Maria genuit nobis Salvatorem; quem Joannes videns, exclamavit, dicens: Ecce, Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, alleluja. Psalm. Miserere mei Deus, &c. cum Cantic. Magnificat &c. ut suprà. Quibus finitis, repetitur Antiph. Ecce, Maria &c. & subjungitur ℣. Dominus vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus, qui salutis æternæ, beatæ Mariæ virginitate fœcundâ, humano generi præmia præstitisti, tribue quæsumus, ut ipsam pro nobis intercedere sentiamus, per quam meruimus autorem vitæ suscipere, Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus S. Deus, &c. ℣. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. ℟. Amen.

In Vigilia Epiphaniæ Domini.

Antiph. Apertis thesauris suis, obtulerunt Magi Domino aurum, thus, & myrrham, alleluja. Psalm. Miserere, &c. Magnificat, &c. ut suprà. Repetitur deinde Antiphona: Apertis thesauris, &c. & dicitur ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

pag. 195. & 219.

Oremus.

DEus, qui hodiernâ die Unigenitum tuum Gentibus, stellâ duce, revelâsti: concede propitius, ut,

qui jam te ex fide cognovimus, usque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. ℣. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. ℟. Amen.

Benedictio salis & aquæ major, fieri solita in die festo sancti Stephani Protomartyris.

IN festo S. Stephani Protomartyris, manè horâ competenti, præparatis, in cornu Epistolæ, sale & aquâ benedicendis. Sacerdos, indutus albâ vel superpelliceo, item stolâ & pluviali violaceo, factâ Altari reverentiâ, genuflectit ante medium Altaris, & dicit sequentes Litanias, quæ aliàs dicuntur in Sabbato sancto.

KYrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.
Christe audi nos.
Christe exaudi nos.

Pater de cœlis Deus,	Miserere nobis.
Fili Redemptor mundi Deus,	Miserere nobis.
Spiritus sancte Deus,	Miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus,	Miserere nobis.
Sancta Maria,	Ora pro nobis.
Sancta Dei genitrix,	ora.
Sancta Virgo virginum,	ora.
Sancte Michael,	ora.
Sancte Gabriel,	ora.
Sancte Raphael,	ora.
Omnes sancti Angeli & Archangeli,	orate.

Omnes ſancti beatorum Spirituum ordines, orate.
Sancte Joannes Baptiſta, ora pro nobis.
Omnes ſancti Patriarchæ & Prophetæ, orate.
Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Joannes, ora.
Omnes ſancti Apoſtoli & Evangeliſtæ, orate.
Omnes ſancti Diſcipuli Domini, orate.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Laurenti, ora.
Sancte Vincenti, ora.
Omnes ſancti Martyres, orate.
Sancte Silveſter, ora.
Sancte Gregori, ora.
Sancte Auguſtine, ora.
Omnes ſancti Pontifices & Confeſſores, orate.
Omnes ſancti Doctores, orate.
Sancte Antoni, ora.
Sancte Benedicte, ora.
Sancte Dominice, ora.
Sancte Franciſce, ora.
Omnes ſancti Sacerdotes & Levitæ, orate.
Omnes ſancti Monachi & Eremitæ, orate.
Sancta Maria Magdalena, ora.
Sancta Agnes, ora.
Sancta Cæcilia, ora.
Sancta Agatha, ora.

Sancta Anastasia, ora pro nobis.
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ, orate pro nobis.
Omnes Sancti & Sanctæ Dei, Inrercedite pro nobis.
Propitius esto, Parce nobis Domine.
Propitius esto, Exaudi nos Domine.
Ab omni malo, Libera nos Domine.
Ab omni peccato, Libera.
A morte perpetua, Libera.
Per mysterium sanctæ Incarnationis tuæ, Libera nos.
Per Adventum tuum, Libera.
Per Nativitatem tuam, Libera.
Per Baptismum & sanctum jejunium tuum, Libera.
Per Crucem & Passionem tuam, Libera.
Per Mortem & sepulturam tuam, Libera.
Per sanctam Resurrectionem tuam, Libera.
Per admirabilem Ascensionem tuam, Libera.
Per adventum Spiritus S. Paracliti, Libera.
In die Judicij, Libera.
Peccatores, Te rogamus audi nos.
Ut nobis parcas, Te rogamus.
Ut nobis indulgeas, Te rogamus.
Ut ad veram pœnitentiam nos perducere digneris, Te rogamus.
Ut Ecclesiam tuam sanctam regere & conservare digneris, Te rogamus.
Ut Domnum Apostolicũ & omnes Ecclesiasticos Ordines in sancta Religione conservare digneris. Te rogamus.

Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris, Te rogamus.

Ut Regibus & Principibus Christianis pacem & veram concordiam donare digneris, Te rogamus.

Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare & conservare digneris, Te rogamus.

Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas, Te rogamus.

Ut fructus terræ dare & conservare digneris, Te rogamus.

Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris, Te rogamus.

Ut nos exaudire digneris, Te rogamus.

Fili Dei, Te rogamus.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine,

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos.

Finitis Litanijs, Sacerdos accedit ad cornu Epistolæ Altaris; ubi absolutè incipit:

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. Deinde statim incipit Exorcismum Salis.

Exorcismus Salis.

Exorcizo te, creatura salis, in nomine Dei Patris ✠ omnipotentis, & in charitate Domini nostri

Jesu ✠ Christi, & in virtute Spiritus ✠ sancti. Exorcizo te per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ sanctum, qui ad tutelam humani generis te procreavit, & populo, venienti ad credulitatem, per servos suos consecrari præcepit. Proinde rogamus te, Domine, Deus noster, ut hæc creatura salis, in nomine sanctissimæ Trinitatis, efficiatur salutare Sacramentum, ad effugandum inimicum: quam tu sanctificando sancti ✠ fices, benedicendo bene ✠ dicas: fiátque omnibus sumentibus perfecta medicina, permanens in visceribus eorum: in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est, judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Deinde subjungit Exorcismum aquæ.

EXorcizo te, creatura aquæ, per Deum ✠ vivum, per Deum ✠ verum, per Deum ✠ sanctum, per Deum totius sæculi creatorem: ut mundam te exhibeas contra omnem morbum & insidias inimici; ut, ubicunque fueris aspersa, sit, Deo propitio, defensa domus ipsa; &, sicut defensæ fuerunt domus Hebræorum per signum sanguinis, sic defendantur, Domine, domus famulorum famularúmque tuarum. In ipsius nomine exorcizo te, qui verbo suo fontes emanare præcepit. In ipsius nomine te exorcizo, quem Joannes baptizavit in te; ut te mundam, & aptam ad benedicendum, exhibeas; ut & omnis spiritus erroris, & omnes phantasiæ dæmonum, per tuam aspersionem effugentur & separentur. Per eum qui venturus est

 judi-

judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, te suppliciter deprecamur, ut opem nobis mittere digneris: & Sacerdotali officio da virtutem, ad hanc creaturam salis & aquæ benedicendam; quam tu, Domine, de summo majestatis tuæ throno respicere, & per manus potentiæ tuæ benedicere dignare; ut, quisquis ex ea gustaverit, nunquam moriatur, sed in æternum te sapiat, de te roboretur, de te sanitatem recipiat, atque ad æterna dona per tuam gratiam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. *Et statim, in peculiari vase, mittat sal in aquam, in modum Crucis, dicendo:* Hæc commixtio salis & aquæ, per virtutem individuæ Trinitatis, & signum sanctæ Cru ✠ cis, salutifera efficiatur, ad sanitatem animæ & corporis.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui aquæ vividæ creaturam, nobis à te conditam, mirabiliter distinxisti, ut liquorem simplicem ad lavacrum, salsam soliditatem præberes ad condimentum; quatenus & sordida possent ablui, & fatua imbui; quo & noxia tollerentur, & originalis error corrigeretur ad viam salutis: te officij nostri functione (quamvis immeriti) deprecamur, ut hæc salis & aquæ in tuo nomine facta permixtio, clementiæ tuæ dono, sancti ✠ ficetur; nec ullo contagio reddatur immundum, quod tuâ fieri

credi-

credimus majestate beatum; sed ita per te plenum praebeat sanctificationis effectum, ut, ubicunque, invocato tuo nomine, manu fuerit emissa, vel quolibet modo assumpta, explosis omnibus expulsísque insidijs contrariæ potestatis, non solùm diabolica machinamenta, ex eodem loco fugata, deficiant, sed etiam sanctorum Angelorum custodia semper inibi mansura consistat. Te præstante Deo, qui cum unigenito Filio tuo, & Spiritu sancto, vivis & regnas. Mox dicit voce mediocri, extensis manibus ante pectus, Præfationem sequentem: ℣. Per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Sursum corda. ℟. Habemus ad Dominum. ℣. Gratias agamus Domino Deo nostro. ℟. Dignum & justum est.

Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper & ubíque gratias agere; Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus; cui, super Cherubim & Seraphim sublimi throno sedenti, omnis profunditas abyssi & maris, terræque latitudo, perspicua est: Deus, cujus æternis legibus omnis creatura concluditur: Deus, cujus voluntati quicquid resistit, infirmum est, & quicquid sevit inimicus & immundus spiritus, tuis sermonibus sanctis evictum est: Deus, qui malignorum spirituum destruis vires, & adversantia eorum tentamenta per famulos tuos potenter extinguis: Te, Domine, supplices exoramus, ut ad defensionem nostram placatus aspicias, & hujus

ſalis & aquæ creaturam gratiâ tuæ benedictionis ſancti ✠ fices, & neceſſarijs purificationibus facias efficacem: ut, quicquid fuerit liquore ejus aſperſum, ab omni immunditia ſpirituum immundorum vacuum fiat & liberum; nihil ibi peſtilentiâ morbidum, nihil ullo terrore inquietum: omne illic dæmonium, omnis adverſaria poteſtas, per hujus ſalis & aquæ aſperſionem, deprecatione tuæ invocationis, procul pellatur; nec ullas ibi diaboli miniſtrorúmque ejus inſidias nocere vel latere permittas, ubi de tuo auxilio præſumitur, & virtus tui nominis invocatur. *Quod ſequitur, dicit planè legendo, ita tamen, ut à circumſtantibus audiri poſſit.* Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Oremus.

SAncte Domine, creator omnium creaturarum, & totius naturæ artifex, & unus magiſter gignentium, origo nationum, utilitáſque virtutum; cujus prudentia in hac quoque natura liquentes aquas cœleſti igne ſolidavit, ut hæc creatura, humanis uſibus admixta condiret, & in longiorem uſum incorrupta ſervaret: da ei, Domine, exorantibus nobis, eam ex tua benedictione ſubſtantiam, ut, cujuſcunque viſcera penetraverit, effugiat ex his atque expellat, quicquid erroris, confuſionis, malignitatis ac fraudis, diabolicæ tentationis malignitas infuderit; omni hoſtis noſtri infeſta-

tione

tione depulſa; ut in homine, tantum quod à te factum eſt, relinquatur. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen. Deinde dicitur: Benedictio Dei Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ ſancti, deſcendat ſuper hanc creaturam ſalis & aquæ, & maneat ſemper. ℟. Amen. Denique ex aquâ, in peculiari vaſe ſale permixtâ, fiat aſperſio ſalis & hominum circumſtantium.

Benedictio Vini in die S. Joannis Evangeliſtæ.

SAcerdos, ſuperpelliceo ſeu albâ & ſtolâ, indutus, ſtans in cornu Epiſtolæ, vino, extra dictum cornu juxta ſe in menſa poſito, & vaſis, quibus continetur, apertis, dicat ℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. ℣. Initium ſancti Evangelij ſecundùm Joannem. ℟. Gloria tibi Domine.

IN principio erat Verbum, &c. ut ſuprà. In fine, ℟. Deo gratias. pag. 143.

Pſalmus 22. fol. 236

DOminus regit me, &c. ut ſuprà. In fine. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, &c. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Salvos fac fideles tuos. ℟. Deus pag. 236.

meus

meus, ſperantes in te. ℣. Eſto nobis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. ℟. Beatus vir qui ſperat in eo. ℣. Et ſi mortiferum quid biberint. ℟. Non eis nocebit. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, cujus imperio cœli firmati ſunt, cui omnis creatura deſervit, & omnis poteſtas ſubjecta eſt, & metuit & expaveſcit: nos te in auxilium noſtrum invocamus, cujus audito nomine ſerpens conquieſcit, draco fugit, vipera ſilet, & ſubdola illa quæ dicitur rana, inquieta, torpeſcit, ſcorpio extinguitur, regulus vincitur, ſqualangus nihil noxium operatur, & omnia venenata & adhuc fortiora animalia noxia terrentur. Tu, Domine, extingue omnes diabolicas fraudes & omnes humano generi adverſantes nequitias, & hunc liquorem vini, per interceſſionem ſancti Joannis Evangeliſtæ, tuâ virtute bene✠dicito; & omnes ex eo guſtantes, meritis & precibus ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ & omnium Sanctorum tuorum intervenientibus, ab omni malo cuſtodias, & ad regnum gloriæ tuæ perducas. Per Dominum noſtrũ Jeſum Chriſtum &c.

Oremus.

DEus, qui mirabili potentia vinum producis ex vite, ut inde exhilaretur cor hominis; qui mirabili

rabili potentiâ in Cana Galilææ, ad potandum, nuptiali populo, aquam convertiſti in vinum, quíque mirabiliſſimâ potentiâ, per manus Sacerdotum, elementum vini quotidie in ſacratiſſimum tuum transformas Sanguinem: Deus, cujus poteſtate Joannes Evangeliſta venenoſi potûs digeſſit toxicum, bene ✠ dicere dignare hanc creaturam vini, ut omnes ex eo guſtantes, expulſo toto genere nocivo, infuſo tuæ bene ✠ dictionis myſterio, in anima & corpore mereantur miſericorditer exhilarari. Per Dominum noſtrum &c.

Oremus.

Beati Joannis Evangeliſtæ, quæſumus Domine, ſupplicatione placatus, & veniam nobis tribue, & remedia æterna concede. Per Dominum noſtrum, &c. Et benedictio Dei Pa ✠ tris omnipotentis, & Fi ✠ lij, & Spiritus ✠ ſancti, deſcendat ſuper hunc liquorem Vini, & maneat ſemper. ℞. Amen.

Deinde aſpergit Vinum aquâ benedictâ.

In die Aſſumptionis B. Mariæ Virginis ſuper herbas benedictio.

Primò dicat Sacerdos: Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℞. Qui fecit cœlum & terram.

Oremus.

Domine ſancte, Pater omnipotens, qui ab initio feciſti hominem ad imaginem tuam, & condidiſti cœlum & terram, ſolem & lunam, ſtellas, & omnia cœleſtia & terreſtria; qui dominaris poteſtati maris;

qui habes potestatem Abyssi magnæ; qui condidisti omnia elementa: tu bene ✠ dicere, & sancti ✠ ficare digneris has creaturas herbarum, sicut benedixisti quinq; panes in deserto & duos pisces, & satiasti quinque millia hominum: omnésque, qui utentur ex eis benedi ✠ cere & sancti ✠ ficare dignare, ut in eis, sit sanitas animæ & corporis: in nomine Pa ✠ tris, & Fi ✠ lij & Spiritus ✠ sancti: & ab omnibus hominibus pecoribúsque, qui ex hoc gustaverint, omnem putredinem, & omne phantasma Diaboli, & omnem morbum ac dolorem, expellere digneris: qui in Trinitate perfecta vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Oremus.

SUppliciter, sancte Pater, & obnixis precibus tuam deprecamur clementiam, qui mirabiliter ex nihilo cuncta creâsti, quíque terram diversa proferre germina præcepisti, & varia medicamentorum genera, ad sananda generis humani corpora, herbis indidisti: benedi ✠ cere & sancti ✠ ficare has diversi generis herbas tuâ pietate digneris; ut, quicunque ex eis in hac solemnitate beatissimæ semper Virginis Mariæ, Dei genitricis, sumpturi sunt, tam animæ quàm corporis desiderabilem percipiant sanitatem; &, eâdem intercedente, sic earum usu jucundentur salubriter, quatenus, in tuorum odore unguentorum, Paradisi januas adire mereãtur: præstante Domino nostro Jesu Christo, qui tecũ vivit & regnat Deus, per omnia &c. Amẽ.

Oremus.

DEus, qui, univerſis herbarum generibus, humanis neceſſitatibus præſtitiſti remedia; hanc herbarum collectionem, tuæ miſerationis bene ✠ dic dexterâ; ut, quiſquis, languore depreſſus, ex eis aliquid guſtaverit, Eccleſiæ tuæ ſanctæ repræſentatus, optatæ munus ſalutis, te donante, percipiat. Per Dominum noſtrum, &c. ℟. Amen.

Reſponſorium.

VIdi ſpecioſam, ſicut columbam, deſcendentem deſuper rivos aquarum; cujus inæſtimabilis odor erat nimis in veſtimentis ejus. Et, ſicut dies verni, circumdabant eam flores roſarum & lilia convallium. ℣. Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum, ſicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ & thuris. Et, ſicut dies verni, &c.

℣. Ora pro nobis ſancta Dei Genitrix. ℟. Ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti. Dominus vobiſcum, &c.

Oremus.

VEneranda nobis, Domine, hujus diei feſtivitas opem conferat ſempiternam, quâ ſancta Dei Genitrix mortem ſubijt temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit; quæ Filium tuum, Dominum noſtrum, de ſe genuit incarnatum: qui tecum vivit & regnat in unitate &c. ℟. Amen.

Deinde aſpergantur herbæ aquâ benedictâ, & thurificentur.

Benedictio Herbarum, quocunque tempore.

DEscendat benedi ✠ ctio Patris, & Filij, & Spiritus sancti, super hanc creaturam herbarum; ut, quicunque ex eis sumpserint, corporis & animæ salute potiantur. Per Dominum nostrum &c. ℟. Amen.

Benedictio quorumcunque fructuum.

DEus, qui hos terræ fructus tuâ jussione & providentiâ progigni voluisti; nunc etiam eosdem bene ✠ dicere & sancti ✠ ficare digneris; ut, quicunque ex eis in tuo sancto nomine gustaverint, incolumes esse valeant. Per Dominum nostrum &c. ℟. Amen.

Oratio, dicenda, quando ex herbis, aquâ & sale, benedictis, medicinæ loco aliquid porrigitur infirmo.

Oremus.

DEus, qui invisibiliter omnia contines, & tamen pro salute humani generis signa tuæ potentiæ visibiliter ostendis; qui es sine initio & sine fine; qui terram formâsti super aquas: in nomine Redemptoris nostri, qui formam servi suscepit, &, in specie vulnerati, medicus inter homines ambulavit, ut nos ab errore converteret, & languores nostros sanaret: præsta, sancte Pater omnipotens, supplicibus tuis, ut hæc medicamenta, ex diversis olerum generibus in unum congregata, cum sale & aqua benedicta, gustantibus,

beato

beato Petro intercedente, desideratam conferant sanitatem; ad laudem & gloriam sancti nominis tui, qui in Trinitate perenni vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

In sumptione Antidoti.

Oremus.

DEus infirmitatis humanæ singulare præsidium, qui, benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus, facturam tuam multiplici pietate custodis: ad invocationem nominis tui benignus assiste, ut per hoc medicamentum omnis de meo corpore pellatur humor pestifer; quatenus, clarescentibus meis sensibus, in tuo servitio valeam mundus persistere. Per Christum Dominum nostrum, Amen.

AD PAROCHUM MONITIO.

POtuissemus quidem, in tuum commodum, hîc inserere Benedictiones, Candelarum in Purificationis festo, Cinerum, Palmarum, novi ignis, Cerei Paschalis, fontis sacri in Sabbato sancto, &c. suis certis & statutis temporibus faciendas; sed, ne cum mole libri, etiam sumptus crescerent, eas consultò omittendas, & te ad Missale Romanum, ubi prædictæ Benedictiones accuratè habentur, transmittendum esse duximus.

ORDO,
SERVANDUS FERIA QUINTA, SEXTA, ET SABBATO, MAIORIS HEBDOMADÆ.

Uoad tria Matutina tenebrarum, quæ pridie post tempus Vespertinum solent haberi, & reliquas Horas Canonicas, servetur præscriptum Breviarij Romani, sine ulla additione, immutatione, atque demptione.

Pueri seu alij, fragoris tantùm faciendi gratiâ adventantes; ad Ecclesiam (nedum ad Chorum) minimè admittantur, imò, si sint, inde expellantur.

Quæ verò circa Missæ sacrificium, reponendum Venerabile Sacramentum, denudanda Altaria, adorationem Crucis, benedictionem Ignis novi, Cerei Paschalis, Fontis Baptismalis, & reliquum Officium antemeridianum, hoc triduo agenda sunt: advertat Sacerdos, ut ea omnia accuratè peragat, juxta præscriptum quod sequitur, nec non Missalis Romani; nihil omnino demendo, nihil immutando, nihil addendo. Quocirca meminerit, Feriâ Quintâ hujus majoris Hebdomadæ, non duas tantùm sed tres consecrare Hostias; unam tunc sumere; secundam pro Ostensorio, quod vulgo Monstrantia dicitur; tertiam verò, in Calice vel alio vase mundo, in crastinum servare: prout hîc locorum moris est.

Retinendus etiam solemnis Ecclesiæ mos est, ut, cantato Hymno, Gloria in excelsis, *&c. ad Missam Feriæ Quintæ non pulsentur campanæ, donec cantetur iterum dictus Hymnus in Sabbato sancto; adhibitis interim crepitaculis, seu ligneo malleo. Deinceps autem per totum Sabbatum sunt pulsandæ campanæ, non obstante quod Corpus Domini adhuc sit in sepulchro.*

Ubi

Ubi in pluribus Ecclesiis fit Officium, non debent pulsari campanæ, antequam auditæ sint in Ecclesia principaliori loci.

Quandoquidem præfatâ Feriâ Quintâ sacrum Chrisma cum aliis Oleis ab Episcopo solemniter consecratur, ex quibus deinde ad singulas Parochias aliquid transferendum est; meminerit Parochus, ut virum fidum & probatum ad hæc sacra Olea petenda, recipienda, & transportanda, tempestivè mittat ad Ecclesiam Cathedralem, si distantia loci id patiatur; sin minùs, ad eum locum, unde hactenus novum Chrisma peti solebat.

Præterea purget pyxides, eásque nitidissimè servet, quibus sacra Olea infunduntur, ut ne quid fœdi & irreverentiæ circa ea committatur: unde sæpe, ad eum locum invisendum, in quo sacra Olea custodiuntur, veniat, videátque ut munda & composita illic serventur omnia.

Vetus autem Chrisma, & Oleum Catechumenorum ac Infirmorum, si quod remanserat in ampullis, ponatur in lampadibus Ecclesiæ, ante SS. Sacramentum, ut comburatur: reliquum autem, quod est in pyxidibus sive capsulis, cum gossypio igne cremetur; & novum deinde cum novo gossypio iu pyxidibus sive capsulis imponatur.
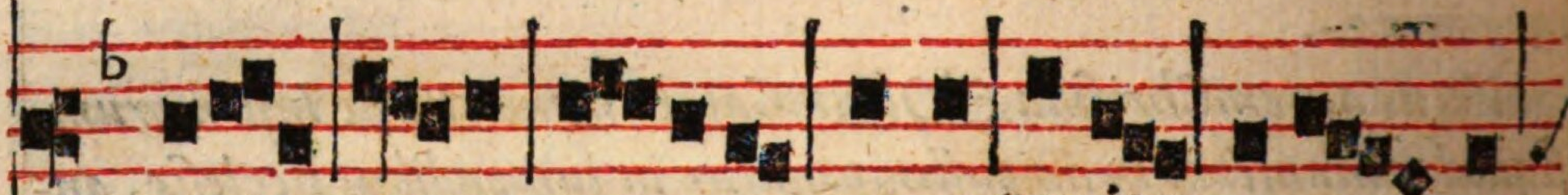
Et, quia SS. Eucharistiæ Sacramentum hoc ipso die (quo nimirum à Christo Domino noscitur institutum) in aliqua Capella, vel Altari, velis & luminaribus decenter ornato & bene munito, adorandum ac venerandum exponi solet; Parochi cura erit, tempestivè monere gregem suum, ut ineffabilem modum divinæ præsentiæ piè veneretur, nec non de tam salubri támque suavi beneficio exsolvat Deo debitas gratiarum actiones.

Ordo ponendi SS. Corpus Domini in Sepulchrum.
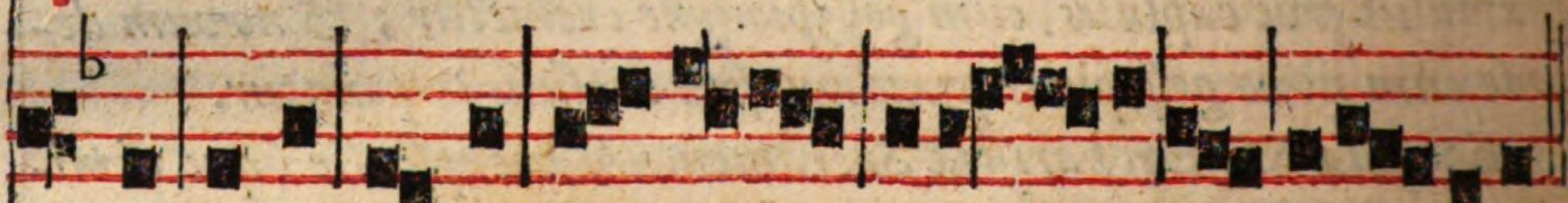
FEriâ sextâ Parasceves, vel antè, tempestivè paratur locus vel Capella pro sepulchro, velis & luminaribus, quantùm fieri potest.

teſt. Et, factâ Communione, ardentibus adhuc facibus vel candelis inChoro, pro reverentia Hoſtiæ in Calice relictæ, Celebrans ſtans, imponit incenſum in duo thuribula abſque benedictione; incenſat ter Venerabile Sacramentum genuflexus: interim ordinatur lugubris proceſſio; præcedit Crux; quam immediatè ſequitur Clerus, more ſolito, luminaria ferens, ultimò loco Sacerdos, caſulâ nigrâ indutus ut ſuprà, calicem coopertum velo albo manibus geſtans, cum miniſtris ſub baldachino ſeu umbella incedens; Choro interim cantante ſequens Reſponſorium; thurificantibus continuò duobus Thuriferariis, vel uno ſaltem in minoribus Eccleſiis; adhibito quoque malleo ligneo, cymbali loco.

Hymnus.

VExilla Regis prodeunt: fulget carnis Myſterium,

quo carne carnis con di tor, ſuſ penſus eſt pa ti bulo.

Quo vulneratus inſuper, mucrone diro lanceæ, ut nos lavaret crimine, manavit undâ & ſanguine.

Impleta ſunt quæ concinit David fideli carmine, dicens in nationibus, regnavit à ligno Deus.

Arbor decora & fulgida, ornata regis purpurâ, electa digno ſtipite, tam ſancta membra tangere.
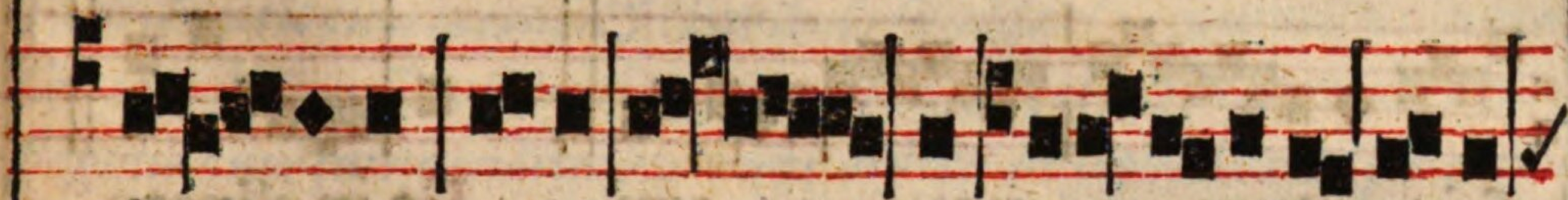
Beata, cujus brachijs ſæcli pependit pretium, ſtatera facta corporis, prædámque tulit tartari.

O Crux
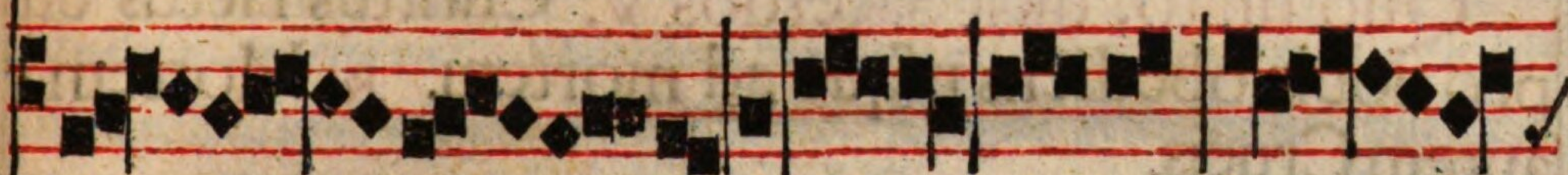
O Crux ave ſpes unica, hoc Paſſionis tempore, auge pijs juſtitiam, reíſque dona veniam.

Te ſumã Deus Trinitas, collaudet omnis ſpiritus: quos per Crucis myſterium ſalvas, rege per ſæcula. Amen.

Interim reverenter ponitur Calix cum Hoſtia in loco, Corporali mundo ſtrato: quo facto, & ter, ut anteà, incenſato Sacramento, à Cantoribus, vel ipſomet Sacerdote, canitur ſequens Reſponſorium:

TE nebræ factæ ſunt, dum crucifixiſſent Jeſum

Ju dæ i: & cir ca ho ram no-

nam excla mavit Je ſus vo ce
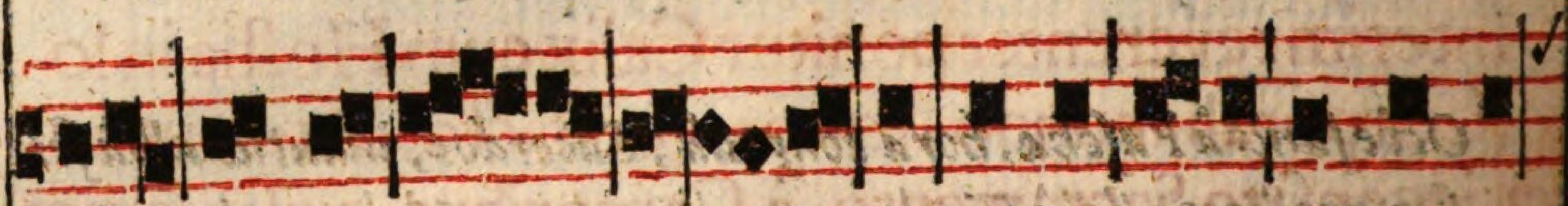

magna: De us me us, ut quid me de re li-

qui ſti? Et, inclinato ca pi te, e mi-

Quo finito, dicit Sacerdos ℣. Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem. ℟. Mortem autem Crucis.

Oremus.

RESpice, quæsumus Domine, super hanc familiam tuam; pro quâ Dominus noster Jesus Christus non dubitavit, manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum. Qui tecum &c. Dicitur hac die sub silentio.

Ad Sepulchrum, ut suprà, paratum, non minùs quàm ad hesternum Altare, adhibendi sunt nocte ac die testes quidam ac custodes; nec deesse debent, qui secundùm ritum antiquum piè psallant.
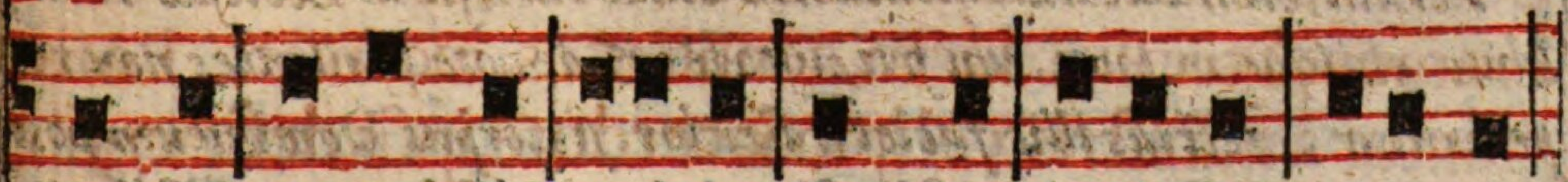
Verùm, cùm hæc Cæremonia non valde tuta sit in Ecclesiis ruralibus, aliisque in locis, ubi fidi custodes & devotè psallentes non reperiuntur; rectiùs illic faciet Sacerdos, si Corpus Dominicum post finem divini Officij tum in suum locum, vel Reservatorium solitum, reverenter reportaverit, illicque conclusum, tutò asservaverit.

Ordo recipiendi SS. Christi Corpus è Sepulchro in sancta nocte Paschæ.

NOcte sanctâ Paschæ, horâ congruâ, Sacerdos, indutus albâ seu superpelliceo, stolâ & pluviali albi coloris, & duo vel quatuor ministri (si haberi possint) cum debitis paramentis, præcedente Thuriferario cum incenso & thuribulo fumigante, sequentibus juxta Crucem duobus Ceroferariis cum candelis accensis, Choro ac Clero, singulis cum suis candelis, veniunt ordine ad sepulchrum, pro deferendo processionaliter sanctissimo Sacramento. Coram quo factâ aliquantisper, cum genuflectione, sub silentio, Oratione, suas singuli candelas accendunt. Sacerdos, surgens ac stans, imponit incensum in thuribulum, absque benedictione. Deinde genuflexus thurificat Venerabile Sacramentum triplici ductu; illúdque processionali ritu, præcedentibus Clericis cum luminibus accensis, & ministro continue thurificante, cymbalisque personantibus, reverenter deportat ex sepulchro ad Altare majus, vel aliud, ubi ordinariè asservari consuevit: interim Choro inchoante, & in tono festivo, interposito etiam ubi fieri potest Organo, cantante sequentem Hymnum.:

AUrora cœlũ purpurat, Æther resultat laudibus,

Mundus triumphãs jubilat, Horrens Avernus infremit

Rex ille dum fortiſſimus
De mortis inferno ſpecu
Patrum ſenatum liberum
Educit ad vitæ jubar.

Cujus ſepulchrum plurimo
Cuſtode ſignabat lapis,
Victor triumphat, & ſuo
Mortem ſepulchro funerat.

Sat funeri, ſat lachrymis,
Sat eſt datum doloribus:
Surrexit extinctor necis,
Clamat coruſcans Angelus.

Ut ſis perenne mentibus
Paſchale Jeſu gaudium;
A morte dirâ criminum
Vitæ renatos libera.

Deo Patri ſit gloria,
Et filio, qui à mortuis
Surrexit, ac Paraclito,
In ſempiterna ſæcula.

Itáque Sacerdos, cùm pervenerit ad Altare antedictum, & poſuerit ibidem Venerabile Sacramentum, facit profundam genuflexionem; ſtânſque iterum, imponit incenſum abſque benedictione, & Venerabile Sacramentũ triplici ductu, genuflexus, incenſat. Poſteà canitur à miniſtris, vel ipſo Sacerdote, ipſis deficientib⁹ ℣. Surrexit Dominus de ſepulchro, alleluja. ℟. Qui pro nobis pependit in ligno, alleluja. Sacerdos ſubjungit:

Oremus.

DEus, qui hanc ſacratiſſimam Noctem gloriâ Dominicæ Reſurrectionis illuſtras: conſerva, in nova familiæ tuæ progenie, adoptionis ſpiritum, quem dediſti: ut, corpore & mente renovati, puram tibi exhibeant ſervitutem. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Et factâ Venerabili Sacramento profundâ reverentiâ, accepto ſuper humeros velo oblongo albo, quo in Proceſſione uſus fuit, ad Altare aſcendit; Venerabile Sacramentum reverenter accipit; & ſtans, cum eodem, populo in modum crucis benedicit, nihil dicens; illúdque in Tabernaculo, abſque ulteriore incenſatione, recondit, & cum ſuis ad Sacriſtiam vel Chorum redit. In majoribus Eccleſiis inchoabitur Matutinum: in minoribus cantari poterit cantio Paſchalis: Surrexit Chriſtus hodie, *&c. poſt, vel alternatim etiam, Germanica per populum:* **Chriſt iſt erſtanden / &c.** *aut alia conveniens.*

BENEDICTIONES AB EPISCOPIS,

Vel alijs, facultatem habentibus, faciendæ.

Benedictio Sacerdotalium Indumentorum in genere.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui per Moysen, famulum tuum, Pontificalia & Sacerdotalia seu Levitica vestimenta, ad explendum in conspectu tuo ministerium eorum, ad honorem & decorem nominis tui fieri decrevisti: adesto propitius invocationibus nostris, & hæc indumenta Sacerdotalia, desuper irrigante gratiâ tuâ, ingenti benedictione per nostræ humilitatis servitium purificare ✠, benedicere ✠, & consecrare ✠ digneris; ut divinis cultibus & sacris mysterijs apta & benedicta existant: his quoque sacris vestibus Pontifices, & Sacerdotes, seu Levitæ tui, induti, ab omnibus impulsionibus seu tentationibus malignorum spirituum muniti & defensi esse mereantur, tuisque mysteriis aptè & condignè servire, inhærere, atque in his tibi placitè & devotè perseverare tribue. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Oremus.

DEus, invictæ virtutis triumphator, & omnium rerum creator ac sanctificator: intende propitius in preces nostras, & hæc indumenta Leviticæ, Sacerdotalis, & Pontificalis gloriæ, ministris tuis fruenda, tuo ore proprio benedicere ✠, sanctificare ✠, & consecrare ✠ digneris; omnésque eis utentes, tuis mysterijs aptos, & tibi in eis devotè ac laudabiliter servientes, gratos efficere digneris. Per Dominum nostrum Jesum Christum.

Oremus.

DOmine DEUS omnipotens, qui vestimenta, Pontificibus, Sacerdotibus, & Levitis in usum tabernaculi fœderis necessaria, Moysen famulum tuum conficere jussisti, eúmque spiritu sapientiæ ad id peragendum replevisti: hæc vestimenta, in usum & cultum mysterij tui, benedicere ✠, sanctificare ✠, & consecrare ✠ digneris: atque ministros altaris tui, qui ea induerint, septiformis spiritûs gratiâ dignanter repleri, atque castitatis stolâ, beatâ facias cum bonorum fructu operum ministerij congruentis immortalitate vestiri. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde aspergit ipsa indumenta aquâ benedictâ.

Benedictio mapparum sive linteaminum Altaris.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

EXaudi, Domine, preces nostras, & hæc linteamina, sacri Altaris usui præparata, benedicere ✠ & sanctificare digneris. Per eundē Dñm nostrum. ℟. Amen.

Oremus.

DOmine Deus omnipotens, qui Moysen, famulum tuum, ornamenta & linteamina facere per quadraginta dies docuisti; quæ etiam Maria texuit & fecit in usum ministerij & Tabernaculi fœderis: bene-

dicere

dicere✠, sanctificare✠, & consecrare ✠ digneris hæc linteamina, ad tegendum involvendúmque Altare gloriosissimi Filij tui, Domini nostri Jesu Christi. Qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Deinde aspergit ea aquâ benedictâ.

Benedictio Corporalium.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit coelum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Clementissime Domine, cujus inenarrabilis est virtus, cujus mysteria arcanis mirabilibus celebrantur: tribue, quæsumus, ut hoc linteamen, tuæ propitiationis benedictione✠, sanctificetur, ad consecrandum super illud Corpus & Sanguinem Dei & Domini nostri Jesu Christi, Filij tui. Qui tecum vivit & regnat, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, benedicere✠, sanctificare✠, & consecrare✠ digneris linteamen istud, ad tegendum involvendúmque Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, Filij tui. Qui tecum vivit & regnat, &c. ℟. Amen.

Oremus.

Omnipotens Deus, manibus nostris opem tuæ benedictionis infunde: ut, per nostram benedictio-

nem

nem ✠, hoc linteamen ſanctificetur, & Corporis ac Sanguinis Redemptoris noſtri novum ſudarium, Spiritus ſancti gratiâ, efficiatur. Per eundem &c. in unitate ejuſdem Spiritus ſancti. ℟. Amen.

Et aſpergit aquâ benedictâ.

Benedictio Vaſculi, pro ſacroſancta Euchariſtia conſervanda.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, majeſtatem tuam ſupplices deprecamur, ut vaſculum hoc, pro Corpore Filij tui, Domini noſtri Jeſu Chriſti, in eo condendo, fabricatum, benedictionis ✠ tuæ gratiâ dicare digneris. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amē. Deinde aſpergit illud aquâ benedictâ.

Benedictio novæ Crucis.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

ROgamus te, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, ut digneris benedicere ✠ hoc ſignum Crucis, ut ſit remedium ſalutare generi humano, ſit ſoliditas fidei, profectus bonorum operum, redemptio animarum, ſit ſolamen, & protectio

ac tutela contra sæva jacula inimicorum. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Alia Oratio ad idem.

BEnedic ✠ Domine hanc Crucem tuam, per quam eripuisti mundum à dæmonum potestate, & superâsti passione tuâ suggestorem peccati, qui gaudebat in prævaricatione primi hominis per ligni vetiti sumptionem. *Hîc aspergat aquâ benedictâ.* Sanctificetur hoc signum Crucis, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ sancti; ut, orantes inclinantésque se propter Dominum ante istam Crucem, inveniant corporis & animæ sanitatem. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Posteà Sacerdos, genuflexus ante Crucem, devotè adorat & osculatur; & idem faciunt, quicunque voluerint.

Benedictio Imaginum JESU CHRISTI, Domini nostri, Beatæ V. MARIÆ, & aliorum Sanctorum.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui Sanctorum tuorum imagines, sive effigies, sculpi aut pingi non reprobas, ut, quoties illas oculis corporeis intuemur, toties eorum actus & sanctitatem, ad imi-

tandum,

tandum, memoriæ oculis meditemur: hanc, quæsumus, imaginem, seu sculpturam, in honorem & memoriam unigeniti Filij tui Domini nostri Jesu Christi, vel Beatissimæ Virginis Mariæ, Matris Domini nostri Jesu Christi, vel Beati N. Apostoli tui, vel Martyris, vel Confessoris, aut Pontificis, aut Virginis, adaptatam, benedicere ✠ & sanctificare ✠ digneris: & præsta, ut, quicumque coram illa Unigenitum Filium tuum, vel Beatissimam Virginem, vel gloriosum Apostolum, sive Martyrem, sive Confessorem, aut Virginem, suppliciter colere & honorare studuerit, illius meritis & obtentu à te gratiam obtineat in futurum. Per eundem Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ultimò aspergat aquâ benedictâ.

Ritus benedicendi & imponendi primarium lapidem pro Ecclesia ædificanda, servandus à Sacerdote, facultatem habente ab Episcopo.

Ecclesiam ex Episcopi autoritate tantùm, juxta sacrorum Canonum decreta, ædificari fas est. Si verò Sacerdos, ejus ædificationis primarium lapidem benedicendi potestatem habens, ejusmodi functionem peragat, hunc ritum servabit.

Pridie, quàm primarius lapis benedicatur, ligneam Crucem in loco, ubi debet esse Altare, figat ipse vel alius Sacerdos. Sequenti verò die, lapis, in Ecclesiæ fundatione ponendus, qui debet esse quadratus & angularis, benedicatur hoc modo.

Sacerdos, indutus amictu, albâ, cingulo, stolâ, & pluviali albi

coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus & Clericis, salem & aquam benedicit, nisi prius in promptu habeat jam benedictam ordinaria benedictione, ut suprà. & interim, dum cantatur à Clericis Antiphona cum Psalmo sequenti, aspergit locum, ubi Crux posita est, cum aquâ benedictâ. Antiphon. Signum salutis pone, Domine Jesu Christe, in loco isto, & non permittas introire Angelum percutientem.

Psalmus 83.

QUàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum & caro mea: exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum: & turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria tua Domine virtutum: Rex meus, & Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.

Beatus vir cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit, in valle lacrymarum, in loco quem posuit.

Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

Domine Deus virtutum, exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Jacob.

Protector noster aspice Deus: & respice in faciem Christi tui.

Quia melior est dies una in atrijs tuis: super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.
Quia misericordiam & veritatem diligit Deus: gratiam & gloriam dabit Dominus.
Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Sicut &c.

Finito Psalmo, Sacerdos, versus ad locum, per ipsum aspersum, dicit:

Oremus.

DOmine Deus, qui, licèt cœlo & terrâ non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris, ubi nomen tuum jugiter invocetur; locum hunc, quæsumus, beatæ Mariæ semper Virginis, & B. N. (nominando Sanctum, vel Sanctam, in cujus honorem ac nomen fundabitur Ecclesia,) omniúmque Sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuæ intuitu visita, & per infusionem gratiæ tuæ ab omni inquinamento purifica, purificatúmque conserva, &, qui dilecti tui David devotionem in filij sui Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris; effugiántque omnes hinc nequitiæ spirituales. Per Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit & regnat, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Posteà stans benedicit primarium lapidem, dicens:
℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini. ℟. Qui

fecit

fecit cœlum & terram. ℣. Sit nomen Domini benedictum. ℟. Ex hoc nunc, & usque in sæculum. ℣. Lapidem quem reprobaverunt ædificantes. ℟. Hic factus est in caput anguli. ℣. Tu es Petrus. ℟. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. ℣. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. ℟. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Oremus.

DOmine Jesu Christe, Fili Dei vivi, qui es verus omnipotens Deus, splendor & imago æterni Patris, & vita æterna; qui es lapis angularis, de monte sine manibus abscissus, & immutabile fundamentum; hunc lapidem, collocandum in tuo nomine, confirma: & tu, qui es principium & finis, in quo principio Deus Pater ab initio cuncta creavit; sis, quæsumus, principium & incrementum & consummatio ipsius operis, quod debet ad laudem & gloriam tui nominis inchoari. Qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Tunc aspergit lapidem ipsum aquâ benedictâ: &, accepto cultro, per singulas partes sculpit in eo signum Crucis, dicens: In nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ✠ sancti. ℟. Amen.

Quo facto, dicit: Oremus.

BEnedic ✠, Domine, creaturam istam lapidis; & præsta, per invocationem sancti tui nominis, ut, quicunque ad hanc Ecclesiam ædificandam purâ men-

te auxilium dederint, corporis sanitatem & animæ medelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Posteà dicantur Litaniæ ordinariæ, sine Orationib. in fine positis, ut suprà. Quibus dictis, paratocæmento, & cæmentario assistente, Sacerdos inchoat, Clericis prosequentibus, Antiph. Manè surgens Jacob, erigebat lapidem in titulum, fundens oleum desuper: votum vovit Domino: Verè locus iste sanctus est, & ego nesciebam.

pag. 140

Psalm. 126.

Nisi Dominus ædificaverit domum: in vanum laboraverunt qui ædificant eam.

Nisi Dominus custodierit civitatem: frustra vigilat qui custodit eam.

Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cùm dederit dilectis suis somnum: ecce hæreditas Domini, filij; merces, fructus ventris.

Sicut sagittæ in manu potentis: ita filij excussorum.

Beatus vir, qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur, cùm loquetur inimicis suis in porta.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto.

Sicut erat in principio, &c.

Quo dicto, Sacerdos stans tangit, & ponit ipsum primarium lapidem in fundamento, dicens: In fide Jesu Christi collocamus Lapidem istum primarium in hoc fundamento; in nomine Patris ✠, & Filij ✠,

& Spiritus ✠ sancti; ut vigeat vera fides hic, & timor Dei, fraternáque dilectio; & sit hic locus destinatus orationi, & ad invocandum & laudandum nomen ejusdem Domini nostri Jesu Christi; qui cum Patre, & Spiritu sancto, vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Interim cæmentarius locat ipsum lapidem cum cæmento: posteà Sacerdos spargit super lapidem Aquam benedictam, dicens: Asperges me, Domine, hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor. Psalm. Miserere mei Deus secundùm magnam, &c. ut suprà, dicitur totus, cum Gloria Patri. Quo dicto, Sacerdos spargit aquam benedictam per omnia fundamenta, si sunt aperta; si verò non sunt aperta, circuit, aspergendo fundamenta Ecclesiæ designata: & incipiens aspergere, inchoat Antiphonam, Clero prosequente: O quàm metuendus est locus iste; verè non est hîc aliud, nisi domus Dei, & porta cœli.

pag. 195

Psalmus 86.

FUndamenta ejus in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.
Gloriosa dicta sunt de te: civitas Dei.
Memor ero Rahab & Babylonis: scientium me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & populus Æthiopum: hi fuerunt illic.
Numquid Sion dicet, Homo, & homo natus est in ea: & ipse fundavit eam Altissimus?

Domi-

Dominus narrabit in scripturis populorum & principum: horum qui fuerunt in ea.
Sicut lætantium omnium: habitatio est in te.
Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, &c.

Antiph. O quàm metuendus est locus iste! verè non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli.

Interim, aspergendo, procedit usque ad fundamenta aperta, seu designata; &, repetitâ Antiph. stans dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

OMnipotens & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cœteris gratiam contulisti, ut, quidquid in tuo nomine dignè perfectéq; ab eis agitur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuã, ut, quidquid modò visitaturi sum⁹, visites, &, quidquid benedicturi sumus, bene ✠ dicas; sítque ad nostræ humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

DEus, qui, ex omnium cohabitatione Sanctorum, æternum majestati tuæ condis habitaculum; da ædificationi tuæ incrementa cælestia, ut, quod te jubente fundatur, te largiente perficiatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ritus benedicendi novam Ecclesiam, seu Oratorium publicum, ut ibi sanctissimum Missæ Sacrificium celebrari possit.

SAcerdos, novam Ecclesiam, de licentia Episcopi, benedicturus, ut in ea divinum Sacrificium Missæ ritè celebretur; stolâ ac

pluviali albi coloris indutus, aliquot Sacerdotibus & Clericis adhibitis, prælatâ Cruce mediâ inter duos Clericos, deferentes cereos accensos, manè procedit ad primariam Ecclesiæ vel Oratorij januam; ubi stans capite aperto, conversus ad eam, dicit absolutè Orationem:

ACtiones nostras, quæsumus Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. Deinde inchoat Antiphonam, Asperges me, Domine, &c. & Clerus alternatim dicit Psalm. Miserere mei Deus; ut suprà. pag. 135 In fine, Gloria Patri. Interim circumdant exteriùs Ecclesiam (quæ intus debet esse vacua & nuda, & pariter altaria nuda, excluso populo, donec absoluta sit benedictio;) & Sacerdos, accepto aspergillo ex herba hyssopi, ad ejus dexteram se convertens, parietes Ecclesiæ in superiori parte, & in fundamentis, cum aquâ benedictâ aspergit, dicens: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor. Reversi ad locum, unde processio initium habuit, repetitâ Antiph. à Clero, Sacerdos, stans, ut priùs, versus Ecclesiam dicit: Oremus. & Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

Oratio.

DOmine Deus, qui, licèt cœlo & terrâ non capiaris, domum tamen dignaris habere in terris, ubi nomen tuum jugiter invocetur; locum hunc, quæsumus, Beatæ Mariæ semper Virginis, & Beati N. omniúmq; Sanctorum intercedentibus meritis, sereno pietatis tuæ intui-

intuitu visita, & per infusionem gratiæ tuæ ab omni inquinamento purifica, purificatúmque conserva; &, qui dilecti tui David devotionem in filij sui Salomonis opere complevisti, in hoc opere desideria nostra perficere digneris; effugiántque omnes hinc nequitiæ spirituales. Per Dominum nostrum &c.

Quâ finitâ Oratione, omnes, bini in Ecclesiam intrantes, ad Altare majus procedunt, Litanias decantantes, ut suprà. pag. 140

Ubi dictum fuerit, Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris, Te rogamus audi nos, surgit Sacerdos, & intelligibili voce dicit: Ut hanc Ecclesiam & Altare, ad honorem tuum, & nomen Sancti tui N. purgare & benedicere ✠ digneris. Te rogamus, audi nos. cùm dicit, benedicere, manu dextrâ benedicit Ecclesiam, & Altare: deinde, ut priùs, genuflectit, donec perficiantur Litaniæ: & Cantores prosequuntur:

Ut nos exaudire digneris, Te rogamns audi nos. Fili Dei, Te rogamus audi nos. Agnus Dei, &c. Dicto ultimo Kyrie eleison, Sacerdos stans dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

PRæveniat nos, quæsumus Domine, misericordia tua: &, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, voces nostras clementia tuæ propitiationis anticipet. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Tum, ab Altari distans congruenti spatio, genuflexus, & se signans, dicit: Deus, in adjutorium meum

intende. & statim surgit, Clerico respondente: Domine ad adjuvandum me festina. ipse verò stans dicit: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto. Chorus respondet: Sicut erat in principio, & nunc, &c. Posteà Sacerdos dicit: Oremus. Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

Oratio.

OMnipotens & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cæteris gratiam contulisti, ut, quidquid in tuo nomine dignè perfectéque ab eis agitur, à te fieri credatur; quæsumus immensam clementiam tuam, ut, quidquid modò visitaturi sumus, visites, & quidquid benedicturi sumus, benedicas ✠, sítque ad nostræ humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, Angeli pacis ingressus. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

His dictis, inchoat Antiph. Benedic Domine domum istam, nomini tuo ædificatam. cum tribus Psalmis sequentibus, videlicet.

Psalm. 119.

pag. 216

AD Dominum, cum tribularer, clamavi, &c. ut suprà. In fine, Gloria Patri, &c.

Psalmus 120.

pag. 217.

LEvavi oculos meos in montes, &c, ut suprà. In fine, Gloria Patri, &c.

Psalm. 121.

LÆtatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus.

Stantes erant pedes nostri: in atrijs tuis Jerusalem.

Jerusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum.

Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus Domini: teſtimonium Iſrael ad confitendum nomini Domini.

Quia illic ſederunt ſedes in judicio: ſedes ſuper domum David.

Rogate quæ ad pacem ſunt Jeruſalem: & abundantia diligentibus te.

Fiat pax in virtute tua: & abundantia in turribus tuis.

Propter fratres meos & proximos meos: loquebar pacem de te.

Propter domum Domini Dei noſtri: quæſivi bona tibi.

Gloria Patri &c.

Antiphona. Benedic, Domine, domum iſtam, nomini tuo ædificatam.

Interim aſpergit interiùs parietes in parte ſuperiori & inferiori, inchoans aſperſionem à parte Evangelij, dicens: Aſperges me Domine, &c. Tum, ad Altare reverſus, dicit: Oremus. Miniſtri: Flectamus genua. ℟. Levate.

Deus, qui loca, nomini tuo dicanda, ſanctificas; effunde ſuper hanc orationis domum gratiam tuam, ut ab omnibus, hîc nomen tuum invocantibus, auxilium tuæ miſericordiæ ſentiatur. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium tuum, &c.

His peractis, dicitur Miſſa de tempore occurrenti, vel de Sancto.

Eccleſia verò, quamvis à ſimplici Sacerdote, ut ſuprà, ſit benedicta, ab Epiſcopo tamen conſecranda eſt.

Ritus reconciliandi Ecclesiam violatam, si nondum erat ab Episcopo consecrata.

Ecclesiæ violatæ reconciliatio, per Sacerdotem, ab Episcopo delegatum, fiat hoc modo. Altare Ecclesiæ omnino nudetur; provideatúrque, ut Ecclesia possit liberè circumiri, tam exteriùs quàm interiùs, si fieri potest: paretur vasculum cum aquâ benedictâ, & aspergillum de herba hyssopo factum. Sacerdos, indutus amictu, albâ, cingulo, stolâ & pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus & Clericis, procedit ad primariam Ecclesiæ portam; ubi stans, Antiphonam incipit, dicens, Clero prosequente:

Asperges me Domine hyssopo, & mundabor; lavabis me, & super nivem dealbabor. Psalm. Miserere mei Deus; totus, cum Gloria Patri.

pag. 195.

Quo finito, Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona & Psalmus dicuntur, Sacerdos cum aquâ benedictâ aspergit in circuitu extrinsecus Ecclesiam & Cœmeterium, simul aspergendo alternatim ad parietes Ecclesiæ ac terram Cœmeterij, præsertim ad loca contaminata. Quo facto, redit ad locum, ubi incepit aspergere; & stans dicit:

Oremus.

OMnipotens & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cœteris gratiam contulisti, ut, quidquid in tuo nomine dignè perfectéque ab eis agitur, à te fieri credatur; quæsumus immensam clementiam tuam, ut, quod visitaturi sumus, visites, &, quidquid benedicturi sumus, bene✠dicas, sitque ad nostræ humi-

humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos incipit Litanias, ut suprà; pag. 240 & ingreditur Ecclesiam cum Clero, cantando eas; acceditque ante Altare majus; coram quo genuflectit; cúmque dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis requem æternam, &c. ℟. Te rogamus audi nos. Sacerdos surgit, & clarâ voce dicit: Ut hanc Ecclesiam, Altare hoc, & Cœmeterium, purgare ✠ & reconciliare digneris. Te rogamus, &c.

Quibus dictis, rursus genuflectit, & Litaniæ perficiuntur. Quibus finitis, Sacerdos, versus ad dictum Altare, dicit. Oremus. & Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

PRæveniat nos, quæsumus Domine, misericordia tua, &, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, voces nostras clementia tuæ propitiationis anticipet. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen. Deinde Sacerdos genuflectit ante Altare; &, se signo Crucis muniens, clarâ voce dicit: Deus in adjutorium meum indende. tum surgit; & Chorus seu astantes Clerici respondent: Domine ad adjuvandum me festina. & Sacerdos stans dicit: Gloria Patri, &c. ℟. Sicut erat &c. Quo dicto, Sacerdos inchoat, Clero prosequente, Antiphonam: Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus; & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Psalm. 67. vers. 27. In Ecclesijs benedicite Deo Domino: de fontibus Israel. Repetitur Antiphona.

Ibi Benjamin adolescentulus: in mentis excessu. Repetitur Antiphona.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali. Repetitur Antiphona.

Manda, Deus, virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Repetitur Antiphona.

A templo sancto tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera. Repetitur Antiphona.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento. Repetitur Antiphona.

Dissipa gentes, quæ bella volunt; venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo. Repetitur Antiphona.

Regna terræ cantate Deo: psallite Domino. Repetitur Antiphona.

Psallite Deo, qui ascendit super cœlum cœli: ad orientem. Repetitur Antiphona.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, date gloriam Deo super Israel: magnificentia ejus & virtus ejus in nubibus. Repetitur Antiphona.

Mirabilis Deus in Sanctis suis, Deus Israel, ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus. Et non dicitur, Gloria Patri; sed Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona & Psalmus prædicti dicuntur, Sacerdos circuit Ecclesiã intrinsecus aspergendo,

gendo; aspergit etiã specialiter loca cõtaminata. Quo facto, stans in Presbyterio, versus ad Altare, dicit:

DEus, qui in omni loco dominationis tuæ clemens & benignus purificator assistis; exaudi nos, quæsumus, & concede, ut in posterum inviolabilis hujus loci permaneat benedictio; & tui muneris beneficia, universitas fidelium, quæ supplicat, percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde dicitur Missa de die occurrenti.

Simplex Sacerdos, tantùm ex privilegio Sedis Apostolicæ, potest Ecclesiam, ab Episcopo consecratam, reconciliare. Et tunc utatur ritu, in Pontificali præscripto: procedátque indutus amictu, albâ, cingulo, & stolâ ac pluviali albi coloris; adhibitis secum aliis Presbyteris & Clericis, superpelliceis indutis, cum aquâ, ab Episcopo ad hunc usum ritè benedictâ.

Ritus benedicendi novum Cœmeterium per Sacerdotem, ab Episcopo delegatum.

PRidiè quàm fiat benedictio, ponitur in medio Cæmeterio benedicendo lignea Crux, alta ad staturam hominis; & ante ipsam Crucem in terra figitur paxillus tridens ligneus, altus ad cubitum unum, aptus ad affigendum illi tres candelas.

Sequenti die, manè, Sacerdos in Sacristia paratus amictu, albâ, cingulo, stolâ & pluviali albi coloris, adhibitis aliquod Sacerdotibus & Clericis, indutis superpelliceis, qui deferant vasculum aquæ benedictæ, aspergillum, & thuribulum cum incensi navicula, & hoc Rituali libro, & tribus candelis cereis; procedit ad Cœmeterium benedicendum, ante Crucem in medio positam; & affiguntur & ac-

cenduntur tres candelæ, super ligneum paxillum; & Sacerdos, ante Crucem & candelas stans discooperto capite, dicit:

Oremus.

Omnipotens Deus, qui es custos animarum, & tutela salutis, fides credentium; respice propitius ad nostræ servitutis officium, & ad introitum nostrum purgetur ✠, benedicatur ✠ & sanctificetur ✠ hoc Cœmeterium; ut humana corpora, hîc post vitæ cursum quiescentia, in magnâ judicij die simul cum felicibus animabus mereantur adipisci vitæ perennis gaudia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Mox ante ipsam Crucem omnes, genibus flexis, dicunt Litanias ordinarias, ut suprà; pag. 140 incipiente Cantore, cæteris respondentibus, &, cùm dictum fuerit, Ut omnibus fidelibus defunctis &c. Te rogamus audi nos. Sacerdos surgit, & clarâ voce dicit, producens manu signum Crucis: Ut hoc Cœmeterium purgare, & benedicere ✠, digneris. Te rogamus, &c. Deinde Sacerdos, ut priùs, genuflectit, & Litaniæ perficiuntur. Quibus finitis, surgunt omnes; & Sacerdos Crucem aspergit aquâ benedictâ, dicens Antiph. Asperges me, Domine, hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. Miserere mei &c. dicitur totus ab astantibus, cum Gloria Patri, &c. ut suprà. pag. 135. Quo dicto, repetitur Antiph. Dum dicitur Psalmus, Sacerdos circuit, & perambulat totum Cœmeterium, incipiens ad ejus dexterã, aspergens ubiq; aquâ benedictâ: quo facto, redit ante Crucem, &, ad ipsam respiciens, dicit:

Oremus.

DEus, qui es totius orbis conditor, & humani generis redemptor, cunctarúmque creaturarum, visibilium & invisibilium, perfectus dispositor; te supplici voce ac puro corde exposcimus, ut hoc Cœmeterium, in quo famulorum famularúmque tuarum corpora quiescere debent, post curricula hujus vitæ labentia, purgare ✠, benedicere ✠, & sanctificare ✠ digneris: quíque remissionem omnium peccatorum per tuam magnam misericordiam in te confidentibus præstitisti, corporibus quóque eorum, in hoc Cœmeterio quiescentibus, & tubam primi Archangeli expectantibus, consolationem perpetuam largiter impertire. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Tunc figit in summitate Crucis unam ex tribus candelis ardentibus, & alias duas similiter ardentes in duobus brachiis ejusdem Crucis. Deinde incensat ipsam Crucem; & aspergens Aquâ benedictâ, redit cum Ministris in Sacristiam.

DE ECCLESIÆ ab Episcopo consecratæ ET COEMETERII EI CONTIGUI RECONCILIATIONE.

SAcerdos, Episcopo inferior, non nisi ex peculiari Sedis Apostolicæ facultate potest Ecclesiam, ab Episcopo consecratam, si violata fuerit, reconciliare. Ecclesiæ autem violatæ & Cœmeteri

ei contigui reconciliatio, per Sacerdotem, Apostolicâ autoritate delegatum, fieri poterit juxta præscriptum Pontificalis & Ritualis Romani, quocunque die, hoc modo.

Inprimis, manè diei, quâ reconciliatio fieri debet, paretur locus in medio Cœmeterij; & Altare majus omnino nudetur. Parentur etiam duo vasa cum aqua; unum in Cœmeterio cum aqua à prædicto Sacerdote benedicendâ, & aliud in Ecclesia, in Presbyterio, cum aqua priùs ab Episcopo benedictâ, quæ Gregoriana vocari solet; & Aspersorium, de herba hyssopi factum. Provideatur etiam, ut Ecclesia possit liberè circumiri, tam exteriùs quàm interiùs, si fieri potest. Si verò Ecclesia tantùm sit reconcilianda, paretur locus ante & extra portam principalem Ecclesiæ; & ibidem unum vas cum aqua benedicenda à Sacerdote prædicto, & aspersorium, de herba hyssopi factum; & alterum vas cum supradicta aqua Gregoriana, in Ecclesia. Quibus omnibus sic paratis, Sacerdos in Sacristia, vel alio condecenti loco, indutus amictu, albâ, cingulo, stolâ in modum Crucis & pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus & Clericis, procedit ad Cœmeterium, si est reconciliandum; aliàs ante portam principalem extra Ecclesiam; ubi stans benedicit aquam, ibidem in vase positam, simpliciter cum sale, prout habetur in Missali Romano vel Coloniensi noviter reformato. Aquâ igitur benedictâ, Sacerdos detecto capite inchoat, Clero prosequente Antipho-

nam

nam: Asperges me, Domine, hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. Tum recitet Psalmum 50. Miserere mei Deus, ut suprà.

Quo finito, Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona & Psalmus dicuntur, Sacerdos aspergit cum ipsa aqua in circuitu extrinsecus Ecclesiam & Cœmeterium simul, aspergendo alternatim, nunc ad murum Ecclesiæ, nunc ad terram Cœmeterij, & specialiter loca contaminata. Quo facto, rediens ad locum, ubi aquam benedixit, stans dicit:

Oremus.

OMnipotens & misericors Deus, qui Sacerdotibus tuis tantam præ cœteris gratiam contulisti, ut, quidquid in tuo nomine dignè perfectéq; ab eis agitur, à te fieri credatur: quæsumus immensam clementiam tuam, ut, quod modò visitaturi sumus, visites, &, quidquid benedicturi sumus, bene ✠ dicas; sítque ad nostræ humilitatis introitum, Sanctorum tuorum meritis, fuga dæmonum, Angeli pacis ingressus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde iterum dicit:

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate

AUfer à nobis, quæsumus Domine cunctas iniquitates nostras, ut ad loca, tuo sancto nomini purificanda, puris mereamur mentibus introire. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Et, si Ecclesia reconciliatur sine Cœmeterio, omittitur sequens Oratio. Si verò Ecclesia simul cum Cœmeterio reconciliatur, Sacerdos, finitâ præcedente, mox dicit: Oremus. Et Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

DOmine pie, qui agrum figuli, pretio Sanguinis tui, in sepulturam peregrinorum comparari voluisti; quæsumus, dignanter reminiscere clementissimi hujus mysterij tui. Tu es enim, Domine, figulus noster; tu quietis nostræ ager; tu agri hujus es pretium; tu dedisti etiam, & suscepisti; tu de pretio & in pretio tui vivifici Sanguinis nos requiescere donasti: tu ergo, Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectantissimus judicator, judicij tui superabundantissimus miserator, judicium tuæ justæ severitatis abscondens post miserationem tuæ piæ redemptionis; adesto exauditor & effector nostræ reconciliationis; hócque cœmeterium, mausoleum peregrinorum tuorum, cœlestis patriæ incolatum expectantium, benignus purifica & reconcilia; & hîc tumulatorum ac tumulandorum corpora, de potentia & pietate tuæ resurrectionis, ad gloriam incorruptionis, non damnans sed glorificans, resuscita: qui venturus es judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

pag. 140
Posteà Cantor incipit Litanias, ut suprà: & Sacerdos ingreditur Ecclesiam cum Clero, cantando eas; acceditq; ante Altare majus; coram quo genuflectit.

Cúmque dictum fuerit, Ut omnibus fidelibus &c. Sacerdos surgit de accubitu, producit signum Crucis super Altare, Ecclesiam, & Cœmeterium, clarâ voce dicens:

Ut hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeterium, purgare & recon ✠ ciliare digneris.

℟. Te rogamus audi nos.

Secundò dicit:

Ut hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeteriũ, purgare, recon ✠ ciliare, & sancti ✠ ficare digneris.

℟. Te rogamus, audi nos.

Tertiò dicit:

Ut hanc Ecclesiam, & Altare hoc, ac Cœmeterium, purgare, recon ✠ ciliare, sancti ✠ ficare, & con ✠ secrare digneris.

℟. Te rogamus, audi nos.

Si autem Cœmeterium non sit pollutum, & sic neque reconciliandum, non fit de Cœmeterio mentio.

Deinde Sacerdos, ut priùs, genuflectit, & Litaniæ perficiuntur:

Ut nos exaudire digneris, Te rogamus.

Fili Dei, Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.

Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Kyrie eleiſon. Christe eleiſon. Kyrie eleiſon.

Quibus finitis, Sacerdos ſurgit, & ſtans, verſus ad dictum Altare, dicit: Oremus.

Et Miniſtri: Flectamus genua. ℟. Levate.

Deus, qui peccati veteris hæreditariam mortem, in qua poſteritatis genus omne ſucceſſerat, Chriſti Filij tui Domini noſtri Paſſione ſolviſti: da propitius, ut, conformes eidem effecti, ſicut imaginem terreni parentis, naturæ neceſſitate, portavimus, ita imaginem cœleſtis gratiæ, ſanctificatione, portemus: per virtutem ejuſdem Chriſti Filij tui Domini noſtri, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos genuflectit ante Altare, &, ſe ſigno Crucis muniens, cantando dicit:

Deus, in adjutorium meum intende.

Tum ſurgit Sacerdos, & Chorus reſpondet:

Domine, ad adjuvandum me feſtina.

Tunc Sacerdos, ſtans, dicit:

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.

Chorus reſpondet:

Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper: & in ſæcula ſæculorum. Amen. abſque Alleluja.

Idem fit, eiſdem modo & loco, ſecundò & tertiò, voce ſemper altiùs elevatâ. Quibus dictis, Sacerdos, ſtans in eodem loco, inchoat, Choro proſequente, Antiphonam:

Exurgat Deus, & dissipentur inimici ejus; & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Inceptâ Antiphonâ, Sacerdos facit, ut in fine sequentis Psalmi habetur.

Psalmus 67, ℣. 27.

In Ecclesijs benedicite Deo Domino: de fontibus Israel. Repetitur Antiphona.

Ibi Benjamin adolescentulus: in mentis excessu. Repetitur Antiphona.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali. Repetitur Antiphona.

Manda, Deus, virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Repetitur Antiphona.

A templo sancto tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera. Repetitur Antiphona.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento. Repetitur Antiphona.

Dissipa gentes, quæ bella volunt; venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo. Repetitur Antiphona.

Regna terræ cantate Deo: psallite Domino. Repetitur Antiphona.

Psallite Deo, qui ascendit super cœlum coeli: ad orientem. Repetitur Antiphona.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, date gloriam Deo super Israel: magnificentia ejus & virtus ejus in nubibus. Repetitur Antiphona.

Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſrael ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ: benedictus Deus.

Et non dicitur Gloria Patri; ſed Antiphona repetitur.

Interim dum Antiphona & Pſalmus prædictus dicuntur, Sacerdos circuit ter Eccleſiam intrinſecus, aſpergendo aquâ Gregorianâ, ab Epiſcopo benedictâ; in primo circuitu parietes in ſuperiori parte; in ſecundo autem, in inferiori parte eorum; in tertio verò, pavimentum Eccleſiæ: aſpergit etiam ſpecialiter loca contaminata, quando Eccleſia principaliter eſt polluta vel violata. Quo facto, Sacerdos, ſtans in Presbyterio, verſus ad Altare, dicit:

DEum indultorem criminum, Deum ſordium mundatorem, Deum, qui corruptum peccatis originalibus mundum, adventûs ſui nitore, purificavit, fratres chariſſimi, ſupplices deprecemur; ut contra diaboli furentis inſidias fortis nobis propugnator aſſiſtat: ut, ſi quid ejus viroſâ calliditate quotidianis inſectationibus maculatum in iſto loco corruptúmque fuerit, efficiatur cœleſti miſeratione purgatum: quia, ſicut illius eſt, ſolidum perfectúmque quaſſare, ita autoris eſt noſtri, lapſa reſtituere, nutantia ſtabilire, & corrupta purgare. Qui cum Deo Patre, & Spiritu ſancto, vivit & regnat Deus,

Deinde mediocri voce, extenſis manibus ante pectus, dicit Præfationem:

Per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.
℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Sursum corda. ℟. Habemus ad Dominum.
℣. Gratias agamus Domino Deo nostro.
℟. Dignum & justum est.

Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Cujus immensa bonitas, ut non habuit principium, ita nec terminum habebit. Qui, divinâ naturalique pietate plenus, eligis, in nobis magis restituere perdita, quàm percutére peritura. Et, si quid aut negligentia polluit, aut ira committit, aut stimulat ebrietas, aut libido subvertit; hoc, Domine, clementi patientiâ sustines; ut antè per gratiam purifices, quàm percutias per furorem. Et, operis tui providus psalmator, eligis potiùs erigere jacentia, quàm punire damnanda. Te, Domine, supplices deprecamur, ut hujus tabernaculi receptaculum placatus aspicias; & altare tuum, quod insectantis est inimici fraude pollutum, per infusionē gratiæ cœlestis purifices, purificatum possideas, possessúmque, ne deinceps aliquâ labe sordescat, custodias. Absint in posterū omnes nequitiæ spirituales, & eliminentur: extinguatur antiqui Serpentis invidia, & cum omnibus fraudibus suis diaboli turma propellatur. Efferat secum maculā quam ingessit, & perenibus quandoque supplicijs deputandus, operum suorum semina secum colligat peritura. Nihil hîc in posterum noceat

præteriti culpa contagij; nihil sit, quod remaneat inimici fraude pollutum; quandoquidem Spiritus tui est infusione purgatum. Resurgat Ecclesiæ tuæ pura simplicitas; & candor innocentiæ, hactenus maculatus, dum receperit gratiam, resurgat ad gloriam: ut populorum fidelium hîc turba conveniens, dum petitionis ingerit vota, votorum sentiat se obtinuisse suffragia.

Quod sequitur, dicit submissè legendo, ita tamen ut à circumstantibus audiri possit.

Per Dominum nostrum Jesum Christum, Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℞. Amen.

Post hæc Sacerdos ascendit ad Altare; & ibi inchoat, scholâ prosequente, Antiphonam:

Introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

Psalmus 42.

IUdica me, Deus, & discerne causam meam de gente non sancta: ab homine iniquo & doloso erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipsa me deduxerunt in montem sanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus, Deus meus: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

Et non dicitur, Gloria Patri; sed Antiphona repetitur. Quâ repetitâ, Sacerdos, dicit:

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

DEus, qui, in omni loco dominationis tuæ, clemens ac benignus purificator assistis: exaudi nos, quæsumus, & concede, ut in posterum inviolabilis hujus loci permaneat consecratio, & tui muneris beneficia universitas fidelium, quæ supplicat, percipere mereatur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Deinde, stans ibidem, inchoat, Choro prosequente, Antiphonam:

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: à templo sancto tuo, quod est in Jerusalem.

Psalmus 67.

EXurgat Deus, & dissipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.

Et justi epulentur & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei qui ascendit super occasum; Dominus nomen illi.

Exultate in conſpectu ejus: turbabuntur à facie ejus, patris orphanorum, & judicis viduarum.

Deus in loco ſancto ſuo: Deus, qui inhabitare facit unius moris in domo.

Qui educit vinctos in fortitudine: ſimiliter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.

Deus cùm egredereris in conſpectu populi tui: cùm pertranſires in deſerto.

Terra mota eſt, etenim cœli diſtillaverunt à facie Dei Sinai: à facie Dei Iſrael.

Pluviam voluntariam ſegregabis, Deus, hæreditati tuæ, & infirmata eſt: tu verò perfeciſti eam.

Animalia tua habitabunt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.

Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa.

Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei domus dividere ſpolia.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & poſteriora dorſi ejus in pallore auri.

Dum diſcernit cœleſtis reges ſuper eam, nive dealbabuntur in Selmon: mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid ſuſpicamini montes coagulatos?

Mons, in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in ſancto.

Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus.
Etenim non credentes: inhabitare Dominum Deum.
Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum.
Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.
Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.
Dixit Dominus, ex Basan convertam: convertam in profundum maris.
Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.
Viderunt ingressus tuos Deus ingressus Dei mei, regis mei qui est in sancto.
Prævenerunt principes conjuncti psallentibus: in medio juvencularum tympanistriarum.
In ecclesijs benedicite Deo Domino: de fontibus Israel.
Ibi Benjamin adolescentulus: in mentis excessu.
Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.
Manda, Deus, virtuti tuæ: confirma hoc, Deus, quod operatus es in nobis.
A templo tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera.
Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in

vaccis populorum: ut excludant eos qui probati ſunt argento:

Diſſipa gentes quæ bella volunt, venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo.

Regna terræ cantate Deo: pſallite Domino.

Pſallite Deo, qui aſcendit ſuper cœlum cœli: ad orientem.

Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date gloriam Deo ſuper Iſrael: magnificentia ejus & virtus ejus in nubibus.

Mirabilis Deus in Sanctis ſuis, Deus Iſrael, ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ: benedictus Deus.

Gloria Patri, & Filio: & Spiritui ſancto.

Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper: & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Deinde repetitur Antiphona.

Quibus dictis, Sacerdos, ſtans adhuc ibidem, dicit:

Oremus.

DEus, qui Eccleſiam tuam ſanctam, de omnibus mundi finibus congregatam, per tui lateris admirabile ſacramentum, cunctarum gentium matrem eſſe dixiſti; quam etiam populorum varietate depictã, SS. Martyrum tuorum meritis decorâſti; bene ✠ dic, Domine, quæſumus, Sanctorum tuorum opitulante ſuffragio, tam Altare, quod eorum exornatur, te juvante, Reliquijs, quàm Eccleſiam; ac fidelium tuorum tibi piè offerentiũ vota in illa ſanctifica. Qui cum Deo

Patre

Patre, & Spiritu sancto, vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Deinde Sacerdos parat se ad celebrandam Missam; quam solemniter celebrabit.

Missa dicitur de die occurrente; &, cum Oratione diei, dicitur sequens Collecta, sub uno Per Dominum, &c.

Oratio

DEus, qui dixisti, Domus mea domus orationis vocabitur; domum istam, infidelium spurcitijs contaminatam, mundare & sanctificare digneris: & omnium preces & vota hoc in loco ad te clamantium clementer exaudias, & benigne suscipias. Per Dominum, &c.

Secreta.

Hæc hostia, quæsumus Domine, & locum istum ab omnibus immundicijs expurget, & supplicationes nostras semper & ubique reddat tibi acceptas. Per Dominum.

Postcommunio.

PErcipientes, Domine, munera salutis æternæ, supplices exoramus; ut templum hoc & cœmeterium, ab infidelium inquinamentis emundatum, benedictione tuâ maneat sanctificatum, & pectora nostra ab omni sorde vitiorum alienata tibique devota semper existant. Per Dominum nostrum. ℟. Amen.

Ordo Reconciliandi cœmeterium violatum, sive Ecclesiæ contiguum sit sive separatum, ubi Ecclesia non est polluta.

Reconciliatio Cœmeterij fieri poterit quocunque die, hoc ordine.

MAnè diei, quâ facienda est reconciliatio, Sacerdos, si ab Episcopo facultatem habeat, adhibitis alijs Sacerdotibus & Clericis, indutis superpelliceis, in Sacristia aut alio decenti loco, vestitus amictu, albâ, cingulo, stolâ & pluviali albi coloris, accedit ad medium Cœmeterij, Clerico vasculum aquæ benedictæ & aspergillum deferente; & ibi super tapete genuflectit unà cum Ministris; & Cantores aliique omnes pag. 335. genibus flexis, dicunt Litanias. In quibus cùm dictum fuerit: Ut omnibus fidelibus defunctis &c. Te rogamus, audi nos; Sacerdos surgit, & manu dexterâ producens signum Crucis super Cœmeterium, clarâ voce dicit: Ut hoc Cœmeterium reconciliare ✠, & sanctificare digneris. ℟. Te rogamus, audi nos.

Quibus dictis, ut priùs genuflectit, Cantoribus Litanias perficientibus.

Hisce finitis, surgunt omnes, & Sacerdos, accepto aspergillo cum aquâ benedictâ, inchoat Antiphonam: Asperges me, Domine, hyssopo; Clero prosequente, & mundabor; lavabis me, & super nivem de- pag. 135 albabor. Psalmus, Miserere mei Deus, &c. dicitur totus sine Gloria Patri, &c. In fine repetitur Antiphona, Asperges me, &c.

Dum hæc dicuntur, Sacerdos circuit totum Cœmeterium, incipiens ad ejus dexteram, aspergens ubique aquâ benedictâ, præsertim in loco ubi violatio commissa est. Quo peracto, redit ad locum, ubi Litaniæ dictæ fuerunt, & ibi stans dicit:

Oremus.

Et Ministri: Flectamus genua. ℟. Levate.

DOmine pie, qui agrum figuli pretio Sanguinis tui in sepulturam peregrinorum comparari voluisti: quæsumus dignanter reminiscere clementissimi hujus mysterij tui. Tu es enim Domine figulus noster; tu quietis nostræ ager; tu agri hujus es pretium; tu dedisti etiam & suscepisti; tu de pretio & in pretio tui vivifici Sanguinis nos requiescere donâsti. Tu ergo, Domine, qui es offensionis nostræ clementissimus indultor, expectantissimus judicator, judicij tui superabundantissimus miserator, judiciũ tuæ justæ severitatis abscondens post miserationem tuæ piæ redemptionis; adesto exauditor & effector nostræ reconciliationis, hócq; cœmeterium, mausoleum peregrinorum tuorũ, cœlestis patriæ incolatum expectantium, benignus purifica & reconcilia; & hîc tumulatorum & tumulandorum corpora, de potentia & pietate tuæ resurrectionis, ad gloriam incorruptionis, non damnans sed glorificans, resuscita. Qui venturus es judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen.

Tunc redit ad Sacristiam, aut alium locũ, in quo paramẽta accepit; ubi depositis sacris vestib⁹, vadit in pace.

DE PROCESSIONIBUS.

Publicæ sacræque Processiones seu Supplicationes, quibus, ex antiquissimo SS. Patrum instituto, Catholica Ecclesia, vel ad excitandam fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum, uti consuevit, quâ par est religione, celebrari debent: continent enim magna & divina mysteria: & salutares Christianæ pietatis fructus, eas piè exequentes, à Deo consequuntur: de quibus fideles præmonere & erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium est.

Videant inprimis Sacerdotes, aliique Ecclesiastici ordinis, ut in his Processionibus ea modestia ac reverentia, tum ab ipsis tum ab aliis, adhibeatur, quæ piis & religiosis hujusmodi actionibus maximè debetur.

Omnes decenti habitu, superpelliceis, vel aliis sacris vestibus, sine galeris, nisi pluviâ cogente, induti, graviter, modestè, ac devotè, bini suo loco procedentes, sacris precibus ita sint intenti, ut, remoto risu mutuóque colloquio & vago oculorum aspectu, populum etiam ad piè devotéque precandum invitent.

Laici à Clericis, fœminæ à viris separatæ, orantes, prosequantur.

Præferatur Crux, &, ubi fuerit consuetudo, vexillum, sacris Imaginibus insignitum, non tamen factum militari seu triangulari forma.

Edendi ac bibendi abusum, secúmve esculenta & poculenta deferendi in sacris Processionibus, agrísque lustrandis, & suburbanis Ecclesiis visitandis, tollere Parochi studeant: ac fideles, præsertim die Dominica quæ proximè Rogationes antecedit, quàm hæc dedeceat corruptela, sæpiùs admoneant.
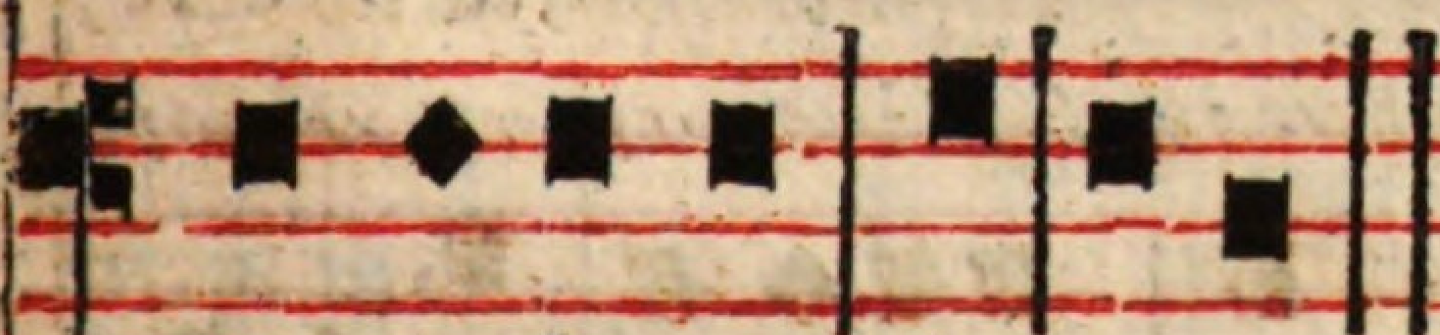
Processiones priùs fieri debent, deinde Missa solemniter celebrari: nisi aliter ob gravem causam interdum Ordinario vel Clero videatur.

Processiones autem quædam sunt ordiariæ, quæ fiunt certis diebus per annum, ut in festo Purificationis Beatæ Mariæ semper Virginis, & in Dominica Palmarum, & in Litaniis majoribus, in festo S. Marci, & in minoribus Rogationum, triduo ante Ascensionem Domini, & in die festo Corporis Christi, vel aliis diebus pro consuetudine Ecclesiarum.
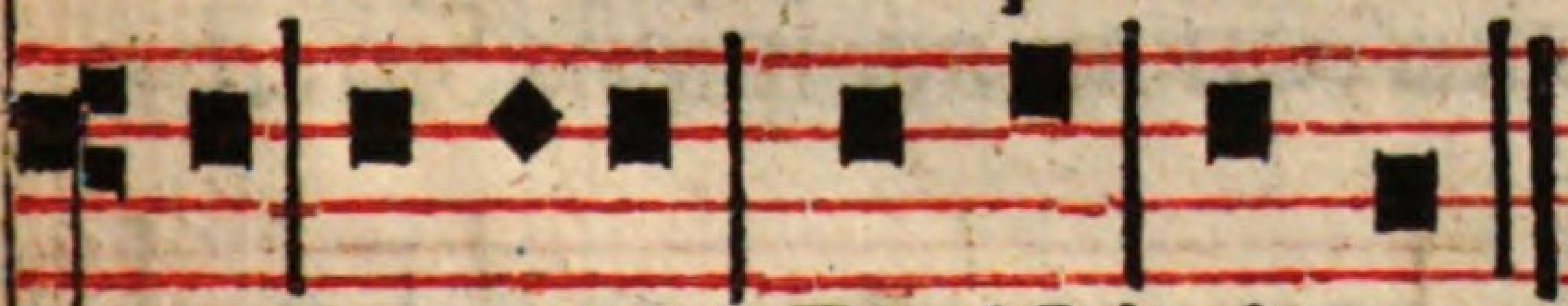
Quædam verò sunt extraordinariæ, ut, quæ variis ac publicis Ecclesiæ de causis in dies indicuntur.

De Processione in die Festo Purificationis Beatæ Mariæ semper Virginis.

COmpletâ benedictione & distributione candelarum, ut in Missali Romano reformato, fit Processio. Et primò Celebrans imponit incensum in thuribulum: deinde Diaconus, vertens se ad populum, dicit:

Procedamus in pace. & Chorus respondet:

In nomine Christi Amen.

Præcedit Thuriferarius cum thuribulo fumigante: deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris & candelis accensis: sequitur Clerus per ordinem; ultimò Celebrās cum Diacono à sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus: & cantantur Antiphonæ sequentes:

Antiph. Adorna thalamum tuum Sion, & ſuſcipe
Regẽ Chriſtum: amplectere Ma ri am, quæ eſt cœ-
leſtis porta: ipſa enim portat Regem gloriæ, novi lu-
minis: Subſiſtit Virgo, adducens manibus Filium
ante luci ferum genitum; quem accipiens Simeon
in ulnas ſu as prædicavit populis Dominum eum
eſſe vitæ & mortis, & Salvatorem mundi.

Alia Antiph. Reſponſum accepit Simeon à Spiritu

ſancto, non viſurũ ſe mortem, ni ſi videret Chri-

ſtum Domini: & cũ inducerent puerum in templũ,

accepit eum in ulnas ſuas, & benedixit Deum, &

dixit: Nunc dimittis ſervũ tuum Domine in pace.

℣. Cum inducerent puerum Jeſum parentes ejus, ut

facerẽt ſecundùm conſuetudinem legis pro e o:

ipſe
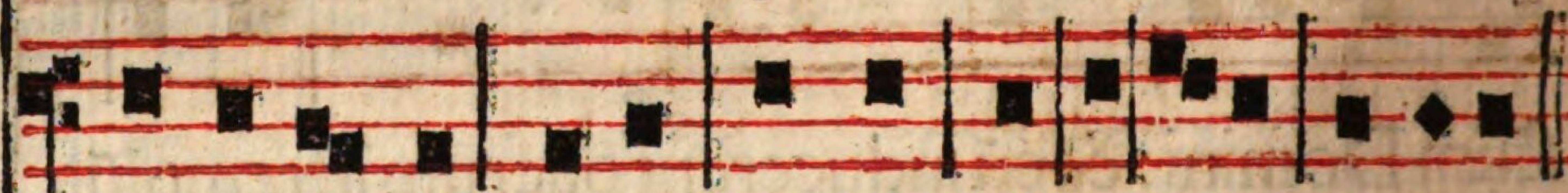

ip ſe accepit eum in ulnas ſuas.

Et ingrediendo Eccleſiam cantatur:
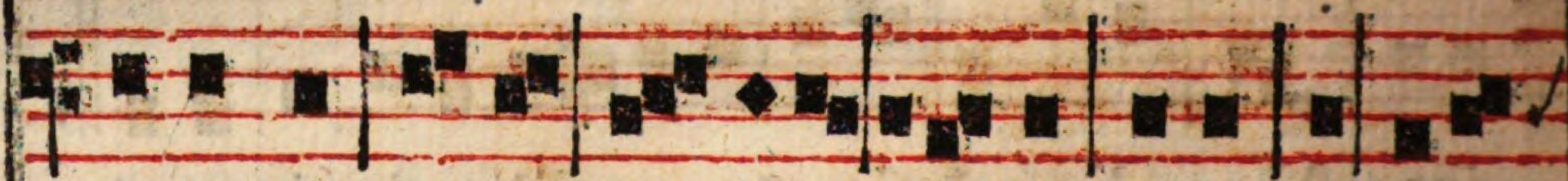

℟. Obtulerunt Domino par turturũ, aut duos pullos
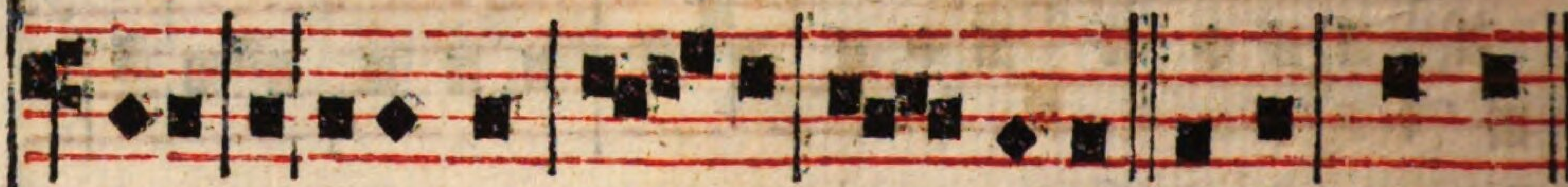

columbarum. Sicut ſcriptum eſt in lege Domini.
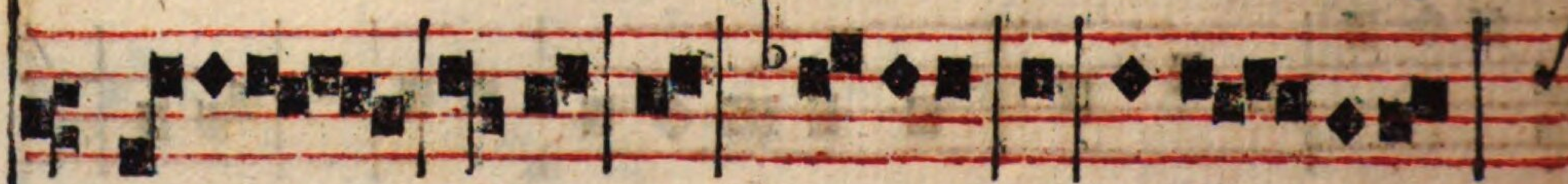

℣. Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mari æ
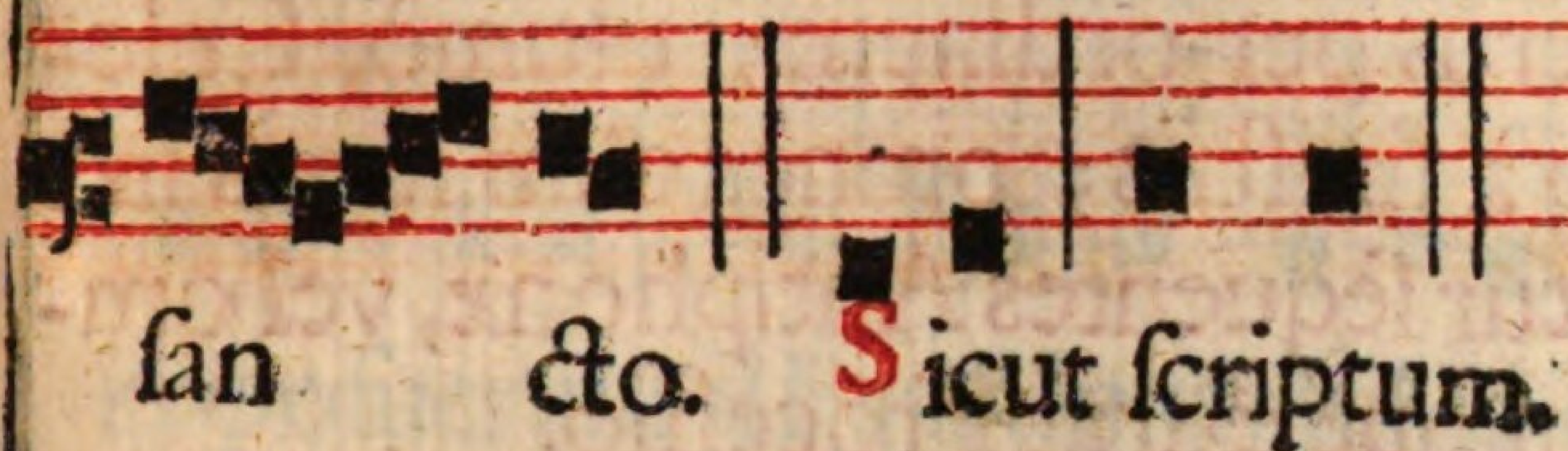

ſecundum legem Mo y ſi, tulerunt Jeſum in Jeru-

ſalẽ, ut ſiſterent e um Do mino. Sicut ſcriptũ.
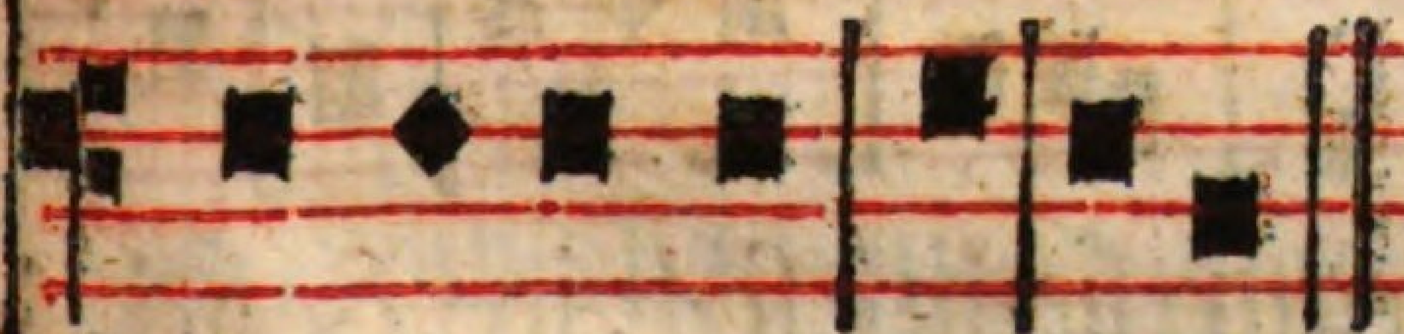

℣. Glori a Pa tri, & Fi li o, & Spi ri tu i
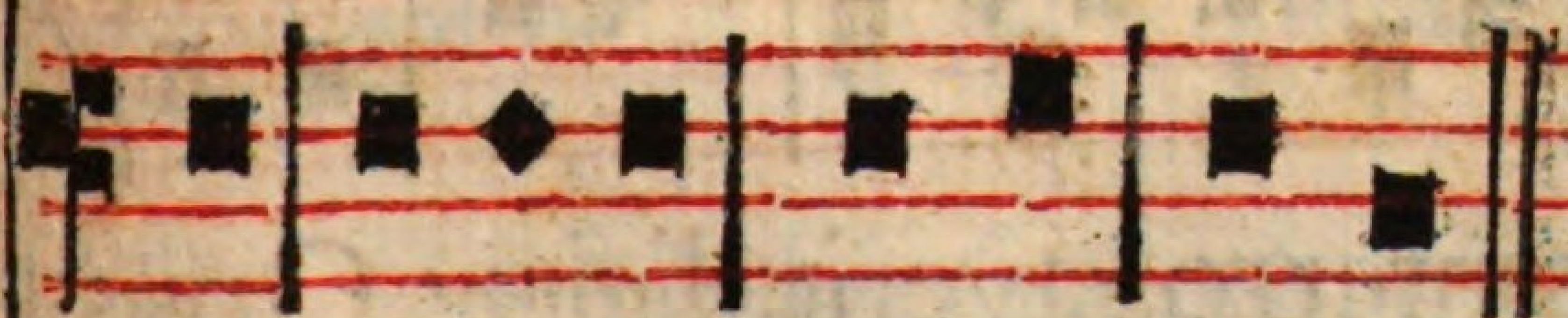

Finitâ Proceſſione, Celebrans & Miniſtri, depoſitis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Miſsâ. Et candelæ tenentur in manibus accenſæ, dum legitur Evangelium; & iterum ad elevationem Sacramenti, uſque ad Communionem.

De Proceſsione in die Palmarum.

IN Dominica Palmarum, factâ benedictione & diſtributione Palmarum ſeu Olivarum, poſt ultimam Orationem, Omnipotens ſempiterne Deus, &c. fit Proceſſio: ac primùm, Celebrans imponit incenſum in thuribulum; & Diaconus, vertens ſe ad populũ, dicit:

& Chorus reſpondet:
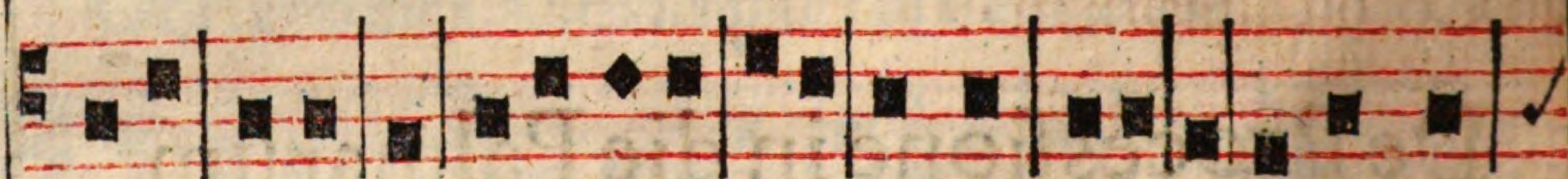

Præcedit Thuriferarius cum thuribulo fumigante; deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris, & candelis ac-
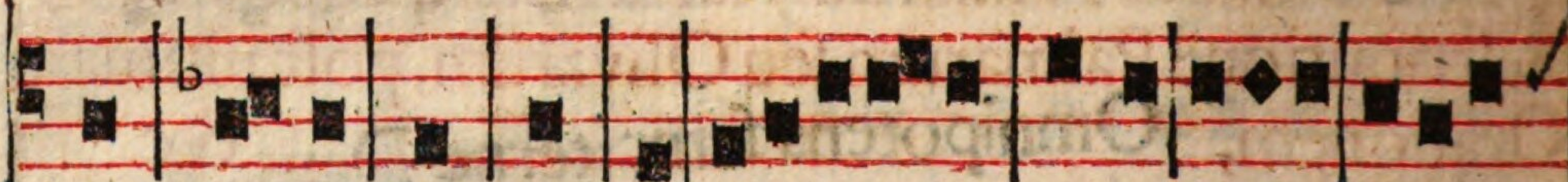
censis: sequitur Clerus per ordinem; ultimò, Celebrans, cum Diacono à sinistris; omnes cum ramis in manibus: & cantantur sequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliquæ, quo usque durat Processio.
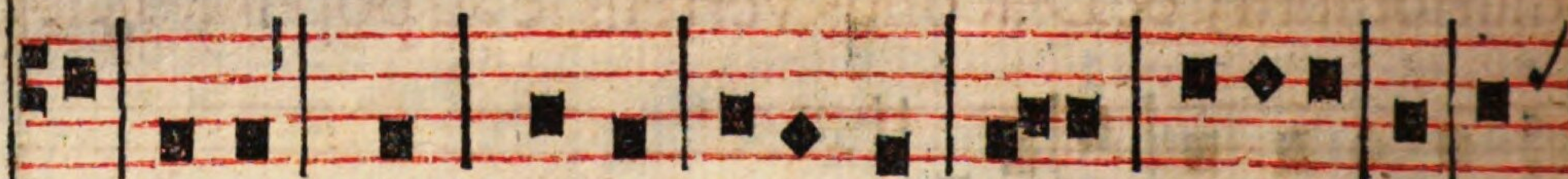

Antiph. Cum appropinquaret Dominus Jerosolymã,

misit duos ex discipulis suis, dicens: Ite in castellum,

quod contra vos est; & invenie tis pullũ asinæ alliga-

tum, super quem nullus hominum sedit: solvite, & ad-

ducite mihi: si quis vos interrogaverit, dicite: Opus

Domino est. Solventes adduxerunt ad Jesum, &

impoſuerunt il li veſtimenta ſua, & ſedit ſuper eum:

a li i expandebant veſtimenta ſua in vi a: a li i ra-

mos de arboribus ſternebant; &, qui ſequebantur,
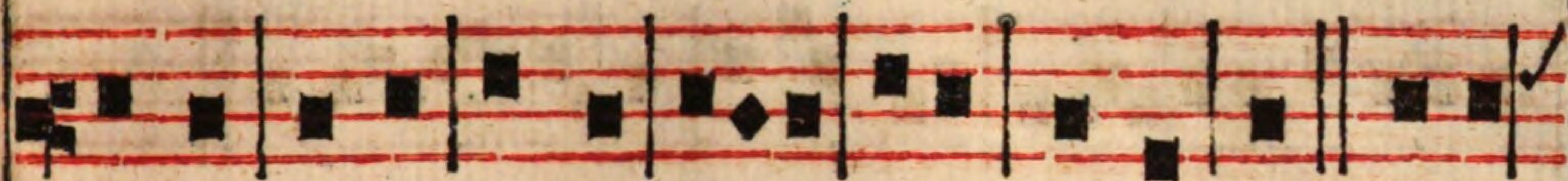
clamabant: Hoſanna, benedictus qui venit in

nomine Domini: benedictum regnum patris no-

ſtri David: Hoſanna in excelſis: miſerere nobis

fi li Da vid.

Alia Antiph. Cùm audiſſet populus, quia Jeſus venit Jeroſolymã, acceperunt ramos palmarum, & exi- erunt e i obviam, & clamabant pueri, dicentes: Hic eſt, qui venturus eſt in ſalutem populi; hic eſt ſalus noſtra, & redemptio Iſrael. Quantus eſt i ſte, cui Throni & Dominati o nes occurrunt! Noli timere fi li a Sion: ecce, Rex tuus venit tibi,
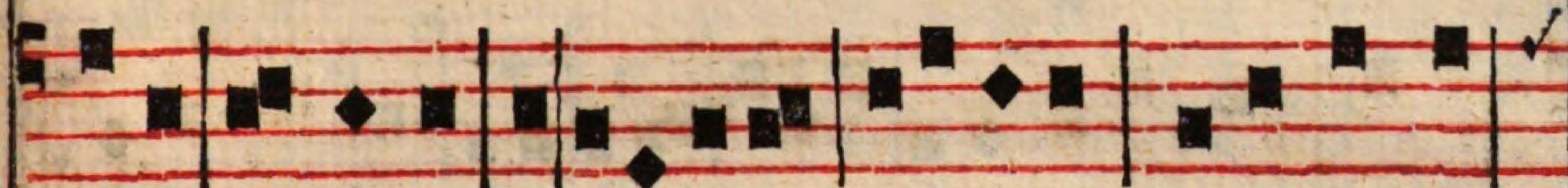

ſedens ſuper pullum aſinæ: ſicut ſcriptũ eſt. Salve

Rex fabricator mundi, qui veniſti redimere nos.
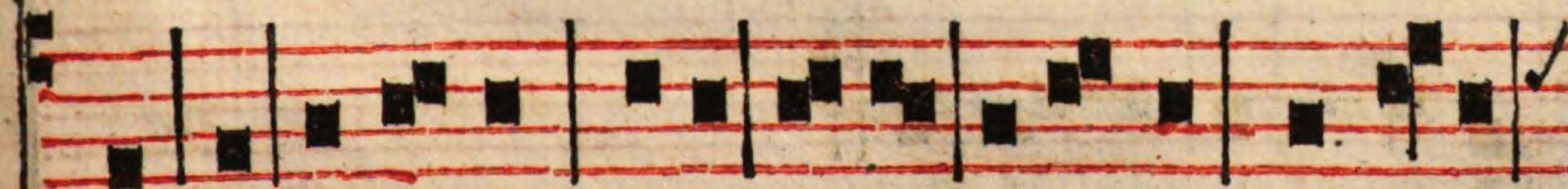

Alia Antiph. Ante ſex di es ſolemnis Paſchæ, quãdo

venit Dominus in civitatem Jeruſalem, occurrerunt
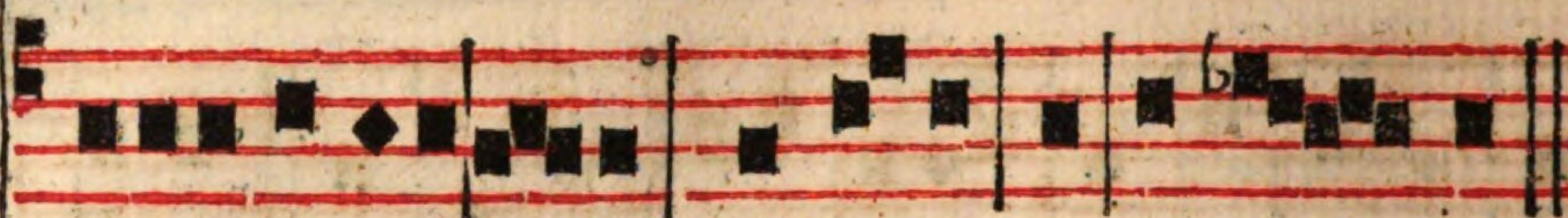

e i pu e ri: & in manibus portabant ramos palma-
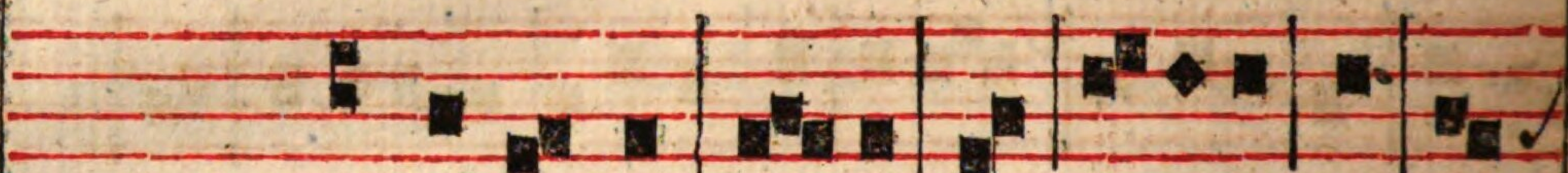

rum, & clamabant voce magna, dicentes: Hoſanna
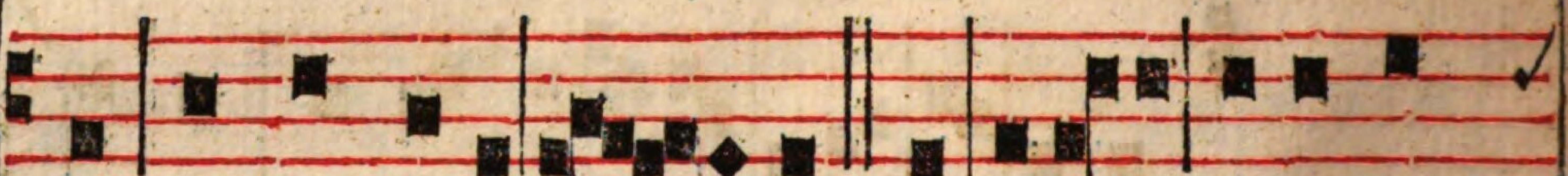

in excelſis: benedictus qui veniſti in multitudine
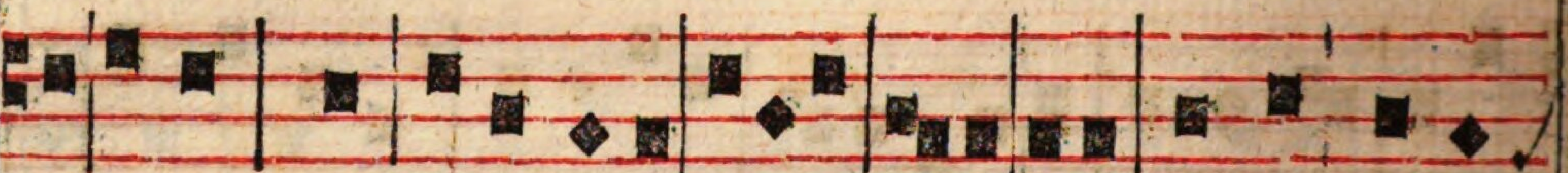

misericordiæ tu æ: Hoſanna in ex cel ſis.

Alia Antiph. Occurrunt turbæ cum floribus & pal-
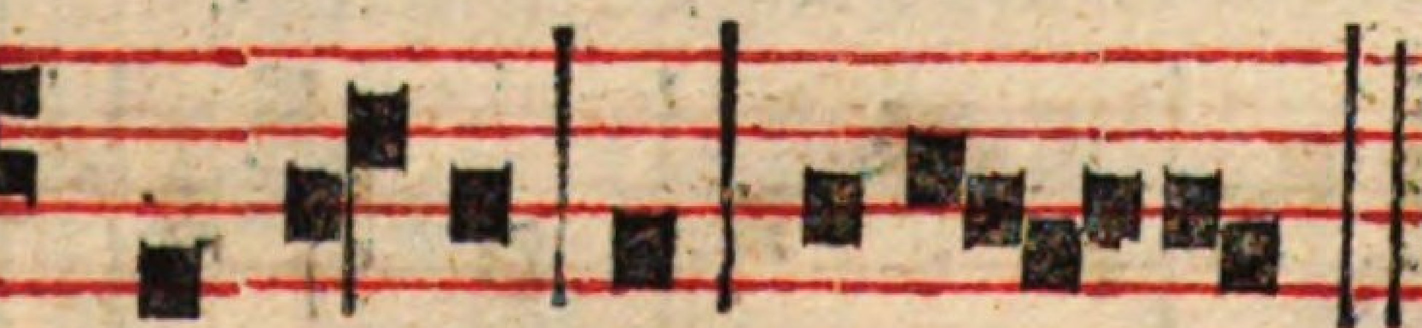

mis Redemptori ob viam: & victori triumphan-
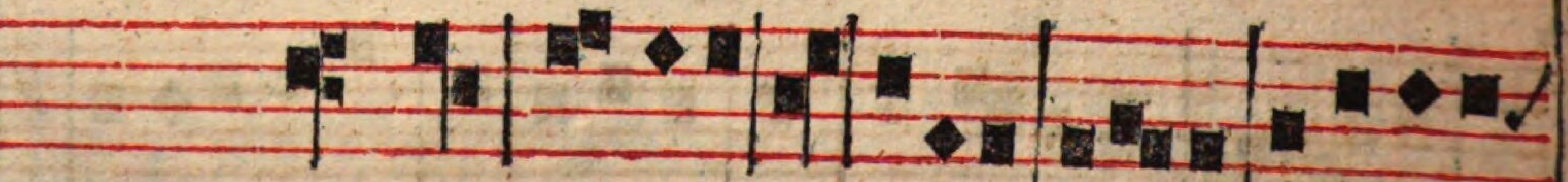

ti digna dant obſequia: Filium Dei ore gentes prædi-

cant: & in laudem Chriſti, voces tonant per nubila.
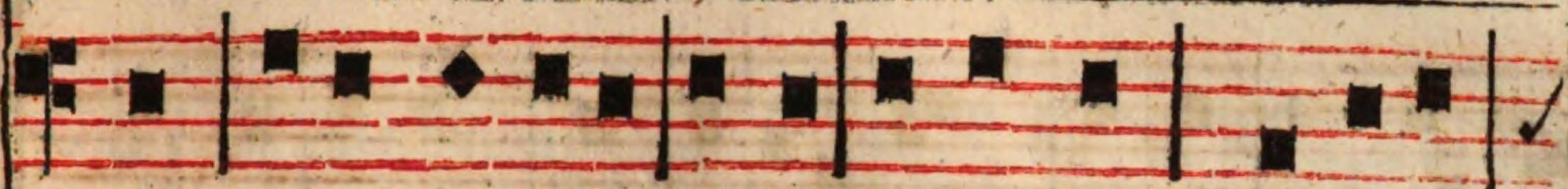

Hoſanna in excel ſis.
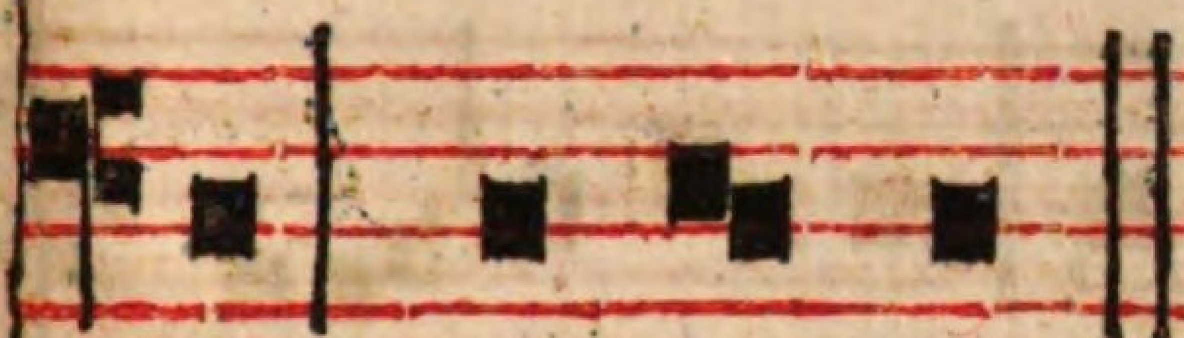

Alia Antiph. Cum Angelis & pueris fideles invenia-
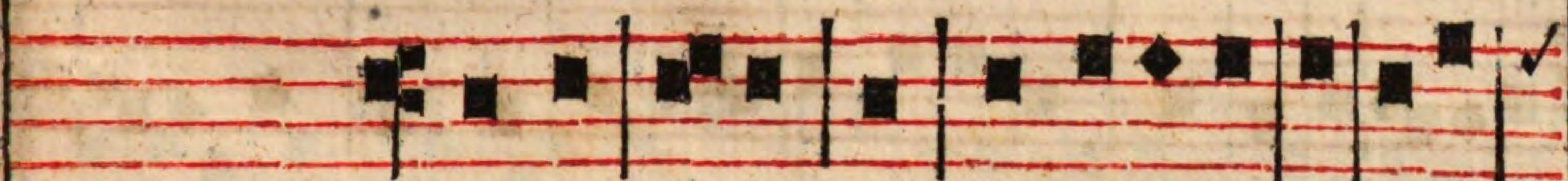
mur,
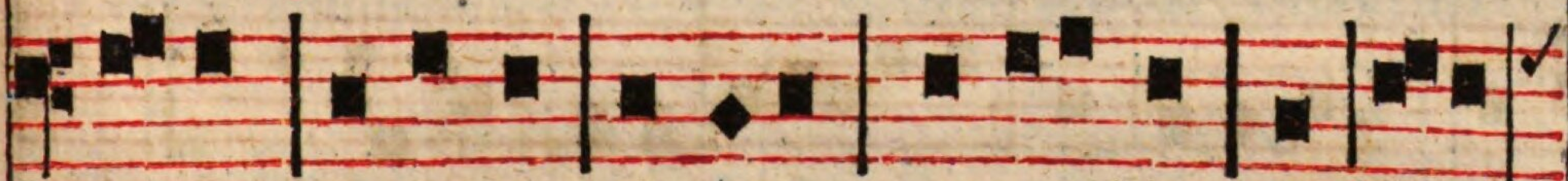

mur, triumphatori mortis clamantes: Hosanna

in ex cel sis.
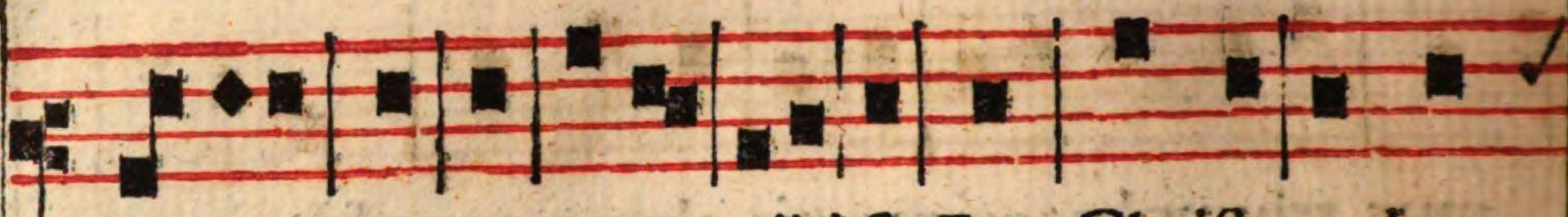

Alia Antiph. Turba multa, quæ convenerat ad diem festum, clamabat Domino: Benedictus, qui venit

in nomine Domini, Hosanna in ex cel sis.
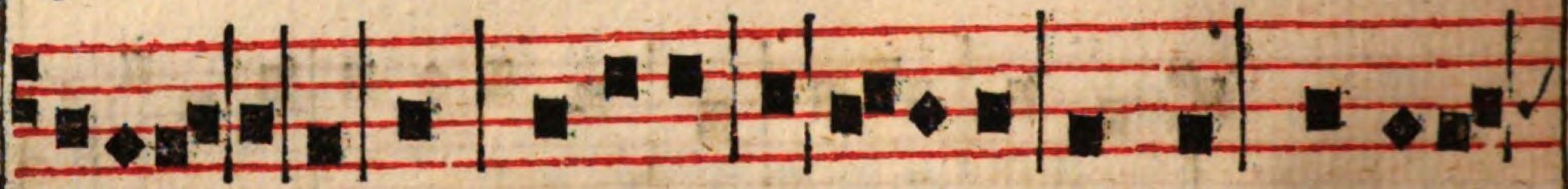
In reversione Processionis, duo vel quatuor Cantores intrant Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad Processionem, incipiunt ℣. Gloria, laus; & decantant duos primos versus. Sacerdos verò cum alijs extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde, qui sunt intus, cantant versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: &, qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent: Gloria, laus; sicut à principio.

℣. Gloria, laus & honor tibi ſit Rex Chriſte redem-
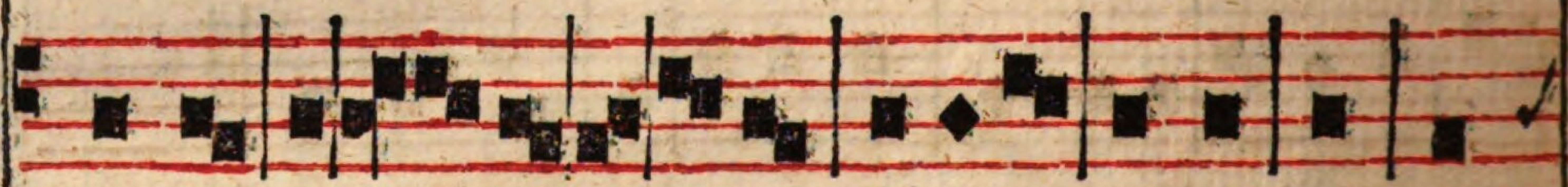

ptor: Cui pueri le decus prompſit Hoſanna pium.
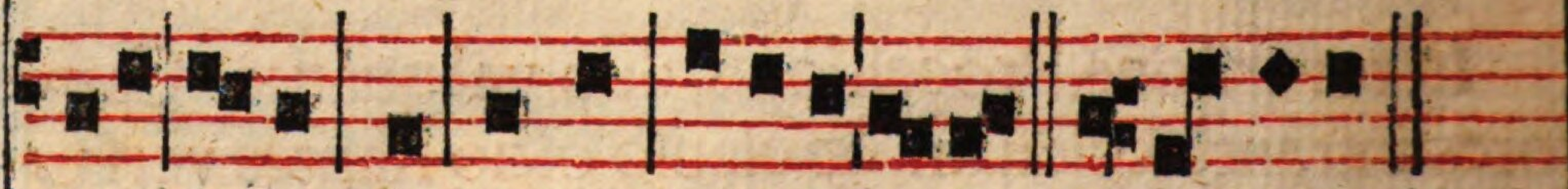

Iſrael es tu Rex, Davidis & inclyta pro les: Nomine

qui in Domini Rex benedicte venis. Glo ri a.

Cœtus in excelſis te laudat cœlicus omnis, Et mor-
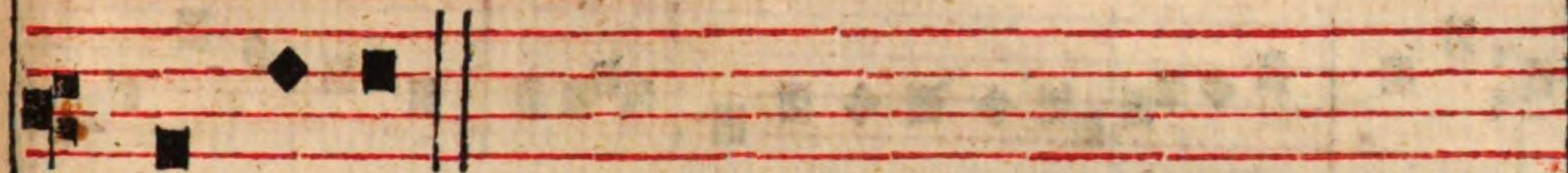

talis homo, & cuncta creata ſimul. Glo ri a.

Plebs Hebræa ti bi cum pal mis obvia venit:
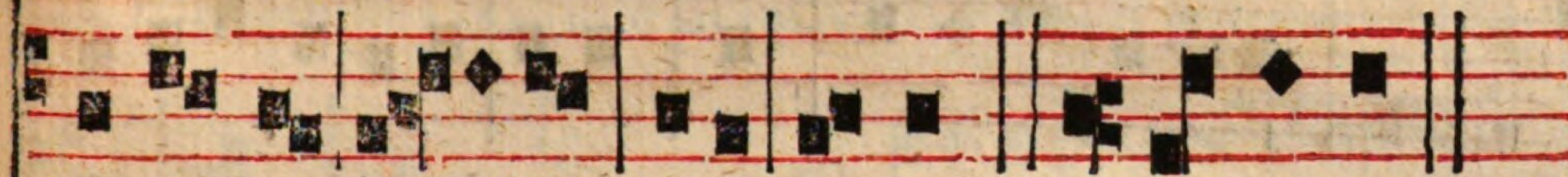

Cum prece, vo to, hymnis, adsumus ecce ti bi.

Glo ri a.

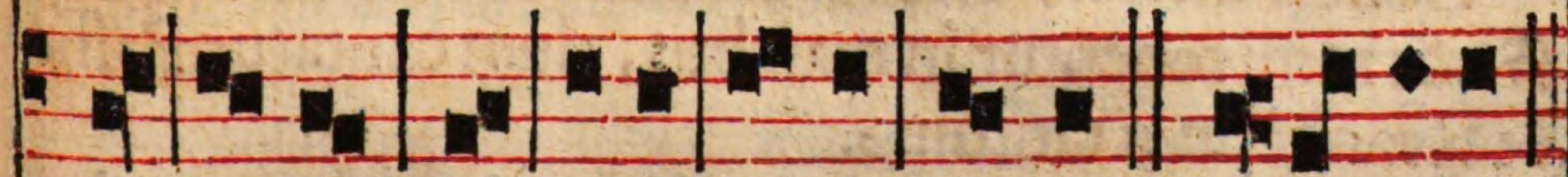
Hi tibi passuro sol ve bant munia laudis: Nos tibi

regnan ti pangimus ecce melos. Glo ri a.

Hi placuere tibi, pla ceat devotio nostra. Rex bone,

Rex clemens, cui bona cuncta placent. Glo ri a.

Posteà Subdiaconus hastili Crucis percutit portam: quâ statim apertâ, Processio intrat Ecclesiam, cantando Responsorium:
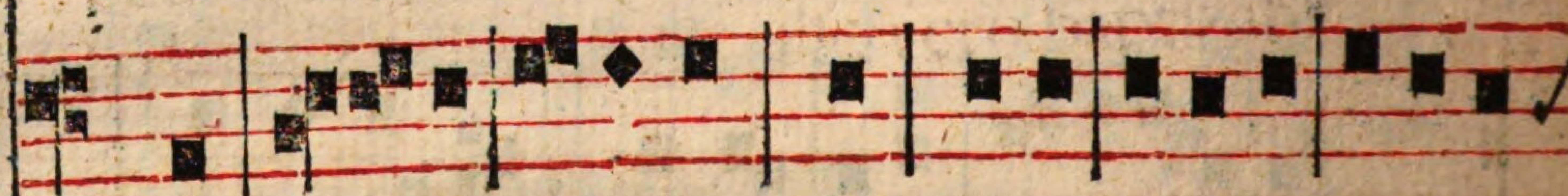

Ingrediente Domino in ſanctã ci vita tẽ, Hebræ-

orum pue ri re ſurrectionem vitæ pronunciantes,

Cum ramis palmarũ, Hoſanna clamabãt in excelſis.

℣. Cum audiſſet populus, quod Jeſus veniret Jeroſo-

lymam, ex i e runt obviam e i. Cum ramis.

Et non dicitur, Gloria Patri. Deinde dicitur Miſſa: & rami tenentur in manibus, dum cantatur Paſſio & Evangelium tantùm.

Ordo, ſervandus in litaniarum majorum Proceſſione, quæ die feſto S. Marci celebratur.

CLerus & populus, horâ ſtatutâ, manè in Eccleſia congregati, omnes contrito & humili corde

Deum flexis genibus paulisper precentur. Sacerdos, pluviali cum ministris, vel saltem superpelliceo & stolâ violacei coloris, sit indutus: cujus coloris habitu in reliquis Processionibus semper utatur; præterquam in Processionibus Corporis Christi, & quæ fiunt solemnibus diebus, vel in gratiarum actionem; quibus diebus utitur colore, propriæ solemnitati congruente. Cæteri vero Sacerdotes & Clerici, superpelliceis induti, sequentem Antiphonam, stantes, concinant:

Aña. Exurge Domine, ad juva nos, & li bera nos pro-

pter nomẽ tuum. Psal. Deus auribus nostris audivim⁹:

patres nostri annunciaverunt no bis. G lo ri a.

Repetitur Antiphona, Exurge Domine, &c. Deinde, genuflectant omnes: duo Clerici, ante Altare majus genuflexi, devotè Litanias cantare incipiant, cæteris eâdem voce respondentibus: cùm autem cantatum erit,

S ancta Maria, Ora pro nobis.

Surgunt omnes, & ordinatim procedunt, egredientes, Litaniásque prosequentes, præcedente Cruce, & sequente Clero; ultimo loco Sacerdos, paratus ut suprà dictum est, cum ministris, prout res vel locus postulat, sacris vestibus indutis.

Si Processio sit longior; vel repetantur Litaniæ, vel, Litaniis absolutis usque ad preces exclusivè, dicantur aliqui Psalmi ex Pœnitentialibus seu Gradualibus. Hymni verò, vel Cantica lætitiæ, in iis, vel in Rogationibus, aut aliis pœnitentiæ causâ institutis Processionibus, non dicantur.

Si ad unam vel plures Ecclesias in via sit divertendum, ingressis Ecclesiam, intermissísque Litaniis vel Psalmis, cantatur Antiph. cum Versu & Oratione Sancti Patroni illius Ecclesiæ. Deinde egredientes, resumptis precibus, eodem ordine procedunt usque ad Ecclesiam; ubi, cum Precibus & Orationibus omnibus, Processio terminatur, ut in fine Breviarij Romani post Psalmos Pœnitentiales.

Pag 140

In Litaniis minoribus Rogationum, serventur omnia ut suprà in Litaniis majoribus.

De Processione in Festo sanctissimi Corporis Christi.

De præparatorijs ad Processionem.

OMnes viæ & plateæ, per quas Venerabile Sacramentum portabitur, sint mundatæ, & ornatæ arboribus, frondibus, floribus, gramine, aulæis, aliísque ornamentis & imaginibus, non tamen profanis sed sacris.

In quatuor distinctis locis, Versus quatuor mundi plagas, Orientem,

tem, Occidentem, Meridiem & Septentrionem respicientibus, erecta sint quatuor Altaria ex ligno, cum umbellis seu tectis, pulchrè ac decenter ornata, & Corporalibus mundis strata, super quibus collocari possit Monstrantia, dum quatuor Evangeliorũ initia decantãtur.

Deputentur principaliores aliquot viri, pro portanda umbella, sub quâ Sacerdos cum Venerabili Sacramento processionaliter ire debet.

Indui possunt aliquot puerorum paria, ad formam Angelorum, cum sertis in capite: quorum aliqui canistris deferant folia rosarum, versus Venerabile Sacramentum quandóque in Processione seminanda: alij cymbala portent, alij acccensas candelas, alij arma seu mysteria Passionis Domini, &c.

Quatuor, vel duo saltem, Diaconi parati, cantaturi quatuor Evangeliorum initia.

Sacerdos primam Missam celebret; in qua duas hostias consecret; &, sumptâ unâ, alteram, in tabernaculum in Processione deferendam, ita reponat, ut per vitrum seu crystallum, quò ipsum Tabernaculum circumseptum esse debet, exteriùs adorantibus appareat; velóque operiatur, donec auferatur ab Altari.

ORDO PROCESSIONIS.

PEracto Sacrificio, quando Processio est inchoanda, Sacerdos, pluviali albo indutus, ter incenset Sacramentum genuflexus.

Deinde Diaconus oblongum ac decens velum circumponit scapulis Sacerdotis; qui, parte veli, ante pectus pendente, utrâque manu copertâ, Ostensorium seu Tabernaculum, à Diacono sibi porrectum, reverenter suscipit in supremo Altaris gradu; mox ad Altare ascendit, &, Sacramentum ante faciem tenens, vertit se ad populum; inde descendit sub umbellam, comitantibus Ministris, & duo Acolythi vel Clerici, cum thuribulis effumantibus, præcedunt.

Omnes præcedant nudo capite, accensos cereos gestantes, & sequentes Hymnos, pro longitudine Processionis, devotè concinentes.

Dum verò Sacerdos discedit ab Altari, Clerus vel Sacerdos cantare incipit Hymnum, Pange lingua, *ut suprà.* pag. 119.

Quo inchoato, Processio, jam ordinata, in viam se dat, & progreditur hac serie. Confratrnitates Laicorum (si quæ sunt) cum suis vexillis, Cruce mediâ inter duo luminaria, & insignibus; Religiosi cum sua Cruce, aut vexillis & ornamentis Ecclesiasticis, candelísque ardentibus; Chorus musicus; Crux Cleri sæcularis, quam fert Acolythus, superpelliceo indutus, medius inter duos alios Acolythos, luminaria ferentes: Clerus sæcularis, per ordinem, indutus Paramentis sacris: Pueri, vestiti ad formam Angelorum, cum cymbalis, mysteriis & armis Passionis Domini, canistrisque rosarum, bini & bini. Duo Diaconi, vel quatuor, si haberi possint. Thuriferarij duo, incensantes alternis vicibus continuè Venerabile Sacramentum; cum socio, naviculam cum incenso portante: Umbella, sub qua Sacerdos cum Venerabili Sacramento, capite nudo, incedit, medius inter duos Diaconos; si verò haberi hi non possunt, duo primarij viri id præstent, & fimbrias pluvialis eundo elevent: Ab utrâque umbellæ parte, viri aliquot honesti, cum facibus ardentibus: Post umbellam, Cæremoniarius cum suo socio, vel duo Clerici, superpelliceis induti; pro necessitate Officiatoris & Processionis occurrente, Nobiles, sæcularis Magistratus, Cives, plebeij, bini & bini omnes, & detectis capitibus, cum candelis vel facibus accensis. Absoluto hymno, possunt cani Psalmi aliquot, huic festo congruentes, uti, Credidi propter quod locutus sum, *&c.* Laudate Dominum de cœlis, *&c. vel sequentia,* Lauda Sion Salvatorem, *&c.*

EVANGELIUM PRIMUM.

POstquam ad primum Altare perventum fuerit, Diaconus, si adsit, cum debita reverentia & ge-

nuflexione accipiet, de manu ipsius Sacerdotis stantis, SS. Sacramentum, & illud super Altare collocabit; Interim canitur aliquod Mottetum vel Responsorium.

Circa finem Motteti vel Responsorij &c. Diaconus unus ex quatuor defert & ponit librum super Altare; Officiator benedicit & imponit interim incensum; Diaconus verò, genuflexus ante Venerabile Sacramentum, dicit: Munda cor meum, &c. &, accepto libro cum reverentiis debitis ante Officiatorem dicit: Jube Domne benedicere, &c. & habitâ benedictione, decantat, alio Diacono librum tenente, Evangelium primum.

℣. Dominus vobiscum. ℞ Et cum spiritu tuo. Et, signans librum & seipsum in fronte, ore, & pectore, prosequitur: Initium S. Evangelij secundùm Matthæum. Interim dum ℞. Gloria tibi Domine. incensat librum triplici ductu.

Liber generationis Jesu Christi, filij David, filij Abraham. Abraham genuit Isaac: Isaac autem genuit Jacob: Jacob autem genuit Judam & fratres ejus. Judas autem genuit Phares & Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esron: Esron autem genuit Aram: Aram autem genuit Aminadab: Aminadab autem genuit Naason: Naason autem genuit Salmon: Salmon autem genuit Booz de Rahab. Booz autem genuit Obed ex Ruth: Obed autem genuit Jesse: Jesse autem genuit David regem. David autem Rex genuit Salomonem, ex ea quæ fuit Uriæ. Salomon autem

genuit Roboam: Roboam autem genuit Abiam: Abias autem genuit Aſa: Aſa autem genuit Joſaphat. Joſaphat autem genuit Joram: Joram autem genuit Oziam: Ozias autem genuit Joathan: Joathan autem genuit Achaz: Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manaſſem: Manaſſes autem genuit Amon: Amon antem genuit Joſiam: Joſias autem genuit Jechoniam & fratres ejus, in tranſmigratione Babylonis. Et poſt tranſmigrationem Babylonis, Jechonias genuit Salathiel: Salathiel autem genuit Zorobabel: Zorobabel autem genuit Abiud: Abiud autem genuit Eliacim: Eliacim autem genuit Azor: Azor autem genuit Sadoch: Sadoch autem genuit Achim: Achim autem genuit Eliud: Eliud autem genuit Eleazar: Eleazar autem genuit Mathan: Mathan autem genuit Jacob: Jacob autem genuit Joſeph, virum Mariæ, de qua natus eſt Jeſus, qui vocatur Chriſtus,

Sacerdos oſculatur librum, ſibi delatum, dicens:

Per Evangelica dicta deleantur noſtra delicta. Amen. Et incenſatur, more ſolito, à Diacono. Factâ incenſatione, cantat Officiator:

Per iſtos ſermones ſancti Evangelij, & merita ac interceſſionem ſancti Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ, indulgeat nobis Dominus univerſa crimina atque delicta noſtra. ℟. Amen.

Hinc officiator cum Diaconis duobus aſſiſtentibus redit ad venerabile Sacramentum, & factâ reve-

rentiâ ante illud stat, canitur â Diaconis vel cantoribus.

℣. Panem de cœlo præstitisti eis Alleluja. Chorus

℟. Omne delectamentum in se habentem Alleluja.

Officiator canit stans versus Altare

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili Passionis tuæ memoriã reliquisti: tribue quæsumus; ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Deinde officiator thurificato Sacramento ut suprà, accipit Monstrantiam cum debitis reverentijs, & stans versus populum, & omnes alios genuflexos, canit respondente Choro.

℣. A fulgure & tempestate.
℟. Libera nos Domine Jesu Christe.
℣. Fiat misericordia tua Domine super nos.
℟. Quemadmodum speravimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

A Domo tua, quæsumus Domine, spiritales nequitiæ repellantur, & aerearum discedat malignitas tempestatum. Per Christum Dominum nostrum.
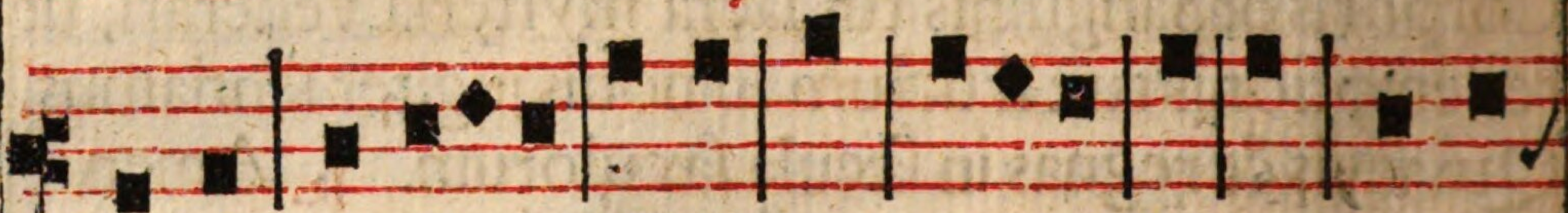
℟. Amen.

Deinde dat populo benedictionem cantans:
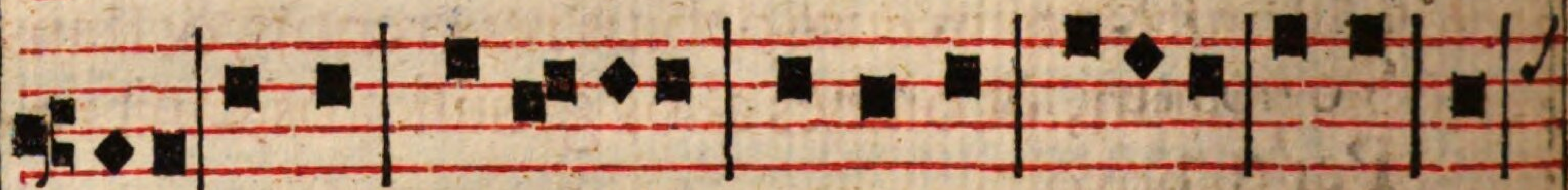
Benedictio Dei omnipotentis Patris ✠ (ſimplex Sacerdos producit unam tantùm crucem) & Filij, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper vos, & ſuper fructus terræ, & maneat ſemper. ℟. Amen.

Tunc cantante Choro Hymnum ſequentem procedītur ordine & modo ſupra ſcripto ad ſecundum Altare.
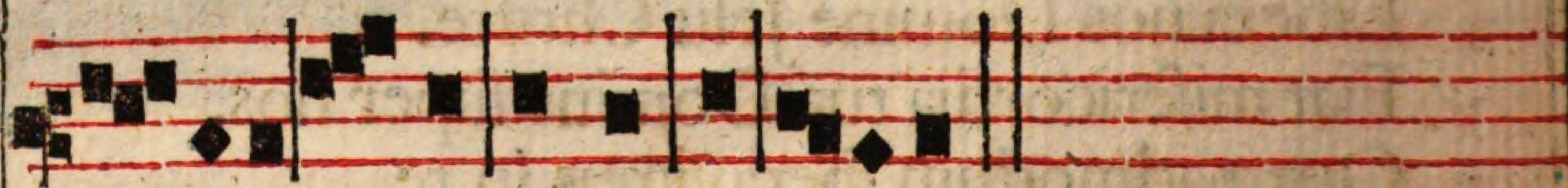
Hymnus.

SAcris ſolem n ijs juncta ſint gaudia, Et ex præcor-

dijs ſonent præconia: Recedant vetera, nova ſint

omnia, corda, voces, & opera.

Noctis recolitur cœna noviſſima,
Quâ Chriſtus creditur agnum & azyma
Dediſſe fratribus, juxta legitima
Priſcis indulta patribus.

Poſt agnum typicum, expletis epulis,
Corpus Dominicum datum diſcipulis,
Sic totum omnibus, quod totum ſingulis,
Ejus fatemur manibus.

Dedit fragilibus Corporis ferculum,
Dedit & tristibus Sanguinis poculum,
Dicens; Accipite quod trado vasculum,
Omnes ex eo bibite.

Sic sacrificium istud instituit,
Cujus officium committi voluit
Solis Presbyteris, quibus sic congruit,
Ut sumant, & dent cœteris.

Panis angelicus fit panis hominum:
Dat panis cœlicus figuris terminum:
O res mirabilis; manducat Dominum
Pauper, servus, & humilis.

Te trina Deitas unáque poscimus;
Sic nos tu visita, sicut te colimus;
Per tuas semitas duc nos, quò tendimus,
Ad lucem quam inhabitas. Amen.

Cùm ad secundum Altare pervenerit Processio, servatâ eâdem serie & omnibus cæremonijs, quæ ad primum Altare præscriptæ sunt, delato per Diaconum libro, benedicto & imposito incenso, dicto, Munda cor meum &c. habitâque benedictione, canit

EVANGELIUM SECUNDUM.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Initium sancti Evangelij secundùm Marcum.
℟. Gloria tibi Domine.

INitium Evangelij Jesu Christi Filij Dei, sicut scriptum est in Isaia Propheta: Ecce, ego mitto An-

gelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Fuit Joannes in deserto, baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis Judææ regio, & Jerosolymitæ universi, & baptizabantur ab illo in Jordanis flumine, confitentes peccata sua. Et erat Joannes vestitus pilis cameli; & zona pellicea circa lumbos ejus: & locustas & mel silvestre edebat. Et prædicabat, dicens: Venit fortior me post me; cujus non sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum ejus. Ego baptizavi vos aquâ: ille verò baptizabit vos Spiritu sancto.

Sacerdos osculatur librum, dicens: Per Evangelica dicta, deleantur nostra dilecta, Amen. Et incensatur. Sic etiam fit post reliqua Evangelia.

Officiator verò canit:

Per istos sermones sancti Evangelij, & merita ac intercessionem sancti Marci Evangelistæ, indulgeat nobis Dominus universa crimina atque delicta nostra. ℟. Amen.

Deinde officiator redit cum duobus assistentibus Diaconis ad venerabile Sacramentum, & factâ reverentia â Diaconis canitur,

℣. Panem de cœlo præstitisti eis Alleluja. Chorus.
℟. Omne delectamentum in se habentem Alleluja.

Officiator

O re-

Oremus.

DEus, qui nobis ſub Sacramento mirabili, paſſionis tuæ memoriam reliquiſti: tribue quæſumus; ita nos Corporis & Sanguinis tui ſacra myſteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter ſentiamus. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Incenſato & aſſumpto Sacramento, officiator verſus populum ſtans canit:

℣. A peſte fame & bello.
℟. Libera nos Domine Jeſu Chriſte.
℣. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.
℟. Quemadmodum ſperavimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.
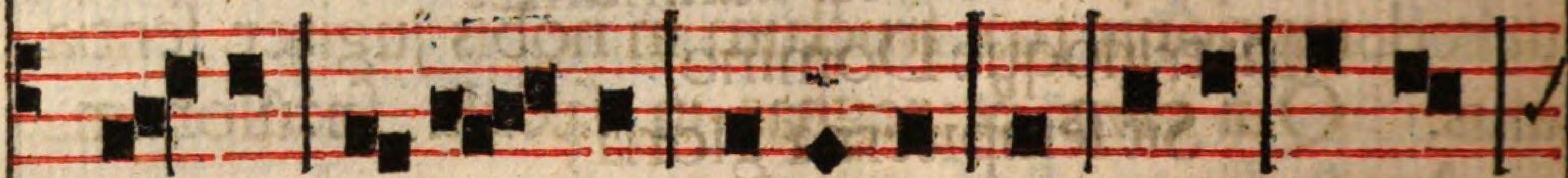
BEnedic, Deus omnipotens, locum iſtum; ut ſit in eo ſanitas, caſtitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas & manſuetudo, plenitudo legis, & gratiarum actio, Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto; & hæc benedictio maneat ſuper hunc locum, & ſuper habitantes in eo, nunc & in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Deinde populum benedicit cantans.

Benedictio Dei omnipotentis Patris ✠, Filij & Spiritus ſancti, deſcendat ſuper vos & ſuper fructus terræ, & maneat ſemper. ℟. Amen.

Officiator verò, vel tum Chorus, incipit sequentem hymnum; & sic proceditur ad tertium Altare.

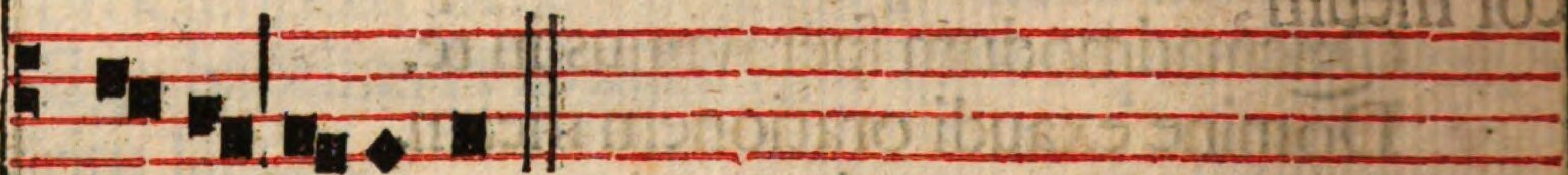
Hymnus.

VErbum su per num prodiens, Nec Patris linquens

dex te ram, Ad opus suum ex i ens Venit ad

vi tæ vesperam.

In mortem à discipulo
Suis tradendus æmulis,
Priùs in vitæ ferculo
Se tradidit discipulis.

Quibus sub bina specie
Carnem dedit & Sanguinem;
Ut duplicis substantiæ
Totum cibaret hominem.

Se nascens dedit socium,
Convescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in præmium.

O ſalutaris hoſtia,
Quæ cœli pandis oſtium:
Bella premunt hoſtilia,
Da robur, fer auxilium.
Uni trinóque Domino
Sit ſempiterna gloria;
Qui vitam ſine termino
Nobis donet in patria. Amen.

Apud Altare tertium omnia, ut ſuprà, ſervantur. Per Diaconum tertium defertur liber, benedicitur ab Officiatore, & imponitur incenſum, & dicto, Munda cor meum, &c. habitâq; benedictione, Diaconus canit

EVANGELIUM TERTIUM.

℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.
℣. Initium S. Evangelij ſecundùm Lucam. ℟. Gloria tibi Domine.

FUit, in diebus Herodis regis Judææ, Sacerdos quidam, nomine Zacharias, de vice Abia; & uxor illius de filiabus Aron, & nomen ejus Eliſabeth. Erant autem juſti ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & juſtificationibus Domini ſine querela. Et non erat illis filius, eò quòd eſſet Eliſabeth ſterilis, & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis. Factum eſt autem, cùm Sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis ſuæ ante Deum, ſecundùm conſuetudinem Sacerdotij, ſorte exijt, ut incenſum poneret, ingreſſus in templum Domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris

horâ incensi. Apparuit autem illi angelus Domini, stans à dextris Altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, & timor irruit super eum. Ait autem ad illum Angelus: Ne timeas, Zacharia; quoniam exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen ejus Joannem: & erit gaudium tibi & exultatio: & multi in nativitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino: & vinum & siceram non bibet: & spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ: & multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ: ut convertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam justorum, parare Domino plebem perfectam.

pag. 416 Omnia serventur, ut suprà post primum Evangelium. Officiator canit:

Per istos sermones sancti Evangelij, & merita ac intercessionem sancti Lucæ Evangelistæ, indulgeat nobis Dominus universa crimina atque delicta nostra.

℟. Amen.

Diaconi assistentes venerabili Sacramento, factâ reverentiâ, canunt:

℣. Panem de cœlo præstitisti eis Alleluja. Chorus.

℟. Omne delectamentum in se habentem Alleluja.

Officiator

Oremus.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue quæsumus, ita

nos

nos Corporis & Sanguinis tui ſacra myſteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter ſentiamus. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

Incenſato & aſſumpto Sacramento, Officiator verſus populum, ſtans, canit:

℣. A ſubitaneâ, improvisâ & perpetuâ morte.
℟. Libera nos Domine Jeſu Chriſte.
℣. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.
℟. Quemadmodum ſperavimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tuæ totus aſſiſtis, totus operaris: adeſto ſupplicationibus noſtris; & hujus loci, cujus es fundator, eſto protector; ut nulla in eo nequitia contrarietatis obſiſtat, ſed, virtute Spiritus ſancti cooperante, fiat hîc tibi ſemper purum gratúmque ſervitium, & devota voluntas. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen. Oremus.
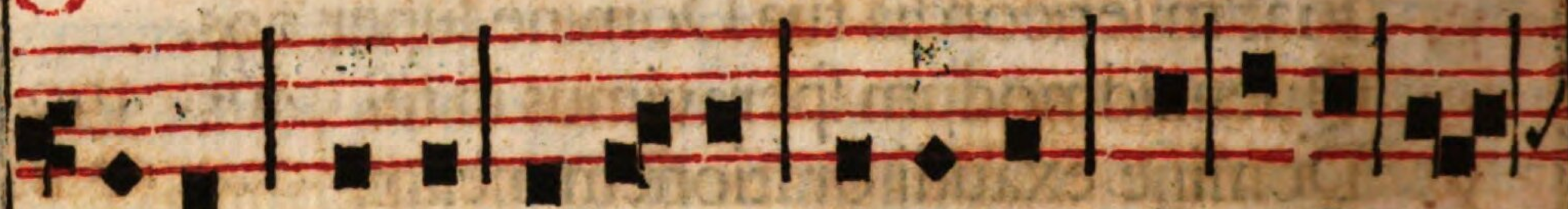
VIſita, quæſumus Domine, locum iſtum, & omnes inſidias inimicorum ab eo longè repelle; & Angeli tui ſancti habitent in eo, qui eum in pace cuſtodiant; & benedictio tua ſit ſemper ſuper eum. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Deinde dat populo benedictionem, sicut annotatum est superiùs post primum Evangelium. Pag. 415. Inchoatur sequens Hymnus; & proceditur ad quartum Altare.
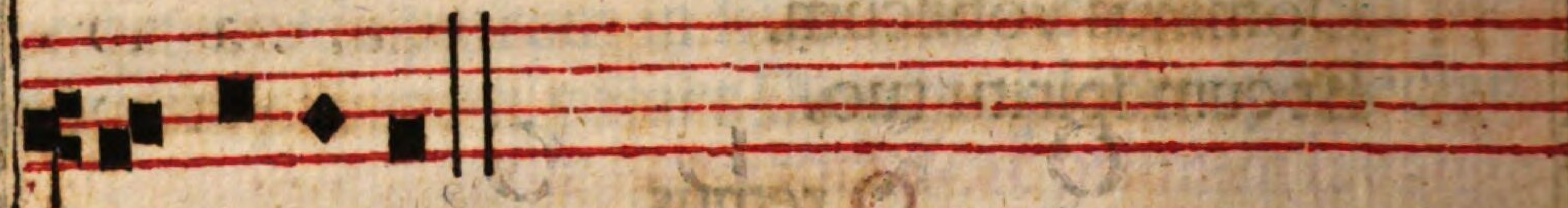
Hymnus.

SA lu tis hu ma næ Sa tor, Je su, vo luptas cor-

dium, Orbis redempti Conditor, Et casta lux

a mantium.

Quâ victus es clementiâ,
Ut nostra ferres crimina,
Mortem subires innocens,
A morte nos ut tolleres?

Perrumpis infernum chaos;
Vinctis catenas detrahis;
Victor triumpho nobili
Ad dextram Patris sedes.

Te cogat Indulgentia,
Ut damna nostra sarcias,
Tuíque vultus compotes
Dites beato lumine.

Tu dux ad astra, & semita;
Sis meta nostris cordibus,
Sis lachrymarum gaudium,
Sis dulce vitæ præmium. Amen.

Servatis servandis, ut suprà, ac delato libro, benedicto incenso, & dicto, Munda cor meum, &c. per quartum Diaconum, habitâque benedictione, is ipse cantat

EVANGELIUM QUARTUM.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.
℣. Initium sancti Evangelij secundùm Joannem.
℟. Gloria &c.

IN principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat, & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sangui-

nibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. ET VERBUM CARO FACTUM EST, ET HABITAVIT IN NOBIS. Et vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi Unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.

Hic genuflectat

Reliqua omnia fiunt, ut ſuprà. Officiator verò canit: Per iſtos ſermones ſancti Evangelij, & merita ac interceſſionem S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, indulgeat nobis Dominus univerſa crimina atque delicta noſtra. ℟. Amen.

Deinde à Duobus Diaconis aſſiſtentibus canitur:

℣. Panem de cœlo præſtitiſti eis alleluja.
℟. Omne delectamentum in ſe habentem alleluja.

Officiator.

Oremus.

DEus, qui nobis ſub Sacramento mirabili Paſſionis tuæ memoriā reliquiſti: tribue quæſumus; ita nos Corporis & Sanguinis tui ſacra myſteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter ſentiamus. Qui vivis & regnas in ſæcula ſæculorum. ℟. Amen.

℣. Ab omni malo.
℟. Libera nos Domine Jeſu Chriſte.
℣. Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos.
℟. Quemadmodum ſperavimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

COelesti benedictione benedicatur, custodiatur, ac conservetur locus iste, & in eo habitantes, agri quoque & terræ fructus; in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. ℟. Amen.
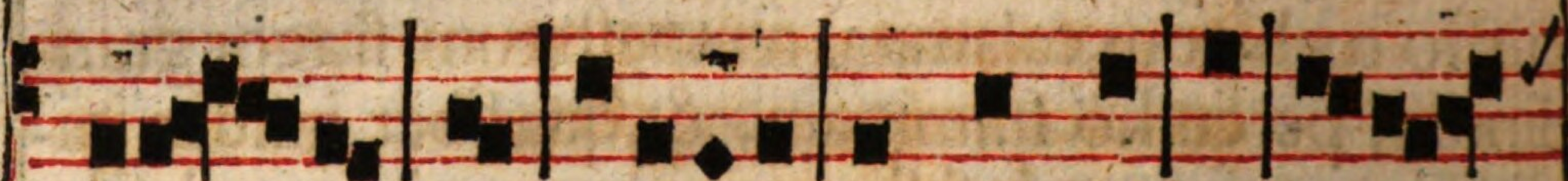
Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus, qui das escam omni carni; qui operis cœlum nubibus, & paras terræ pluviam, & januas cœli aperis; qui transfers Austrum de cœlo, & inducis in virtute tua Africum; qui rigas montes de superioribus suis, & de fructu operum tuorum satiabitur terra; qui Angelo præcepisti, ut terræ, mari, & arboribus non noceret: parce metuentibus, & propitiare supplicantibus. Te etenim, Domine, supplices exoramus, ut procul abscedat incursio turbinum, calamitas tempestatum, fragor grandinum, percussio fulminum, & quælibet insidiæ inimici temperentur, infesta tonitrua, noxiæque pluviæ, & ventorum flamina fiant moderatè suspensa, omnis quoque spiritus procellarum & aereæ tempestates dexterâ tuæ virtutis prosternantur. Descendat, quæsumus Domine, desuper Spiritus sanctus, ut, fugatis omnibus contrariæ potestatis virtutibus, fruges manus servet Angelica, &, post sopitos nubium impetus, in laudum & devotionum spiritualium augmentum transeat comminatio tempestatis. Qui vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.
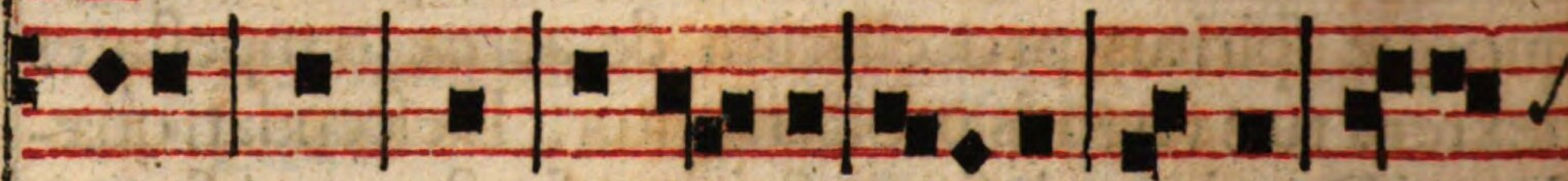
Finitâ Oratione, Sacerdos, thurificato, ut suprà, Venerabili Sacramento, & superimposito humeris velo, surgit, ad Altare ascendit, factâque solitâ genuflexione, & acceptâ Monstrantiâ, stans, versus quatuor mundi plagas cantat, ac simul benedicit, dicens; versus Orientem: A fulgure ✠ & tempestate. ℟. Libera nos Domine Jesu Christe. versus Meridiem: A peste, fame ✠ & bello. ℟. Libera nos Domine Jesu Christe. versus Occidentem: A subitaneâ, improvisâ ✠ & perpetuâ morte. ℟. Libera nos Domine Jesu Christe. versus Septentrionem: Ab omni malo. ℟. Libera nos Domine Jesu Christe.

Deinde statim inchoatur sequens Hymnus; & Processio progreditur usq; ad Ecclesiam & Altare majus.
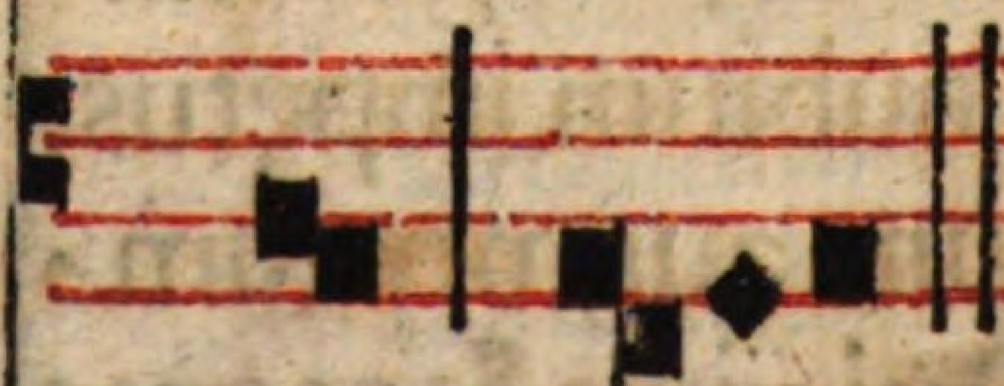
Hymnus.

ÆTer ne Rex altissime, Redemptor & fi de-

lium, Cui mors perempta detulit Summæ trium-

phum gloriæ.

Ascendis orbes ſiderum,
Quo te vocabat, cœlitus
Collata, non humanitus,
Rerum poteſtas omnium.

Ut trina rerum machina
Cœleſtium, terreſtrium,
Et inferorum condita
Flectat genu jam ſubdita.

Tremunt videntes Angeli
Verſam vicem mortalium:
Peccat caro, mundat caro,
Regnat Deus, Dei caro.

Sis ipſe noſtrum gaudium,
Manens Olympo præmium,
Mundi regis qui fabricam,
Mundana vincens gaudia.

Hinc te precantes quæſumus,
Ignoſce culpis omnibus,
Et corda ſurſum ſubleva,
Ad te ſupernâ gratiâ.

Vt cùm repente cœperis
Clarere nube judicis,
Pœnas repellas debitas,
Reddas coronas perditas.

Jesu, tibi ſit gloria,
Qui victor in cœlum redis,
Cum Patre & almo Spiritu,
In ſempiterna ſæcula. Amen.

Peractâ Processione, & Sanctissimo Sacramento ad Ecclesiam reportato, ac super Altare deposito, omnes Ecclesiastici, qui adsunt, hinc inde ordine genuflexi, illud reverenter adorantes, dum Sacerdos de more incensat, sequentem hymni partem concinant:

TAntum ergo Sacramentum
Veneremur cernui:
Et antiquum documentum
Novo cedat ritui;
Præstet fides supplementum
Sensuum defectui.

Genitori Genitóque
Laus & jubilatio,
Salus, honor, virtus quoque
Sit, & benedictio.
Procedenti ab utroque
Compar sit laudatio. Amen.

Posteà duo Clerici dicant ℣. Panem de cœlo præstitisti eis, Alleluja. ℟. Omne delectamentum in se habentem, Alleluja.

Deinde Sacerdos stans, dicit ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. Oremus.

DEus, qui nobis, sub Sacramento mirabili, Passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue quæsumus, ita nos Corporis & Sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & regnas per omnia sæcula sæculorum. ℟. Amen.

Tum Sacerdos, factâ genuflexione, cum Sacramento semel (nisi sit Prælatus insignibus pontificalibus utens) benedicit populum, in modum Crucis, nihil dicens.

Datâ benedictione, Officiator defert Monstrantiam ad Tabernaculum solitum, quod thurificato Sacramento clauditur, & processio solvitur.

Hic modus benedicendi servatur etiam in alijs processionibus cum sanctissimo Sacramento.

Processio in octava Corporis Christi, minori quidem circuitu, eodem tamen vel in paucis mutato ordine, etiam cum quatuor Evangelijs celebretur.

ORDO, Servandus in Die animarum, in Ecclesijs Parochialibus.

IN die animarum, manè, hora competenti, fit exhortatio pro meditatione mortis, de suffragijs pro mortuis faciendis, eorúmque utilitate, &c. deinde instituitur Processio per Ecclesiam totam & Cœmeterium, & aquâ benedictâ asperguntur Sepulchra mortuorum; cantantur Responsoria primi & tertij Nocturni Officij Defunctorum, si tempus suppetat; & alternatim recitantur Psalmi, Miserere, &, De profundis. In reditu ad Ecclesiam, ante Altare majus cantatur Resp. ultimum: Libera me; deinde Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

pag. 135. & 138.

Mox Sacerdos ſubjungit altâ voce: Pater noſter, & ſecretò recitat uſque ad, Et ne nos. Subjungit clarâ voce ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. A porta inferi. ℟. Erue, Domine, animas eorum. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, in cujus miſeratione, animæ fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis omnibus, hîc & ubique in Chriſto quieſcentibus, da propitius veniam peccatorum, ut, à cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine lætentur.

Fidelium, Deus, omnium conditor & redemptor, animabus famulorum famularúmq; tuarum, remiſſionẽ cunctorum tribue peccatorũ: ut indulgentiam, quam ſemper optaverunt, pijs ſupplicationibus conſequantur. Qui vivis & regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus ſancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen. ℣. Requiem æternam dona eis, Domine. ℟. Et lux perpetua luceat eis. ℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen.

Deinde habetur Sacrum pro omnibus defunctis. Tempore Proceſſionis, Parochus aſpergit aquâ benedictâ ubique ſepulchra mortuorum, tam in Eccleſia quàm in cœmeterio, & Oſſuarium.

In Cathedrali, Collegiatis, Parochialibus, & Claustralibus Ecclesijs, pridie Omnium fidelium defunctorum, post Vesperas omnium Sanctorum, dicto, **Benedicamus Domino**, cantantur Vesperæ defunctorum, incipiendo ab Antiphona, **Placebo Domino**, juxta Rubricas Breviarij Romani. Deinde, finitis Vesperis, pro populi majori commoditate ac devotione, subjungitur Matutinum & Laudes ex eodem Officio defunctorum. Quibus finitis, cantatur Completorium de omnibus Sanctis, more consueto.

Sub Vesperis de omnibus Sanctis, vel antè, erigitur in medio templi aliquod Castrum doloris, seu feretrum, nigro panno obductum, appositis circumquaque candelis, pro qualitate loci; &, si quæ possunt, Altaria nigro colore ornantur.

In ipsa die Omnium fidelium animarum, omnia fiunt, ut suprà in Parochialibus; nisi quòd etiam fiat Processio simul per ambitum: & non cantatur Antiphona, nisi finito Sacro: quando Officiator, depositâ Casulâ & manipulo, accipit pluviale; proceditur ad Castrum doloris; Officiator cum suis ministris stat infra Castrum, versâ facie ad Altare; cantatur à Choro Responsorium, **Libera me Domine**; omnésque cæremonias accuratè observat, prout suprà, quando corpus solemni defunctorum Sacrificio sepelitur; nisi quòd omnia in plurali dicantur; & omissâ Oratione, quæ ibi habetur, subjungit Orationes: **Deus, in cujus miseratione** &c. & **Fidelium**

Pag. 433

Pag. 211.

Pag. 434 Deus, ut suprà. Quibus finitis, redeundo ad Chorum, Pag. 138 alternatim recitatur Psalm. De profundis.

BENEDICTIO TEMPESTATIS, quæ Dominicis & Festis diebus per æstatem in Ecclesijs Parochialibus post Sacrificium Missæ fieri consuevit.

℣. A fulgure & tempestate.
℟. Libera nos Domine Jesu Christe.
℣. Fiat misericordia tua Domine super nos.
℟. Quemadmodum speravimus in te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

A Domo tuâ, quæsumus Domine, spirituales nequitiæ repellantur, & aerarum discedat malignitas tempestatum. Per Christum Dominum nostrum.
℟. Amen.

Oremus.

QUæsumus Omnipotens Deus, ut intercessione sanctæ Dei Genitricis Mariæ, & Sanctorum Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum & Viduarum, atque omnium Sanctorum tuorum continuum nobis præstes subsidium, tranquillam auram permittas, atque contra fulgura & tempestates desuper nobis indignis tuam salutem effundas de cœlis, & generi

huma-

humano semper æmulas, dextera potentiæ tuæ aereas conteras potestates.

DEus, qui omnium rerum tibi servientium naturam, per ipsos motus aeris ad cultum tuæ majestatis instituis, tranquillitatem nobis tuæ misericordiæ, remotis aeris terroribus permanere permittas, ut cujus iram expavemus, clementiam sentiamus. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

De Processione ad petendam pluviam.

AGuntur omnia, ut suprà in Litanijs majoribus usque ad finem Litaniarum: in quarum precibus, post ℣. Ut fructus terræ &c. bis dicitur: Ut congruentem pluviam fidelibus tuis concedere digneris, Te rogamus audi nos. In fine posteà dicitur, Pater noster, &c. secretò. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Pag. 140

Psalmus 146.

LAudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit jucunda decoráque laudatio.

Ædificans Jerusalem Dominus: dispersiones Israelis congregabit.

Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.

Qui numerat multitudinem stellarum: & omnibus eis nomina vocat.

Magnus Dominus noſter, & magna virtus ejus: & ſapientiæ ejus non eſt numerus.

Suſcipiens manſuetos Dominus: humilians autem peccatores uſque ad terram.

Præcinite Domino in confeſſione: pſallite Deo noſtro in cithara.

Qui operit cœlum nubibus: & parat terræ pluviam.

Qui producit in montibus fœnum: & herbam ſervituti hominum.

Qui dat jumentis eſcam ipſorum: & pullis corvorum invocantibus eum.

Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.

Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum: & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.

Gloria Patri, &c.

Quo finito, dicantur preces. ℣. Operi, Domine, cœlum nubibus. ℟. Et para terræ pluviam. ℣. Ut producat in montibus fœnum. ℟. Et herbam ſervituti hominum. ℣. Riga montes de ſuperioribus tuis. ℟. Et de fructu operum tuorum ſatiabitur terra. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

DEus, in quo vivimus, movemur, & ſumus; pluviam nobis tribue congruentem, ut, præſentibus auxilijs ſufficienter adjuti, ſempiterna fiducialiùs appetamus.

Oratio.

PRæsta, quæsumus omnipotens Deus, ut, qui in afflictione nostra de tuâ pietate confidimus, contra adversa omnia, tuâ semper protectione, muniamur.

Oratio.

DA nobis, quæsumus Domine, pluviam salutarem, & aridam terræ faciem fluentis cœlestibus dignanter infunde. Per Dominum nostrum.

℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo. ℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias. ℣. Exaudiat nos omnipotens & misericors Dominus. ℟. Amen. ℣. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.

Processio ad postulandam serenitatem.

OMnia fiant, ut suprà in Litanijs majoribus. Et in Litaniarum precibus, post ℣. Ut fructus terræ &c. bis dicatur: Ut fidelibus tuis aeris serenitatem concedere digneris, Te rogamus audi nos. Ad finem obsecrationum dicitur, Pater noster, &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem.

Pag. 140

Psalmus. 66

DEus misereatur nostri &c. ut suprà. In fine Gloria Patri. Sicut erat &c.

Pag. 255

℣. Adduxisti, Domine, Spiritum tuum super terrã. ℟. Et prohibitæ sunt pluviæ de cœlo. ℣. Cùm obduxero nubibus cœlum. ℟. Apparebit arcus meus, & recordabor fœderis mei. ℣. Illustra faciem tuam, Domine,

mine, ſuper ſervos tuos. ℟. Et benedic ſperantes in te. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris; preces populi tui ſupplicantis propitius reſpice, & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis noſtris meremur, averte.

Oratio.

AD te nos, Domine, clamantes exaudi, & aeris ſerenitatem nobis tribue ſupplicantibus; ut, qui juſtè pro peccatis noſtris affligimur, miſericordiâ tuâ præveniente, clementiam ſentiamus.

Oratio.

QUæſumus, omnipotens Deus, clementiam tuam, ut inundantiam coerceas imbrium, & hilaritatem vultûs tui nobis impertire digneris. Per Dominum &c.

Preces ad repellendam tempeſtatem.

PUlſantur campanæ, & illis, qui adeſſe poſſunt, in Eccleſiam convocatis, dicuntur Litaniæ ordinariæ, ut ſuprà; Pag. 140 in quibus bis dicitur: A fulgure & tempeſtate, & poſt Litanias, Orationémque Dominicam,

Pſalmus 147.

LAuda Jeruſalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.

Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filijs tuis in te.

Qui posuit fines tuos pacem: & adipe frumenti satiat te.

Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo ejus.

Qui dat nivem sicut lanam: nebulam, sicut cinerem, spargit.

Mittit crystallum suam, sicut buccellas: ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?

Emittet verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, & fluent aquæ.

Qui annunciat verbum suum Jacob: justitias & judicia sua Israel.

Non fecit taliter omni nationi: & judicia sua non manifestavit eis.

Gloria Patri &c.

℣. Adjutorium nostrum in nomine Domini ℟. Qui fecit cœlum & terram. ℣. Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam. ℟. Et salutare tuum da nobis. ℣. Adjuva nos Deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos. ℣. Nihil proficiat inimicus in nobis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis. ℣. Fiat misericordia tua, Domine, super nos. ℟. Quemadmodum speravimus in te. ℣. Salvum fac populum tuum, Domine. ℟. Et benedic hæreditati tuæ. ℣. Non privabis bonis eos, qui ambulant in innocentia. ℟. Domine Deus virtu-

tum, beatus homo, qui ſperat in te. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris; preces populi tui ſupplicantis propitius reſpice, & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis noſtris meremur, averte.

A Domo tuâ, quæſumus Domine, ſpirituales nequitiæ repellantur, & aerearum diſcedat malignitas tempeſtatum.

Oratio.

OMnipotens ſempiterne Deus, parce metuentibus, propitiare ſupplicibus; ut, poſt noxios ignes nubium & vim procellarum, in miſericordiam tranſeat laudis, comminatio tempeſtatum.

Oratio.

DOmine Jeſu, qui imperâſti ventis & mari, & facta fuit tranquillitas magna; exaudi preces familiæ tuæ, & præſta, ut, hoc ſigno ſanctæ Crucis ✠, omnis diſcedat ſævitia tempeſtatum.

Oratio.

OMnipotens & miſericors Deus, qui nos & caſtigando ſanas & ignoſcendo conſervas: præſta ſupplicibus tuis, ut & tranquillitatibus optatæ conſolationis lætemur, & dono tuæ pietatis ſemper utamur. Per Dominum &c.

Aſpergatur aquâ benedictâ.

Preces, dicendæ tempore penuriæ & famis.

AGuntur omnia, ut suprà in Litanijs majoribus, usque ad finem Litaniarum; in quarum precibus bis dicitur: Ut fructus terræ dare & conservare digneris. Post Litanias dicitur, Pater noster, &c. Psal. Dominus regit me, &c. ut suprà. ℣. Domine, non secundùm peccata nostra facias nobis. ℟. Neque secundùm iniquitates nostras retribuas nobis. ℣. Oculi omnium in te sperant, Domine. ℟. Et tu das illis escam in tempore opportuno. ℣. Memento congregationis tuæ. ℟. Quam possedisti ab initio. ℣. Dominus dabit benignitatem. ℟. Et terra nostra dabit fructum suum. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Pag 140

Pag. 236

Oremus.

INeffabilem nobis, Domine, misericordiam tuam clementer ostende, ut simul nos & à peccatis omnibus exuas, & à pœnis, quas pro his meremur, eripias.

Oratio.

DA nobis, quæsumus Domine, piæ supplicationis effectum, & famem propitiatus averte; ut mortalium corda cognoscant, &, te indignante, talia flagella prodire, &, te miserante, cessare.

Oratio.

POpulum tibi subditum, pro peccatis suis fame laborantem, ad te, Domine, converte propitius; qui

quærentibus regnum tuum omnia adjicienda esse, dixisti. Qui vivis & regnas cum Deo Patre &c.

Processio tempore mortalitatis & pestis.

Pag. 133
Fiat ut suprà, in Litanijs majoribus: &, post ℣. Ab ira tua, dicatur bis: A peste & fame, Libera nos Domine; &, post ℣. Ut fructus &c. dicitur, Ut à pestilentiæ flagello nos liberare digneris, &c. In fine Litaniarum dicitur Pater noster, &c. Psal. Domine, pag. 570 ne in furore tuo arguas me, &c. ut suprà, ℣. Domine, non secundùm peccata nostra facias nobis. ℟. Neque secundùm iniquitates nostras tetribuas nobis. ℣. Adjuva nos, Deus salutaris noster. ℟. Et propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos. ℣. Domine, ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum. ℟. Citò anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. ℣. Ora pro nobis, S. Sebastiane. ℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Exaudi nos, Deus salutaris noster; &, intercedente beatâ & gloriosâ Dei genitrice Mariâ semper Virgine, & beato Sebastiano martyre tuo, & omnibus Sanctis, populum tuum ab iracundiæ tuæ terroribus libera, & misericordiæ tuæ fac largitate securum.

Oratio.

PRopitiare, Domine, supplicationibus nostris; & animarum corporúmque medere languoribus, ut, remissione perceptâ, in tua semper benedictione lætemur.

Oratio.

DA nobis, quæsumus Domine, piæ petitionis effectum, & pestilentiam mortalitatémque propitiatus averte; ut mortalium corda cognoscant, & te indignante talia flagella prodire, & te miserante cessare. Per Dominum nostrum &c.

Preces, dicendæ in Litanijs, tempore belli.

PEractis omnibus, ut suprà, in Litanijs majoribus ad finem Litaniarum dicitur, Pater noster, &c.

Pag. 140

℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Psalmus 45.

DEus noster refugium & virtus: adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

Propterea non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

Sonuerunt & turbatæ sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

Fluminis impetus lætificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

Deus in medio ejus non commovebitur: adjuvabit eam Deus manè diluculo.

Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt regna: dedit vocem ſuam, mota eſt terra.

Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor noſter Deus Jacob.

Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram: auferens bella uſque ad finem terræ.

Arcum conteret, & confringet arma: & ſcuta comburet igni.

Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.

Domin⁹ virtutū nobiſcū: ſuſceptor noſter Deus Jacob.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto. Sicut &c.

℣. Exurge Domine, adjuva nos. ℟. Et libera nos propter nomen tuum. ℣. Salvum fac populum tuum, Domine. ℟. Deus meus, ſperantem in te. ℣. Fiat pax in virtute tua. ℟. Et abundātia in turribus tuis. ℣. Eſto nobis, Domine, turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Arcum contere, & confringe arma. ℟. Et ſcuta combure igni. ℣. Mitte nobis Domine auxilium de Sancto. ℟. Et de Sion tuere nos. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui conteris bella, &, impugnatores in te ſperantium, potentiâ tuæ defenſionis, expugnas; auxiliare famulis tuis, implorantibus miſericordiam tuam, ut, inimicorum ſuorum feritate depreſſâ, inceſſabili te gratiarum actione laudemus.

Oratio.

DEus, à quo ſancta deſideria, recta conſilia, & juſta ſunt opera; da ſervis tuis illam, quam mundus dare non poteſt, pacem, ut & corda noſtra mandatis tuis dedita, &, hoſtium ſublatâ formidine, tempora ſint tuâ protectione tranquilla.

Oratio.

HOſtium noſtrorum, quæſumus Domine, elide ſuperbiam, & eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute proſterne. Per Dominum noſtrum, &c.

Si verò bellum eſt contra Turcas, & alios infideles vel Hæreticos; inter preces Litaniarum bis dicatur: Ut inimicos ſanctæ Eccleſiæ humiliare digneris, Te rogamus audi nos. & addatur: Ut Turcarum, vel Hæreticorum, conatus reprimere, & ad nihilum redigere digneris, Te rogamus &c. &, dicto Pater noſter, dicatur

Pſalmus 78.

DEus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum: poſuerunt Jeruſalem in pomorum cuſtodiam.

Poſuerunt morticina ſervorum tuorum eſcas volatilibus cœli: carnes ſanctorum tuorum beſtijs terræ.

Effuderunt ſanguinem eorum tanquam aquam in circuitu Jeruſalem: & non erat qui ſepeliret.

Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris: ſubſannatio & illuſio his, qui in circuitu noſtro ſunt.

Usquequo, Domine, irascêris in finem: accendetur, velut ignis, zelus tuus?
Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt: & in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt.
Quia comederunt Jacob: & locum ejus desolaverunt.
Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis.
Adjuva nos, Deus salutaris noster, & propter gloriam nominis tui, Domine, libera nos: & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.
Ne fortè dicant in gentibus, Ubi est Deus eorum? & innotescat in nationibus coram oculis nostris.
Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.
Secundùm magnitudinem brachij tui: posside filios mortificatorum.
Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi Domine.
Nos autem populus tuus, & oves pascuæ tuæ: confitebimur tibi in sæculum.
In generationem & generationem: annunciabimus laudem tuam.
Gloria Patri, &c.

℣. Salvos fac servos tuos. ℟. Deus meus sperantes in te. ℣. Esto nobis, Domine, turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in nobis.

℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis. ℣. Hostium nominis tui, Domine, elide superbiam. ℟. Et eorum contumaciam dexteræ tuæ virtute prosterne. ℣. Fiant tanquam pulvis ante faciem venti. ℟. Et angelus Domini persequatur eos. ℣. Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt. ℟. Et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt. ℣. Mitte nobis, Domine, auxilium de Sancto. ℟. Et de Sion tuere nos. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscũ. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DA, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, misericors Deus, ut, sancto Spiritu congregata, hostili nullatenus incursione turbetur.

Oratio.

DEus, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris; preces populi tui supplicantis propitius respice; & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, in cujus manu sunt omnium potestates, & omnium jura regnorum; respice in auxilium Christianorum, ut gentes Turcarum, (seu Hæreticorum,) quæ in sua feritate confidunt, dexteræ tuæ potentiâ conterantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c. Exaudiat nos Dominus. ℟. Amen.

Processio in quacunque tribulatione.

pag. 140 SErvatis omnibus, ut suprà, in Litanijs majoribus, ac finitis Litanijs, dicitur, Pater noster, &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Psalm. 19.

Pag. 163 EXaudiat te Dominus in die tribulationis, &c. ut suprà. In fine. Gloria Patri, &c. Vel Psalm. 90. Pag. 167 Qui habitat in adjutorio, &c. ut suprà.

Quo finito dicuntur ℣. Deus refugium nostrum & virtus. ℟. Adjutor in tribulationibus. ℣. Salvos fac servos tuos, Domine. ℟. Deus meus, sperantes in te. ℣. Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. ℟. Miserere nobis. ℣. Adjuva nos, Deus salutaris noster. ℟. Et propter Gloriam nominis tui, Domine, libera nos. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

NE despicias, omnipotens Deus, populum tuum, in afflictione clamantem; sed, propter gloriam nominis tui, tribulatis succurre placatus.

Oratio.

INeffabilem misericordiam tuam, Domine, nobis clementer ostende; ut simul nos & à peccatis omnibus exuas, & à poenis, quas pro his meremur, eripias.

Ora-

Oratio.

COncede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetuâ mentis & corporis sanitate gaudere, &, gloriosâ beatæ Mariæ semper Virginis intercessione, à præsenti liberari tristitiâ, & æternâ perfrui lætitia.

Oratio.

TRibulationem nostram, quæsumus Domine, propitius respice; & iram tuæ indignationis, quam justè meremur, averte.

Oratio.

DEus, refugium nostrum & virtus; adesto pijs Ecclesiæ tuæ precibus autor ipse pietatis; & præsta, ut, quod fideliter petimus, efficaciter consequamur. Per Dominum nostrum Jesum Christum, &c.

Preces, dicendæ in Processione pro gratiarum actione.

Initio Processionis cantatur Hymnus.

TE Deum laudamus: te Dominum confitemur.
Te æternum Patrem: omnis terra veneratur.
Tibi omnes Angeli: tibi coeli, & universæ potestates.
Tibi Cherubim & Seraphim: incessabili voce proclamant.
Sanctus, Sanctus, Sanctus: Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt coeli & terra: majestatis gloriæ tuæ.
Te gloriosus Apostolorum chorus.
Te Prophetarum laudabilis numerus.
Te Martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum, sancta confitetur Ecclesia.
Patrem immensæ majestatis.
Venerandum tuum verum & unicum Filium.
Sanctum quoque paraclitum Spiritum.
Tu Rex gloriæ Christe.
Tu Patris sempiternus es Filius.
Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti Virginis uterum.
Tu, devicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna cœlorum.
Tu ad dexteram Dei sedes: in gloria Patris.
Judex crederis esse venturus.
Te ergo quæsumus, tuis famulis subveni: quos pretioso Sanguine redemisti.
Æternâ fac cum Sanctis tuis: gloriâ munerari.
Salvum fac populum tuum, Domine: & benedic hæreditati tuæ.
Et rege eos, & extolle illos usque in æternum.
Per singulos dies benedicimus te.
Et laudamus nomen tuum in sæculum: & in sæculum sæculi.
Dignare, Domine, die isto: sine peccato nos custodire.
Miserere nostri, Domine: miserere nostri.
Fiat misericordia tua, Domine, super nos: quemadmodum speravimus in te.
In te, Domine, speravi: non confundar in æternum.

Deinde dici poterunt Psalmi, qui sequuntur; prout tempus feret.

Psalmus 65.

IUbilate Deo omnis terra, psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.
Dicite Deo, quàm terribilia sunt opera tua Domine: in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.
Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.
Venite & videte opera Dei: terribilis in consilijs super filios hominum.
Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimur in ipso.
Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant, non exaltentur in semetipsis.
Benedicite gentes Deum nostrum: & auditam facite vocem laudis ejus.
Qui posuit animam meam ad vitam: & non dedit in commotionem pedes meos.
Quoniam probâsti nos Deus: igne nos examinâsti, sicut examinatur argentum.
Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra.
Transivimus per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium.
Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum: in tribulatione mea.

Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.

Venite, audite, & narrabo, omnes qui timetis Deum: quanta fecit animæ meæ.

Ad ipsum ore meo clamavi: & exaltavi sub lingua mea.

Iniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet Dominus.

Propterea exaudivit Deus: & attendit voci deprecationis meæ.

Benedictus Deus: qui non amovit orationem meam, & misericordiam suam à me.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalmus 80.

EXultate Deo adjutori nostro: jubilate Deo Jacob.

Sumite psalmum, & date tympanum: psalterium jucundum cum cythara.

Buccinate in neomenia tuba: in insigni die solemnitatis vestræ.

Quia præceptum in Israel est: & judicium Deo Jacob.

Testimonium in Joseph posuit illud, cùm exiret de terra Ægypti: linguam, quam non noverat, audivit.

Divertit ab oneribus dorsum ejus: manus ejus in cophino servierunt.

In tribulatione invocâsti me, & liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis, probavi te apud aquam contradictionis.

Audi populus meus, & conteſtabor te: Iſrael ſi audieris me, non erit in te Deus recens, neque adorabis deum alienum.

Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os tuum, & implebo illud.

Et non audivit populus meus vocem meam: & Iſrael non intendit mihi.

Et dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus ſuis.

Si populus meus audiſſet me: Iſrael ſi in vijs meis ambulaſſet.

Pro nihilo forſitan inimicos eorum humiliaſſem: & ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam.

Inimici Domini mentiti ſunt ei: & erit tempus eorum in ſæcula.

Et cibavit eos ex adipe frumenti: &, de petra, melle ſaturavit eos. Gloria Patri &c.

Pſalmus 95.

CAntate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.

Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annunciate de die in diem ſalutare ejus.

Annunciate inter gentes gloriam ejus: in omnibus populis mirabilia ejus.

Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis eſt ſuper omnes deos.

Quoniam omnes dij gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit.

Confessio & pulchritudo in conspectu ejus: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione ejus.

Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam & honorem: afferte Domino gloriam nomini ejus.

Tollite hostias, & introite in atria ejus; adorate Dominum in atrio sancto ejus.

Commoveatur à facie ejus universa terra: dicite in gentibus, quia Dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terræ, qui non commovebitur: judicabit populos in æquitate.

Lætentur cœli, & exultet terra; commoveatur mare, & plenitudo ejus: gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna silvarum à facie Domini, quia venit: quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terræ in æquitate: & populos in veritate sua.

Gloria Patri, &c.

Psalmus 99.

JUbilate Deo omnis terra: servite Domino in lætitia.

Introite in conspectu ejus: in exultatione.

Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos.

Populus ejus, & oves pascuæ ejus: introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis, confitemini illi.

Lau-

Laudate nomen ejus, quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia ejus: & usque in generationem & generationem veritas ejus.

Gloria Patri, &c. Psalmus 102.

BEnedic anima mea Domino: & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus.

Benedic anima mea Domino: & noli oblivisci omnes retributiones ejus.

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilæ, juventus tua.

Faciens misericordias Dominus: & judicium omnibus injuriam patientibus.

Notas fecit vias suas Moysi: filijs Israel voluntates suas.

Miserator & misericos Dominus: longanimis & multum misericors.

Non in perpetuum irascetur: neque in æternum comminabitur.

Non secundùm peccata nostra fecit nobis: neque secundùm iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundùm altitudinem cœli à terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se.

Quantum distat ortus ab occidente: longè fecit à nobis iniquitates nostras.

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Do-

minus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.
Recordatus est, quoniam pulvis sumus: homo sicut fœnum dies ejus, tanquam flos agri sic efflorebit.
Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet ampliùs locum suum.
Misericordia autem Domini ab æterno: & usque in æternum super timentes eum.
Et justitia illius in filios filiorum: his qui servant testamentum ejus.
Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea.
Dominus in cœlo paravit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur.
Benedicite Domino omnes Angeli ejus: potentes virtute: facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.
Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.
Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.
Gloria Patri, &c.

Psalmus 116.

LAudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi.
Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: & veritas Domini manet in æternum.
Gloria Patri &c.

Psalmus. Laudate Dominum de cælis; cum duobus sequentibus; ut suprà. Canticum, Dan. 3.

Pag. 257.

BEnedicite omnia opera Domini Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicite Angeli Domino Domino: benedicite cœli Domino.

Benedicite aquæ omnes, quæ super cœlos sunt, Domino: benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite sol & luna Domino: benedicite stellæ cœli Domino.

Benedicite omnis imber & ros Domino: benedicite omnes spiritus Dei Domino.

Benedicite ignis & æstus Domino: benedicite frigus & æstus Domino.

Benedicite rores & pruina Domino: benedicite gelu & frigus Domino.

Benedicite glacies & nives Domino: benedicite noctes & dies Domino.

Benedicite lux & tenebræ Domino: benedicite fulgura & nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.

Benedicite montes & colles Domino: benedicite universa germinantia in terra Domino.

Benedicite fontes Domino: benedicite maria & flumina Domino.

Benedicite cete, & omnia quæ moventur in aquis Domino: benedicite omnes volucres cœli Domino.

Benedicite omnes bestiæ & pecora Domino: benedicite filij hominum Domino.

Benedicat Israel Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino: benedicite servi Domini Domino.

Benedicite spiritus & animæ justorum Domino: benedicite sancti & humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Misael, Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicamus Patrem, & Filium, cum sancto Spiritu: laudemus & superexaltemus eum in sæcula.

Benedictus es Domine in firmamento cœli: & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus, in sæcula.

pag. 260 Canticum. Benedictus Dñs Deus Israel. ut suprà.

Hæc autem prædicta, prout longitudo itineris postulaverit, vel omnia vel ex parte cantari possunt. Deinde in Ecclesia, ubi fit statio, ante Altare dicuntur sequentes versus & Orationes. ℣. Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum. ℟. Et laudabilis & gloriosus in sæcula. ℣. Benedicamus Patrem, & Filium, cum sancto Spiritu. ℟. Laudemus & superexaltemus eum in sæcula. ℣. Benedictus es Domine Deus in firmamento cœli. ℟. Et laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in sæcula. ℣. Benedic anima mea Domino. ℟. Et noli oblivisci omnes retributiones ejus. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dñs vobiscũ. ℟. Et cũ spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cujus miſericordiæ non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus: piiſſimæ majeſtati tuæ pro collatis donis gratias agimus; tuam ſemper clementiam exorantes, ut, qui petentibus poſtulata concedis, eoſdem non deſerens ad præmia futura diſponas.

Oratio.

DEus, qui corda fidelium, ſancti Spiritus illuſtratione, docuiſti; da nobis, in eodem Spiritu recta ſapere, & de ejus ſemper conſolatione gaudere.

Oratio.

DEus, qui neminem, in te ſperantem, nimiùm affligi permittis, ſed pium precibus præſtas auditum: pro poſtulationibus noſtris votiſque ſuſceptis gratias agimus; te piiſſime deprecantes, ut à cunctis ſemper muniamur adverſis. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium, &c.

De proceſſione in Tranſlatione ſacrarum Reliquiarum inſignium.

ECcleſia, & viæ per quas tranſeundum eſt, quàm fieri poteſt, decentiùs ornentur. Sacerdotes & Miniſtri, veſtibus induti, albi vel rubei coloris, prout Sancti, quorum Reliquiæ transferuntur, expoſcunt; & cum luminaribus accenſis, omnes procedant, decantantes Litanias, cum invocatione Sanctorum quorum Reliquiæ deferuntur, & Hymnum, Te Deum &c. & Pſalmum, Laudate Dominum de cœlis, cum duobus

Pag. 451.

pag. 257 seqq. ut suprà. & alios Psalmos & Hymnos de proprio, vel de communi eorum Sanctorum, quorum Reliquiæ transferuntur.

DE EXORCIZANDIS OBSESSIS A DÆMONIO.

Sacerdos, seu quivis alius legitimus Ecclesiæ minister, vexatos à Dæmone exorcizaturus, eâ quâ par est pietate, prudentiâ, ac vitæ integritate, præditus esse debet; qui, non suâ sed divinâ fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus, tam pium opus ex charitate constanter & humiliter exequatur. Hunc præterea maturæ ætatis esse decet, & non solùm officio, sed etiam morum gravitate, reverendum.

Ut igitur suo munere rectè fungatur; cùm alia multa sibi utilia documenta, quæ brevitatis gratiâ hoc loco prætermittuntur, ex probatis autoribus, & ex usu, nosse studeat; tum hæc pauca magis necessaria diligenter observabit.

In primis, ne facilè credat, aliquem à Dæmone obsessum esse; sed nota habeat ea signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui vel atrâ bile vel morbo aliquo laborant. Signa autem obsidentis Dæmonis sunt: ignotâ linguâ loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere; distantia & occulta patefacere; vires supra ætatis seu conditionis naturam ostendere; & id genus alia; quæ, cùm plurima concurrunt, majora sunt indicia.

Hæc autem ut magis cognoscat, post unum aut alterum exorcismum interroget obsessum, quid senserit in animo vel in corpore; quò sciat etiam, ad quænam verba magis diaboli conturbentur; ut ea deinceps magis inculcet ac repetat.

Advertat, quibus artibus ac deceptionibus utantur Dæmones ad exorcistam decipiendum: solent enim ut plurimùm fallaciter

respon-

respondere, & difficilè se manifestare, ut Exorcista, diu defatigatus, desistat, aut infirmus videatur non esse à dæmonio vexatus. Aliquando, postquam sunt manifesti, abscondunt se, & relinquunt corpus quasi liberum ab omni molestia, ut infirmus putet, se omnino esse liberatum: sed cessare non debet Exorcista, donec viderit signa liberationis. Aliquando etiam dæmones ponunt, quæcunque possunt, impedimenta, ne infirmus se subijciat exorcismis; vel conantur persuadere, infirmitatem esse naturalem: interdum in medio exorcismi faciunt dormire infirmum, & ei visionem aliquam ostendunt, subtrahendo se, ut infirmus liberatus videatur. Aliqui ostendunt, factum maleficium, & à quibus sit factum, & modum ad illud dissipandum; sed caveat, ne ob hoc ad magos, vel ad sagas, vel ad alios quàm ad Ecclesiæ magistros, confugiat, aut ullâ superstitione, aut alio modo illicito utatur. Quandóque diabolus, infirmum quiescere, & suscipere sanctissimam Eucharistiam, permittit, ut discessisse videatur. Denique, innumerabiles sunt artes & fraudes diaboli ad decipiendum hominem; quibus ne fallatur, Exorcista cautus esse debet.

Quare memor, Dominum nostrum dixisse, genus esse dæmoniorum, quod non ejicitur nisi per orationem & jejunium, hæc duo potissimùm remedia, ad impetrandum divinum auxilium dæmonésque pellendos, exemplo sanctorum Patrum, quoad ejus fieri poterit, tùm per se tum per alios curet adhiberi.

In Ecclesiam, si commodè fieri potest, vel in alium religiosum & honestum locum, seorsum à multitudine, perductus energumenus, exorcizetur; sed, si fuerit ægrotus, vel persona nobilis, vel aliâ honestâ de causâ, in domo privata exorcizari poterit.

Admoneatur obsessus, si mente vel corpore valet, ut pro se oret Deum, ac jejunet, & sacrâ confessione & communione sæpiùs ad arbitrium Sacerdotis se communiat; &, dum exorcizatur, totum se colligat, & ad Deum convertat; ac firmâ fide salutem ab eo deposcat,

possit, cum omni humilitate. Et, cum vehementius vexatur, patienter sustineat, nihil diffidens de auxilio Dei. Habeat præ manibus, vel in conspectu, Crucifixum. Reliquiæ quoque Sanctorum, ubi haberi possint, decenter ac tutò colligatæ & cooperta, ad pectus vel ad Caput obsessi reverenter admoveantur: sed caveatur, ne res sacræ indignè tractentur, aut illis à dæmone ulla fiat injuria. Sanctissima verò Eucharistia, super caput obsessi, aut aliter ejus corpori, non admoveatur, ob irreverentiæ periculum.

Exorcista ne vagetur in multiloquio, aut supervacaneis vel curiosis interrogationibus, præsertim de rebus futuris & occultis, ad suum munus non pertinentibus; sed jubeat immundum spiritum tacere, & ad interrogata tantùm respondere: neque ei credatur, si dæmon simularet, se esse animam alicujus Sancti vel defuncti, vel Angelum bonum.

Necessariæ verò interrogationes sunt, de numero & nomine spirituum obsidentiũ, de tempore quo ingressi sunt, de causa, & aliis hujusmodi. Cæteras autem dæmonis nugas, risus, & ineptias Exorcista cohibeat, aut contemnat; & circumstantes, qui pauci esse debent, admoneat, ne hæc curent, neque ipsi interrogent obsessum; sed potiùs humiliter & enixè Deum pro eo precentur.

Exorcismos verò faciat ac legat cum imperio & autoritate, magnâ fide & humilitate atque fervore: &, cùm viderit, spiritum valde torqueri, tunc magis instet & urgeat; &, quoties viderit, obsessum in aliqua corporis parte commoveri aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat signum Crucis, & aquâ benedictâ aspergat; quam, exorcizando in promptu habeat.

Observet etiam, ad quæ verba dæmones magis contremiscant; & ea sæpiùs repetat: &, quando pervenerit ad comminationem, eam iterum & sæpiùs proferat, semper pœnam augendo; ac, si videat, se proficere, in ipsa perseveret per duas, tres, quatuor horas & ampliùs, prout poterit, donec victoriam consequatur.

Caveat proinde Exorciſta, ne ullam medicinam infirmo vel obſeſſo præbeat aut ſuadeat; ſed hanc curam medicis relinquat.

Mulierem exorcizans, ſemper ſecum habeat honeſtas perſonas, quæ obſeſſam teneant, dum exagitatur à dæmonio: quæ quidem perſonæ ſint patienti, ſi fieri poteſt, cognatione proximæ: atque honeſtatis memor Exorciſta caveat, ne quid dicat vel faciat, quod ſibi aut aliis occaſio eſſe poſſit pravæ cogitationis.

Dum exorcizat, utatur ſacræ Scripturæ verbis potiùs, quàm ſuis aut alienis: jubeátque dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica ſigna vel inſtrumenta; quæ, ſi obſeſſus ore ſumpſerit, evomat; vel, ſi alibi extra corpus fuerint, ea revelata & inventa comburantur. Moneatur etiam obſeſſus, ut tentationes ſuas omnes Exorciſtæ patefaciat.

Si verò obſeſſus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter ſibi caveat à peccatis, ne occaſionem dæmoni præbeat in ipſum revertendi, ne fiant noviſſima hominis illius pejora prioribus.

Itaque Sacerdos ſive alius Exorciſta, ritè confeſſus, aut ſaltem corde peccata ſua deteſtans, peracto, ſi commodè fieri poteſt, ſanctiſſimo Miſſæ ſacrificio, divinóque auxilio pijs precibus implorato, ſuperpelliceo & ſtolâ violaceâ, cujus extrema pars ad obſeſſi collum circumponatur, indutus, & coram ſe habens obſeſſum ligatum, ſi fuerit periculum; eum, ſe, & aſtantes communiat ſigno Crucis, & aſpergat aquâ benedictâ; &, genibus flexis, alijs reſpondentibus, dicat Litanias ordinarias, uſque ad preces excluſivè. In fine, pag. 140

Antiphona: Ne reminiſcaris Domine delicta noſtra, vel parentum noſtrorum, neque vindictam ſumas de

peccatis nostris. Pater noster &c. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo.

Psalmus 53.

DEus, in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tuâ judica me.

Deus, exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animæ meæ.

Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos.

Voluntariè sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

Gloria Patri &c.

℣. Salvum fac servum tuum. ℟. Deus meus sperantem in te. ℣. Esto ei Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Nihil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. ℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto. ℟. Et de Sion tuere eum. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere; ſuſcipe deprecationem noſtram, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam,) quem (quam) delictorum catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſolvat.

Oratio.

DOmine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui illum refugam tyrannum & apoſtatam gehennæ ignibus deputâſti, quíque Unigenitum tuum in hunc mundum miſiſti, ut illum rugientem contereret; velociter attende, accelera, ut eripias hominem, ad imaginem & ſimilitudinem tuam creatum, à ruina & dæmonio meridiano. Da, Domine, terrorem tuum ſuper beſtiam, quæ exterminat vineam tuam. Da fiduciam ſervis tuis, contra nequiſſimum draconem pugnare fortiſſimè, ne contemnat ſperantes in te, & ne dicat, ſicut in Pharaone, qui jam dixit, Deum non novi, nec Iſrael dimitto. Urgeat illum dextera tua potens, diſcedere à famulo tuo N. (à famula tua N.) ✠, ne diutiùs præſumat captivũ tenere, quem tu ad imaginem tuam facere dignatus es, & in filio tuo redemiſti. Qui tecum vivit & regnat, &c. ℟. Amen.

Deinde præcipiat dæmoni hunc in modum:

PRæcipio tibi, quicunque es, ſpiritus immunde, & omnibus ſocijs tuis, hunc Dei famulum obſidentibus, ut, per myſteria Incarnationis, Paſſionis, Reſurrectionis, & Aſcenſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti,

permissionem Spiritus sancti, & per adventum ejusdem Domini nostri ad judicium, dicas mihi nomen tuum, diem & horam exitûs tui cum aliquo signo; &, ut mihi, Dei ministro, licèt indigno, prorsus in omnibus obedias, neque hanc creaturam Dei, vel circumstantes, aut eorum bona, ullo modo offendas.

Deinde legantur super obsessum hæc Evangelia, vel unum aut alterum. Lectio sancti Evangelij secundùm Joannem. Hæc dicens, signat se, & obsessum, in fronte, ore, & pectore. In principio erat Verbum, &c. ut suprà.

pag. 427

Lectio sancti Evangelij secundùm Marcum.

Marc. 16.

IN illo tempore: dixit Jesus discipulis suis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia ejicient; linguis loquentur novis; serpentes tollent; &, si mortiferum quid biberint, non eis nocebit; super ægros manus imponent, & benè habebunt.

Lectio sancti Evangelij secundùm Lucam.

Luc. 10.

IN illo tempore: Reversi sunt septuaginta duo cum gaudio, dicentes ad Jesum: Domine, etiam dæmonia subijciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam Satanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici; & nihil

vobis

vobis nocebit: verumtamen in hoc nolite gaudere, quia ſpiritus vobis ſubijciuntur: gaudete autem, quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.

Lectio ſancti Evangelij ſecundùm Lucam.

Luc. 11.

IN illo tempore: Erat Jeſus eijciens dæmonium; & illud erat mutum: &, cùm ejeciſſet dæmonium, locutus eſt mutus; & admiratæ ſunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub, principe dæmoniorum, eijcit dæmonia: & alij, tentantes, ſignum de cœlo quærebant ab eo. Ipſe autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum, in ſeipſum diviſum, deſolabitur; & domus ſupra domum cadet. Si autem & Satanas in ſe ipſum diviſus eſt, quomodo ſtabit regnum ejus? quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia. Si autem ego in Beelzebub eijcio dæmonia, filij veſtri in quo eijciunt? ideo ipſi judices veſtri erunt. Porro, ſi in digito Dei eijcio dæmonia, profectò pervenit in vos regnum Dei. Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea quæ poſſidet; ſi autem fortior eo, ſuperveniens, vicerit eum, univerſa arma ejus auferet in quibus confidebat, & ſpolia ejus diſtribuet. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

OMnipotens Domine, Verbum Dei Patris, Chriſte Jeſu, Deus & Dominus univerſæ creaturæ, qui ſanctis Apoſtolis tuis dediſti poteſtatem calcandi

ſuper ſerpentes & ſcorpiones; qui inter cœtera mirabilium tuorum præcepta dignatus es dicere: Dæmones effugate; cujus virtute motus, tamquam fulgur de cœlo, ſatanas cecidit: tuum ſanctum nomen cum timore & tremore ſuppliciter deprecor, ut indigniſſimo mihi ſervo tuo, datâ veniâ omnium delictorum meorum, conſtantem fidem & poteſtatem donare digneris: ut hunc crudelem dæmonem, brachij tui ſancti munitus potentiâ, fidenter & ſecurus aggrediar, per te, Jeſu Chriſte, Domine Deus noſter, qui venturus es judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Deinde muniens ſe, & obſeſſum, ſigno Crucis, circumpoſitâ parte ſtolæ ad collum ejus, & dexterâ manu ſuâ capiti ejus impoſitâ; conſtanter, & magnâ cum fide, dicat ea quæ ſequuntur. ℣. Ecce Crucem Domini, fugite partes adverſæ. ℟. Vicit leo de tribu Juda, radix David. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti; invoco nomen ſanctum tuum, & clementiam tuam ſupplex expoſco; ut, adverſus hunc & omnem immundum ſpiritum, qui vexat hoc plaſma tuum, mihi auxilium præſtare digneris. Per eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat &c. ℟. Amen.

Exorcismus.

EXorcizo te, immundiſſime ſpiritus, omnis incurſio adverſarij, omne phantaſma, omnis legio; in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ✠ eradicare & effugare ab hoc plaſmate Dei ✠. Ipſe tibi imperat, qui te de ſupernis cœlorum in inferiora terræ demergi præcepit. Ipſe tibi imperat, qui mari, ventis, & tempeſtatibus imperavit. Audi ergo & time, Satana; inimice fidei, hoſtis generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, juſtitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, ſeductor hominum, proditor gentium, incitator invidiæ, origo avaritiæ, cauſa diſcordiæ, excitator dolorum: quid ſtas & reſiſtis, cùm ſcias, Chriſtum Dominum vires tuas perdere? illum metue, qui in Iſaac immolatus eſt, in Joſeph venundatus, in agno occiſus, in homine crucifixus, deinde Inferni triumphator fuit. *Sequentes Cruces fiant in fronte obſeſſi:* Recede ergo in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus ſancti ✠, & da locum Spiritui ſancto, per hoc ſignum ✠ Crucis Jeſu Chriſti Domini noſtri. Qui cum Patre, & eodem Spiritu ſancto, vivit & regnat Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. ℟. Amen. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, conditor & defenſor generis humani, qui hominem ad imaginē tuam formâſti; reſpice ſu-

per

per hunc famulum tuum N. (hanc famulam tuam N.) qui (quæ) dolis immundi spiritus appetitur, quem (quam) vetus adversarius, antiquus hostis terræ, formidinis horrore circumvolat, & sensum mentis humanæ stupore defigit, terrore conturbat, & metu trepidi timoris exagitat. Repelle, Domine, virtutem diaboli, fallacésque ejus insidias amove: procul impius tentator aufugiat: sit nominis tui signo ✠ (in fronte) famulus tuus munitus, (famula tua munita,) & in animâ tutus (tuta) & corpore.

Tres Cruces sequentes fiant in pectore dæmoniaci.

Tu pectoris ✠ hujus interna custodias. Tu viscera ✠ regas. Tu ✠ cor confirmes. In anima adversatricis potestatis tentamenta evanescant. Da, Domine, ad hanc invocationem sanctissimi nominis tui, gratiam, ut, qui hucusque terrebat, territus aufugiat & victus abscedat, tibíque possit hic famulus tuus (hæc famula tua) & corde firmatus (firmata) & mente sincerus (sincera) debitum præbere famulatum. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum &c. ℟. Amen.

Exorcismus.

ADjuro te, Serpens antique, per judicem vivorum & mortuorum, per factorem tuum, per factorem mundi, per eum qui habet potestatem mittendi te in gehennam; ut ab hoc famulo (hâc famulâ) Dei N. qui (quæ) ad Ecclesiæ sinum recurrit, cum metu & exercitu furoris tui festinus discedas. Adjuro te ite-

rum

rum ✠ (in fronte,) non meâ infirmitate ſed virtute Spiritus ſancti, ut exeas ab hoc famulo Dei N. quem (ab hac famula Dei N. quam) omnipotens Deus ad imaginem ſuam fecit. Cede igitur, cede non mihi ſed miniſtro Chriſti. Illius enim te urget poteſtas, qui te Cruci ſuæ ſubjugavit. Illius brachium contremiſce, qui, devictis gemitibus inferni, animas ad lucem perduxit. Sit tibi terror corpus hominis ✠ (in pectore;) ſit tibi formido imago Dei ✠, (in fronte) Non reſiſtas, nec moreris diſcedere ab homine iſto; quoniam complacuit Chriſto, in homine habitare. Et ne contemnendũ putes, dum me peccatorem nimis eſſe cognoſcis. Imperat tibi Deus ✠. Imperat tibi Majeſtas Chriſti ✠. Imperat tibi Deus Pater ✠. Imperat tibi Deus Filius ✠. Imperat tibi Deus Spiritus ſanctus ✠. Imperat tibi Sacramentum Crucis ✠. Imperat tibi fides Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli & cœterorum Sanctorum ✠. Imperat tibi Martyrum ſanguis ✠. Imperat tibi continentia Confeſſorum ✠. Imperat tibi pia Sanctorum & Sanctarum omnium interceſſio ✠. Imperat tibi Chriſtianæ fidei myſteriorum virtus ✠. Exi ergo, tranſgreſſor; exi ſeductor, plene omni dolo & fallaciâ, virtutis inimice, innocentium perſecutor. Da locum, diriſſime, da locum impijſſime, da locum Chriſto, in quo nihil inveniſti de operibus tuis; qui te ſpoliavit, qui regnum tuum deſtruxit, qui te victum ligavit & vaſa tua diripuit, qui te projecit in tenebras exteriores, ubi tibi cum miniſtris tuis erit præparatus interitus.

Sed quid, truculente, reniteris? quid, temerarie, detrectas? Reus es omnipotenti Deo, cujus statuta transgressus es. Reus es Filio ejus Jesu Christo Domino nostro, quem tentare ausus es, & crucifigere præsumpsisti. Reus es humano generi, cui, tuis persuasionibus, mortis venenum propinasti.

Adjuro ergo te, draco nequissime, in nomine Agni ✠ immaculati, qui ambulavit super aspidem & basiliscum, qui conculcavit leonem & draconem; ut discedas ab hoc homine ✠ (fiat in fronte,) discedas ab Ecclesia Dei ✠, (fiat signum Crucis super circumstantes.) Contremisce & effuge, invocato nomine Domini illius, quem inferi tremunt, cui virtutes cœlorum & Potestates & Dominationes subjectæ sunt; quem Cherubim & Seraphim indefessis vocibus laudant, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Imperat tibi Verbum ✠ Caro factum. Imperat tibi natus ✠ ex Virgine. Imperat tibi Jesus ✠ Nazarenus, qui te, cùm discipulos ejus contemneres, elisum atque prostratum, exire præcepit ab homine; quo præsente, cùm te ab homine separasset, nec porcorum gregem ingredi præsumebas. Recede ergo nunc, adjuratus in nomine ✠ ejus, ab homine, quem ipse plasmavit. Durum est tibi, velle resistere ✠. Durum est tibi, contra stimulum calcitrare ✠. Quia, quantò tardius exis, tantò magis tibi supplicium crescit; quia non homines contemnis, sed illum qui dominatur vivorum & mortuorum; qui venturus est

judica-

judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. ℟. Amen. ℣. Domine, exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus cœli, Deus terræ, Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus Martyrum, Deus Virginum, Deus qui potestatem habes donare vitam post mortem, requiem post laborem; quia non est alius Deus præter te, nec esse poterit verus, nisi tu, creator cœli & terræ, qui verus Rex es, & cujus Regni non erit finis: humiliter majestati gloriæ tuæ supplico, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) de immundis spiritibus liberare digneris. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

EXORCISMUS.

ADjuro ergo te, omnis immundissime spiritus, omne phantasma, omnis incursio Satanæ, in nomine Jesu Christi ✠ Nazareni, qui post lavacrum Jordanis in desertum ductus est, & te in tuis sedibus vicit; ut, quem ille de limo terræ ad honorem gloriæ suæ formavit, tu desinas impugnare, &, in homine miserabili, non humanam fragilitatem, sed imaginem omnipotentis Dei contremiscas. Cede ergo Deo ✠, qui te & malitiam tuam in Pharaone & in exercitu ejus, per

Moysen servum suum, in abyssum demersit. Cede Deo ✠, qui te, per fidelissimum servum suum David, de Rege Saule, spiritualibus canticis pulsum, fugavit. Cede Deo ✠, qui te in Juda Iscariote proditore damnavit. Ille enim te divinis ✠ verberibus tangit, in cujus conspectu cum tuis legionibus tremens & clamans dixisti: Quid nobis & tibi, Jesu, Fili Dei altissimi? venisti huc ante tempus torquere nos? Ille te perpetuis flammis urget, qui in fine temporum dicturus est impijs: Discedite à me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Tibi enim, impie, & angelis tuis, vermes erunt, qui nunquam morientur. Tibi, & angelis tuis, inextinguibile præparatur incendium; quia tu es princeps maledicti homicidij; tu autor incestus; tu sacrilegiorum caput; tu actionum pessimarum magister; tu hæreticorum doctor; tu totius obscœnitatis inventor. Exi ergo ✠ impie; exi ✠ scelerate; exi cum omni fallacia tua; quia hominem templum suum esse voluit Deus. Sed quid diutiùs moraris hîc? Da honorem Deo Patri omnipotenti ✠, cui omne genu flectitur. Da locum Domino Jesu Christo ✠, qui pro homine Sanguinem suum sacratissimum fudit. Da locum Spiritui ✠ sancto, qui, per beatum Apostolum suum Petrum, te manifeste stravit in Simone mago; qui fallaciam tuam in Anania & Saphira condemnavit; qui te in Herode Rege, honorem Deo non dante, percussit; qui te in mago Elima, per Apostolum suum Paulum, cæcitatis cali-

gine perdidit, & per eundem de Pythoniſſa, verbo imperans, exire præcepit. Diſcede ergo nunc ✠, diſcede ✠, ſeductor. Tibi eremus ſedes eſt: tibi habitatio ſerpens eſt: humiliare, & proſternere. Jam non eſt differendi tempus. Ecce enim, Dominator Dominus proximat citò; & ignis ardebit ante ipſum, & præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. Si enim hominem fefelleris, Deum non poteris irridere. Ille te eijcit, cujus oculis nihil occultum eſt. Ille te expellit, cujus virtuti univerſa ſubjecta ſunt. Ille te excludit, qui tibi & angelis tuis præparavit æternam gehennam; de cujus ore exibit gladius acutus; qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſæculum per ignem. ℟. Amen.

Prædicta omnia, quatenus opus fuerit, repeti poſſunt, donec obſeſſus ſit omnino liberatus. Juvabit præterea plurimùm, hæc, quæ infrà notantur, ſuper obſeſſum devotè dicere, ſæpeque repetere.

Pater noſter. &c. Ave Maria, &c. Credo, &c.

MAgnificat anima mea Dominum, &c. ut ſuprà. In fine Gloria Patri, &c. Pag. 219

Canticum: Benedictus Dominus Deus Iſrael, ut ſuprà. In fine, Gloria Patri, &c. Pag. 260

Symbolum ſancti Athanaſij.

QUicunque vult ſalvus eſſe: ante omnia opus eſt ut teneat catholicam fidem.

Quam niſi quiſque integram inviolatámque ſervaverit: abſque dubio in æternum peribit.

Fides autem Catholica hæc eſt, ut unum Deum in Trinitate: & Trinitatem in unitate veneremur.

Neque confundentes perſonas: neque ſubſtantiam ſeparantes.

Alia eſt enim perſona Patris, alia Filij: alia Spiritus ſancti.

Sed Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, una eſt divinitas: æqualis gloria, coæterna majeſtas.

Qualis Pater, talis Filius: talis Spiritus ſanctus.

Increatus Pater, increatus Filius: increatus Spiritus ſanctus.

Immenſus Pater, immenſus Filius: immenſus Spiritus ſanctus.

Æternus Pater, æternus Filius: æternus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres æterni: ſed unus æternus.

Sicut non tres increati, nec tres immenſi: ſed unus increatus, & unus immenſus.

Similiter, omnipotens Pater, omnipotens Filius: omnipotens Spiritus ſanctus.

Et tamen nō tres omnipotentes: ſed unus omnipotēs.

Ita Deus Pater, Deus Filius: Deus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres Dij: ſed unus eſt Deus.

Ita Dominus Pater, Dominus Filius: Dominus Spiritus ſanctus.

Et tamen non tres Domini: ſed unus Dominus.

Quia, ſicut ſingillatim unamquamque perſonam

Deum ac Dominum confiteri Chriſtianâ veritate compellimur: ita, tres Deos aut Dominos dicere, catholicâ religione prohibemur.
Pater à nullo eſt factus: nec creatus, nec genitus.
Filius à Patre ſolo eſt: non factus, nec creatus, ſed genitus.
Spiritus ſanctus à Patre, & Filio: non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens.
Unus ergo Pater, non tres Patres; unus Filius, non tres Filij: unus Spiritus ſanctus, non tres Spiritus ſancti.
Et in hac Trinitate nihil prius aut poſterius, nihil majus aut minus: ſed totæ tres perſonæ coæternæ ſibi ſunt & coæquales.
Ita ut per omnia, ſicut jam ſuprà dictum eſt, & unitas in Trinitate: & Trinitas in unitate veneranda ſit.
Qui vult ergo ſalvus eſſe: ita de Trinitate ſentiat.
Sed neceſſarium eſt ad æternam ſalutem: ut incarnationem quoque Domini noſtri Jeſu Chriſti fideliter credat.
Eſt ergo fides recta, ut credamus & confiteamur: quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei Filius, Deus & homo eſt.
Deus eſt ex ſubſtantia Patris ante ſæcula genitus: & homo eſt ex ſubſtantia matris in ſæculo natus.
Perfectus Deus, perfectus homo: ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens.

Æqualis Patri ſecundùm divinitatem: minor Patre ſecundùm humanitatem.

Qui licèt Deus ſit & homo: non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus.

Unus autem, non converſione divinitatis in carnem: ſed aſſumptione humanitatis in Deum.

Unus omnino, non confuſione ſubſtantiæ: ſed unitate perſonæ.

Nam, ſicut anima rationalis & caro unus eſt homo: ita Deus & homo unus eſt Chriſtus.

Qui paſſus eſt pro ſalute noſtra, deſcendit ad inferos: tertiâ die reſurrexit à mortuis.

Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris omnipotētis: inde ventur⁹ eſt judicare vivos & mortuos.

Ad cujus adventum omnes homines reſurgere habent cum corporibus ſuis: & reddituri ſunt de factis proprijs rationem.

Et, qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in ignem æternum.

Hæc eſt fides catholica: quam niſi quiſque fideliter firmitérque crediderit, ſalvus eſſe non poterit.

Gloria Patri, &c.

Pag. 167 Pſal. Qui habitat in adjutorio &c. ut ſuprà.

Pſalmus 67.

EXurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus: & fugiant, qui oderunt eum, à facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores à facie Dei.

Et ju-

Et juſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, pſalmum dicite nomini ejus: iter facite ei qui aſcendit ſuper occaſum; Dominus nomen illi.

Exultate in conſpectu ejus: turbabuntur à facie ejus, patris orphanorum, & judicis viduarum.

Deus in loco ſancto ſuo: Deus, qui inhabitare facit unius moris in domo.

Qui educit vinctos in fortitudine: ſimiliter eos qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris.

Deus, cùm egredereris in conſpectu populi tui: cùm pertranſires in deſerto.

Terra mota eſt; etenim cœli diſtillaverunt à facie Dei Sinai: à facie Dei Jſrael.

Pluviam voluntariam ſegregabis, Deus, hæreditati tuæ, & infirmata eſt: tu verò perfeciſti eam.

Animalia tua habitabunt in ea: paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.

Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multâ.

Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei domus dividere ſpolia.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & poſteriora dorſi ejus in pallore auri.

Dum diſcernit cœleſtis reges ſuper eam: nive dealbabuntur in Selmon, mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid ſuſpicamini montes coagulatos?

Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.
Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.
Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus.
Etenim non credentes: inhabitare Dominum Deum.
Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.
Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.
Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.
Dixit Dominus, Ex Basan convertam: convertam in profundum maris.
Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.
Viderunt ingressus tuos, Deus: ingressus Dei mei, regis mei, qui est in sancto.
Prævenerunt principes conjuncti psallentibus: in medio juvencularum tympanistriarum.
In ecclesijs benedicite Deo Domino: de fontibus Israel.
Ibi Benjamin adolescentulus: in mentis excessu.
Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

Man-

Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
A templo tuo in Jeruſalem: tibi offerent reges munera.
Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati ſunt argento.
Diſſipa gentes, quæ bella volunt, venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo.
Regna terræ, cantate Deo: pſallite Domino.
Pſallite Deo, qui aſcendit ſuper cœlum cœli: ad orientem.
Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, date gloriam Deo ſuper Iſrael: magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.
Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus Iſrael, ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ: benedictus Deus.
Gloria Patri, &c.

Pſal. Deus in adjutorium meum intende, &c. ut ſuprà. Pag. 145

Pſal. Deus, in nomine tuo ſalvum me fac, &c. ut ſuprà. pag. 466

Pſal. Confitemini Domino, quoniam bonus, &c. ut ſuprà. pag. 190

Pſalmus 34.

IUdica Domine nocentes me: expugna impugnantes me.

Apprehende arma & ſcutum: & exurge in adjutorium mihi.

Effunde frameam, & conclude adverſus eos qui perſequuntur me: dic animæ meæ, Salus tua ego ſum.

Confundantur & revereantur: quærentes animam meam.

Avertantur retrorſum, & confundantur: cogitantes mihi mala.

Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: & Angelus Domini coarctans eos.

Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & Angelus Domini perſequens eos.

Quoniam gratis abſconderunt mihi interitum laquei ſui: ſupervacuè exprobraverunt animam meam.

Veniat illi laqueus quem ignorat: & captio quam abſcondit, apprehendat eum, & in laqueum cadat in ipſum.

Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur ſuper ſalutari ſuo.

Omnia oſſa mea dicent: Domine, quis ſimilis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem à diripientibus eum.

Surgentes teſtes iniqui: quæ ignorabam, interrogabant me.

Retribuebant mihi mala pro bonis: ſterilitatem animæ meæ.

Ego autem, cùm mihi moleſti eſſent: induebar cilicio.
Humiliabam in jejunio animam meam: & oratio mea in ſinu meo convertetur.
Quaſi proximum & quaſi fratrem noſtrum, ſic complacebam: quaſi lugens & contriſtatus, ſic humiliabar.
Et adverſum me lætati ſunt, & convenerunt: congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoravi.
Diſſipati ſunt, nec compuncti; tentaverunt me, ſubſannaverunt me ſubſannatione: frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.
Domine, quando reſpicies? reſtitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.
Confitebor tibi in eccleſia magna: in populo gravi laudabo te.
Non ſupergaudeant mihi qui adverſantur mihi iniquè: qui oderunt me gratis, & annuunt oculis.
Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.
Et dilataverunt ſuper me os ſuum: dixerunt, Euge, Euge, viderunt oculi noſtri.
Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine, ne diſcedas à me.
Exurge, & intende judicio meo: Deus meus, & Dominus meus, in cauſam meam.
Judica me ſecundùm juſtitiam tuam, Domine Deus meus: & non ſupergaudeant mihi.

Non dicant in cordibus suis, Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant, Devoravimus eum.
Erubescant & revereantur simul: qui gratulantur malis meis.
Induantur confusione & reverentiâ: qui magna loquuntur super me.
Exultent & lætentur, qui volunt justitiam meam: & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.
Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: totâ die laudem tuam. Gloria Patri, &c.

Psalmus 30.

IN te Domine speravi, non confundar in æternum: in justitia tua libera me.
Inclina ad me aurem tuam: accelera ut eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii: ut salvum me facias.
Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.
Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis.
Odisti observantes vanitates: supervacuè.
Ego autem in Domino speravi: exultabo, & lætabor in misericordia tua.

Quoniam reſpexiſti humilitatem meam: ſalvaſti de neceſſitatibus animam meam.

Nec concluſiſti me in manibus inimici: ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.

Miſerere mei Domine, quoniam tribulor: conturbatus eſt in ira oculus meus, anima mea, & venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea: & anni mei in gemitibus.

Infirmata eſt in paupertate virtus mea: & oſſa mea conturbata ſunt.

Super omnes inimicos meos factus ſum opprobium, & vicinis meis valde: & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt à me: oblivioni datus ſum tamquam mortuus à corde.

Factus ſum tamquam vas perditum: quoniam audivi vituperationem multorum, commorantiū in circuitu.

In eo dum convenirent ſimul adverſum me: accipere animam meam conſiliati ſunt.

Ego autem in te ſperavi Domine: dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis ſortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum: & à perſequentibus me.

Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum, ſalvum me fac in miſericordia tua: Domine non confundar, quoniam invocavi te.

Erubeſcant impij, & deducantur in infernum: muta fiant labia doloſa.

Quæ loquuntur adverſus juſtum iniquitatem: in ſuperbia, & in abuſione.
Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine: quam obſcondiſti timentibus te!
Perfeciſti eis, qui ſperant in te: in conſpectu filiorum hominum.
Abſcondes eos in abſondito faciei tuæ: à conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo: à contradictione linguarum.
Benedictus Dominus: quoniam mirificavit miſericordiam ſuam mihi in civitate munita.
Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ: projectus ſum à facie oculorum tuorum.
Ideo exaudiſti vocem orationis meæ: dum clamarem ad te.
Diligite Dominum, omnes ſancti ejus: quoniam veritatem requiret Dominus, & retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.
Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum: omnes qui ſperatis in Domino.
Gloria Patri &c.

Pſalmus 21.

DEus Deus meus, reſpice in me, quare me dereliquiſti? longè à ſalute mea verba delictorum meorum.
Deus meus, clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad inſipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas: laus Israel.

In te speraverunt patres nostri: speraverunt, & liberâsti eos.

Ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.

Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum, & abjectio plebis.

Omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labijs, & moverunt caput.

Speravit in Domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vult eum.

Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ, in te projectus sum ex utero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu: ne discesseris à me.

Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.

Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens & rugiens.

Sicut aqua, effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquescens: in medio ventris mei.

Aruit, tamquam testa, virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis: & in pulverem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi verò consideraverunt, & inspexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum à me: ad defensionem meam conspice.

Erue à framea Deus animam meam: & de manu canis unicam meam.

Salva me ex ore leonis: & à cornibus unicornium humilitatem meam.

Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ laudabo te.

Qui timetis Dominum, laudate eum: universum semen Jacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis.

Nec avertit faciem suam à me: & cùm clamarem ad eum, exaudivit me.

Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.

Reminiscentur, & convertentur ad Dominum: universi fines terræ.

Et adorabunt in conspectu ejus: universæ familiæ gentium.

Quoniam Domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.

Manducaverunt & adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu ejus cadent omnes, qui descendunt in terram.

Et anima mea illi vivet: & semen meum serviet ipsi.

Annuntiabitur Domino generatio ventura: & annuntiabunt cœli justitiam ejus, populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

Gloria Patri.

Psalmus 3.

DOmine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.

Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo ejus.

Tu autem, Domine, susceptor meus es: gloria mea, & exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto suo.

Ego dormivi, & soporatus sum: & exurrexi, quia Dominus suscepit me.

Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, salvum me fac Deus meus.

Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.

Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua. Gloria Patri.

Psalmus 10.

IN Domino confido; quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer?

Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde.

Quoniam, quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?

Dominus in templo sancto suo: Dominus in cœlo sedes ejus.

Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum.

Dominus interrogat justum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Quoniam justus Dominus, & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus. Gloria Patri.

Psalmus 12.

USquequò Domine oblivisceris me in finem? usquequò avertis faciem tuam à me?

Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per diem?

Usquequò exaltabitur inimicus meus super me? respice & exaudi me, Domine Deus meus.

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in mor-

morte: ne quando dicat inimicus meus, Prævalui adverſus eum.

Qui tribulant me, exultabunt ſi motus fuero: ego autem in miſericordia tua ſperavi.

Exultabit cor meum in ſalutari tuo, cantabo Domino qui bona tribuit mihi: & pſallam nomini Domini altiſſimi.

Gloria Patri, & Filio: & Spiritui ſancto.

Oratio poſt liberationem.

ORamus te, Deus omnipotens, ut ſpiritus iniquitatis ampliùs non habeat poteſtatem in hoc famulo tuo N. (hac famulâ tuâ N.) ſed ut fugiat, & non revertatur. Ingrediatur in eum, (eam,) Domine, te jubente, bonitas & pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem redempti ſumus, & ab omni malo non timemus, quia Dominus nobiſcum eſt. Qui vivit & regnat cum Deo Patre, &c. ℟. Amen.

Kurtze Frag vnnd Antwort dieſes kleinen vnd recht Catholiſchen Catechiſmi.

Wer iſt vnd ſol ein Catholiſcher Chriſt genennet werden?

DEr nach empfangner H. Tauff die heilſame Lehr JEſu Chriſti deß wahren GOttes vnd Menſchen / in ſeiner Kirchen vnd Verſamblung bekennet / vnd nicht anhanget einigen Secten / Spaltungen / oder jrꝛigen Lehr / ſo wider die Chriſtliche Lehr vnd Catholiſche Kirche ſtreben.

Welches seynd die fürnembsten Stück der gantzen Christlichen Lehr?

DIese fünff: vom Glauben/ Hoffnung/ Liebe/ von den Sacramenten/ vnd Christlicher Gerechtigkeit.

Von dem Christlichen Glauben.

Welches ist das erste Hauptstuck Christlicher Catholischer Lehr?

DEr Glaub: Dann ohn den Glauben ist nicht möglich daß man GOTT gefalle/ Christlich lebe/ vnnd seelig werde.

Was heisset vnd ist der Glaub?

ER ist ein Gab GOttes vnd Liecht/ dadurch der Mensch erleuchtet wird/ vnd festiglich fasset alles das/ so GOTT der HErr offenbaret hat/ vnd durch die Christliche Kirche vns zu glauben fürstellet/ es sey solches außtrucklich geschrieben oder nicht.

Was soll dann ein jeder Christ glauben?

WAs die liebe Aposteln in den zwölff Artickeln deß Christlichen Glaubens verfasset haben.

Welches seynd die zwölff Artikel deß Christlichen Glaubens?

ICh glaube in GOtt Vatter Allmächtigen/ Schöpffer Himmels vnd der Erden.

2. Vnd in JEsum Christum/ seinen ainigen Sohn vnsern HErrn.

3. Der empfangen ist von dem H. Geist/ geboren auß Maria der Jungfrawen.

4. Gelitten vnter Pontio Pilato/ gecreutziget/ gestorben vnd begraben.

5. Abgestiegen zu der Höllen/ am dritten Tag widerumb aufferstanden von den Todten.

6. Auffgefahren zu den Himmeln/sitzet zu der Rechten Gottes deß Allmächtigen Vatters.

7. Von dannen er kommen wird/zu richten die Lebendigen vnd die Todten.

8. Jch glaub in den heiligen Geist.

9. Eine heilige allgemeine Kirchen/ Gemeinschafft der Heiligen.

10. Ablaß der Sünden.

11. Aufferstehung deß Fleisches.

12. Vnd ein ewiges Leben/Amen.

Was ist die Summa vnnd kurtzer Jnhalt aller obgemeldten zwölff Haupt-Artikel deß Apostolischen Glaubens?

Jst diese: daß ein Christ mit dem Hertzen glaubt / vnd mit dem Mund bekennet/ daß nur ain GOtt sey in seiner Substantz vnd Wesenheit / vnd zugleich auch dreyfaltig in den Personen: als nemblich GOtt der Vatter / ein Schöpffer aller Ding: GOtt der Sohn / ein Erlöser der sündigen Welt: vnd GOtt der H. Geist / ein Tröster aller frommen Christglaubigen / welche er in der wahren Catholischen Kirchen heiliget/ vnd durch geordnete Mittel selig machet.

Von der Christlichen Hoffnung / vnd dem H. Vatter vnser.

Welches ist das ander Hauptstuck Christlicher Catholischer Lehr?

Die Hoffnung.

Was heisset vnd ist die Hoffnung?

Sie ist eine Christliche Tugend / von GOtt dem Menschen eingegossen/durch welche ein Christ mit gewissem Vertrawen

wartet

wartet vnd harret auff die Güter seines Heyls vnd deß ewigen Lebens.

Worauß lernen wir/wie vnd was man recht hoffen vnd bitten soll?

AVs dem H. Vatter vnser/ welches Christus/ vnser HERR vnd Meister/mit seinem H. Mund gelehret/ vnd vns zu betten befohlen hat.

Wie viel Theil vnd Bitt hat das H. Vatter vnser?

Sieben. Die lauten also:

VAtter vnser/der du bist in den Himmeln. Geheiliget werde dein Nahm. Zukomme dein Reich. Dein Will geschehe/ wie im Himmel/also auch auff Erden. Gib vns heut vnser täglich Brod. Vnd vergib vns vnsere Schulden/ als auch wir vergeben vnsern Schuldigern. Vnd führe vns nicht in Versuchung. Sondern erlöse vns von dem Vbel. Amen.

Was ist die Summa vnd der Inhalt deß gantzen H. Vatter vnsers?

WIr bitten hie vmb ewige/ geistliche vnnd leibliche Gütter/ Seel vnd Leib damit zu erhalten. Begehrn auch/daß vns GOtt vor Sünden/Anfechtung vnd allem Vbel/ dieses vnnd deß zukünfftigen Lebens/behüten vnd erhalten wolle.

Wie sol man der heiligen Jungfrawen Mariæ den Englischen Gruß sprechen?

GEgrüsset seystu Maria/voller Gnaden/der HErr ist mit dir/ du bist gebenedeyet vnter den Weibern/ vnd gebenedeyet ist die Frucht deines Leibes/Jesus.

Heilige Maria/Mutter GOttes/bitt für vns Sünder/jetzt/ vnd in der Stund vnsers Absterbens/Amen.

Warumb wird neben dem Vatter unser der Englisch Gruß gesprochen?

DArumb/ damit unser Gebett/ im Vatter unser/ desto kräfftiger sey/ wann wir Christum/ unsern HErrn/ unnd seinen heilwertigen Nahmen darbey melden/ auch GOtt in seiner lieben werthen Mutter loben/ und durch sie die Göttliche Gnad begehren.

Von der Lieb/ und den zehen Gebotten GOttes.

Welches ist das dritte Hauptstück Christlicher Catholischer Lehr?

Die Liebe.

Was ist und heisset die Liebe?

DIe Liebe ist ein gnadenreiche von GOtt eingegossene Tugend/ durch welche wir GOtt den HErrn/ als das höchste Gut/ umb sein selbst willen/ unsern Nechsten aber umb GOttes willen/ recht und Christlich lieb haben.

Welches ist das rechte Wahrzeichen der Liebe deß Menschen/ gegen GOtt und seinem Nechsten?

DIeses ists/ so einer die Gebott Gottes hält/ von welchen Christus sagt: Wilt du zum Leben eingehen/ so halte die Gebott.

Welches seynd die zehen Gebott?

1. Du solt allain in ainen Gott glauben.
2. Du solt den Nahmen Gottes/ deines HErrn/ nicht vergeblich führen.
3. Gedenck/ daß du den Sabbath heiligest.
4. Du solt deinen Vatter und deine Mutter ehren/ auff daß du lang lebest auff Erden.
5. Du solt nicht tödten.
6. Du solt nicht ehebrechen.

7. Du solt nicht stehlen.

8. Du solt kein falsch Zeugnuß geben wider deinen Nechsten.

9. Du solt nicht begehren deines Nechsten Weib.

10. Du solt nicht begehren deines Nechsten Hauß/ Acker/ Knecht/ Magd/ Ochsen/ Esel/ noch alles was sein ist.

Worin bestehet die Summa vnd Inhalt dieser zehen Gebott Gottes?

IN dem: Du solt GOtt/ deinen HErrn/ lieben / auß gantzer deiner Seel / auß gantzem deinem Gemüth / vnd auß allen deinen Kräfften. Das ist das erste vnd grösseste Gebott. Das ander aber ist dem gleich: Du solt deinen Nechsten lieben als dich selbst. In diesen zweyen Gebotten hanget das gantze Gesatz vnd die Propheten.

Wie viel seynd Gebott der heiligen Christlichen Kirchen?

Fürnemblich fünff.

1. Die aufgesetzte Feyertäg halten.

2. Alle Feyertäg die heilige Meß hören.

3. Die viertzigtägige Fasten/ die vier Quatember/ vnd andere gebottene Fast-Täg halten / auch am Freytag vnd Sambstag vom Fleisch essen sich enthalten.

4. Jährlich zum wenigisten ainmahl seinem verordneten Priester beichten / vnd vmb die Oesterliche Zeit das hochwürdige Sacrament deß Altars empfahen.

5. Zu verbottnen Zeiten kein Hochzeit halten.

Warumb sol man die Gebott der Kirchen halten?

DArumb/ daß ein Christ/ in Krafft deß vierten Göttlichen Gebotts schuldig ist/ so wol der geistlichen/ als der weltlichen Obrigkeit/ gehorsam zu leisten. Welcher aber die Kirch nicht höret/ oder jhre gute Ordnung vnd Satzung verachtet / der sol für einen Heyden vñ Publicanen/ wie Christus sagt/ gehalten werdē

Von den heiligen Sacramenten.

Welches ist das vierdte Hauptstück Christlicher Catholischer Lehr?

Es seynd die heiligen hochwürdigen Sacrament.

Was heist vnd ist ein Sacrament?

ES ist ein sichtbarliches kräfftiges Zeichen / von GOtt selber eingesetzt / dadurch wir vnsichtbarlicher weise Gnad vnd inwendige Heiligung empfahen.

Wie viel seynd Sacrament?

Sieben.
Das erst / der Tauff.
Das ander / die Firmung.
Das dritte / das Sacrament deß Fronleichnambs vnsers HErrn Jesu Christi.
Das viert / die Buß.
Das fünfft / die letzte Oelung.
Das sechst / die Priesterweihe.
Das siebend / die Ehe.

Was ist der Tauff?

DEr Tauff ist das erste nothwendigste Sacrament / darin der Mensch durch das Wasser vnd Wort GOttes / von allen Sünden gereiniget / vnd in Christo / als ein newe Creatur / zum ewigen Leben wider geboren vnd geheiliget wird.

Was ist die Firmung?

DJe Firmung ist ein Sacrament / in welchem der getauffte Mensch durch den H. Chrisam / vnd das heilsame Wort / võ dem H. Geist in Gnaden gestärckt wird / damit er seinen Glaubẽ standhafftig bekenne / vnd demselbigen fleissiger nachkomme.

Was ist das Sacrament deß Fronleichnams vnsers HErrn Jesu Christi?

ES ist das Sacrament deß Altars / Ja der wahre Leib vnd Blut vnsers HErrn JEsu Christi / der vnter den gestalten

Brods vnd Weins/ mit sampt seiner Seel vnd Gottheit/ wesentlich vnnd vollkommentlich gegenwärtig da ist/ alsbald ein ordenlicher geweychter Priester Brod vnd Wein auff dem Altar wandlet vnd consecriret.

Was ist die Buß?

DJe Buß ist ein Sacrament/ dadurch ein ordenlicher Priester/ an Gottes statt/ die Sünde nachlasset vnd verzeyhet/ wann der Sünder im Hertzen Rew vnd Layd hat/ seine Sünd mit dem Mund beichtet/ vnd ein rechte Buß würcken wil.

Was ist die Letzte Oelung?

DJe letzte Oelung ist ein Sacrament/ darinnen durch das heilige Oel/ vnd Christi Wort/ die Gnade Gottes den Krancken/ zu Wolfahrt der Seelen/ vnd etwañ auch deß Leibs/ gegebẽ wird.

Was ist die Priesterweyhe?

DJe Priesterliche oder Geistliche Weyhe/ ist ein Sacrament/ dadurch ein Geistlicher Gewalt/ vnd sonderbare Gnad/ den Priestern vnd andern Dienern der Kirchen gegeben wird/ daß sie jhrẽ Dienst vnd geistliche Aempter/ recht vnd wol verrichten mögen.

Was ist die Ehe?

DJe Ehe ist ein Sacrament/ durch welches zwo ledige Christliche vnversprochene Persohnen/ Mann vnd Weib/ sich ordenlicher weise zusammen verheurathen/ darzue jhnen GOtt durch dises Sacrament Gnad gibt/ daß sie in jhrem Ehelichen Stand biß in den Todt gottseelig verharren/ vnd jhre Kinder Christlich aufferziehen.

Ist es auch genug/ daß ein Catholischer Christ die vier obgemelte Stuck wisse vnd bekenne?

ES ist nicht genug/ sonder er muß auch die Christliche Gerechtigkeit mit dem Werck erzaigen. Dann ein Knecht/ der seines Herrn Willen waiß/ vnd den nicht thut/ der wird mit vilen Streichen geschlagen werden.

Von Christlicher Gerechtigkeit.

Welches ist das fünffte Hauptstück Christlicher Catholischer Lehr?

Es ist die Christliche Gerechtigkeit.

Was gehört zu der Christlichen Gerechtigkeit?

Diese zwey Stück: Daß ein Christglaubiger Mensch durch Gottes Gnad/das Böß lasse/ vnd das Gut würcke. Dann wer schon durch den Glauben gerecht worden ist/ der muß auch durch gute Werck noch gerechter werden.

Was Böses soll man zum meisten lassen oder fliehen?

Die Sünd vnd Laster/ die den Menschen vmb Ehr/ Gut/ Leib vnd Seel bringen/ jhn von Gott vnnd allem Guten scheiden/ vnd ewiglich verdammen.

Welches seynd die fürnembsten Sünd?

Die Todt- oder Hauptsünd: die Sünd in den heiligen Geist: Sünd/ welche in den Himmel schreyen: Die frembde Sünd/ vnd andere dergleichen/ die der Liebe Gottes vnd deß Nechsten widerstreben.

Wie viel seynd Haupt-Sünden? Sieben.

1. Hoffart. 2. Geitz. 3. Vnkeuschheit. 4. Neyd. 5. Fraß vnd Füllerey. 6. Zorn. 7. Trägheit.

Wie viel seynd Sünde in H. Geist? Sechs.

AEs nemblich/ vnd zum ersten: Vermessentlich auff Gottes Barmhertzigkeit sündigen.

Zum andern/ an Gottes Gnad verzweifflen.

Zum dritten/ der erkanten Warheit widerstreben.

Zum vierdten/ seinem Bruder/ vmb der göttlichen Gnad willen/ mißgünstig vnd neydig seyn.

Zum fünfften/ ein verstockt Hertz haben.

Zum sechsten/ in der Vnbußfertigkeit fürsätzlich verharren.

Diese Sünd werden in dieser vnd jener Welt gar nicht/oder schwerlich/verziehen.

Wie viel seynd der Sünden die in den Himmel schreyen? Vier.

1. Fürsätzlicher Todtschlag.
2. Die Sodomitische Sünd.
3. Vnderdruckung der armen Wittwen vnd Waisen.
4. Vnd wann man den verdienten Liedlohn den Arbeitern vnd Taglöhnern auffhelt vnd entzeucht.

Vnd solche Laster werden von GOtt offt in diesem Leben schröcklich gestrafft.

Wie viel seynd der frembden Sünden? Neun.

1. Zu der Sünd rathen.
2. Einen andern heissen sündigen.
3. In anderer Sünd verwilligen.
4. Andere zur Sünd anreitzen.
5. Anderer Sünd loben.
6. Darzu stillschweigen.
7. Dieselb übersehen oder verhengen.
8. Deß frembden Guts sich theilhafftig machen.
9. Anderer Sünd vertheidigen.

Dann also werden wir an frembden Sünden vor GOtt schuldig vnd theilhafftig/ als ob wir sie selbst persönlich begangen hätten.

Ist es auch genug / das Böse lassen / vnd die Sünd meiden?

NEin. Dann ein jeglicher Baum/der nicht gute Früchte bringet / der wird außgehawen / vnd in das Fewer geworffen. Wer aber den Willen deß Vatters thut / der wird eingehen in das Reich der Himmeln.

Was Guts sol dann ein Christ thun vnd wircken?

ER sol nüchtern / gerecht vnd gottselich vor GOtt vnnd den

Menschen leben / vnnd mit guten Wercken seinen Christlichen Beruff zieren vnd gewiß machen.

Wie vielerley seynd der guten Werck?

Fürnemblich dreyerley:

1. Betten. 2. Fasten. 3. Allmosen geben.

Worzu nutzen vnd dienen vns die guten Werck?

AVß den guten Wercken / vnd nit auß dem Glauben allein / wird der Mensch gerechtfertiget / vnd erlanget die Kron der Gerechtigkeit. Vnd wer da thut die Gerechtigkeit / der ist gerecht. Die gutes thun / werden eingehen in das ewige Leben / die aber böses thun / in die ewige Pein.

Wie viel seynd leibliche Werck der Barmhertzigkeit?

Sieben.

1. Die Hungerigen speisen.
2. Die Dürstigen trăncken.
3. Die Nackenden bekleiden.
4. Die Gefangenen erledigen.
5. Die Krancken besuchen.
6. Die Frembden beherbergen.
7. Die Todten begraben.

Von diesen sagt Christus: Selig seynd die Barmhertzigen / dann sie werden Barmhertzigkeit erlangen.

Wie viel seynd geistliche Werck der Barmhertzigkeit?

Sieben.

1. Die Sünder straffen.
2. Die Vnwissenden lehren.
3. Den Zweiffelhafftigen recht rathen.
4. Vnd für die Lebendigen vnd Todten Gott bitten.
5. Die Betrübten trösten.
6. Das Vnrecht gedultig leiden.
7. Denen / die vns beleidigen / gerne verzeihen.

Mit

Mit was massen wir aber außmessen / mit derselben wird vns wider eingemessen.

Welches seynd die acht Seeligkeiten?

Es seynd die / so Christus im Anfang seines Evangelischen Gesätzes gelehrt / da er spricht:

1. Seelig seynd die Armen im Geist / dann ihr ist das Reich der Himmeln.

2. Seelig seynd die Sanfftmütigen / dann sie werden das Erdreich besitzen.

3. Seelig seynd die wainen vnd Layd tragen / dann sie werden getröstet werden.

4. Seelig seynd die Hungerig vnnd dürstig seynd nach der Gerechtigkeit / dann sie werden ersättiget werden.

5. Seelig seynd die Barmhertzigen / dann sie werden Barmhertzigkeit erlangen.

6. Seelig seynd / die eines reinen Hertzen seynd / dann sie werden GOtt anschawen.

7. Seelig seynd die Fridsamen / dann sie werden Kinder GOttes genennt werden.

8. Seelig seynd die Verfolgung leyden vmb der Gerechtigkeit willen / dann ihr ist das Reich der Himmel.

Wie viel seynd Evangelische Räth?

Deren seynd fürnemblich drey.

1. Freywillige Armuth. 2. Ståte Keuschheit. 3. Volkommener Gehorsam vnter einem geistlichen Obersten.

Welches seynd die letzten Ding deß Menschen?

Diese vier.

Der Todt. Das letzte Gericht. Die Höll. Das Himmelreich.

Gedenck dann / O Mensch / in allen deinen Wercken deiner letzten Ding / so wirstu ewiglich nicht sündigen.

INSTRUCTION,

Wie man den Catechismum der Jugend fürhalten soll/vnd wie ein Catechista soll qualificirt vnd beschaffen seyn.

I. ERstlich vnd vor allen Dingen/wil einem Catechisten vonnöthen seyn/daß er gleichsam ein Mütterliches Hertz an sich nemme/vnd nit anders gedencke/dann diese Kinder/die er in dem Catechismo vnderrichten wird/seynd jhme/von Christo dem HErrn selbst/an seiner statt/zu vnderweisen/befohlen/ welcher sie in dem Evangelio so freundlich hat heissen zu sich kommen/jhnen das Himmelreich zugesagt/die Händ auff sie gelegt/vnd mit grosser Lieb vmbfangen/ *Et complexus eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos*; sagt Marcus; Ja mit außtrucklichen Worten verheissen: *Quisquis unum ex hujusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit.* Solle derowegen solche Kinder/in seinem Hertzen/ alle miteinander mit gleicher Liebe in Christo vmbfangen/wie auch der H. Paulus seine Galatern vmbfangen/die er auß hertzlicher Liebe *Filiolos* geheissen/*Filioli*, sagt er/ *quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Welche Lieb/wann sie da ist/wird auch die Demuth vnd Gedult nit manglen/welche von der Liebe herrühren: Vnd alles was er von der Kinder wegen thut/mit dem heiligen Paulo sagen wird: Darumb thue ich solche demüthige Werck/ *Charitas enim Christi urget nos.*

II. Zum Andern/soll jhn fürnemblich zu solcher Demuth vnd Gedult bewegen/wann er bey jhm selbsten wol betrachten wird/ wie groß vnd hoch dieser Catechismus soll gehalten werden. Dann/obwol die Vnderweisung der Kinder/ins gemein darvon zu reden/ vnd dem äusserlichen Schein nach/ sich ansehen läst/ als ob es ein schlecht Ding/ vnd einer geringen Ehr vnnd Lobs werth/so ist doch solches/in der Warheit/ein so wichtiges Werck/daß es auch bey den Heyden vnd Vnglaubigen groß geachtet worden/in dem es keinem andern dann dem Eltisten vnnd Fürnembsten der gantzen Stadt vertrawt worden/ wie Xenophon von den Persianern vnnd Lacedæmoniern schreibet: Wie viel mehr solt dann das von dem Catechismo oder Kinder-Lehr verstanden werden/ in welcher die Christliche Jugend in dem rechten Weg der Seligkeit vnderrichtet wird? Dahero dann nit vnbillich die H H. Vätter vnd Lehrer solche Kinder-Lehr so hoch geschätzet/ daß sie nicht allein *Catecheses* für die ainfältige Kinder geschrieben/als Cyrillus Hierosolymitanus, sondern sich selbsten solches löblichen Wercks vnderfangen/ vnd die

Jugend mit grosser Lieb / Demut vnd Gedult vnderweisen. Ein solcher *Catechista* war in Alexandria der heilige Lehrer Clemens Alexandrinus, vnd nach jhm der alte Lehrer Origenes, wie auch andere Hochgelehrte vnnd heilige Männer / wie von jhnen Eusebius Cæsariensis schreibt.

Hist. Eccl. lib. 5. c. 10. & 11. & lib. 6. c. 12.

III. Zum Dritten / soll ein Catechista dise Demut vnnd Gedult nit nur innerlich in dem Gemüt tragen / sondern auch äusserlich / vnd in dem Reden vnd conversiren mit den Kindern erzeigen / gleichsamb mit den Kindern ein Kind werden / jhre Natur / mores vnd proprietates an sich nehmen / eine schlechte gerechte einfaltige vnnd langsame Red bey jhnen führen / damit sie durch solche Gleichförmigkeit desto besser gegen jhme animirt vnd gesinnet / vnd / was von jhme gesagt / leichter verstehen vnd behalten mögen. Dann / wann das Sprichwort auch bey Hochverständigen vnd in allen Reden wahr ist / *Veritatis simplex oratio*, wie vil mehr wird solche simpliciter von einem Catechista erfordert? Dahero dañ der H. Vatter Hieronymus / ohnangesehen er ein Hochgelehrter Lehrer der Christlichen Kirchen / nit desto weniger aber hat er sich gegen der Edlen Römerin Læta anerbotten / daß / wann sie jhm jhr kleines Töchterlein Paulam gen Betlehem schicken werde / wolte er sich solches Kinds / auch in seinem höchsten Alter / gern vnd willig annehmen / sie in allen Gottseligen Tugenden vnderweisen / seinen gewohnlichen stylum vmbkehren / vnd sich der Kindersprach mit dem Kind gebrauchen da er also schreibt: *Gestabo humeris, & balbutientia senex verba formabo; multò gloriosior mundi Philosopho; qui non Regem Macedonum Babylonio periturum veneno, sed ancillam & sponsam Christi, erudiam, regnis cælestibus offerendam.*

Epist. 18

Von der Materi deß Catechismi.

I. Die Materi der Kinderlehr kan / in gemein zu reden / seyn / der klein Catechismus Petri Canisij: In welchem aber ein Catechista fein ordenlich procediren sol / alle Fragen vnd Antworten / ja die Wörter in particulari, selbsten / wo es vonnöthen / wol vnd klärlich expliciren. Als exempli gratia, diese Wörtlein / ein Catholischer Christ / begreiffen vil in sich / vnd bederffen einer weiteren explication vnd Außlegung / warumb man sage / ein Catholischer vñ nit nur bloß ein Christ. Item / was Catholisch sey / woher dieser Namen seinen Vrsprung habe / vnnd dergleichen / ꝛc.

II. Damit jhm aber dergleichen Materien zu explicieren nicht manglen / wird vonnöthen seyn / daß er sich vmb etliche gute vnd bewerthe Authores vmbsehe / so von dem Catechismo ex professo tractiren / alsdann

auch dergleichen in unsern *Decretis synodalibus c. 7. de Catechismo & institutione Christianæ juventutis*, angeführt und benambset seynd.

III. Neben diesen / kan er sich zuweilen der Exempeln der lieben Heiligen gebrauchen / so jhme für sein Auditorium nütz- und aufferbäwlich zu seyn bedüncken werden / sonderlich aber deren / welche von Jugend auff ein reines unschuldiges Leben geführt / als da seynd bayde heilige Johannes / S. Nicolaus / S. Veit / S. Ludovicus / S. Thomas von Aquin / die allerseligiste Junckfraw Maria / S. Catharina / S. Agatha / S. Barbara / S. Agnes / und dergleichen Heiligen mehr / welcher Leben er auß dem Surio Carthusiano oder Flore Sanctorum Petri Ribadeneiræ nemmen wird.

IV. Wañ etwan ein grosses Fest vorhanden / soll er von demselben auch etwas lassen neben dem Catechismo einlauffen / und mit wenig Worten erklären / was dises Fest in sich halte / und wie es nützlich möge begangen werden / wie auch zuweiln etwas auß dem Evangelio / doch nur fein schlecht und ainfältig.

V. Er sol auch offtermals seinen Kindern fürhalten / wie sie jhren Eltern / Schulmaistern und anderen Obrigkeiten sollen Gehorsamb laisten / GOtt förchten unnd lieben / ein züchtiges unnd reines Leben führen. Zu Morgens / zu Nachts / vor und nach dem Tisch / auch wann man das *Ave Maria* leutet / fleissig betten / Item hergegen so offt mit ernstlichen Worten vermahnen / daß sie nit schweren / liegen / unzüchtige Wort reden / und was dergleichen Laster mehr seynd / so bey den Kindern im schwang gehn / Jhnen die præmia unnd grosse Belohnungen der Frommen fürhalten / dann auch die Straffen / so wol zeitliche als ewige / deren / so dergleichen Laster begehn.

VI. Alles was Er tractiert / soll er in gewisse Puncten außthailen / und / gleichwie ein Mutter jhrem Kind die harte Speiß zuvor kewet / also soll er auch die Materi / so Er im Catechismo fürhalten will / nicht also gantz und rauch jhnē fürlegen / wie sie jhm daheimb in den Büchern fürkom̃en / sondern solche bey jhm selbsten zuvor ruminiren / und durch Gleichnussen / Exempl und andere Mittl also præpariren und zuberaiten / damit sie den Kindern zu einer tauglichen Speiß werden. Wie dann der heilige Paulus seinen lieben Corinthern gethan / da er sagt: *Tanquam parvulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis*; Unnd Christus der HErr selbsten / so Täglich in dem Tempel gelehrt hat / ohn Zweiffel nicht hochwichtige unnd subtile quæstiones tractirt, sondern solche / deren das gemein Volck wol fähig war.

Was Er für eine Ordnung vnder den Kindern halten solle.

I. DJe Kinder wird er nicht confusè vnd ohn allen Vnderscheid lassen durch einander sitzen/sondern die Mägdlein von den Knaben absondern/vnd in gewisse vnderschiedliche Bänck zu beyden Seiten außtheilen / als nemblich die Knaben auff eine Seiten / die Mägdlein auff die andere/also daß zwischen beyden Seiten ein zimbliches spacium sey/ damit Er indem Examiniren vnd Catechisiren hin vnd wider gehen möge.

II. Was sein Ort belangen thut/ist rathsamb/daß er sich diß Orts verhalte/wie sich Christus in dem Schifflein S. Petri vnd sonsten gewöhnlich verhalten hat. *Sedens docebat eos*, sagt Lucas; Dann dieweil die Kinder von Natur vnruhig/vmbschweiffig vñ vnauffmerckig seynd/ will gäntzlich vonnöthen seyn/ daß / wann der Catechista mit seiner Lehr ein Frucht schaffen wil/nicht weit von jhnen seye/sondern bey vnd vor jhnen/doch/wann es seyn kan/vmb etlich Grad vnd Stafflen höher / vnd also wann er den Catechismum explicirt, *Sedens docebit eos*, wann Er aber examinirt vnd fragt / soll er bey vnd zwischen jhnen hin vnd wider gehen/wie es jhm gefällig.

Wie Er sich in dem Anfang deß Catechismi verhalten soll.

ZVm ersten soll er die fürgenommene Lection zuvor privatim GOTT dem HErrn in seinem Gebett commendiren/als ein Ding/daran das Heyl viler edlen Selen gelegen / welche nach seinem Ebenbild erschaffen/vnd mit dem kostbarlichen Blut Christi erlöset seynd/vnd jhn vmb seine Göttliche Gnad vnd Beystand anruffen/ damit er solches Werck vnnd Lection zu seiner Göttlichen Ehr vnd Aufferbawung der Christlichen Catholischen Kirchen/verrichten möge. Dann wie D. Paulus sagt: *Neque, qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed, qui incrementum dat, Deus.*

Vor dem Gebett kan er einen geistlichen Ruff singen lassen / als: Kom heiliger Geist/ꝛc. oder/O wahrer GOtt / ꝛc. Item zu Weihenächtlichen Zeiten/Weihenacht-Gesänge/zu Oesterlichen Zeiten andere.

Das Vatter vnser / den Englischen Gruß / vnd den Glauben/soll der Catechista den Kindern selbst vorbetten/welche alle niderknyen/ Er aber soll an seinem Ort stehen/das Angesicht gegen den Kindern kehren/sich bezeichnen mit dem Zeichen deß heiligen Creutzes / vnd mit heller vnd langsamer Stimm also anfahen:

In dem Namen GOttes deß Vatters:

Welche Wort / wann Er sie gesprochen / so lang still halten / biß sie von den Kindern auch nachgesprochen. Darnach / wann er sagt:

Vnd deß Sohns:

Widerumb still halten / welches Er in dem Gebett / Zehen Gebotten / vnd allem dem / das Er jhnen vorspricht / thun soll / Nemblich nicht viel Wort / sondern gar wenig zusammen nehmen / damit die Kinder solche wenige Wort desto besser vernehmen / vnd ordenlicher widerholen mögen.

Weil er das Vatter vnser / vnnd andere Gebett vorspricht / sol Er mit auff- vnd zusamen gehebten Händen vor jhnen stehen / vnnd gute achtung geben / daß die Kinder fein gleich vnd zumal mit einander die wort *repetiren*; Sie auch dahin gewöhnen / daß sie alle Gebett / vnd was sie sonsten auß dem Catechismo *recitiren*, lernen von wort zu wort außsprechen / wie sie in dem Catechismo begriffen seyn.

Wie Er sich in dem examiniren vnd Lection verhalten soll.

ERstlich / nach dem Gebett / geht Er von seinem Orth zu den Kindern / Examinirt vnd fragt sie / was vor 8. Tagen in dem Catechismo gehandlet worden / vnd nachdem Er etliche auff der einen seiten gehört / sol ers auff der andern auch thun / vnd ein ainige Frag etlich mal *proponiren*.

II. Ob es wol einem Kind schwär / daß es die gantze Lection deß Catechismi außwendig daher *recitire*, ist es doch nit schwär / daß alle Kinder alles / vnnd ein jedes etwas / behalte / derohalben / wann Er einen Puncten von einem Kind gehört / wird Er zuweiln *content* darmit seyn / vnnd den andern von einem andern begehren / oder auch eben den gesagten *repetiren* lassen / wie er es dann für gut ansicht.

III. Damit die Kinder in dem Antworten desto behertzter seynd / vnnd in allen Catechismis etwas gewisses wissen zu *recitiren*, mag Er einem / zween oder dreyen die Puncta / so Er nechst fürgehalten / etlich Tag zuvor schrifftlich übergeben / doch auff das allerkürtzest / so jmmer müglich.

VI. Welche wol bestehen / soll Er loben / die aber übel bestehn / nit rauch oder mit harten Worten anfahren / sonder jhnen ein Hertz machen / sie entschuldigen / vnd trösten / sie werdens nemblich auff nechsten Catechismo besser lernen. Item / wann sie in dem Antworten jrr werden / jhnen helffen / vnnd mit freundlichen worten auffmuntern / vnd ein Hertz machen.

V. Wann Er mit dem Examiniren fertig / verfüg Er sich alsdann zu denen / so noch nit recht betten / oder das heilig Creutz machen können / vnd exa-

minire sie / das Kind in dem / das in dem andern Gebett / etliche lasse er das Creutz machen / vnd wann sie es nit wissen/zeige er jhnen solches mit eigner Hand/vnd mache es jhnen vor.

VI. In etlichen Orten sagen sie her jhre Namen / als wann ein Knab Johannes/Georgius/ꝛc. oder das Mägdl Maria/Anna/ꝛc. heissen / so fragts der Catechista: Wer seynd diese Heilige gewest / vnd was lernen wir von jhnen? Item/etliche recitiren das Evangelium desselbigen Sontags außwendig/oder was sie auß der Predig behalten.

VII. Nach dem Examiniren/ soll er gewöhnlich zween Knaben / oder zwey Mägdlein fürstellen/die ein Capitel oder Hauptstuck auß dem Catechismo außwendig recitiren/ also/daß das eine frage / das ander aber antworte/vnd alles mit lauter Stimmen/ vnd langsam / damit sie von allen Zuhörern mögen gehört vnd vernommen werden.

VIII. Damit die Kinder desto mehr auffgemuntert vnd zu grösserm Fleiß angetrieben werden/soll er jedes mahl etliche munuscula außtheilen/ denen/so fleissig seynd vnd wol bestehen/ als deren seynd allerley kleine Bildlein/gemahlte Briefflein/Rosenkräntz/Item Creutzlein/ darin S. Johannes-Evangelium: wie auch kleine Büchlein / als Beichtbüchlein / Communion büchlein/Meßbüchlein/Zuchtbüchlein/ꝛc.

IX. Letztlich setzet er sich nider/explicirt den Catechismum/ vnd gibt jhnen ein newe Lection für / beschleust darnach den Catechismum auff solche Weiß: Die Kinder knyen alle nider / legen die Händ zusammen. Er aber stehet vor jhnen/machet das Zeichen deß heiligen Creutzes / immassen wir droben im Anfang gemeldt. Darnach spricht er jhnen die zehen Gebott/ die Gebotte der Christlichen Kirchen / vnd die vier letzten Ding deß Menschen/ auß dem Catechismo vor / vnd lässet sie also im Namen GOttes gen Hauß gehen.

DE

DE PRÆDICATIONE VERBI DEI,

Ex Concilio Provinciali Coloniensi, celebrato, Anno 1536.

De disseminatione verbi Dei.

Cap. I.

HOc ministerium sanctissimus Apostolus cœteris omnibus præfert. Unde, & Corinthijs scribens, ait: Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare. Cui & cæteri Apostoli adstipulantur, cum inquiunt: Non est æquum, nos relinquere verbum, & ministrare mensis. Quin imò & Christus alijs anteponit: Euntes, inquiens, in universum mundum, prædicate Evangelium omni creaturæ, ac docete omnes gentes; baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; docentes eos, servare omnia, quæcunque mandavi vobis. Quamobrem S. Paulus, Timotheum excitans, ait; Attende lectioni, attende exhortationi & doctrinæ; noli negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterij; hæc meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. attende tibi & doctrinæ, insta in illis; hoc enim faciens, & te ipsum salvum facies, & eos qui te audiunt. Et iterum: Tu verò vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, prædica verbum, insta opportunè, importunè, ministerium tuum imple.

Quid Parocho meditandum.

Cap. II.

MEditabitur Parochus, quid ipsi Dominus per Ezech. c 3. 33. ac 34, præceperit; parabolaque speculatoris, menti infigenda est: Speculatorem, inquit, dedi te domui Israel. quod si speculator viderit gladium venientē, & non insonuerit buccinâ, & populus se non custodierit, veneritq; gladius & tulerit de eis animam, ille quidem iniquitate suâ captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram. Parochi quidem sunt, quibus potissimùm dictum est: Fratres, si quis ex vobis erraverit à veritate, & converterit quis eum; scire debet, quoniam, qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte. Dura est nimis illa Prophetæ lamentatio: Parvuli petierunt

panem,

panem, & nemo dabit eis. Paſce ergo fame morientem: ſi non paveris, occidiſti. At homo ex duabus partibus conſtat; ex carne ſcilicet & ſpiritu: duplici ergo cibo opus eſt. nam, ut ſacra Scriptura ait: Non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Cibus exterior carnem tantùm mortalem reficit, & intrans per os in ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur. Panis autem ſpiritus, tam per verbum prædicationis, quàm ſacramentaliter in veritate Corporis & Sanguinis Dominici, *in* viva fide comeſtus, vivificat, reficit ac vegetat animam; qui non perit, ſed permanet in vitam æternam; &, hunc qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pij ſciunt ac ſentiunt. Vivus en*im* ſermo Dei eſt & efficax, & penetrantior quovis gladio ancipiti, ac pertingens uſque ad diviſionem animæ & ſpiritus, compagúmque & medullarum.

Fidelitas imprimis in Parocho requiritur.

Cap. III.

Hic jam inter hujus cæleſtis panis diſpenſatores quæritur, ut fidelis quis inveniatur: fidelis, inquam, ſervus ac prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ut det illis eſcam in tempore. Beatus ille ſervus, quem, cùm venerit Dominus ejus, invenerit ſic facientem. Sin ſecus, veniet Dominus ſervi illius, in die quo non ſperat, & horâ quam ignorat; & dividet eum; partémque ejus ponet cum hypocritis, ubi erit fletus & ſtridor dentium.

Quis ſit fidelis verbi diſpenſator.

Cap. IV.

Is autem fidelis eſt diſpenſator, atteſtante diviniſſimo Joanne, cujus ſcopus unicus ille Chriſtus eſt, & cujus ſpiritus confitetur, Chriſtum in carne veniſſe; id eſt, ut Divus Paulus interpretatur, qui docet, apparuiſſe gratiam Dei & Salvatoris noſtri omnibus hominibus, ad erudiendum nos, ut, abnegantes omnem impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè, juſtè & piè vivamus in hoc ſæculo, exſpectantes beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Qui, inquam, docet, eundem Jeſum Chriſtum, Dominum noſtrum, hominem factum, ut daret ſe ipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Quibus verbis S. Paulus duas in Chriſto naturas, Verbi ſcilicet & Carnis, indiſſolubili vinculo cohærentes, & utriuſque naturæ rationem, complectitur: Verbi; quatenus erudit nos, docens, quæ ſit voluntas

Patris;

Patris; quam facientibus, denunciat præmium, prævaricantibus verò pœnam æternam: Carnis verò; quatenus datus & immolatus est pro nobis in ara Crucis, Agnus immaculatus, & victima, tollens peccata mundi, nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus, & eâdem cogitatione armemur: quia, qui passus est in carne, desiit à peccatis, ut jam non desiderijs hominum, sed voluntate Dei, quod reliquum est in carne temporis, vivamus. Omnis autem Spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est; & hic est Antichristus; de quo audistis, quoniam venit, & jam in mundo est.

Omnis Scriptura ad geminam charitatem exigenda.

Cap. V.

IS item fidus est minister Verbi, qui omnem Scripturam ad Christianam exigit charitatem. Charitas enim Christianismum consummat, quemadmodum apud Divum Paulum legimus: Finis præcepti est charitas, de corde puro, conscientiâ bonâ, & fide non fictâ; & est potissimùm illud indicium, quo Christiani esse comprobamur. In hoc (ait Christus) cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Unde B. Augustinus, in libris de Doctrina Christiana, brevissimam methodum, ad pervestigandas intelligendásque Scripturas, commonstrare volens: Quisquis Scripturas divinas, vel quamlibet illarum partem, intellexisse sibi videtur, ita ut in illo intellectu non ædificet geminam charitatem Dei & proximi, is nondum intellexit, quòd legis ac Scripturarum summa, finis, ac plenitudo, sit dilectio; quæ duobus mandatis comprehenditur; nempe: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex totâ mente tua; &, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum; &, quemadmodum vultis ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis: in his duobus mandatis universa lex pendet & Prophetæ. Quicunque ergo ad hanc amussim doctrinam suam attemperat, is nunquam potest perniciosè errare.

Summa Evangelicæ prædicationis.

Cap. VI.

EZechiel verò Propheta summam suæ prædicationis Dominum enarrantem facit, hisce penè verbis: Vivo ego, dicit Dominus; nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur impius & vivat; justitia

justi non liberabit eum, in quacunque die peccaverit: & impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conversus fuerit ab impietate suâ. Quare, qui egerit pœnitentiam à peccato suo, fecerítque judicium & justitiam, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quicquam injustum, vitâ vivet & non morietur. Quod Christus brevibus complexus: Pœnitentiam, inquit, agite; appropinquavit enim regnum Cœlorum. Sed de his aliàs locupletiùs. suffecerit hìc, utcunque indicâsse scopum.

Parocho cautissimâ sollicitudine in Prædicatione Verbi Dei utendum.

Cap. VII.

QUò autem sollicitiùs Parochus provinciam, cui admotus est, gubernare satagat; haud existimabit, se alicui levi muneri, sed omnium gravissimo ac difficillimo, præfectum; tantæ nimirùm difficultatis, ut Verbi prædicatorem undequaque absolutum, vix unum è millibus reperias. Non idem est ovium palatum: magna in pascendis varietas: quod unam oviculam nutrit, alteram macerat aut mactat. Culpaverit aliquis avaros; prodigus hinc argumentum prodigalitatis suæ colliget. Culpaverit prodigos; avarus inde tenacitatis suæ excusationem arripiet. Ea est hominum malitia, ut nedum alium, sed & sanctissimum Dei Verbum, pro suis quisque affectibus, ac ad sua desideria con fovenda potiùs quàm eradicanda, trahat. Videmus, prô dolor, quemadmodum hac tempestate plerique Sacras litteras in parabolam ac proverbium vertant, atque, ad excusandas excusationes in peccatis, summa vi ac impudentiâ, torqueant, adulterantes Verbum Dei. Quare Parochus cautissimâ sollicitudine agere debet per gladium Dei, secantem à dexteris & à sinistris, ut medium iter pateat, ad incedendum per viam regiam mandatorum Dei.

Quemadmodum sermo temperandus.

Cap. VIII.

ATtemperandus sermo, quoad fieri potest, pro auditorum captu, alij siquidem acri ingenio ac judicio sunt, alij hebetes animo ac rudi minervâ præditi; quidam attenti, quidam verò desides; hi rectè ac sincerè instituti, illi seducti ac decepti. Discretione ergo maximâ opus

est. Breviter; nemo erit concionator absolutus, cui præter vitam exemplarem non adsint omnia quæ sequuntur: nempe, cognitio Scripturarum utriusque Testamenti, ingenium velox, solers atque versatile, eloquentia vehemens, suadibilis & suavis, neque interim minùs temperata quàm copiosa, prudentia, rerum ac personarum docendarum experientia multiplex, immobilis constantia; denique spiritus; qui si deerit, reliquis donis parum profecerit. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Quomodo enim ad æternarum rerum desideria alios accendet, qui ipse totus languet, & friget, nondum spiritu concepto, qui ex Deo est, quem & ipse Deus dat bonum petentibus se? En, quàm arduum est concionandi munus! Nec tamen propterea diffidentiâ (quæ plerumque multos avertit) deserendum, ad evangelizandum missi sunt Parochi. Væ ergo illis, si non evangelizaverint. Si quis autem eorum sapientiâ indiget, scrutetur Scripturas, & postulet à Deo; qui dat omnibus affluenter, & non improperat; & dabitur ei.

Quid cavendum inter concionandum.

Cap. IX.

CAvebit autem modis omnibus, ne lubricus in docendo sit, huc illúcque effluens; & imprimis, ne vento doctrinarum, ab Ecclesia Catholica non receptarum, veluti nubes sine aquâ, circumferatur: sed formam habebit sanorum verborum ab Ecclesia. S. Paulus ad Titum ait: Loquere quæ decent sanam doctrinam, verbum sanum & irreprehensibile.

Nihil aut fabulosum aut suspectum adferendum.

Cap. X.

INeptas autem & aniles fabulas devitabit: qualia sunt, quæ ex nullis probatis autoribus, sed potiùs suspectissimis obscurorū hominum commentis, afferuntur exempla, olim verè genealogiæ interminatæ, quod ad pietatem illa nihil fecerint; exercebit autem se ipsum ad pietatem; quod corporalis exercitatio ad modicum utilis sit, pietas autem ad omnia utilis, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.

Loquacitas vitanda.

Cap. XI.

NEque minùs vitabit prophana & vaniloquia, hoc est, futilem & inanem loquacitatem; quâ nonnulli, ratiocinationibus humanis, falsam scientiæ opinionem sibi venantur. Sic enim suum compellat Timotheum D. Paulus: O Timothee, depositum custodi; devitans prophanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.

Quemadmodum Parochum adversus hæreticos pugnare deceat.

Cap. XII.

PAratos nos esse vult Apostolus Petrus ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe & fide; sed cum modestia & timore. Neque ergo doceat, neque intendat his Parochus, quæ quæstiones magis præstant, quàm ædificationem quæ est charitas, 1 Tim. 1, & iterum 2 Tim. 2 & 3, Paulus ait: Stultas & sine disciplina quæstiones, & pugnas legis, respue, sciens, quia generant lites: servum autem Domini non oportet litigare. Proindéque, ubi cum hæreticis res est, corripiet quidem eos cum modestia, qui resistunt veritati; si quando Deus det illis pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant à diaboli laqueis, à quo tenentur captivi ad ipsius voluntatem. Quòd si non profecerit, hæreticum hominem post unam & alteram correptionem devitet; sciens, quia subversus est qui ejusmodi est, & delinquit cùm sit proprio judicio condemnatus. Nequaquam autem ad populum verbis contendat; ad nihil enim utile est nisi ad subversionem audientium: memor Apostolici sermonis, quo reijciuntur omnes qui scissuram quærunt. Si quis enim vult contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.

A scommatis & convicijs abstinendum.

Cap. XIII.

INter concionandum ergo à scommatis, maledictis, ac convicijs omnino abstinendum est; prædicetur purè ac sincerè Dei Verbum, juxta Ecclesiarum traditionem, & Patrum ab Ecclesia Catholica approbatorum interpretationem. Quæ verò in contentionem vel disceptationem revocari possunt, penitus sileantur.

In contentiosis dogmatibus quomodo docendus populus sapere.
Cap. XIV.

IN controversis autem & contentiosis obscurisque dogmatibus, quæ sacris voluminibus vel universali Ecclesiæ consensu expressè decisa non sunt, populus privatim (maximè cum exomologesi se purgat, modò gravatam conscientiam in hoc habeat) ita docendus est sapere, atque hac cautione profiteri de his se credere, sicut credit Ecclesia. hoc enim tutius, quàm asseverare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

Qualem oporteat esse Parochum in reprehendendis criminibus.
Cap. XV.

ERit quoque Parochus in reprehendendis criminibus vehemens atque acer; constitutus est enim, ut annunciet populo scelera eorum; sic tamen, ut in suggestu vitia tantùm reprehendat, non personas nominatim perstringat. Argue, inquit Apostolus, increpa, obsecra, in omni patientia & doctrina. Ubi persona arguenda, denunciatione Evangelicâ utendum. Si peccaverit in te frater tuus, inquit Christus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Quòd si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: quòd si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum aut trium testium stet omne verbum: quòd si eos non audierit, dic Ecclesiæ; quòd si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Sic Paulus Corinthium, resipiscere nolentem, excommunicavit. Et hic iterum Christi doctrina & exemplum sequendum, ut benevolentia severitatem vincat; ut paratus sit Parochus dimittere peccanti, non modò septies, sed septuagesies septies. Et, cum Christo, paratior sit ad absolvendam adulteram, ad frugem melioris vitæ revertentem, quàm ad condemnandum. Quemadmodum Paulus quoque recepit Corinthium in gratiam, illum pœnitentem.

Manifesta reprehensio utriusque potestatis vitanda.
Cap. XVI.

VItanda quoque manifesta reprehensio utriusque potestatis, tam Ecclesiasticæ quàm civilis, neque invehendum in Ordinem aliquem, aut aliquod ab Ecclesia receptum genus vivendi. Omnis enim

poteſtas à Deo eſt, & propterea eatenus honoranda non inceſſenda. Sequenda præcurſoris Dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem à ſe repulit, aut ullâ contumeliâ affecit, ſed magis viam rectè vivendi oſtendit. Per ejuſcemodi enim incautam reprehenſionē, plebs ad ſeditionem magis, ac rebellionem incitatur; hanc murmur, odium, impatientia, contumacia, protervia, & detractionis libido comitantur, quin potiùs docendus populus eſt, obedire Magiſtratibus, præpoſitis ſuis, etiam diſcolis; ac interim admonendus eſt, ſi ſint Magiſtratus interdum vitioſi, id evenire, quòd Dominus regnare facit malos & hypocritas propter peccata populi; omnem animam poteſtatibus ſublimioribus ſubditam eſſe; quódque omnis poteſtas à Deo ſit; quod denique, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtat; niſi tamen poteſtas expreſsè præcipiat, quod eſt contra mandatum Dei; tum enim oportet plùs obedire Deo, quàm hominibus.

Quomodo corripiendi Magiſtratus.

Cap. XVII.

IN corripiendis verò Magiſtratibus, correctioni quoque fraternæ locus eſt; quemadmodum Joannes reprehendit Herodem; ſic enim legimus: Dicebat enim Joannes Herodi, non populo; Non licet tibi uxorem fratris tui habere. Quâ ſi nihil promoveas, poſtulanda & exſpectanda proviſio Prælatorum ac majorum magiſtratuum eſt; qui ſi diſſimulent, etiam conſultum magis, ut ultio remittatur ad Deum, quàm ut ſcandalum inde deterius ſubſequatur.

Admonendus eſt populus, ut oret pro Magiſtratibus.

Cap. XVIII.

EST autem populus frequenter in concionibus, poſt concionem verò ſemper, diligentiſſimè commonendus, ut Deum Opt. Max. pro poteſtatibus deprecetur. Obſecro, inquit gentium magiſter Paulus, ut fiant omnium obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus qui in ſublimitate conſtituti ſunt; ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate: hoc enim bonum eſt & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

Notantur, qui ſecus docent.

Cap. XIX.

SI quis aliter docet, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ei, quæ ſecundùm pietatem eſt, doctrinæ; ſuperbus eſt; nihil ſciens, ſed languens circa pugnas & quæſtiones verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ, conflictationes hominum corruptorum & qui veritate privati ſunt, exiſtimantium, quæſtum eſſe pietatem.

Ordo concionandi, quem ſimpliciores ſequentur.

Cap. XX. (XXII)

SImpliciores ac minùs eruditi concionatores, feſtis quibuſque diebus, concione, in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ Dei, (nempe ut Dominus ſuum Spiritum Verbo addere dignetur) cœptâ, initio ambas lectiones, quæ Epiſtola aut Evangelium Miſſæ ejus diei appellantur, ad verbum denarrabunt. Deinde, poſt imploratam divini nominis clementiam, regrediantur ad brevem utriuſque lectionis dilucidationem; locos aliquot communes ex utrâque deligentes, quibus populus ad vitæ pietatem, charitatémque Dei ac proximi, inflammetur. Denunciabunt quoque, quid Eccleſia Dei eo die potiſſimùm Deum oret ac precetur, quod in precationibus ſeu Collectis, quæ poſt cantatum Kyrie eleiſon, aut, Gloria in Excelſis, dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, ut idem pariter, intereà dum Sacra aguntur, Deum oret, ſi non verbotenus, mente tamen.

Sanctorum hiſtoriæ quatenus attingendæ.

Cap. XXI. (XXIII)

SAnctorum hiſtorijs ne nimis diu immorentur, quin potior pars (uti jam diximus) Evangelio detur & Epiſtolæ explicandis, quòd ſi fabuloſa videbitur hiſtoria, ne attingant quidem; ſi veriſimilis, leviter; eáque decerpant, quæ imitanda videantur. Miracula quoque ne impudentiùs jactentur, niſi quæ Scripturis prodita, aut à non levibus ſcriptoribus, ſumma cum hiſtoriæ fide, tradita fuerint.

Alle-

Allegoriæ quomodo explicandæ.
Cap. XXII. (XXIV.)

SI quas allegorias, aut ſenſus Scripturæ reconditiores, ſpiritualia ſpiritualibus conferentes, adferre velint; has ex receptis Eccleſiæ Doctoribus, veluti Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, Chryſoſtomo, ac ſimilibus comprobatis autoribus deſument.

Quomodo finienda Concio.
Cap. XXIII. (XXV.)

VBi ad calcem concionis deventum erit, brevi Epilogo, quo argumentum ac capita totius concionis renarret, utatur. id enim ad captum, ac fulciendam memoriam auditorum, plurimùm fecerit.

Quid recitandum finitâ Concione.
Cap. XXIV. (XXVI.)

DEbet quoque, finitâ concione, Decalogus ac Symbolum fidei, & ſuccinctè & exertè recitari; illa quoque exomologeſis ac publica peccatorum confeſſio, cum imploratione miſericordiæ Dei, purè ac diſtinctè pronunciari, ac moneri populus, ut iiſdem verbis Sacerdotem pronunciantem ſubſequatur; ac deinde recenſeri conſolatoria imprecatio remiſſionis peccatorum, ut populus, dejecto, contrito, humiliato animo, ac toto corde, cum Presbytero accingatur ad myſterium ſuæ redemptionis (quod in altari tractatur) contemplandum, fructúmque Dominicæ Paſſionis, quæ in Altaris myſterio commemoratur, repræſentatúrque, participandum.

Quomodo finitâ Concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis.
Cap. XXV. (XXVII.)

CUm multùm plerumque temporis, parvo cum fructu, teratur in recenſendis ſingulatim defunctorum nominibus, ubi viritim pro quolibet exigitur una Oratio Dominica, ídque interdum non citra ſuſpicionem vel quæſtûs vel ambitionis fiat: nobis potiùs videbitur, ut populus, ad communem pro defunctis orationem piè ac devotè diſcendam, accendatur, & hæ genealogiæ intermittantur.

Quomodo in Cathedra Sacerdos se gerere debeat. Cap. XXVI.

Decantato, in Missa solemni, Evangelio; Sacerdos, positâ ad cornu Epistolæ casulâ & manipulo, Cathedram conscensurus, indutus aut veste albâ & stolâ, aut superpelliceo & stolâ convenienti, pro diversitate temporum, pileum quadratum manu deferens, illum in Cathedra deponat; &, si Venerabile Sacramentum sit expositum, eum nunquam, aliàs lecto Evangelio, ad initium dictionis, imponat, & ad finem dictionis (uti etiam, si quando nomen Jesus pronunciat,) reverenter deponat. Primò itaque, in Cathedra deponens quadratum pileum & Evangeliorum librum, per unum circiter Ave Maria subsistat, & circumspiciat, auditorésque præsentes notet, donec ad quietem se populus composuerit; deinde pergat linguâ vulgari Germanicâ; & formet majorem Crucem, dicens: **Im Namen GOttes deß Vatters / deß Sohns ✠ / vnd deß Heiligen Geists / Amen.** Nach diesem folget das Thema, so er in Lateinischer Sprach außspricht v. g. am Newen Jahrs Tag / Et vocatum est nomen ejus Jesus, *Lucæ 2. cap.* Darnach sagt er langsamb diese folgende Wort: **Die Gnade / Friede / vnd Barmhertzigkeit GOttes deß himlischen Vatters / die Liebe seines Aingebornen Sohns Christi Jesu, die Gemeinschafft vnd Einsprechung deß Heiligen Geists / sey vnd bleibe bey vns allen / Amen.**

Pro diversitate temporum, loco verborum, **die Liebe seines aingebornen Sohns** / *dicat in Adventu,* **die Ankunfft** Christi Jesu; *in Quadragesima,* **das bittere Leyden vnd Sterben vnsers HErrn** Christi Jesu; *circa Paschalia Festa,* **die frölliche vnd frewdenreiche Vrstendt** Christi Jesu; *circa Ascensionem,* **die glorwürdigste Himmelfahrt** Christi Jesu *&c.* **sey vnd bleibe** *&c.*

Deinde clarâ voce dicat: **Die Wort / so ich ewer Lieb vnd Andacht jetzt in Lateinischer Sprach habe vorgehalten / seynd genommen auß dem heiligen heutigen** Evangelio, **so vns beschreibt der heilig** Evangelist Lucas **am 2. capit. seiner Evangelischen**

gelischen Hystorie. *Si sit Epistola, Lectio, vel alius Scripturæ textus, loco supradictorum verborum,* seynd genommen auß dem heutigen Evangelio, *dicat,* seynd genommen auß der heutigen Epistel/ Lection, oder auß der heiligen Göttlichen Schrifft/ vnd werden beschrieben bey dem heiligen Apostel N. oder weisen Mann/oder im ersten Buch N. am N. capitul/ vnd lauten auff vnsere allgemeine Teutsche Sprach also: V. G. Vnd sein Name ward genennet JEsus.

Finito themate, dicet: Diß seynd die Wort Christi, so Er geredet zu seinen Apostelen/ Jüngeren/Juden oder Phariseern. *Deinde, voce aliquantulùm submissiore, perget, & dicet,* Von diesen obangezogenen Worten/ehe wir etwas weiter reden/wollen wir zuvor die Gnad GOttes durch ein andächtiges Vatter vnser vnd heiligen Grueß demütigst begehren/ vnnd betten. *Post hæc, stans, clarâ voce orabit, Pater noster, Ave Maria, & Credo, Germanicè. Tempore Nativitatis, Paschatis, Ascensionis & Pentecostes, dicet sequenti modo, antequam oret Pater & Ave:* Dieses zu erhalten/lasset vns die Gnad GOttes deß HErrn/ durch das gewöhnliche Christ- Oster- Auffarth- oder Pfingst- Gesang/demütigst begehren/vnd singen. *In Nativitate, ante concionem,* Ein Kindelein so löbelich. *post concionem,* Gelobet seystu HErr Jesu Christ. *In Paschate, ante concionem,* Christ ist erstanden. *post concionem,* Christ fuhr gen Himmel. *In Pentecoste, ante & post concionem,* Nun bitten wir den heiligen Geist/ *&c. Peracto cantu, recitabit clarâ voce,* Vatter vnser *&c. &* Gegrüsset seystu Maria.

Post hæc dicat Concionator: Stehet auff/ bezeichnet euch mit dem Zeichen deß heiligen Creutzes. *Hîc formet parvam Crucem, ante frontem, os, & pectus, dicens,* vnd sprechet mit Andacht/Jm Namen GOttes deß Vatters ✠/ deß Sohns ✠/ vnd deß Heiligen Geists ✠/ Amen: Höret an die Wort deß heiligen

heutigen Evangelij, welches vns beschreibet der heilig Evangelist N. am N. capitul seiner Evangelischen Historie / vnd lauten auff vnsere allgemeine Teutsche Sprach also. *Lecto Evangelio, subjungit,* So weit verstrecken sich die Wort deß heiligen heutigen Evangelij, durch welcher Krafft verzeihe vns GOtt alle vnsere Sünd vnd Missethat/Amen. *His præmissis, repetat Thema; & concionem ordiatur; &, ne molestus sit, infra horam finiat.*

Finitâ concione promulget jejunia, festa, matrimonia, & si quæ alia promulganda occurrerint, deinde hortatur populum ad orandum hâc formâ.

WEilen wir nun in dem heiligen Gottesdienst versamblet seyn / so lasset vns GOtt den HErrn demütigist anruffen/ vnd vor das gantze Anligen der gesambten Christenheit andachtiglich bitten/als folgt:

ALlmächtiger/ewiger GOtt/ HErr himlischer Vatter / sihe an mit den Augen deiner grundlosen Barmhertzigkeit vnsern Jammer/Elend vnd Noth/ Erbarme dich über alle Christglaubige/für welche dein Eingeborner Sohn/ vnser lieber HErr vnd Heyland Jesus Christus, in die Händ der Sünder williglich kommen/vnd auch sein rosenfarbes Blut am Stamme deß heiligen Creutzes vergossen hat. Durch diesen HErrn JEsum wende ab/ gnädigster Vatter/die wollverdiente Straffe/ gegenwärtige vnd zukünfftige Gefährligkeiten / schädliche Empörungen vnd Kriegsrüstung/ Tewrung / Kranckheiten vnd betrübte armselige Zeiten / Erleuchte auch vnd stärcke in allem Guten/ Geistliche vnd Weltliche Obrigkeit vnd Regenten / damit sie alles beförderen / was zu deiner Göttlichen Ehr / zu vnserm Heyl/vnd zu gemeinem Frieden vnd Wolfahrt der Christenheit gedeyen mag.

Verleihe vns / O GOtt deß Friedens / rechte verainigung im Glauben / ohn alle Spaltung vnd Zertrennung / bekehre vnsere Hertzen zu wahrer Buß vnnd Besserung vnsers Lebens. Zünde an in vns das Fewr der Liebe / gib ein Hunger vnd Eyfer aller Gerechtigkeit / damit wir / als gehorsame Kinder / im Leben vnd Sterben dir angenehm vnd wolgefällig seyn mögen.

Wir bitten dich auch / wie du wilt / O GOtt / das wir bitten sollen / für vnsere Freunde vnd Feinde / für Gesunde vnd Krancke / für alle betrübte vnd elende Christen / für Lebendige vnd Abgestorbene. Dir sey einmahl befohlen / O HERR / all vnser Thun vnd Lassen / vnser Handel vnd Wandel / vnser Leben vnd Sterben. Laß vns nur deiner Gnaden hie geniessen / vnd dort mit allen Außerwehlten erlangen / daß wir in ewiger Frewde vnnd Seeligkeit dich loben vnd ehren mögen. Das verleyhe vns / HErr himlischer Vatter / durch Jesum Christum deinen lieben Sohn / vnsern HErrn vnd Heyland / welcher mit dir vnnd dem heiligen Geist gleicher GOtt lebt vnd regiert in Ewigkeit / Amen.

His subjungatur sequens Confessio generalis, his aut similibus præmissis verbis:

DAmit nun vnser Gebett GOtt dem Allmächtigen desto lieber vnd angenehmer / vns zumalen mehr nutz- vnd ersprießlicher seye / so wollen wir auch die offne Schuld beysetzen / vnnd mit Andacht sprechen / im Namen GOtt deß Vatters / deß Sohns / vnd deß heiligen Geistes / Amen.

Ein gemeine Beicht nach der Predigt.

JCh armer sündiger Mensch widersage dem bösen Feind / allem seinem Eingeben / Rath vnd That: Jch glaub in GOtt den Vatter / in GOtt den Sohn / vnd in GOtt den Hei-

ligen Geist. Ich glaub gäntzlich / was die gemeine Christliche Kirch befilcht zu glauben. Mit diesem heiligen Catholischen Glauben / beichte ich / vnd bekenne GOtt dem Allmächtigen / Mariæ seiner hochwürdigen Mutter / allen lieben Heiligen / vnd geb mich schuldig / daß ich / von meinen kindlichen Tagen an / biß auff diese Stund / offt vnd viel gesündigt hab / mit Gedancken / Worten / Wercken / vnd Vnderlassung viler guten Wercken / Wie dann solches alles geschehen ist heimlich oder offentlich / wissentlich oder vnwissentlich / wider die zehen Gebott / in den sieben Todt-Sünden / an den fünff Sinnen meines Leibs / wider GOtt / wider meinen Nechsten / vnd wider das Heyl meiner armen Seel. Solche vnd alle meine Sünde seynd mir leyd von Hertzen. Bitte darumb demütiglich dich ewigen barmhertzigen GOtt / du wollest mir deine Göttliche Gnad verleyhen / mein Leben fristen so lang biß daß ich alle meine Sünd mög beichten vnd büssen / deine Göttliche Huld erwerben / vnd nach diesem elenden Leben die ewige Frewd vnd Seeligkeit erlangen. Derhalben klopff ich an mein sündiges Hertz / vnd spreche mit dem offenen Sünder: O HErr GOtt / biß gnädig mir armen sündigen Menschen / Amen.

Confessione generali finitâ, dicat:

Misereatur vestri omnipotens Deus, &, dimissis peccatis vestris, perducat vos in vitam æternam.

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum, tribuat vobis omnipotens & misericors Dominus, Pater, & Filius ✠, & Spiritus sanctus, Amen.

Si post meridiem concionatus fuerit, absolutâ cantione, tempori aptâ, subjungat collectam de Pace; & demum addat Antiph. & Collectam de B. V. Deinde, postquam dixerit Versum, Divinum auxilium *&c. benedicat populum.*

DE CVRA PASTORALI CIRCA CERTAS PERSONAS.

De Sacellanis, Vicarijs, Altariſtis, &c.

I. *PArochi omnes, de ſua juriſdictione ac Canonicâ inſtitutione ſive inveſtiturâ, coram ſuo quiſque Superiori ſeu Decano rurali, per legitima inſtrumenta fidem faciant: ac, ad manus ejuſdem, profeſſionem fidei edant, ſecundùm formam, à ſacrâ Tridentinâ Synodo præſcriptam.*

II. *Provideant etiam ac advigilent, ut nullus Sacerdos, ſive Sæcularis, ſive Regularis, etiam exemptus, adminiſtrationem Sacramentorum, & præcipuè Confeſſionum audiendarum munus, aut prædicationem verbi divini, in Eccleſiis ſuis publicè ſibi ſumere audeat, niſi doctrinâ, moribus, & vitâ probatus fuerit Epiſcopo aut ejus Vicario, ejuſdémque approbationem aut reſpectivè benedictionem (quæ gratis dabitur) in ſcriptis obtinuerit; privilegiis contrariis quibuſcunque & conſuetudine etiam immemorali non obſtantibus.*

III. *Porro, convenit, ut conſtitutionem iſtam Paſtores in concionatorum admiſſione ideo diligenter admodùm obſervent, quòd, decreto magni Concilij Lateranenſis, omnes, qui prohibiti vel non miſſi, præter autoritatem ab Apoſtolica Sede vel Catholico Epiſcopo loci ſuſceptam, publicè vel privatim prædicationis officium uſurpare præſumſerint, excommunicationis vinculo innodari, &, niſi quantocius reſipuerint, aliâ competenti pœnâ plecti jubeantur.*

IV. *Non permittant etiam Paſtores ulli vago, ignoto, peregrino Sacerdoti, ſive Sæcularis ſive Regularis ſit, in ſuis Eccleſiis celebrare, aut alios actus ſacros exercere, priuſquam de ordinatione ſuâ ritè adeptâ, déque vita, moribus, eruditione, & titulo, fidem fecerit per Ordinarij ſui ſeu reſpectivè Superiorum ſuorum litteras, aut publica inſtrumenta, docuerítque, nullo Eccleſiaſtico impe-*

dimento

dimento se ab executione Ordinis arceri, & à Nobis, vel Vicario nostro in spiritualibus, licentiam in scriptis obtinuerit.

De Custodibus seu Campanarijs.

I. *Custodes nullo modo admittantur, nisi Catholici & probæ vitæ, ac prævia fidei professione; neque assumantur, nisi de consensu Pastoris, & Episcopi, vel ejus Vicarij, approbatione ac examine prævio.*

II. *Quantùm fieri poterit, literati recipiantur, qui ad communiter in templis usitata Presbyteris respondere valeant, & sciant, quæ sui sunt Officij, nec non cantum Gregorianum.*

III. *Singulis annis Custodes tradant suis Decanis descriptiones suorum proventuum, sub pœna duorum Thalerorum.*

IV. *Emittant etiam juramentum fidelitatis; ac præstent, ante suam admissionem, debitam & sufficientem cautionem.*

V. *Tradatur Custodibus Inventarium bonorum Ecclesiæ, juxta quod, quando Pastoribus visum, res, sibi creditas, ipsis exhibeant, atque rectè à se habitas & servatas probent.*

VI. *Panes & alios reditus, Custodibus debitos, fideliter ac irremissibiliter exigant, sub certa pœna.*

VII. *Lampades & luminaria Ecclesiæ conservent; curéntque, ut Ecclesiæ altaria, candelabra, vasa, imagines, & alia ornamenta, sint munda; &, quoties opus erit, auferant aranearum telas, ac pavimentum templi everrant.*

VIII. *Ut ter in die, juxta morem Ecclesiæ, pulsent; uti & sub elevatione in Sacro summo; & cætera fideliter faciant, quæ antiquitus, & de jure, Custodibus incumbunt.*

IX. *Denique, ut religiosè sua exequantur officia, non in quotidianis suis vestibus ministrent, sed, tempore Divinorum, lineâ veste seu superpelliceo sint induti, sub pœna depositionis ab officio, si illud gestare recusaverint.*

Juramentum Custodis.

ICh N. verheisse vnd gelobe GOtt / vnd seiner lieben Mutter/ allen Heiligen / vnd S. N. dieser Pfar-Kirchen (oder Capellen) Patron, daß ich trewlich alle Kirchen-Gütter vnd Sachen / fürnemblich aber die Schlüssel der Kirchen/ so lang ich am Ambt bin/ verwahren will / Lobe auch dieselbigen wider meines Pfarherrns oder desselbigen Geistlichen Obrigkeit niemand zu liefferen. Dem Pfarherrn vnd Land-Dechanten/ bevorab meiner hochgeistlichen Obrigkeit/ als Bischoffen / oder Dero geistlichen Consistorio will ich in allen Dingen/ so mein Ambt antrifft / vnd so lang ich dasselbige habe/ gehorsamb seyn / vnd was der Kirchen nützlich seyn wird / das wil ich beförderen / was aber dem Dienste GOttes abbrüchig/ der Kirchen schädlich oder vnehrlich mögen seyn/ nach meinem Vermögen / vmb GOttes vnd meiner armen Seelen Heyl willen/ gerne vnd fleissig allezeit verhindern. So helffe mir GOtt/ alle seine Heiligen / vnd dieß heilige Evangelium: In principio &c.

De Ludimagistris & Organœdis.

I. *NUlli admittantur vel tolerentur Ludimagistri, nisi cum præscitu & examine Decani districtûs in quo Schola sita fuerit.*

II. *Ante admissionem faciant professionem fidei Catholicæ.*

III. *Jurabunt quoque, se non admissuros neque docturos hæreticorum libros, sed tantùm à Decano & Pastore approbatos.*

IV. *Debitam Decanis & Pastoribus obedientiam spondebunt.*

V. *Dominicis & Festis Diebus, pueros ad Sacrum atque concionem, & ad Vesperas, seu alia officia divina, adducant.*

VI. *Quater ad minimum eosdem in anno confiteri faciant.*

VII. *Prælegent Catechismum Petri Canisij.*

VIII. *Nul-*

VIII. *Nullas exhibebunt comœdias, nisi à Decanis & Pastoribus approbatas.*

IX. *Quantùm fieri poterit, quotidie pueros in cantu Gregoriano instituant; minimùm autē omnibus sabbathinis & profestis diebus.*

X. *Organœdi facient & ipsi professionem fidei, & juramento se obstringent, quòd fidam Organi curam officiique sui habere rationem, in iisque, quæ ad illud pertinent, Decano aut Pastori obedire, & non nisi consuetas in Ecclesiis melodias in Organo ludere velint.*

Juramentum Ludimagistri.

ICH N. N. verheisse vnd gelobe GOtt dem Allmächtigen/ Mariæ seiner lieben Mutter/ S. N. N. vnsern Kirchen Patron oder Patroninnen auch allen lieben Gottes Heiligen/ daß ich dieses mir auffgetragenes Schuel-Ambt getrewlich verrichten/ den allein seeligmachenden Römischen Catholischen Glauben bekennen vnd lehren will; auch keinerley weise zulassen/ daß vncatholische Bücher in die Schuel gebracht/ oder von meinen Schuel-Kindern / vielweniger von mir oder den meinigen/ gelesen werden. Neben dem/ verspreche ich auch/ daß ich meinem Herrn Decano oder Pastori, vnd dessen geistlichen Obrigkeit/ so woll in der Kirchen als Schueldienst/ wie auch allen / mein Ambt betreffenden Sachen / vnderthänig vnd gehorsamb seyn wolle. So wahr helffe mir GOtt vnd sein heiliges Evangelium: In principio &c.

Juramentum Organœdi.

ICh N. N. gelobe GOtt dem Allmächtigen/ seiner lieben Mutter/ S. N. N. vnsern Kirchen Patron (oder Patroninnen) vnd allen Gottes Heiligen/ daß ich die mir anbetrawete Orgel fleissig bewahren/ daran nichts muthwilliger weise verderben lassen / vnd darauff keine andere / als von der Kirchen

vnd geistlicher Obrigkeit approbirte Melodeyen spielen / meinem Herrn Decano, oder Parocho, vnd dessen geistlichen Obrigkeit / in allen dieses mein Ambt betreffenden Sachen / gehorsamb vnnd vnderthänig seyn wolle. So wahr helffe mir GOtt vnd sein heiliges Evangelium: In principio &c.

Juramentum der Kirchen/Armen/ vnd Hospitaler-Häuser Provisoren.

ICh N. N. gelobe GOtt dem Allmächtigen / Mariæ seiner lieben Mutter/ S. N. N. vnserm Kirchen Patron (oder Patroninnen) vnd allen lieben Heiligen/ daß ich dieses mir anbetrawetes Ambt getrewlich bedienen/ der Kirchen (oder Armen/ oder Gasthauses) Renten fleissig einmahnen/ vnd zu derselben besten verwenden/ auch darvon jährlichs richtige Rechnung meinem Herrn Decano odtr Parocho thun wolle. Deme ich dann/ wie auch dessen geistlicher Obrigkeit in allen mein Ambt betreffenden Sachen/ zu gehorsamen vnnd nach dessen Rath alles anzuwenden vnd zu dispensiren verspreche. So wahr helffe mir GOtt vnd sein heiliges Evangelium: In principio erat Verbum, &c.

De Magistris Fabricæ.

I. *Magistri Fabricæ sint Catholici, ac professionem fidei ac fidelitatis juramentum edant.*

II. *Necessaria Ecclesiæ, & ad eandem spectantia, procurabunt; diligentérq; curabunt, ne bona fabricæ in alium usum convertantur.*

III. *Nihil novi procurent vel ædificent contra Pastoris consensum.*

IV. *Computum quotannis, non sine Pastoris præsentia, exhibeant; ac, requisiti, parati sint reddere rationem omnium redituum, Archidiaconis aut suis Commissariis, visitantibus, aut alias exigentibus.*

De Magistris Pauperum & Hospitalium.

I. M*Agistri pauperum, & Rectores Hospitalium, non assumantur nisi Catholici.*

II. *Non distribuant eleemosynas aliis personis, quàm iis, quibus ex fundatione debentur.*

III. *Agnoscant Archidecanos, Decanos & Parochos, tanquam generales provisores pauperum & perpetuos, quibus pauperum cura incumbit.*

IV. *Utrique juramentum fidelitatis præstent; & benevolos se erga pauperes demonstrent.*

V. *Advigilent diligenter, ne infirmi sine Sacramentis Ecclesiæ è vita discedant, aut necessariâ curâ salutis destituantur.*

VI. *Sic, ubi profanata sunt Hospitalia, restituantur; & divina Officia ibidem, juxta fundationes, peragantur.*

De Obstetricibus deligendis, & earundem instructione ac juramento.

I. P*Ermagni, ut Reipublicæ, ita Ecclesiæ interest, ut obstetricandi munus non quævis promiscuè mulieres, verùm certæ delectæque, obeant. ut enim, ex imperitâ incautâque ejus administratione, infantes multi certam vitæ hujus momentaneæ patiuntur jacturam; ita metuendum, ne non pauci, impiâ quarundam obstetricum fraude, etiam salute sempiternâ malevolè priventur.*

II. *Quocircà operam dabit Parochus, etiam, si opus sit, adhibitâ Magistratûs civilis vel Ædilium Parochiæ autoritate, ut, quoties Obstetrix designanda, honestiores ac probiores suæ Ecclesiæ fœminæ convocentur. Has sedulò admoneat, ut, deposito omni odio, amore, vel favore, quam crediderint ad officium hoc omnium aptissimam & fidelissimam, & præcipuè quam nunquam de maleficio vel alio crimine noverint suspectam fuisse, designent, & quidem, si istud Parochiæ amplitudo requirat, etiam plures.*

III. *Cùm verò aliqua electa & constituta fuerit, curabit, ut ea mox juxta subjectas formulas, & instruatur & juramentum præstet: quod quidem ipsa per se legat, si possit; sin minùs, Parochus prior pronunciet, & illa sequatur, eadem & singula verba repetens.*

Instructio Obstetricum.

I. *ANte omnia formam Baptizandi bene sciant, dicendo linguâ vulgari:* Jch tauffe dich im Namen GOtt deß Vatters ✠/ vnd deß Sohns ✠/ vnd deß Heiligen ✠ Geists/ Amen. *Simul proferendo verba, & effundendo aquam.*

II. *Ut in nullo alio liquore infantes baptizent, præterquàm solâ aquâ naturali; puta puteali, fontanâ, pluviali, &c.*

III. *Ut in baptizandis parvulis hoc intendant facere, quod facit Ecclesia Catholica, cùm eos baptizat.*

IV. *Ut nunquam, ad levandum partûs dolores, vel ad partum accelerandum, superstitiosas aut illicitas artes circa infantes aut parturientes matres adhibeant.*

V. *Ut ab illarum prolium Baptismo semper abstineant, quas mortuas viderint nec ullum vitæ signum edere.*

VI. *Ut nunquam baptizent pueros, nisi in necessitate; hoc est, ubi mortis periculum metuitur.*

VII. *Ut, si puer periculum evaserit, quamprimùm deferant ad Ecclesiam, ut, à Sacerdote, omnes omissæ cæremoniæ & sacræ unctiones suppleantur, ipsæque, quod à se factum, Parocho aperiant.*

VIII. *Ut, si partus sit difficilis, & infanti periculum immineat, si quidem caput emerserit, baptizari possit, nec necesse sit ullum posteà fieri Baptismum; eò quòd in capite sensus omnes vitæque integritas existat, quæ in membris aliis non reperitur; & proinde, si non nisi aliud aliquod membrum egressum sit, possit quidem, urgente periculo, infans baptizari, sed, si posteà totus planè editus fuerit, sitque periculum, ne, antequàm Sacerdotis copia haberi possit, moriatur, sub conditione ab obstetrice baptizari queat, hoc modo:* Si non

es baptizatus, baptizo te, in nomine Patris ✠, & Filij ✠, & Spiritus sancti ✠.

IX. *Ut parentes, quorum proles, ipsis obstetricantibus, natæ sunt, admoneant, ut eas maturè baptizari curent; istud negligentes, Parocho denuncient.*

Juramentum Obstretricum.

ICh N. verheisse vnd verspreche GOtt dem Allmächtigen vñ seiner gebenedeyten Mutter/vnd dem N. oder N. Patronen dieser Kirchen/vnd allen Heiligen Gottes/ auch euch meinem Pfarherrn/in Gegenwärtigkeit dieser anwesenden Personen: daß ich mein Ambt in Erlösung der gebärenden Frawen wil getrewlich (so vil mir möglich) in dieser Pfarr/ oder wo es sonst billich von mir gefordert wird/ verrichten: Neben dem wil ich auch durch meine Vnachtsamkeit die Kinder keines wegs in Gefahr lassen kommen/sondern andere Frawen/welche darumb besseren Verstand haben dann ich/in dieser Sachen gern Rath fragen. Ich verheisse auch/ daß ich keines wegs gebrauchen werde einige vnerlaubte Mittel/welche einigem Gebott Gottes zuwider seynd: vnd daß ich alles auffs trewlichst verrichten werde/ohne Haß/Neid/oder Nachred/ sondern in allen Ehren/ wie mir das für GOtt vnd den Menschen zu verantworten gebühren wird/zu Befürderung geistlicher vnd leiblicher Gesundheit/ so wol der Mutter als deß Kinds. So wahr helffe mir GOtt vnd sein heiliges Evangelium.

Sacerdos subjiciat: Fraw/ thut ihr diß also verheissen/ vnd mit einem Ayd bestättigen? *Obstetrix respondet:* Ja/Herr. *Subjungit Sacerdos:* So leset die Wort deß H. Evangelij/vnd leget darauff ewre Finger/ vnd saget/ Im Anfang war das Wort/ vnd das Wort war bey GOtt/rc.

FORMULA PROFESSIONIS FIDEI CATHOLICÆ.

EGo N. N. firmâ fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur; videlicet:

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei Unigenitum; & ex Patre natum ante omnia sæcula; Deum de Deo, lumen de lumine; Deum verum de Deo vero; genitum, non factum; consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cœlis; & incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine, & homo factus est; Crucifixus etiam pro nobis; sub Pontio Pilato passus & sepultus est; & resurrexit tertiâ die, secundùm Scripturas; & ascendit in cœlum; sedet ad dexteram Patris; & iterum venturus est cum gloriâ, judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum Dominum & vivificantem; qui ex Patre Filióque procedit; qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur; qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum; & exspecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquásq; ejusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissimè admitto & amplector.

Item, sacram Scripturam, juxta eum sensum quem tenuit & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum, interpretabor.

Profiteor quoque, septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis licèt non omnia singulis, necessaria; scilicet, Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium; atque ex hisce Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, sine Sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoq; & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorũ omniũ Sacramẽtorũ solemni administratione, recipio, & admitto.

Omnia

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione, in SS. Tridentinâ Synodo, definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter, in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter Corpus & Sanguinem, unà cum animâ & divinitate, Domini nostri Jesu Christi; fierique conversionem totius substantiæ panis in Corpus, & totius substantiæ vini in Sanguinem; quam conversionem Catholica Ecclesia transsubstantiationem appellat.

Fateor etiam, sub alterâ tantùm specie, totum atque integrum Christum, verúmque Sacramentum sumi.

Constanter teneo, Purgatorium esse, animásque, ibi detentas, fidelium suffragijs juvari.

Similiter & Sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eósque orationes Deo pro nobis offerre; atque eorum Reliquias esse venerandas.

Firmiter assero, imagines Christi ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse; atque eis debitum honorem & venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarúmque usum Christiano populo maximè salutarem esse, affirmo.

Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco, Romanóque Pontifici, B. Petri Apostolorum Principis successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro.

Cætera item omnia, à sacris Canonibus & Oecumenicis Concilijs, ac præcipuè à sacrosanctâ Tridentinâ Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor; simúlque contraria omnia, atque hæreses quascunque, ab Ecclesia damnatas, rejectas & anathematizatas, ego pariter damno rejicio & anathematizo Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte confiteor, & veraciter teneo; eandem integram & immaculatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissimè (Deo adjuvante) retinere & confiteri, atq; à meis subditis, seu illis quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum, Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Initium sancti Evangelij secundùm Joannem. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, &c.

Folget die obgesetzte Bekantnuß deß Catholischen Glaubens zu Teutsch.

Ich glaub vnnd bekenne / mit beständigem Hertzen alle vnd jede Stück / so im Christlichen Glauben / den die H. Römische Kirch auff diese weise gebrauchet / verfasset seynd. Nemblich: Ich glaube in ainen GOtt Vatter den Allmächtigen / Schöpffer deß Himmels vnd der Erden / aller sichtbarer vnd vnsichtbarer Dingen. Vnnd in ainen HErrn Jesum Christum, den aingebohrnen Sohn GOttes / auß dem Vatter gebohren von Ewigkeit / GOtt von GOtt / Liecht von Liecht / wahren GOtt vom wahren GOtt / gebohren vnd nicht erschaffen / gleicher Substantz vnd Wesens mit dem Vatter / durch den alle Ding erschaffen seynd / welcher / vmb vns Menschen vnnd vnsers Heyls willen / vom Himmel herunter gestiegen / vnnd durch den Heiligen Geist / auß Maria der Jungfrawen / Fleisch an sich genommen hat / vnnd ist Mensch worden. Er ist auch für vns vnter Pontio Pilato gecreutziget / hat gelitten / vnd ist begraben worden / am dritten Tag / laut der heiligen Schrifft / wiederumb aufferstanden von den Todten / ist auffgefahren in den Himmel / sitzet zur Rechten GOttes deß Vatters / vnnd wird widerumb kommen mit Herrligkeit / zu richten die Lebendigen vnnd die Todten / welches Reichs kein End wird seyn. Ich glaub auch in den Heiligen Geist / den lebendigmachenden HErrn / der vom Vatter vnd Sohn hergehet / welcher sambt dem Vatter vnd Sohn zugleich angebettet vnd geehret wird / der da geredet hat durch die Propheten.

Ich glaube auch ein ainige heilige allgemeine vnd Apostolische Kirchen. Ich bekenne eine Tauff zu Vergebung der Sünden/ vnd warte auff die Aufferstehung der Abgestorbenen/ vnd auff ein ewiges zukünfftiges Leben/ Amen.

Alle Apostolische geistliche Satzungen/ sambt allen anderen Ordnungen vnd Gebräuchen der Catholischen Kirchen/ nehme ich an/ vnd halt sie fästiglich. Die heilige Schrifft verstehe ich vnd laß sie zu/ in vnd nach dem Verstand/ welchen vnsere heilige Mutter die Christliche Kirch bißher gehabt vnd noch hält: Sintemahl jhr zugehört/ den wahren Verstand vnd Außlegung der heiligen Schrifft von dem falschen zu vnderscheiden.

Ich will auch gemelte H. Schrifft allezeit nach der einhelligen Außlegung der heiligen Vätter verstehen vnnd annehmen/ vnd nicht anderst.

Ich glaub vnnd bekenne/ daß wahrlich vnnd eigentlich siben Sacrament deß newen Testaments/ von Christo vnserm HErrn selbst eingesetzt/ vnd dem Menschlichen Geschlecht sehr nutzlich/ wiewol nicht alle einem jeden Menschen zur Seligkeit nothwendig seynd: Als nemblich/ der Tauff/ Firmung/ das Sacrament deß Altars/ die Buß/ letzte Oelung/ die Priesterweihe/ vnd die Ehe/ vnd daß durch diese Sacrament dem Menschen Gnad mitgetheilet werde. Auß welchen allen der Tauff/ Firmung/ vnd Priesterweihe/ ohne Gottslästerung vnnd Sünde nicht mögen wiederholet vnnd zum andern mahl gebraucht werden.

Ich nehme auch an vnnd lasse zu/ alle gewohnliche vnnd bewehrte Gebräuche/ so in der Christlichen Catholischen Kirchen bey der öffentlichen herrlichen Darreichung hochgemeldter dieser Sacramenten gebraucht werden.

Deßgleichen glaub ich auch/ alles sämbtlich vnd sonderlich/ was von der Erb-Sünd vnd Rechtfertigung deß Sünders/

im heiligen allgemeinen Concilio zu Trient erklärt vnnd beschlossen worden ist. Ich bekenne auch vnd glaub / daß / in dem hochheiligen Ampt der Meß / Gott dem HErrn ein wahres eigentliches vnd versöhnliches Opffer für die lebendigen vnnd die todten auffgeopffert werde / daß auch in dem allerheiligsten Sacrament deß Altars warhafftig vnd wesentlich zugegen sey der Leib vnd das Blut mit der Seel vnd Gottheit vnsers HErrn Jesu Christi, vnd daß die gantze Substantz deß Brots in den Leib / vnd die Substantz deß Weins in das Blut verwandelt werde / welche wandlung die Christliche Catholische Kirche transsubstantiation / das ist / eine verwandlung einer Substantz in die andere / nennet.

Ich glaube auch vnnd bekenne / daß vnder einerley Gestalt der gantze vnzertheilte Christus vollkommentlich / vnnd das wahre Sacrament seines Fronleichnambs / genossen / vnnd empfangen werde.

Ich glaube auch fästiglich / daß ein Fegfewr sey / vnnd daß die Christglaubige Seelen daselbsten / durch das Fürbitten der glaubigen lebendigen Menschen / Trost vnd Hilff empfangen.

Item / daß man auch die lieben Heiligen / so mit Christo regieren / ehren vnd anruffen solle / vnd daß sie auch GOtt für vns bitten / darzu auch / daß jhre Heiligthumber in Ehren sollen gehalten werden.

Ich halte es beständiglich darfür / daß man die Bildnussen Christi, der Mutter Gottes / vnd anderer lieben Heiligen / haben vnd auffhalten / vnd denselben gebührende Ehr vnd Reverentz erzeigen sol.

Ich glaub auch für gewiß / daß Christus der HErr den Gewalt deß Ablasses der Kirchen gegeben habe / auch daß desselben Ablasses gebrauch der Christenheit gar heilsam sey.

Ich bekenne auch die heilige allgemeine vnd Apostolische Rö-

mische Kirch für ein Mutter vnd Meisterin aller Kirchen. Ich versprech auch vnd gelobe mit dem Schwur/ wahren Gehorsam dem Römischen Bischoff/ als deß H. Petri/ obersten Apostels/ Nachkömling/ vnd deß HErrn Iesu Christi Statthalter.

Dergleichen alle andere stück/ so von den heiligen Canonen, vnd allgemainen Concilien, fürnemblich aber von dem heiligen Trientischen Concilio auffgesetzt/ verordnet vnd beschlossen worden/ dieselbe bekenne vnd nehme ich vngezweiffenlich an.

Hergegen aber alle Irrthumber/ Lehrstück vnnd Ketzerey/ so von gemelter Catholischer Kirchen bißhero verdammet/ verworffen vnd verflucht seynd/ oder nachmahls verdammet/ verflucht vnnd verworffen sollen werden/ die verdamme/ verwerffe vnd verfluche ich ebenmässig.

Disen wahren Catholischen Glauben/ ausserhalb welchem niemand selig kan werden/ den ich da in gegenwart freywillig bekenne vnnd warhafftig halte/ will ich auch/ mit hilff Gottes/ biß an mein letztes End gantz vnwidersprechentlich vnverwirret vnd vnverletzt halten vnd bekennen.

Ich will auch/ so viel mir möglich/ allen Fleiß anwenden/ daß dieser recht vnd warhafftiger Glaub/ von meinen Vnterthanen/ vnd allen denen/ so mir vnter meiner Sorg befohlen/ sol gehalten/ gelehrt/ vnd geprediget werden. Das verheisse/ gelobe/ vnd schwere ich N. So helff mir GOtt vnd sein heiliges Evangelium:

Im Anfang war das Wort/ vnd das Wort war bey GOtt/ vnnd GOtt war das Wort/ dasselbig war im Anfang bey GOtt/ rc. *Ioan. 1.*

FORMULÆ SCRIBENDI IN LIBRIS habendis apud Parochos, ut infrà notatur.

Liber Baptizatorum habeatur in Ecclesijs, in quibus confertur Baptisma.
Liber Confirmatorum habeatur in Ecclesijs, in quibus confertur Chrisma.

Liber Matrimoniorum.
Liber Status animarum.
Liber Defunctorum habeatur etiam in omnibus Ecclesiis, in quibus defuncti sepeliuntur. } Hi tres habeantur à quolibet Parocho.

Advertat in primis Parochus, ut in libris tam Baptizatorum & Confirmatorum quàm Matrimoniorum, & defunctorum, exprimat semper non solùm nomen personarum, quæ ibi nominantur, sed etiam familiam.

FORMA DESCRIBENDI BAPTIZATOS in primo libro.

Anno Domini Die Mensis Ego N. Parochus hujus Ecclesiæ S. N. Civitatis, vel loci N. baptizavi infantem, die natum, vel natam, ex N. & N. conjugibus hujus loci vel Parochiæ S. N. & ex tali Patria & familia; cui impositum est nomen N. Patrini fuerunt N. filius N. ex Parochia seu loco N. & N. conjux N. filia N. ex Parochia seu loco N.

Si infans non fuerit ex legitimo matrimonio natus, nomen saltem alterius parentis, de quo constat, scribatur; (omnis tamen infamiæ vitetur occasio;) si verò de neutro constat, ita scribatur:

Baptizavi infantem, cujus parentes ignorantur, natum die &c. ut suprà

Si expositus sit infans, exprimatur, quo die, ubi, & à quo repertus, & quot dierum verisimiliter sit; & baptizetur sub conditione, si ignoratur, fuisse baptizatum.

Si infans domi, ob imminens mortis periculum, baptizatus sit, tunc ita scribatur:

Anno die mensis natus est N. filius N. & N. conjugum, &c. ut suprà, quem ob imminens mortis periculum in domo ritè baptizavit N. obstetrix probata, vel N. filius N. mihi retulit N.

Si supervixerit infans, & ei adhibitæ sint in Ecclesia sacræ cæremoniæ, ita addatur:

Die

Die ejusdem mensis ad Ecclesiam portatus est infans prædictus, ipsíque ego Parochus sacras cæremonias & preces adhibui, & N. nomen imposui.

Si fortè non Parochus sed alius baptizaverit, id exprimatur.

Si fuerit baptizatus sub conditione (si non es baptizatus &c.) id pariter exprimatur.

FORMA DESCRIBENDI CONFIRMATOS in secundo libro.

Anno die mensis, &c. qui fuit dies &c. N. filius N. & N. Conjugum, N. vel filia N. (&, si fuerit nupta, addatur, Uxor N.) Sacramentum Confirmationis accepit à Reverendissimo Domino N. Episcopo N. in Ecclesia S. N. Civitatis vel loci N. Compater fuit N. filius N. Parochiæ S. N. Civitatis vel loci N.

Marium descriptio in una pagina, seu prima facie folij, fœminarum verò in altera, sejunctim notetur.

Si de Confirmato non constet, an ex legitimo Matrimonio genitus sit, vel parentes ignorentur; servetur, quod in libro Baptizatorum præscriptum est.

FORMA SCRIBENDI CONIUGATOS in tertio libro.

Anno die mensis denunciationibus præmissis, tribus continuis diebus Festivis, quarum prima, die secunda, die tertia, die inter Missæ Parochialis solemnia, habita est; nullóque legitimo impedimento detecto, ego N. Rector hujus Ecclesiæ Parochialis N. Civitatis vel loci N. filium N. Parochiæ S. N. & N. filiam N. seu relictam quondam N. (si vidua fuerit) hujus loci seu Parochiæ S. N. in Ecclesia N. interrogavi; eorúmque mutuo consensu habito, solemniter, per verba de præsenti, Matrimonio conjunxi, præsentibus testibus notis, N. filio N. qui habitat in Parochia S. N. & N. filio N. &c. & N. filio N &c. posteà eis ex ritu sanctæ Matris Ecclesiæ (si tamen nuptias benedixerit) in Missæ celebratione benedixi.

Si unus ex ijs, qui Matrimonium contrahere voluerint, alterius Parochiæ fuerit; antequam admittatur, Parochus, in cujus Ecclesia Matrimonium celebrari debet, denunciationũ, in ejus Parochia, ritè factarũ, fidem

scriptam habeat; quæ asservetur; & res tota exprimatur in ipsomet libro Matrimoniorum, hac ratione:

Denunciationes hujus Matrimonij factæ sunt etiam à Reverendo Domino N. Parocho Ecclesiæ S. N. sub cujus curâ dictus N. vel dicta N. habitat; ut ex ipsius Parochi scripto, servato apud me, apparet. Denunciationum autem prima, facta est die secunda, die tertia, die inter Missæ Parochialis solemnia, nullúmque impedimentum Canonicum detectum est.

Ubi verò, Ordinarij concessu, (quod scripto constare debet,) denunciationes aliquæ differendæ aut omittendæ interdum sint, ita notentur:

Anno Domini die mensis Denunciationum unâ die ritè factâ, reliquis verò dilatis post Matrimonij celebrationem, ex facultate, scripto concessâ à Reverendiss. N. seu à Vicario N. sub die datis, &c. infrascripti tenoris, quam penes me servo cum alijs hujusmodi facultatibus, nullóque prorsus impedimento allato; Ego &c. ut suprà.

Denunciationes verò, quæ post contractum Matrimonium fient, ita scribantur:

Anno die mensis qui fuit Festus &c. & sequenti, qui fuit Dominicus, &c. ejusdem mensis, Ego N. Rector hujus Ecclesiæ S. N. inter Missarum solemnia denunciationes habui matrimonij, jam præviâ opportunâ dispensatione initi inter N. & N. die hujus mensis; nullum tamen Canonicum impedimentum ab aliquo allatum est, quò minùs hujusmodi Matrimonium ratum ac firmum esse debeat.

Si autem denunciationes omnes omittendæ sint aut differendæ, ita scribantur: Denunciationibus omnibus omissis vel dilatis, &c. ex facultate &c. Ego Rector, N. &c. ut suprà.

Cæterùm, si alteri Presbytero ab Ordinario, vel à Parocho ipso, facultas facta sit conjungendi aliquos, id in libro proprij Parochi sic adnotetur, ipsius Parochi manu: N. Presbyter vel Capellanus Ecclesiæ N. de licentia Reverendiss. Episcopi N. seu N. ejus Vicarij, loci N. aut meâ, quæ penes me extat, N. filium N. & N. &c. Matrimonio conjunxi &c. ut suprà. Et ego N. Parochus N. subscripsi; & testor, rem ita se habere.

Quòd si ex denunciationibus compertum sit, conjuges aliquo consanguinitatis aut affinitatis gradu conjunctos esse, & nihilominus ad contrahendum fuerit cum ipsis Apostolicâ autoritate dispensatum, adnotetur gradus consanguinitatis vel affinitatis dispensatæ, & com-

pendium decreti super ea re lati cum die & anno ac Notarij de illo rogati nomine, hoc modo:

Anno Domini die mensis præmissis denunciationibus, ac comperto impedimento secundi vel tertij aut quarti gradûs consanguinitatis, vel affinitatis, seu alio quovis, &c. inter N. & N. &c. obtentóque per eos Apostolicæ Sedis mandato de dispensando, & cum eis per Reverendissimum Episcopum N. autoritate dispensato sub die Anno ut constat ex actis Notarij Officij prædicti Episcopi, eos matrimonio conjunxi, &c, ut in prædicta formula.

Denunciationes autem, factæ in diversis Parochijs, Sponsi videlicet & Sponsæ, ab utroque Parocho in libro notari debent, etiam si Matrimonium non sequatur.

FORMA DESCRIBENDI STATUM animarum in quarto libro.

Familia quæque distinctè in libro notetur, intervallo relicto ab unaquaque ad alteram subsequentem: in quo sigillatim scribantur nomen, cognomen, ætas singulorum, qui ex familia sunt, vel tanquam advenæ in ea vivunt.

Qui verò ad sacram Communionem admissi sunt, hoc signum C. in margine è contra habeant.

Qui Sacramento Confirmationis sunt muniti, hoc signum habeant, Chr.

Qui ad alium locum habitandum accesserint, eorum nomina subductâ lineâ notentur.

Hac igitur ratione fiat:

Anno die mensis in via seu platea, seu pago, in proprijs ædibus Pauli N. vel in ædibus N. à Paulo conductis, habitant,

Chr. Paulus N. Petri filius, annorum &c.
Chr. Apollonia, ejus uxor, filia Jacobi N. annorum &c.
C. Dominicus, eorum filius, annorum &c.
Lucia, eorum filia, annorum &c.
C. Chr. Antonius, filius N. famulus, annorum &c.
C. Catharina N. filia N. ancilla, annorum &c.
✠ Martinus, filius N. annorum &c.

FORMA DESCRIBENDI DEFUNCTOS in quinto libro.

DEscribatur, quis & quæ fuerit, & cui Sacramenta ministraverit, quando quis mortuus sit, & ubi sepultus. Quod hoc pacto fieri poterit:

Anno die mensis N. filius vel filia N. ex loco N ætatis N. (si hæc sciri possunt,) in domo N. in communione S. Matris Ecclesiæ animam Deo reddidit; cujus corpus die N. sepultum est in Ecclesia S. N. mihi N. vel N. Confessario probato, confessus die sanctissimóque Viatico refectus, die & sacri Olei unctione roboratus etiam per me, die

DEO ter Optimo Maximo, DEIPARÆ Virgini, S. Apostolo Petro, S. Wolfgango, & omnibus Sanctis, laus, honor, & gloria.

